

గ్రంథాలయ పుస్తకాలు ౧.

భూమి - రైతు - రాజు

కర్త :

శ్రీ మానికొండ సత్యనారాయణశాస్త్రి
బి. ఏ., బి. ఎల్.,
“బ్రిటిష్ మహాయుగము” గ్రంథకర్త

ప్రకాశకులు :

గ్రంథాలయ పుస్తకశాల

పటమట పోస్టు, (వయా) బెజవాడ.

చాంది : తెనాలి.

తొలికూర్పు
౧౯౪౬

VI

జల అయిదు రూపాయలు

రసతరంగిణి ప్రెస్

బెజవాడ

కె. 27-2-46-1000

మా మాట!

మన దేశము పూర్ణముగా వ్యవసాయదేశము. ఈ పరిశ్రమ ఫలవంతముగా సాగవలెనంటే ఉత్పత్తిదారులుగా ఉండే వారికి భూమియందు పూర్ణమైన శ్రద్ధ ఉండవలెను. అట్టి శ్రద్ధ కలుగడానికి ఇది నాది, దీనివలన నేను బాగుపడుదును, లోకమును బాగుపరుతును అనే భావము బాగా ఉత్పత్తిదారులలో ప్రబలవలెను.

ఇట్టి ఉత్సాహజనకమైన పరిస్థితి ఉండడానికి భూస్వామ్యమునకు సంభవించిన తేడాలు ఆటంకములగుచున్నవి. భూస్వామ్యమంటే ఏమో? కాలానుగతంగా అది ఎట్లాంటి మార్పులు పొందిందో? దానిచరిత్ర ఏమో? ఎప్పుడది ఎన్ని విధముల చిన్నాభిన్నమై పోయిందో? మొదలైన సంగతులన్నీ గ్రహించితేనేగాని మనము ముందుకు ఏమి పరివర్తనము చేయవలెనో గ్రహించలేము.

కడచిన పర్యాయము కాంగ్రెసుమంత్రులు అధికారము తీసుకొన్నప్పుడు ఈ సమస్యను వారు ఒక విధంగా విమర్శకు కొనివచ్చిరి. ముఖ్యముగా జమిందారుల చరిత్రను ఆమూలాగంగా పరీక్షించి, రైతుకూ జమిందారుకూ ఉండే సంబంధబాంధవ్యములను తేల్చి, రైతును సంరక్షించవలెననే ఉద్దేశ్యమే వారిని ఈ పనికి పురికొల్పిందన్నమాట నిజమే. కాని ఈ సమస్యను విడదీయడానికి వారు భూమిహక్కులకు సంబంధించిన సామాన్యవిషయాలన్నీకూడ అవగాహన చేసుకొనలేనివచ్చింది.

కాబట్టి జమీందారీవిధానసంస్కారానికి పూనుకొని
ఆ మంత్రీవర్గమువారు తీసుకొన్న సాక్ష్యము, తయారుచేసిన
రిపోర్టు పెద్దపెద్దనంపుటాలుగా ఏర్పడిపోయింది,

అప్పట్లో ఈ విషయాన్ని పట్టుదలగా విమర్శించిన
మౌతి శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశంగారు. శ్రీ మానికొండ
సత్యనారాయణ శాస్త్రిగారు వారికి కుడిభుజంగా పనిచేసిన
వారు. చిన్నతనంనుండి శాస్త్రిగారు గ్రామపునరుద్ధరణ విష
యములో ఎక్కువ అభినివేశంతో విషయవిమర్శచేసినవారు
కావడంచేత ఈ క్రొత్తఅనుభవం వారి సహజప్రతిభకు మెరుగు
పెట్టింది.

అట్టి అనుభవశాలియైన గ్రంథకర్త వేదకాలము దగ్గర
నుంచీ భూమిహక్కులు ఎట్లాటమారినవో విమర్శిస్తూ నేడు
మనదేశములోని అన్నిప్రాంతాలలోనుండే హక్కువిధానాలను
పేల్లతో, వర్ణనతో, విమర్శతో చరిత్రాత్మకంగా వివరించి
ఈ గ్రంథమును మాకు వ్రాసి యిచ్చినాడు. వారి స్వాభి
ప్రాయములు దాచక బాహటంగా ప్రకటించినారు. వారికి
తోచిన తీర్మానాలు ప్రతిపాదించినారు. అన్ని సూక్ష్మంశ
ములతోకూడ మన మేకీధవించకపోవచ్చును. కాని మొత్తము
మీద వారి ధోరణి నవీనయుగానికి చాల అత్యవసరమైన
దనడం నిస్సందేహము. వారికి మేము కృతజ్ఞులము. చదువరు
లందఱుకూడ గ్రంథము చదివిన తర్వాత వారియెడల మేము
చూపిన కృతజ్ఞతనే చూపగల రనడం సత్యము.

ఇప్పుడు మళ్ళీ ఎన్నికలు జరుగుచున్నవి. మళ్ళీ ప్రజా
ప్రభుత్వం లేర్పడగలవు. మళ్ళీ భూమిహక్కులనుగూర్చిన విమ

ర్పలు శాసనసభలలో బరుగగలవు. మనము కోరేది నిజమైన ప్రజలప్రభుత్వమే అయినట్లయితే భూమితో సంబంధించిన ఒక్కొక్క వ్యక్తి ఈ గ్రంథంలో తెలిపిన వివరాలను చదువు కొని తన అభిప్రాయం స్వయంగానూ, పదిమందితో కలసిన్నీ స్పష్టంగా తెలియజేయువాడు కావలెను. జనానీకంలో అట్టి శక్తిని కలిగించే ఉద్దేశంతోనే ఈ గ్రంథాన్ని ప్రకటించడానికి పూనుకున్నాము. ఈ గ్రంథావలోకనముచేసి ఎందరిచేత దీన్ని చదివించగలిగితే అందరిచేత చదివిస్తారని విశ్వసిస్తున్నాము.

ఇట్లు,

ప్రకాశకులు.

ఆ. దే. గ్ర. సంఘము. పటమటలంక

ఆంధ్ర గ్రంథములు : మొదటి జాబితా

గ్రంథాలయాలలో నుంచదగిన ప్రాథమిక పుస్తకాల పట్టిక. వివిధ విషయములకు సంబంధించిన 225 పుస్తకాలకు పేరు, కర్త, ప్రకాశకులు, కూర్పు, సైజు, పేజీలు, వెల వరుసగా గలవు. “దిన, వార, మాసపత్రికలు, గ్రంథాలయాలలో నుంచవలసిన ఇతరపరికరాలు” ఇందు చేర్చబడినవి.

1945. ౩ డెమియా 36 పుటలు, వెల పోస్టేజీతో రు 0-7-0

దొరకుచోటు :— గ్రంథాలయ పుస్తకశాల.

పటమటలంక, (వయా) బెజవాడ.

అభీనందనము

శ్రీ మానికొండ సత్యనారాయణ శాస్త్రిగారు నత్యాగ్రహి, గొప్పరాజకీయవేత్త, అపరిగ్రహశీలుడు, కవి, స్నేహపాత్రుడు. ఏతదనేక సుగుణ పుంజము లొక్కచో నునికి యరిది. ఇట్టివాడు వ్రాసిన గ్రంథముపై నేది వ్రాయుటకును నా కధికారము లేదు. కాని వారి భాషారచననుగూర్చి యొక్కమాట చెప్పగలను. వారి భాష వ్యావహారికాంధ్రమునకు ప్రమాణప్రాయమైనది. విషయము వట్టి తాకిక వ్యవహారసంకులమై యున్నప్పుడు దానిని సామాన్య పాఠకుని మనసున కెక్కునట్లు వ్రాయుటకు, దానియందు దేశీయమైన పలుకుబడి సొగసుతో వికదతనమైన యభిప్రాయప్రకటనమునకు యోగ్యమైన భాషాపాటవమును ప్రదర్శించుటకు— ఎక్కువ శక్తి కావలయును. మేము వాడుకభాషలో వ్రాయుదు మనుకొనుచున్నవారు కొండ టిచ్చముగా సాంస్కృతిక బహుళమైన భాష నవలంబించి ప్రత్యయాంతవికారమాత్రముచే నది వాడుకభాష యగు నని దుర్భ్రమ నొందుచున్నారు. అట్టివా రీ గ్రంథమును దిలకించి నిజమైన వ్యావహారికభాషాస్వరూపమును గ్రహింతురు గాక యని మనవి.

ఇట్టి గ్రంథము లింకను వ్రాసి భాషకు దేశమునకు నితోధికసేవ గావించుటకై శ్రీ శాస్త్రిగారికి పరమేశ్వరుడు దీర్ఘాయుర్దాయము — శాస్త్రిగా రైశ్వర్యమును వాంఛింపరు గనుక — ప్రసాదించుగాక యని యభ్యర్థించుచున్నాను.

విశ్వనాథ వేంకటేశ్వరులు.

5

శ్రీ వేమన గీర్వాణయమ్
తేలపాట
విషయ సూచిక

మొదటి భాగము

	పేజీ
(1) మొదటి అధ్యాయము భూమిహక్కు, దానిమూలము	1
(2) రెండవ అధ్యాయము భూమిహక్కు యొక్క లక్షణములు - పేర్లు	33
(3) మూడవ అధ్యాయము సామదాయక స్వాస్థ్యము (దేశీయ "కమ్యూనిజము")	58

రెండవ భాగము

(4) ఉపాధ్యాయము	101
(5) మొదటి అధ్యాయము జమీందారీ పద్ధతి	105
(6) రెండవ అధ్యాయము ఇనాందారీ పద్ధతి	249
(7) మూడవ అధ్యాయము రైతువారీ పద్ధతి	313

త ప్పొ ప్పు ల ప ప్ప ట్టి క

[పాతకులు ముందుగ యీ నవరణాలను చేసికొందురుగాక]

శ్రేణి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
24	2	సర్వేశ్వరరదు	సర్వేశ్వరుడు
49	8	“చేయువారు” అనుమాట తరువాత (.) తీసివేసి “కుడియిరుప్పు దారులను వారు” అనుమాటలకు కొక్కట వేసుకొనవలెను.	
50	17	కాక	లేక
93	9	ఒప్పుకొనవచ్చును	ఒప్పుకొనివచ్చును
106	15	చాదలి	చాదరి
138	6	1897	1802
163	8	సుబ్బ	సుచ్
176	9	“వినండి” అనుమాటను కొట్టివేసుకొనవలెను.	
186	NB:— యీ పేజి దరిమిలా 8 పేజీలకు పేజీలసంఖ్య సక్రమముగ సవరించుకొనవలెను.		
180	సవరించు పేజీ	NB:— ఇక్కడనుండి అంక IX కి బదులు XI అని దిద్దుకొనవలెను.	
180	11 (పంక్తి)	“మాత్రము యీ దిగువ ముద్రించుచున్నాము” అనుమాటలకు బదులు “చదివినచాలును” అని నవరణ చేసుకొనవలెను.	
192	B.	దీని తరువాత శ్రేణి సంఖ్య “359C” కి బదులు “192C” అని చేదువుకొనవలెను.	
192	H.	దిగువనుండి వైకి కి పంక్తి	Non pattalands may be of the nonpatta lands ; Pattalands may be of the

- 243 పే సంత దరిమిలా యీ వాక్యము చేర్చి.
 “.....ధించినది (.) వరిమిలా లోకం ఆవసరాల నిమిత్తమే
 సర్కారువారు వి”
- 263 అడుగుమండిపైకి ఈ ఊహించిన ఈ ఊహించిన్న
 2వ పంక్తి
- 276 15 25 ఎకరాలకు 25 ఎకరాలకు
 మించిన మించని
- 281 17 ఒక్క ఒక్క
- 287 6 బాపయ్య బాపయ్య
287. 18, 14 ఇర్నాలు చేయకుండా సర్కారు ఖజానాకు ఇర్నాలు
 సర్కారు ఖజానాకు చేయకుండా
303. 5, 6 NB:— యీ దిగువ వాక్యమును కొట్టివేయవలెను. “కాని యీ
 ఇనాములపై గవర్నమెంటుకు యెన్నటికిగాని యెవరివల్లగాని
 క్విట్ రెంట్ కట్టుచున్నారు? కాని వట్టి దీనికి బదులుగ “కాబట్టి”
 అను ఒక్కమాటను చేర్చుకొన్నచాలును.
- 305 2 పంక్తి వాస్తవ్యులు వస్తువులు
- 326 21 కాలు దాలు
- 358 8 భూమి హెచ్చించ భూమికిస్తున్న హెచ్చించ
 వచ్చు వచ్చు

ముందు ఒక్క-మాట

అభినవ

ఈ గ్రంథమందూ అనాదినుండియు భూమికి, రైతుకు రాజుకు (అనగ, రాజ్యాంగమునకు) ఎట్టి సంబంధముండెనో చారిత్రకదృష్ట్యా “లా” దృష్ట్యా చూచి, వివరించితిమి. అనాది నుండి నేటివరకు పారుచున్న కాలపవాహములో, ఆ యా కాలములలో ప్రజలను ప్రేరేపించిన భావములనుబట్టి, ఆయా భూమి విధానములలోని మెరుగుతరుగులను వివరించితిమి. ఆ కాల పరిస్థితులలో మెరుగులనుకొన్నవి నేటిమానవుల భావములను బట్టి, ప్రపంచ పరిస్థితులనుబట్టి, మెరుగులుగ మన కీనాడు కన్పింపక పోవచ్చును. నేటికి 150 ఏండ్లక్రిందట చేయబడిన జమీందారీ పర్మి నెంటు సెటిల్ మెంటు మంచిదా చెడ్డదా యని మనమిప్పుడు యీ నాడు మన బుర్రలోవున్న భావములతో చూచి, తీర్పుచెప్పట సరికాదు. పర్మి నెంటు సెటిల్ మెంటుగాని, జమీందారీ పద్ధతిగాని మంచిది కాదని మన కీనాడు తోచినయెడల, దానిని మనమిప్పుడు రద్దుపరచుకొనుట కెట్టి యాక్షేపణయు లేదు. రద్దుపరచుకొని తీరవలెను- తీరుదుము.

అట్లే ఇనాముదార్ల విషయములోకూడ, అప్పటి భావములనుబట్టి కొందరు వ్యక్తులకు, సంస్థలకు భూములున్న, భూమి శిస్తులున్న దానముగ ఇవ్వబడెను. అట్టిదానముల యొక్క ప్రయోజనములుగాని, అవసరములుగాని, నేడు తీరిపోయి యుండవచ్చును. లేక అవి ఈనాటి యూహలకు అర్థహీనముగ గన్పట్టవచ్చును. కనుక, యీ నాటి భావముల కను

కూలముగ, వాటినిన్నీ మాడ్చుదల చేయుట అవసరము -
చేసి తీరుదుము.

ఇక, రైతుకు, రాజ్యాంగమునకు నేరుగ జరిగే రైతు
వారీ పద్ధతిలోగల తికమకలనుగూడ చారిత్రక దృష్ట్యానున్న
ఇంతవరకున్న 'లా'దృష్ట్యానున్న వివరించితిమి. ఆ దృష్ట్యానే
కొన్ని సూచనలనుగూడ ఇక ముందు ల్యాండు రివిన్యూ
పాలసీని గురించి చేసితిమి.

ఆ యా అభ్యాయములలో, ఏమేమి సూచనలను చేసి
నను, రిమార్కులు చేసినను, సవ్యః అప్పటికి చర్చించుచున్న
పాయింటును మాత్రమే దృష్టిలో పెట్టుకొని చేయబడినవి.
కాని, అవన్నియు, మహా ఉరవడిగ త్రోసికొనివచ్చుచున్న
సూతన భావములకు, నవనవాధిప్రాయములకు లోబడియే
యని గ్రహింపవలగును. ఈ భావ ప్రవాహమునకు అడ్డులేదు.
నిలుకడలేదు. అది సంతతస్రవంతి. ఈ రోజున ఉన్న భావ
ములే ఆఖరు భావము లనియు పీని కిక మార్పుండదనియు అను
కొనరాదు.

నేడు ప్రపంచము నావరించిన సోషలిస్టు, కమ్యూనిస్టు
భావముల దృష్ట్యా, ఈ గ్రంథమందు వివరించిన జమీందారీ
ఇనాందారీ, రైత్వారీ ఇత్యాది భూ విధానము లేవిన్నీ నిలు
వవు. అవసరములున్న కావు. ఇవన్నియు ఒక్కపెట్టున,
క్రమమడు వేళ్ళతో సహా ఊడబెడికి, తుడిచివేయ బడవలసినవే.
ఈ 'కమ్యూనిస్టు' విధానములో జమీందారుడు లేడు, ఇనాం
దారుడు లేడు, రైతులేడు; యజమానిలేడు, కూలీలేడు; మాహు
కారులేడు; జీతములేడు, కూలేలేడు. ఇప్పుడున్న రీతి రాజ్యాంగ

గములేదు, పన్నులేదు; డబ్బు, నాణెములు లేవు; బహుశః దేవుడు కూడ లేడు. కలములు, వ్రత్యేకపు హక్కులు లేవు. మనిషికి మనిషికి తారతమ్యములు లేవు. ఉన్నదల్లా, (1) మనిషి (2) ఆ మనిషికి ఆకలిబాధ, ఇతర వస్త్రాదిక అవసరములు, షోకులకు బుద్ధి పికాసములకు సంబంధించిన అవసరములు తీర్చుటకు సాధన భూతమైన భూమి, (3) (ఎ) ఈ భూమినుండి మనుష్యులందరికి సరిసమానముగ యీ అవసరములన్నీ సమ కూర్చుకొనుటకు కావలసిన శ్రమను, కృషిని, అందరూ సమానముగ పంచుకొని చేసికొనుట, (బి) తత్ఫలితములను అందరూ సమానముగ అనుభవించుట. ఇంతే.

ఈ వ్రత్యేక దృష్ట్యా చూచినప్పుడు జమీందారీ ఇనాం దారీ శైతువారీ వద్దతులేవీ అవసరములేదు, పనికిరావు, అని చెప్పితిమిగనుక అసలీ గ్రంథభాగములు రచించుట, పఠించుటయే అనవసరమగును. కాకపోతే, పూర్వమెట్లుండెనో ఇప్పుడెట్లున్నదో కొంచెము తెలిసికోడానికి చదివితే చదవవచ్చును. వెనుకటి లోపములు ముందుజరుగకుండ ఉండడానికి, భావి కాలమునకేమైనా సలహా సహాయము దొరుకుతుందా అని తెలిసికోడానికైనా చదవవచ్చును.

ఇక, భావికాలపరిస్థితులు 'కమ్యూనిస్టు' సిద్ధాంతముల ప్రకారము ఎట్లుండవలెనని తెలుసుకొనగోరువారు, నాచే రచింపబడిన "గ్రామము" "గ్రామస్వరాజ్యస్కీము" అను రెండు ప్రచురణలను చదివిన చాలును.

"కమ్యూనిజం" అనునది మన హిందూ దేశమునకు కొత్తకాదు. దానిని నేడు మనము కమ్యూనిజం అనువు తెచ్చు

కోవలసిన పనిలేకు. అచ్చటి కమ్యూనిజము నా యెరిగినంత వరకు దౌర్జన్యము మిత్రద్రోహము రక్తపాతము కటికనిరంకుశము మున్నగు లోకకంటకపద్ధతులపై స్థాపింపబడినది. ఈ పద్ధతులు మనకు కేవలము విరుద్ధములు, గర్హ్యములు. వాని నిక్కడ దిగుమతి చేయరాదు అనివేకము. లోకశాంతికి దారిదీయవలెనంటే, యీ మార్గములను పరిత్యజించి ఆహింస ప్రేమ పరస్పర సహకార భావము మున్నగు పాత్రిక పద్ధతులపై గాంధీ పథాననుసరించి మన పూర్వపు కమ్యూనిజమును హిందూదేశములో సునస్థాపింపము చేయవలెను.

“కమ్యూనిజము” అను ఇంగ్లీషుమాట, మన పూర్వ గ్రంథములలో లేకపోవచ్చును. అయితే, ఇది “సామ్యదాయక స్వాస్థ్యము” అను పేరుతో నాడు, మన పురాణ గ్రంథములలో వ్యవహరింపబడు చుండినది. సరపదున్న త్రికి హేతు భూతమైన భూమి ఒకరిసొమ్ముగాక - ఒకరి ప్రయోజనము ఆ సొమ్మగాక - సంఘస్థులందరికి ఉమ్మడిహక్కుగ నుండెను. ఇదియేగదా కమ్యూనిజమునకు బీజము. మానవ సంఘమునకు గ్రామమే సహజమగు “యూనిట్” గ - కనీసపు కొలమానముగ ఉండెను. ఈ “గ్రామము” యొక్క ఉత్పత్తి, స్వరూపము, ప్రాశస్త్యము యీ గ్రంథము మొదటిభాగము మూడు అధ్యాయములలో వివరింపబడి యున్నది గనుక, ఇటు మరల వివరింపబనిలేదు. మన పూర్వకాలపు “కమ్యూనిజము” ఎట్టిదో తెలిసికొనగోరు వారు యీ మూడు అధ్యాయములను శ్రద్ధగ చదువవలెను. ఇది మన దేశీయమైన కమ్యూనిజము. దీనిని ఆధారము చేసి కొనియే నా “గ్రామస్వరాజ్య స్కీము” తయారు చేయబడి

నది. ఇది మన సాంప్రదాయములకు సంస్కృతికి మన
అహింసా పథమునకు లోకశాంతివతిపాదనకు అనుగుణ్య
ముగ నున్నది.

కనుక, ముఖ్యముగ యువకు లెల్లరు రష్యాయొక్క
‘పరకంటక’ మార్గమున బడక, యీ మన పురాతన “సాము
దాయక స్వాస్థ్య” పథమున, మన దేశమును పునర్నిర్మాణము
గావింప బూనుదురు గాక యని కోరుచున్నాను—

కేవలము పూర్వకాలపు పరిస్థితులను యథాతథముగ
ఇప్పు డిక్కడ హాపీచేయవలసిన వనియులేదు. వాటి పునాదుల
పైన, యీనాటి పరిస్థితుల కనుకూలముగు కొలది సర్దుబాటులు
గావించుకొని, మరీ, మన దేశపు పునర్నిర్మాణమును చేయ
వలసి యుండును. ఈ సర్దుబాటులు ఎట్టివో, నా “స్కీమును”
చదివిన వారికి గోచరింప గలవు.

—మానికొండ సత్యనారాయణశాస్త్రి

ఉరుటూరు

సామద్రపాస్థ

కృష్ణాజిల్లా

22—8—1945

గ్రంథకర్త :

శ్రీ మానికొండ సత్యనారాయణశాస్త్రి,

వి. సి., వి. జి. (1939)

112

శ్రీ మహర్షి గ్రంథాలయం
తెలవోలి. (కృష్ణా జిల్లా.)

భూమి, రైతు, రాజు

(మొదటి భాగము)

మొదటి అధ్యాయము

భూమిహక్కు, దానిమూలము.

౧

ఆకాశాద్వాయుః వాయోరగ్నిః అగ్నేరాపః అదభ్యఃపృథివీ
పృథివ్యాః ఓషధయః ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ అన్నాత్ పురుషః.

—తైత్తిరీయం.

భూమి పుట్టుక

ఈశ్వరుడు విశ్వమును సృష్టించిన క్రమములో ముందు
ఆకాశము, తరువాత వాయువు, తేజస్సు, (అనగ అగ్ని, తేక
వెలుతురు), ఆషన్ (అనగ నీరు) పృథివి, (అనగ భూమి.) అను
వానిని ఒకదాని తరువాత ఇంకొకదానిని సృజించె నని చెప్పి
దురు. ఒకదానిలోనుండి, ఇంకొకటి క్రమానుసరణిని సృష్టి
అయ్యె ననియు కలదు. ఇవియే “పృథివ్యాపస్ తేజో వాయు
రాకాశము”లనబడు పంచభూతములుగ తలక్రిందుక్రమమున
పేర్కొనబడుచున్నవి. విశ్వనిర్మాణమునకు హేతుభూతమైన

పంచభూతములలో, సమస్తజీవరాసులు నివసించుటకును, ఈ జీవరాసులను బ్రతికించే అన్నము ఓషధులు పండుటకును, మూలాధారమై, చూపముదాల్చి నిల్చినది. ఈ పృథివీ భూతము.

మానవుని పుట్టుక

పంచభూతముల సృష్ట్యనంతరము, మానవునిసృష్టి జరిగింది. సమస్తజీవరాసులలోకి మానవుడు ఉత్తముడుగ పరిగణింపబడుచున్నాడు. ప్రప్రథమమునుండి నేటివఱకు, మానవుని జీవితచరిత్ర పరిశీలించి చూచినట్లయితే, మనకు అనేక దశలు కన్పించును.

భూమికి మనిషికి సంబంధము

నేను మానవులు “ఈ భూమి నాది : ఈ పశువులు : ఈ వస్తువులు నావి, ఇతరులు వీని జోలికి రాకూడదు; ఇవి నా హక్కు” అని భూమిచుట్టు సర్వేరాళ్లు, కంచెలు పాతుకొని, ఆకట్టుకొని కూర్చున్నారు. ఇట్టి హక్కు లెక్కేర్పడినవి? భూమి పుట్టినప్పటినుండి, మనుష్యుడు పుట్టినప్పటినుండి ఏర్పడినవా? అయినచో ఎట్లు, ఎప్పుడు పుట్టినవి? ఎట్లు ఈ రోజు నరకు పరిణామము పొందుచు వచ్చినవి? కొంచెము విచారించి చూచెదము.

హక్కు అనేదాని పరిచామము

మానవుడు అనాదిని భూమిపై కాల్చినపుడు, అంతయు అడవులు, అరణ్యాములు, నదీ నదములు. పల్లెలు లేవు, పట్టణ

ములు లేవు, బిల్డింగులు లేవు, ఆనకట్టలు లేవు. సమస్త ప్రాణులకు సహజ మగు ఆకలిబాధ తీర్చుకొన్నట్లై మౌన వ్రుష ప్రధమదశలో ఈ భూమిపై తిరుగాడు లేళ్ళు, పంతులు, మొదలగు జంతువులను వేచాడి పట్టుకొనియు; నీళ్ళిందు లభ్య మగు చేపలు మొదలగు జలచరముల పట్టుకొనియు, గాలిలో నెగురు పక్షిజాతులఁ జూసి తినియు, కాలక్షేపము చేసినట్లు కన్పించును. భూమ్యాకాశములందు విచ్చలవిడిగ తిరుగాడు ఈ జంతువులు ఎవరిసొమ్ము? ఇవి ఎవరి హక్కు? ఇవి యెవరి ఆస్తి? వీటిని ఒకరు పట్టుకొన వచ్చును, ఇంకొకరు పట్టుకొనరాదు అని హద్దులు, నియమములు, ఏర్పరచే దెవరు? ఎవరును లేరు. వీటిని ఎవరు ముందుగ పట్టుకుంటే వారివే. అవుతవి. ముందు ఒకడు పట్టుకొన్నతరువాత, ఇంకొకడు వచ్చి తగాదా పెట్టుటకు వీలులేదు. అథవా, అట్టి తగాదా వస్తే క్రియకు ఎవడు బలవంతు డై తే అది వాడిదే అవుతుంది. ఇందుకు భారతము అరణ్యపర్వములోని కిరాతాజ్ఞ నీయకథయే నిదర్శనము. అరణ్యములో విచ్చలవిడిగా తిరుగు పందిని అర్జునుడును, కిరాతవేషమున వచ్చిన పరిమేస్వరుడును, బాణములతో కొట్టిరి. “ఎవరు ముందు కొట్టిరి” అని తగాదా వచ్చినది. “నే ముందు కొట్టా నంటే, నే ముందు కొట్టా నని” ఇద్దరు తగాదా పడ్డారు. “నా యేసిన మృగంబు నేసి మృగయాధర్మవిరోధం బేల చేసితి”వని అర్జునుడు కిరాతుని ఆక్షేపించెను. “నేను ముందుగా కొట్టాను; నా దెబ్బతో అది చచ్చినది; నీ ప్రతాప మేమున్నది, పొమ్ము” అని కిరాతుడు అర్జునుని ఆక్షేపించెను. ఇరువురు తగాదాపడి కొట్టాడు

కొనిరి. అర్జునుడు ఓడి మూర్ఛపడిపోయినాడు. పరమేశ్వరుడు కరుణించి వరమిచ్చిపోయినాడు. కాబట్టి భూమిపై, గాలిలో, నీళ్ళలో, విచ్చలవిడిగ తిరుగాడు జంతుజాలములు ఒకరి సొమ్ము కావు. ఎవరు ముందు పట్టుకుంటే వారివే. మనుధర్మ శాస్త్రము, 9 వ అధ్యాయము, 44 వ శ్లోకము చివరి భాగములోకూడ మనువు ఇట్లే చెప్పియున్నాడు.

దేశద్రిమ్మరి దశ—వ్యవసాయము

కేవలము జంతువుల వేటాడి మాంసమువలన జీవించుట అను అనాది దశ దాటి, మానవుడు భూమిమీద ధాన్యాదులను పండించి, వీనివలన శుభానివారణ జేసికొనుట అను రెండవ దశకు వచ్చినాడు. అడవులలో సహజముగ లభ్యమగు కాయలు, దుంపలుగాక, భూమిని కుళ్ళగించియో, దున్నియో అందు గింజలను జల్లి, పంట పండించుకొనుటకూడ ఏర్పడెను. మనుష్యులు కొద్దిమందియు, భూమి విస్తారముగను ఉన్న ఆ కాలములో మానవులు తమ దారాపుత్రాదులతో గుంపులు గుంపులుగ బయలుదేరి, అక్కడక్కడ కొన్నాళ్ళు నివసించుచు, కొంత కాలమునకు మరియొక చోటుకు పోవుచునుండిరి. ఇట్టి దేశద్రిమ్మరిసంఘములు నేటికిని లంబాడీతండాలు, ఎరుకల ఏనాది గుంపులు మొదలగు జాతుల యందును, భద్రాచలం వగైరా అడవి ప్రాంతములలోని కొండజాతుల యందును, మనము చూచుచున్నాము.

“కుమ్రీ” లేక, తాత్కాలికపు వ్యవసాయము

ఈ గుంపులు అడవులలో కొంత ప్రదేశమును ఛేదించి,

ఆ ఛేదించిన చెట్లను, పొదలను తగులబెట్టుదురు. ఆ బూడిదనే ఎరువుగ కేసి, నేలను దున్ని, విత్తనములు చల్లి, పంటలను పండించుకొని, తిందురు. మరుసంచత్సరము అక్కడనుండి మరియొక ప్రదేశమునకు కదలి, అక్కడకూడ ఇట్లే చేయుదురు. ఈ రీతిగ, వీరు ఒకచోట స్థిరముగ నుండుక, అక్కడక్కడ తిరుగాడుచు, పంటలు పండించుకుంటూ, తింటూ పోతూ ఉండుదురు. ఈ మాదిరి వ్యవసాయమునకే “కుమ్రీ” వ్యవసాయమని పేరు. ఇది నేటికిని ఏజిప్తి ప్రాంతాలలోను, దక్షిణ కన్నడం మొదలగు పర్వతారణ్యప్రాంతాలలోను కనుపించుచున్నది.

మొదటగ ఆక్రమించుకొని బాగుచేసుకొన్న

వాని దే భూమి హక్కు

ఇట్లు వ్యవసాయము చేసుకొను భూమియందు వీరికి గల హక్కు ఏమి? ఆ సాలుకు ఆ పంట పండించుకు తినేవరకే తప్ప, వారు ఆ భూమియందు ఎక్కువ హక్కును కోరి ఎరుగరు. ఎవరు ఏ ప్రదేశాన్ని, ముందుగ ఆక్రమించుకొని, చెట్లు తుప్పలు కొట్టివేసి, బాగుచేసుకుంటారో, అది వారికి ఆ పంట కాలం వరకు, హక్కుగ ఉంటుంది. పంట తిని వెళ్లిపోయిన తరువాత ఇంకెవరైనా వచ్చి దానిని ఆక్రమించుకుంటే, తగాదా పెట్టేవారు లేరు. భూమియందు మానవునకు మొట్టమొదటగ “హక్కు” అనేది ఏర్పడడానికి ప్రథమచిహ్నము ఇదే — అనగా, ఔంసరీ లేక తాత్కాలికవ్యవసాయం చేసుకోవడమే. అదిన్నీ ముందు ఎవడు వ్యవసాయం చేస్తే

వాడిది. మనువు తన ధర్మశాస్త్రం, 9 వ అధ్యాయం, 44 వ శ్లోకములో ఏమి చెప్పినాడు?" ఈభూమి లేక పృథ్వీ "పృథు" చక్రవర్తిభార్య యని పూర్వకాలజ్ఞులగు ఋషులు తలంచుచున్నారు. వారు చెప్పిన దేమనగా, ఎవరైతే భూమిపై గల అడవులు, తుప్పలు ఛేదించి శుభ్రపఱచి, దున్నతారో, వారిది ఆ భూమి.

స్థిరనివాసములు - గ్రామములు

మానవసంఘములు తమ పిల్ల మేకలతో దేశ ద్రిమ్మరులుగా తిరుగాడు దశ దాటి, కొంతకాలమునకు తృణకాష్ఠజలసమృద్ధిగల చోట్ల స్థిరనివాసము లేర్పరుచుకొనుట జరిగినది. వ్యవసాయపద్ధతులుకూడ అభివృద్ధి చెందినవి. అడవులు తగులబెట్టి, అక్కడ పెంపరరీగ గింజలు చల్లుకొని, పండించుకొని, కోసికొని తిని లేచిపోవడం లేకుండ, స్థిరముగ ఒక చోట కాపురము వుండి, నేలను ఏటేటా దున్నుకొనియు, ఎరువుల వేసియు, నీళ్లు బెట్టియు స్థిరముగ వ్యవసాయం చేసుకునే పరిస్థితులు ఏర్పడినవి. కేవలము తమ దారాపుత్రులు, కుటుంబీకులేగాక, ఇంకా ఇతరజనాన్నికూడ ప్రోగుచేసుకొని, అందరు కలసి పరస్పరసహకారభావముతో ఒక చోట కాపురము ఉండడ మనే స్థితి ఏర్పడినది. ఇట్టి స్థిరనివాసములకే "గ్రామము" అనే పేరు వచ్చినది.

భూమిహక్కు గ్రామసంఘానిది

ఒక్కొక్క గుంపు ఒక్కొక్కప్రదేశాన్ని ఆక్రమించు

కొని, అక్కడనే ఇంట్లు వాకిళ్లు కట్టుకొని, ఆ ప్రదేశాన్ని క్రమంగా సాగుబడి క్రిందికి తెచ్చుకొనుచుండిరి. “ముందు ఎవరు ఆక్రమించుకూటే వాడిదే భూమి” అనే సిద్ధాంతం ప్రకారం ‘ఈగుంపు ఆక్రమించుకొన్న ప్రదేశమంతా గుంపుది. ఈ ప్రదేశముపై హక్కు ఈ గుంపుది. ఆ గుంపులోని వ్యక్తులకు విడివిడిగ హక్కులేదు. ఈ రీతిగా ఒక గ్రామగుడికట్టులోని భూమిహక్కు ఆ గ్రామస్థులందరిదిన్నీ, గ్రామమంతా ఒకటే సంఘము; ఒకటే గుంపు. భూమి యావత్తు ఒక్కసాము దాయకపు భూమి. ఈ భూమికి హక్కుదారు డేవ రంటే ఆ గ్రామ సంఘమే. భూమి యావత్తు ఉమ్మడిగ వ్యవసాయం చేయడం, అందరూ పంచుకొని తినడం.

వెనులుబాటు కోసం, ఉమ్మడిభూమిని గ్రామంలో కొన్ని కొన్ని కుటుంబాలు విడివిడిగా వ్యవసాయం చేసుకొన్నప్పటికి, అది ఆ సంవత్సరానికే. మరు సంవత్సరము మరొక చెక్కను తీసుకొని, వ్యవసాయం చేసుకోవడం జరుగవచ్చును. ఈ రీతిగా విషగా ఎప్పుడైనా, ఎవడైనా, ఏ చెక్కనైనా దున్ని, పండించుకొన్నప్పటికి, దానియందు అతనికి ప్రత్యేకపు హక్కు ఏమీలేదు. చుట్టూ సర్వేరాళ్లు పాతుకొని, “ఇది నాభూమి; ఎవరూ దీనిలో అడుగుపెట్టరాదు” అని ఆకట్టుకొనడానికి వీలులేదు.

సాగుబడిక్రిందికి వచ్చిన భూమిలో వ్యక్తులకు

పేర్వేరు హక్కు, లెట్లేర్పడినవి?

కొంతకాలానికి, ఈ స్థితికూడా మారినది. పని వెనులు

బాటకొన మని చెప్పి గ్రామంలో కొన్నికొన్ని కుటుంబాలు వేర్వేరు చెక్కలు దున్నుకోవడం ఎప్పుడైతే ప్రారంభమైనదో, క్రమక్రమంగా వారికి ఆ యా చెక్కలయందు ప్రత్యేక అభిమానం ఏర్పడడ మనేది సహజము. అదిగాక, ఒకడు ఒక సంవత్సరము కష్టపడి బాగా బాగుచేసుకొన్న పొలాన్ని మఱు సంవత్సరము వాని దగ్గరనుండిలాగుకొని ఇంకొకసోమరికి ఇవ్వడం ఏమి సబబు అని అనిపిస్తుంది. ఈ భావము క్రమంగా గట్టిపడి, ఎనడు బాగుచేసుకొన్న భూమి వాడికే స్థిరంగా ఉండిపోవా లనే స్థితి ఏర్పడుతుంది. ఈ రీతిగా ఆ యా చెక్కలయందు వ్యక్తులకు శాశ్వతమైన ప్రయివేటు హక్కు అనేది అంగీకరింపబడడం జరిగింది.

బంజర్లు, మందబయళ్ళు, అడవులు వగైరాలలో

ఉమ్మడిహక్కు నిలిచియుండుట

అయితే, సాగుబడిలోనికి తేబడిన భూమి ఈ రీతిగా వ్యక్తులకు వేర్వేరు హక్కుభుక్తములుగా ఏర్పడిపోయినప్పటికి, ఇంకను సాగుబడిలోనికి రాని బంజరుభూములు, అడవులు, మందబయళ్ళు, మేతబీళ్ళు మొదలగునవి గ్రామ సంఘమున కంతకు ఉమ్మడిహక్కు గలవిగానే ఉండిపోయినవి. ఈ ప్రదేశాలలో అందరు ఉమ్మడిగా పశువులను మేపుకోవచ్చును. అడవులలోనుండి కట్టె, కంప, ఎరువు, ఆకు తెచ్చుకోవచ్చును. వీటిని, ప్రత్యేకముగ ఎవరుగాని, ఆకట్టుకొని కూర్చోడానికి వీలులేదు.

ఈ రీతిగా భూమియందు “హక్కు” అనే టెరువంటిది

గ్రామ సంఘములకు, వ్యక్తులకు ఎట్లెట్లు ఏర్పడడానికి అవకాశము లుండెనో, బుద్ధిసూక్ష్మతచే చర్చించితిమి. పూర్వము, ఆ యాదేశములలో, ఈ భావములే ఎట్లెట్లు ఉద్భవమయ్యెనో తెలుపు గ్రంథాధారముల కొన్నిటి నిట వివరించెదము.

గ్రంథాధారములు

జైమిని సూత్రములు 6 వ అధ్యాయం 7-2

“భూమి ఒకరిది కాదు; అందరికి సాముదాయపు హక్కు గలది” అనే మాట క్రీస్తుకు పూర్వము అనేక సంవత్సరాలనాడు రచింపబడినదని తెలిసినవారిచేత అంగీకరించబడిన జైమిని సూత్రములలో స్పష్టముగ నిర్వచింప బడియున్నది. “భూమి అందరికి సాముదాయకమైనది కాబట్టి, దానిని ఇచ్చి వేయడానికి ఎవరికీ వీలులేదు” అని జైమిని సూత్రము.

ఖాండులు, తోడాలు, మున్నగు అనార్యజాతుల

అభిప్రాయము

అనార్యజాతివారగు ఖాండులు, నీలగిరి ప్రాంతములోని తోడాలునుకూడ ఇట్టి భావమునే కలిగియున్నారు. వారు ఆక్రమించికొన్న భూమి వారి సాముదాయకపు భూమి అని వారి వాదన.

“ఏనోగ్రాడప్” అనే పాశ్చాత్య పరిశోధకుని

అభిప్రాయము

భూమి ఆదికాలమున వ్యక్తుల సొమ్ము కాదనినీ, గుంపుల తాలూకు ఉమ్మడిసొమ్ము అనినీ పురాతనగ్రంథము

లయు, పురాతన జాతులయు సుస్థిరభావమైనట్లు “వినోగ్ గాడఫ్” అను సాశాస్త్ర పండితుడు గొప్ప పరిశోధన చేసినమీదట నొక్క వక్కాణించు చున్నాడు.*

మహమ్మదు, అతని శిష్యుల అభిప్రాయము

మహమ్మదీయ మతస్థాపకు డగు మహమ్మదు ప్రవక్త కూడ “బంజరు భూమిని ఏవరైతే సాగుచేయుదురో, ఆ భూమి వారిదే అగును” అని చెప్పియున్నాడు. బంజరు భూమిని సాగుచేసుకోడానికి రాజుయొక్క అనుమతికూడ అవసరములేదని అబూయుసుఫ్, మహమ్మదు, అను అతని శిష్యులిద్దరి అభిప్రాయము. వేటలో పడిన జంతువు, దానిని కొట్టినవాడి సొమ్ము ఎట్లయినదో, ఆ ప్రకారమే మొదట సాగుచేసినవాడిదే భూమిహక్కు అని ఈ శిష్యుల మతము.

జస్టినియన్, అనే రోమనులా స్థాపకుని అభిప్రాయము

రోమన్ లా క్షతకు మూలకారకుడగు “జస్టినియన్” ఏమి చెప్పినాడు? “అడవిమృగములు, పక్షులు, చేపలు అనగ నేలయందును, నీటిలోను ఆకాశమునందును తిరుగు జంతువులు ఎవరిచేతనైతే పట్టుపడుతవో, అవి వారి సొమ్మే.

* “In so far as agriculture has historically developed out of pastoral husbandry there seems to be hardly any thing more certain in the domain of archaic law than the theory that the soil was originally owned by groups and not by individuals, and that its individual appropriation is the result of a slow process of development.”

అగును. ఇది సర్వమానవజాతుల ధర్మము. అంతకు పూర్వము ఎవరి సొమ్మా కాకుండ వున్నవస్తువు, మొట్టమొదటగ ఆక్రమించుకొన్నవారికి హక్కు అగును.

గౌతమ ధర్మసూత్రకారుని అభిప్రాయము

ఒక వస్తువునకు హక్కు సరిపాదించడానికి నాలుగు మార్గములు కలవని గౌతమ ధర్మసూత్రములు (10వ అధ్యాయము, 39వ శ్లోకము) చెప్పుచున్నవి. అవేవనగ, (1) వారసత్వమువల్ల, (2) కొనుక్కోవడంవల్ల, (3) విభాగంవల్ల, (4) ఆక్రమించుకోవడం, లేక దొరకడంవల్ల. ఇందులో చెప్పబడిన నాలుగవ పద్ధతి లోగడ ఎవరి స్వాధీనములోనూ లేని బంజరు భూములు, అడవిమృగములు, వగైరాలకు వర్తించును.

ఇటీవల కోర్టుతీర్పుల సారాంశము

పురాతన గ్రంథములలోనే గాక, ఇటీవల కొన్ని కోర్టు తీర్పులలో కూడ “మొదట ఆక్రమించుకొన్నవాడిదే భూమిహక్కు” అనే సిద్ధాంతము అంగీకరించ బడినది. 9. మద్రాసు 175 నెంబరు (సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్స్ వీరరాయన్) అనే కేసులో సర్ ఛార్లెస్ టర్నర్, ముత్తుస్వామి అయ్యర్ అనే ఓడీలు, “మొట్టమొదటగా బాగుచేసి సేవ్యములోనికి తెచ్చినవానిదే భూమిహక్కు. ఇది హిందూ ధర్మశాస్త్రము లోని సామాన్య నియమము” అని చెప్పియున్నారు. ఈహక్కు కొద్ది పరిమితి కలదేకాదు. సర్వ సంపూర్ణమైనది” అనికూడ

11 M. I. A. 345, “గంగా గోవిందమండల్” “24 పరగణాల కలెక్టరు” అనే కేసులో స్పష్టము చేయబడినది.

రాజు పుట్టుక, అతని హక్కు, బాధ్యతలు

భూమి, దానిని సేవ్యము చేయుచున్న రైతు ఉండే గమధ్య మూడవవాడు “రాజు” అనేవాడు ఎక్కడనుండి వచ్చినాడు? ఇతని పని ఏమి? ఇతనికిగల హక్కులేమి, బాధ్యతలేమి? ఈ ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పటకు మానవ సంఘ చరిత్ర నొక సారి తిరుగవేయవలెను. మానవులు మొదట అరణ్యములలో తిరుగాడుచు, మృగముల వేటవల్ల జీవించుచుండిరినియు, తరువాత కొన్ని కుటుంబములు గుంపులుగను, తండాలుగను చేరి అచ్చటచ్చట అడవులను ఛేదించి తాత్కాలికపు వ్యవసాయము (కుమ్రీవ్యవసాయము) చేసికొనుచు, తిరుగాడుచుండిరినియు, దీనిమీలా కొన్ని గుంపులుజేరి అనువైన చోట్ల గ్రామములుగ స్థిరపడిపోయిరినియు, పైన చెప్పియుంటిమి. ఇట్లు స్థిరపడిన గ్రామములు విచ్ఛిన్నము గాకుండ ఉండునిమిత్తము వారిలోవారు కొన్ని కట్టుబాటులను జేసికొనిరి. ఈ కట్టుబాట్లను గురించిన వివరములు వేరే అధ్యాయములో తెలిపెదను.

కాలము గడచిన కొద్ది, పరస్పర సహాయము నిమిత్తము, కొన్ని గ్రామములు కలసి ఒక ఖండముగను, కొన్ని ఖండములు కలసి నాడులుగను, దేశములుగను, వేరు వేరు చోట్ల వేర్వేరు పేర్లతో ఏర్పడెను. వీనితాలూకు కట్టుబాట్లు చెడకుండ కాపాడుటకును ప్రజలలో ఒకరి నొకరు హింసించు కొనకుండ సంరక్షించుటకును, ఇతరులను బాధించే దుర్మార్గా

ర్గులను శిక్షించుటకును ఒక ఏర్పాటు అవసరమయ్యెను. ఇది ఆదియందు అవసరములేక, దరిమిలా కొంతకాలానికి ఏర్పడిన అవసరము. దీనిని తీర్చడానికి అధికారము వహించే వ్యక్తి, వ్యక్తులసంఘమో, కావలసి వచ్చింది. ప్రాచీనకాలాలలో రాజ్యా లేలిన ప్రజాసంఘాలు అక్కడక్కడ కలవు. కాని మొత్తముమీద సర్వసాధారణంగా ప్రజలందరు కలసి, "రాజు" అనే వానిని, ఏర్పాటు చేసుకొన్నారు. సంఘక్షేమమునకు ఏ ఏ పనులు అవసరమో, అవి అన్నీ చేయడానికి అతనికి ప్రజలు అధికారము ఇచ్చినారు. ఈ అధికారం చెలాయించడానికి కావలసిన మనుష్యబలము, ధనబలము, యావత్తు ప్రజలు అతనికి ఇచ్చాపూర్వకముగా ఇచ్చినారు. తమ శరీర బలములో భాగమును, తాము కష్టపడి పండించిన పంటలో భాగమును, రాజున కిచ్చి, అతనికి సంఘసేవనిమిత్తము అసారమైన శక్తిని ప్రజలే కలుగజేసినారు.

ప్రజలు ఈ రీతిగా తన కిచ్చిన బలముతోను వారిసహకారముతోను "రాజు" అనేవాడు సంఘము, దేశము, చెడిపోకుండా అందరికి సౌఖ్యము కలిగించే ఏర్పాట్లను, డిపార్టుమెంటులను నిర్మించి, పైన తాను కాపుండి, నడిపించుచున్నాడు. అందరికి సౌఖ్యము కలుగజేసేవాడు, అందరి మనస్సులను సంతోష పరచేవాడు, అనగా రంజింపజేసేవాడు గనుకనే అతనికి "రాజు" అనే పేరు వచ్చినది. పై అంశములను బట్టి చూడగా, రాజు అనేవాడు స్వయంభువు కాడనిన్ని, ఎవరికీ సంబంధములేకుండా ఎక్కడనో ఆకాశమునుండి తనంతట తానుగ ఊడిపడిన వ్యక్తి కాడనిన్నీ, అతనికి ప్రజ లిచ్చిన బలమే

తప్ప వేరేబలముగాని, హక్కులుగాని, అధికారముగాని లేవనిన్ని, ప్రజలు వుండమంటే ఉండేటటువంటిన్ని, పొమ్మంటే పోయేటటువంటిన్ని, వ్యక్తి అనిన్ని, స్పష్టమగుచున్నది. ఈ భావములే భారతము మున్నగు మన పురాతన గ్రంథములందు కన్పించు చున్నవి.

రాజు ఉండవలసిన అవసరము?

ఒకరి సొమ్ము ఒకరు అపహరించకుండా, ఒకరి నొకరు హింసించకుండా ఉంటే, నిజానికి రాజు అనేవాడే అవసరముండదు. ఒక్క ఉదాహరణ చూడండి:—దేశంలో దొంగతనాలు దౌర్జన్యాలు లేవనుకోండి. అప్పుడు పోలీసు డిపార్టుమెంటు ఎందుకు? ఒకరి అస్తి ఒకరు కాజెయ్యరనుకోండి. అప్పుడు సివిల్ కోర్టులు ఎందుకు? ఈ రీతిగా, ధర్మము నాలుగు పాదాలా నడుస్తుంటే, నిజానికి రాజు అనేవాడే ఉండ నక్కరలేదు. పూర్వము కృతయుగములో, ప్రజలలో అధర్మము లేకుండినట్లును, అందువల్ల రాజు అవసరము లేక పోయినట్లును తరువాత కొంతకాలానికి వారిలో కామక్రోధాలు చేలరేగి, ఒకరి నొకరు హింసించుకో సాగినట్లును, అప్పుడు ప్రజలంతా చేరి లోఅక్రమాలను అణచి, ప్రజలకు సౌఖ్యము చేకూర్చడానికి “రాజు” అనేవాణ్ణి ఏర్పరుచు కొన్నట్లును మహాభారతము, శాంతిపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము 196 మొదలు 200 వరకు గల పద్యములలో వర్ణింపబడియున్నది.

రాజున్నా తక్కిన మనుష్యులవంటివాడే గద; అతడున్నా ఇతరులవలె మామూలు కాళ్లు చేతులు కలవాడే కద;

అయితే అతనికి ఈ ఘనత, ఈ అధికారము, ఎట్లు కలిగినది-
ధర్మరాజు అంపశయ్యయందున్న భీష్మలవారిని ప్రశ్నించడము
దానికి ఆయన ప్రత్యుత్తరమివ్వడం ఈదిగువ పద్యములో కలదు.

భారత ప్రమాణములు

ధర్మరాజు ప్రశ్న:—

నీ రాజనామమునకు భాజనంబై మహా
ద్భుతచరిత్రుం డగు పురుషుఁ డొకడు
గలిమికి మూలంబు ఘనవిశేషము గల్గి
నోపుఁ గౌరకుల దీపజనన!
యది యెఱింగింపవే, యవయవంబులుఁ బ్రాణ
మానసంబులు జన్మమరణములు శ
రీరయాత్రయు నెల్లవారికి నెట్లట్ల,
కాని విభేదంబు గాన మట్టి

అ రాజొకండు భూరితేజస్వి బుద్ధిమ
జ్జనుల నెట్లు దనవశంబు నేయ
నిలుపఁ జెరువ నెల్ల యలయును నేల దై
వ నిభుఁడగుచు మ్రొక్కుగొనఁగజాలె?

ఈ ప్రశ్నకు భీష్ముడిట్లు సమాధానము చెప్పుచున్నాడు:—

క॥ విను తొల్లి కృత.యుగంబున,
మనుజులయెడ దండనీతిమంతుండై రా
జన నొకఁడు కలిగి యరయుట,
మనుజేశ్వర ! లేదు ధర్మమతి మండ్రి తగన్.

క. ఒండొరులకు రక్షకులై
యుందుదు రట్లుండ దైన్య మొదవిన లోభం
బొండొండ పెరిగి ధర్మము
ఖండితమై మొదలుకొని రకార్యంబులకు.

క. క్రమశ్శునఁ గామము రాగము
దమ మనముల నొదవఁగా మదంబెక్కిన వి
భ్రమ మొందుచు విచ్ఛలవిడి
విమార్గచరితముల వేదవిధ్వంసకులై.

క. మనుజులు ధర్మము బొడవడఁ
చిన వేదము గర్మములును చెడుటకు భయమ్మం
దిన యిందాదులు గమలా
సనుఁ గానఁగ మునులుఁ దారుఁజనిరి నరేంద్రా!

అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు నీతిశాస్త్రము సృష్టించి, వారల కివ్వగా, ఆ శాస్త్రప్రకారము ప్రజలను నడిపించగల శక్తిమంతు నొకని మా కిప్పించవలసివడని వారు విష్ణుమూర్తిని ప్రార్థింతురు. అప్పుడు విష్ణుమూర్తి “రాజు” అనే వానిని సృష్టించి యిచ్చును. ప్రజలందరి సహాయం ఉంటేనే గాని నేను ఈ డ్యూటీ నెత్తిమీద వేసుకోజాలనని అతడనును. అప్పుడు దేవతలందరు తమతమ శక్తులను అతని కిత్తురు. ఇంద్రుడు వైభవము ఇస్తాడు : మేరువు బంగారము ఇస్తుంది; ఈ విధంగా అందరు అన్ని శక్తులు ఇస్తే, అప్పుడతడు రాజ్యభారము వహిస్తాడు.

క. సురపతి విభవము మేరువు

హిరణ్యమును గిన్న రేఖఁ డీడితసంప

ద్దురుతము నొసఁగిరి రథకరి

తురగభటావళులు దలఁపుతో నొడఁగూడెన్.

శాంతిపర్వము ద్వితీయాశ్వాసములోనే ఇంకొక ఘట్టములో (255.వ పద్యము మొదలు) ఈ రీతిగా చెప్పబడియున్నది:—

సీ. జను లొక్కతఱిఁ దొల్లి సమయంబు దమలోనఁ

జేసి క్రూరతయు మ్రుచ్చిమియు అంకు

సైపక యట్టి దుర్జను నందఱును గూడి

శాసించువారుగాఁ జాలి తమకు

నధిపతియుగ నొరు నాసపడకయుండి

నడవడి బహుకారణములఁ జిక్కు

వడిన విషణ్ణులై, బ్రహ్మఁ గానఁగజోయి

మాకు రక్షకుఁడుగ మహిపుఁ డొకఁడు

తే. వలయు రూపింపు మాతనిఁ గొలిచి బ్రదుకు

వార మనుటయు నజుఁడును వారివలని

కరుణ మనువు నిరూపించె నరు లసత్య

నిరతు లని పాలనమునకుఁ జొరఁ డతండు.

వ. చొరకున్న నజ్జనంబు లమ్మహాత్మునితో “నీకుంబుయిలోడ నేల? ప్రజలచేతఁ బశువులయందును, బసిండిని నేబదియగు నంశంబును, ధాన్యంబున దశమ భాగంబును, గ్రాంధారంబుగఁ బుచ్చికొని, శస్త్రోపజీవులనెల్ల నీవారింజేసికొని,

బలవంతుండవై, దుష్టనిగ్రహ శిష్టప్రతిపాలనం బాచరింపు
మేమందరము నీ పనుపు సేయంగలవారము. అధర్మవర్తనులు
నీచేతం జెడువారు; ధర్మంబున నాటవవాలు నిన్నుం జేరంగల
యదిగా నొడంబడితేమి. ఇందుకు దేవతల రక్షించుమాడ్కి
మమ్ము రక్షించుకొని సుఖంబుండు మనుటయు [257]

క॥ అతఁ డొడఁబడి యతెఱుఁగున,
నతి బలవంతుడయి నీతి, నంచిత మగు ను
ద్ధతవిక్రమమునఁ దగ నీ,
క్షీతిఁ బాలించె, నుఖులై రశేషజనములు॥—[258]

రాజు హక్కులేమి? పంటలో షష్టభాగం:—

‘మొదటగె ఆక్రమించుకొన్నవారిచే భూమి హక్కు’
అని అంటే, ఇక రాజు మాట ఏమి? “భూమిలో పండిన
పంటలో కొంతభాగం మాత్రం—అదీన్నీ ప్రజల ధనమాన
ప్రాణాదులను కాపాడడ మనే పని నిర్వహించే నిమిత్తం
మాత్రమే—రాజు తీసికొనుటకు అర్హుడు. అంతకు మించి
అతని కేమిన్నీ హక్కులేదు” —అని మనపూర్వధర్మశాస్త్రము
లన్నీ ఘోటాపథముగ ఘోషించి చెప్పుచున్నవి. ఈ రీతిగ,
పంటలు వగైరాలలో రాజు కివ్వబడే వాటాకే “రాజభాగ మని
పేరు. మనువు ఏమన్నాడు?—నేలస్వభావమును బట్టిన్నీ, దానికి
చేయవలసిన కృషినిబట్టిన్నీ, పండిన పంటలో రాజు 8 వ
వంతు, 6 వ వంతు, 12 వ వంతు తీసికోవచ్చును.”
[మను. VII 130] యుద్ధములు వగైరా ఉపద్రవాలువస్తే,
నాలుగోవంతువరకు కూడ తీసికోవచ్చు నట.

గౌతముడు, నారదుడు, బోధాయనుడు, విష్ణువు మొదలైన స్మృతికర్తలందఱు ఆరవభాగమును (షష్ఠభాగమును) గురించే ఎక్కువగా చెప్పియున్నారు. పండించిన ధాన్యాదులలోనే గాక ఎవరు ఏవస్తువులు తయారుచేస్తే ఆ వస్తుసముదాయములో ఆరవవఱకు రాజుకు ఇవ్వవలె నని విష్ణుస్మృతి (III. V. 25) చెప్పుచున్నది.” మాంసము, తేనె, నెయ్యి, ఓషధులు, సుగంధద్రవ్యములు, పుష్పములు, ఫలములు, దుంపలు, ద్రవపదార్థములు, సంభారుద్రవ్యములు, కొయ్యసామానులు, తాటియాకులు, వగైరా ఆకులు, తోళ్లు, కుండలు, రాతిపాత్రలు, వెదుళ్లతోచేసిన బుట్టలు వగైరా సామగ్రి” — వీటి అన్నింటిలో ఆరవవాలు రాజుకు పన్నుగ చెల్లింపబడవలె నని విష్ణుస్మృతిలోని పైవాక్యము చెప్పుచున్నది. పన్నులు పూర్వము రొక్కరూపముగ గాక, *వస్తురూపేణ ఇవ్వబడుచుండె ననుటకు విష్ణుస్మృతిలోని ఈ వస్తువుల పేర్లే నిదర్శనము.

సంఘానికి సరిపడ ధాన్యాదులు పండించడం - వ్యవ

* సర్కారువారు పన్నులు రొక్క రూపముగ గాకుండ, వస్తురూపేణా పుచ్చుకొనుట పూర్వము, ఇటీవల కొంతకాలం క్రితం వరకు కూడ సాధ్యమైనప్పుడు, ఇప్పుడేల సాధ్యముకాదు? పరిపాలనా విధానము యావత్తు నా “గ్రామస్వరాజ్యస్కీము”లో వివరించిన టీక మార్పు చేసేయెడల, పన్నులు ఇప్పుడైనను, ఇక ముందైననుకూడ, రొక్కంగా కాకుండ, వస్తురూపేణా పుచ్చుకొనుట కెట్టి అభ్యంతరముగల్గి ఉండదు. నాణె పద్ధతిలో ప్రజలు పడే ఘోరబాధలకంటె, వస్తుమార్పిడి విధానంలో ల మేళ్లు ఎన్నో గలవని లోకాని కిప్పటికి తెలియవచ్చుచున్నది.

సాయకుల విధి. రైతుయొక్క అజాగ్రత్తవల్ల పంటలు నష్టమైతే, రాజు సదరు రైతును దండించవచ్చును. అనగ, రాజు భాగమునకు పదిరెట్లు దండన విధించవచ్చును. కేవలం రైతుయొక్క అజాగ్రత్తవల్ల గాక, అతనికి తెలియకుండా, అతని నౌకర్యయొక్క అజాగ్రత్తవల్ల పంట నష్టమైయుంటే, పై చెప్పిన దానిలో సగం దండనమాత్రమే విధింపబడు నని మన ధర్మశాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

రాజభాగం - అనగా సర్కారు శిస్తు - ఏ రైతైనా చెల్లించకపోతే, అతనిని భూమినుండి తొలగించడమనే దండన మన హిందూధర్మశాస్త్రములలో ఎక్కడా కలికాని కై నా కనిపించదు. ఎందుకంటే, భూమికి హక్కుదారుడు రైతే కాని రాజు కాదుగదా! భూమి రాజసొమ్ము కాదు. లాక్కొడానికి! శిస్తు చెల్లించకపోతే, శరీరదండన వగైరా ఇతరవిధమైన దండన విధించడం వుండెనుగాని, భూమి లాగికోవడ మనేదే లేదు.

ఇంతవరకు, రాజు అనేవాడు ఏర్పడవలసి వచ్చిన అవసర మేమియో, అతనికి ఉన్న హక్కులేమియో చెప్పితిమి. ఇక, అతనికి లేని హక్కులేమియో చెప్పటం అవసరము. ఎందుకంటే, ఇటీవల అనేక కారణములచేత, వస్తుతః రాజుకు లేనటువంటి హక్కులను ఎన్నింటినో తీసికొనివచ్చి కొందరు అతనికి అంటగట్టినారు! అందువల్ల, అనేక అనర్థములు ప్రజకు వాటిల్లినవి. ఈ అనర్థములన్నీ తొలగవలెనంటే, నిజానికి అతనికి లేని హక్కులేమో (అనగ, ఉన్నవనే ధ్రువంలో వుండి, నిజానికి లేనటువంటి హక్కులేమో) స్పష్టముగ మన మందరం తెలిసికొనుట అత్యవసరం.

భూమి యావత్తుకు, రాజే అధిపతి, యజమాని యనినీ; అతని దయాధర్మవిచ్ఛాన్ని బట్టియే తక్కిన ప్రజలంతా ఆ భూమిలో కాపురం వుండక వ్యవసాయం చేసుకోవడంగాని, జరుపుకోవలసి వున్నదనిన్ని, ప్రజకేమీ భూమియందు స్వతస్సిద్ధమగు హక్కు లేదనినీ, రాజు ఉండమంటే ఉండేటట్లున్న, లేచిపోమ్మంటే పోయేటట్లున్న ప్రజలు ఉండా లనినీ ఒక సిద్ధాంతి ఇటీవల బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం వచ్చిన తరువాత మన దేశంలో లేవదీయబడినది. ఇది కేవలం తప్పుడు సిద్ధాంతం: ఇది ఇంగ్లండు దేశంలో రైతు కావచ్చునేమోగాని, మన దేశంలో సుతరాం తప్పు. ఇది మన అనాది నుండి వచ్చుచున్న సాంప్రదాయములకు, ధర్మశాస్త్ర ప్రమాణములకు కేవలము తల్లకిందులు. మన పూర్వ గ్రంథాలలో ఏవంక చూచినా సరే ఈయంశము చక్కగ ఋజువు అయిపోతుంది. ఎక్కువగ వెదకి పరిశోధనచేయ నక్కరలేదు. ఇంతటి స్పష్టమైన విషయమును, మనలో కొందరు స్వార్థప్రేరితులై, తెలియని పరాయి ప్రభుత్వాధికారులతో లాలోచియై తల్లకిందులు చేయ జూచుట ఆశ్చర్యము!

గ్రంథాధారములు

పై యంశములు ఋజువుచేయుటకు పూర్వ గ్రంథములనుండి కొన్ని ఆధారములను ఈ దిగువ క్లుప్తముగ సూచించెదము.

‘విశ్వజిత్’ అనబడే యజ్ఞములో యజ్ఞము చేసే భక్తుడు తనకున్న భూమి యావత్తు యజ్ఞము చేయించే హోతకు దానము చేయవలెనని యున్నది. ఈ సందర్భములో జైమిని సూత్రకారుడు ఒక చర్చచేసెను. భూమిని యావత్తు రాజు దానము చేసివేయ నచ్చునా? అనే ప్రశ్న చేయబడి దానికి సమాధానము ఈ రీతిగ చెప్పబడినది. రాజుకు భూమి యందు హక్కులేదు; సామంతరాజుకున్న లేదు. “భూమి యావన్నంది ప్రజలదిన్నీ” రాజు భూమిని దానము చేయ వలెనంటే, ప్రజలనుండి కొని మరీ దానము చేయవలె నని జైమిని చెప్పియున్నాడు. తంజావూరు రాజులు దేవాలయము లకు, బ్రాహ్మణులకు భూములను దానము చేసినప్పుడు ఆసాములనుండిగాని, గ్రామసంఘముల నుండిగాని కొని మరీ దానము చేసినట్లు నిదర్శనములు గలవు. ఇండియాను పాలించిన నుహమ్మదీయ ప్రభువులు కూడ ఇదేరీతిగ చేసిరి. భూమి హక్కు మాదే నని తురకప్రభువు లెన్నడూ చెప్పి యండలేదు. ఢిల్లీకి చుట్టుపట్టుల నున్న భూములు కొన్ని తనకు కావలసివస్తే, ఔరంగజేబు చక్రవర్తి “లుండీ” “పలాణ్” వగైరా పరగణాల భూములను డబ్బుపెట్టి కొనుక్కొనెను. అక్బరాబాద్, ఇలహాబాద్, కోటలు కట్టుటకు స్థలము కావ లసి వస్తే, అక్బరు చక్రవర్తి నదరు స్థలములను డబ్బుపెట్టియే కొనుక్కొనెనుకాని, భూమిహక్కు నాదే ననిచెప్పి జబరదస్తీగా లాగికొనలేదు. ఆ విధముగానే, షాజహాన్ చక్రవర్తి “షాజ హాన్ బాద్” కోట కోసమున్ను, అలంగీర్ పాదుషా “అవ రంగబాద్” కోట కోసమున్ను, మరీకొన్ని మళీదులకోసమున్ను

కూడ, భూములను కొనిరేగాని, తమవే"యని చెప్పి లాగికొనలేదు.

‘వ్యవహారమయూఖ’ వ్యాఖ్యవాసిన నీలకంఠుమకూడ ఈ యభిప్రాయమునే బలపరచుచున్నాడు. పరరాజును ఓడించి, అతని రాజ్యమును ఆక్రమించుకున్నప్పుడుకూడ, జయించిన రాజుకు ఆ ప్రజల తాలూకు భూములుగాని, ఇండ్లు వాకిండ్లుగాని, స్వంత ఆస్తిగ చెందజాలవు. శిస్తు నూత్రము తీసికొడానికే అతనికి హక్కు వుండు నని నీలకంఠుడు చెప్పుచున్నాడు.

‘పూర్వమీమాంస’ ఆరవగ్రంథము ఇట్లు చెప్పుచున్నది:—

“ప్రతి గ్రామములోను, పొలములోను, ... హక్కు భూమికారులదే; రాజు పన్నులు మాత్రము తీసికొనవలెను. రాజు భూదానము చేసినాడంటే, భూమి హక్కు ఇచ్చినా డని కాదు; తనకువచ్చే పన్నునుమాత్రం ఇచ్చినా డని అర్థము. అయితే, “భూమికార్లు” నుండి రాజు భూమిని కొన్నప్పుడు భూమి హక్కుసహా రాజుకు సంక్రమించుతుంది.”

అయితే రాజుకు “పృథ్వీపతి” “భూమిశ్వర” మొదలైన బిరుదులు గలవుగదా, దానినిబట్టి భూమికి హక్కుదారుడు రాజే యని ఎందుకనకూడదు? అని కొందరనవచ్చును. అవి కేవలము కవిత్వాచమత్కృతిచే నొసంగబడిన శుష్కబిరుదులే గాని, రాజుకు వస్తుతః గల హక్కులను నిరూపింపజాలవు.

“భూమిశ్వరు” డను బిరుదంతోపాటు రాజుకు “నర్దేశ్వరుడు” “నరపతి” మొదలై న బిరుదులుకూడ కలవు. అంతమాత్రముచేత అతని పరిపాలనలో నున్న నరులందరు అతని ఆస్తియని చెప్పవచ్చునా?

రాజు అనుమతితో నిమిత్తం లేకుండానే, భూమిని అమ్ముకొనుటకుగాని, తాకట్టు వగైరా లు పెట్టుకొనుటకుగాని ప్రజలకు హక్కుగలదు. రాజుకి భూమియందు హక్కువుంటే, ఇదెట్లు సంభవం అవుతుంది?

మ హమ్మ దీ య ప రి పా ల న లో

భూమి హక్కు రాజుదా? రైతుదా? అనే విషయంలో మహమ్మదీయ మత సాంప్రదాయము లెట్లున్నవో కొంచెము తెలిసికొందము.

మహమ్మదీయులు ఏదేశము పైకియైనను దండెత్తిపోయే ముందు, “మీ రంతా మా మతము స్వీకరించవలసినది” అని వారి మతగురువు “ఇమాము” నదరు దేశ ప్రజలకు శ్రీముఖము పంపును. ఇట్లు ముందుగ కబురు పంపనిది, వారు యుద్ధము చేయకూడ దట. అది అధర్మయుద్ధ మగు నట. మతమును స్వీకరించుటకు ఆ దేశప్రజలు అంగీక

రించినయెడల, వారు తక్కిన మహమ్మదీయ మత ఊషర్ స్థులతోపాటే సర్వసౌకర్యములును పొందుదురు. అనగ వారిభూముపై మిక్కిలి తేలికయగు “ఊషర్”

అనబడు పన్నుమాత్రము విధింపబడును - ఇది పంటలో పదవవంతు వుండును.

మతములో కలియుటకు ప్రజలు అంగీకరించనిచో
 “ఫోనీ ‘జిజియత్’ అనబడు తలపన్ను అయినను
 జిజియత్ ఇస్తారా?” అని ఇమామ్ అడుగును. ఈ తలపన్ను
 ఇచ్చుటకు ప్రజలు అంగీకరించిన యెడల, వారు
 మతము మార్చుకో నక్కర లేకుండ, మహమ్మదీయ రాజ్యములో
 సుఖముగ కాపురముండవచ్చును. అయితే, ఈ తలపన్నుతో
 పాటు భూములమీద ‘ఖరాజ్’ అనబడు భూమిపన్నుకూడ
 ఇచ్చుకొనవలెను.

మతమును స్వీకరించుటకుగాని, తలపన్ను ఇచ్చు
 టకుగాని అంగీకరించక, ఈ రెండుపద్ధతులును కూడా ప్రజలు
 నిరాకరించేయెడల, అప్పుడు ఇమామ్ వారిపై తీవ్రముగ
 దండెత్తిపోయి, వారిదేశమును జయించును. భూములన్నీ
 కొల్లగొట్టి సిపాయిలకు లూటీగా పంచిపెట్టును. ఇట్లు కొల్ల
 గొట్టబడిన భూములకే “ఫునీమత్” అనిపేరు.
 ఫునీమత్ కొల్లగొట్ట మహమ్మదీయ మత ప్రకారము విధింప
 బడిన భూములు. బడు భూమిపన్ను ముఖ్యముగ రెండు
 రకములుగ నున్నది.

(1) డొషల్ (2) ఖరాజ్: ఖరాజ్ కూడ తిరిగి
 రెండురకములు. (1) ముకాసిమ్మా, (2) వజీఫా.

‘డొషల్’ అనేది చాలా తక్కువ రేటు — పేదవాళ్లు
 కూడ తేలికగ, ఇచ్చుకోతగినంత తక్కువగ ఉంటుందట. అది
 భూమిమీదగాక, పండిన పంటలో ఎంతో తక్కువ భాగ
 ముగ వుంటుంది. ఇట్టి సౌకర్యమైన తేలికరేటు స్వమతస్థు

లగు మహమ్మదీయులకు మాత్రమే అభిమాన పూర్వకముగ విధింపబడు చుండెడిది. ఇక 'ఖరాజ్' అనేది పంటమీదగాక భూమిమీదనే విధించబడునట. అనగ, పంట పండినా పండక పోయినా, రైతు పన్ను ఇచ్చుకొని తీరవలసినదే. ఇట్టి భార మగు పన్ను సాధారణముగ మహమ్మదీయుల మీదగాక; తదితర మతస్థుల భూములమీద విధింప బడవలెనని యున్నదట. ఇది అచ్చమైన మహమ్మదీయ మత సాంప్రదాయము. అయితే, ఇట్టి అక్రమ మగు జబరదస్తీ సాంప్రదాయమును ఏ తురక ప్రభువుగాని అమలు జరుపుటకు ఇండియాలో సాహసించ లేకపోయెను. ఏలననగ, మహమ్మదీయులు హిందూదేశమును అంత సంపూర్తిగ జయించలేక పోయిరి. ప్రజలను అంత నిర్వీర్యులనుచేసి గాజులు తొడిగించి కూర్చుండ బెట్టలేకపోయిరి. అందువల్ల ఈ మార్గ మవలంబించలేదు. ఒక్క "అల్లా ఉద్దీన్" అనే తురక ప్రభువు మాత్రము 14 వ శతాబ్దారంభమున దక్షిణ దేశములో ఈ విధమగు జబరదస్తీ చేయుటకు కొంత ప్రయత్నించెనే గాని, అదిన్నీ కొనసాగలేదు. కాబట్టి, *అచ్చమగు ఖరాజ్' ఇండియాలో ఎన్నడున్న విధింపబడలేదు.

'అచ్చమగు ఖరాజ్' సిద్ధాంతమును సడలించుటకు గాను, మహమ్మదీయ ప్రభువులు 'ఖరాజ్' ను రెండు రకములు జేసిరి. (1) ముకాసిమ్మా, (2) వజీఫా. ముకాసిమ్మా అనేది, భూమి మీద పంట పున్నప్పుడే. (దానిలో కొంతభాగము మాత్రమే) — ప్రభువుచే తీసికొనబడుచుండెను. ఇది మన హిందూప్రభువుల 'రాజ భాగమును'

పోలి యుండెను. ఈ హిందూసాంప్రదాయమునే తురక ప్రభువులును అవలంబించిరి. మహమ్మదీయ శాస్త్రప్రకారము ఇట్టి సౌకర్యము ఒక్క మహమ్మదీయులకే ఇవ్వ తగియున్నను పరిస్థితులను బట్టి, ఇట్టి దానిని తదితర మతస్థులకు కూడ ఆ నాటి తురకప్రభువులు ఇండియాలో ఇచ్చిరి. ఇక 'వజీఫా' అనేది భూమిమీద పంటయున్నను లేకున్నను, మహమ్మదీయే తరుల మీద పన్ను విధింపబడ వలసియుండెను. కాని యిది ఇండియాలో ఏ తురక ప్రభువున్ను విధించలేదు.

ఏ రైతైనను భూమిని వదలి వెళ్లిపోయినచో, ముజరాత్ ఇమామ్ (మతగురువు) ఆ భూమిని ఇంకొక రైతుకు ఏదో శిస్తుకట్టి ఇవ్వవచ్చును; లేదా, సొంత సేవ్యము చేయ వచ్చును; లేదా పాలిపద్ధతిని ఎవరికైనా ఇవ్వవచ్చును. ఈ పాలిపద్ధతికే ముజరాత్ అనిపేరు.

ఊషర్, ఖరాజ్, ముకాసిమ్మా, వజీఫా, అనే వాటి లో ఏ రకమైన పన్ను నబాబు తీసికొనుచున్నప్పటికి, అంత మాత్రముచేత నబాబుకు భూమియందు హక్కు ఎన్నడు ఏర్పడలేదు. ఏ నబాబున్నా — భూమిహక్కు నాదేనని ఎన్నడూ అనలేదు. పన్ను చెల్లించే భూమికి ప్రభువుకు హక్కు లేదు. అందుచే అతడు భూమిని దానము చేయ జాలడు. అందుండి వచ్చు పన్నును మాత్రము దానము చేయగలడు' అని 'మదేనో షార్ హిబాజ్' అనే మహమ్మదీయ గ్రంథము స్పష్టముగ చెప్పుచున్నది.

ఇంగ్లీషు పాలనలో:—

హిందూ మహమ్మదీయ మతగ్రంథములున్న, సాంప్రదాయములున్న ఈరీతిని ఘోషించుచున్న ఈ సూత్రమునే అనగ రాజుకు పన్నుకు తప్ప భూమికి హక్కు లేదు అనే సూత్రమునే ఇంగ్లీషు పాలనలో కూడ కంపెనీ అధికారములు అంగీకరించక తప్పినదికాదు. జమిందార్లతో పరమనేంటు సెటిల్ మెంటు జరిగిన రోజులలో ఈ అంశము ఎంతో గాఢముగ మధింపబడి సార్వజ్ఞము చక్కగ తేల్చబడినది. ఆ వివరములన్నీ ఈ గ్రంథములోనే “జమిందారీ వద్దతి” అనే అధ్యాయములో విపులముగ చర్చించబడును గాన ఇప్పటికి ఊటకే ఉటంకించి మాత్రము వదలివేస్తున్నాను.

ఇంగ్లీషు కోర్టులు కూడ ఈ సూత్రము వంగీకరించినవి. ఇటీవల, ఒక్క బిల్లపాడు కేసులో మాత్రము — నూర్య నారాయణ, పోతన్న అనే కేసులో మాత్రము [41 మద్రాస్ 1012 : 45 . 1A . 209] జడ్జిలు తప్పుటకు వేయజూచినప్పుడు, దరిమిలా ప్రీవీకౌన్సిలు తీర్పులు వచ్చి, ఈతప్పును సవరించినవి.

భూమిహక్కు ఎవరిది? అనే సమస్యలో ఇండియా సాంప్రదాయములకున్న, ఇంగ్లండు సాంప్రదాయాలకున్నా తల్లకిందులైన ఖేడాయున్నది. ఇంగ్లండులో భూమియావతు రాజుదే. ప్రజలందరు రాజుక్రింద కౌలుదార్లొ, లేక పాలేళ్లొ. ఈ విషయములో ఇంగ్లీషు సాంప్రదాయములను గురించిన వివరములు ఈ గ్రంథము 2వ అధ్యాయములో వివరింపబడినవి.

ఇండియాను పరిపాలింపవచ్చిన మొదటి రోజులలో,

ఆ నాటికంపెనీనాకర్లకు ఇక్కడ ఇండియాలోని భూమి వద్దను లేమియో తెలియక తికమకపడిరి. తమ ఇంగ్లీషు సాంప్రదాయములను తీసికొనివచ్చి ఇక్కడ ప్రవేశపెట్ట జూచిరి. ఒకప్పు డొక అభిప్రాయమున్ను, మరొకప్పుడు మరొక అభిప్రాయమున్ను, పరిపాలకులు, రివిన్యూబోర్డులవారు, వివరించుచూ, భూమివ్యవహారముల నన్నిటిని ఇండియాలో నానా తీస్ తేరా చేసివైచిరి. ఏమీ తెలియని తెల్లవారు వచ్చి, పెద్ద పండితులవలె చర్చలు, వాదోపవాదములు చేసి, గవర్నమెంటు రికార్డుల నన్నిటిని నింపిరి. ఆ రికార్డులన్నిటితో మనము ఇప్పుడు, తలబ్రద్దలుకొట్టుకొనుట ఇచ్చట అనవసరం. తేలిన సారాంశ మేమంటే, పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు నాటితో ఈ వాదము లన్నియు మాటుమణిగి, భూమిహక్కు ప్రజలదేగాని, ప్రభువుదికాదు అనే సిద్ధాంతము స్థిరపరుపబడెను. కాని, క్రమక్రమముగ, ఎవరికి తెలియకుండ, డబ్బుగల జమీందార్లు ఈ వాదమును తిరిగి ఎప్పటి కప్పుడు లేవగొట్టుచూ రావడంవల్ల, హైకోర్టులు, ప్రీవీకౌన్సిల్లూకూడ మరల తికమకలో పడడం తటస్థించినది. మరల, ఈ తికమక నంతా సర్దుకోడానికి, ఇటీవల, 1937-1939 సంవత్సరముల మధ్య, కాంగ్రెస్ గవర్నమెంటులో, ప్రకాశంపంతులుగారి రివిన్యూమంత్రిత్వపు హయాములో పద్దెనిమిదిపర్వాలగంధము వ్రాయ వలసి వచ్చిందంటే, ఎంత ఆశ్చర్యమో చూడండి!! డబ్బును, స్వప్రయోజనమున్ను గలవారు వుంటే ప్రభుత్వాలను, హైకోర్టులను కూడ ఎన్నో తల్లకిందులు చేసి, 'లా' నంతను నానా తీస్ తేరా చేసివేయ గలరో, - దానివల్ల పేద వారికి తను వాదమును నిలవబెట్టుకోడానికి ఎంతటి బ్రహ్మ

ప్రళయము కల్పించవలసివుంటుందో, ఈ ఒక్క నిదర్శనంవల్ల తెలియగలదు.

బంజర్లలో హక్కు ఎవరిది?

ఇంతవరకు సాగుబడిభూమిని గురించి చెప్పితిమి. ఇక సాగుబడిలో లేని బంజర్లమాట యేమి? వీటిలో హక్కు ఎవరిది? వీటిలోకూడ పూర్వపు హిందూరాజు తెవరు గాని హక్కును కోరియుండలేదు. ఏ గ్రామ గుడి కట్టులోగాని చేరకుండ కేటాయింపుగ వున్న బంజరు ఒక్కటికూడలేదు. ఒక భూమి నేడు బంజరుగనున్నను కాలక్రమమున రైతులు దానిని సేవ్యము లోనికి తెచ్చుకొనుట కెట్టి అభ్యంతరమును లేకుండెను. గ్రామగుడికట్టులోని భూమి యావత్తు గ్రామస్థులదై యున్నప్పుడు, అందలి బంజరుభూములుకూడ గ్రామస్థులవిగాక, రాజులవి ఎట్లగును? రాజు ఎవరికైనా బంజరు భూమిని దానము చేయదలచినప్పుడుకూడ సదరు బంజరును గ్రామ మిరాళీదార్లనుండి కొని మరీ యిచ్చుచుండినట్లు తంజావూరు రాజుల రికార్డునుబట్టి స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. ఇనాము కమిషనరుకూడ ఈ యంశమునే స్పష్టముగ ఉదహరించి యున్నాడు. బంజరుభూములను ఎవరికైనా ఇనాముగ ఇవ్వదలచినప్పుడు పూర్వపు రాజులు సదరు బంజర్లను మిరాళీదార్లనుండి కొని మరీ ఇనాముగా ఇచ్చుచుండెడివారట. దక్షిణ హిందూదేశములో దొరికిన వెయ్యేండ్ల నాటి శాసనములు కూడ ఈ మాటనే ఋజువు చేయుచున్నవి.

మహమ్మదీయ పరిపాలనలో మార్పు

మహమ్మదీయ పరిపాలన వచ్చిన తరువాత బంజర్ల

విషయములో కొంత మాన్పు కలిగెను.

“బంజర్లను, ఎవరు సాగుచేస్తే వారిదే హక్కు” అని మహమ్మదు ప్రవక్త చెప్పెనట. ఈ మాటకు అర్థము చెప్పుటలో రెండు తేడాలు ఏర్పడెను. ఇట్టిహక్కు కలగడానికి ముందుగ ‘ఇమామ్’ యొక్క అనుమతి వుంటేకాని అది కలగదని ‘అబూ హనీఫా’యను వ్యాఖ్యాత చెప్పుచున్నాను. ఇట్టి అనుమతితో అవసరం లేకుండానే హక్కు కలుగుతుందని అబూ యసుఫ్ మహమ్మద్ అను మరి యిద్దరు శిష్యులు వ్యాఖ్యానము చేసిరి. ఈ రెండు రకముల వ్యాఖ్యానములలో అబూహనీఫా వ్యాఖ్యానమే ఇండియాలో చలామణి యగుచుండెను. దీనినిబట్టి, బంజర్లలోహక్కు ఇమామ్ది లేక ప్రభువుది అని ఏర్పడుచున్నది, అయినప్పటికి, ఈ హక్కు సొంతము కోసం ఏర్పడిన హక్కుకాదట. ఈ బంజర్లను సంఘముయొక్క ఉపయోగము నిమిత్తము వినియోగించే వరకే హక్కుగాని అంతకు మిక్కిలి ఏమిన్నీ కాదని తెలియుచున్నది. రివిన్యూను పెంపొందించుకో దలచిన కొందరు తురక ప్రభువులు, బంజర్ల హక్కు మాదేనంటూ వాదించసాగిరి. కాని, ఏ ప్రాంతములలోనైతే గ్రామసంఘములు కట్టుదిట్టముగను బలిష్ఠముగను ఉండెనో ఆ ప్రాంతములలో ఇట్టి ప్రభువుల వాదనలు సాగలేదు. కాని, గ్రామ సంఘములు మెళుకువగను బలిష్ఠముగను లేనిచోట్ల మాత్రము, వీరి జబరదస్తీ ఆటలు సాగినవి.

ఇంగ్లీషుపాలనలో బంజర్లస్థితి

1800 సంవత్సరప్రాంతమున జరిగిన సెటిల్ మెంటులో,

బంజరుభూములు 'గ్రామస్థులవేగాని, గవర్నమెంటువి కావు' అని అప్పుడు గవర్నర్ జనరల్ గ నన్న వెల్లెస్లీ ప్రభువు అక్షరాలా వ్రాసిపెట్టియుంచెను. దరిమిలా, 1813 నం||లో మలబారు జిల్లా సెటిల్ మెంటు జరిగినప్పుడుకూడ, సీమలోని కోర్టు ఆఫ్ డైరెక్టర్సు వారు ఏమన్నారంటే, బంజర్లలో గవర్నమెంటు కేమిన్నీ హక్కులేదు' అని ఖండితముగ చెప్పివేసిరి. అయితే, దరిమిలా కొద్దికాలానికే, అప్పుడు గవర్నరుగ నుండిన 'సర్ తామస్ మన్రోగారి' అభిప్రాయములచే ప్రేరితులై, సీమ డైరెక్టర్లు తమ సిద్ధాంతమును మార్చుకొనిరి. 'బంజరు యావత్తు మావే అని అప్పటినుండి గవర్నమెంటువారు స్థిరపరుచుకొని ఆ ప్రకారమే ప్రవర్తింపసాగిరి. ఇదే నేటికన్నీ నడుచుచున్నది. అయితే, 1813లో మలబారు సెటిల్ మెంటు నాడు చెప్పిన మాట గతి యేమి యను ప్రశ్నవచ్చెను. ఆ మాట ఆ మలబారు జిల్లాకే వర్తిస్తుంది తప్ప, ఇతర జిల్లాలకు వర్తించదని చెప్పి, సర్కారువారు బహుచమత్కారముగ తప్పుకున్నారు!!! కాబట్టి, నేటికి నిలిచియున్న సిద్ధాంతమేమిటంటే, మలబారు జిల్లాలోతప్ప, మిగతా జిల్లాలలో బంజరు భూములు (దక్షిణకన్నడ జిల్లాలోని అడవులునూ) గ్రామస్థులవి కావు, గవర్నమెంటువే అని ముందుగ లెక్కచేయబడును 'గవర్నమెంటువికావు, గ్రామస్థులవే' అని ఋజువు చేసుకొనవలసిన భారము గ్రామస్థులదట. మిరాశీ గ్రామములలోని బంజర్ల మాట యేమి యను ప్రశ్నకూడ ఇటీవల, ఒక మదరాసు హైకోర్టు ఫుల్ బెంచి తీర్పువల్ల గవర్నమెంటు పక్షము గనే పరిష్కరింపబడెను.

రెండవ అధ్యాయము

భూమిహక్కుయొక్క లక్షణములు - పేర్లు

భూమిహక్కురైతుదేగాని, రాజుదికాదని మొదటి అధ్యాయములో నిరూపించితిమి. అయితే, ఈ హక్కుయొక్క స్వభావ మేమి? ఆయా ప్రాంతములలో ఈ హక్కు ఎట్లు, ఏ ఏ పేర్లతో చలాయించబడెను? అను విషయములనుగూర్చి ఈ అధ్యాయములో విచారించెదము.

భూమిని తన స్వాధీనములో ఉంచుకోడానికి, దానివల్ల వచ్చే ఫలితాలను అనుభవించడానికి, దానిని అమ్ముకోడానికి, తాకట్టుపెట్టుకోడానికి, కాలు కీచ్చుకోడానికి, “హక్కు”యొక్క లక్షణమేమి? మార్పుకోడానికి, తనయుష్టము వచ్చినట్లు దున్నుకోడానికి, త్రవ్వకోడానికి, వేయేల, తన స్వేచ్ఛానుసారము భూమిపై ఏమైనా చేసుకోడానికి దెసపెట్టినైతే వీలు ఏర్పడుతుందో అదే “సంపూర్ణమగుహక్కు” అనబడుచున్నది. పైన వివరించిన అమాంబాపతు స్వేచ్ఛలు కలిగియుండటమే, ఈ “హక్కు” లేక “స్వామ్యము” అనే దానియొక్క స్వభావము. ఈ లక్షణములన్నీ పున్నప్పుడు “హక్కువున్నది” అని చెప్పకోతగివుంటుంది.

“స్వామ్యము” “హక్కు”, అనేభావాలు అనేక దేశములలో అనేక పేర్లతో పెంపొందినవి. రోమనుసామ్రాజ్య

ములో దీనికే “డొమినియమ్” లేక
 “డొమినియమ్” లేక
 “ప్రాప్రియిటస్”
 “ప్రాప్రియిటస్” అని పేర్లుండెను. “ప్రాప్రియిటస్” అనే రోమన్ భాషాపదము నుండియే “ప్రాప్రియిటర్” అనగ “సొంతదారుడు” అనే మాట పుట్టినది. ఈ మాటలో “దానాదమన వినిమయ విక్రయాది” సమస్త లక్షణములు ఇమిడియుండెను.

ఇక, ఇంగ్లండుదేశములో భూమికి సొంతదారుడు రాజు తప్ప ఇంకెవ్వరు లేడంటిమి. అయితే, రాజునుండి భూమి కొన్ని పద్ధతులపై ఎవరైనా తీసుకోవచ్చును. వీటిలో అత్యుత్తమ లక్షణములుగల పద్ధతి దాదాపు సంపూర్ణహక్కు అని చెప్పుకో తగ్గ పద్ధతి “ఫీ సింపుల్” (Fee - Simple) అని పిలువబడు చున్నది. “ఫీ సింపుల్” అనే దానిలో దానాదమన ఫీ.సింపుల్ వినిమయ విక్రయాద్యర్హతలు అన్నీ వున్నవి గాని, సిద్ధాంతములో ఇవన్నీ రాజుకు గలవై అధికారానికి లోబడె యుండవలెననే మాటకలదు. క్రియలో రాజు ఈ తన అధికారాన్ని ప్రజాభిప్రాయానికి జడిసి, చలాయించకపోవచ్చుగాక! సిద్ధాంతములోమాత్రము భూమికి అసలు నిజమైన హక్కుదారుడు రాజేననినీ, తక్కినవారందరు అతనికి లోబడి భూమిలో మెలగవలసిన వారేననినీ ఏర్పడియున్నది.

రాజు అనుమతిలేనిదే రైతు భూమిని అమ్ముకోడానికి గాని, తాకట్టుపెట్టుకోడానికిగాని, ఇతరవిధములుగా అన్యోక్రొంతము చెయ్యడానికిగాని వీలులేకుండెను. ఇంగ్లీషు ప్రజలు రాజునుండియే భూమినిగాని; భూమియందలి హక్కులనుగాని

పొందవలసియున్నారు. ఇండియాలోవలె ఇంగ్లీషు ప్రజలకు స్వతస్సిద్ధమగు హక్కులేమీలేవు. రాజు నయానో భయానో ఇచ్చినవి తప్ప వేరే హక్కులు ప్రజలకులేవు. ఒక్కొక్కప్పుడు

రాజు. తానిచ్చిన హక్కులను లాగి “టెన్యూర్” పద నిర్వచనము ఇండియాకు వర్తించదు.

వేయడం కూడ కలదు. ఈ రీతిగా రాజు నుండి భూమిని తీసుకోవడ మనేదానికి ఇంగ్లీషుభాషలో “టెన్యూర్” (Tenure)

అందురు. ఈ పదం ఇంగ్లండు పరిస్థితుల ననుసరించి అక్కడ చెల్లుబడియైనను, ఇండియాలో నిజముగ చెల్లుబడి కానేరదు. ఎందుకంటే; భూమిని రాజునుండి తీసుకోవడ మనే మాటయే మనకు లేదు. రాజు ఇచ్చేవాడుగాడు, ప్రజలు పుచ్చుకునేవారు కారు. వస్తుతః, భూమికి హక్కుదారులు ప్రజలే అన్నప్పుడు రాజునుండి పుచ్చుకోవడమనే ప్రసక్తి ఇక్కడ పుట్టనే పుట్టదు. అందువల్లనే “టెన్యూర్” అనే ఇంగ్లీషు మాటకు మన దేశ భాషలలో సరియగు పర్యాయపదము దొరకకపోవడ మనే చిక్కు ఏర్పడింది. ఈ మాటకు సరియైన అర్థము ఇండియాలో వర్తించక పోయినప్పటికి వేరేమాట దొరకనందువల్ల మన వారు కూడ ఈ మాటలోనే సరిపెట్టుకోవలసివచ్చినది.

ఇంగ్లండులోని “టెన్యూరు”లు పూర్వకాలమున అనేక రకాలుగ నుండెను. మిలిటరీ టెన్యూర్, “సోకేజీ” అనబడు వ్యవసాయ టెన్యూర్; ఫ్రాంకిల్ మా యిన్” అనుమత సంబంధమైన టెన్యూర్, “సార్జంటరీ టెన్యూర్” అనునవి కొన్ని టిని మాత్రము ఉదాహరణముగ తెలిపెదము.

ఇంగ్లీషు “టెన్యూరు” లలో కొన్ని రకములు

(1) “మిలిటరీ సర్వీస్” అనగా తనకు సైన్యసహాయము చేసే మరతుమీద రాజు భూమిని ఒకనికి ఇవ్వడం. ఈ పద్ధతిలో భూమిని తీసుకొన్న ఆసామీ మీద తొమ్మిది భారములు విధింపబడెను. వీనినే వెట్టిచాకిరీ అని (Feudal services) అని మొదటి అధ్యాయములో “ఫ్యూడల్” పద్ధతిని గురించి చెప్పినప్పుడు చెప్పితిమి.

(a) హోమేజి:— “నీవే నాకు ప్రభువు” అని అంగీకరించ (Homage) డానికి సూచనగా ఇతడు రాజు ఎదుట మోకరిల్ల బడడం.

(b) “ఫీల్టీ” “నీకు విశ్వాసంగా ఉండి సేవచేస్తా” నని (Fealty) ప్రమాణం చెయ్యడం.

(c) మిలిటరీ సర్వీస్:— రాజుకు అవసరం వచ్చినప్పుడు (Military service) సైన్యాన్ని సర్వీసుచేయడం.

(d) “రిలీఫ్”:— తాను చనిపోతే తన కొడుకును మరల (Relief) ఈ సర్వీస్ క్రిందికి తీసికోడానికిగాను ప్రవేశరుసుం చెల్లించడం.

(e) ఎయిడ్స్:— రాజుకు ఏవైనా అవసరాలు కలిగినప్పుడు (Aids) వచ్చి సహాయం చెయ్యడం. ఎట్లనగా -

(1) రాజును శత్రువులు పట్టుకుంటే, ఆసామీ వచ్చి డబ్బిచ్చి వదిలించడం.

(2) రాజుగారి పెద్దకొడుకుకు మన “ఉపనయనము”

మాదిరి నైట్ (Knight) సంస్కారమునకు అయ్యే ఖర్చు ఇచ్చుకోవడం.

(3) రాజుగారి పెద్దకూతురు పెళ్ళిఖర్చు ఇచ్చుకోవడం.

(F) “వార్డుషిప్” తన కొడుకు మైనరైయుంటే రాజే అత (Wardship) నికి, అతని ఆస్తికి గార్డియనుగా వుండడానికి అంగీకరించడం. ఈగార్డియన్ షిప్ మేనేజిమెంటులో ఏవైనా సఫాలువస్తే రాజు భరించనక్కరలేదు! పైగా, మైనారిటీ వెళ్ళినతరువాత తిరిగి ఆస్తి ఇచ్చివేయడానికి ముందు సదరుమైనరే రాజుగారికి కొంత రుసుము (ఫైన్) చెల్లించాలి.

(G) “మ్యారేజి” ముందుగ రాజు అనుజ్ఞలేనిది ఆసామీ (marriage) తన కొడుకు పెండ్లికాని, కూతురు పెండ్లిగాని చేసుకోరాదు. సంబంధం విషయములోకూడ రాజు అనుమతించిన సంబంధమే చేసుకోవాలిగాని, తనంబువ్వుము వచ్చిన సంబంధము చేసుకోరాదు. తన క్రిందనున్న ఆసామీ శత్రువుల పిల్లలను చేనుకుంటే తన రాజ్యానికి ముప్పువస్తుందనే ఉద్దేశ్యంతో ఈ నియమ మేర్పరుపబడినట్లు కనిపించుచున్నది.

(H) “ఎస్ఛేట్” అసామీ బేవారసుగా చనిపోతే అతని Escheat భూమి తిరిగి రాజుకే సంక్రమిస్తుంది.

షరా:—రాజునుంచి వచ్చినది రాజుకే చెందడం సబబే గద! మన ఇండియాలో పూర్వము ఇట్లుకాదు. ఎవరైనా బేవారసుగా పోతే అతని ఆస్తి రాజుకుపోదు. సంఘానికి చెందుతుందని మన ధర్మశాస్త్రాలు చెప్పుతున్నవి. ఈ ధర్మశాస్త్ర పద్ధతి ఇంగ్లీషు “లా” వచ్చిన తరువాత మార్పుచేయబడెను. “కావలి వేంకట - బండరు కలెక్టర్” అనే కేసు చూడండి.

(i) “ఫర్ఫీచర్” అసామీ ఏదైనా గొప్ప నేరము క్రింద (Forfeiture) శిక్షింపబడ్డప్పుడు అతని ఆస్తి రాజుకే చెందుతుంది.

ఈ ఇంగ్లీషు మిలిటరీ టెన్యూరలలోని పోలికలు కొన్ని మన సామంతరాజులయు, జాగీరుదార్ల యు లక్షణములలో నున్నప్పటికి, ఆయా పోలికలు ఎట్టి పై పై పోలిక లేగాని నిజానికి సిద్ధాంతములో సమానములుకావు. మరిన్ని, జాగీరుదార్ల క్రింద సేవ్యముచేయు రైతులహక్కులు వారికి స్వతస్సిద్ధమైనవేగాని జాగీరుదార్లనుండి దిగినవికావు. ఇంగ్లీషు పద్ధతికిన్నీ మనపద్ధతికిన్నీ ఇదే గొప్ప తేడా!

(2) “సోకేజీ (వ్యవసాయపు) టెన్యూర్.” భూమి సాగుచేసి, రాజుకు “రెంటు” (అద్దె) ఇచ్చే పద్ధతి ఇది. దీనిలో, అనేక అంతర్భాగము లుండెను. వాటినన్నిటిని వివరించడం అనవసరము గనుక, వదలివేస్తున్నాము. పైన పేర్కొన్న

“మిలిటరీ టెన్యూర్”లోని చాక్రీలు తొమ్మిదింటిలో రెండు మినహా (అనగ, వెండిండ్లు, గార్డియన్ షిప్ లు తప్ప) మిగతా ఏడున్ను, ఈ టెన్యూరు క్రింది ఆసామీ మీద కూడ మోపబడినవి.

(3) “ప్రాన్ క్లి మాయిన్” అను నుతనంబంధమైన “టెన్యూర్.” రాజుగారి రాజ్యానికి, కుటుంబానికి, క్షేమం కలిగే నిమిత్తం వూదలు పునస్కారాలు, ప్రార్థనలు చేయడానికిగాను ఈ “టెన్యూర్” ఏర్పరుపబడినది. ఇది మన ఇండియాలోని “పురోహిత” మాన్యము మాదిరిది.

(4) “సార్జంటరీ టెన్యూర్”:- రాజుగారి దర్బారులో ఛత్ర చామరాలు ధరించడానికి, రాజుగారు నడుస్తూవుండే వెండి లేక బంగారు కట్టవండము పుచ్చుకొని చోపుదారీ కేకలు వేస్తూ వారిముందు నడవడానికి, యుద్ధానికి వెళ్ళినప్పుడు జెండాపుచ్చుకొని రాజగారిముందు దోవతీయడానికి ఈ “టెన్యూర్” ఏర్పడినది. దీనిలోకూడ అనేకరకాలున్నవి. ఒకరకములో ఈ “టెన్యూర్” క్రిందనున్న ఆసామీ ప్రతి సాలున ఈ దిగువ సామగ్రి రాజుగారికి సప్లయిచేయవలెను. ఒకవిల్లు, ఒక అంబులపౌడ, ఒకకత్తి లేక ఖడ్గము, ఒకబాకు ఒక బరిశ, యుద్ధములో చేత్తివేళ్ళకు, తొడుగుకునే అంగుళి త్రాణములజత, గుర్రాన్నెక్కి- స్వారిచేసేటప్పుడు గుర్రాన్ని, తన్నీ తొందరించడానికిగాను తగిలించే కక్కులచక్రాలజత.

ప్రజాభిప్రాయము బలపడినకొద్దీ కాలక్రమమున ఈ టెన్యూరులలో నుండే భారమగు బాధ్యతలన్నియును తగ్గింప

బడెను. 1925 సం॥ వరకు భూమిగలవారిమీద ఈ బరువులన్నీ కొద్దియో గొప్పయో వుండుచునే వచ్చెను. 1925 సం॥ లో ఇంగ్లీషు పార్లమెంటువారు ఒకనూతన చట్టమును అమలులోపెట్టెరి. ఈ చట్టముద్వారా ఈ బరువులన్నీ తీసివేయబడెను. ఇంతకాలము సిద్ధాంతములోనైనా ఈ బరువులను మోయుచుండిన ఇంగ్లీషు ప్రజల పూర్వాచార పరాయణత్వము నేమనవచ్చును ?

హిందూదేశ మందుగల ఆర్య అనార్యజాతులు కూడ దానాదమన వినిమయాది సమస్త లక్షణములతో కూడిన హక్కును భూమిమీద చలాయించుచుండినట్లు “మితాక్షర” “దాయభాగ,” వీరమిత్రోదయ, “స్మృతిచంద్రిక,” “సరస్వతీ విలాస” మొదలైన హిందూధర్మ శాస్త్రములలో స్పష్టముగా వక్కాణింపబడియున్నది. అయితే, యీ చలాయంపు ఎప్పటికప్పుడు ఇతరులకు హానిలేకుండుటకై చేయబడిన రాజశాసనములకు లోబడియుండవలెననియు చెప్పబడియుండెను. ఇది నహజము.

మహమ్మదీయ శాస్త్రములలో కూడ ఈ యభిప్రాయములే చెప్పబడినట్లు లోగడ మద్రాసు హైకోర్టు జడ్జి పనిచేసిన సర్ అబ్దుల్ రహీమ్ సాహెబుగారు తాము రచించిన “మహమ్మదు జూరిస్ప్రూడెన్సు” అనే గ్రంథములో చెప్పియుండిరి.

“హక్కు”కు గల లక్షణములను గూర్చినచర్చ ముగించుటకు ముందు వానిలో ప్రఖ్యాతిగడించిన (Possession) భుక్తము

“Possession”

భుక్తము

దాని ప్రాముఖ్యము

అనే లక్షణమును గురించి కొద్దిగా చెప్పవలసియున్నది. మిగత లక్షణములు ఒక ఎత్తు, “భుక్తము” ఒక ఎత్తు. అన్ని లక్షణములున్నను, భుక్తము కాకపోతే హక్కు సంపూర్ణ మగుట కష్టము. తెక్కిన వేవి లేకయుండినను భుక్తము ఒక్కటే వుంటే, అదే తన హక్కును ప్రతిపాదించుకొనుటకు పదిరెట్లు బలము నిస్తుంది. “ఇతర లక్షణము లేమి లేకపోయినప్పటికిని, భూమి ఒకరి క్రింద మూడుతరాలవరకూ వుంటే నాలుగోతరమువారి కది ఖాయమై పోతుందని” విష్ణుస్మృతియు, బృహస్పతి స్మృతియు చెప్పుచున్నవి. అన్ని ఇతర సాక్ష్యాల కంటే మూడుతరాల నిరాటంకపు భుక్తియే బలవత్తయైన సాక్ష్య మని ప్రైస్మైక్ కర్తల అభిప్రాయము. ప. రిక్ కందరు స్మృతకర్తలు 30 లేక 20 ఏండ్ల భుక్తమైనా చాలు ననుచున్నారు.

ఇటే ఒకనియందు తెక్కిన లక్షణము లేనియెడల పటికిని భుక్తముగనుక చిరకాలము తనయందు లేకపోతే, మిగతా లక్షణము లన్నియు వ్యర్థమునుపోతవి. మరియు, అతనిహక్కు కూడ మాయమై పోతుంది. భుక్తమువల్ల హక్కు కాలక్రమేణా సంపాదించుకోవచ్చును. అట్లే భుక్తము లేనచో వల్ల ఉన్న హక్కుకాస్తా ఊడిపోతుంది. తనకు హక్కుగల ఆస్తియందు, తనకు వ్యతిరేకముగ ఇతరులెవరైనా భుక్తమునుకలగి యుంటే, దానికి “వ్యతిరేక భుక్తము” (adverse possession) అంటారు. ఇట్టి వ్యతిరేక భుక్తమును అసలు హక్కుదారుడు చూస్తూ సాగనిస్తూవుంటే, కాలక్రమేణా అతని హక్కుకాస్తా

హరింపై పోతుంది. కనుక తమహక్కులను భద్రముగ సంరక్షించుకోదలచిన ఎవరుగాని వ్యతిరేకభుక్తమును చూస్తూ సాగనివ్వరాదు. కాబట్టి, భుక్తదారునిమధ్య హక్కుదారుని మధ్య తగాదా వచ్చినప్పుడు భుక్తదారునిదే పై చేయిగా నుండును. తన హక్కును స్థాపన చేసుకోడానికి హక్కుదారుడు అప్పుడు ఎక్కువ కష్టము పడవలసి వస్తుంది. అందువల్లనే “Possession is nine points in law”, “లా” లో పదింట తొమ్మిది వంతుల బలము భుక్తముదే” అని సామెత పుట్టినది.

భూమి హక్కుకు పేర్లు

అనాదినుండి భూమియందుగల హక్కుకు, మద్రాస్ రాజధానిలో ఆయాప్రాంతములలో ఏ యే కాణీయాచ్చి పేర్లుండెనో తెలిసికొందము.

అ ర వ జి ల్లా ల లో

అరవజిల్లాలలో ఈ భూస్వామ్యమునకు “కాణీ” కాణీయాచ్చి, ‘ఆధీనం’ అనియు, బ్రాహ్మణుల భూవిషయములో స్వాస్థ్యము అనియు పేర్లుండెను. ఇట్టి భూములు గల ఆసామీలను “కాణియాచ్చికర్తార్” “ఆధీనకర్తార్” “స్వాస్థ్యమ్దార్” అనియు అనేకపేర్లతో పిలుచుచుండిరి. అరవభాషలో “కాణి” అనగ ఆస్తి, “ఆచ్చి” అనగ “అధికారము;” “కాణి ఆచ్చి” అనగ, ఆస్తిపై నిరాటంకమును, పారంపర్యమును నగు అధికారము అని అర్థము. కేవలము వంట అనుభవించే కొద్ది హక్కుమాత్రమే

గాక, పిల్లపిల్ల తరానా సర్వసంపూర్ణ హక్కులు గలిగి యుండుట యని. ఈ మాట కర్థము. ఈ మాట ఆదియందు భూమిహక్కు విషయములోనే చెప్పబడినప్పటికి, రానురాను ఇతర వస్తువుల విషయములో కూడ ఇదే మామూలుగ వాడబడుచున్నది. అరవభాషలోని “ఆచ్చి” పదమునకు తెలుగులోని “అచ్చము” నకు సంబంధము ఉండి యుండవచ్చును. “ఈ వస్తువు నాకు అచ్చముగా యిచ్చివేసినారు” అంటే సర్వసంపూర్ణ హక్కులతో ఇచ్చివేసినారని భావము. సంస్కృతములోని “అచ్చము” అనగ స్వచ్ఛము అనే అర్థ మిచ్చే మాటకూడ బహుశః దీనికి సన్నిహిత మేమో!

మహారాష్ట్రులు . తంజావూరురాజ్య మేలిఃప్పడు, భూములయందు రైతులకు గల ఇట్టి పారంపర్యపు హక్కునకు “కుకభవ” “కుక భవ” మనే పేరుండెను. దిండిగల్లు ప్రాంత “పట్టుకుట్టు” ములో ఇట్టి హక్కుగల రైతు “పట్టుకుట్టు” రైతు అనబడుచుండెను. మహమ్మదీయ పరిపాలన వచ్చిన తరువాత దీనికే “మిరాశీ” హక్కు అని పేరు వచ్చినది.

ఇట్టిహక్కు గల రైతులు “మిరాశీదా” ర్లనబడిరి. ‘మిరాశీ’ అను పదము అరబ్బీ భాషలోనిది. “మిరాశీ” ఇంగ్లీషుపాలనలో రైతువారీ వద్దతి వచ్చిన తరువాత “పట్టాదారు” అను పేరు ఎక్కువగా వాడుకలోకి వచ్చెను.

‘కానియూచ్చి’ పదమువలెనే ‘మిరాశీ’ యను పదము

కూడ భూముల విషయములోనే గాక, ఇతర విషయములలోకూడా పార పర్వపు హక్కును సూచించు పదముగ వాడబడుచున్నది. తెలుగు జిల్లాలలో వంశపారంపర్యముగా గ్రామనాకరి చేసే చాకలులు, మంగలులు, మొదలైనవానికి గల హక్కులను “చాకలి మిరాశీ,” “మంగలి మిరాశీ” అనే పేర్లతో పిలవడం వాడుకైపోయినది.

దక్షిణ కన్నడ జిల్లా,

దక్షిణ కన్నడజిల్లాలో భూమిహక్కుగల వారిని “వర్గదారు” అందురు. వీరినే “మూలవర్గదారులు” “మూలారులు” లేక “మూలీ” లు అనికూడ పిలవడంకలదు.

దక్షిణ కన్నడము
జిల్లాలో
“వర్గ” “వర్గదారు” ఈ జిల్లా చాలాభాగము కొండలతోను, అడవులతోను నిండియున్నది, కొండ పార్శ్వములందు చదునుచేసి అక్కడకూడ

చెట్లుకొట్టి వ్యవసాయము చేయుచుందురు. సమతల ప్రదేశములలో వలె ఒకే చోట వందలకొలది ఇండ్లు ఉండే మన మామూలు గ్రామాలులేవు. ఒక్కొక్క ఆసామికి ఒక గ్రామములోనే గాక వివిధ గ్రామములలో కూడ అక్కడక్కడ చెదురుగ పడియున్న భూముల నన్నిటిని రివియూ వసూలు సౌకర్యము నిమిత్తము పూర్వకాలమున, అనగ అయిదారు వందల ఏండ్ల క్రితము, ఒక ఆకుమీద (అనగా తాటియాకు మీద) వాసియుంచేవాడట. ఇట్టి ఆకుకు సంస్కృతభాషలో “వర్గ”మని యందురు. అందుచేత వీనికి “వర్గ” అనియు, ఆసామీలకు “వర్గదారు” అనియు పేరు వచ్చెను. ఒక్కొక్క

“వర్గ”లో సాగుబడికిందికి వచ్చిన భూమియేగాక బంజరుభూమి కూడ నుండుచుండెను. “వర్గ”లో యెకరమున కింత శిస్తు అని గాక యావత్తు “వర్గ”కు బిల్ మక్తాగా ఒకే మొత్తము విధింప బడుచుండెను. భూములతాలూకు రెవిన్యూలెక్కలను ఈ విధముగా తయారు చేయుటకు కరణము లుండి. వీరికే ‘శాఖా-బాగు’ అనియు పేరు.

ఈ జిల్లాలో కొండచరియలయందు హెచ్చుగా వ్యవసాయము జరుగుచుండును. సాగుబడి పొలములను ఆనుకొని అడవులుండును. ఈ అడవులనండి పశు గాసము, అకులము, ఇతర ఎరువులు స్వేచ్ఛగా తెచ్చుకొని వర్గదారులు వ్యవసాయములో ఉపయోగించుకోవడ మనే హక్కు అనాదినుండి సచ్చుచుండెను.

ఇట్టిహక్కు కొండ “నెత్తికట్ట” నదికు గల అడవులలో నుండుచుండెను. వ్యవసాయమునకు ఈ క్రిందగా ఈ అడవి “నెత్తికట్ట” ప్రదేశములు సహాయము (లేక కుమ్మక్) చేయుచుండెను. కావుననే ఈ అడవి ప్రదేశాలకు “కుమ్మక్” భూము అనియు ఈ హక్కుకు ‘కుమ్మక్’ హక్కు అనియు పేరు వచ్చెను. ఇంగ్లీషువారి పరిపాలన వచ్చిన

తరువాత, అడవు లన్నియు మావే నని చెప్పి “కుమ్మక్” భూములు వర్గదారులకు గల కుమ్మక్ హక్కులను చాలవరకు తగ్గించివేసిరి. సాగుబడిలో లేని బంజరు భూములన్నీ సర్కారువే ననే సిద్ధాంతము మలబారు జిల్లాలో తప్ప మిగతా అన్ని జిల్లాలలోను ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటు

వారు ఎట్లు చలాయించ సాగిరో ఆ చరిత్ర నంతకు మొదటి అధ్యాయముయొక్క - చివరభాగమందు వివరించిన యున్నాము. ఆ సిద్ధాంతప్రకారమే నక్షిణకన్నడజిల్లాలోకూడ అనాదినండి రైతులసౌకర్యమునకు సహాయము అనగ “కుమ్మక్” చేయుచున్న అడవిభూమిలన్నీ మావే సని కుంజిణీ వారు అధికారము చలాయించసాగిరి. దీనివల్లనే వర్గదారుల కుమ్మకీహక్కులు క్రమముగా తగ్గిపోయెను. పూర్వము కొండ నెత్తి కట్టవరకు ఉండిన హక్కును పొలానికి నూరుగజాలవరకు మాత్రమే కంపెనీవారు 1818 సం. నుండి వితరణచిరి. 1276 ఫసలీ దరిమిలా సాగుబడిలోనికి వచ్చిన భూములకు ఈ మాత్రపుహక్కుకూడ లేకుండి బూర్తిగ రద్దుపరిచిరి. కుమ్మకీహక్కు అంగీకరింపబడినచోట్లకూడ అది సంపూర్ణ గు హక్కుకాదు. అది ఒకవిధమైన “లై సెన్సు” అనగ. గవర్న మెంటువారి దయాధర్మచిచ్ఛముమీద ఆధారపడియుండును. రేపు వారు వల్లకాదంటే ఈ హక్కు ఉండిపోతుంది.

“వర్గ”లు “కడీమ్” వర్గలనియు “హాసగమి” వర్గ
 లనియు రెండురకములు. ఇంగ్లీషు
 “కడీమ్” “హాసగమి”
 వర్గాలు కంపెనీవారు రాకపూర్వము సాగు
 బడిలోనున్నవానికి కడీమువర్గ లందురు.

“కడీమ్” అనగ పురాతనమైన” అని అర్థము. కంపెనీ
 రాజ్యం వచ్చినతరువాత కొత్తగ సాగుబడిలోనికి వచ్చిన
 అనాదిబంజరులను “హాసగమి” వర్గ లందురు. వీనిలో 1276

ఫసలీ అనంతరం వాటికి కుసుక్రీహక్కులు లేవని ఇప్పుడే చెప్పితిమి.

శిస్తు భరించే తాహతుల తారతమ్యమునుబట్టి ఈ వర్గ భూములు రెండురకాలుగా విభజింపబడినవి. పూర్తిశిస్తు “భర్తీ” “కంభర్తీ” భరించే వాటికి “భర్తీ వర్గ” లందురు. అంతకు తక్కువ శిస్తుమాత్రమే మోయగలవానికి ‘కంభర్తీ వర్గ’ లందురు.

“కంభర్తీలో” మరల 3 రకాలు: మొదట కొద్ది శిస్తుమాత్రమే భరించినా, క్రమక్రమాగా హెచ్చుశిస్తును మోయగలవానికి “వాయిదా” వర్గ లనియు” ఏయేటి కాయేడు తనిఖీజూచి శిస్తువిధింపవలసినవానికి “తనిఖీ” వర్గ లనియు; శిస్తు పూరాగా మోయజాలనని ఒకేసారి రివిన్యూబోర్డువారిచే శిఫార్సు చేయబడిన వాటికి “బోర్డుశిఫార్సు” వర్గ లనియు పేర్లువచ్చెను.

వర్గము మరల రెండు విధములుగ విభజింపబడినవి. అనాదినుండి పారంపర్యముగ వర్గదారుల హక్కుభుక్తములలో నున్నవానికి “మూలవర్గ” లనిపేరు.

మూలవర్గము వారసులు నష్టమైపోవుటవల్లగాని, శిస్తు కట్టలేకగాని, రైతులు విడుదలపెట్టిడం వల్లగాని సర్కారుకు చెందిపోయిన వర్గలకు “సర్కారుగెస్ట్” వర్గ లని పేరువచ్చెను.

వర్గదారులు తమభూములను స్వేచ్ఛగా, అమ్ముకోవచ్చును. కొనుక్కొన్న ఆసామీ, ఆ భూమిపై సర్కారుకు

చెల్లిచవలసిన శిస్తును సరాసరి సర్కారుకు
 “కుడితల” చెల్లించవచ్చును; లేదా, అమ్మిన వర్గదారుని
 “వలవర్గ”దారులు ద్వారా చెల్లిచవచ్చును; మొదటిపద్ధతిలో
 కొనుక్కున్న ఆసామీ “కుడితల” వర్గదారు డనియు, రెండవ
 పద్ధతిలో “వలవర్గదారు”డనియు పిలువబడుచున్నారు.
 ఇంగ్లీషురాజ్యములో “రైతువారీ” పద్ధతి వచ్చిన తరువాత
 ఈ విభేదము లన్ని పోయి, అందరు “వర్గదారు”లయే పిలువ
 బడుచున్నారు.

వర్గలలోగాని; బైలు అడవులలో అచ్చటచ్చట చెట్లను,
 పొదలను ఛేదించి వానిని తగులబెట్టి, ఆ బూడిదనే ఎరువుగా
 వేసి కొంతప్రదేశమును ఔంపరరీగా సేద్యము
 చేయడం ఇవ్వుటికిని ఈ దక్షిణ కన్నడ
 “కుమ్రా” జిల్లాలో కలదు. “కుమ్రా” యనబడు ఈ
 వ్యవసాయము అనాదివ్యవసాయపుపద్ధతి గురించి, మొదటియధ్యాయమును
 వివరించినయే యుంకిమి. ఈ ప్రదేశములందు రైతుకు సిరముగు
 హక్కు వున్నది లేదు. అనాదినుండి వచ్చుచున్న ఈ ఔంపరరీ
 పద్ధతిని చిట్టిగవర్న మెంటుకూడ ఆంగీకరించియున్నారు.

మ ల బా రు జిల్లా

మలబారు జిల్లాలో భూమికి సంపూర్ణహక్కుగల
 ఆసామీలకు “జన్మీ” లని పేరు. మహమ్మదీయులు వచ్చి
 ఈ జిల్లాను జయించి స్వాధీనపరచుకునే రోజువరకు, ఈ
 జన్మీలు ప్రభువుకుగాని శిస్తు చెల్లించు చున్నట్లే కనుపించదు.

వీరిని స్వయంభూలాభములుగ వీరు అనుభవించుచుండిరి. ఇట్టి విచిత్రపద్ధతి ఈ మలబారు జిల్లాలో తప్ప, మదరాసు రాజధానిలో నెచ్చటను కనుపించదు. భూములందు జన్మిలు దానాదమన వినిమయ విక్రయాది సమస్త హక్కులను చిర కాలమునుండి చెలాయించుచుండిరి.

వీరి సర్వాధికారములకు లోబడి కణందారులు, కుషి కణందారులు, కుడియిరుప్పదారులు; వెరుంపట్టందారులు అని అనేక రకాల పెన్యూరులేర్పడెను. ఇందులో కణందారులనువారిలో 1. వ్యవసాయం తామే చేయువారు కొందరు. 2. మధ్యవర్తులు కొందరు. 3. జన్మికి అప్పిచ్చి స్వాధీనతనఖా పొందిన వారు కొందరు కలరు. కుషికణందారులనువారు వ్యవసాయం చేసేవారే కాని తోటలవ్యవసాయం పూత్రం చేయువారు. కుడియిరుప్పదారులనువారు పొలంలో యిండ్లు వేసుకొని జీవించువారు. వెరుంపట్టదారులనువారు కడ పటి దర్జాలో స్వయంగా సేద్యం చేసేవారు. జన్మిలపోరు ఎక్కువైపోయి వీరి కెవరికీ హక్కులు నిలకడలేకపోగా ఏబది యేండ్ల ఆందోళన జరిగినమీదట 1929 వ సం॥ లో 1 గుత్త, 2. రైతులను తొలగించే హక్కు వగైరావిషయాలలో జన్మి అధికారాన్ని మితవరుస్తూ కణందారు, వెరుంపట్టదార్లకు అనుభవపు నిలుకడను కలుగజేస్తూ శాసనము చేయడమైనది.

తెలుగు జిల్లాలు:

తెలుగుజిల్లాలలో భూమిహక్కుయొక్క స్వభావమెట్లుం డెనో తెలిసికొనుట కాధారము లంతగా కనుపించవు. తక్కిన

“కదీములు”
“పాయకార్”

ప్రదేశాలకంటే ముందుగ ఈ తెలుగు ప్రాంతాల మహమ్మదీయుల పాలన కిందికి వచ్చెను. వారు దుర్భర మగు శిస్తువిధించుట వల్ల భూములకు విలువ తగ్గిపోయి, అమ్మేవారూ, కొనేవారూ కూడా లేకుండాపోయిరి. అందువల్ల భూమియందు రైతులచే దానాదమనవినిమయవిక్రయాది హక్కులు చలాయించ బడిన నిదర్శనములు మాసిపోయినవి. అయితే కొపెనీ పరిపాలన వచ్చేనాటికి రెండు రకముల రైతులు భూమిమీద కనబడుచుండిరి. వారికి “కదీము” అనియు, “పాయకార్” అనియు, పేర్లుండెను. సర్కారుకు శిస్తు చెల్లించు చున్నంతకాలము తమ భూములను నిరాటంకముగ పిల్లపిల్లతరానా అనుభవించే హక్కు గలవారు “కదీము” అనబడుచుండిరి. వీరు ఈ భూములను అమ్ముకొనుచున్నట్లు నిదర్శనములు కానరావు. కదీముల నుండి భూములు తీసికొని సేవ్యము చేయువారికి “పాయకార్” అని పేరుండెను.

ఇంతవరకు మనము చూచిన యంశములను బట్టి భూమికి హక్కుదారుడు శాక “స్వామి” రైతున్నా, శిస్తుకు మాత్రమే హక్కుదారుడు రాజున్నా అని తేలినది. అనగ భూమి మీద పండినపంట ప్రధానముగ రెండుభాగములు చేయబడుచున్నది. ఒకటి రైతుభాగము; రెండవది రాజుభాగము. వీనికే “కుడివరము” అనియు, “మేల్ వరము” అనియు పేర్లు. ‘కుడి’ అనగా అరవభాషలో ‘రైతు’ అని అర్థము. ‘వరమ్’ అనగా పంటలో

“కుడివరము”
“మేల్ వరము”

‘భాగము’ అని అర్థము. కాబట్టి “కుడివరము” అనగా రైతుభాగము. ‘మేల్’ అనగ పై భాగము లేక అగ్గభాగము, అనగ ముందుగ రాజుకు చెల్లించవలసిన భాగ మని అర్థము. రాజుకు చెల్లే రాజభాగాన్ని రాజు ప్రజాపరిపాలన నిమిత్తము ఖర్చు పెట్టవలెను. రాజభాగము పోగా రైతుకు మిగిలే రైతుభాగమును లేక (కుడివరమును) రైతు తన స్వేచ్ఛానుసారము ఖర్చు పెట్టుకోవచ్చును.

రాజభాగమును రాజు ఏ యే విధముగ వసూలుచేసికొంటున్నాడో, ఏ యే విధముగ ఖర్చు పెట్టుకొంటున్నాడో వివరముగా రాబోవు ఆ యాలోచనాధ్యయములలో విచారించుము.

రైతు తనభాగమును ఎట్లు సంపాదించుచున్నాడో, ఎట్లు వినియోగపరచుకుంటున్నాడో చూతము. పొలమును సేవ్యము చేయుటద్వారానే రైతుకు ఫలితము వచ్చుచున్నది. ఈ సేవ్యమును రైతు నాలుగువిధాల చేయవచ్చును.

- (1) తానే స్వయముగ నాగలి చేతబట్టి చేయవచ్చును.
- (2) పాలేళ్ళను పెట్టి చేయించవచ్చును. (3) ఇతరులను ఎప్పటికప్పుడు పాలికి కలుపుకొని, చేయుచుండవచ్చును. (4) ఖాయముగ ఇతరుల కెవరికైనా భూమిని, రెంటుకు అనగ అద్దెకు ఇచ్చి పారిచేత చేయిస్తూ పంటలో తాను కొంతభాగము రెంటుగా తీసుకొనుచుండవచ్చును. మదరాసురాజధానిలో ఆ యా ప్రాంతములలో ఈ నాలుగురకాల వ్యవసాయపద్ధతులున్నట్లు తెలియుచున్నది.

“పాలేళ్లు”
పన్నియల్

పైన పేర్కొన్న నాలుగు పద్ధతులలో రెండు వదలి యిందలి పాలేళ్ళకు దక్షిణాదిని “పన్నియల్”, “పన్నెకరన్”, “పడియల్” అని పేర్లుకలవు. వీరికి సాలుకు ఇంత యని ధాన్యరూపముగా జీతము లేర్పరుతురు. సావత్సరాంతమున జతపంచలు ఇవ్వడంకలదు. వీరు సాధారణముగ రైతుదొడ్డిలోనే పాకలు వేసికొని ఉంటారు. ఒక్కొక్కప్పుడు సంవత్సరము పొడవున పాలేరుకు అన్నముపెట్టే పద్ధతికూడ వుంటుంది. పంట కోసి, కుప్ప వేసిన తరువాత కుప్ప కట్టలు ఇవ్వడమున్ను కద్దు. పొలము మీద చెదురుగా పడి పోయిన ధాన్యపు కంకులను ఏరుకోడానికి కూడ వీరికి ఏర్పాటు వుండును. దీనికే “పరిగ వరుకోవడము” లేక “శేషధాన్య సంచయము” అని అంటారు.

పంటలో భాగ మిచ్చి ఇతరులను పాలికి కలుపుకోవడం మూడవ పద్ధతి. పాలివారు సాధారణముగా ఇతర గ్రామమునుండి రావడంకలదు. వీరినే దక్షిణాదిని “పాయకారి” పరకుడి యనియు, “పరకుడి”, “అపల్ గ్రామపరకుడి” అనియు పిలుతురు. సప్లయిచేసిన పరికరాలనుబట్టి కూడ పాలి భాగము నిర్ణయించుకోవడం కద్దు. అరకభాగ మని, ఎద్దు భాగ మని, కడపనగైరా జిల్లాలలో ఏర్పాటు కలదు. వీరు తాత్కాలికపు సేవ్యుగాండు. వీరికి భూమియందు ఏమీ హక్కులేదు.

భూస్వామి తనభూమిని ఖాయముగా ఇతర సేవ్య గ్రాండ్లకు అద్దె కిచ్చి వ్యవసాయం సాగించడమున్ను కద్దు. ఇది

“ఉల్కుడి” పైనపేర్కొన్న వాటిలో నాల్గవపద్ధతి. ఈ రకము సేద్యగాంధ్రు ఖాయపుసేద్యగాంధ్రగు చున్నారు. వీరికే “ఉల్కుడి” అని దక్షిణాదిని పేరు. వీరు సాధారణముగ గ్రామములో ఖాయముగా కాపురముండే వారే. చిరకాలము వ్యవసాయము చేయడంవల్ల భూమియందు వీరికి కొన్నిహక్కు లేర్పడెను. ఉదాహరణము- మా మూలు అద్దె ఇస్తున్నంతకాలము “ఉల్కుడి”ని భూమినుండి తొలగించ డానికి భూస్వామియగు రైతుకు హక్కుపోతుంది. ఈ రీతిగ “ఉల్కుడి”లకు భూములందు పారంపర్యపు హక్కు లేర్పడెను. మొదట తాత్కాలికముగ “పాయకారీలు”గ వచ్చినవారు మూడుతరాలవరకు అదే భూమిని సేవ్యము చేస్తూవుంటే, నాలుగవతరములో వారు “ఉల్కుడి” అనగ “ఖాయపు రైతులు” అయిపోతా రని చుగల్కట్టుజిల్లాలో ఏర్పాటు కిలదు. భూమి మీదవుండి వ్యవసాయము చేసుకుంటూ వుండడానికి “ఉల్కుడి”లకు ఇట్టి పారంపర్యహక్కు ఏర్ప డ్డప్పటికి దానిని అమ్ముకోడానికిగాని, తాకట్టుపెట్టుకోడానికి గాని, ఇతరవిధముగ అన్యాయకారితం చెయ్యడానికిగాని, వీరికి హక్కులేదు. ఏ “ఉల్కుడి” యైనా వారసులులేకుండా చచ్చి పోతే అతనిభూమి తిరిగి భూస్వామికి చెందుతుంది. భూస్వామి యొక్క ఆధిక్యాన్ని గుర్తించడానికి చిహ్నముగ “ఉల్కుడి” అతని కేదో రుసుము చెల్లించుచుండవలెను. ఆఖరుకు ఒకవడ్ల కంకియైనాసరే. “ఉల్కుడి” దార్లు భూస్వామికి చెల్లించే అద్దెను తంజావూరుజిల్లాలో “స్వామిభోగ” మనియు,

“తుండువర” మనియు పిలుతురు. ఇది నిజముగ రాజభాగం పోను మిగిలే “సుడివరము” అనే రైతుభాగములో అంతర్భాగ మన్నమాట. “ఉల్కుడి” ఎన్ని తరాలు భూమిని సేవ్యము చేసినా, “కాణియాచ్చిదార్” (అనగ సొంతదారుడు; భూస్వామి) కాజాలడు. గవర్నమెంటువారు “ల్యాండు ఎక్స్‌జిషన్” ఆర్జు ప్రకారము “ఉల్కుడి” క్రిందినున్న భూమిని లాగుకుంటే, అతనికికూడ కొంత “కంపెన్ సేషన్” ఇస్తారు.

మొదట భూస్వామినుండి కొన్ని ఏడ్లకనిచెప్పి భూమిని అద్దెకు తీసికొన్న కొందరు సేద్యగాండు) కాలక్రమముగ ఖాయపు హక్కులను సంపాదించిరి. వీరికే “సుఖవాసీ” “సుఖవాసీ” సేద్యగాండుని పేరు. “ఉల్కుడి” దార్లకున్న హక్కులే వీరికిని క్రమముగ నేర్పడెను.

అరవజిల్లాలలోని “పరకుడి”, “ఉల్కుడి” సేద్య గాండుతో సమముగ పోల్చి తగినవాండ్లను దక్షిణకన్నడజిల్లా దక్షిణ కన్నడజిల్లాలో “చల్ గని”, “మూల్ గని” అంటారు.

“చల్ గని” సేద్యగాండు తెంపరగీదార్లు. వీరుసాధా రణముగ భూమిమీద పిల్లపిల్లతరానా సేవ్యముచేస్తున్నప్పటికి, వీరికి దానియందు ఖాయపుహక్కు లేమీ లేవు. “చల్ గని” భూస్వామి ఈ సేద్యగాండ్రిచ్చే అద్దెను తన ఇష్టము వచ్చినట్లు హెచ్చింపవచ్చును. సేద్యగానిని భూమినుండి తన ఇష్టమువచ్చినపుడు లేవగొట్టవచ్చును.

ఇక “మూల్ గని” విషయమట్లుకాదు. ఒకే నిర్ణీతమైన అద్దె (రెంటు) శాశ్వతముగా తీసికోడానికి మాత్రమే “మూల్ గని” భూస్వామికి హక్కు గలదు. రెంటుసాధారణముగ పంటరూపంలోగాని, రొత్తి రూపంలోగాని వుంటుంది. “మూల్ గని” దారునిహక్కు వంశపారంపర్యమైనది. ఇతడు తాను సేవ్యము చేయుచున్న భూమిని అమ్ముకోవచ్చును, తాకట్టుపెట్టుకోవచ్చును. ఇతరవిధములుగా అన్యాక్రాంతము చేసుకోవచ్చును. బొరససంతతి లేకపోతే, దత్తత చేసుకొని ఈ భూమిని ఆ దత్తునకు సంక్రమింప జేసుకోవచ్చును. వారసులులేకుండా చచ్చిపోతేనూత్రం భూమితిరిగి భూస్వామికే చెందిపోతుంది.

భూములపై “మూల్ గని” దార్లు భూస్వాములు కివ్వవలసిన అద్దె (రెంటు) స్థిరమైనదనినీ, హెచ్చించడానికి వీలులేదనినీ వుండడంవల్ల కొంతకాలానికి ఒక చిక్కు వచ్చినది. భూముల మీద సెటిల్ మెంటు కాలమంతు సర్కారుశిస్తు హెచ్చింప బడినప్పుడు, ఆ హెచ్చుదల “మూల్ గని” సేద్యగాంధ్రుగాక, అసలు భూస్వాములే (మూలవర్గదారులే) ఇచ్చుకోవలసి వచ్చింది. ఈ భూస్వాములకు సేద్యగాంధ్రుడైచ్చే అద్దెకంటె తాము సర్కారుకు చెల్లించుకో వలసివచ్చిన హెచ్చుదల శిస్తే హెచ్చయ్యెను. అందుచేత, భూస్వాములు కొన్నిచోట్ల తమ చేతిసొమ్ము పెట్టుకోవలసి వచ్చెను. ఈ వివరీతస్థితిని మాన్చుటకై 1920 సం॥ లో మద్రాసు గవర్నమెంటువారు

1920 స.స. పు XIII చట్టము.

“మూల్ గనీ

రెంటు పెంపుదల ఇక్కు”

[Mulgeni Rent Enhancement Act XIII of 1920]

“మూల్ గనీ రెంటు పెంపుదల ఇక్కు” అని ప్రత్యేక మొక చట్టము చేయవలసి వచ్చినది.

దీని ప్రకారము మూల్ గనీ సేద్యగాండ్లు భూస్వాములకు (మూలవర్గదారులకు) చెల్లించవలసిన రెంటును గురించి విచారించి, తగురీతిగా దానిని హెచ్చించుటకు కలెక్టరుకు అధికార మియ్యబడెను.

కొన్ని నియమిత సంవత్సరములకు భూములను. కౌలు

“వాయిదాగనీ” కివ్వడంకూడా కలదు. ఇట్టికొళ్లకు దక్షిణ కన్నడజిల్లాలో “వాయిదాగనీ” యనిపేరు.

భూమిమీద పండినపంట రైతు, రాజు అను యిరువరి మధ్య ఎట్లు పంపిణీ అయ్యెనో యీ దిగువపట్టికలో కండ్లకు కట్టినట్లు చూపబడినది.

భూమిమీద పంట

మేల్ వరమ్

కుడివరమ్

రాజభాగము

రైతు భాగము

నేరుగ రాజే జమీందారనే కొన్నిపబ్లిక్ కార
వసూలు ఏజంటుద్వారా కాలచేత, అంతా
చేసుకొనేది. వసూలు గాని కొంతగాని
(రైతువారీ) చేసుకొనేది రాజు ఇతరులకు
(జమీందారీ) దానముచేసికొన్నది
(ఇనాందారీ)

ఈ మూడింటిని గూర్చిన విచారణ ఈ గ్రంథము
రెండవభాగములోని మూడు అధ్యాయములలో
వివరముగ చేయబడును.

(భూస్వామి, కాణిమూచ్చిదార్, మిరానీదార్,
మూలార్, జన్మి లనబడువారి భాగము)

రైతుకు

సేద్యగానికీ

సేద్యగాడిచ్చే

అనగ

రెంటు లేక అదె,

“ఉల్ కుడీ,”

ఇదే కుడివరంలో

“మూల్ గస్”

అంతర్భాగమైన

“కడీము”

“తుండువరము”

లనబడేవారికి

లేక ‘స్వామిభాగము’.

మిగిలేది.

మూడవ అధ్యాయము

“సాముదాయక స్వాస్థ్యము”
(ఇదే మన దేశీయ “ఃమ్యూనిజము”)

[భూమిహక్కు చలాయించు - ఉమ్మడిగ్రామసంఘాలద్వారా
—మిరాశీ గ్రామాలు]

భూమికి హక్కు దారుడు రైతు అనియు, భూమిమీద పండిన పంటలో పరిపాలనార్థమై రాజుకు చెందవలసిన “రాజ భాగము” పోను, మిగతాది యావత్తు రైతే అనుభవించు హక్కు గల దనియు, మొదటి రెండు అధ్యాయములలో వివరించి యుంటిమి.

ఈ తనహక్కును రైతు అనాదినుండి ఎట్లు చలాయించుకున్నాడో, ఆ చరిత్రను ఈ అధ్యాయములో కొలదిగ విచారితము. ఇప్పటివలె ఏ వ్యక్తి కా వ్యక్తి, ఇరికోకడితో సంబంధములేకుండ చలాయించుకున్నాడా? లేక, ఇతరులతో కలసి జాయింటుగ అనగ సమష్టిగ చలాయించుకొన్నాడా? సమష్టిగ! చలాయించుకొని యుంటే, ఆ సమష్టి అనే దాని యొక్క స్వభావ మెట్లుండెను? అది అనాదినుండి ఎట్లు మూర్పుచెందుచు వచ్చెను? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పవలెనంటే, మా సవసంఘచరిత్రను మరియొకసారి తిరుగ వేయవలెను.

మానవులు మొదట అరణ్యములలో నొంటరిగా తిరుగాడుచు, మృగముల వేటవల్ల జీవించుచున్నట్లును, తగువాత కొన్ని కుటుంబములు గుంపులుగను, తండాలుగను బయలుదేరి అచ్చట అచ్చట అడవులను ఛేదించి, తాత్కాలిక వ్యవసాయము చేసుకొంటూ, దేశదిమ్మరులుగా పొతున్నట్లును, దరిమిలా కొన్ని గుంపులుకలసి అనునై నచోట్ల స్థిరముగా యిండ్లు వాకిండ్లు కట్టుకొని నిలచిపోయినట్లును, ఇదివరకే చెప్పియుంటిమి. మానవ సంఘము లిట్లు స్థిరనివాసము లేర్పరచుకొన్న చోట్లకే “గ్రామము” అనియు, “ఊరు” అనియు, అనేకచోట్ల అనేక పేర్లు కలిగెను.

ఈ గ్రామముయొక్క నిర్మాణము దాని ఆంతరంగిక పరిపాలన, కాలక్రమమున దానియందు గలిగిన మార్పులు మొదలగు అంశములను గురించి నాచేరచింప గ్రామనిర్మాణము బడిన “గ్రామము” * అను చిన్నపొత్తములో తస్మిలుగా వివరించితిని.

ఆదియందు భూమియూవత్తు, తుప్పలు, పొదలు, అడవులు, రాళ్లు, రప్పలు మొదలగువానితో నిండియుండెను. రాళ్లు రప్పలను పరిపారవేసి పొదలను, అడవులను ఉమ్మడి ఆక్రమణ ఛేదించి; నేలదున్ని శుభ్రముచేసినగాని అది సాగుక్రిందికి రాలేదు. అదిగాక, ఈచెక్కలు అడవుల మధ్య నుండుటవల్ల అడవి మృగముల బాధనుండి కూడ సంరక్షించు కొనవలసియుండెను. పొలములకు, చెలు

* ప్రకాశములు, ఆంధ్రజాతీయకళాశాల, 'పేజీలు 85, పేజీ 0-4-0.

వులు, కాల్వలు, బోదెలు వగైరా నీటివనరుల నేర్పరుచు
 కొనుటగూడ అవసరమయ్యెను. ఈ పనులన్నీ ఆదికాలములో
 (ఇప్పటిమాదిరి రాజ్యాంగనిర్మాణము లేనిరోజులలో) ఏ వ్యక్తి
 కావ్యక్తి విడివిడిగా చేసుకోడానికి వీలులేని పనులన్నసంగతి
 స్పష్టమే. ఒక గుంపు ఒకచోట స్థిరనివాస మేర్పర్చుకొన్న
 ప్పుడు చుట్టూడెన్న భూమినంతను అందరుకలసి సాగుచేసు
 కోవడం, సాగుచేసుకోవడం పండినపంటనంతను అందరూకలిసి
 పంచుకుతినడం జరుగుతుంది. ఇది సహజము. “మొదట
 ఆక్రమించుకొన్న వాడిదేభూమి” అను సిద్ధాంతము కలదుగదా.
 మొదట ఆక్రమించుకొన్నది గుంపుకాని, వ్యక్తికాదు.
 కాబట్టి, ఈ భూమిహక్కు గుంపుదే యగునుగాని, అందలి
 విడివిడి మనుష్యులది కాదు. అందువల్లనే, ఒక గ్రామ
 గుడికట్టులోని భూమిహక్కు గ్రామసంఘాని దనేమాట
 రూఢి యైనది. సాగుబడిక్రిందికి వచ్చిన భూమిగాని, ఇంకను
 కావలసియున్న బంజరు భూమిగాని, గ్రామసంఘానిదే.
 ఈ బంజరుభూమిని నేడు గాకున్న, రేపైనను సాగులోనికి
 తెచ్చుకోడానికిగాని, లేక గ్రామపశువులకు మేతబీళ్లుగా
 ఉపయోగించుకోడానికి గాని, లేక అండాకి ఉమ్మడిగ
 కావలసిన మరి యే యితరపనులకైనా అట్టేయుంచుకోడానికి
 గాని, సర్వాధికారము గ్రామసంఘానిదే. ఈరీతిగ జూచినప్పుడు
 రైతు ఆదికాలమునుండి భూమిపై తనకు గల హక్కును,
 ఇప్పటివలె ఏ మనిషికి ఆ మనిషి విడివిడిగ, “ఇది నా పొలము”
 అని చుట్టూ సర్వేరాళ్లు వేతుకొనడం మూలంగా ఛెలా
 యించలేదనిన్నీ, గ్రామములో ఉండే వారందరూ, ఉమ్మడిగ

చెలాయించుకొన్నా రనినీ, స్వస్థముగా గన్పట్టుచున్నది. అనగ, భూమిహక్కుయొక్క చలాయంపు సమష్టిగ జరిగింది కాని వ్యష్టిగ జరగలేదు. దీనికే “సాముదాయక స్వాస్థ్య”మని మన పురాతనగ్రంథములలో పేరుకలదు. ఇదే కమ్యూనిజ మంటే.

మానవజీవితానికి ప్రధానమైన వస్తువు అన్నము. దీనిని సాపాదించుటకు మూలాధారము వ్యవసాయము అయినప్పటికి,

మనిషి ఒక్క అన్నమువల్లనే బ్రతుకడు.

గ్రామ అవసరాలు -
వానిని తీర్చుకొనే
ఉపాయాలు

అన్నము తరువాత అతని కింక ఎన్నో

అవసరము లున్నవి. వానిలో తప్పనిసరి

యైనది బట్ట. ఈ రెండూ ఉంటే, తక్కినవి

ఏవి లేకపోయినా, ఏదో విధంగా సరిపెట్టుకోవచ్చును. అందు

కనే, పూర్వము ఒక మనిషియొక్క స్థితిగతులు గురించి

విచారించేటప్పుడు-ముఖ్యముగ, ఆడపిల్ల నిచ్చేచోట-“ఫరవా

లేదు; వారికేమి, వారికి అన్నపస్త్రాలకు లోపం లేదు” అంటూ

చెప్పకొని తృప్తిపడేవారు. తక్కిన అవసరములు గాని, పరి

కరాలుగాని, అన్నీ ఏదోవిధంగా ఈ రెంటికి సంబం

ధించినవే. వ్యవసాయం సాగవలెనంటే, నాగలి కావాలి;

ఎద్దులుకావాలి. పలుగులు, పొరలు, కత్తెలు, ఇంకా

ఎన్నెన్నో పనిముట్లు కావాలి. వస్త్రం కావాలంటే ప్రత్తి

గింజలు తీసేగిలకలు, ఏకుడుబద్దలు, రాట్నాలు, మగ్గాలు, అద్ద

కముసామాగ్రి ఇంకా ఎన్నెన్నో కావాలి. వ్యవసాయము

నకు, నేతకు, సంబంధించిన ఈ యావత్తు పనిముట్లను తయారు

చేసేటందుకు తగు మనుష్యులుకావాలి. బట్టలు ఉత్పాదించుటకు

చాకలులు, టౌరం చేసేటాడు ఈ మంగలులు, వంటవండుకోడానికి కావలసిన కుండలు చేసే కుమ్మరులు, లోహపాత్రలు చేసే కమ్మరులు కావాలి. ఇవన్నీ ఉన్నతరువాత పోకుచేసుకొనేటందుకు నగలుకావాలి. అందుకని నగలుచేసే కంసాలులు కావాలి. ఇవన్నీ ఎన్ని ఉన్నా, మనిషికి ఆత్మ అనేది ఒకటి ఉన్నదనిన్నీ ప్రపంచాన్నంతను సృష్టించిన పరమేశ్వరుడొక డున్నా ఉనిన్నీ, అతనిని గురించి తెలుసుకుంటేనేగాని మనకు ముక్తి లేదనిన్నీ మానవులు - అన్ని దేశాలలో, అన్ని ఖండాలలో - తలంచుచుండిరి. అందువల్ల, భగవంతుణ్ణి గురించి తెలుసుకోవడం అనే అవసరంకూడ - అన్నవస్త్రాల అవసరం మాదిరిగానే - ఆదికాలమందు మానవులకు కలిగెను. అందువల్ల, ఇతర అవసరములతోపాటు, ఈ అవసరం తీర్చుకోడానికికూడ, ఒక ఏర్పాటును వారు చేసుకోవలసి వచ్చింది. దానికొకటే - జ్ఞానబోధ చేయించుకొనే నిమిత్తము - 'పురోహితుడు' అనే ఒక పోష్టు'ను సృష్టించారు - చాకలి, మంగలి 'పోష్టు'ల వలెనే కంటికి కనబడే బట్టలు ఉతకడానికి "చాకలి" ఎంత అవసరమో, కంటికి కనపడని ఆత్మను జ్ఞానబోధచే పరిశుద్ధము చేసే "పురోహితుడు" కూడ అంత అవసరమే అని ఆనాటి వారికి గట్టిగ తోచిఉండకపోతే, వారిట్టి "పురోహితు" డనే పోష్టును నిర్మించేవారేకాదు. అట్లా తోచడ మనేది ఈ నాటి వారి దృష్టిలో కేవలం పిచ్చిగా కనబడవచ్చుగాక. అయితేయేమి, జరిగిన సంగతి అది. ఈ నాటి వారి కిది, అవసరంగా తోచకపోతే ఆ 'పోష్టు'ను రద్దుపరచడానికి ఏమీ ఆక్షేపణ లేదు. ఇది భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన మాట.

మానవులు హాయిగ ఒకచోట కాపురముండి, అన్ని విధాల సుఖపడాలంటే ఎన్నియెత్తులు అవసరమో చూడండి. వ్యవసాయ మనేది ఎంతవ్రధానమైనప్పటికి, దానిని నిలబెట్టి సాగించడానికి ఎన్నిఉపాంగాలు అవసరమో ఆలోచించండి. అందుకోసమే ఆదికాలమున ఒకచోట గ్రామమున స్థిరపడిన మానవసంఘము కేవలం నేల దున్నుకోవడం కోసమే కాకుండా అనేక ఇతరమైన ఏర్పాటులనుకూడ తమలో తాము చేసుకోవలసివచ్చింది. కొందరు నాగలిపట్టి వ్యవసాయం చేస్తుంటే, కొందరు బట్టలు నేసేవారు, కొందరు బట్టలు డితికేవారు, కొందరు మంగలిపొది పుచ్చుకొని డొరంచేసేవారు, కొందరు కుండలు చేసేవారు, కొందరు స్త్రీపురుషుల అలంకారములకు నగలు చేసేవారు, కొందరు జ్ఞానబోధ చేసేవారు, ఒకటేమిటి ఒకచోట గ్రామంగా గుంపు కూడిన జనసంఘానికి ఏ యేషములు అవసరమో ఆ యాపనులన్నింటిని ఆ సంఘములోనివారే తలొకపని పంచుకొని చేసుకుంటూ ఉండేవారు. ఈ పనులన్నీ పరస్పరసహకారభావముతో జరిగితేగాని, సంఘము చక్కగ నడవదు. అనాదినుండి నిన్న మొన్నటివరకు మనగ్రామసంఘాలు చక్కగ పనిచేసినవంటే అవి ఎంతటి సహకారభావముతో పనిచేసినవో. దానికోసం ఎంతటి గట్టిపునాదిని ఆనాడు మనవారు వేసికో ఇప్పుడు తలుచుకొంటే మనకు ఎంతో ఆశ్చర్యమవుతుంది. మన కేమిటి రెండుమూడు వందలసంవత్సరాల క్రిందట, మన ఇండియాలో కాలుపెట్టిన ఇంగ్లీషు ఈస్టుఇండియా కంపెనీవారికే ఆశ్చర్యమేసింది.

ఈ గ్రామసంఘాలయొక్క పటిమను, ఘనతను, సౌష్ఠ్యమును వేయినోళ్లకొన్నియూడుచు ఆనాటి ఇంగ్లీషుపరిపాలకులు అక్షరాలా వ్రాసియుంచిన వ్రాతలే మనకు గ్రామసంఘముల పటిమ ప్రబలప్రమాణములు - ఇట్టి వ్రాతలు పార్లమెంటు రికార్డులలో కుప్పతిప్పులుగ గలవు. వాని నన్నిటిని ఇక్కడ ఎత్తివ్రాయడానికి చోటు లేదుగనుక కొన్నిటిని మాత్రము మచ్చుకోసము ఉదహరిస్తాము. *

* R. C. Dutt : Economic History of India Vol. II Page 196.

"India had been the earliest home of village Communities and for centuries and thousands of years these self governing Communities had maintained order and peace and settled disputes in villages, even when there was anarchy in the realm".

"గ్రామసంఘాలకు ఇండియా ఆనాటి పుట్టినిల్లు. రాజ్యాంగములు అల్లకల్లాలు స్థితిలో నున్నప్పుడు వైతము. ఈ గ్రామసంఘాలు ఎన్నో శతాబ్దములనుండి - సహస్రాబ్దములనుండికూడ - శాంతిభద్రతలను కాపాడగలిగెను. స్వపరిపాలనాధికారమును వహించిన ఈ సంఘములు గ్రామములలోని తగాయిదాలను - దేశము సంక్షోభించుచున్న స్థితిలోకూడ చక్కగ పరిష్కరించు చుండెను" [రమేశ చంద్రదత్తుగారి గ్రంథము - హిందూ దేశ ఆర్థిక చరిత్ర - రెండవ సంపుటము, 196. పేజీ]

Fifth Parliamentary Report - 1812 - Page 85 quoted by R. C. Dutt -

"Under this simple form of municipal government the inhabitants of the Country have lived from time immemorial.....The inhabitants give themselves no trouble about the breaking up and divisions of kingdoms ; while the village remains entire, they care not to what power it is transferred, or to what sovereign it devolves ; its internal economy remains unchanged."

"మిగుల సౌలభ్యమైన ఈ గ్రామ పరిపాలనలో హిందూదేశ ప్రజలు ఆనాడినుండి నివసించియున్నారు. రాజ్యములు పగిలిపోయినను, విభాగములై పోయినను, గ్రామప్రజల కేమీ పట్టదు. తమ గ్రామసంస్థ గట్టిగా నిలిచి

దరిమిలా, అప్పుడప్పుడు నుక్కగొడుగులవలె పొటక
రించుచు వచ్చిన రాజ్యాలు, సామ్రాజ్యాలు, సింహాసనాలు,
ఎన్ని తలక్రిందులై పోయినను, ఎన్ని కిరీటాలు, ఎందరు కిరీ
టాధిపతులు, కారకులు డొల్లినట్లు డొల్లినను, ఎన్ని ఘోర
యుద్ధాలు, విప్లవాలు, రక్తపాతాలు, తుపానులుగ దేశమును
ముంచి లేవనెత్తినను ఈ గ్రామసంఘాలు మాత్రము చెక్కు
చెదరక - నిమ్మకు నీరెత్తినట్లు - సాగిపోతూనే యుండె

నాళ్లు, దేశము ఏరాజు చేలోకి బదలాయించినా సగే వానికి లెక్కనను
గ్రామసంతరంగిక వ్యవహారము మాత్రము చెదరకుండ అట్లే యుండెను. ”
[1812 నాటి అయిదవ పార్లమెంటు రిపోర్టు — 85, వ, పేజీ]

Elphinston's Report on the territories acquired from the Peshwa. - 1819.

“These communities contain in miniature all the materials of a state within themselves, and are so constituted as to be sufficient to protect their members if all other government were withdrawn.”

“కొద్దిలో ప్రజా పరిపాలనావిధానములను కావలసిన స్వాంగ
లక్షణములు, ఈ గ్రామసంఘాలలో సుప్రస్థులుగ ఇమిడి యున్నవి. నైపుణ్య
ఇతర రాజ్యాంగసంస్థ లన్నీ తుడిచిపెట్టుకొని పోయినప్పటికి ఈ గ్రామ
సంఘము లే తమ ప్రజలను భద్రముగ కాపాడుటకు దాదాపుర చాలియున్నవి.”

[పీప్లసుండి, లాగికోన్న ప్రాంతములను గూర్చి ఎల్ ఫిన్ స్టన్
1819 సం॥ లో వ్రాసిన రిపోర్టులోనుండి]

Sir Charles Metcalfe's minute dated 7th November 1830.—

“The village communities are little republics, having nearly everything they want within themselves. They seem to last where nothing else lasts. Dynasty after dynasty tumbles down—revolution succeeds revolution. Hindu Pathan, Mogul Mahiata, Sikh, English are masters in turn — but the village communities remain the same.....The union of the village communities each one forming a separated little state in itself has, I conceive, contributed more than any other cause to the preservation of the people of India through

నన్నచో, వానియందు మన పూర్వీకులు ప్రతిష్ఠించిన విక
మత్యయంత్రబలిమి ఎట్టిదో ఊహించుకొనండి!

తమసంఘాన్ని చక్కగ నడుపుకోడానికి గాను, గ్రామ
స్థులు తమ సమష్టి అవసరములను ఇరవై ఒక్క విధములుగ

విభాగించుకొని, ఒక్కొక్క పనికి లేక ఒక్కొక్క
అవసరానికి తమలో లామే ఒక్కొక్క గుంపుగ

“గ్యాంగు”గ ఏర్పడి, దానిని తమ నెత్తిమీద
వేసుకొని, చేసుకొనుచుండిరి. జైలు పరిపాలనలో దీని కొక
సాదృశ్యమున్నది. తెల్లనారుజానున 5 గంటలకు ‘ఫీఫ్ వార్డు’
అను పేర్తోగొనిచ్చి, మూసెక్కాది ఖైదీలకు జైలు పనిని పంచి
యిచ్చును. “ఇదిగో ఈ నెత్తుగల ఖైదీ గ్యాంగులు వంట
పనికి పొండి; ఈ గ్యాంగు నాకీసకి పొండి; ఈ గ్యాంగు

all revolutions, and changes which they have suffered and it is in a
high degree conducive to their happiness, and to the enjoyment of
a great portion of freedom and independence.”

“గ్రామసంఘాలంటే, ప్రజాపాలనాల్ప చిన్న స్వతంత్ర రాజ్యాలన్న
మాట. వాటికి కొవలసిన ఏర్పాట్లన్నీ వాటిలోనే ఉన్నవి. యున్నవి.
కాలప్రవాహములోపడి ఏవి కొట్టుకొని పోయినా, ఈ గ్రామ సంఘాలు
మాత్రం కొట్టుకొని పోనట్లు కట్టబడ్డవి. ఒక రాజవంశంతరువాత ఇంకొక
రాజవంశం బోగ్గపడుచుండుగాక, పట్టవ మొదల పోవడం వల్ల పడుగాక;
హిందువుడు, పరామడు. మోగలుడు. పహాదీయుడు, శిక్షు, ఇంగ్లీషు
వాడు, ఒకజ్జితోసి ఇంకొకడు రాజు గాక - గ్రామసంఘాలు మాత్రము
అట్లే నిలిచియుండెను. ప్రజలు హాయిగా ఉండుటకు, స్వాతంత్ర్య
పౌఖ్యముల నవ్వారిగ సనుభవింపడుటకు ఈ గ్రామ సంఘముల వికృతరేప
ంతో ఎక్కువగ తోడ్పడెను.”

[1830 సం॥ నవంబరు 1వ లేవీన సర్. చార్లెస్ మెట్ కాఫ్ వ్రాసిన
వ్రాతనుండి.]

వీధులు ఊర్వదానికి పోయి” — అని ఆ యా పనులకు తగిన న
మంచి మనస్సులను బతాయించును. అట్లే, పూర్వము గ్రామ
సంఘములలో కూడ గ్రామానికి కావలసిన పనులన్నీ గ్రామ
స్థులు తమలో తామే బతాయించుకొనేవారు. ఈ విధముగ,
బతాయించిన పనులు సాధారణముగ 21 వుండుచుండెను.
కొన్ని చోట్ల పూరాగా, 21 గాక, 12 మాత్రమే ఉండు
చుండెను. ఆ యా పనులకు బతాయించబడిన గ్రామికులకు
“గ్రామ సిబ్బంది” యని ప్రేరుడెను. వా రెవరనగా:—

1. గ్రామాధికారి:— ఇతనికి అనేక చోట్ల అనేక పేర్లుండెను. ఉదా
హరణ - అంబలకరక; డోలా బేహారా; గాడ;
వెద్దకాపు; కట్టి; మణియగార్; పటేల్;
పిల్లె; రెడ్డి-చగ్గెరా. గ్రామ వ్యవహారాల
సన్నిధిలో వైన కాపురికి, అడమయ్యసీ
చే నిడద, 3 గ్రామాలు తీర్చడం, శాంతి భంగ
తీరు కావాడటం, (అనగ ఇప్పటి పోలీసు
జ్యూజీ అన్నమాట) పంటలో రాజభాగం
పనుచుచేసి రాజుకు ఇర్పాలుచేయడం,
వగైరాలు ఇతని విధులు.

2. శరణు:— ఇతనికి కొన్ని చోట్ల “శాన్ బాగ్”, “ధూయి
మూల్” అనుమాదా పేర్లుకలవు. గ్రామసాగు
బడి వగైరా లెక్కల నన్నిటిని వ్రాయడం
ఇతని ద్యౌతే.

3. తలాఫీ:—

జరిగిన నేరాలు రిపోర్టుచేయడం, ఒక గ్రామా
న్నుంచి కొంత గ్రామానికి ప్రయాణముచేసే
ప్రయాణీకులకు అంగరక్ష ఇవ్వడం ఇతనిపని.

4. తోటి:—

బ్లూరీ, మాదిగ, వెట్టియన్, వెట్టివాడు, అనే
వేర్లుకూడ ఇతనికి గలవు. పొలములలో పంట
కాపాడటం, పొలాలు కొలవడంలో సహాయం
చేయడం ఇంకా ఇతర పనులెన్నో ఇతనికి పెట్ట
బడినవి.

5. నర్సంటి:—

సాగుబడిపొలాలకు నీటిసప్లయని రెగ్యులేటు
చేయడం ఇతని పని.

6. కావలి:—

గ్రామాలమధ్య సరిహద్దులు, పొలిమేరలు చెడి
పోకుండా కాపాడడం, తగాదాలువస్తే ఇందును
గూర్చి సాక్ష్యం ఇవ్వడం ఇతని పని.

7. పురోహితుడు:— ఇతనికి జ్యోషి, పంచాంగి, అనికూడ పేర్లు.

ఏరువాక సాగడానికి, కోతలు, ఊడ్పులు పట్ట
డానికి, మంచిరోజులు చూచి చెప్పడం ఇతని
పని.

8. బ్రాహ్మణుడు:—

దేవాలయములో అర్చన, గ్రామదేవతల కొలు
పులు మొదలై నవిచేయడంచేయించడం ఇతనిపని.

9. బడిపంతులు:—

ఊళ్లో పిల్లలకు చదువుచెప్పడం లెఖలు, వ్రాత,
చెప్పడం.

10. కమ్మరి
కంసాలి

కొల్లన్, లోహల్, అని కూడ ఇతనికి పేర్లు కలవు. వ్యవసాయానికి కావలసిన కొడవళ్ళు, నాగటి కర్రలు, చక్రపుపట్టాలు వగైరాలు చేయడం. వీరిలోనే కొందరు “కంసాలు” అనియు, “తట్టన్” అనియు పిలువబడుదురు. వీరు సాధారణముగా వెండి బంగారు నగలను చేయుదురు.

11. వడంగి:—

రైతులకు కావలసిన నాగళ్ళు, బండ్లువగైరా కొయ్యసామగ్రిని తయారు చేయడం, ఇండ్లకు కావలసిన కలపపని, రాట్నాలు, మగ్గాలు, చేయడం.

12. కుమ్మరి:—

కుశవన్, కుంభార్ అనికూడా ఇతనికి పేర్లు. గ్రామస్థులకు కావలసిన యానతు మట్టిపాతలు చేయడం ఇతనిపని.

13. చాకలి:—

“వణ్ణన్”, “ధోబీ” అనికూడ పేర్లుకలవు. ఊరి బట్టలు ఉతకడం ఇతనిపని. ఇతడు చేసేపనికి నెల్లూరు జిల్లాలో “ఉద్యోగం” అనేపేరు ఉండడం గమనింప తగియున్నది.

14. మంగలి:—

అంబటన్; హజాం; నవిడన్ అని కూడ పేర్లు; కావలసినవానికి ట్రాము చేయడం ఇతని పని.

15. చెప్పలు చక్కి; చమార్ — చచ్చిన గొడ్డతోళ్లతో
కుటువాడు:—చెప్పలు, మోటబొనలు, ఎడ్ల మెడ పట్టెడలు,
 వగైరా తోలుసాగ్రి తయారు చేయడం
 ఈతని పని.

16. గొల్ల (లేక, గ్రామంలోఉండే పశువులను కా'య డం
గోపాలుడు):—ఈతని పని.

17. వైద్యుడు:—“హక్కిం”, “పరిహారి” అనికూడ ఇతనికి పేర్లు.
 గ్రామంలో మనుష్యులకు, పశువులకు వచ్చిన
 రోగాలకు మందిచ్చి కుదర్చుచేయి తనిపని.

18. శివదాసి:—“బసివి,” “కంచని” — అనికూడ పేర్లుకలవు.
 దేవుని ఊరేగింపు ముయాలలో, అర్చనా
 కాలమందు, ఇతర ఊరి వేడుకలలో ఆట
 పాటలు జరపడం ఈయన పని.

19. గాయకుడు:—ఉత్సవాదులలో పాటకొచ్చేవాడు హరికథాకాల
 క్షేపాలు శ్లోకం ఈయన పని.

20. కవి:—కవిత్వం చెప్పడం ఈయన పని.

21. వగైరాలు:—నాణెములు పుట్టిన తరువాత వాటికి మారకం
 వగైరాలు ఇవ్వడం, నాణెముల మంచిచెడ్డలు
 పరిశీలనచేయడం ఈయన పని. బహుశః ఇతడే
 గ్రామస్థులకు కావలసిన అప్పులు కూడ సప్లయ
 చేయు మాహుకారుగా నుండే నని ఊహించ
 తగియున్నది.

అప్పిచ్చువాని అవసరము చిరకాలము క్రిందటనే కని
పెట్టబడినట్లు సుమతీశతకములోని పద్యమే సాక్ష్యము. ఏ
యేర్పాటులు లేకుంటే గ్రామములో కాపురము చేయలేమో,
వానిని కూడ యీ పద్యము చెప్పుచున్నది.—

కం॥ అప్పిచ్చువాడు వైద్యుడు

నేప్పుడు నెడతెగక పారు నేరును, ద్విజుడున్

జొప్పడిన యూర నుండుము

జొప్పడ కున్నట్టి యూరు జొరకుర సుమతీ॥ —

అన్ని గ్రామాలలో అన్ని యిరవై ఒక్క— సిబ్బంది ఉండ
నక్కరలేదు. ఒక్కొక్క చోట, వీలునుబట్టి, రెండేసివ్యూటీలు
ఒకడే చేయటం కద్దు. అవసరంలేనిచోట, కొన్నికొన్ని
“పోస్టులు” లేకపోవడం కూడ కద్దు. దగ్గరలో రెండేసి
ఉల్లకు ఒక్కొక్క ఉద్యోగితోనే సరిపెచ్చుకోవడం కూడ
కలదు. మొత్తం యిరవైఒక్కటి కాకపోయినా కనీసం ఏ
పన్నెండయినా ఈ సిబ్బంది వుంటుంది. దానికే “బారాబు
లోటీ” అనే పేరు ఇటీవల వచ్చింది.

అప్పటప్పటి అవసరాలనుబట్టి, ఈ సిబ్బందిలో కొన్నిం

టిని తగ్గించడం, మరికొన్ని కలుపు

కోవడం జరుగుతూ వచ్చింది. ఏదీ

ఎట్లున్నను, గ్రామసంఘానికి శావల

సిన పనులను గ్రామస్థులే తమలో

తాము బతాయింతుకొని చేసుకొనుచుండి రనుట స్పష్టము.

ఇట్లుచేసికొనుటలో ఏపనికి యెంతమందిఅవసరమో గమనించి

ఆ యా గ్యాంగుల సఖ్యా
నిశ్చయము ఎవరు
ఎట్లు చేస్తారు

ఆ పనికి అంతమందినే బతాయించు చుండి రనుట నిశ్చయము. ఒకరిద్దరితో కాల పనికి పదిమందిని బతాయించడం వెర్రిదనము, శుద్ధ దండుగ; పైగా పని చెడుతుంది. ఉదాహరణ:- నూరుమంది గల ఒక సంఘానికి ఒక కంసాలి చాలును; చదువు చెప్పటానికి, ఒకరిద్దరు అయ్యవార్లు చాలుమరు; కాని నూరు మందికి సరిపడు పంట పండించడానికి 70,80 మంది కావలసి వస్తారు. అందుకనే నేడు మన సంఘములో ఆ యా కులస్థుల జనాభా సంఖ్యలు హెచ్చుతగ్గులుగా ఉండడం తటస్థించింది. నేటి జనసంఖ్యలో బ్రాహ్మణులు ఇద్దరు ముగ్గురే ఉన్నారంటే లేక కంసాలులు నూటికి ఒక్కరే ఉన్నారంటే న్యవసాయ కులు 70, 80 మంది ఉన్నారంటే, దానికి వింత ఏమున్నది? ఈ సంఖ్యానిర్ణయము దేవుడు చేసినదికాదు, దేవుడు నూటికి ఇద్దరు ముగ్గురు బ్రాహ్మణులనే ఏల సృష్టించినాడు? ఇది నిజానికి దేవుని సృష్టియో? కాదు; మానవుని సృష్టియే. ఆది కాలమందు, భరతఖండములోని మన పూర్వీకులు, సంఘ నిర్మాణమును ఎంతో యోచనాపూర్వకముగ - ఒక చక్కని ప్లాను ప్రకారముచేస్తూ, ఆ యా పనులకు ఎంతమంది అవసరమో అంతమందినే నియమించిరి. హెచ్చుమందినిగాని, తక్కువ మందినిగాని నియమించలేదు. ఈ ఏర్పాటు మంచిదికాదని ఎవరనగలరు? ఆనాడుచేసిన సంఖ్యానిర్ణయమే ఈ నాటికిని నిలిచి యున్నదంటే, దాని స్థావర మెట్టదో తెలుసుకొనండి.

బుర్రల సంఖ్యనుబట్టి, చేతులసంఖ్యను బట్టి, వోట్లు లెక్కపెట్టే రోజు లివి - అంతేకాని, ఆ బుర్రలలో ఏమున్నదో

మొజారిటీ, మొనారిటీ
గ్యాంగులు - నేట వోటింగు
పద్ధతివల్ల గలిగినదుగ్ధ !

ఆ బుర్రలు చేతులు ఏమివనిచేయ
వలెనో, అనేదానితో నిమిత్తం
లేకుండ ఇప్పుడు పోయినది. అందు
కని, “మానరూపులు మొనారిటీ

సంఘం లయిపోయిన” వని కంసాలులు, బాహ్యులు మొద
లైనవారు నేడు అఘోరించడం కలుగుతున్నది. ఆదికాల
మున ఈ మొనారిటీల సమస్యలేదు. ఎవరికి అప్పగించబడిన
పనిని వారుచేసుకుంటూ, అదరూ సమంగా భుజిస్తూ, ఎవ
రికి నిరుద్యోగమనేది, పోటీ స్పర్ధ అనేది లేని ఆరోజులలో,
“మాసంఘసంఖ్య తక్కువగా ఉన్నదని” అఘోరించేవాడే
లేడు - అట్లు అఘోరించవలసిన పనియులేదు. పైగా, ఒక
గ్రామంలో తమ సంఘసంఖ్య హెచ్చు అయితే, తమ జీవనం
పోతుందనే అఘోరింపు ఉండేది. ఉదాహరణ:-ఒక
గ్రామంలో ఒక కోమటిదుకాణం ఉంటే, అతనికి సుఖంగా
జీవనం జరుగుతుంది. రెండవవాడు వచ్చి దుకాణం పెట్టి
గానే మొదటివాడికి కన్నెర్రగా ఉంటుంది. ఎందుకంటే,
వానిజీవనంలో సగం రెండోవాడు కాజేస్తున్నాడుగా ! కాబట్టి
వోట్లు లేని ఆరోజుల్లో తమ సంఘము ఒకగ్రామంలో మొనా
రిటీగానే ఉండాలని ఆయా వృత్తులవారు కోరుకుంటూవుండే
వారు. ఇప్పుడైనా, వోట్లకోసం వచ్చిన అఘోరింపుగాని,
నిజానికి జీవనం గడనడానికి వచ్చిందికాదు. జీవనకోసమే
అయితే, తన సంఘసంఖ్య హెచ్చు కూడదనే అతిడు వాడి
సాడు. అందరికి ఏవోపనులు చెప్పి, అందరికి సంఘము

కడుపునిండా అన్నము పెట్టుచున్నప్పుడు, ఏవరికీ ఏ అప్పు రింపూ ఉండదు. అట్టి ఆత్మ్యతమమైన ఆర్థిక పతకము (Best - Economic plan) చెడిపోవడం, బుర్రల సంఖ్యను బట్టి అధికారం రావడం తటస్థించిన ఈ రోజులలో మైనారిటీలతో పుట్టిందంటే పుట్టిదూ! ఇది విషయాంతరమైనప్పటికీ పూర్వపు గ్రామసంఘనిర్మాణ సామర్థ్యాన్ని ఉద్గడించునపుడు నేటి పరిస్థితిలో పోల్చుచూపక తప్పదు గాన ఈ మాత్రమిచ్చట మైనారిటీలను గూర్చి ప్రస్తావించ వలసి వచ్చినది.

సంఘానికి కావలసిన యావత్తుపనులు అందరూ పంచుకొని చేసుకుంటూ, పండినపంటను సాల్లవరుసను పంచుకుంటే - కొని అనుభవించుచుండి రని చెప్పియుంటిమి.

పండిన పంటలో సాల్లు ఎట్లు పంచబడెనో 1800 సంవత్సరములో దక్షిణ హిందూస్థానముందు సంచారము చేయుటకై ఈస్టుఇండియాకంపెనీ వారిచే పంపబడిన “డాక్టరు బుచనన్” అను నతని డైరీలో గల ఈ దిగువ అంకెలవలన మనకు కొంత తెలియగలదు. ఒక గ్రామములో రెండువేల నాలుగువందలు గల ధాన్యపురాశిలోనుండి, ఈ దిగువ పంపుల్లు జరుగుచుండినట్లు ఇతడు చూచెను:—

గ్రామపురోహితునకు	...	5	శేర్లు
గ్రామధర్మమునకు	...	5	“
జ్యోతిషకునకు	...	1	“
పంచాంగం బ్రాహ్మణునకు	...	1	“
మంగలికి	...	2	“

కుమ్మరికి	...	2	శేర్లు
కమ్మరికి, వడంగికి	...	2	"
చాకలికి	...	2	"
కొలగారమునకు	...	4	"
వెట్టికి	...	7	"
నాయకునకు	...	8	"
గుమాస్తాకు	...	10	"
తలారికి	...	10	"
కరణమునకు	...	45	"
మునసబునకు	...	45	"
నీటి సప్లయిదారుకు	...	20	"

169 వెరశి.

గ్రామపిబ్బిదికి పంచవలసిన ఈ 169 శేర్లున్నా సర్కారుకు చెల్లవలసిన రాజభాగమున్నా పోను మిగతా ధాన్యమును రైతులు తీసుకొనుచుండి రని యూహించవలసి యున్నది. పండినధాన్యమును, రాశిగపోసి, రాశిచుట్టు బంక మట్టితో మరదముగ కొంతవెడల్పున పూసి దానిమీద అక్షరములు చెక్కినకొయ్యబల్లతో ముద్రలు వేయుదురు. రాశిలో నుండి ఎవరైనా దొంగిలించినచో ఈ ముద్రలు చెరిగిపోయి దొంగతనము బయటపడును. ధాన్యపురాసులమీద, ఇట్లు కొయ్యబల్లలతో ముద్రలువేయు ఆచారము ఇప్పటికిని కృష్ణా జిల్లా, కైకలూరుతాలూకా గ్రామాలలోనున్న మరి ఇతర జిల్లాలలోకూడ నెలిచియున్నది. సర్కారుకు, రైతుకుమధ్యగాని

రైతుకు, సేవ్యుగానికి మధ్యగాని పంటపరిశోధన జరుగవలసియున్న ప్రతిచోట ఇదే పద్ధతి. భాగస్థులందఱు వచ్చేవరకు ఈ ముద్రలు అట్లే నిలిచియుండును.

గ్రామసభా నిర్మాణము పరస్పరపద్ధతి అనే పునాది మీద జరిగినది. సహకార మనగ ఒకని గ్రామసహకారపద్ధతి కోసం అందఱు పనిచెయ్యడం. అందరి తోపుటపద్ధతికొకడు కోసం ఒకడు పనిచెయ్యడం.

ఉదాహరణ:— గ్రామంలో రైతులందరికోసం సాలె మనిషి బట్టలునేస్తాడు. సాలెమనిషికోసం రైతులందఱు పంట పండించి ఇస్తారు. ఇదేరీతిగా కుమ్మరి రోజంతా కుండలు చెయ్యడంలో నిమగ్నుడై యుంటే, ఆ కుమ్మరికి రైతు ధాన్యం పండించి ఇస్తున్నాడు. సాలె బట్టలునేసి ఇస్తున్నాడు, చాకలి బట్టలుడతికి పెడుతున్నాడు, మంగలవచ్చి తొనముచేస్తున్నాడు. అలాగ కుమ్మరి రోజంతా కుండలుచేయడం అనే తనపనితాను చేసుకుంటూ యుంటే, అన్నం, బట్ట వస్తేగా తక్కిన వస్తువు లన్నీ అతనికి హఠాత టవి వచ్చిపడుతున్నవి. వానికోసం అతడు ప్రత్యేకంగా కృషి చేయవక్కరలేదు. సమూహా మిగతావారంతా ఒక్కొక్కరుగ ఒక్కొక్క వస్తువును తనకు తమకృషివల్ల సప్లయచేస్తున్నారు. ఈ భావములే చార్లమెంటు వారి 5వ రిపోర్టు, 2వ హాల్యూమ్ : 49వ పేజీలో కన్పించుట ఆశ్చర్యం. చూడండి! *

"At present, every village considers itself as distinct society, and its general concerns, the sole object of the inhabitants at large; a practice, surely which redounds as much to the public good as to theirs; each having, in some way or other, the assistance of the rest;

ఈరీతిగా తనకృషి ఇతరులకు, ఇతరులకృషి తనకు ఉపయోగపడుచున్నది. ఇదే పరస్పర సహకార మనే పద్ధతి. కుమ్మరి తనపని తాను చేసుకుంటావు, ఇంకొకడు వచ్చి

the labours of all yield the rent; they enjoy the profit proportionate to their original interest, and the loss falls light. It consists exactly of the principles upon which the advantages are divided by a division of labour; one man goes to market, whilst the rest attend to the cultivation and harvest. *Each has his particular occupation assigned to him, and insensibly labours for all*; but if each had these several duties to attend to, it is obvious that all the inhabitants must be absent together at those times that are most critical, both to them and to the state; and that they must want those abilities necessary to the performance of the various employments that would arise".

[Fifth Report: Vol. II - para 349, Quoted from Prakasam's Committee Report, pages 26 & 27].

* "ప్రతిగ్రామము ఒక్కొక్కవిలక్షణమైన సంస్థ. ఆ గ్రామ వ్యవహారాలను చక్కగ దిద్దుకోవడం ఆ గ్రామస్థుల పని. ఈ పద్ధతివల్ల గ్రామములో వుండే ఆయా వ్యక్తులకేగాక, మొత్తముమీద సమిష్టి సుఖానికి కూడ ఊహకరము. ప్రతి మనిషికి, తక్కినవారందరియొక్క తోడ్పాటు కూడ ఏదో విధంగా కలుగుతునే వుంటుంది. అందు కలసి కృషిచేస్తారు. దానివల్లవచ్చిన లాభాన్ని అందు పాల్గొనరును పంచుకుంటారు. నష్టం కూడ ఒక్కడి నేనే పడకుండా, అందరూ తేలికగ పంచుకుంటారు. పని పంపిణీవ్వారా భాగస్వామి పంపిణీకూడ చక్కగ జరిగేసూత్రం ఇందులో వుంది. ఒకడు బజారుకు వెళ్లి పనిచూచుకొని వచ్చేలాగా, ఇంకొకడు వ్యవస్థాయపు పని చూచుకుంటావుంటాడు.

ప్రతివానికి ఒక్కొక్కసని బతాయించబడుతుంది; తాను చేస్తున్న ఈ పనిద్వారా యితడు, తనకు తెలియకుండాగనే, మిగతా వారందరికోసం పనిచేస్తున్నట్లు అవుతుంది.

ఈ విధంగా కాకుండా, అందరూ అన్నిసమయములూ చూసుకోవాలంటే నష్టము వస్తుంది. అందు తరచును ఒకడు బజారు వెళ్లి సరకులు తెస్తూ ఉంటే తక్కినవారంతా ఇతరపనులు చూచుకుంటావుంటే నయమ; లేక, అందరూ

తనపనిలో దూరి తనకు పోటీ చెయ్యడం లేదు. తనపనిలో తనకు పోరు, పొక్కు రొప్పు లేదు. అందువల్ల అతనిజీవనానికి ఏమీ లోటుండదు. అతనిజీవనం అతనికి గ్యారంటీ చేయబడినది. అట్లుగాక ఇంకొకడువచ్చి తనపనిలో ప్రవేశిస్తే, అతనికి జీవనం పోతుంది. అప్పుడతడు తన జీవనంకోసం, రెండోవాడితో డీకౌన వలసివస్తుంది. ఈ దెబ్బలాటలో ఎవడు బలవంతుడైతే వాడు గెలవడం, రెండవవాడు తిండిలేక మాడడం ఇదీ యూరోపియన్ దేశాలలోని స్థితి. ఇట్టి దెబ్బలాటలు, త్రోపులాటలు మనసంఘునిర్మాణపద్ధతిలో లేవు. ఇట్టి దెబ్బలాటలు వస్తే వను భయంచేతనే “ఒకడిపనిలో ఇంకొకరు ప్రవేశించరాదు” అనే నిషేధాన్ని మనవారు ఏర్పరచారు. స్పర్ధను తొలగించడానికి, ఎవడి అన్నము వాడికి గ్యారంటీ చెయ్యడానికి ఇంతకంటే మంచిపద్ధతి లేదు.

ఊరు కట్టబడిన పద్ధతి

మానవసంఘములు అడవులను ఛేదించి గ్రామములను మొట్టమొదటగా నిర్మించుకొన్నప్పుడు మధ్య ఎత్తై సమ

ఒక్కసారే బజారు పనికిపోతే, ఇంటివద్ద వ్యవసాయం వస్తే ఇతరపనులన్ని మూలపడడం నయమా? అదిగాక, ఒక్కొక్కనికి ఒక్కొక్క పనిలోనే తెలివితేటలుటవి. అట్టివానిని ఇతరపనుల కన్నిటికి బతాయిస్తే, అవన్ని చెడిపోవడంకూడ ఉంటుంది. ”

[పార్లమెంటువారి. 5-వ. రిపోర్టు - రెండవ సభ్యుడు, 849 పేరా—ప్రకాశంకమిటీ రిపోర్టు 26, 27, 3వ. పేజీలోనుండి ఎత్తి వ్రాయబడినది]

తలముగనున్న ప్రదేశములో ఇండ్లను కట్టు
 కొనిరి. చుట్టూ కొంతప్రదేశము పశువులు
 తిరుగుటకును, ఇంకా కొత్తయిండ్లను కట్టు
 కొనుటకును ఇతరపనులకును ఖాళీగా ఉంచు
 కొనిరి. ఇండ్లు, వాకిండ్లు, దొడ్లు పాటిపెరడులుగల ఈ నడిబొడ్డు
 ప్రదేశానికే “నత్తము” లేక “గ్రామనత్త” మనియు “గ్రామ
 కంఠ”మనియు పేర్లుండెను. గ్రామకంఠమును
 మాగాని, మెట్ట ఆనుకొని చుట్టూ సాగుబడిభూములున్నా,
 దానికి ఆవల బంజరుభూములున్నా, ఉండెను. సాగుబడి భూము
 లలో కొన్నిపల్లపు పంటవి. కొన్ని మెట్టపంటవి. మాగాని
 కోరు, మేడెపాలు (అనగ పల్లపు) పంటలో సర్కారు సాధారణ
 ముగ పంటభాగమును తీసుకొను చుండెను.
 ఈ పంటలో సర్కారువంతునకు “కోరు” అనియు, గైతువంతు
 నకు “మేడెపాలు” అనియు పేర్లుండెను. మెట్టపంటమీద
 నాణెరూపముగ కొన్నిచోట్ల శిస్తు విధింపబడుచుండెను. అందు
 పల్ల దక్షిణదేశములో సర్కారుకు పంటభాగ మిచ్చే
 మాగాని ప్రదేశమునకు “వరపట్టు” అనియు, నాణెరూప
 ముగా శిస్తు చెల్లించే మెట్టభాగమునకు
 వరపట్టు, తీర్వపట్టు “తీర్వపట్టు” అనియు పేర్లు వచ్చెను. సాగు
 బడిభూమిని దాటి, ఇంకాదూరముగ పోతే బంజరుభూము
 లుండును. దీనికే “తరిసు” అని అరవదేశములో పేరు. దీనిలో
 తరిసు; లేక బంజరు రెండురకములు. కొంతకాలము సాగుబడి
 అయి, ఇప్పుడు బంజరుగ వదిలిపెట్టబడిన
 దానికి “మెయికల్ కరంబు” అనియు, అదినుండి బంజరుగానే

ఉన్నదానికి “అనాదికరంబు” లేక, “అనాదిబంజరు” అనియు పేర్లు.

బంజరు భూములమీద హక్కు అనాదిమండి గ్రామ సంఘానిదే అయినప్పటికి, ఇటీవల బ్రిటీషు గవర్నమెంటు వచ్చిన తరువాత, ఆ హక్కు (మలబారు జిల్లాలో తప్ప మిగత అన్ని ప్రదేశాలలో) మాదే నని గవర్నమెంటువారు అనజొచ్చిరి.

బంజరు - వాని
తగుతులు

ఈ సంగతి మొదటి అధ్యాయములో చెప్పియే యున్నాము. బంజర్లను ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటువారు ముఖ్యముగ మూడు రకాలుగ విభాగించిరి: (1) శిస్తు కట్టబడినది (assessed waste) (2) శిస్తు కట్టబడనిది (Unassessed waste) (3) పోరంబోకలు.

1. శిస్తు కట్టబడిన బంజరు :—
Assessed waste దీనిలో తిరిగి మూడురకాలున్నవి:-

(a) సాగుకు పనికిరావచ్చు నను నిశ్చయముతో తరం లేటు నిర్ణయింపబడిన భూమి అయినను దాని నింకను ఎవరు సాగు క్రిందికి తేలేదు.

(b) సాగు చేస్తూ చేస్తూవున్న దానిని రైతులు ఏకారణము చేతనో వదలివేసిన భూమి.

(c) శిస్తు బకాయిల క్రింద సర్కారువారే వేలంలో కొనివేసిన భూమి.

శిస్తు కట్టబడని బంజరు

2. శిస్తు కట్టబడని బంజరు :—

Unassessed waste సాగుకు అప్పటికి పనికి రాదనే ఉద్దేశ్యంతో శిస్తు (తరం) నిర్ణయించకుండా వదిలివేయబడిన భూమి.

3. పోరంబోకలు :—పబ్లిక్ పనులకు పనికి వచ్చే భూములున్నా అసలే సాగుకు పనికిరావనే పోరంబోకలు భూములున్నా, ఈ బాబతు క్రింద చేర్చబడినవి. వీనికి శిస్తు (తరం) కట్టబడలేదు.

దక్షిణకన్నడజిల్లా యావత్తు కొండలు అడవులతో నిండియుండుటవల్ల తక్కిన సమతల ప్రదేశములో నున్న మాదిరిగా గ్రామాలు కట్టబడలేకని దక్షిణకన్నడ, మలబారు లోగడనే చెప్పియుంటిమి. ఇండ్లన్నీ బిల్లాలలో ఉరు కట్ట ఒకచోట వుండవు - అందువల్ల, గ్రామ బడిన పద్ధతి వేరు కంఠ మనేది అచ్చటలేదు. ఎ వ రి

“వర్గ”లో పొలములో వారు దూరదూరముగా ఇండ్లు కట్టుకొని కాపురముందురు. ఇక మలబారుజిల్లాలో కూడ దాదాపు అట్లే, ఒక్కొక్క “జన్మి” క్రింద వందలకొలది ఎకరాల పొలాలు, తోటలు వుంటవి. అవి పెద్ద ఎస్టేటుగ వుంటవి, వారి కుటుంబానికి ‘తరవాడ్’

“మలబారు తరవాడ్” అనిపేరు. అది పెద్దజాయింటు కుటుంబము, ఒక్కొక్క తరవాడ్లో, 20,

30, మంది స్త్రీలు పురుషులు జాయింటుగ ఒకకుండలో కూడు తింటూవుంటారు. భూమికుక్కు స్త్రీద్వారా (అడవడచు ద్వారా) సౌకర్యమిస్తూ ఉంటుంది, తక్కిన వారందరు మనోవర్తిదార్లే! ఇట్లోవున్నన్నాళ్లు కుండలోకూడు తినిపోనడానికే

తప్ప ఇతర హక్కులేమీ తక్కిన వారికి లేవు. ఇది మల
 బారు జిల్లాలోని విచిత్రపు సాంప్రదా
 మలబారులోని
 “జేశం”, “అంశం” యము. రివిన్యూపరిపాలనా సౌకర్యం
 కోసం కొన్ని ఎస్టేట్లు కలిసి ఒక గ్రామం
 క్రింద లెక్కపెట్టబడుచున్నది. దీనికే “దేశమ్”. అనియు
 “అంశం” అనియు పేర్లు.

మానవుడు ఒంటరిగ అరణ్యములలో మృగములను
 వేటాడు దశ నుండి, దేశద్రుమ్మరిగుంపుదశలోనికిని అచ్చట
 నుండి సుస్థిర గ్రామవాసములోనికిని
 గ్రామ మనే పునాదినుండి ఎక్కి వచ్చినట్లే కాలక్రమమున
 వైకి అంతస్తులుగ లేచిన గ్రామములనుండి ఖండములు, మండ
 రాజ్యాంగముల నిర్మాణము లములు, రాష్ట్రములు, సామ్రాజ్య
 ములు, వెల్లివిరిసినవి. ఇట్టి సామ్రాజ్యము లేర్పడుట నాగరక
 లక్షణ మని చెప్పకొందురు. ఇట్టి సామ్రాజ్యము లేర్పడినను
 వానికి పునాది గ్రామమే. రాజ్యాంగమునకు కావలసిన ధన
 ధాన్యసంపత్తి అట్టడుగున నున్న గ్రామమునుండి రావలసినదే!
 మన రాజ్యాంగనిర్మాణపద్ధతులు మనుధర్మశాస్త్రమునందును
 ఇటీవల మౌర్యసామ్రాజ్యములో వెలసిన చాణక్యని అర్థ
 శాస్త్రమందును వివరింపబడియున్నవి. అవి అప్పటికాలము
 నాటి పరిస్థితులను తెలుపుచున్నవి.

గ్రామము
 వేర్వేరు పేర్లు

గ్రామము అనునది సంస్కృతపదము.
 సైజునుబట్టి చిన్నవానికీన్నీ శివార్లకున్నా
 “ఉపగ్రామము”లని పేర్లు ఉండెను. తెలుగు

శివారు ఉపగ్రామము
“ఊరు”

“పట్టి” “కురిచి”

కోట

“అగ్రహారము”
“మంగలము”

అరవము కన్నడము జిల్లాలలో దీనికి
“ఊరు” అనిపేరు. అరవదేశములో ‘కల్లరు’
లనబడు ఒకజాతి శూద్రులు నివసించు
గ్రామమునకు “పట్టి” లేక “కురిచి” అని
పేరు. ఉదాహరణ:- చోకంపట్టి, కల్లడై
కురిచి. కోటవున్న గ్రామానికి “కోట” అని
పేరు. ఉదాహరణ:- విన్నకోట, చిగురు
కోట ఇత్యాదులు. బ్రాహ్మణులు నివసించే
గ్రామానికి “అగ్రహార”మనియు, “మంగలమ్” అనియు పేరు.
ఉదాహరణము:- “కుమారమంగలమ్” అనే ఊరు దక్షిణాదిని
కలదు. చంగల్పుటు జిల్లాలో గ్రామములకు “నత్తము”
అనిపేరు. ఇటీవల ఈ మాట శూద్రులు నివసించే
గ్రామాలకు వాడబడుచున్నది.

శుక్రసీతీసారమనే పురాతన గ్రంథాన్ని పట్టి చూడగా
ఒకకోసు (అనగ రెండుమైళ్లు) విస్తీర్ణము, గలిగి, ఒకవెయ్యి
వెండి, “కర్ణము”. రాబడి గల ప్రదేశానికి
“గ్రామము” అనే నిర్వచనము కనబడుచు
న్నది. దీనిలో సగంవిస్తీర్ణము సగంరాబడి గలదానికి “పల్లి”
అని పేరు. పల్లిలో సగానికి “కుంభ” అనిపేరు.

రా జో ద్యో గు లు

మనుధర్మశాస్త్రప్రకారం గ్రామమునుండి పైవరకు
ప్రభుత్వోద్యోగులద్వారా పరిపాలన సాగుచుండెను. అట్టడుగున

నున్న గ్రామానికి ఒక అధికారి. ఇతడు ఒక గ్రామానికి ప్రభువట. రాజ భాగములో అన్నానికి, వస్త్రానికి, ఇతర అవసరాలకు సరిపడ ఇతడు తీసుకొంటాడట. ఇది అతనికివ్వబడే ప్రతిఫలము. ఇతనిపైన పదిగ్రామాలకు ఒక అధికారి ఉండును. ఇతనికి “రెండు అరకల” పంట ప్రతిఫలముగా ఇవ్వబడునట. రెండు అరకలనగ, మూడుజతల ఎడ్లచే లాగబడే రెండునాగళ్లు దున్నే ప్రదేశములో పండే పంట. ఇతనిపైన, ఇరవైగ్రామాలకు ఒక అధికారి. ఇతనికి పది అరకలపంట ఇవ్వబడును. ఇతనిపైన, నూరుగ్రామాల కొక అధికారి. ఒక పట్టణముమీదవచ్చే రాబడి ఈతనికి జీతం. వీరందరిపైన, వెయ్యిగ్రామాలకు ఒక అధికారి. బహుశః ఇత డొక మండలాధిపతి కానోపు. ఇతడు సరాసరి పైనున్న రాజుకే బాధ్యుడు. ఒక పెద్ద నగరంమీద వచ్చేరాబడి ఇతనికి జీతం.

చంద్రగుప్త మౌర్యుని కాలములోకూడ ఇట్టి ఏర్పాటు యుండెను. ఒక గ్రామానికి అధికారిగా నున్న వానిపైన, “గోవు” అనే ఉద్యోగి యుండెను. బహుశః ఇతని క్రింద 5 మొదలు 10 గ్రామముల వరకు ఉండేవి. “స్థానిక” ఇట్టి గోవులపైన “స్థానికు” డనే అధికారి యుండెను. ఇత డొక జిల్లాఅధికారి అని చెప్పవచ్చును. ఇతనిపైన గవర్నరు, గవర్నరుపైన రాజు ఉండెను.

ఈ మౌర్య సామ్రాజ్యములో రాజధానిని ఆనుకొని యున్న రాష్ట్రము, కేంద్ర ప్రభుత్వ యాజమాన్యముననే

ప్రాదేశికులు; యుండెను. దూరప్రదేశములందున్న రాష్ట్రాల
 మహాపాత్రులు; పరిపాలన నిమిత్తం రాజధానినుండి గవర్నర్లు
 మండలేశ్వరులు; లేక వైస్రాయిలు పంపబడుచుండిరి. అశోక
 రాజస్థానీయులు; చక్రవర్తి కాలములో మగధరాష్ట్రము కేంద్ర
 విషయపతులు; రాష్ట్రముగ నుండెను. ఇదిగాక, దూరముగ
 ఇంకను నాలుగైదు రాష్ట్రములు ఉండెను. వీటిని పాలించు
 వారికి “ప్రాదేశికులు” “మహాపాత్రులు” “మండలేశ్వరులు”
 “రాజస్థానీయులు” “విషయపతులు” అనుపేర్లు అశోకుని
 “అంతఃఫలలు” శిలాశాసనములోను, ఇతరశాసనములలోను
 గనపించుచున్నవి. రాజ్యపు పాలిమేరలను
 కాపాడుటకు, “అంతఃఫలలు” అనే ఉద్యోగు లుండిరి.

ఈ ఏర్పాట్లు ఎప్పు డెట్లు మార్పుచెందుచు వచ్చెనో
 తప్పిలుగ తెలుసుకోడానికి ఆధారములు లేవు. అయినా ఇటీవల
 ప్రచురమైన పూర్వశాసనములను బట్టి చూడగ, దక్షిణ
 హిందూస్థానములో ఈ దిగువ ఏర్పాట్లు ప్రబలినట్లు తెలియ
 గలదు.

ఒక గ్రామములో ఇరువురు ఉద్యోగు లుండిరి. ఒకనిపేరు
 గ్రామపెద్ద, లేక గ్రామాధికారి. ఇతడు ఈనాటి గ్రామమున
 సబును పోలియున్నాడు. రెండవ యతని పేరు కరణము.
 లెక్కలు వ్రాయుట ఇతని పని. కొన్ని గ్రామములు కలసి,
 “నాడు;” “ఖండము,” “మాహాణం;” “విషయం” అనే
 పేర్లతో పిలవబడుచుండెను. దీనికి అధికార్లు “దేశముఖ;”
 “దేశపాండ్య” అనువాగు. ఒక గ్రామమునకు మునసబు
 కరణములెట్లో, ఒక “నాడు”కు “దేశముఖ;” “దేశపాండ్య”

అట్లు. “దేశపాండ్యాకు” “కనుంగో” అని కూడ పేరు. కొన్ని నాడులు కలసి, “మండలం,” “వలనాడు;” “ప్రాంతము” “రాష్ట్రము” అనబడుచుండెను. దీనికి అధికారియగు వానికి అరసు; పెరుమాళ్; రాజా; నాయక్; సర్ దేశముఖ్; అను నామాంతరము లుండెను. “నాడు”కు దేశపాండ్యా ఎట్లొ, మండలమునకు “సర్ దేశపాండ్యా” లేక “దేశకుల్ కారిణి” యను అధికారి అట్లు. వీరందరిపైన రాజుండెను. పైన పేర్కొన బడిన వారందరు, రాజుకు లోబడిన ఉద్యోగస్థులే గాని, భూమికి హక్కుదారులు కారు.

హిందూరాజుల కాలములో గల ఈ యుద్యోగుల ఏర్పాట్లు కంటికి సులభముగ కనబడుటకై ఈ దిగువ పట్టికలో కనపరచెదము.

1. గ్రామము	గ్రామాధికారి	గ్రామకరణము
	(ఇప్పటి విలేజి మునసబు)	
2. నాడు, ఖండము, మాహణం	దేశముఖ్	దేశపాండ్యా
విషయము		(లేక
“హోబిలి” (కన్నడం)		కనుంగో)
“బిసి” (ఓడ్రము)		
3. మండలము,	అరసు; పెరుమాళ్	సర్ దేశపాండ్యా
వలనాడు	రాజా నాయక్	దేశకుల్ కారిణి
ప్రాంతము,	సర్ దేశముఖ్	
రాష్ట్రము		
	రాజు	

మహమ్మదీయ పరిపాలనలో సామ్రాజ్యము యావత్తు సుభాలుగను, సుభాలు సర్కారులుగను, పరగణాలు వర్గై రాలుగను విభజింపబడెను. ఆ ఏర్పాట్లను ఈ దిగువ పట్టిలో చూపెదము:—

సుభా. [దీనికి సుబేదార్, నాజమ్ అను పేర్లు గలవారు
| అధికారులు, వీరి హోదా ఇప్పటి వైస్రాయి
హోదాను పోలియున్నది.]

సర్కారులు (ఉదాహరణ:- డక్కన్ సుభాలో
| గల ఉత్తర సర్కారులు)
పరగణా (లేక మహల్)

|
తరఫ్ (తాలూకా)

|
కిస్ మత్

|
మాజా (అనగ, గ్రామము)

అక్కరు బాదుషా కాలములో మొగలు సామ్రాజ్య మంతయు మొదట 15 సుభాలుగ విభజింపబడెను. బీజపూరు, గోల్కొండ, రాజ్యాలను జయించిన పిమ్మట, ఈ సంఖ్య 18 కి హెచ్చింపబడెను. ఒక్కొక్క సుభాకు “సుబేదారు”డను అధికారి నియమింపబడెను. ఇతడు సాధారణముగ రాజకుటుంబములోని వాడై యుండెను. బాదుషాకు తమ్ముడో, బావ మరదియో లేక అత్యంత ఆప్తుడో సుబేదారుగ నుండెను.

రాజోద్యోగులకు మాన్యములు లేక జీవిత భృతులు

ఈ యుద్యోగుల కందరకును చక్రవర్తి చేత మాన్యములో, రివిన్యూలో భాగములో జీవితమునకు ఇవ్వబడుచుండెను. కరణం మునసబులకును, ఇతర గ్రామ మాన్యములు

సిబ్బందికిని, తరుచు మాన్యములు ఇవ్వబడుచుండెను. ఈ మాన్యములు ఒక్కొక్కప్పుడు కేవలము భూమి రూపముగను, ఇంకొక్కప్పుడు శిస్తురూపముగను ఇవ్వబడుచుండెను. వీనిలో మొదటిరకమునకు, “నిలమాన్యము” లేక, “సర్వమాన్యము” అనియు, రెండవరకమునకు, “తీర్వమాన్య” మనియు పేర్లు. ప్రప్రథమమున, గ్రామము నిర్మాణమైనప్పుడే, ఇవ్వబడిన మాన్యములకు “తరపడి మాన్యము” అని పేరు. గ్రామానికి నౌకరీ చేసినందుకు ప్రతిఫలముగా, ఈ మాన్యము లివ్వబడినవి గావున, ఆయావ్యక్తులు ఆనౌకరీ చేసినంతకాలమే ఈ మాన్యములు చెల్లుచుండెను. భూములు గూనాపాసులుగ ఇవ్వబడిన గ్రామ నౌకర్లు, “విస్సాదా” అని పిడప జిల్లాలో పిల్వబడుదురు. ప్రభువుచే ఇవ్వబడిన ఈ మాన్యములుగాక, గ్రామస్థులచే కూడ తమ పంటలో కొలది భాగములు గ్రామ

సిబ్బందికి ఇవ్వబడుచుండెను. వీనికే “మేర” మేరలు, రుసుములు “వర్తన” అనియు; “రుసుము” అనియు, దక్షిణాదిని; “వర్తన” “స్వతంత్రం” అనియు పేర్లు. ఇవి “స్వతంత్రం”

గ్రామస్థులు ఇచ్చేవి గనుక; గ్రామసిబ్బంది గ్రామస్థుల మంచి తనమును సంపాదించు కొనునట్లు చేయుటకు తోడ్పడుచుండెను. ఈ సుగుణమును గ్రహించియే,

ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటువారుకూడ చాలకాలము ఈ 'మేరలను' "రివిన్యూ రికవరీ ఆక్టు" 52వ శెక్షనులో స్పష్టముగ అంగీకరించిరి. కాని రైతువారీపద్ధతిని ఏర్పరచిన తరువాత "మేర" లను రద్దుపరుస్తూ, వాటి స్థానే "విలేజి సెన్సు" "విలేజి సెన్సు" అనబడుదానిని గ్రామసిబ్బంది పోషణకై గ్రామస్థులనుండి వసూలుచేయసాగిరి. అప్పటినుండి గ్రామాధికారులు గ్రామస్థులనుండి "మేర"లు వసూలుచేయరాదని నిషేధించిరి. అట్లు వసూలుచేసికొన్న గ్రామాధికారులు శిక్షకు పాత్రులుగ నెంచబడిరి.

హిందూదేశములోని గ్రామసంస్థల నిర్మాణము ఇంగ్లాండుదేశముకంటె అత్యుత్తమముగా నుండె నని డాక్టరు "కాల్డ్వెల్" అను ఒక ఇంగ్లీషు బిషప్పు చెప్పుచున్నాడు. అతని మాటలు వినుడు. *

* ".....The greater number of English towns and all English villages are mere collection of houses, without any bond of connection or corporate life, without rules, without office bearers, and without any organisation, for the preservation or advancement of the common interests. In India on the contrary, every village of any respectability is an incorporation. It has its council of headman, its rights of jurisdiction, its revenues, and its meetings for the transaction of its public business".....the organisation is so ancient and firmly established that it may be regarded as the most permanent institution in India.....".

"ఇంగ్లాండు పట్టణాలలో చాలవరకున్నా, ఇంగ్లాండు గ్రామాలన్నీనీ వట్టి ఇండ్లగుంపులేగాని వేరుకాదు. ఒక ఇంటికి ఇంకొక ఇంటికి సంబంధము లేదు. సమష్టిభావములేదు. సమష్టి ప్రయోజనములను పాలించుటకు, కాపాడుటకు, పెంపొందించుటకు ఏ విధమగు కట్టుబాట్లుగాని, సంఘనిర్మాణము

పురాతన గ్రామపాలనా విధానము - అప్పటి ఎన్నిక పద్ధతి

పూర్వము గ్రామపరిపాలన ఎట్లు జరుగుచుండెనో ఇటీవల ప్రచురమైన కొన్ని తమిళశాసనములను బట్టి స్పష్టముగ తెలుసుకొనవచ్చును. ప్రతిగ్రామానికి ఒక “పెద్దల సభ” ఉండేది. దీనికి “గ్రామపరివర్తకము” అనిపేరు. బ్రహ్మదాయ, దేవాదాయ గ్రామాలలో దీనికే “సభ” “గ్రామపెద్దలసభ” లేక “మహాసభ” అనిన్ని, ఇతర గ్రామాలలో “కూటమ్” “ఊరుకూటమ్” అనిన్నీ పేర్లు ఉండెను. గ్రామములో భాగముగల ప్రతిభాగస్వామికి, ఈసభలో సీటుఉండెను. అతడు బ్రాహ్మ డైనట్లయితే, కనీసము ఒక ధర్మశాస్త్రములో నై నా ప్రవీణుడై యుండవలె ననే నియమముకూడ ఉండెను.

పనులు ఎక్కువబాగా జరిగేనిమిత్తం ఈ సభలోనుండి అనేక చిన్న కమిటీలుగూడ ఏర్పాటు చేయబడెను. చెరువుల కొకకమిటీ, సత్రా కొకకమిటీ, పైలజమాయిషీ కొకకమిటీ,

గాని, లేదు. గ్రామ సిబ్బంది అంటూలేదు. గ్రామపాలకులులేరు. ఇండియా యందన్ననో అట్లుగాదు- “గ్రామ”మని యేమాత్రము చెప్పుకోతగ్గదైనను, చక్కని సమష్టి సంఘనిర్మాణముతో కూడియున్నది. దానికొక “పెద్దలసభ” అంటూవున్నది. దానికి ప్రత్యేకపు ఆదాయము, ప్రత్యేకపు సిబ్బంది, ప్రత్యేకపు అధికారాలు వున్నవి. గ్రామ వ్యవహారాలను నడపడానికి గ్రామపెద్దలు సభ చేసి తీర్మానాలు చేస్తూవుంటారు.....ఈ గ్రామసంఘము అనాదినుండి ఇండియాలో సుస్థిరమును, శాశ్వతము అగు సంస్థగ ఎన్నదగి యున్నది.”

తోటల కొకకమిటీ—ఇట్లే అనేక కమిటీలు ఉండెను. ఈ కమిటీలకు మెంబర్లను ఎన్నుకొడానికి ఏర్పడినరూల్సు పరాంతకుని

చిన్న కమిటీలు -
పరాంతకుని ఉత్తర
మల్లారు శాసనము—
గ్రామ ఎన్నికలు

ఉత్తరమల్లారు శాసనములో తప్పిలుగా
కనుపించుచున్నవి. ఓటర్ల అర్హతలు,
ఎన్నికపద్ధతులుకూడ ఈ శాసనమునందు
వివరించబడినవి. ఉత్తరమల్లారు గ్రామము
ముప్పై వార్డులుగ విభజింపబడెను. ప్రతి

వార్డులోను అర్హతగల ఓటర్ల పేర్లు వేరువేరు చీట్లమీద
వ్రాయబడును. ఏవార్డు చీట్లు ఆ వార్డుకు వేర్వేరు కట్టలుగ

కట్టబడును. ఈముప్పైకట్టలు ఒకకుండలో
పెట్టుదురు. అప్పుడు గ్రామస్థు లందరు
అర్హతలు—ఎన్నికపద్ధతి పెద్దసభగ కూడుదురు. పురోహితుడు

కుండను అందరికి కనపడునట్లు చేతులతో పైకెత్తి పట్టియుం
డును. ఒక చిన్న కుర్రవాణ్ణి సభనుండి పిలిచి, కుండలోనుండి
ఒకకట్ట తీయుమందురు. ఈ కట్టను వేరే ఖాళీకుండలో పెట్టి
కట్ట ఊడదీసి, కుండ కుదిలించి, దానిలోనుండి ఒకచీటిని కుర్ర
వానిచే తీయించి, ఒక మధ్యస్థుని చేతిలో నుంచమందురు.
మధ్యస్థు డీ చీటిని తన అరచేతిలో వ్రేళ్లు విడమరచి యుంచి
తీసికొని దానిమీద పేరును బహిరంగముగ చదువును. ఇట్లే
అన్ని వార్డులకు చీట్లద్వారా పేర్లు దీయబడును. ఇదే ఎన్నిక.
ఈ ఎన్నిక సాధారణముగ సంవత్సరమున కొకసారి జరుగును.

టమటమా మూలముగ సభికులందరు గ్రామములో

ఏ చెట్టుక్రిందనో, దేవాలయములోనో సమావేశమై చర్చించి
 తీర్మానములు చేయుదురు. అవసరము
 గ్రామసభ మీటింగు- వచ్చినపుడు వోటింగు తీసికోబడును. అను
 తీర్మానాలు కూలురు “అనుకూల” మనియు, ప్రతి
 కూలురు “ప్రతికూల” మనియు నోటితో చెప్పుదురు.
 నిజమగు అభిప్రాయభేదము సహించబడును కాని మొండి
 తనముగ పనిసాగకుండ అడ్డుతగిలే మెంబరుకు జరిమానా
 విధించుటకు సభవారికి అధికారముండెను. సభలో జరిగిన తీర్మా
 నాలు, ఇతర సంగతులు ఒక మధ్యస్థునిచేత గ్రంథస్థము
 చేయించేవారు. సాధారణముగ కరణమే మధ్యస్థుడుగ వుండే
 వాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు సభ జరుగుచుండగ ఎవరైన
 రాజోద్యోగికూడ రావడంకద్దు.

గ్రామవ్యవహారాలన్నిటిపైన గ్రామ ఆస్తిపైన అధికారం
 ఈ గ్రామసభదే. భూములు అమ్మడం, మార్చడం, దానం
 ఇవ్వడం, ధర్మాదాయ దేవాదాయములను
 గ్రామసంఘానికిన్న పాలించడం, ఇతరగ్రామ సంఘాలనుండి
 అధికారాలు సొమ్ము అప్పుతేవడం: వారికి అప్పుఇవ్వడం
 శిస్తులేకుండ భూములివ్వడం, మొదలైన యెన్నో అధికారాలను
 ఈ సభ చెలాయించేది. గ్రామసభలే కాకుండ జిల్లాకంతకుకూడ
 ఒకసభ లేక ఒక సంఘముండేది. దానికే
 నాడు కూటమ్ “నాడుకూటమ్” అనిపేరుండెను. జిల్లాకంతకు
 సంబంధించిన విషయాలను ఈ సభ చూచుచుండెను.

రాజులు గ్రామముమీద రావలసిన రివిన్యూను మొత్తముగ గ్రామసంఘమునుండియే రాబట్టుకొనుచుండిరిగాని విడి

విడిగా ప్రతిరైతునుండికాదు. వ్యక్తులు విడివిడిగ గ్రామసంఘానికి చెల్లించడమున్నా, గ్రామసంఘము రాజుకు చెల్లించడమున్నా జరుగుచుండెను.

రాజుకు సంబంధించినంతవరకు అందరికీ జాయింట్లు బాధ్యతయే యుండెను. గ్రామసంఘమే పోయి రాజుతో “మావూరిమీద ఇంతశిస్తు చెల్లిస్తామని” ఒప్పుకొనేవచ్చును. ఈ శిస్తును గ్రామస్థులు తమలో తాము దామాషాను వంచుకొని సదరు సంఘమునకు చెల్లించుచుందురు. అక్కరు పాదుషాకాలము లోను; దరిమిలా ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వపు మొదటిరాజుల కాలము లోను కూడ శిస్తుకు గ్రామమంతా ఒకటే జాయింట్లుజబాబు దారీగ నుండెను. రైతులు భూములను ఉమ్మడిగ సాగుచేసుకొనుచు; మెరుగు తరుగు భూములను అప్పుడప్పుడు మార్చుకొనుచు; పంటలు వంచుకొనుచు; శిస్తును గ్రామసంఘానికి చెల్లిస్తూ వుండేవారు.

గ్రామసంఘాలు నశించుటకు కారణములు

ఇట్టి గ్రామసంఘములు కాలక్రమమున ఇంగ్లీషు రాజ్యములో నశింపై పోయెను. దానికి మూడునాలుగు కారణములు ఏర్పడెను. దానిలో ముఖ్యమైనది; ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటువారు ఏర్పరచిన; “రైతువారీపద్ధతి”. దీనిలో జాయింట్లు బాధ్యతలేదు. ప్రతిరైతుతోను విడివిడిగా గవర్నమెంటు

నేరుగ సంబంధము పెట్టుకొని; శిస్తు వసూలు చేయసాగినందున గ్రామసంఘము ఉండవలసిన పని లేకపోయెను. గ్రామస్థులు గ్రామనౌకర్లకు మేరలు తామే యిచ్చుచున్నంతకాలము గ్రామస్థులు అధికార్లుగ నుండిరి. వారి మంచితనము సంపాదించుకోవలసిన బాధ్యత గ్రామనౌకర్ల కుండెను. ఎప్పుడైతే మేరల వద్దతి తొలగింపబడెనో; అప్పుడు “గ్రామనౌకర్లు” స్వతంత్రులై “గ్రామాధికార్లు” అయిరి. గ్రామసంఘమును వారు లక్ష్య పెట్టవలసిన పనిపోయెను. గ్రామసంఘము విచ్ఛిన్నమగుటకు ఇది రెండవకారణ మయ్యెను.

పూర్వపు గ్రామాలను విడగొట్టడము; ఒకటి రెండు గ్రామాలను కలిపి గ్రూపుచేయడం మొదలైన పనులు గవర్నమెంటువారే చేస్తూ రావడంవల్ల; గ్రామసంఘము ఉండవలసిన పని పోయెను. లా దృష్టిలో గ్రామసంఘ మనేదే మాయమై పోయెను.

సివిల్ క్రిమినల్ కోర్టులు ఏర్పడుటవల్ల కూడ గ్రామ స్వపరిపాలన చెడెను.

“డిసెంట్రలైజేషన్” వికేంద్రీకరణము- అనగ, రాజ్యాధికారాన్ని ఒక్కచోటనే గుప్పెటలో బిగబట్టి కూర్చున్నట్లుగాక, సర్వత్ర వ్యాపింప చేయాలనే విషయాన్ని గురించి విచారించుట కేర్పడిన రాయల్ కమిషన్ వారు రిపోర్టు 1వ వాల్యూమ్. 237 పేజీ; 696 పేరాలో ఇట్లని వ్రాసిరి. ఈ

యంశమును ప్రకాశంకమిటీ రిపోర్టు 22 వ పేజీనుండి ఎత్తి ఈ దిగువ వ్రాయుచున్నాము. *

గ్రామసంఘముల విచ్ఛిన్నత అమితపన్నులు కారణము చేత మహమ్మదీయ పరిపాలన అంత్యదశలోనే కొద్ది కొద్దిగ సాగెను. ఉత్తరసర్కారులలో; (తెలుగు కోస్తావెంట) మహమ్మదీయ పరిపాలన చాలాకాలము క్రిందటనే ఏర్పడియుండుట వల్ల ఈ ప్రాంతములో గ్రామసంఘములు చాలకాలము క్రిందటనే నడలిపోయెను. కాని; దక్షిణాదిని మహమ్మదీయుల తాకిడి హెచ్చుగా లేనందున; అక్కడ గ్రామసంఘములు మొన్నమొన్నటివరకు నిలిచియుండెను. చంగల్పుట్టు వగైరా జిల్లాలలో ఈ సంఘములు “మిరాశీగ్రామములు” అను పేరుతో నిలిచియున్నవి.

* “The Indian villages formerly possessed a large degree of local autonomy since native dynasties did not, as a rule, concern themselves with the individual cultivators, but regarded the village as a whole as responsible for the payment of the Government revenues and the maintenance of local order. This autonomy has now disappeared owing to the establishment of local, civil and criminal Courts, the present revenue and police organisation, increase of communications”

“పూర్వము హిందూదేశములో గ్రామములకు చాల స్వతంత్రాధికారము ఉండేది. ఎందువల్ల నంటే, గవర్నమెంటు రివిన్యూకుగాని, గ్రామాలలో శాంతి భద్రతలు కాపాడడానికిగాని, గ్రామాలలో ప్రతివ్యక్తితోను గవర్నమెంటు బోధక్యం పెట్టుకొనేదికాదు. గ్రామమంతా జవాబుదారీగా చూచుకునేది. అయితే లోకల్, పీబిల్, క్రిమినల్ కోర్టులు పెట్టడంవల్ల, ఇప్పుడు ఈ స్వాతంత్ర్యం మాయమై పోయింది. ఇప్పుడు రివిన్యూ, పోలీస్, ఎర్పాట్లు ఇలాన్నూ రైళ్లువగైరా శీఘ్రయాన సౌకర్యాలవల్లనున్న కూడ, ఈ గ్రామ స్వాతంత్ర్యము మాయమైపోయింది.

ఇప్పటికిని కొద్దిగ నిలిచియున్న “మిరాశీ” గ్రామములు

గ్రామమంతయు మిరాశీదార్ల నబడు భాగస్వాములకు జాయింటు హక్కు భుక్తములు కలిగియుండును. భూముల మెరుగు తరుగుల బట్టి మెట్ట పల్లపు భూములు సమాన వాటాలుగ విభజింపబడును. ఒక్కొక్క వాటాకు “పంగు” “పంగు” అని పేరు. ఒక్కొక్క వాటాదారునకు ఈ భూములలో నేగాక, ఉమ్మడిగ ఉంచుకోబడిన భూములలో గల సౌకర్యములను అనుభవించుటకు హక్కు ఉండును. ఒక వాటాలో గల భూమి అంతా ఒకేచోట ఉండవలసిన పని లేదు. మెరుగు తరుగులను బట్టి, అక్కడక్కడ చెదిరి యుండ వచ్చును. ఆదికాలమందు ఊరు పుట్టినప్పుడు, ఎన్నికుటుంబములు అచ్చట దిగెనో, అన్ని భాగములుగ (పంగులుగ) ఊరు జాయింటు బాధ్యత వద్దతిని, విభాగము చేసుకోబడినట్లు తెలియుచున్నది. కొన్నికొన్ని గ్రామాలలో 4, 30, 160, వాటాలు కూడ కలవు. ఊరు పుట్టినప్పు డేర్పరచుకొన్న వాటాల సంఖ్య ఎవరూ మరిచిపోరు. వానిలో ఒక వాటాలో కొంత భాగము దరిమిలా అన్యాయకాంతమై పోయినప్పటికి కొత్తవాటాకు వేరే సంఖ్య నివ్వరు. పాతవాటాలో అంతర్భాగముగానే దానిని లెక్కింతురు. అట్లే రెండు మూడు వాటాలు కలిసిపోయినప్పుడు కూడ, మొదటి భాగ సంఖ్య నట్లే నిలుపుదురు.

మధుర, రామనాథపురం, తిరునల్వేలి జిల్లాలలో రెండు రకాల మిరాశీ గ్రామాలు కలవు. బ్రాహ్మణ భాగస్వాములు

“అగ్రహారవాడ”
“పండారవాడ”

కల గ్రామాలకు “అగ్రహారవాడ” యనియు,
శూద్ర భాగస్వాములు కల గ్రామాలకు,
“పండారవాడ” యనియు పేర్లు.

మిరాశీగ్రామములలో జాయింటు అనుభవము జాయింటు
రకరకముల జాయింటు బాధ్యత మూడునాలుగు రకములుగ
పద్ధతులు నుండెను. వానిని ఈ వెనుక వట్టికలో
చూపెదము:—

మిరాశీ గ్రామములు (అనుభవ పద్యములు)

“సానుదాయకమ్” లేక, “సమోహీ”

“పశంకరై” (అరవము)

ఈ పద్యములో భాగస్వాములందరు సర్కారు రివిన్యూకు జాయింటుగ బాధ్యులు.

“సంపూర్ణ సాము” లేక “కరైయెడు” భాగస్వా దాయం” అనగ ములు భూమిని సాగు గ్రామంలో ఉండే షాకర్యనిమిత్తం తాతాగ్రామం లిక్కు విభజించుకొని యావత్తు భూమి, హద్దులు (కరలు) పెట్టుకొని ములు ఉమ్మడిగ సాగు చేయడం, ఉమ్మడిగ పంచుకోడం-హద్దులు కాడిగట్టు, సర్వేరాళ్లు లేవు.

“ఫలభోగం” లేక “ఆచంద్రాం” లేక “ఆరూఢవశై” సాగుబడి భూమిని భూయంగా పంచు కోడం, ఎవరివంతుకు వారు మాత్రమే సర్కారు రివిన్యూకు బాధ్యులు-ఇందులో జాయింటు బాధ్యతలేదు. అయితే ఏ భాగస్వామియైనా తన వాటాను అమ్మ దలచినపుడు ముందుగ ఇతర వాటాదార్లకు విధిగ అమ్మజాప వలెను. వారు వద్దంటేనే ఇతరు లకు అమ్మవలెను గాని ఇంకొ విధంగా స్వతంత్రించి అమ్మ కోడానికి వీలులేదు. దీనినే ఇంగ్లీషులో, “Right of pre-emption” “ప్రీఎంప్షన్” అంటారు. సాగుబడి భూములు గాక, బంజరు, అడవులు, వస్త్రాలు అందరికీ ఉమ్మడిగానే

ఉన్నవి.

“ఏకభోగం” లేక “యజమాని” గ్రామం ఊరంతా ఒక్క ఆసామికి చెందినప్పుడు ఆ గ్రామానికి “ఏకభోగ గ్రామ” మనియు యజమాని గ్రామమనియు పేరు. ఇచట పెక్కుమంది భాగస్వాములు ఉండుటకు బదులుగా ఒక్కడే భాగస్వామి ఉండును. అనగ ఊరంతా ఒక్కనిదే. ఇట్టి గ్రామాలు గేటికిని తంజావూరు జిల్లాలో గలవు. తక్కువ వాటాదార్లందరూ తమ వాటా లన్నియు ఒక్కనికే అమ్మివేసుకొన్నప్పుడు గాని, లేక మొట్టమొదట ఒక్కడే అక్ర మించుకొన్నప్పుడుగాని, ఇట్టిసిద్ధి ఏర్పడును. అప్పుడు గ్రామములోని బంజరుకూడ ఇతనివే అగును. ఈ ప్రదేశమును ఇతరులకు సాగుబడికిచ్చుటకున్నా, నివేశనాలకిచ్చుటకున్నా, ఈ యజమానికి హక్కు-ఒక్కొక్కప్పుడు ఏభాగస్వామియైనా తనభాగమును విడగొట్టుకొని దానికి తనపేరు పెట్టుకొని, ఏకభోగముగ అనుభవించు-

గ్గుండవచ్చును.

మిరాశీగ్రామములలోగల బంజరుభూములు ఎవరివి అనే ప్రశ్న ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటువారు వచ్చినతరువాత బయలు దేరెను. అంతకుపూర్వము ఈ హక్కు మిరాశీగ్రామములలోని బంజర్లెవరివి? మిరాశీదార్లదే యనుట స్పష్టము. దీనికి మొదటి రెండుఅధ్యాయములలో చెప్పిన చరిత్రమే సాక్ష్యము అయినప్పటికి, బ్రిటిష్ గవర్నమెంటువారు మిరాశీ దార్లకుగల ఈ హక్కును అంగీకరింప దలపలేదు. మొదటిరోజులలో కొందలు ఉద్యోగస్థులున్నూ, కోర్టులున్నూ కూడ మిరాసీదార్లకు అనుకూలముగ నున్నప్పటికి, రానురాను ఈ అనుకూలము తగ్గిపోయి, మిరాశీదార్లకు బంజర్లలో హక్కులేదనియే చెప్పజొచ్చిరి. ఎవరై నా అట్టిహక్కు “మాకు ఉన్నదంటే” దానిని ఋజువుచేసుకోవలసిన బాధ్యత ఆ మిరాశీ దార్లమీదనే పెట్టబడినది.

భవిష్యత్తు—“గ్రామస్వరాజ్యస్కీము”

గ్రామమంటే ఒకటికొకటికి సంబంధములేని నట్టి ఇండ్ల గుంపు కాదనినీ, అది ఒకకట్టుదిట్టమైన సంఘమనినీ గ్రామ గుడికట్టులోని భూమియూవత్తు ఏ రైతుకు ఆ రైతుకు విడివిడి హక్కుగల చెక్కలుగగాక గ్రామస్థులందరికి ఉమ్మడిహక్కుగ నుండే ననినీ పైన వ్రాసిన చరిత్రాంశములవల్ల మనకు తెలియు చున్నది. అనేకవేల సంవత్సరములుగ నడిచిన ఈ కాల ప్రవాహములో ఈ గ్రామ సమష్టిభావము అనేక కారణముల చేత నశించి ముఖ్యముగ నూరేండ్లక్రితము ఇంగ్లీషు ఈస్టిండియా కంపెనీవారు ఏర్పరచిన రైతువారీ సెంటిల్

మెంటువల్లనున్న దానిద్వారా ప్రతిరైతుకు వేర్వేరుపట్టాలు, సర్వేరాళ్లు సబ్డివిజనులు, లెటర్లు ఏర్పడడంవల్లనున్న సాముదాయక భావము సంపూర్తిగ విచ్ఛిన్నమైపోయినది.

భవిష్యత్తులోతిరిగి మన గ్రామములను పునర్నిర్మాణము చేసికొనవలెనంటే. మనము ఇటీవల కోల్పోయిన ఈ సమస్తి భావమును గ్రామగుడికట్టులోని భూమియావత్తు ఎవరికివారికి విడివిడిగా హక్కుగాక అందరికి సాముదాయక స్వాస్థ్యముగ ఉండవలెననే భావమును పునాదిగ పెట్టుకొని మరి గ్రామ పునర్నిర్మాణమునకు పూనకొనవలెను. *

వ్యక్తులకు ప్రయివేటు ఆస్తిలేకుండా యావత్తు గ్రామ సంఘానికి చెందేయేర్పాటు ఇటీవల రష్యాదేశములో అవలంబింపబడుచున్నట్లు వినుచున్నాము. ఈ భావము రష్యాదేశములో నిన్ననేడు కలిగియుండవచ్చును. కాని మన హిందూ దేశములో ఎన్నియుగాల నుండియో ఇది అమలులోనున్నట్లు యీ పై వ్రాతలవలన తెలియగలదు. ఇటీవల నూరేండ్ల క్రితంవరకుకూడ ఏదోరూపంగా ఉండనే ఉన్నది. దాని నిప్పుడు మనము పునరుద్ధరింపవలసియున్నది. మన మిప్పుడు ఈ పనికి పూనుకుంటున్నామంటే, రష్యానుచూచి అనుకరిస్తున్నామని ఎవరూ ప్రార్థనపడకూడదు. మనదేశములో అనాదినుండి యున్న మనసిద్ధాంతమునే ఇప్పుడు తిరిగి ఈ కాలపరిస్థితుల కనుగుణముగ పైకి తీసికొని అమలులో పెట్టుకుంటున్నా మన్నమాట.

* తమకు వివరం గోరువారు ఈ గ్రంథకర్త ప్రకటించిన గ్రామ స్వరాజ్యస్కీము అనే గ్రంథమును చూడుడు.

భూమి, రైతు, రాజు

రెండవ భాగము

— ఉపోద్ఘాతము —

ఈ గ్రంథముయొక్క మొదటిభాగములోగల మూడు అధ్యాయములలో, భూమికిని రైతుకును గల సంబంధమును గూర్చి చెప్పితిమి. భూమిమీద పండిన పంటలో రైతు తన పంతు భాగమును - కుడివరమును - ఎట్లు అనుభవించినది, దానియందు తనకుగల హక్కును ఆత డెట్లు చెలాయించుకొన్నది వివరించితిమి. ఇక ఈ రెండవ భాగములో, రాజు తన పంతు పంటను, రాజభాగమును - (అనగ మేల్ వరమును) ఎట్లు వసూలు పరచుకొన్నది, ఎట్లు వినియోగించినది వివరింతుము.

రాజభాగము మూడురకములుగ వసూలు పరుపబడుచున్నది. నేరుగ రాజు తన ఆఫీసర్లద్వారా ప్రతిరైతునుండి వసూలు పరచుకొనుట ఒకపద్ధతి. దీనికి “రైతువారీ పద్ధతి” అనిపేరు. మధ్యదళాలు, కమిషన్ ఏజెంట్లు మున్నగువారి ద్వారా వసూలు పరచుకొనుట రెండవపద్ధతి - దీనికి మన రాజధానిలో “జమీందారీ పద్ధతి” అని పేరు. ఇక మూడవ

పద్ధతిలో రాజు తన భాగమును - అంతాగాని - కొంతగాని - తాను తీసికొనకుండ ఇంకొకరికి (అనగ, ఇనాందారు లనబడు వారికి) దానముచేసివేసి వారినే రైతునుండి నేరుగ వసూలు పరుచుకొనవలసిన దని చెప్పి, అనుజ్ఞ యిచ్చుట. ఇది* ఇనాందారీ పద్ధతి.”

ఇంతవరకు వివరించిన చరిత్రను బట్టి, ఏమి తెలియుచున్నదనగా, రాజు ప్రతిరైతునుండి నేరుగ తనరాజభాగమును వసూలుచేసుకొనుపద్ధతి (రైతువారీపద్ధతి) అనాదినుండి ఎక్కువ ప్రచారములో లేదు. ఇది ఇటీవల ఇంగ్లీషువారి రాజ్యములో 1816-17 సంవత్సర ప్రాంతములనుండి ఎక్కువగ ఆమలులోనికి వచ్చెను. అంతకు పూర్వము రాజు తన రాజభాగమును, ధాన్యరూపముగ గాని, రొక్కురూపముగ గాని, గ్రామ సంఘాలద్వారానే వసూలు పరుచుకొనుచుండెను. గ్రామ సంఘాలనుండి వసూలు పరచుటకు, హిందూరాజులకాలములో దేశముఖలు, దేశపాండ్యాలు, మండలేశ్వరులు, మొదలగు రాజోద్యోగు లెంతమందియో యుండిరి. హిందూరాజ్యము పోయి, మహమ్మదీయ రాజ్యము వచ్చిన తరువాత ఈ ఉద్యోగులు క్రమముగ, స్వతంత్రాధికారముల చలాయించ సాగి, మహమ్మదీయ రాజ్యపు అపసానదశయందు, ఆ యా ప్రాంతములకు తామే సర్వాధికారుల మనియు, అచ్చటి భూమి

* ఈ నాములలో గల యితర రికపు ఇనాములను గురించి - అనగ శిస్తుహక్కు, భూమిహక్కు రెండున్నా గలవానిని గురించి ఇనాముల ఆధ్యాయములలో తప్పిలుగా వివరించబడును. ఈ మూడు పద్ధతులనుగురించి రాబోవు మూడు ఆధ్యాయములలో వివరించెదను.

కంతకు తామే హక్కుదారుల మనియు, భూపతుల మనియు, చెప్పుకొనసాగిరి. ఇది తొండముదిరి ఊసరవిల్లి అయిన చంద ముగా నున్నది. ఈ రీతిగా రైతుకు రాజుకు మధ్య ఇంకొక వర్గము ఏర్పడుట తటస్థించెను. వీరు నోరుగలవారు; లోగడ పలుకుబడిగల రాజోద్యోగులు నగుటచేత; ఇంగ్లీషువారు వచ్చి చూచునప్పటికి; నిజముగ వీరే భూమికి హక్కుగల భూస్వాములుగను; భూపతులుగను; కంపెనీవారి కండ్లకు కన్నట్టసాగిరి. నిజముగ సేవ్యము చేయు రైతులున్నా లోగడ భూమికి హక్కుగల వారందరున్నా ఈమధ్యవర్గము వారి క్రింద కాలుదార్లుగ గన్పించిరి. ఇంగ్లండుదేశములో గల “ఫ్యూడల్ టెన్యూర్” పద్ధతియందు పుట్టి పెరిగిన వారగుటచే మొట్టమొదటగ వచ్చిన ఈ కంపెనీ ఉద్యోగస్థులు పైన వివ రించిన తప్పు అభిప్రాయములో అతి సులభముగ పడుటకు వీలేర్పడెను. అందుచేత చాలాకాలమువరకు ఈ తప్పు అభి ప్రాయప్రకారమే; అనగ మధ్యవర్గము వారగు జమిందార్లు మున్నగువారే నిజమగు భూస్వాములను ధోరణిలో - కథ నడిచెను. 1802 సం॥లో పర్మనెంటు సెటల్ మెంటు జరిగి నప్పుడున్నా; 1908 సం॥లో “మద్రాసు ఎస్టేటు ల్యాండు ఆక్టు” చేయబడినప్పుడున్నా; ఇంక అనేక సందర్భములలో నున్నా; భూమికి హక్కుదార్లు రైతులేగాని; జమిందార్లు కారని నిర్వచింపబడినప్పటికి; అప్పుడప్పుడు ప్రీవీకౌన్సిలువంటి గొప్పగొప్ప కోర్టులు సైతము తదవ్యతిరేక్తమగు అభిప్రాయ మును వెల్లడించుచు రావడమున్నా; తన్మూలమున నిజస్థితి మరుగున పడిపోయి; 1938 సం॥లో ప్రకాశం కమిటీ నాటికి

కూడ; భూమికి హక్కుదారు డెవ డను ప్రశ్న తిరిగి లేవదీయ బడడమున్ను; చూస్తే మిక్కిలి ఆశ్చర్యముగ గన్పడకమానదు. భాగ్యము; పలుకుబడి; గల మనుష్యులు నిజస్థితిని ఎట్లు మరు గున బడవేయగలరో;—తమకు లేని హక్కులు వున్నట్లు ఎట్లు లోకములో ప్రచారము చేయగలరో—ఈ ఒక్క అంశము వల్ల తెలియగలదు. ఇంతగ్రంథము ఇన్ని ప్రమాణములు అద్దములో కట్టినట్లు ఉన్నప్పటికి “భూమికి హక్కుదారు రైతే” అని ఎంతో శ్రమపడి తిరిగి 1937-38 సం॥లో ఋజువు పరుచు కొనవలసిన అవస్థ ప్రకాశం కమిటీ వారికి పట్టినదంటే; కాల వైపరీత్యము నేమనవలెను?

చారిత్రక దృష్టిలో చూచినప్పుడు రాజభాగపువనూలు అదికాలమందు ప్రతిరైతునుండి నేరుగ గాక; గ్రామసంఘాల నుండి దేశముఖులు; జమిందార్లు మొదలగు రాజోద్యోగుల ద్వారా జరుగుచుండెను. గనుక పైన వివరించిన మూడురక ములలో మొట్టమొదటగ జమిందారీ పద్ధతిని గురించి చెప్పె దము. అటు పిమ్మట, రాజభాగదానపద్ధతి యగు ఇనాందారీ పద్ధతిని గురించిన్నీ తరువాత దరిమిలా ఏర్పడిన రైతువారీ పద్ధతిని గురించిన్నీ క్రమముగ విశదీకరించెదము.

భూమి, రైతు, రాజు

రెండవభాగము

మొదటి అధ్యాయము

జమీందారీ పద్ధతి

ఆదికాలమందు హిందూరాజుల పాలనలో గ్రామ సంఘాలనుండి రాజభాగపు ఐసూళ్ళనిమిత్తమై దేశముఖ, దేశపాండ్యాలు మున్నగు పెక్కండు రాజోద్యోగులుండి రని లోగడ చెప్పియుంటిమి. వీరు కేవలము వేతనము తీసికొను ఉద్యోగులేకాని భూమికి హక్కుదార్లు కారనియు చెప్పి యుంటిమి.

కాని మహమ్మదీయుల పరిపాలనలో వీరిస్థితి మాన్పు చెందసాగెను. మహమ్మదీయులు దేశమునకు కొత్త యగుట చేతను, ఇచ్చటి రివిన్యూపద్ధతులు వారికి తెలియకపోవుట చేతను, నిరంతరయుద్ధములలో మగ్నులై రివిన్యూవగైరా మామూలు పరిపాలనా కార్యములందు వారు శ్రద్ధ వహించుటకు అవకాశము లేకపోవుట చేతనున్నా, అదివరకు పబ్లిక్ నాకర్లుగా నున్నవారు తోక ఝాషించి స్వతంత్రాధికారము

లను చలాయించసాగిరి. మహాస్ముదీయ ప్రభువులు శిస్తు వసూళ్ళకై వీరిమీదనే ఎక్కువగ ఆధారపడవలసి వచ్చెను. కొన్నికొన్నిచోట్ల తాము వసూలు చేసుకొనుట చేతగాక, పరగణాలకు పరగణాలను ఏ పాపముకారుకో కంట్రాక్టు ఇచ్చి వేయసాగిరి. ఈ కంట్రాక్టర్లు, ఇజారీదార్లు, పూర్వపురివిన్యా ఉద్యోగులు దేశములో అడినదే ఆట, పాడినదే పాటయై రైతులయు గ్రామసంఘాలయు, హక్కులు భంగపరుపబడెను. ఉద్యోగులుగను, దళారులుగను వున్నవారు, భూస్వాములుగను, భూపతులుగను, భూమికి హక్కుదారులుగను క్రమముగ పరిగణింపబడజొచ్చిరి. వీరే నేటి జమిందార్లు. ఈ పరిణామ మెట్లు జరిగెనో చూచెదము.

“జమిందారు” అను పదముయొక్క మూలమును పట్టుకొనుటకై పాగ్లెంట్ కమిటీవారి అయిదవ “చాదలి” రిపోర్టులో కొంతయత్నము జరిగెను. హిందూరాజుల కాలములో ఈ పద్ధతికి “చాదలి” యను పేరుండె నట. మహాస్ముదీయుల కాలములో ఇది “క్రోరీ”గ మారెను - అనగ “క్రోరీ” లేక “క్రోటి” “దాములు” - అనగ సుమారు రెండులక్షల మూఁబైవేలరూపాయలు - వివిన్యా వసూలు చేసే అధికారి యని అర్థము. ఇంత మొత్తము వసూలయ్యే భూములను ఒక ఖిండముగ వర్పరవి, ఆ ఖిండముమీద ఈ యీ “క్రోరీ”ని ఉద్యోగిగ నియమించుచుండిరట. దరిమిలా చాలా కాలమునకుగాని “క్రోరీ” అనే పేరు, “జమిందార్” అనే పేరులోనికి మార లే దని తెలియుచున్నది.

హిందూరాజుల కాలమునాటి రాజోద్యోగులనుండి పుట్టిన వారుగాక, దరిమిలా ఇంకా అనేక కారణములచేత

అనేకరకము జమీందార్లు ఉద్భవించిరి. 1802 జమీలరకములు సంవత్సరమునాడు, ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటు

వారు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకొన్ననాటికి, మదరాసు రాజధానిలో ఆ యాప్రాంతములలో 4, 5, రకముల జమీందార్లుండిరి. వీరితోపాటు గవర్నమెంటువారు అప్పుడు ఇంకొక రకము జమీందార్లనుకూడ సృష్టించిరి. మొత్తము వీరంద

రెవ రనగ:—

I ఉత్తర సర్కారులలోని పురాతన జమీందారులు:—

(1) కొండ జమీందార్లు

(2) సమతల ప్రదేశమునందలి జమీందార్లు

II పురాతన పాలెగాండ్లు; —

(1) వెంకటగిరి, కాళహస్తి, కాశ్యపినగరంవగై రా* పడమటిపాలెగాండ్లు.

(2) రామనాథపురం వగైరా † దక్షిణాది పాలెగాండ్లు.

* పశ్చిమపాలెములు:— వెంకటగిరి, కాళహస్తి, కాశ్యపినగరం, బొమ్మరాజులపల్లి, సైదాపూరు వగైరా.

† దక్షిణాదిపాలెములు:— (1) కన్నివాడి, (2) బోడినాయక నూరు, (3) ఇడయకోట, (4) పావలి, (5) తావారమ్, (6) ఆయ్యకుడి, (7) ఏలుజులై, (8) ఆమ్మయ్యనాయకనూర్, (9) ఎర్రసక్కునాయక నూర్, (10) ఎట్టియాపురం, (11) సవూరు, (12) రామనాథపురం (13) తిరుగంగం.

III హవేలీ ఎస్టేట్లను కంపెనీవారివల్ల 1802 సం॥ ప్రాంతమున కొనుక్కొన్నవారు. వీరు క్రొత్తగ కంపెనీచే సృష్టింపబడిన జమిందార్లు.

వీనిలో కొన్ని పెద్దవి, కొన్ని చిన్నవి, కొన్ని కేవలము శిస్తువసూలునకై ఇవ్వబడినవి, కొన్ని మిలిటరీ సర్వీస్ కోసం పుట్టబడినవి. పూర్వము స్వతంత్రరాజులుగ నన్నవారు ఓడిపోయి, నవాబులక్రింద సామంతులుగనో, రినిన్యూ లేక మిలిటరీ ఉద్యోగులుగనో కుదిరి, నేటికి నిలిచియున్నవారు కొందరు - మరికొందరు ఇంగ్లీషువారిక్రింద మధ్యకాలములో శిస్తు ఇజారాదార్లుగనో, లేక హవేలీభూమాలను కొనుక్కొన్నవారుగనో, తయారైన జమిందార్లు. పూర్వము రాజోద్యోగులుగనుండి, దరిమిలా జమిందార్లుగ మారినవి మరికొన్ని. నేటికి ముద్రాసు రాజధానిలో నిలిచియున్న సుమారు 1600 జమీల చరిత్రలను పరిశీలించి చూచినట్లయితే, ఇన్నిరకములు బయలుదేరును. ఇక వీరు చెల్లించే కేషుస్ చూచినట్లయితే, లక్షలు చెల్లించే విజయనగరం, బొబ్బిలి, వెంకటగిరి, రామనాథపురం మొదలుకొని, పావులా కేషుస్ చెల్లించే భద్రాద్రిప్రాంతపు జమీలవరకు గలవు. వీటి నన్నిటిని కొన్ని ప్రధానభాగములుగ విడదీసి, వీటిచరిత్రను కొంత తెలిసికొందము.

[I ఉత్తర సర్కారులలోని పురాతనజమీలు]

ఉత్తరసర్కారులలో - అనగ గుంటూరు మొదలు గంజాంవరకు గల తెలుగు కోస్తాలో మహమ్మదీయ రాజ్యము

కొండ జమీలు
సమతల జమీలు

చిరకాలమునుండి స్థాపనయై యుండుటచేత;
ఈ ప్రాంతములో జమీందారీపద్ధతి ఎక్కువగ
నాటుకొనెను. (1) కొండజమీలు (2) సమ

తలప్రాంతపు జమీలు. కొండజమీలు పూర్వపు కొండరాజుల
నుండి వుట్టినవి. జయపురం వగైరా ప్రాంతములు పర్వతార
ణ్యములతోను, మన్యజ్వరములతోడను ఎవరికిగాని జొరనశక్య
మగుటచే, తురకలు ఈ ప్రాంతపు కొండరాజులను సంపూర్తిగ
జయించలేకపోయిరి. ఈ కొండరాజులలో కొందరు వెలమలు,
కొందరు “రాచవారు” అనగ క్షత్రియులు, మరికొందరు
“ఉరియాలు” లేక ఓధులు. వీరిని సంపూర్తిగ లొంగదీయు
టకు అసాధ్యమగుటచే, మహమ్మదీయులు వీరివల్ల కొంత
కప్పము మాత్రము పుచ్చుకొని, వదిలివేసిరి. కప్పము పోను
మిగతా రివిన్యూమాత్రమే; ఈ రాజులకు ప్రతిఫలముగ దక్కు
చుండెను. కప్పము చెల్లించే ఒకవిషయంలో తప్ప, మిగతా
అన్నివిషయములలోను ఈ కొండరాజులు దాదాపు స్వతంత్ర
రాజులుగనే యుండిరి. దేశములో దొంగలవల్లను; దోషిడి
గాండ్రవల్లను, కూరమృగములవల్లను, ప్రజలకు పంటలకు
ఆస్తులకు ఉపద్రవములు రాకుండ కాపాడడం; సైన్యాలను
పెట్టుకొని దేశంలో కలిగే అల్లకల్లోలములను అణచడం;
సివిల్ తగాదాలు; వ్యాజ్యాలు తీర్చి తీర్పులు చెప్పడం; వానిని
అమలు జరిపించడం; నేరస్థులను దండించడం; అవసరమైతే
ఉరిశిక్షకూడ వేయడం; మొదలగు స్వతంత్రరాజ చిహ్నములు
వీరికి మిగుల్పుబడెను.

ఇక సమతల ప్రదేశమందుండే జమిందార్లు చాలవరకు లోగడ హిందూరాజులనాటి రివిన్యూ ఉద్యోగులే అగుటచేత మహమ్మదీయులకు పూర్తిగా లొంగిపోయిరి. సమతలప్రాంతపు జమిందార్లు వీరికి కొండరాజులవలె స్వతంత్రాధికారములు అంగీకరింపబడలేదు. భూమిహక్కు అంతకు

మునుపే అంగీకరింపబడలేదు. అందువల్ల వీరు మహమ్మదీయుల కాలములోకూడ కేవలము శిస్తువసూలుచేయు ఉద్యోగులుగనే ఉండిపోయిరి. సేనలు నిలిపి దేశరక్షణ చేయడంగాని సివిల్ క్రిమినల్ అధికారాలుగాని, వీరికి (కొండరాజుకువలె) అంగీకరింపబడలేదు. వీరు తమ ఎస్టేట్లలోనున్న రైతులనుండి శిస్తు వసూలుపరచి, పైనున్న సర్కారుకు ఇర్సాలుచేయుచుండిరి. ఈ రీతిగ వీరు సర్కారుకు చెల్లించునది “జమ్నా” లేక “శిస్తు” మాత్రమేగాని “కప్పము”కాదు. “కప్పము” అను పదము ఒకరాజు ఇంకొకరాజునకు చెల్లించే సొమ్మునకే అన్వయించునుగాని, దిగువ ఉద్యోగులు వసూలుపరచి పైనున్న సర్కారుకు ఇర్సాలుచేసేదానికి వర్తించదు. ఈ చాకిరీచేసినందుకు గాను జమిందారుకు తాను వసూలు పరచిన దానిలో నూటికి పదవవంతుచొప్పున కమిషన్ ఇవ్వబడుచుండెను. ఈ కమిషన్ కే

“మాలికానా” అనిపేరు. ఈ కమిషన్ తరుచు “మాలికానా”

రొక్కరూపముగ గాక శిస్తులేని భూములరూపముగ ఇవ్వబడుచుండెను. ఇట్టి భూములకే “సావరం” భూములనిపేరు. ఈ భూములు ఒక్కచోటగాక సావరం భూములు ఎస్టేటుకు నాలుగుమూలలా ఇవ్వబడుచుండెను. ఎందుకనగ, జమిందారుడు నాలుగువైపులకుపోయి,

అజమాయిషీ చేయుటకు వీలుగ ఉండడానికి ఈ ఏర్పాటు చేయబడెను. ఇట్టి శిస్తు మాఫీ భూములేగాక ఎస్టేటులో పండిన పంటలలోనుండి “రుసుము” లనబడు కొలది “రుసుములు” భాగములుకూడ జమిందార్లకు ప్రతిఫలముగ ముట్టజెప్ప బడుచుండెను. ఇవిగాక ఇంకా దేశాంతర్భాగములో జరుగు సరుకుల రవాణాలమీద విధింపబడు “శాయిరీ” పన్నులు శాయిరీపన్నులలోనుండియు, ఇండ్ల పన్నుల ఇండ్ల పన్నులు లలోనుండియుకూడ జమిందార్లకు కొంత ముట్టచుండెను.

మహమ్మదీయపాలన మొదటిరోజులలో జమిందార్లకు పైన పేర్కొన్న సావరం భూములు, రుసుములు, శాయిరీ వగైరా ప్రతిఫలాలు అనేక రకములుగ ముట్టజెప్పబడినప్పటికి రానురాను ఈ పద్ధతి మార్పుచెంది, వీటి అన్నిటికింద కలిపి సాలు కింత మొత్తమని బిల్ మక్తాగా జమిందార్లకు ప్రతిఫలము ఏర్పాటు చేయబడెను. ఈ ఏర్పాటు తరుచు ప్రతిసాలున మార్పు చెందుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు రెండుమూడేండ్ల వరకు ఒకటే ఒడంబడిక ఉండెను. ఈ రీతిగా, సర్కారుకు, జమిందారుకు మధ్య ఏక్ సాలా, తీన్ సాలా, పాంచ్ సాలా, ఒడంబడిక యుడుచుండెను. ఒడంబడిక కాలము పూర్తియైనపు డెల్ల తి గి ఎస్టేట్లమీద వచ్చే శిస్తు లెక్కకట్టి అవసరమైతే జమిందారుమీద హెచ్చు “జమ్మా” విధించి కొత్త ఒడంబడికలు వ్రాయించుకొనుచుండిరి. ఈ రీతిగ జమిందారుడు కేనలము శిస్తుకంట్రాక్టుదారుడుగనే పరిగణింపబడెనుగాని భూమికి హక్కుదారుడుగ ఎన్నడు ఎన్నబడలేదు.

పైగా జమిందార్లచేత వ్రాయింపుచున్న కొన్ని శిస్తు కంట్రాక్టు దస్తావేజులలో రైతులకు భూములయందుగల హక్కులు మరచిపోకుండ స్పష్టముగ వ్రాయబడి ఉండేవి. ఈ రైతుహక్కులను (“సాక్-ఇ-రయాయి”) జమిందారు భంగపరుపరాదని, వాటిని ఖచ్చితముగ మన్నింపవలెనని సదరు కంట్రాక్టు దస్తావేజులలో ఉదహరింపబడుచుండెను.

జమిందారీ ఉద్యోగము మొదట వంశపారంపర్యపు హక్కుగలదికాదు. కాని కాలక్రమేణ అది వంశపారంపర్యము కాజొచ్చెను. అయినప్పటికి జమిందారు వంశపారంపర్యహక్కు సర్కారుకు చెల్లించవలసిన “జుమ్మా” స్థిరమైనదిగాక ఎప్పటికప్పుడు మార్పు చెందునదిగ వుండెను.

జమీలు మహమ్మదీయ రాజ్యములో కొంతకాలానికి ఒక వంశమందే పారంపర్యముగారావడం సాగిన తరువాత అవి పరిపాలనాసౌకర్యంకోసం అవిభక్తముగిలించబడెను. అవిభక్త అట్లుకానిచో జమీలు చిన్నచిన్నముక్కలుగా విభాగములై సర్కారుజుమ్మా చిల్లర భాగస్వాములవల్ల వసూలగుట కష్టతర మయ్యెడిది. అందుకనియే అవి అవిభక్తములుగ మహమ్మదీయ రాజ్యకాలములో భావించబడెను. సర్కారు తలచుకొన్నపుడు జమిందారుని ఆ ఉద్యోగమునుండి తొలగించడానికిన్నీ అవిధేయత పనులు చేసినప్పుడుగాని, జుమ్మా సకాల-లో చెల్లించనప్పుడుగాని, అతనిని ఇతర విధములుగ శిక్షించడానికిన్నీ, సర్కారుకు అధికారముండెను.

కేంద్ర ప్రభుత్వము బలిష్ఠముగ నున్ననాళ్లు ఔరంగ
జేబు చక్రవర్తి బ్రతికి ఉన్ననాళ్లు, జమిందార్లు కేవలము
కేంద్ర ప్రభుత్వపు సర్కారు ఉద్యోగులుగ మాత్రము ఉండిరి.
క్షీణత, ఉద్యోగము స్వతంత్రము కాని, ఔరంగజేబు మరణానంతరము కేంద్ర
ప్రభుత్వపటిమ తగ్గుటచే, వీరు స్వతంత్రాధి
కారులై, భూమికి తామే హక్కుదార్ల మను
వాదనను లేవదీసిరి. సివిల్ క్రిమినల్ పరిపాలనాధికారము నబా
బుల కాలములో “కాజీ” అనబడు వారి చేతులలో నుండెను.
కేంద్రప్రభుత్వబలము తగ్గగానే, ఈ న్యాయ పరిపాలనాధి
కారము కూడ తమదే యని జమిందార్లు తల ఎగగట్టి, చెప్ప
సాగిరి. ఈ రీతిగ, కాలక్రమేణ, భూమిహక్కున్ను, సివిల్
క్రిమినల్ అధికారాలున్ను, తమవే యనియు, తామే భూస్వా
మి మనియు, భూపతుల మనియు, వీరు చెప్పుకొనసాగిరి.
అదనుగుణముగ, లోగడ “క్రోరీ” అనబడు పేరుతో శిస్తు
ససూలుదార్లుగ నున్నవారు, తమ పేర్లను, “జమిందార్లు”
అను గొప్ప పేరుగ మార్చుకొనిరి. “జమీన్” అనగా “భూమి”
అని హిందూస్థానీభాషలో అర్థము. “జమిందార్” అనగా
భూమి గలవాడు. లేక భూమికి హక్కు గలవాడు, భూస్వామి
అని అర్థము చెప్పుకోడానికి వీలు ఏర్పడెను. “భూస్వామి”
నుండి వీగిరి, “భూపతి” కావడం కూడ భావకవిత్వంలో తేలి
కయ్యెదదా !

II పురాతన పాలెగాండు

ఇంతవరకు తూర్పు కోస్తా వెండిగిరి ఉత్తర సర్కారుల
లోని పురాతన జమిందారీలను గురించి చెప్పితిమి. ఇక ఈ

రాజధానిలో పశ్చిమప్రాంతమునను, దక్షిణాదినిన్నీ గల జమీలను గురించి తెలిసికొందము. వీరికి ఈ ప్రాంతములలో, “జమీందారు” అని గాక, “పాలెగాండ్”ని పేరు. వీరు ఉత్తర సర్కారులలోని “కొండ జమీందార్ల”ను చాల వరకు పోలి యున్నారు. వీరు పూర్వపురాజులయు, నబ్బాయిలయు కాలములో, సైన్యములో పనిచేసినవారు. కొందరు పెద్ద అధికారములను, మరికొందరు చిన్న అధికారములను చలాయించినవారు. 1802 సం॥లో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు జరిగిన నాటికి, వీరు మూడు తరగతులుగ నుండిరి.

(1) పూర్వము విజయనగర సామ్రాజ్యమును, మధుర, కాంచీపురం రాజ్యములను, పాలించిన రాజవంశీకుల సంతతి వారు.

(2) పై రాజవంశీకుల వద్ద పైన్యాధ్యక్షులుగ, నుండి మహమ్మదీయ దండయాత్రల నెదిరించి, తమపూర్వపు ఎస్టేట్లను జాగీర్లను ఎట్లో తంటాలుపడి నిలుపుకొన్నవారు.

(3) లోగడ శిస్తు వసూలుదాల్లుగ మాత్రము వుండి, మహమ్మదీయ ప్రభువుల దృష్టినుండి ఎట్లో తప్పించుకొని, తమతమ ప్రాంతములకు తామే ప్రభువుల మని తల ఎగబట్టిన రివిన్యూ ఉద్యోగులు. ఒక్కొక్కప్పుడు గ్రామమునసబులు, గ్రామపక్షేళ్లుకూడ, తమతమ గ్రామాలకు స్వతంత్రాధికారులై పోయిరి. ఈ రీతిగ, ఒకడొకరికి, రెండు మూడేసి పూళ్లకుకూడ, స్వతంత్రాధికారులై వెలసిన పాలెగాండ్లు కలరు. ఇట్టి వారిని గురించేకాబోలు, “పంచపట్టణేశుల కపారమదజ్వర మింత యేటికిన్” అని భర్తృహరి, ఈసడింపుగ పలికినాడు.

ఈ పాలెగాండ్లలో కొందరు తమ ఎష్టేట్లలో వసూలయ్యే రివిన్యూను సర్కారుకు ఇర్సాలు చేయడానికి బదులుగా, ఆ పన్నుతో కొంత సైన్యమును పోషించుచుండిరి. అందునిమిత్తమే వారికి ఈ ఎష్టేట్లు ఇవ్వబడినవి. పైనున్న సర్కారుకు యుద్ధ అవసరములు వచ్చినపుడు ఈ సైన్యమును పాలెగాండ్లు సర్కారుకు సప్లయిచేయవలసిన షరతుఉండెను. సైన్యముగాక పోలీసు సిబ్బందినికూడ ఏర్పరచి పోషించే షరతు కొందరు పాలెగాండ్ల కుండెను. బీజపూరు, గోల్కొండ నబాబులకు సైన్యము అవసరము లేదని తోచినప్పుడు పాలెగాండ్లపై పూరా “జమ్మా” విధించి, వసూలు పరచుచుండినట్లు చరిత్రనిదర్శనములు కలవు.

విజయనగర చక్రవర్తులు కొత్త దేశములను జయించినప్పుడు, అచ్చటి ప్రజలను అదుపులోనుంచి పాలించు నిమిత్తమై తమ తరపున కొందరు ప్రముఖులను పాలెగాండ్లు - అచ్చట పెట్టివచ్చుచుండిరి. వీరికి “పాలిగార్లు” శబ్దోత్పత్తి - అనియు, “పాలెగాండ్”నియు పేర్లు, పాలెగాండ్లు అనుపదము “పాలెము” లేక “పొలము” అను తెలుగు పదములోనుండి వుట్టినది. “పొలము” అనగ, “యుద్ధరంగము” లేక “యుద్ధశిబిరము” అని అర్థము. ఉదాహరణము—భారతము

కం॥ సాధు రేగెనేనికా

విను తల “పొలమున” న కాసి నిలువదు సుమ్మి.

[భారతం, ఉద్యోగపర్వం, స్వితీయాశ్వాసం 23వ, పద్యము.]

అచ్చట “పొలము” అనగ యుద్ధరంగము అని అర్థము.

పాలెము, పాలెగాడు అను తెలుగు మాటలకు అరవములో పాలయం 'పాలయకారన్' అనునవి పర్యాయపదములు.

గ్రామపెద్దయొక్క గ్రామానికి స్వతంత్రప్రభువు నని తల ఎగబెట్టి గ్రామానికి చుట్టూ కోటగోడ కట్టుకొని కూర్చున్నప్పుడు ఆ గ్రామానికికూడ 'పాలెము' అనిపేరు వచ్చుచుండెను. పాలెగాండ్లు మిలిటరీ సర్వీసుకోసం పుట్టబడినవారు. వారు నిర్ణయమైన కప్పము కట్టుచు, అడిగినప్పుడు సేనను వంపుచు ఉన్నంతకాలము వాటిజోలికి ఏ ప్రభువుగాని పోయెడివాడుకాదు. తన ఎస్టేటులో శాంతిభద్రతలు కాపాడడము, దొంగలు దోపిడిగాండను అణచి శిక్షించడము, చోరీఆస్తిని కనుగొనలేనియెడల దాని ఖరీదును యజమానికి ఇచ్చివేయడం ప్రతి పాలెగాని విధి. తన ఎస్టేటులో సివిల్, క్రిమినల్ అధికారాలు ఇతనివే. క్రిమినల్ కేసులలో అవసరమైతే ఉరిశిక్ష వరకు విధించుటకుకూడ ఇతనికి అధికారముండెను. దీనినిబట్టి చూడగ ఉత్తరసర్కారులలోని సమతలప్రాంతపు జమిందార్ల కంటే ఇతని కెక్కువ అధికారాలున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇతడు కేవలం ఉద్యోగస్థుడుకాదు. దాదాపు స్వతంత్రప్రభువే. ఉత్తర సర్కారులలోని కొండరాజులకును ఈ పాలెగాండకును చాల పోలికలుగలవు.

స్వతంత్రులగు ఈ పాలెగాండక్రింద కొంతమూల జనము ఉండుచుండిరి. పాలెగాని ఆజ్ఞకు లోబడి వీరు గ్రామా

లలో నివసింపుచు వాటిని కావలి గాయుచుండిరి.

“కావలి”

కొక్కు

పైకి “కావలి” పారసేవరు. పాలెగాండ్లు

స్వతంత్రులైనపిమ్మట లోగడ గ్రామాలలో

మండిన అనాది కావలివారలను పీసివేసి పాలెగాండు తమ తాలూకు మనుష్యులను కావలిబెట్టిరి. ప్రాతవారిని తొలగించుటకు సాధ్యముకానిచోట్ల అందుకు ప్రతిఫలముగ వారినుండి కొంత ఫీజును (కావలిఫీజును) వసూలుచేయుచుండిరి. ఇదియు వీలుకానిచోట్ల వారిని దోచుకొనుచుండిరి! ఈ రీతిగ పాలెగాండుచేతను, వారి బంధుమిత్రులచేతను, హక్కుగ కోరబడిన “కావలిహక్కు” మన కిప్పుడు మిక్కిలి విచిత్రముగ దోచుచున్నది. దీనికి ప్రతిఫలము వచ్చుచుండుటవల్ల నిజానికి విధిగ ఎంచబడవలసినది హక్కుగ కోరబడుట తటస్థించినది. ఊళ్లను కావలికాచే హక్కుకు; “స్థలకావలిహక్కు” అని పేరు. ఊళ్లకు, ఊళ్లకు మధ్యవుండే ఖాళీప్రదేశములను మధ్యనున్న అడవిదోవలు మొదలైన వాటిని కావలికాచే హక్కుకు, “దేశకావలిహక్కు” అని పేరు.

1560 సంవత్సరములో విశ్వనాథనాయకుడు మధుర ప్రాంతమును జయించి, అచ్చట నాయక వంశరాజ్యమును స్థాపించెను. అతడు 72 బురుజులతో మధురలో ఒక కోటకట్టి దానిని తన ప్రధానులలో ఒకనికి అప్పగించి, దానిని సంరక్షించు భారమును, అతని యందుంచెను. అతనికి, “పాలయ కారన్” అని పేరు పెట్టబడెను, ఇట్లే, రాజ్యము యావత్తు అనేక ఖండములుగ విభజించి, ఒక్కొక్క ఖండమును ఒక్కొక్క “పాలయ కారన్”కు అప్పగించెను. ఈ “పాలయ కారన్”లకు మూడు డ్యూటీలు విధింపబడెను. (1) తన “పాలయపట్టు”లో అనగ తనకు అప్పగించబడిన ఖండములో శాంతిభద్రతలు కాపాడడం; (2) రాజు కోరినప్పుడు కొంత

సైన్యాన్ని సప్లయి చేయడం; (3) ప్రతిసాలున రాజ కోశము నకు కొంత కప్పము చెల్లించడము. ప్రస్తుతము మధుర, తిరు నల్వేలి జిల్లాలలోనుండి పాలెగాండ్లకు అందరు చాల వరకు ఈ నాయక రాజ్యమునుండి పుట్టినవారే అని చెప్పవచ్చును. అంతకు పూర్వమే ప్రబలిన పాండ్యరాజ్యమునుండి పుట్టిన వారును మరికొందరు కలరు.

ఈ పాలెగాండ్లకు ఎన్ని అధికారాలున్నప్పటికి, తాము భూమికి హక్కుదార్లమని వా రెన్నడూ చెప్పలేదు. రైతులు పాలెగాండ్లకు తమ క్రింద కొలుదార్లని వారెన్నడూ అనలేదు. భూమిహక్కు సేవ్యముచేసినవానిదే భూమిహక్కు అని ఎల్ల రేదు. వ్వుడు అంగీకరింపబడెను. ఇదే యూరపుఖండ ములోని, “బారన్సు” (Barons) అనబడువారికిని, మన హిందూదేశములోని ఈ పాలెగాండ్లకును ఉన్న గొప్ప తేడా.

పాలెగాండ్లకు గల ఈ లక్షణములను, నిర్వచనములను ఇటీవల ప్రీవీకౌన్సిలు వారు కూడ అంగీకరించియుండిరి.

III హవేలీక్రయవార్లు - కంపెనీచే నూతనముగ

సృష్టింపబడిన జమీందార్లు

దూరప్రాంతములలో తమ ఉద్యోగుల క్రిందనున్న భూములుగాక, రాజులు తమ రాజధాని చుట్టూ, తమ సొంత హవేలీ భూములు ఉపయోగము నిమిత్తమై కొంతభూమిని అట్టే వుంచుకొనేవారు. తమ దివాణపు ఖర్చులకు, సొంత సిబ్బందులకు, సైన్యపు సప్లయలకు

కావలసిన యావత్తు ధాన్యాదులు, ఈ భూముల నుండియే తీసికొను చుండెడివారు. ఇట్టి భూములకు “హవేలీ భూములు” లేక “కోసు భూములు” అని పేరు. ఇంగ్లీషు కంపెనీవారు దేశమును జయించి, పూర్వపురాజుల రాజ్యములను లాగికొన్నప్పుడు, ఈ హవేలీ భూములను ఏక్ సాలా, తీన్ సాలా కౌల్లకు తమ ఇష్టము వచ్చినవారికి అద్దె కిచ్చుచుండిరి. దరిమిలా, 1802 సం॥లో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు జరిగినప్పుడు, హవేలీ భూములను న్యాయమొదలు పది వేల వరహాలవరకు శిస్తువసూలయ్యే మూఠాలుగా విడగొట్టి ఎక్కువ మొత్తము ఇస్తా నన్నవారికి, వేలములో అమ్మివేయు చుండిరి. ఇట్లు వేలములో ఈ హవేలీ భూములను కొనుక్కున్న వారికికూడ, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు కాలమందు ఇతర జమిందార్లతోపాటు సన్నదుల నిచ్చిరి. ఈ రీతిగ వీరును పురాతన జమిందార్లతోపాటు, క్రొత్తరకపు జమిందార్లుగా వెలసిరి. అనగ వీరు ఇంగ్లీషు కంపెనీవారిచే 1802 సం॥లో సృష్టింపబడిన కొత్త జమిందారీవర్గ మని చెప్పవలసియున్నది.

ఉత్తరసర్కారులో “హవేలీభూములు”, “కోసు” భూములు” అనబడ వాటికే దక్షిణాదిని “సర్కారు” లేక

దక్షిణాదిని “అయన్” భూములని పేర్లుండెను. ఇవి మిట్టాదార్లు, కూడ వేలములలో అమ్మివేయబడెను. హుందాదార్లు వగైరా వీటిని కొనుక్కున్నవారికి, “మిట్టాదారులు” “ముఠాదార్లు”, “హుందాదార్లు”, “జమిందార్లు” “పొప్ర యటరీ ఎస్టేటుదార్లు” అని పేర్లు పెట్టబడెను.

— కంపెనీ హయాము —

ఈప్రభుత్వం యొక్క కంపెనీవారు ఇండియాలో అడుగిడు నాటికి వున్న రివిన్యూ వసూలు పద్ధతులను గురించి సూలముగ ఇంతవరకు వర్ణించినాము. హిందూరాజుల కాలములో రివిన్యూ ఉద్యోగులుగనో, సైన్యాధ్యక్షులుగనో, సైనికోద్యోగులుగనో వున్నవారు. మహమ్మదీయ రాజ్యావసాన కాలమందు స్వతంత్రులై “భూమిహక్కు మాదే” నని చెప్ప సాగించిన రాజులు, జమీందార్లు, పాలెగాండ్లు మిట్టదార్లు, ప్రొఫ్రైయర్లు, మొదలగు వారితో దేశ

మంతయు, నిండియుండెను. ఇట్లుండగ, 1760 సం॥లో మిర్కాసీమ్చో ఒడిబడిక— 1760 సం॥లో ఇంగ్లీషుకంపెనీచారికి, దైవవశాత్తు, బంగాళాదేశములో సిరియెత్తుకొని, అక్కడ బర్మాన్, మిడ్నపూర్, చిటగాంగ్ అను మూడుజిల్లాల తాలూకు భూమిశిస్తును వసూలుపరచే

హక్కు సంప్రాప్తించెను. ఇది అప్పుడక్కడ వర్పడిన విషమ రాచకీయ పరిస్థితులవల్ల నవాబు మిర్కాసీమ్చే ఒసంగబడిన అధికారము. ఈ విషమరాచకీయపరిస్థితు లెట్టివో, ఇటు వివరించుట అననసరము. *

దరిమిలా, అయిదేండ్లకు, మరికొన్ని రాజకీయ కారణములచే; 1765 సం॥లో ప్రయాగ మకాములో ఢిల్లీపాదుషా,

* వివరములు తెలిసికొనగోరువారు ఈ గ్రంథకర్త రచించిన బ్రిటిషుమహాయుగము చూడ సగును.

1765 సం॥లో మూడు
రాష్ట్రాలపై రివిన్యూ
వసూలు అధికారము
(గ్రండ్డి) పాతలం చక్రవర్తివల్ల బెంగాల్,
బీహార్; ఒకసా అనబడు మూడు పెద్ద
రాష్ట్రములపై రివిన్యూవసూలు అధి
కారమునూ, దానితోపాటు సైన్య
ముల నిలిపి దేశరక్షణ చేయు అధికారమునూ, కంపెనీవారికి
ధారాదత్తము చేయబడెను. ఇదియే “దివానీ” అధికార
ప్రదాన మని చరిత్రలో ప్రసిద్ధ మయ్యెను.

1760, 1765 సం॥లో లభించిన అధికారములను పుర
స్కరించుకొని, కంపెనీవారు రివిన్యూవసూళ్ల నెట్లు చేసిరో,
వసూలుచేసిన రివిన్యూను ఎట్లు వినియోగించిరో, తప్పిలుగ
వివరించుట ఇటు అనవసరము కాని ఈ పద్ధతుల ఫలితముగ -
కంపెనీవారు పాదముపెట్టిన పదేండ్లలోపలనే - 1769 సం॥లో
బంగళాదేశ మొదంతటను గొప్ప కాటకము సంభవించి,
బంగళాదేశ జనసంఖ్య మూడుకోట్లలో ఒకకోటి జనము
నశించి రివిన్యూ చేప్పిన చాలును.

కంపెనీవారు అవలంబించిన రివిన్యూపద్ధతిలో రెండు
గొప్ప లోపము లుండెను. (1) భూమిశిస్తును వారు “పన్ను”గ
గాక; “అద్దె”గ వసూలు పరచిరి. అనగ
కంపెనీవారి రివిన్యూ
పద్ధతిలో రెండు
గొప్ప లోపములు
ఇంగ్లాండులోనివారి “ప్రొడల్ పద్ధతి”
ననుసరించి ఇచ్చటను ప్రవర్తించిరి. దీనిని
గురించి ఈ గ్రంథము మొదటిభాగము,
రెండవ అధ్యాయములో వివరించియే యున్నాము. రైతుకు
గాని, జమీందారుకుగాని భూమివాక్కు లేదనినీ, అంత
తమదేననినీ తమ ఇష్టం వచ్చినప్పుడు, ఇష్టమువచినంత శిస్తు

విధించుచు, రైతులను, జమీందార్లను, తమ ఇష్టము వచ్చినప్పుడు భూమినుండి లేవగొట్టుచు నుండనచ్చు ననియు, వారు తలచి అప్రకారమే చేయనగిరి. పరగణాలకు పరగణాలు ఏకనాలా తీన్ నాలాలకు వేలం వేసి ఎవడెక్కువశిస్తు ఇస్తానంటే, వాడి కల్లా ఇచ్చివేయుచుండిరి. ఇంపవల్ల దినాజ్ పూర్, బర్దవాన్, రాజ షాహీ సైగెరా సుప్రసిద్ధపురాతనజమీాలు * నశింపై అడ్డ మైనవాళ్లు శిస్తుకంట్రాక్టుదారులై రైతులు దిక్కులేనివారై అడవులపట్టియు, కాటకములను లోనయియు చెప్పరాని ఇమిముల గుడిచిరి. ఇది ఒక గొప్పలోపము.

(2) ఇక రెండవ లోప మేమనగ:—వసూలైనశిస్తును దేశములోనే ప్రజల నిమిత్తం ఖర్చుపెట్టుటకు మారుగ కంపెనీ వారు దానిని తమ వర్తకపు దస్త్రములలో వచ్చిన లాభముగ ఎంచుకొని, సీమకు తీసికొనిపోయి భాగస్వాములందరు కూడి అక్కడ పంచుకొని తినుచుండిరి. కొంతసామ్మంలో ఇక్కడి సరకులు కొని సీమకు పంపుకొని అక్కడ అధికలాభములకు అమ్మకొని తినుచుండిరి. రాజ్యపరిపాలనాధర్మమున కిది కేవలము తల్లక్రిందులు. ఈ పని కోమటి చెయ్యవలసినదిగాని రాజు చేయవలసినదికాదు! కాని వర్తకు లగు కంపెనీవారు తమ వెనుకటిగుణ మెట్లు మానగలరు? వాచిచేతికి రాజ్యము వస్తే, వారిట్లుగాక ఇంకెట్లుచేయగలరు? తాము ప్రజాపాలనచేస్తున్నామన్నమాట మరచిపోయి తా మింకా లాభసాటి బేరము చేసే కోమట్ల మనే వారు అనుకొనిరి. అందువల్ల ఇట్టి ప్రమాదము

* దీనినిగురించిన తప్పిళ్లు ఈ గ్రంథకర్త రచించిన “భూమితరముల చరిత్ర”లో గలవు.

జరిగెను. తౌత్రధర్మము ఎక్కవలసిన సింహాసనముమీద
వైశ్యధర్మము వచ్చి కూర్చుంటే, ఇట్లుగాక ఇంకెట్లుగును?
బ్రిటీష్ పరిపాలనలో ఇండియాలో జరిగిన గొప్ప ధర్మసాంకర్య
మిదే. దీని దుష్ఫలితమును మనము 1760 సం॥ నుండి నేటి
వరకు ఈ 180 ఏండ్లనుండి - అనుభవించుచునే యున్నాము!
ఈ దుష్ఫలితము కంపెనీవారు కాలుపెట్టిన పదేండ్లలోపలనే
బంగాళాదేశపు * కాటకముగ ప్రప్రథమమున పొడసూపె నని
పైన చెప్పియే యుంటిమి.

1760 మొదలు 1793 సంవత్సరం వరకు-అనగ 33
ఏండ్లు- కంపెనీ ఉద్యోగుల అజ్ఞానము చేతను, రివిన్యూ పద్ధతి
రాజ్యపాలనావ్యవహారములలో వారికి అనుభవము లేమి
చేతను, వారిలో కొందఱు దురాశాదూర్మార్గ ప్రవృత్తులు చేతను,
బంగాళా ప్రజలు చచ్చి సున్నమైన పిమ్మట ఈ దుస్థితిని
చక్కచేయు తలంపుతోనున్న, ఇంకా మరికొన్ని కారణాంతర
ములచేతనున్న, 1793 సం॥లో గవర్నర్ జనరల్ కార్క్
వాలీస్ హయాములో బంగాళాదేశములో “పర్మనెంటు సెటిల్
మెంటు” అను పేరుతో చర్చిత ప్రసిద్ధమైన ఒక రివిన్యూ పద్ధతి
స్థాపింపబడెను. దీని ననుసరించియే, దరిమిలా సుమారు
పదేండ్లకు-అనగ 1802—1807 సం॥ల మధ్య నుదరాసు రాజ
ధానిలో కూడ, కొన్నికొన్ని ప్రాంతములలో మాత్రము-
అనగ, మద్రాస్ చుట్టునున్న జాగీర్, ఉత్తర సర్కారులు,
పశ్చిమ, దక్షిణ, చిత్తూరు, పాలెములు, సేలంజిల్లా, రామ

* ఇదియు నేటి 1943-45 సం॥ కాటకమువలెనే మనుష్యశిక్షిత
మైనదేగాని దైవనిర్మిత మైనది కాదు.

నాథపురం, కృష్ణగిరి, దిండిగల్, తిరువనంతపురం ప్రాంతములలో- పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు ఏర్పాటు చేయబడెను. అంతవరకు, బంగాళా దేశములో జరిగిన అవకతవక రివిన్యూ పరిపాలనయే మద్రాస్ రాజధానిలో కూడ జరిగెను.

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు పూర్వము బంగాళా మద్రాస్ రాజధానులలో జరిగిన అవకతవక రివిన్యూ పరిపాలన ఎట్టిదో, దీనిని చక్కజేయు తలపుతో ప్రవేశపెట్టబడిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు యొక్క స్వరూపస్వభావము తెట్టివో, దానిని ప్రవేశపెట్టుటకు అప్పుడు కంపెనీని ప్రేరేపించిన పూర్వాశాసనము లేనియో ఇప్పుడు తెలిసికొందము.

బెంగాల్ లో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు
పూర్వము కంపెనీని రవలంబించిన రివిన్యూ
వసూలు పద్ధతులు

1760 సం॥లో మీర్కాసీయు తమ కిచ్చిన మూడు జిల్లాలలోని బర్దూన్, మిడ్నపూర్ జమీల రెంటినిన్నీ కంపెనీవారు తమ చేతికి నచ్చినదే తవ్వగ, సవరు జమీందారులనుండి ఊడబెరికి, ఎక్కువ శిస్తు నిచ్చెద నన్న నాటికి వేలములో అమ్మివేసిరి. 1762 సం॥ నుండి భూములనే విడివిడిగ పబ్లిక్ వేలములలో తీకాలా కౌళ్ల కిప్పుచుండిరి. అనాదనుండి భూమిలో నన్నరైతు దానిని ఎరిల్ పెట్టలేక, ఎక్కువ మొత్తమునకు పాడి, పట్టపడుచుండెను; లేదా, ఇది వరకు భూమి లేనివాళ్లు పాటలను నివసితముగ పెంచి, పాతరైతులను తొలగించి, తాము ప్రవేశింపగలుగుచుండిరేగాని, సకాల

మున పాటమొత్తమును చెల్లింపజేసపోవుచుండిరి. తాడు బొంగరములేని ఈ రకంమనుష్యులవల్ల ఇటు సర్కారుకు శిస్తు నష్టం చెల్లక పోవడమున్ను, అనాదిరైతులకు భూములు పోవడమున్ను జరుగజొచ్చెను. తుదకు 1769 నాటికి గలిగిన ఫలిత మేమిటంటే, దేశములో గొప్పకాటకము!! కాటకముచే జనము చచ్చినచు, శిస్తునసూళ్ల కాఠిన్యత ఎంత మాత్రము తగ్గలేదు. మామూలు సంవత్సరాలలో కంటే, ఈకరువు సంవత్సరాలలోనే, ఎక్కువశిస్తు వసూలు చేసినామని చెప్పి ఇక్కడి కంపెనీనౌకర్లు తమ సీను యజమానులకు మెహర్బానిగా వ్రాసుకొని సంతోషించుకొనిరి. అంతేగాని, కరువుబాధ నివారణకు వారెట్టిపనియు చేయరైరి. అది తమ పనికాదని ఈ వర్తకపు కంపెనీ నౌకర్లు అనుకొనిరి కాబోలు!

1765 సం॥లో బెంగాల్ బీహార్ ఒరిస్సా రాష్ట్రములపై శిస్తునసూలు అధికారం రాగానే, కంపెనీవారు వెంటనే సాంతపర్వాటులను చేసికోలేదు. పాతవానినే కొంతకాలము సాగించిరి. అనగ, నశాబు రాజధానియగు మూర్షిదాబాదు దర్బారులో ఇంజనీరుకున్న మహమ్మదీయోద్యోగిద్వారా నున్న

1760
సూపర్ వైజర్లు

పాపాల్లోనున్న “సితాజ్ రాయ్” యను హిందూ ఉద్యోగిద్వారానున్న వారు ఈపనిని కొంతకాలము సాగించుకొనిరి. 1769 సం॥లో

ఈ ఉద్యోగులపై సూపర్ వైజర్లను కంపెనీవారు నియమించుకొనిరి. రివిన్యూపరిపాలన ఏమీ బాగుండలేదనినీ, జమీలను వేలములో కొనుక్కొన్న పాటదార్లు రైతులనున్ను, తిరిగి, ఈ పాటదార్లను రివిన్యూ ఉద్యోగస్థులున్ను వీడించి

దోచుకొనుచున్నారనినీ, అంతా అధ్యాన్నముగ నున్నదనినీ, ఈ సూపర్ వైజర్లు కంపెనీకి రిపోర్టు చేసిరి.

ఈ దుస్థితిని చక్క బెట్టడానికిగాను, యూరపియన్ ఆఫీసర్లతో గూడిన రివిన్యూ బోర్డును, రివిన్యూ కమిటీలను 1772 కంపెనీవారు 1772 సం॥లో నియమించిరి.

యూరపియన్ల ఖజానాను మూర్చిదా బాదునండ్రి కలకత్తా రివిన్యూబోర్డు కోటలోనికి మార్చుకొనిరి. జిల్లాలలో ఆయా చోట్ల యూరపియన్ సూపర్ వైజర్ల నేర్పరచిరి. వారే ఇప్పటి జిల్లా కలెక్టర్లుగ మారిరి. ఈ రివిన్యూ బోర్డువారు భూములను పంచసాలా కౌళ్లకు అమ్మివేసిరి. కమిటీల మెంబర్లు ఊళ్ల వెంట సర్కి-టు బయలుదేరి, ఈ కౌళ్లను వ్రాయింతు కొనిరి. ఈ అయిదేండ్లకాళ్లుకూడ సరిగ పనిచేయలేదని రెంజేండ్లకే 1774 సం॥కే తెలిసిపోయెను. పాటదార్లు త్రాడు బొంగరము లేనివాళ్లవుటచేత, కౌళ్లడబ్బు కంపెనీకి సరిగ వసూలు కాలేదు. ఇక, రైతులగతి ఈ పాటదార్ల చేతులలో దైవమునకే ఎఱుక.

అందుచే, 1774 సం॥లో ఇంకోవద్దతి నవలంబించిరి. యూరపియన్ కలెక్టర్లను తీసివేసి, అచ్చటచ్చట వర్తకం 1774 కోసమై ఇదివరకే ఏర్పడియుండిన కంపెనీ కౌన్సిల్ నేటిపు అమీనాలు ల్లకే వసూలు అధికారా లిచ్చి, వీటికి సహాయంగా నేటిపు అమీనాలను పెట్టిరి.

పంచసాలా కౌళ్లు ఇంకొక సవత్సరమునకు ముగియు ననగ, అనగ, 1776 సం॥లోనే- ఇకముందేమి చేయుదమా అను

1776

కాశ్వతపు శిస్తు
పెసలా పద్ధతికి
సీమ యజమా
నులు అంగీకరిం
చక పోవుట

ఆలోచనలు కంపెనీవారి బుర్రలలో దూరెను.

“అయిదేండ్ల క్లాళ్లేమిటి? కాశ్వత క్లాళ్లుగ
వేలాలువేద్దా”మని వారక హేస్టింగ్సు, బార్వెల్,
అను మెంబర్లున్ను, “అట్లాకాదు, భూమి ఎవరి
స్వాధీనములో నున్నా సరే, యకరానికి ‘ఇంత
శిస్తు’ అని ఒకేసారి, కాశ్వతముగ, నిర్ధారణ

పరుద్దామ”ని ఫ్రాన్సిస్ అను మెంబరున్ను, వాదించుకొనిరి.
ఈ రెండు వాదనలు సీమకు పంపబడగ, “ఈ రెండూ పనికి
రావు, ఇదివరకు సాగుచున్న స్వల్పకాలపు క్లాళ్లే ఉండనీయండి”
అని సీమయజమానులు ఆజ్ఞాపించిరి.

కాబట్టి, ఇంకొక 15, 16 ఏండ్లవరకు ఈ స్వల్పకాలపు
క్లాళ్ల వేలాలే సాగుచు, ప్రజలను మంగలములో పెట్టి, పేలా
లుగ మాడ్చివేసినవి. కంపెనీ సర్కారుకు రివిన్యూ చెల్లక
పోవడం, రైతులను జమీందారులను వేలంపాటగాళ్లను
జైల్లోపెట్టి బాధించడం, యధార్థిగ సాగిపోవుచుండెను.

1778 నుండి స్థితి మరింత అధ్వాన్నమయ్యెను. ఏల

1778 నుండి తిరిగి,
కసాలా కాళ్లు !!

ననగ, పంచసాలా క్లాళ్లకు బదులు ఏక
సాలా క్లాళ్లకే వారు భూములను వేలము
వేయసాగిరి. దీనితో ప్రజాఘోష

మరింత హెచ్చెను.

ఈ ఘోష ప్రతిఏడూ సీమకు పోగా పోగా, శిస్తు
డబ్బులు కంపెనీ ఖజానాకు సరిగ రాకపోగా, 1786 సంవత్స
రము నాటికి సీమయజమానుల బుద్ధి కొద్దిగ మగల జొచ్చెను.
పర్మి నెంటు సెటిల్ మెంటు చేయడానికిగల సావకాశములను

విచారించి మాకు తెలుపవలసిన దని వారు అప్పుడు గవర్నర్

1789

సర్ జాన్ షోర్

రిపోర్టు- పర్మనెంటు

సెటిల్ మెంటును

గురించి

జనరల్ గ నున్న కారన్ వాలీసును కోరిరి.

అతడును, అతనితోడి మెంబరుగనున్న “సర్

జాన్ షోర్” ను కలిసి, మూడేళ్లు తంటాలు

పడి, 70 అచ్చువేజీల గ్రంథము నొకదానిని

వ్రాసి, 1789 సం॥లో సీమకు పంపించిరి.

అందులో జమీందార్ల ద్వారా పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు

చేసుకోవడం మంచి పద్ధతియని శిఫార్సు చేయబడెను.

రిపోర్టు “సర్ జాన్ షోర్ రిపోర్టు” అని చరిత్రప్రసిద్ధి పడసినది.

సర్ జాన్ షోర్ రిపోర్టులో చెప్పబడిన పర్మనెంటు సెటిల్

మెంటు రెండు గట్టిపునాదులపై నిలుపబడెను. గవర్నమెం

టుకు రివిన్యూ నిక్కచ్చిగా రాగలదను నిశ్చయమొకటి. ప్రజల

రక్షణ. భద్రత, ఇంకొకటి. మొదటిది స్పష్టమే. ఇక రెండవది

ఎత్తేర్పడు ననగ, ఇదిగో, సర్ జాన్ షోర్ చెప్పినమాటలు

వినండి:—“ప్రతిరైతు చెల్లించవలసిన పన్ను ఒకేసారి ఖచిత

ముగ నిర్ణయింపబడవలెనుగాని, ఎవరి ఇష్టమువచ్చినట్లు వారు

ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు, మార్పుచుండరాదు.” ఇందుకు ప్రమా

ణము. ఇండియా గవర్నర్ జనరల్ గారి “స్టేట్ పేపర్సు” ఒక

టవ వాల్యూము, ఉపోద్ఘాతము 198 పేజీలో ఇట్లు కలదు.*

“.....At the close of the minute, he (Sir John Shore) states the main principles on which it is based. (1) The security of Government with respect to its revenue, and (2) the security and protection of its subjects. The former will be best established by concluding a permanent settlement with Zamindars, or proprietors of the soil, the land, their property is the security to the Government. The second

must be ensured by carrying into practice as far as possible, an acknowledged maximum of taxation. The tax which each individual is bound to pay ought to be certain, not arbitrary....."

మద్రాసు ఎస్టేట్సు ల్యాండు ఆక్టు కమిటీ నివేదిక, మొదటిభాగము నుండి ఈ మాటలు వ్రాయబడినవి.

"(సర్ జాక్ షా రు) తమ నివేదిక యే మూలనూత్రాలపై ఆధారపడియున్నదో నివేదికలో చిట్టచివర వివరించిరి. ఆ నూత్రము లెవ్వి యనగా. — (1) గవర్నమెంటుకు రావలసిన రెవిన్యూ విషయములో స్థిరమైన హామీ. (2) ప్రజలకు రక్షణవిషయములో స్థిరమైన హామీ ఏర్పడవలయునంటే జమీందారులతోను భూముల ప్రాప్రయిటరులతోను పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు (శాశ్వతమైన ఏర్పాటు) చేసుకోవలెను. వారి సొత్తుఅయినభూమి గవర్నమెంటుకు హామీగా ఉండగలదు. ప్రజలకు ఉండవలసిన రక్షణ కలుగవలెనంటే వీలైనంతవరకు నిత్యాచరణలో అందరిచే ఒప్పుకోబడిన ఒక గరిష్ఠప్రమాణమైన పన్నును అమలుపరచవలెను. ప్రతివారును విధిగా చెల్లింపవలసిన పన్ను స్థిరముగా నిశ్చయముగా ఉండవలెను. యథోచితముగా నుండకూడదు.

సదరు ఉపాధ్యక్షము 207 పేజీలో ఇట్లు కలదు.

".....but the regulation of 1793, establishing [that measure (i. e., Permanent Settlement) and the Code of Law that accompanied it, had provisions incompatible with their (i. e., Zamindars') being absolute proprietors. The rights of the Taluqdars and others who held lands under the Zamindars were recognised and protected as long as they paid the established assessment. The occupying tenant or ryot had had bestowed on him fixity of tenure, and the fixity of rent."

".....1793వ సం॥పు రెగ్యులేషను సదరు ఏర్పాటు నున్నదాని ననుసరించి న్యాయచట్టమును స్థిరపఱచెను. కాని వారి సర్వస్వతంత్రమైన ప్రాప్రయిటరీ హక్కునకు అసంబద్ధముగా దానిలో కొన్ని నిబంధనలు కలవు. జమీందారులక్రింద భూములను పొందియున్న తాలూకుదారులు ఖాయమైన పన్నును చెల్లించినంతకాలము సదరు తాలూకుదారులు వగైరాల హక్కులు గౌరవింపబడి కాపాడబడుచున్నవి. భూమిని ఆక్రమించియున్న కవులుదారుకు లేదా రయతుకు స్థిరమైన సాగుబడి హక్కున్నా స్థిరమైన శిస్తులేటున్నా ఏర్పాటుచేయబడియున్నవి.

సర్ జాన్ షోర్ చెప్పిన ఈ మాటలను పాఠకులు మరచి పోకుండ గట్టిగ ముడివేసుకొందురుగాక ఏలననగ ముందు ముందు దీని ప్రాముఖ్యము పైకి రావలసియున్నది. పర్మనెంటు సెంటిల్ మెంటు కాలముందు స్థిరపరుపబడినది, జమిందార్లు సర్కారుకు చెల్లించే “పేష్కాస్” ఒక్కటేగాని జమిందార్లకు రైతులు చెల్లించే శిస్తు కాదని ఇటీవల విపరీతవాద మొకటి జమిందారీవర్గముచే లేవదీయబడినది. ఈ విపరీతవాద ఘోషలో పైన ఉదహరించిన ఆ నాటి సర్ జాన్ షోర్ వాక్యములు మునిగిపోయినవి. వాటిని నేటికి 150 ఏండ్ల అనంతరం కార్లగెస్ హయాములో ప్రకాశంకమిటీవారు 1938 సం॥లో త్రవ్వి పైకితీయవలసి వచ్చినది. అందుకని ఈ మాటలను గట్టిగ ముడి వేసికొనవలసిన దని పాఠకులను హెచ్చరించుచున్నాము.

[బెంగాల్ పర్మనెంటు సెంటిల్ మెంటు ప్రకటన]

—1793 సం॥ మార్చి 22 తేదీ

మనస్సులో పర్మనెంటు సెంటిల్ మెంటు సంకల్పమును పూర్తిగ ఆమోదించినను, పైకి జమిందార్లతో మాత్రము మొట్టమొదటగ పడేండ్ల సెంటిల్ మెంటు చేసుకుంటామని చెప్పవలసినదని సర్ జాన్ షోర్ సిఫార్సుచేసెను. కాని, దీనికి కారణవాలీన్ అంగీకరించలేను. పడేండ్ల సెంటిల్ మెంటునకు అనుకూలమగు రీతిగ 1791 సం॥లో బెంగాల్ కంపెనీవారొక “కోడ్”ను తయారుచేసిరి. 1793 సం॥నాటికి బంగాళాలోని ప్రతిజిల్లాలోను ఈ కోడ్ ప్రకారము లెక్కలు తయారై యుండెను. అంతకు పూర్వమే, 1792 సం॥ సెప్టెంబరు 29 వ తేదీన పర్మనెంటు సెంటిల్ మెంటును ఆమోది చుచు సీమనుండి

ఉత్తరువులు వచ్చియుండెను. ఈ ఉత్తరువులను పురస్కరించు కొని, అప్పటికి తయారై యున్న లెక్కల ప్రకారము, బంగళా దేశములో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసివేసినామని చెప్పి 1793 సం॥ మార్చి 22 వ తేదీన కారణవాలీస్ చరిత్ర ప్రసిద్ధ మగు గొప్ప ప్రకటన నొకదానిని గావించెను.

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు ఆరు కారణములు

జమీందార్ల ద్వారా, ఈ రీతిగా, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును చేసికొనుటకు కంపెనీని ఆనాడు ప్రేరేపించిన కారణములలో కొన్నిటిని మాత్రము పైన చెప్పియుంటిమి. అసలు పూరాకారణములేమియో ఇట్ల తెలిసికొనుట అవసరము గాన, ముందు ఆ సంగతులు తెలుసుకుందము. తరువాత, మదరాస్ కథలోనికి పోయినప్పుడు ఈ సెటిల్ మెంటు యొక్క తప్పిలు విచారణ అక్కడ చేసెదముగాక.

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును ప్రేరేపించిన కారణములు అనేకములు. వానిలో ముఖ్యముగ ఆరింటిని పేర్కొందుము.

(1) ఆ కాలములో ఇంగ్లండులో భూమి శిస్తు శాశ్వతముగ స్థిరపరువబడెను. మరియు ఎకరమున కింత యని ప్రతి ఏటా చెల్లింపకుండ, ఒకే పర్యాయ మొక పెద్ద మొత్తమును నజరానాగా సర్కారుకు ఇచ్చివేసిన యెడల, సదరు భూమిపై ఎప్పటికిని పన్ను లేకుండ శాశ్వతముగ, సర్వదుంబాలా ఇనాముగ, అనుభవించవచ్చు నను నియమము కూడ ఏర్పరుపబడెను. (మరాః— ఈ చివరి ఏర్పాటు కారణవాలీస్ ఏర్పర

చిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటులో లేదు). ఇంగ్లండులో వన్ను శాశ్వతముగ సెటిల్ చేశారు. కాబట్టి, ఆ గాలియే ఇండియాలో కూడ సాకెను.

(2) కంపెనీవారు పూర్వపు జమీందార్ల హక్కులను తుంగలో తొక్కివేసి, వారి జమీలను ఊడబెరికి, ఫ్లీక్ వేలములో ఎక్కువ శిస్తులకు వక్సాలా, లీసాలా క్లాళ్లకు అమ్ముచుంసిరని చెప్పియుంటిమి. ఈ రీతిగ పదభ్రష్టులుగావింపబడిన జమీందార్లు చాలమంది నీమలో పార్లమెంటువారిలో పోయి మొఱవెట్టుకొనిరి. ఈ మొఱవేటుతో విచారించి జమీందార్ల కిట్టి అన్యాయము జరుగకుండ మితమును స్థిరమును నగు భూమిపన్నును నిర్ణయించుచు, వారి కిదివర కున్న హక్కులను నిలుపవలసినదని చెప్పి, పార్లమెంటువారు కంపెనీవారిని గట్టిగ మందలించిరి. అందుచే వారీ పనికి పూనుకొనక తప్పినదికాదు.

(3) ఇండియావజలు, జమీందార్లు ఇట్లు దోచుకొంటున్నారని, అసలు కంపెనీ బొక్కనముమాత్రము నిండడంలేదు. ఈ సామ్యంతా కంపెనీ సర్కారు ఖజానాకు చేరుటకు మారుగ మధ్యనున్న దళారులయు, కంపెనీ నౌకర్లయు జేబులలోనికి పోవుచుండెను. కంపెనీ ఏజెంట్లు, గుమాస్తాలు, మోయలే బరువుల జేబులను రెండుచేతులతో ఎగబట్టుకొని నీమ రేవులలో ఓడలనుండి దిగుచుండగ అసలు కంపెనీ ఖజానా మాత్రము ఖాళియై ఓడిమోత మోగుచుండెను. “మాకు వచ్చే టివిన్యూ ఖర్చుకు సరిపోవడంలేదు, కాబట్టి మాకు 14 లక్షల పాన్లు అప్పు ఇప్పించవలసిన”దని చెప్పి, 1772 సం॥లో కంపెనీ వారు నీమ పార్లమెంటువారిని కోరిరి. ఇదేమిటని పార్లమెంటు

వారు ఉలికిపడి అప్పుడు కన్నులు తెరచిరి. తాడు బొంగరము లేనివాళ్లు శిస్తుపాటలను హెచ్చించడమేగాని క్రియవచ్చేసాకి సొమ్ము చెల్లించలేకపోయేవారు. అందువల్ల కంపెనీ ఖజానాకు ఏ సంవత్సరమునోగాని పూరా మొత్తములు రాలేదు. ఈ తికమకలన్నీ ఏమిటి? ఎంతోకొంత మొత్తము కంపెనీకి ప్రతి సాలునా గ్యారంటీగా వచ్చే ఏర్పాటుచేసుకోడం అవసరం; కాబట్టి, ఏదో విధంగా పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకుంటే గాని, గత్యంతరంలేదని పార్లమెంటు వారికిన్నీ, కంపెనీవారికిన్నీ కూడ తోచెను. ప్రజలమీద, జమీందార్లమీద ప్రేమ చేత కాకపోయినా, తమ ఖజానా మీద ప్రేమచేతనైనా కంపెనీ వారిప్పుడు మితమును శాశ్వతమును నగు పద్ధతి నొకదానిని కనిపెట్టవలసిన అగత్యము వచ్చెను.

(4) బలిష్ఠమగు కేంద్ర మొగల్ ప్రభుత్వము విచ్ఛిన్నము కాగానే, దేశమం దెక్కడ జూచినను స్వతంత్రులమని తల విరియబోసుకొని, తిరిగే గవర్నర్లు, సేనానాయకులు, రివిన్యూ ఆఫీసర్లు, లక్షోపలక్షులు కంపెనీవారి కండ్లకు కనిపించిరి. వీరందరూ “భూమిహక్కు మాదే” నంటూ వాదింపసాగిరి. ఈ గందరగోళ మేమియు తమకు బోధపడక కంపెనీ వారు బెంబేరు పడసాగిరి. నిజముగ భూమికి హక్కుదారు డెవడో, కానివా డెవడో తెలిసికోడానికి కంపెనీవారి తరము కాలేదు. అందువల్ల, ఏదోవిధంగా తట్ట తగలేసుకుంటేగాని బండిసాగదని వారికి తోచెను. చిరకాలంనుంచి రివిన్యూ అనుభవం ఉన్న ఈ జమీందారీ ముఠా వారి ద్వారానే సెటిల్

మెంటు చేసుకోవడం తమకు కొప్పులేని పని యని కంపెనీవారికి తోచెను.

(5) కంపెనీవారి రాజ్యము అప్పటికి ఇంకా గట్టి పడలేదు. దేశములోని అంతఃకల్లోలములనుండి గాని, పర దేశస్థుల దండయాత్రలనుండి గాని, తప్పించుకొని, తట్టు కోవలేనంటే, దేశములో ఎవరినో ఒకరిని తమ చంకలో ఇరికించుకోక తప్పదని కారణవాలీస్ ఆలోచించెను. “ఎవ రికో ఒకరికి మంచి ఎరవేసి, వారు సదా దానినే నాకుచూ కూర్చుండేట్లు చేస్తే— “ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటు పోతే మనకీ ఎరరుచి పోతుంద”నే భయోత్పాత మొకటి వారికి కలిగేట్లు చేస్తే - వారు మనకోసం కాకపోయినా, తమ స్వలాభం నిమిత్తమైనా, మన ఇంగ్లీషు రాజ్యానికి శాశ్వతమైన అండగా అంటిపెట్టుకొని ఉంటారని కారణ వాలీస్ మిక్కిలి దూరదృష్టితో ఆలోచించెను. ఈ ఆలోచన ప్రకారమే, కారణవాలీస్ జమిందార్లను బుజాలు తట్టి, వారితో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకొనెను. వారివ్వవల సిన పేష్కన్ ఎప్పటికీ హెచ్చకుండా ఉండేట్లున్న, బంజరు భూముల నికముందు సాగులోకి తెస్తే, వానిమీద వచ్చే రివిన్యూలో కంపెనీకి భాగంపెట్ట నవసరములేకుండా అంతా జమిందార్లే తీసుకునేట్లున్న, ఇంకా ఎన్నిన్నో లాభాలను కారణవాలీస్ జమిందార్లకు ఈ పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటులో చూపించెను. ఇన్ని లాభాలను వారికి చూపడములో కారణ వాలీస్ ఉద్దేశ మేమనగ:—ఈ జమిందార్లందరు ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటువారి వాకిటిముందర నమ్మినబంటులై శాశ్వత

ముగ పడి ఉంటారని ఆతని సంకల్పము. ఇది అక్షరాలా నర వేరిన దనుటకు నేటికిని జమీందార్లు బ్రిటిష్ వరషమెంటు పక్షముననే అంటిపెట్టుకొని యున్న చరిత్ర చెప్పక చెప్పు చున్నది. ఇది కార్ణవాల్ లీస్ ఆనాడు వేసిన గొప్ప రాచ కీయపు టెత్తు!

(6) సర్కారుకు జమీందార్ల వ్యవలసిన పేష్కాన్ హెచ్చించకుండ ఒకేసారి స్థిరముగ నిర్ణయించిన యెడల వారు తమక్రింది రైతులను పీడించవలసిన అవసరము ఉండదనియు, అందువల్ల, రైతులు అప్పుడు అనుభవించుచుండిన బాధ లన్నియు తొలగుననియు కార్ణవాల్ లీస్ ఆశించెను.

[షరా:—కాని, ఈ ఆశ క్రియలో ఎట్లు అడియాస లయ్యెనో ముస్ముందు చూచెదము గ క.]

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు మంచిదా, చెడ్డదా?

ఈ ఆరుకారణముల ప్రేరణచే 1793 సం॥లో బెంగా లులో గావింపబడిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుయొక్క మెరుగు తరుగులను గూర్చి దరిమిలా చాలకాలము ఇచ్చటను ఇంగ్లండు లోను కూడ తీవ్రవాదోపవాదములు జరిగెను. ఏదె ఎట్లున్నను ఒక్కమాటమాత్రము చెప్పకతప్పదు. మెరుగుతరుగు లనేవి తాత్కాలికములు. నేడు మెరుగుగ నన్నించిన రేపు తరుగుగ గన్పట్టవచ్చును. అంతకుపూర్వము ఘోరబాధ లనుభవించు చుండిన ప్రజలకు జమీందార్లకు ఈ పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటువల్ల కొంతబాధ నివారణ అయినట్లు అప్పటి ప్రజలు అనుకొని రనుటలో సందేహములేదు. అదే మనము గమనించ

వలసిన విషయము. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును గూర్చి ఈనాడు మన మిష్ట డేమని అనుకొనుచున్నామనికాదు. ఆనాటి ప్రజలు ఏమనుకొన్నా రనునదియే ప్రధానవిషయము. ఆనాటి ప్రజలకు, అనగ, అంతకుపూర్వము ఏటా శిస్తువేలాలవల్ల బాధలు పడుచుండిన ప్రజలకు - జమీందార్లకుకూడ - ఈ పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు ఏర్పాటు వరప్రసాదముగా ఉండదా మరి!

మదరాసు రాజధానిలో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు ప్రవేశము

1793 సం॥లో బెంగాలులో ఈరీతిగ ప్రవేశపెట్టబడిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చాలప్రశస్తమైన పద్ధతి యని అప్పటి కంపెనీ యజమానులు ఎంతో సుబరపడి, లొట్టలు వేసుకొనుచు పొగడుకొనసాగిరి. తమ పూర్వతపఃఫలమువల్ల, ఇంతటి మంచి వస్తువు దొరికినప్పుడు, దానిని ఉరకపోనివ్వడమా? ఇండియాలో తమకున్న యావత్తు రాష్ట్రాలలోకూడ ఈపద్ధతిని వెంటనే ప్రవేశపెట్టవలసిన దని కంపెనీ డైరెక్టర్లు ఇండియాకు హుకుముల ఉరికించిరి. “ఈ హుకుములను మీ రెంతవరకు అమలుజరిపారో వెంటనే తెలియపరచవలసినదని చెప్పి కలకత్తాలో నున్న గవర్నర్ జనరల్ గారు 1796 సం॥లో మన మద్రాస్ కంపెనీవారి నడిగిరి. చిరకాలము జమీందార్ల ఏలుబడిలో నున్న ఉత్తరసర్కారులలో తప్ప, మిగతా ప్రాంతాలలో ఈ పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టడానికి మద్రాసులో నున్న కంపెనీ ఉద్యోగస్థు లంతగ ఇష్టపడలేదు. అందు మీద, సీమయజమానులకు వీరిమీద పట్టరాని ఆగ్రహము

వచ్చినది. “ఈపద్ధతిని మదరాస్ రాజధాని యావత్తులో ప్రవేశ పెట్టవలసినది. అట్లు ప్రవేశ పెట్టడానికి ఇష్టముగాని, సామర్థ్యం గాని, లేని ఉద్యోగస్తులను ఉద్యోగమునుండి ఊడబెరుకు తామని తెలుసుకునే” అని సీమడైరెక్టున్న కలకత్తా గవర్నల్ జనరలున్నకూడ 1799 సం॥లో ఉరుములు ఉరిమిరి. ఇకపాపము మదరాస్ గవర్నమెంటు నొక రేమి చేయగలరు ? “ఆ ప్రకారమే మదరాసు రాజధానిలోకూడ పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుచేస్తాము. ప్రస్తుతం ఉత్తరసర్కారులలో ఈపనిని ప్రాగంభించవచ్చు”ననిరి. అట్లునయెడల వెంటనే ఈ పనికి పూనుకోవలసినదని చెప్పి అప్పుడు గవర్నర్ జనరల్ గ నున్న వెలస్లీ పభువు ఉత్తరువుల బంపెను. ఆ ఉత్తరువులప్రకారం తూర్పుకోస్తావెంబడి ఎట్టేట్లను విడదీసి, లెక్కలు తయారుచేసి పేష్యన్స్ తెల్పువలసినదిగ మదరాస్ రివిన్యూబోర్డువారు

1799 సం॥ ఆక్టోబరు 15వ తేదీన కలెక్టరుకు సర్క్యులర్లను బంపిరి ఎట్టేట్లవెంబడి సర్చా రముచేసి, కలెక్టరు తయారుచేసిన లెక్కలను

పరిశీలించి, పేష్యన్స్ వగైరాలను గూర్చి గవర్నమెంటుకు ఫార్సు చేసే నిమిత్తము 1802 సం॥ ఫిబ్రవరి 9వ తేదీన

“స్పెషల్ కమిషన్” ఒకటి ఏర్పాటుచేయ బడెను. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును

మద్రాస్ రాజధానిలో చట్టరీత్యా అమలు

జరుపు నిమిత్తమై ఆ సంవత్సరమే అనగ 1802 సం॥లో జూలై 13వ

తేదీన “మద్రాస్ పర్మనెంటు సెటిల్

మెంటు సెటిల్ మెంటు స్యురేషన్ 13-7-1802

మెంటు రెగ్యులేషన్" అని ప్రసిద్ధి చెందిన 1802 సం॥పు 24వ రెగ్యులేషన్ మదరాసుకంపెనీ ప్రభుత్వముచే ప్యాస్ చేయబడెను. వని చాలావరకు పూర్తియైనతరువాత ఈ స్పెషల్ కమిషన్ 1803 సం॥ మే నెల 7వ తేదీన రద్దు చేయబడి దాని విధులు దరిమిలా రివిన్యూబోర్డుకు అప్పగించబడెను.

1802 సం॥లో మదరాసురాజధానిలో ప్రవేశపెట్టిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు బడిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును పూర్వము మదరాసురాజధాని గురించి తప్పిలుగ విమర్శించుటకు రివిన్యూ పరిపాలన ఎట్లున్నది? ముందుగ అంతకుపూర్వము ఈ రాజధానిలో కంపెనీ వా రవలంబించుచు వచ్చిన రివిన్యూ పరిపాలనా విధానముల గురించి కొద్దిగ తెలిసికొనుట అవసరము.

ఇప్పటి మదరాసు రాజధానిలో చాల భాగము పూర్వము కర్ణాటక నవాబు చేతులలో నుండెను. శ్రీకాకుళము రాజమహేంద్రవరము, ఏలూరు, కొండపల్లి సర్కారులనబడు నాలుగు "ఉత్తర సర్కారులు"న్న ఢిల్లీ బాదుషాకు సామంతు డగు నైజాము చేతులలో నుండెను. బంగళా దేశములో 1760—65 సంవత్సరముల మధ్య కంపెనీవారికి రివిన్యూ వసూలు అధికారము సంక్రమించినట్లే, ఇక్కడ మద్రాస్ రాజధానిలో కూడ అదే సమయమందు, 1763, 1765 సంవత్సరములలో కర్ణాటకములోను ఉత్తర సర్కారులపైనను కంపెనీకి రివిన్యూ వసూలు అధికారము లభించెను. కర్ణాటకముపై నవాబగు మహమ్మదాలీ అవివేకము వల్లనున్న, ఉత్తర సర్కారులపై బాదుషా యొసంగిన దివానీ అధికార ప్రదానము వల్లనున్న, కంపెనీ వారి కీ అవకాశము చిక్కెను.

కర్ణాటక నవాబు శిస్తు తాకట్ల కథ

భారతవర్ష నక్షిణాపథ ద్వీపకల్ప రాజ్యాధిపత్యమునకై అందలి దేశీయ రాజులను పాచికలుగ జేసి, ఆంగ్లపరాసు కంపెనీలవారు 1743 మొదలు 1763 వరకు ఇరువది సంవత్సరములు ఏకరీతిగ చదరంగపాళుల నాడిరి. తుదకు, పరాసువారి యాట కట్టి, ఇంగ్లీషువారి యాట గెలిచెను. వీరు మహమ్మదాలీయను రాచపాచికను చేత నిరికించుకొని, అతనిని “కర్ణాటక నవాబు” అనే ఒక పిండిబామ్మనుగజేసి, దేశమందంతటను తా మాడినదే ఆటగ సాగించుకొనుచుండిరి. మహమ్మదాలీ దుర్బలుమను, ఇబ్రదియలోలుమనునై, దేశముయొక్క సివిల్ మిలిటరీ రివిన్యూ వనూలు వ్యవహారములు యావత్తు మదరాస్ కంపెనీవారికి గుత్తకిచ్చివేసి, అందుకగు ఖర్చుకుగాను రాజ్యాదాయము నంతను కంపెనీకి తాకట్లు పెట్టివేసిను! యుద్ధము లెక్కువైన కొద్దీ, “నీకోసం చేసిన యుద్ధాలకు బోలెడు ఖర్చయినది, ఇంకా సొమ్ము లే తెమ్మ”ని కంపెనీవారు మహమ్మదాలీని ఒత్తిడి చేయసాగిరి. ఈ బాధపడలేక, అతడు తన రాజ్యాదాయము నంతను నౌకర్లకు రెండో తాకట్లు పెట్టి, వారివద్దనుండి సొమ్ము తెచ్చి కంపెనీకి కట్టుచుండెను.

ఈ రీతిగ కర్ణాటరాజ్యాదాయ మంతయు కంపెనీకి మొదటితాకట్టున్ను, కంపెనీనౌకర్లకు రెండవ తాకట్టున్ను !! దీని పర్యవసాన మేమిటంటే, కర్ణాటకరాజ్యములోని రైతులందరు నవాబుగారి ఋణదాతలగు కంపెనీగుమాస్తాల చేతులలోనికి పోయిరి. ఈ గుమాస్తాలకు ప్రజాపరిపాలనా బాధ్యత

లేకపోవడంవల్ల, వీరు రైతులమీద వచ్చిపడి, కొరడాలతో బాది, సొమ్ము వసూలుపరుచుకొని, ముందుగ తమ బాకీల క్రింద జమకట్టుకొనుచుండిరి. ఇటు నవాబుకూ సున్నా, అటు కంపెనీకీ సున్నా!! ఈ రీతిగ, 5,6 ఏండ్లు సాగేవరకు, అప్పుడు, 1769 సం॥లో సీమలో నున్న కంపెనీ యజమానులు కండ్లు తెరచిరి. తమ నౌకర్లు నవాబు కింతటి అప్పుపెట్టి రను సంగతి, పావము! అయిదారు వేలమైళ్లదూరముగో నున్న సీమడై రెక్కర క్షేమి తెలియును? ఆ రోజులలో రైల్లా; టెల్లిగ్రాములా? నవాబుకోసం కంపెనీవారేమో సొమ్ము ఖర్చుపెట్టి యుద్ధాలు చేయడమున్ను, అతని రాజ్యాదాయాన్ని మాత్రము కంపెనీ నౌకర్లు వసూలుచేసి, కంపెనీ ఖజానాకు జమకట్టకుండ, తమ ప్రయువేటు అప్పులక్రింద వసూలువేసుకోవడమున్ను చూస్తే, సీమయజమానులకు ఒళ్లు మండెను. తమ నౌకరే తమ్ము నిట్లు మోసము చేస్తున్నారని వారు గ్రహించిరి. తాము యజమాను లగుటచే తమ నౌకర్లను దబాయించి, వారు తాకట్టు వదలుకొనునట్లు చేయవలెనని డై రెక్టర్లు చూచిరి. కాని, వారి యాటలు పూర్తిగ సాగినవికావు. ఇక్కడి యూరోపియన్ నౌకరైవరును సీమడై రెక్కర దబాయంపులకు జడియలేదు. ఏలననగ, వీరికి పార్లమెంటు మెంబర్లలో చాల పలుకుబడి యుండెను. వారికి బోలెడు లంచములు పోసి, ఈ నౌకర్లు తుదకు తమ మాటయే నెగ్గించుకొన్నట్లు చరిత్రవల్ల మనకు తెలియుచున్నది.

కర్ణాటకనవాబు అప్పలగోలయు, ఋణదాతల దుండ
 నవాబు ఋణదాతల గములును మితిమీరిపోయెను. వారిలో
 దుండగములు “బెన్ ఫీల్డు” అను ఒక దుండగీని కథ
 గవర్నర్ జైలుమరణము మాత్రము మచ్చుకు చెప్పి, అత డెంత
 వరకు పోయెనో చూపెదము.

ఈ “బెన్ ఫీల్డు” అనువాడు 1763 సం॥లో మదరాస్
 కంపెనీ కొలువులోనికి ఇంజనీరుగా వచ్చెను. ఇతడు ఇంజనీరు
 పనిలోకంటె డబ్బు దోచుకోవడములో ఎక్కువ ప్రవీణు
 డయ్యెను. ఇతనికి సాలుకు కొన్ని వందలపౌన్ల జీతముమాత్రమే
 అయి నప్పటికి, కర్ణాటక నవాబు తనకు పదహారు, పదిహేడు
 లక్షల రూపాయలు బాకీయున్నాడనియు, తంజావూరులో
 ఇంకాకొందరు వ్యక్తులవల్ల తనకు ఏడెనిమిది లక్షలు రావలె
 ననియు, ఇతడు వాదింపజొచ్చెను. ఇందుకుగాను నవాబు
 రాజ్యములో తంజావూరు ప్రాంతమంతయు తనకు తాకట్టు
 వున్నదనికూడ ఇతని వాదన! ఈ చిన్నజీతగానికి ఇంత డబ్బె
 క్కడిది? “దీనికి వోచర్లులేవు. అయినా, నవాబు నడిగితే
 ఒప్పుకుంటాడ”ని ఇతడి వాదన! ఈరీతిగ, నవాబుకు స్పృహ
 ఉన్నప్పుడో లేనప్పుడో, అనేకమంది నవాబులవల్ల వ్రతాలు
 వ్రాయించుకొనియో, వ్రాయించుకొనకనో అతనిమీద ఊరక
 అప్పలనువేసి కట్టసాగిరి! ఈ అప్పలకు తగిన ఋజువు లేద
 నియు, తంజావూరు రాజ్యంమీద బెన్ ఫీల్డుకు ఉన్నదన్న
 తాకట్టు అంగీకరించవీలులేదనియు, రివిన్యూబోర్డువారు కొట్టి
 వేసిరి. అయితే నేమి? బెన్ ఫీల్డు అంతటితో ఊరుకున్నాడా?

తన కేసును కంపెనీ కౌన్సిలు ముందు పునర్విచారణకు పెట్టించి
 కౌన్సిల్ మెంబర్లకు డబ్బు పుష్కలంగా విరజిల్లి, తన పక్ష
 మును నెగ్గించుకొనెను. బెన్ ఫీల్డ్ కు రావలసిన తంజావూరు
 తాకట్టు బాకీని వసూలుచేసిపెట్టేనిమిత్తమై, అక్కడికొక
 ఏజెంటును పంపుటకు మద్రాసు కంపెనీ కౌన్సిలువారు తీర్మా
 నించిరి. ఎవరిని పంపవలె నను మీమాంస వచ్చెను. “రసెల్”
 అనే సౌమ్యుని పంపించవలెనని గవర్నర్ “పిగట్” ప్రభు
 వున్ను, “కాదు, బెన్ ఫీల్డ్ కు అనుకూలుడగు “నూవార్డు
 అనేవానిని పంపించవలె”నని ఇతర మెంబర్లున్నూ పట్టుబట్టు
 కొని కూర్చుండిరి. గవర్నర్ “పిగట్టు” తనపట్టును వదలే
 టట్లు కనిపించలేదు. అందుమీదట, 1776 సం॥ అగస్టు
 24 వ తేదీని మిగతా మెంబర్లందరు కలిసి కుట్రజేసి,
 గవర్నరు తోటవిందు కని చెప్పి ఒక రాత్రి వేళ
 “కూవమ్” ఏటిమధ్య లంకలోనున్న కంపెనీ తోటలోని
 బంగాళాకు తీసికొనిపోయి, అతని గుండెలకు ఎదురుగ పిస్తోలు
 బారుచేసి చూపిస్తూ అందరూ ఒక్కమ్మడి అతనిని పొదివిపట్టి
 బంధించి, చెరసాలలో త్రోసివేసిరి! ఈ సమాచారం సీమ
 యజమానులకు కొన్ని నెలలకుగాని తెలియలేదు. అంతట
 వారు నెత్తినోరుకొట్టుకొని గవర్నరును వెంటనే విడిపించి
 ఇంటికి పంపించవలసినదని చెప్పి మద్రాసుకు హుకుములను
 బంపిరి. కాని ఈ హుకుము లిక్కడికి చేరేటప్పటికే గవర్నర్
 పిగట్టు ప్రభువు ఖైదుఖానాలో చచ్చిపడియుండెను! మద్రాస్
 తోటకు ఉత్తరద్వారముగ నున్న “సెంటుజార్జిగేటు”లోనుండి
 బయటికివస్తూ సెంట్రల్ స్టేషన్ కు సరాసరి దోవదీసే

ఎలెక్ట్రీక్ రైలు ఓనర్ బ్రిడ్జి వైపుకు మళ్లుతూవుంటే, కుడివైపున “బెక్ ఫీల్డురోడ్డు” అను బల్ల ఒకటి నేను కనబడుతూవుంటుంది.

అనాడు గవర్నర్ పిగట్టు ప్రభువుయొక్క జైలు మరణానికి కారకుడైన ఈ “బెక్ ఫీల్డు” గౌరవార్థమయినా ఈ రోడ్డు కీ పేరు పెట్టబడినది ?

కర్ణాటక నవాబు అప్పలగౌల చాలకాలము సీమ పార్లమెంటులోకూడ మోగిమోగి తుదకు 1801సం॥లో అతని రాజ్యాన్ని కంపెనీవారు పూరాగా కలుపుకొని, ఈ బాకీలలో చాలభాగం దొంగఅప్పలని పార్లమెంటువారు నిక్కచ్చిగ కొట్టిపారవేసే షర్యంతము దేశములో మార్మోగుచునే యుండెను. కంపెనీ క్రిందికి పూరాగావచ్చివేసిన తరువాత కర్ణాటకరాజ్యములో అదివర కున్న పాలెగాండ్రతో కంపెనీ వారు కొన్నిచోట్ల పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసికొనిరి. ఆ చరిత్రకు తరువాత వద్దాము.

—: ఉత్తరసర్కారులకథ :—

ఇక ఉత్తరసర్కారులకథ ఎట్లున్న దో చూద్దాము. 1765 సం॥లో ఢిల్లీపాదుషా కంపెనీవారికి బెంగాల్, బీహార్ ఒరిస్సా రాష్ట్రములపై దివానీగిరీ ఇచ్చిన నాడే శ్రీకాకుళం, రాజమహేంద్రవరం, ఏలూరు, కొండవల్లి అనబడు నాలుగు సర్కారులనుకూడ ఆ షరతులమీదనే యిచ్చెను. ఈ ప్రాంతములు బెంగాలులోవలెనే చిరకాలమునుండి జమీందార్ల వలుబడిలోనుండెను. అయినా వీరిహక్కులను. సాంప్రదాయములను కంపెనీవారు మన్నింపకుండ, జమీలను, ఇతరభూము

గవర్నర్ రంబోల్డు
లంచాలు డిస్మిసల్

లను బెంగాలులో చేసినట్లుగానే, 1778 సం॥వరకు ఏక్సాలా కౌళ్లకు వేలములలో అమ్మివేయచుండిరి. జమీల సిద్ధి గతులను విచారించి, వారివ్యవలసిన “జమ్మా” నిర్ణయించే నిమిత్తమై ఒక సంచారపు కమిటీమొదట ఏర్పాటు చేయబడెను. కాని, ఏలనో అప్పుడు గవర్నర్ గ నున్న “రంబోల్డు” అను నతడు ఈ కమిటీని రద్దుపరచి, జమీందార్ల నందరిని తన పద్దకే మదరాస్ మకాంకువచ్చి, తనతోనే మాట్లాడి శిస్తు ఫైసల్ చేసుకొని పోవలసినదిగ ఆజ్ఞాపించెను. ఇందుపై జమీందార్లకు కంపము పుట్టెను. సర్కారులలోగల 31 మంది జమీందార్లలో 18 మందిమాత్రము మద్రాస్ వెళ్లి గవర్నర్ తో స్వయముగ మాట్లాడుకొని, ‘పంచసాలా’ సెటిల్ మెంటులను చేసుకొనిరి.

కమిటీని రద్దుపరచి, గవర్నరే స్వయముగ జమీందార్లతో శిస్తు ఫైసలా చేసుకోవడంలో, అతడి జమీందార్ల వల్ల లంచాలు మేళాడనే పెద్ద పుకారు పుట్టెను. ఈ లంచాల బాపతు 16 లక్షల 40 వేల రూపాయలు ఈ “రంబోల్డు” సీమకు రహస్యముగ పంపుకొన్నాడని చెప్పి అతనిమీద నేరము మోపి, 1781 సం॥ జనవరిలో కంపెనీ డైరెక్టర్ల రిటనిని డిస్మిస్ చేసివేసి, ఇంటికి రమ్మనిరి !

“రంబోల్డు” ఇచ్చిన పంచసాలా కౌళ్లు 1783 సం॥తో తీరిపోయెను. 1783 మొదలు 1786 వరకు ఏక్సాలా కౌళ్లు టెంపరరీకౌళ్లు- జరిగెను. మరల, శిస్తు హెచ్చించి, 1789 వరకు పర్మనెంటు రివిన్యూ బోర్డువారు తీక్సాలా కౌళ్ల కిచ్చిరి. సెటిల్ మెంటు మరల, తీక్సాలా, పంచసాలా, కౌళ్ల నిచ్చు

చుండిరి. ఈ విధముగ ఎప్పటికప్పుడు టెంపరరీకాళ్లతో నెట్టుకొనివస్తూ, వస్తూ, ఆఖరుకు 1802 సం. నుండి, బెంగాలులో మాదిరి, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును జమీందార్ల ద్వారా చేసికొనిరి. జమీందార్ల క్రింద లేని హవేలీ భూములను కూడ ముఠాలుగ విడగొట్టి, వేలంవేసి, వేలంగా కొనుక్కొన్నవారి ద్వారా పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకొనిరి. ఈ రీతిగ, అప్పుడప్పుడు, తమ చేతిక్రిందికి వచ్చుచున్న కొత్త రాజ్యాలలో కూడ జమీందార్ల ద్వారా పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకోవా లనే కుతూహలము కంపెనీవారికి, 1806 సం॥ వరకు ఉండుచు వచ్చెను.

కాని, ఆ సంవత్సరములో, “విలియం బెంటింక్” అను నతడు మద్రాస్ గవర్నర్ గ వచ్చి “ఈ పద్ధతి బాగుండలేదు”

అని చెప్పెను. “అనాదినుండి జమీందార్లు

1806 నుండి

పర్మనెంటు సెటిల్

మెంటు నెడ విముఖత

ఉన్నచోట వారి తీసివేయకుండ నిలవడం.

సబబై నప్పటికి, లేనిచోట, కొత్తవారిని

మనం చేచేతులా సృష్టించడం - ఇటు మన

రాజ్యానికిగాని, అటు పేదప్రజలకుగాని - మంచిదికాదు” అని

అతడు ఒక రిపోర్టులో వ్రాసెను. ఇంగ్లాండు ప్రజల అభి

ప్రాయాలలోకూడ క్రమక్రమముగ మార్పుగలిగెను. నిన్న

మొన్నటివరకు మహామంచి దని ఆకాశమంత ఎత్తు పొగడ

బడిన అభిప్రాయాలే, నేడు మనకు మంచివికా వని తోచడం

లోకంలో ఆశ్చర్యమైన విషయము. ఇట్లుండగ, ఒకప్రక్కన,

“సర్ థామస్ మన్రో”యను నతడు బయలుదేరి, రైతువారి

సెటిల్ మెంటు చేసుకోవడం మంచి దని వాదించనొచ్చెను. అప్రకార మతడు 1792 సం॥లో కంపెనీ చేతికిందికి వచ్చిన “బారామహల్” పరగణాలో 1798 సం॥ నాటికి, రైతువారీ సెటిల్ మెంటు చేసి చూపించెను కూడాను. ఈ కారణము లన్నిటిచే ప్రేరితులై, “ఇకనుండి వచ్చే రాజ్యాలలో జమీందార్ల ద్వారా పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేయవద్దు” అని 1813 సం॥లో సీమ డైరెక్టర్లు ఇండియాకు ఖచ్చితముగ హుక్కుముల బంపిరి. ఇక, అప్పటినుండి రైతువారీ పద్ధతియే అమలులోనికి వచ్చెను.

1793 సం॥లో బంగాళా దేశములో ప్రారంభమై 1813 సం॥వరకు అనగ, రెండు దశలకాలము - కంపెనీవారి రివిన్యూ పరినాలనా నీతిని నడిపించిన ఈ పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు యొక్క స్వరూపస్వభావము లెట్టివో - మద్రాస్ గవర్నమెంటువారు 1802 సం॥లో ప్యాస్ చేసిన 25వ రెగ్యులేషను ననుసరించియున్న, దానికి ఉపాంగములుగ ఆరోజుననే ప్యాస్ చేసిన “పట్టా రెగ్యులేషన్ (10 వ రెగ్యులేషన్) “కరణాల రెగ్యులేషన్” (29 వ రెగ్యులేషన్) లయు, 1822 వ సంవత్సరపు 4వ, 5వ సవరణ రెగ్యులేషనుల ఆధారమున నున్నా చర్చింతము.

రెగ్యులేషనుల సారాంశములు

ఈ రెగ్యులేషనుల సారాంశములు - రెండు

(1) భూమిహక్కు రైతుదేగాని జమీందారుదికాదు. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషన్ యొక్క ఉపోద్ఘాత

ములో జమీందార్లకు ఇవ్వబడిన దనే Proprietary right to the Soil (“భూమికి ప్రాప్రయిటరీహక్కు”) అనేమాటకు అర్థము భూమికి సంపూర్ణ హక్కు కాదనినీ, అది కేవలము “రాజభాగమగు భూమిని వసూలుచేసికునేహక్కు” మాత్రమే అనినీ, ఈ రెగ్యులేషనులను ప్యాస్ చేయుటకు ముందు కంపెనీ ఉద్యోగస్థుల ధ్యజరిగిన చర్చలు, ఉత్తరప్రత్యుత్తరములును కలెక్టర్ కు పంపబడిన సలహాలున్నూ, ఈ రెగ్యులేషనులలో అసంగ్గముగ చెప్పబడిన ఇతర క్లాజులును వాటికింద చేయబడిన రూల్సును దరిమిలా ఈ రెగ్యులేషనుల ననుసరించి మద్రాస్ గవర్నమెంటువారు ఆయా జమీందార్లతో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుచేసుకొనుచూ జారీచేసిన ఉత్తరువులున్నూ కోర్టుతీర్పులున్నూ, రివిన్యూబోర్డువారి ప్రాసీడింగున్నూ ఇంకా ఎన్నెన్నో టన్నులకొద్దీగల గ్రంథరాశినినీ పరిశీలించిన పిమ్మట ఋజువుకాగలదు. వీనినన్నిటిని విపులముగ మాట మాటను ఉదహరించి చర్చించుటకు ఈ గ్రంథము చాలదు.

అట్టి ప్రయత్నమునకే పూనుకొన్నయెడల, మరల ప్రకాశం కమిటీవారి పద్ధతిమిది పర్వాల గ్రంథమును * ఇచ్చట తరుమా చేయవలసివచ్చును. కాబట్టి, ఇట్టి ప్రయత్నము నిట విరమించి, ప్రధానముగ ప్రమాణవాక్యములను మాత్రము మచ్చుకు కొన్ని ఇట ఉదహరించి, అంతటితో తృప్తిచెందెదను.

(2) పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు జరిగినప్పుడు, శాశ్వతముగ స్థిరపరుపబడినవి సర్కారుకు జమీందార్ల వ్యవలసిన

* మద్రాసు ఏజ్డెంటుర్యాండు సెవ్విక తెలుగులో ప్రకటితము నిలాసము గవర్నమెంటుప్రెస్సు, మాంటూరోడ్డు, మద్రాసు.

ఒక్క పేమ్మన్నే గాక, జమీందార్లకు రైతు లివ్వవలసిన శిస్తు రేట్లుకూడ ఒకేసారి తాత్కాలికముగ నిరవరుపబడిన వనినీ, వాటిని హెచ్చించడానికి జమీందారుకు ఏవిధమైన హక్కు లేదనినీ— అనేది రెండవ సారాంశము. దీనికి కూడ, పైన పేర్కొన్న గ్రంథరాశియే ప్రమాణము: —

ఈ రెండుసారాంశములకు కలిపి కొన్ని ప్రమాణవాక్యముల నుదహరించెదము.

—: ప్రమాణ వాక్యములు :—

(పర్యవేక్షకులు వెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషన్ ఉపాధ్యక్షములలోని వాక్యములు)

I. “ప్రాప్రయిటరీహక్కు” అంటే ఏమిటి?

భూమిమీద సర్కారుకు చెల్లించవలసిన శిస్తు లోగడ ఏ ప్రభుత్వమున్ను స్థిరముగను మితముగను నిర్ణయించక పోవడంవల్ల ప్రజలకు జమీందార్లకు కూడ చాలచిక్కులు, అవస్థలు గలిగెననియు, ప్రజలు జమీందార్లు ఎప్పుడెంత మొత్తము చెల్లించుకోవలె ననే నిశ్చయం లేకపోవడమున్ను, ఎవరి నెప్పుడు భూమినుండి తరిమివేస్తారో అనే భయంచేత ప్రజలు జమీందార్లు తల్లడిల్లడమున్ను లోగడ జరుగుచుండెననియు, అట్టి అస్థిరమును, అపాయకరమును నగు పూర్వపు పద్ధతిని మానివేసి జమీందార్లకు, వారివారసులకు భూమి యందు “ప్రాప్రయిటరీహక్కు” నిచ్చుటద్వారా స్థిరమును మితమును నగు భూమిశిస్తు విధానమును అవలంబించుటకు

హక్కుగా రావలసియున్న దని ఆచారసిద్ధులక విధించబడిన శిస్తు వసూలు చేయుటయు దానిపై గల లాభము పొందుటయు. లాభమునగా మొదటిది వ్యవసాయము యొక్క వచేన్దిచో రాబడి మొత్తము హెచ్చించుట; రెండవది శిస్తు వస్తురూపమున ఒసంగబడుచున్నచోట్ల పొలమున వచ్చు లాభము; మూడవది వ్యవసాయదారుడు ప్రాప్తయితుడు ఉభయుల ఆమోదముపై తక్కువరకము పంటలనుండి ఎక్కువరకమునకు మార్పుటకలచ గల్గులాభము.

(2) ఫోర్బస్ ఉపన్యాసము:—1808 సం లో ముద్రాన్ ఎస్టేటుల్యాండు ఆక్టును శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టుచు చేసిన

ఉపన్యాసములో, అప్పుడు గవర్నమెంటు మెంబర్లైన “ఫోర్బస్ * “పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుక్రింద విమోచింపబడునని స్థితి పబ్లిక్ ల్యాండు రివిన్యూ వసూలు హక్కు మాత్రము పొందబడిన వాని స్థితికం, చట్టరీత్యా, ఎక్కువ స్థితి కాద”ని చెప్పెను.

(3) రివిన్యూబోర్డుకు వ్రాయబడిన ఉత్తరము:—

ముద్రాన్
గవర్నమెంటువారు
రివిన్యూబోర్డుకు
వ్రాసిన ఉత్తరము
4-9-1799 సం॥

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు ఏ ఏ శబ్దములపై చేయవలెనో సూచించుచు 1799 సం॥ సెప్టెంబరు 4వ తేదీన ముద్రాన్ గవర్నమెంటువారు తమ రివిన్యూబోర్డుకు వ్రాసిన ఉత్తరము పార్లమెంటు 5వ రిపోర్టుకు 18 వ అనుబంధముగ ముద్రింపబడినది.

*“ The legal status of the Zamindar under the permanent settlement cannot be put higher than that of an assignee of the public land revenue”

బ్రిటిష్ గవర్నమెంటువారు పూనుకున్నారని పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషన్ యొక్క ఉపోద్ఘాతములో గలదు *

“ప్రాప్రయిటరీ రైట్-టు-ది-సాయిల్” (Proprietary right to the soil) “భూమికి గల ప్రాప్రయిటరీ హక్కు”

అనేమాటయొక్క నిజార్థము విషయమై “హడ్డిసన్” రిపోర్టు - తగాదా రాగా, అప్పటి రివిన్యూబోర్డు 1808-37 వ. పేరా. మెంబరగు “హడ్డిసన్” అను నతడు

చర్చించి తేల్చిన సారాంశము ఈ దిగువ కాన నగును.†

పేరా 37:- కావున రెగ్యులేషన్సులో పేర్కొనబడిన జమీందారుని “ప్రాప్రయిటరీరైటు” అనగా వ్యవసాయదారునివద్దనుండి ప్రభుత్వమువారికి

* “.....the British Government, impressed with a deep sense of the injuries arising to the state and to its subjects from the operation of such principles, has resolved to remove from its administration so fruitful a source of uncertainty and disquietude, to grant to Zamindars and other landholders their heirs and successors, a permanent property in their land in all time to come and to fix for ever a moderate assessment of public revenue on such lands, the amount of which shall never be liable to be increased under any circumstances”.

[ప్రకాశంకమిటీ రిపోర్టు 32వ పేజీలోనుండి ఎత్తివ్రాయబడిన వాక్యములు]

† The proprietary right of Zamindars in the Regulations is therefore no more than the right to collect from the cultivators, that rent which custom has established as the right of Government and the benefit arising from this confined first to an extention of the amount not of the rate of the customary rent by an incrcase of cultivation ;—secondly, to a profit in dealings in grain where the rent may be rendered in kind ;—thiridly, to a change from an inferior to a superior kind of culture, arising out of a mutual understanding of their interest between the cultivator and the proprietor.”

(Report of the Madras Estates Land Act Committee Part I p 32)

[పార్లమెంటువారి 5వ రిపోర్టు 977 పేజీ 37వ పేరా- ప్రకాశం కమిటీ రిపోర్టు 46వ పేజీనుండి]

ఆ ఉత్తరములో ఇట్లున్నది. *

“తాలుక్ దార్ల యు, దిగువ సేద్యగాండ్రయు హక్కులకు సంబంధించిన భోగట్టాయావస్తుకూడ మీరు తయారుచేయవలెను. విలననగ, జమీందార్లకు ప్రాప్రయిటరీహక్కు ఇస్తున్నామంటే తదితరులకు గల నిర్దిష్టమగు హక్కులను మనము భంగపెచ్చరాదు”

జమీందార్ల కివ్వబడినదని చెప్పబడే “ప్రాప్రయిటరీ హక్కు” అనేది సర్వసంపూర్ణమైనదికాదు. అదిఎన్నో దిగ్బంధ నలకు, తదితరులకు అనాదినుండియున్న హక్కులకు లోబడి యున్నదేదాని వేరుకాదని ఈ ఉత్తరములోని పై వాక్యములను బట్టియు, సదరు ఉత్తరమునుండి ఈ దిగువ నెత్తివాయబోవు 5వ ఖీరాలోని వాక్యములనుబట్టియు స్పష్టము కాగలదు. ‡

జమీందార్ల కివ్వబడిన “ప్రాప్రయిటరీ హక్కు” ఇకముందు నిర్వచించబోవు షరతులకు లోబడి యుండుననిస్తే, అట్టి షరతులు గట్టిగా పాలింపబడినపుడే జమీందార్లకు ఈ ప్రాప్రయిటరీ హక్కు నిలుచుననియు కూడ ఆ వాక్యముల సారాంశము. అనగ, ఈ షరతులకు ఏ మాత్రము భిన్నము గలిగినను జమీందార్ల ప్రాప్రయిటరీ హక్కు నిలువ జాలదని అర్థము.

* “You will also prepare every necessary information respecting the rights of the talookdars and under tenants through the different districts, that in conferring the proprietary rights on the Zamindars we may not violate the ascertained rights of other individuals.”

‡ “.....it has been resolved to adopt the reform introduced some years since into the Bengal Province by constituting the several Zamindars and landholders actual proprietors of the soil or lands composing their estates, subject to such conditions as will be hereafter noted and secured to them under strict adherence to those conditions...”

II. శిస్తుయొక్క శాశ్వతత్వము, మితత్వము

రివిన్యూబోర్డుకు ఉత్తరము 7,8,17 పేరాలు:—

భూమిమీద సర్కారు డిమాండును మితపరచుటవల్ల
నున్న, శాశ్వత పరచుటవల్లనున్న, భూమికి విలువపొచ్చును
కాబట్టి, ఈ పద్ధతిమీద పర్మనెంటు
రివిన్యూబోర్డుకు సెటిల్ మెంటు చేయ సంకల్పింపబడ్డదని
గవర్న మెంటు ఉత్తరము గవర్న మెంటువారు 4-9-1799 సం॥న
4-9-1799 సం॥ తమ రివిన్యూబోర్డుకు వ్రాసిన ఉత్తర
ములోని 7,8 పేరాలలో స్పష్టపరచిరి. *

7, 8 పేరా.

మితమున శాశ్వతమును చేయసంకల్పింప
శిస్తు ఎన్నటికి మారకుండ, బడ్డది ఒక్క పేష్కాస్నే కాదనిన్ని, శాశ్వత
ఒకేసారి శాశ్వతముగ ముగ ఎన్నటికి మారదానికి. మీలులేకుండ
నిగ్గయింపబడినది. చేయబడ్డది “ల్యాండుటాక్సు” “భూమిపన్ను”
“Fixed in perptuity and అనిన్ని ఆ వ్యాములు బల్లగుద్ది చెప్ప
declared unalterable”. చున్నవి.

8వ పేరా:— మితమైనట్టియు శాశ్వతమైనట్టియు రేటు
పుచ్చుకోడానికి గవర్న మెంటు ఎందుకు సంకల్పించినది? ఒక్క
జమీందార్లను బాగుచేయడానికేనా?
సేద్యగానిహక్కులు కాదు. అసలు ప్రధానోద్దేశ్యము భూమిని
సంరక్షించడంకూడ సేవ్యముచేయు రైతును సంరక్షించడానికి

* “ It has been further resolved to form a settlement with each estate on a principle of permanency, calculating the same upon equitable moderate terms,.....the jumma or land tax which may be deemed adequate upon this principle to be fixed in perpetuity and declared unalterable.”

పర్మనెంటు సెటిల్ గవ పేరాలోని వాక్యములు ఘంటాపథ
మెంటుయొక్క ముగ చెప్పుచున్నవి. *

సంకల్పం

సర్కారు ఖజానాను భద్రపరుచుకోవడంమాట అటుండగ భూమి
మీదనుండి వ్యవసాయంచేసుకునే ఆశేషజనతాలూకు హక్కులు గుర్తించి
వాటిని సంరక్షించడానికిన్ని సర్కారుపన్ను వసూలు చేసేవారివల్ల ఈ
జనానికి ఇక్కట్లు కలుగకుండ వారి బాధలనుండి వారికి విముక్తి కలగ
డానికిన్ని గవర్నమెంటు ముఖ్యముగ సంకల్పించినదని గలను.

17వ పేరా: ఈ సంకల్పము ఏ లెక్కప్రకారము నెరవేరుతుందోకూడ గవర్నమెంటువారు
మొత్తము 2/3 వేష్యన్ తమఉత్తరములోని 17వ పేరాలో ఇట్లు చెప్పిరి. †

“జమీందార్లవల్ల సర్కారుకు చేరవలసిన మొత్తము
సర్కిటు కమిటీవారిలెక్కల ప్రకారము తేల్చబడినది. అనగా,
శాయరీ, ఉప్పు పన్నులు మినహాయించి, జమీందార్లు రైతుల
వల్ల వసూలుపరుచుచున్న మొత్తములో మూడింట రెండు
వంతులు (కి) సర్కారు తీసికొనుటకు తీర్మానింపబడినది.
శాయరీ, ఉప్పు పన్నులు ఇక మీదట సర్కారువారే నేరుగ
వసూలుచేసుకొనుటో లేక రద్దుపరుచుటో జరుగును.”

* “The object of the Government, distinct from the consideration of the public revenue, is to ascertain and protect private rights, and the limitaion of the public demand upon the lands is obviously the *most important and valuable right that can be conferred on the body of the people* who are in any respect concerned in the cultivation of the land. The measure is likewise connected with the *emancipation of this class of people* from those necessarily employed to collect the public dues.....”

† “With respect to the amount of the permanent settlement to be secured on these principles with the Zamindars, you will observe that the Government have desired as to prepare materials for that purpose..... It has been resolved to adopt the statements of the committee of circuit as the general standard.....(that is, after deducting “*Sayer*” and “*Salt*” duties) taking two-thirds of the remaining gross collections upon a general calculation.....”

భూమిమీదవుండి, సేవ్యంచేసే రైతును రక్షించుటకు గాను భూమిమీద చెల్లవలసిన శిస్తును ఒకేసారి శాశ్వతముగ నిర్ణయించుచు, దానిలో మూడింట రెండువంతులు మాత్రమే సర్కారు జమీందారు ద్వారా తీసికొంటూ ఉంటారంటే అర్థమేమి? మిగతా ఒకవంతున్న (1/3) జమీందారు తన ఇష్టము వచ్చినట్లు హెచ్చించవచ్చు ననియూ అర్థము? అట్లయినచో, పర్మనెంటు సెటిల్మెంటుకు పునాదియైన రైతురక్షణ ఏ గంగలో కలుస్తుంది? కాబట్టి పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు నాడు స్థిరపరుపబడినది ఒక్కపేష్కాస్నే అని చెప్పట శుద్ధపొరబాటు, అతిసాహసము.

III రైతుహక్కు ఇతరులవల్ల ప్రసాదింపబడినదికాదు అది స్వతస్సిద్ధమైనది.

రైతుకు భూమియందుగల హక్కు స్వతస్సిద్ధముగ ఏర్పడినదేగాని, ఇతరులవల్ల దానముగగాని, మరి ఇతర విధముగగాని, లభ్యమైనదికాదు. గవర్నమెంటు సర్థామస్ మన్రో వాక్యములు గాని, గవర్నమెంటువల్ల దఖల్ పొందిన జమీందారుడుగాని ఇస్తే వచ్చినదికాదు. దీనికి

ప్రమాణము సర్థామస్ మన్రో వాక్యములే. అవి వినండి :—*

“భారతదేశపు రైతు ఇంగ్లీషు గుత్తదారు భూస్వామి వంటిస్థితిగలవాడుగాదు. కొంచె మించుమించుగా ఇతని హక్కు

*“ According to Sir Thomas Munroe, the Indian ryot is not in the position of the English tenant or English land-lord. That was so because the rights of the ryots came into existence mostly, *not under any letting by the Government of the day, or its assignees, the Zamindars etc., but independently of them*’.

(Arbuthnots’ selections from the minute of Sir Thoms Munroe, Vol. I, Pages 234, 253.)

లన్నీనాటి గవర్న మెంటువారు భూమి గుత్తకివ్వడంచేతనో వారి వారసులగు జమీందారు వగైరాలు గుత్తకివ్వడంవల్లనో వచ్చినవిగావు. వారి ప్రసక్తిలేకుండా స్వతంత్రముగా కలిగినవి.

ఈ పై వాక్యములనుబట్టి జమీందారను నతడు గవర్న మెంటువల్ల రివిన్యూవనూలు నిమిత్తమై ఏర్పరుపబడిన ఒకానొకవ్యక్తి ('అసైని') మాత్రమే యనికూడ స్పష్టమగుచున్నది.

ఇంకా వినండి:

* భూమిమీదగల హక్కులన్నీ రైతును, రాజును పంచుకున్నారు. రాజు ప్రత్యేకముగ తనకని పేరుపెట్టి అట్టి యుంచుకొనని హక్కులన్నీ రైతువే. ఎప్పుడు లేచిపోవ్వలంటే అప్పుడు లేచిపోయేవాడుగాదు హిందూదేశపు రైతు. ఇన్ని ఏండ్లలో లేచిపోవాలంటేకూడ పోయేవాడుకాదు అతడు. ఇతరులు ఎక్కువ శిస్తు ఇస్తా మన్నారు గనుక నీవు లేచిపో అంటేకూడా లేచిపోయేవాడుగాదు ఇండియా రైతు.

ఈ సిద్ధాంతమునే 1903 సం॥లో ఎస్టేటు ల్యాండు ఆక్టును ప్యాస్ చేసే సమయంలో ఫోర్బస్ ఇట్లు చెప్పినాడు:—

“ఇండియా రైతులోగల జిరాయిటీ హక్కు అనేది, అతనికి (స్వతస్సిద్ధముగ పుట్టినదేగాని), కొంతకాల మతడు భూమిని ఆక్రమించుకొన్నందువల్ల క్రమక్రమముగ పెరిగి వచ్చినదికాదు.

* “A ryot divided with the Government all the rights of the land. Whatever is not reserved by the Government belongs to him. He is not a tenant at will or for a term of years. He is not removable because another offers more.” (abid-pages 234,250)

* “The truth is that there is no such thing known to the common law of India as the growth of occupancy right by mere efflux of time”

(2) రైతు జమీందారుకు చెల్లించినా, ఇనాందారుకు చెల్లించినా, ఇంకెవ్వరికి చెల్లించినా అదంతా రాజభాగమేగా?

ఇంకొకటికాదు. మధ్యనున్న జమీందారు, ఇనాందారు మొదలైన వారికి స్వతస్సిద్ధమగు హక్కులేమిన్నీ లేవు.

మద్రాస్ రివిన్యూ
బోర్డు ప్రోసీడింగు
5-1-1890

ఇందుకు ప్రమాణము 1890 సం॥రం జనవరి 5-వ తేదీనాటి మద్రాస్ రివిన్యూబోర్డు ప్రోసీడింగులోని ఈ దిగువమాటలే—

*పబ్లిక్ రివిన్యూ అనేది భూమిలో నయ్యే యుత్పత్తిలో రొక్కంగాగాని, వస్తురూపంగాగాని, సేవగాగాని చెందే యేదో యొకభాగము. రాజులకివ్వనీ, జహగీరుదారులు, జమీందారులు పాళీదారులు, మిట్టదారులు, శ్రోత్రియందారులు లేదా ఇనాందారుల కివ్వనీ, లేదా శాసిల్దారు, అమల్దారు, తాణాదారులనబడే సర్కారుద్యోగుల కివ్వనీ రైతులెల్లకాలమూ చెల్లిస్తూ వస్తుంటే ఈ చెల్లుబట్టు సర్వేసర్వత్ర గవర్నమెంటుకు చెందవలసిన సొమ్ము అనే పేరుతో ఆ రీతిగా అంగీకృతమగుచున్నది.

దీనినిబట్టి, రైతువారి ఏరియాలో నున్న రైతుకున్న, జమీందారీలేక ఇనాందారీ ఏరియాలో నున్న రైతుకున్న లేదా ఏమీలేదు. కాకపోతే, రైతువారి ఏరియాలో నున్న రైతు రాజభాగమును సరాసరి గవర్నమెంటుకు (తహశీలు

* ".....a certain portion of the produce of the land in kind or money as public revenue, and whether rendered in service, in money or in kind, and whether paid to Rajas, Jagirdars, Zamindars, Poligars Mittadars, Shrotriendars, Inamdars, or Government Officers such as Tahsildars, Amildars or Tanadars—these payments, which have always been made by the ryots, are universally termed and considered "the dues of the Government."

దార్ వగైరాల ద్వారా) చెల్లిస్తున్నాడు. జమీందారీ వగైరా పాఠాంతములోని రైతు ఈ రాజభాగమునే మధ్య వజెంటుగ నున్న జమీందార్ వగైరాల ద్వారా చెల్లిస్తున్నాడు. అంతే.

IV. పట్టారెగ్యులేషన్ (1802 సం॥పు 30. వ రెగ్యులేషన్)

[ముఖ్యమైన సెక్షనుల వివరణ]

(1) జనరల్ ఉపోద్ఘాత వాక్యములు:—

అదివరకున్న గంపరగోళస్థితిని చక్కజేసి, ఇటు రైతు కున్న, అటు జమీందారుకున్న మితమును, శాశ్వతమును పట్టా రెగ్యులేషన్ నైన భూమి శిస్తు పద్ధతికి నిర్ణయించుటకు లోని ఉపోద్ఘాత గవర్నమెంటు సంకల్పించినది కావున, ఇందు వాక్యములు నిమిత్తమే 1802 సం॥ జూలై 13 వ తేదీన రెండు రెగ్యులేషనులు చేయబడినవి.

1802సం॥ (25. వ.) పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషను జమీందార్ల నిమిత్తమున్ను రెండవది 1802 సం॥పు (20. వ.) పట్టారెగ్యులేషను రైతురక్షణ నిమిత్తమున్ను.

25. వ. రెగ్యులేషన్ యొక్క ఉపోద్ఘాతములోని వాక్యముల నిదివరకే ఉదాహరించితిమి. ఇక 30 వ. రెగ్యులేషన్— పట్టారెగ్యులేషన్—లోని ఉపోద్ఘాత విషయము చూచెదము గాక—

ఉపోద్ఘాత వాక్యముల సారాంశము *

* "It being advisable that the existing indefinite mode of dividing the produce of the earth and of accounting for the customary ready money revenue should be abolished, to the end that the under-Collectors and the under-tenants of the land may have the benefit of protection by determined

“ఇంతకు పూర్వము భూమిమీద పరిజేపంటను పంచుకోవడములోనూ, రొక్కదాయమును లెక్క కట్టుకోవడములోనూ, ఒక దోవ తెన్ను లేకుండ వున్నదనినీ, ఇక మీదట ఈ గందరగోళపద్ధతిని రద్దుపరచి, పైనన్న శిస్తువసూలుదార్లకున్న, దిగువనున్న రైతులకున్న, మధ్య “సునిశ్చిత మగు కరానునామాలు” - (డిటర్ మిడ్ అగ్రిమెంటుస్) ఏర్పరచి, ఆ మరతుల నన్నిటిని ఖండితముగ (స్పెసిఫిక్ గ) పట్టాలలో పొందుపరచుట అవసరమనినీ, కాబట్టి ఈ పట్టా రెగ్యులేషన్ చేయబడుచున్నదనినీ ఈ ఉపోద్ఘాతవాక్యముల సారాంశము.

ఈ ఉపోద్ఘాతవాక్యములలో రెండుమూడు సారాంశములు కన్పించుచున్నవి:—

(a) లోగడ, ఒకదోవ తెన్ను లేకుండ తీసుకోబడుచున్న రాజభాగము స్థిరపరచడం ఒకటి. అనగ, అప్పటి లెక్కను బట్టి భూమి పంటలో సగమో, మూడోవంతుో, రాజభాగము నిశ్చయింపబడు ననియు, ఇకముందు దానికి - పూర్వమువలె - చీటికి మాటికి మార్పు వుండదనియు అర్థము. ఎక్కువ కావాలని రాజుగాని, తక్కువ చెయ్యాలని రైతుగాని అడగడానికి వీలులేదు.

agreements in their dealings with the superior land-holders and farmers of the land, and it being necessary to the tenants that the terms of such agreements should be made specific to the end that the cultivators and under tenants being sensible of the advantage of such security may have recourse to them for the provision of disputes, wherefore the following rules have been enacted for the execution of pattas between the proprietors and Zamindars of land or amanies and under tenants, under farmers or ryots”.

(b) ఇట్లు ఒకేసారి నిశ్చయపరుపబడిన శిస్తురేటును, ఇతరపరతులను - ముందెన్నటికీ తగాదా రాకుండు - ఖచ్చితముగ ఒక పట్టాలో పొందుపరుపవలెను. పర్యాయతీని వీలైనా తగాయిదాలు వస్తే వాటిని పరిష్కరించడానికి ఈ పట్టా యే ప్రమాణముగ నుండును. జమీందారుకు "సన్నదు" ఎంత విలువైనదో, రైతుకు "పట్టా" అంత విలువైనది. ఇందు కోసమనియే ఈ రెంటికి సంబంధించిన రెగ్యులేషనులను మద్రాస్ గవర్నమెంటువారు ఏకకాలమందే - ఒకరోజుననే ప్యాస్ చేసినారు.

(2) పట్టా రెగ్యులేషన్ శెక్షనుల వివరణ:— 7, 8, 9, 11, 12, 14) శెక్షనులు.

పట్టా రెగ్యులేషన్ లోని ప్రధాన పట్టా ఎంత ప్రాముఖ్య మైనదో మైన కొన్ని శెక్షనుల వివరణ తెలియపరచుటకు, పట్టా రెగ్యులేషనులలోని 7, 8, 9, శెక్షనులే చెప్పక చెప్పచున్నవి.

*7. వ. శెక్షన్:— పట్టాలో ఉదాహరింపబడినవి గాక ఇంకా ఇతరవన్నులుగాని, రుసుములుగాని, వీపేరుతోగాని, జమీందారుపై ఏ వంకచెప్పిగాని, విధింపరాదని ఈ శెక్షన్ లిషే మూడురెట్లు పేర్కొనుచున్నది. అట్లు జమీందారు విధించే పినాల్ టీ యెడల, ఆ మొత్తానికి మూడురెట్లు పినాల్ జమీందారు రైతుకు ఇవ్వవలసియుండును.

* "Proprietors or farmers of land shall not levy, any new assessment or tax on the ryots, under any name, or under any pretence, exactions other than those consolidated in the patta or otherwise authorized by the Government, shall, upon proof, subject the proprietor or farmer to a penalty equal to three times the amount of such exaction".

8. వ. శ్లోకము:— ఆరు నెలలలోగా జమీందారులు రైతుకు పట్టా ఇవ్వనియెడల జమీందారును క్రిమినల్ గా ప్రాసిక్యూటర్ కిమినల్ నికి తగు పరిహార మిప్పించడానికిన్ని కూడ ఈ పాసిక్యూషన్ 8 వ. శ్లోకములో ఏర్పాటు చేయబడినది.

9. వ. శ్లోకము:— పంటలోవంతు నిర్ణయించుకోవడంలోగాని, రొక్కపు రేటు విషయములోగాని, ఎప్పుడైనా తగాదావస్తే పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు పూర్వపు సంవత్సరపు రేటు ఎక్లున్నదో ఆ రేటు నిశ్చయింపబడవలెను. ఆ రేటు దొరక వత్సరపు రేటు నిచో, అట్టిదే స్వభావముగల హాంసాయీ ప్రమాణము భూములకు ఆనాడు (అనగ, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటునాడు) ఏ రేటు స్థిరపరుపబడినదో (రేటు ఎస్టాబ్లిష్డ్) ఆ రేటు ప్రకారమే నిశ్చయింపబడవలెను. “రేటు ఎస్టాబ్లిష్డ్” అను పదమువల్ల ఆనాడే భూములకు రేటు స్థిరపరుపబడినవని స్పష్టమగుటలేదా ?

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటునాడు, రైతులు చెల్లించవలసిన శిస్తుకూడ ఒకేసారి, (పేయ్మెంట్ తోపాటు) శాశ్వతముగ

* “Where disputes may arise respecting rates of assessment in money or division in kind the rates shall be determined according to the rates prevailing in the cultivated lands in the year preceding the assessment of the permanent Jumma on such lands; or where those may not be ascertainable, according to the rates established for lands of the same description and quality as those respecting which the dispute may arise”:—

స్థిరపరుపబడిన దని చెప్పుటకు ఈ 9వ శ్లోక ప్రమాణము ఒక్కటి చాలదా? ఎందు కిన్ని ఇతరప్రమాణాలు?

11, 14 శ్లోకములు:—పట్టాలోని శిస్తు రేటుగాక, అనవ సరముగ ఇతరరుసుములు వగైరాలు జమీందారు వసూలు పరచినయెడలగాని, జమీందారుడు రైతుకు సదరు మొత్తాలకు రెట్టింపుగ నష్టపరిహార మివ్వవలసి యుండునని ఈ రెండు శ్లోకములు బహుకఠిననియమముల నేర్పరుచు చున్నవి. జమీందారే భూమికి సర్వాధికారియై యుంటే అతని కిన్ని దిగ్బంధనలు శిక్షలు, ప్రాసిక్యూషనులు ఎందుకు?

12వ శ్లోకము:—పట్టాలు ప్రతిసాలునా రెన్యూచేయు చుండవలె నని ఈ 12వ శ్లోకన్ చెప్పు చున్నది. అట్లు రెన్యూ చేయకపోతే, అవి రెన్యూ అయ్యే పర్యంతము ఆలాగు ననే చెల్లుబడి యగుచుండు సనియు కలదు. పట్టాలను ప్రతిసాలునా ఏల రెన్యూ చేయవలెను?

అవి ఏకసాలా కాలా? ఏ యేటి కాయేడు జమీందారు తన ఇష్టమువచ్చిన రేట్లు విధిస్తూ, ఏ యేటి కాయేడు కొత్తపట్టాలు ఇవ్వడానికి ఇవి ఏకసాలా కాలా కాలావుగదా? కాకపోతే ఇక ఏమి అర్థము? వానిని ప్రతిసాలున ఏల రెన్యూ చేయవలెను? దీనికి కారణము వినండి—

రైతు ప్రతిసాలునా తన వీలునుబట్టి, ఇడివరకు సేవ్యము చేయుచున్న భూమిలో కొంత విడుదల పెట్టడానికిగాని పాత

భూమిని అమ్ముకోడానికిగాని, కొత్తభూమిని కొనుక్కోడానికిగాని, బంజరుగ వదలివేయడానికిగాని, లోగడ బంజరుగ వదలిన భూమినో, లేక అనాదిబంజరునో ఈ ఏడు సాగులోకి తెచ్చుకోడానికిగాని, రైతుకు అవకాశమున్నది. కాబట్టి ఏ సాలున ఎంత విస్తీర్ణపు భూమిని, ఏ యేరకపుభూమిని రైతు సాగుచేయుచున్నాడో ఆ తప్పిలు తెలుసుకోడానికే పట్టాప్రతి సాలునా రెన్యూ చేయవలసిన అవసరం ఏర్పడుతూ వున్నదిగాని, ఇంకొక కారణముచేత కాదు. రైతు ప్రతిసాలునా ఒకే రకపుభూమినిన్నీ, ఒకే విస్తీర్ణపు భూమినిన్నీ, సేవ్యము చేస్తూ వుంటే, నిజానికి పట్టా ఏటేటా రెన్యూ చేయవలసిన అవసరమే లేదు. 1802 సం॥నాడు ఇచ్చిన పట్టాయే నేటికిని, జమీందారు కిచ్చిన సన్నదువలె, సుస్థిరముగ ఉండిపోయి యుండును.

జమీందారుడు రైతుకు పట్టా ఇచ్చారంటే, లోగడ రైతుకు లేని హక్కును, ఇప్పుడు ఈ పట్టాద్వారా ఆతడు రైతుకు ప్రసాదిస్తున్నాడని అర్థముకాదు. రైతుహక్కు అనాది సిద్ధముగ—ఎవరి ప్రేక్ష్యము లేకుండ—అక్కడ వుండనే వున్నది. దాని నిప్పుడు జమీందారుడు గుర్తించి సర్కారు తరపున రాజభాగం వసూలు చేయడానికి దాఖలాగా వుండేటందుకే ఈ పట్టా ఉద్దేశింపబడినది. అంతవరకే దాని ప్రయోజనము.

V పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషన్

(ముఖ్యమైన సెక్షనుల వివరణ)

ఇంతవరకు పట్టారెగ్యులేషన్ లోని ప్రధానమైన సెక్షనులను పరిశీలించితిమి. ఇక జమీందారు

XXV of 1802 పట్టుకొని ప్రేలాడే పర్మనెంటు సెటిల్
1802 సం॥పు 25వ మొంటు (25-వ) రెగ్యులేషనులను కూడ
రెగ్యులేషను కొద్దిగ చూద్దాము.*

జమీందార్లకు ప్రొప్రియిటరీహక్కు ఎప్పుడు ఇవ్వబడి
నది? సర్కారుకు శిస్తు చెల్లే యావత్తు భూములమీద (ఉపో
ద్ఘాతవాక్యములలో చెప్పినట్లు) మితమును, ఎన్నటికి ఏకారణ
ముచేగాని మార్పిలులేనట్టిన్నీ పబ్లిక్ రెన్యూను స్థిరపరచిన
పిమ్మటనే ఇన్ కాశీకేన్సు అఫ్ సబ్ అసెస్మెంటు
ఈ ప్రొప్రియిటరీహక్కు జమీందార్లలో (వెస్టు అవుతుందని)
అనగ సంక్రమిస్తుం దని ఈ శెక్ష్ ను బల్లగుద్ది చెప్పుచున్నది.
ముందుగ రైతులివ్వవలసిన శిస్తును స్థిరపరచి మరీ జమీందా
ర్లకు ప్రొప్రియిటరీ హక్కు ఇచ్చారు. అంతకు ముందు ఇవ్వ
లేదు. ఇట్లు ఎన్నటికి మారని పద్ధతిగ భూమి శిస్తును స్థిరపరచి
తరువాత జమీందార్లకు సన్నదులనిస్తే, ఆశిస్తులను హెచ్చించ
డానికి వీరికి అధికార మెట్లావచ్చినది? జమీందార్ల కివ్వబడిన
ప్రొప్రియిటరీ హక్కు, తదితరులకుగల హక్కులకున్న, ఇంకా
అనేక వరతులకున్న లోబడి యుండు నని గడ పైన వివ.
పేరాలో రివిన్యూబోర్డువారి చాక్యముల వలన మన కిది
వరకు స్పష్టమైనది. ఆ వరతులలో ప్రధానమైన వరతు
రైతుకు ఆయవు పట్టువంటిది. ఎన్నటికి మారనిశిస్తు రేటుగద!

* 2వ శెక్ష్ : "In Conformity to these Principles, an assessment shall be fixed on all lands to pay revenue to the Government, and in Consequence of such assessment the Proprietary right of the soil was to become vested in the Zamindars or other lawful successors for ever",

3 వ. శ్లోకం:— పర్కనెంటు సెటిల్మెంటు రెగ్యులేషన్ 3 వ. శ్లోకం రెండవక్లాజులో ఏమివున్నది ? జమీందార్ల కిచ్చిన ప్రొప్రైటీరీ హక్కు సంపూర్ణమైనది కాదనినీ, దానికి చుట్టూ అనేక షరతులు, దిగ్బంధనలు వున్న వనినీ, వాటి కన్నిటికీ లోబడియే ఈ ప్రొప్రైటీరీ హక్కు చెల్లుబాడి కావలసియుండుననియు, ఈ క్లాజు స్పష్టముగ చెప్పుచున్నది.

14 వ. శ్లోకం:— ఈ షరతులలో ప్రధానమైనది 14 వ. శ్లోకంలో గలదు. జమీందారులున్న, రైతులున్న తమ మధ్య సాధ్యమైనంత త్వరలో పట్టాలు, ముచ్చిలికాలు వ్రాసుకోవలసి యుండుననినీ, అందులో రైతు జమీందారుకు చెల్లించవలసిన మొత్తము ఖచ్చితముగ ఉదాహరింపబడ వలసియుండు ననినీ ఇతర షరతులు కూడ వివరింపవలసి యుండుననినీ, ఈ శ్లోకం విధించుచున్నది.*

ఈ శ్లోకంలో గల “defining the amount” అను పదముకున్న, పట్టారెగ్యులేషన్ యొక్క ఉపోద్ఘాతములో గల “determined agreements” అను పదముకున్న, పర్కనెంటు సెటిల్మెంటు రెగ్యులేషన్ యొక్క ఉపోద్ఘాతములోని చివర వాక్యములలోగల “and to fix for ever a moderate assesment of public revenue on such lands, the amount of which shall never be liable to be increas-

Section 14 Prescribe “that the Zamindars and land holders should enter into engagements with their ryots for rent either in money or kind, and shall within a reasonable period of time exchange pattas and mutchilikas defining the amount to be paid by him and explaining every condition of the engagement.....”.

ed under any circumstances" అను పదములలోని అర్థమే తప్ప ఇంకొక అర్థము చెప్పడానికి వీలులేదు. ఈ ఉపాధ్యక్షములు, రెగ్యులేషనులు సెక్షనులు అన్న ఒకేసంకల్పముతో ఒకేమనస్సుతో, ఒకేరోజున చేయబడినవేగాని భిన్నసంకల్పములతో చేయబడలేదు. ఈ సంకల్పము ధారావాహికముగ ఈ శెక్షనుల అన్నింటియందును ఏకరీతిగ ప్రవహించుచున్నప్పుడు ఈ మాటలకు ఒకచోట ఒక అర్థమున్ను, ఇంకొకచోట ఇంకొక అర్థమున్ను చెప్పడానికి ఏ శాస్త్రసాంప్రదాయమున్ను ఒప్పుదు.

కాబట్టి, జమీందారు కివ్వబడిన ప్రాప్రియిటరీ హక్కు ఎన్నటికి మారని శిస్తురేటుతో తనకు, రైతుకు మధ్య పట్టా ముద్దిలికాలు ఏర్పడితీరవలె ననే ఖచ్చితమగు షరతుకు లోబడి నదేగాని విచ్ఛలవిడియైనది కాదని పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు యొక్క ఈ 14వ. శెక్షనే చెప్పుచున్నప్పుడు, జమీందా రైలు తప్పించుకోగలరు ?

8, 9, సెక్షనులు:— జమీాలు ఇతరులకు ట్రాన్స్ ఫర్ అయినప్పుడుగాని, జమీాలలో కొంతభాగము విభాగమైనప్పుడుగాని, షేక్స్ ప్టన్ బాక్సిక్రింద వేలం అయినప్పుడుగాని, లేక క్రియం వగైరాలవల్ల ఇతరులకు చేతులలోనికి బదలాయించినప్పుడుగాని, అట్లు విడగొట్టబడిన జమీాలలో శిస్తు రేట్లు ఎట్లుండవలెనను ప్రశ్నకు సమాధానము 9వ. శెక్షన్ 2వ క్లాజులో కనిపించును. ఎట్లనగా:—

“ఈ సందర్భంలో వేరుచేసిన భూమిమీద నిర్ణయించ

వలసిన అసెస్మెంటు జమీందార్ అంతటి విలువకూ, ఖాయము మొత్తపు జమ్మా యే హిస్సగా ఏర్పడుతుందో ఆదామా మానే వేరుచేసినభూమి ప్రత్యక్షపువిలువనుబట్టి ఏర్పడవలెను.”*

ఉదాహరణ:- జమీ యావత్తుఖరీదు ఒక లక్షరూపాయ లనుకొనండి. దానిమీద రైతులనుండి శాశ్వతముగ చెల్లవలసిన వెరశిశాశ్వతపు జమ్మా (పేష్కస్ కాదునుమండి-) అనగ, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు నాడు సాగుబడిలో నున్న భూమిపై రైతులివ్వతగిన శిస్తు లెక్కగట్టి శాశ్వతముగ తేల్చిన అంకె—ఒక నాలుగువేల రూపాయ లనుకొనండి.

దరిమిలా కొన్ని ఏండ్లకు జమీలో నాలుగవవంతు ఏ కారణంచేతనో విభాగమైన దనుకొనండి. ఈ నాలుగవవంతు జమీలో ఎంతశిస్తు చెల్లవలెనంటే, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు నాడు చెల్లుచుండిన నాలుగువేలలో నాలుగోవంతు అనగ ఒక వెయ్యిరూపాయలు మాత్రమే చెల్లవలెనుగాని, హెచ్చు చెల్లరాదని ఈ శెక్స్ ప్ట్ యొక్క అర్థము. ఈ లెక్కలో దరిమిలా సాగుబడిలోనికి వచ్చిన బంజరు భూములమీద శిస్తు ప్రశంశ రాలేదు. అది వేరే లెక్కగ లీసికోబడును.

ఈ సెక్షనులో మనము గమనింపవలసిన పదము లేమంటే “వెరశి శాశ్వతపుజమ్మా” జమీలపై ఆనాడు జమ్మా

* “The assessment to be fixed in this case on the separated land, shall bear the same proportion to the actual value of the separated portion as the *total permanent jumma* on the Zamindari bears to the actual value of the whole Zamindari”

(శిస్తు) శాశ్వతముగ తేల్చబడిన దని చెప్పటకు ఈ పదములు చాలవా? జమీందారీవర్గమువారు ఈ మాటలకు “రైతు లిచ్చే శిస్తుకాదు, మేము చెల్లించే పేష్కాన్” అని వాదించుట సాహసము ! పేష్కాన్ అనే అర్థమే ఉద్దేశింపబడి వుంటే “part of the jumma” (జమ్మాల భాగము) అని యుందురుకాని, “total permanent jumma. (వెరశి శాశ్వతపు జమ్మా) అని అనియుండరు.

ఈ 8, 9 సెక్షనులవల్ల తేలినసారాంశ మే మనగా:— పర్సినెంటు సెటిల్ మెంటునాడే రైతు లివ్వవలసిన శిస్తుకూడ శాశ్వతముగ నిర్ణయింపబడె ననినీ జమీాలు అంతాగాని, కొంతభాగం గాని వేలా లయినప్పుడున్న, క్రయ-వగై రాలవల్ల ఇతరుల చేతులలోనికి పోయినప్పుడున్న వాటిని కొనుక్కొన్న వారు రైతులపై హెచ్చుశిస్తు విధించరా దనినీ స్పష్ట మగు చున్నది.

6, 7 సెక్షనులు:—జమీందారుకివ్వబడిన ప్రాప్రయిటరీ హక్కు చాలసంకుచితమైన దనుటకు ఇంకను మూడుప్రమాణముల జూపెదము.

(a) పేష్కాన్ కు రిమిషన్ లేదు:—జమీందారివ్వవలసిన పేష్కాన్ కు ఎన్నడూ రిమిషన్ ఇవ్వబడదు. ఎందువల్లనంటే అతడు కేవలము శిస్తుకంట్రాక్టుదారుడే. కంట్రాక్టుయొక్క స్వభావమేమి? కంట్రాక్టుదారుకు వచ్చే లాభనష్టాలతో ఎవరికీ పనిలేదు. కంట్రాక్టుదారుకు నష్టమువస్తే, కొనకు అతనికి మిగిలే కమిషన్ లోనే తగ్గుతుందిగాని వేరొకటిలేదు. ఈ లాభ

నష్టాలకు ఒప్పుకొనియేగద అత డీ కంట్రాక్టుచేశాడు. కాబట్టి అత డివ్వవలసిన పేషన్ కు రిమిషన్ ఇవ్వవలసిన అగత్యం లేదని ఈ 6వ సెక్షన్ బహు సబబుగ చెప్పుచున్నది. ఈ ఒక్క-అంశమునుబట్టికూడ జమీందారుడు శిస్తుకంట్రాక్టుదారుడని స్పష్ట మగుచున్నది. ఇంకను:-

(b) 7వ సెక్షన్ చూడండి:—పేషన్ బకాయపడితే, ముందుగ జమీన్దారులను వేలంవేయవద్దన్నారు. ముందుగ జమీందారు తాలూకు స్వంతరిజ్జి (పర్సనల్ ప్రాపర్టీ) అనగ దివాణంలో గంట, చెంబు, తప్పాలా, గొడ్డు గోద వగైరాలు వేలంవేసి దానివల్లకూడా పూడకిపోతే అప్పుడు భూమిమీదికి వెళ్ళ మన్నారు. ఒకసారి ఇట్లాగే నూజివీడు జమీన్దారు ముందుగ దివాణంగంట జప్తుచేశా రట!

జమీందారులకు గలహక్కు ప్రధానముగ భూమియే అయినట్లయితే, ఈ 7వ. సెక్షన్ కు పనిలేదుగద! జమీన్దారులను వేలంవేసినప్పుడైనను, కొనుక్కొన్నవాడు వాటిమీద శిస్తు వసూలు చేసుకోవలసినదేగాని, రైతులను లేవగొట్టడానికి వీలులేదుగద! జమీన్దారులను, రైతులహక్కు చెక్కు చెదరకుండ అట్లే యుండును. కాబట్టి, జమీన్దారులలో అమ్ముడు పోయే దేమిటి? జమీందారు తాలూకు “మేల్ వరం” హక్కుగాని, వేరొకటికాదు. అతని కున్న దన్న “ప్రాప్రియిటరీ హక్కు” అదేగాని అంతకు మించికాదు.

(c) కారణవాలీస్ వాక్యాలు:— “ప్రాప్రియిటరీ హక్కు” అనేమాటకు చెప్పబడిన ఈ అర్థమే 1786 సం॥

ప్రెసిల్ 12 వ తేదీన గవర్నర్ జనరల్ కారణవాలీస్ నోటి నుండి వచ్చినట్లు గవర్న మెంటు రికార్డులలో గలదు. *

జమీందార్లు భూస్వాము లని, భూపతు లని; కారణ వాలీస్, షోర్లు చెప్పిన మాటలు, ఇంగ్లండు దేశములోని అర్థములో గాక, హిందూ దేశములోని అర్థములో — అనగ, కేవలము కవితాల్పకారముగ — చెప్పబడినవే గాని, వేరు కా దని ఇందున్నది.

12 వ శ్లోక :— పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషను 12 వ శ్లోకములో జమీందార్లు ముందుగ గవర్న మెంటు అనుమతి లేనిది, ఇకమీదట కొత్త యినాములను సృష్టించరా దను నిషేధ మేర్పరుపబడినది. ఏల? గవర్న మెంటుకు చెల్ల వలసిన డేవ్కస్కు హామీ జమీలోని భూములమీద జమీందారుకు చెల్లే శిస్తేగద. ఇనాములను సృష్టించుట యనగ జమీందారుడు ఈ శిస్తును మాపు చేస్తున్నాడన్నమాట. అనగ, హామీ యొక్క విలువ తగ్గిపోయేటట్లు చేస్తున్నాడన్న మాట. తమ కిచ్చిన హామీ విలువ తగ్గడానికి ఎవరు ఒప్పు

“Extracts from selections from the State Papers of the Governor-General of India” by Sir George Forrest C. I. E; Ex-Director of Records, Government of India:—

“Cornwallis spoke of the Zamindars, as “Lords of the soil, and owners of land”. He used these terms in the same sense as Shore did in the Oriental and not in the English sense. He only recognised a limited and not an absolute proprietorship. His aim was to make the Zamindars liable to pay a fixed moderate revenue to the State and the rights and interests of the ryots protected so that they would become customary tenants.”

కుంటారు? కనుకనే “ముందుగ మా పర్మిషన్ లేనిది నీకురైతు లివ్వవలసిన శిస్తును నీవు మాపుచేసుకోడానికి వీలులేదు. అనగ ఇనాములను సృష్టించడానికి వీలులేదు” అని ఈ 12వ శ్లోకము ద్వారా గవర్నమెంటువారు నిషేధించారు. అందువల్లనే గవర్నమెంటు పర్మిషన్ పొందకుండా ఇవ్వబడిన “దరిమిలా ఇనాములు” చెల్ల వని ప్రకాశం కమిటీ రిపోర్టులో స్పష్టముగ తెలియపరచినారు. జమీందారులకు కేవలం శిస్తు హక్కుగాక నిజంగా భూమిహక్కు వుంటే ఈ నిషేధానికి అవసరం ఉండదుగదా.

VI హా డ్డి సన్ రిపోర్టు

1802 సం॥ నాటి 25,30 రెగ్యులేషనులలో రైతులయు జమీందార్లయు హక్కు బాధ్యతలు వివరింపబడినప్పటికి, జమీందార్లు క్రమేణ డబ్బు, పలుకుబడి గలవా రగుటచే రైతుల హక్కులను భంగపరుచుటకు పూనుకొనిరి.

ఈ రెగ్యులేషనులలో గల ఒక సన్నని రంధ్రమువల్ల జమీందార్ల కీ అలుసు చిక్కెను. ఆ రంధ్ర మే మనగ— జమీందార్లు తమ శిస్తులను వసూలుచేసుకోడానికి వారికి జప్తు, వేలం అధికారం నేరుగ యివ్వబడినది. కాని రైతు తన హక్కును సమర్థించుకోవా లంటే అతడు సివిల్ కోర్టుకు పోవా లని చెప్పబడినది. దీనితో రైతు దుంపతేగినది. డబ్బు, పలుకు బడి గల జమీందారుతో పేదరైతు ఏమి వ్యాజ్యమాడగలడు? కోర్టులలోకూడ న్యాయము డబ్బుగలవానికే సులభముగ లభిస్తుంది గనుక, రెగ్యులేషనులలో రైతుల కివ్వబడిన హక్కులు

అడుగున పడిపోయినవి. ఈ దృస్థితిని విచారించి మాన్పడానికి మద్రాసు గవర్నమెంటువారు 1808 సం॥ లో 'హాజీస్' అను రివిన్యూబోర్డు మెంబరును నియమించిరి. అతడు విచారించి పెద్ద రిపోర్టు వ్రాసెను. ఆ రిపోర్టు అత్యద్భుతమైనది. దానిలో "ప్రాప్రయిటరీ రైట్", "రెంటు" వగైరా పదములకు స్పష్టమగు నిర్వచనములు చేయబడెను. వానిలో "ప్రాప్రయిటరీ రైట్" అను పదమునకు గల అర్థమును ఈతని రిపోర్టుయొక్క 37వ పేరాలో నుండి లోగడనే ఉదహరించి యుంటిమి. ఇంకను ఎక్కువ అంశములున్ను, రైతు లివ్వవలసిన శిస్తురేట్ల స్థిరత్వాన్ని గురించిన్నీ ఈతని రిపోర్టులోని 35, 36 పేరాలుకూడ ప్రమాణ వాక్యములుగ పరిపదగి యున్నందున వాని నిట పూరాగా ముదించుచున్నాము.

35 :— రిగ్యులేషనులో పేర్కొనబడిన 'ప్రాప్రయిటరీ రైట్సు' అను పదము నందు రెండు హక్కులున్న వనియు, అందు ఒకటి వ్యవసాయదారులు, రెండవది జమీందారులు కలిగి యుండగల రనియు, అవి రెండు సుస్పష్టమగు విభాగము గలిగి యున్నవనియు అప్పటికాలములో అందరు ఎరుగరు. ఇప్పుడుకూడ సర్వత్రా అంగీకరింపబడకుండుట విచారకరము. రిగ్యులేషనులో తరచు వాడబడిన 'ప్రాప్రయిటరీ రైట్సు, జమీందారు లందరికీ, కొన్నవారికి ఆనువంశీయులకు కూడ ఉన్నట్లు సన్నద్ మిల్కియతు యిస్తీహారు ఖాయపరచిన హక్కు, పరిమితి లేని హక్కునియు, అనగా నిర్వచనము లేని హక్కునియు, దానిని జమీందారు ఎట్టేటు భూము లన్నింటి యం దుపయోగించుకొనవచ్చు ననియు వాదించబడెను.

ప్రాప్రయిటరు శిస్తు వసూలుచేయునపుడు తన ఇష్టప్రకారము తప్ప నిబంధనలకు కట్టుబడి ప్రవర్తింపవలె ననుట 'ప్రాప్రయిటర్ హక్కు'నకే విరుద్ధమనియు, రైతు ఎక్కువని తోచినచో లేచిపోవుట ఒక్కటే రయితునకున్న మార్గ మనియు ప్రకటింప బడెను. ఈ విషయమున రైతు ఆనరబులు కార్నవాలిను ప్రభువు, నర్ జానుపోరుగార్ల వివాదమును, బెంగాలు రిగ్యులేషనులు, పెర్మనెంటు సెటిల్మెంటు కోరుచు మదరాసు రెవిన్యూబోర్డువారు గావించిన తీర్మానములును అందరికి అందుబడిగా నుండి పరిశీలించి యున్నచో యీ రీతిగా వాదించుట కవకాశ ముండెడిది కాదు. ఈ డాక్యుమెంటులను ప్రజలందరు చూచుట కవకాశ ముండినను వాటిలోని ముఖ్యభాగములను ప్రకటించియున్నను పెర్మనెంటు సెటిల్మెంటులోని ప్రధాన సిద్ధాంతము వ్యవసాయదారుల హక్కులను ఖాయపరచి భద్రపరచుటే యని తెలియ గలదు. 'ఖాయపరచి, భద్రపరచుట' అను మాటలను గమనింపవలెను. ఏమన, వారికి క్రొత్తగా నేమియు హక్కు లొసంగుట లేదు. వారికి గల ఈ దిగువ హక్కులను గూర్చి ఎట్టి సందేహము లుండుటకును వీలు లేదు.

1. జమీందారుగాని, ప్రాప్రయిటరుగాని (ఏ పేరున పిలువబడినను ఆ తరగతివారు) శిస్తునకై డిమాండులు తన ఇష్టము ననుసరించి చేయు వీలులేదు. అట్లు చేయవచ్చునని చట్టముకాని, ఆచారముకాని, వాడుకగానిలేదు. అనగా
2. నేల దున్ను వ్యవసాయదారులకు అనాదినుండియు తాము

సాగుచేయుచున్న భూమికి నిర్ణీతమగు శిస్తునే చెల్లించు హక్కు కలదు.

36 :— ఈ హక్కు యిండియాలో ఉత్తరము నుండి కన్యాకుమారీ అగ్రం వరకు గూడ అందరు వ్యవసాయదారులకు గలదు. ఈ హక్కు భారతసామ్రాజ్యములో యితర ప్రాంతములందు ఎట్లు క్రమేణ తప్పిపోయినదో మున్ముందు చూపగలను. అంతకంటె యెక్కువ చెల్లింపవలసిన బాధ్యత ఏ మాత్రమును లేదు”.

[నవరణ రెగ్యులేషనులు]

VII 1822 సం॥ పు 4వ, 5వ, నెంబరు రెగ్యులేషనులు

జమిందార్ల కివ్వబడిన జప్తు అధికారములవల్ల రైతులకు చాలా హింస కలిగిన దనినీ, దీనిని మాన్పుటకు పట్టా రెగ్యులేషనులోని షరతులను గట్టిగ అమలు జరుపవలసిన దనినీ, సీమ డై రెక్టరుగూడ 1812 సం॥ డిశంబరు 16వ తేదీ గల తమ ఉత్తరములో మద్రాసు గవర్నమెంటును గట్టిగ కోరిరి. హాగ్ సన్ చెప్పిన అర్థాలున్ను, డై రెక్టరు చేసిన హెచ్చరికలున్నుగూడ నిరర్థక మయ్యెను. అప్పుడు రైతుల యొక్క హక్కులను ధ్రువపరుచుటకు గాను మదరాసు గవర్నమెంటువారు 1812 సం॥లో రెండు (నవరణ) చట్టములను చేయవలసి వచ్చెను.

4వ నెంబరు చట్టములో “జమిందార్లకు ప్రాప్రయిటరీ

హక్కు యిచ్చినామంటే, అది రైతుల కున్న హక్కులకు లోబడే" అని స్పష్టము చేయవద్దది. 5 వ నెంబరు చట్టములో రైతులు సివిల్ కోర్టులకు పో నక్కర లేకుండ నమ్మరిగా కలెక్టరు వద్దనే దావాలు పరిష్కరించుకో వచ్చు నను సౌకర్యము చేయ బడెను.

VIII హావేలీ భూముల వేలం షరతులు.

పురాతన జమీలలో చేసిన పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుతో పాటు, హావేలీ భూములను కూడ ముతాలుగ విడ గొట్టి, వేలం వేసి, కొనుక్కొన్నవారికి, ఇతర జమీందార్లకు యిచ్చినట్లుగానే సన్నదుల నిచ్చిరి. ఈ సందర్భమున గవర్న మెంటుచే ప్రకటింపబడిన వేలం షరతులలో మచ్చుకు మచిలీ వట్నం జిల్లాకు సంబంధించిన వానిలో 18వ, 20వ షరతులను ఈ దిగువ పూరాగా ముద్రించుచున్నాము.

18వ క్లాజు:—“సర్వ భూభామందుగా గవర్న మెంటు ఈ భూముల యందు కలిగి యుండున్నట్టియు, చలాయించు చుండినట్టియు సదరు అధికారమును యీ భూములను కొను వారు పొందగలరు. కాని, అధికార దుర్వినియోగము జరుగ కుండు నట్లును, క్రింది రికపు జనుల కగు హక్కులను, నిర్ణీతాధికారములను, రివాజులను మామూలు సౌకర్యములను రక్షించి కాపాడు నిమిత్తమున్న గవర్న మెంటు కొన్ని రెగ్యులేషనులను తయారు చేయుచున్నారు. సదరు జాగీరులలోని జనులకు 1210 ఫసలీ తాలూకు డౌలునందు నిర్ణయింపబడిన తరం రేటుకంటె హెచ్చు తరం రేటును, యీ భూములను కొనుక్కొనేవారు,

విధించి వసూలుచేయుటకు అధికారము కలిగియుండరు. సదరు డౌలులో నిర్ణయింపబడిన రేట్లకంటె హెచ్చు రేట్లప్రకారము పంటలోని భాగమును గవర్నమెంటువారి హక్కులకు ఉత్తరాధికారు లయ్యెడి క్రయదారులు వసూలుచేయుటకు అధికారముండదు. ఆ జాగీర్లలోని జనులవల్ల వ్యాజ్యపు తగాదాలు రాకుండు గలందులకై యీ విషయములను నిర్ధారణ చేయడమయినది.”

20వ క్లాజు:—“ 1210 ఫసలీ బావతు డవులునందు నమోదు చేయబడిన రేట్ల ప్రకారము మాత్రమే రొక్కదాయమును వసూలు చేసికొనుటకు క్రయదారు లందరును హక్కు- కలిగి యుందురు. కాని ఫలవృక్షముల తోటలకు మాత్రము కాడి ఒకటికి ఒక్కటి చొ॥న రొక్కమును తీసికొనుటకు హక్కు కలిగి యుందురు. ఈ రేటును గవర్నమెంటువారు రద్దుచేయ నిశ్చయించిరి. వీటికి మామూలు పూర్వపద్ధతి ప్రకారము ఫలసాయభాగమును తీసుకొను పద్ధతిని నిర్ణయింప దలంచిరి. కాబట్టి అచటి నివాసులతో సహా ఇంతకు ముందున్న అచటి ఫలవృక్షములలోని భాగమును సమానంగా క్రయదారులు తీసికొనవలెను. గవర్నమెంటుకుకూడా సమాన భాగమునే గాని, సమానమైన రెవిన్యూనుగాని చెల్లింపవలెను. ఈ విధమైన ఫల విభాగ పద్ధతిలో చింతచెట్లు మినహాయింపబడినవి. ఈ భూములకు ప్రో॥పయిటర్లు కాబోవు క్రయదార్లు సర్కారు రెవిన్యూ చెల్లించు యింతకుముందు వున్న చింతచెట్ల ఫలసాయములో ముస్సాతిక వంతును తీసికొనవలెను. క్రయదారులకును, అచటి నివాసులకును ఉభయక్షేమకరమైనటు

వంటి ఒడంబడికలను, కిమ్మతు మదింపులను క్రయదారులు చేసికొనుటకు స్వతంత్రులై యుందురు.”

1210 ఫసలీ నాడు వసూలు చేయబడుచున్న తరం రేట్లకున్నా రొక్కపు రేట్లకున్నా మిగిలి ఈ హవేలీలను కొనుక్కున్న పాటదార్లు హెచ్చు మొత్తములను రైతుల నుండి ఎన్నడు వసూలు చేయరాదను షరతు ఈ రెండు క్లాజులలోను సుస్పష్టము చేయబడినది.

19వ క్లాజులో ఈ పాటదార్లు గవర్నమెంటు స్థానే శిస్తు వసూలుదార్లుగ నియమింపబడినట్లు చెప్పబడినది. ఇనందే.

1217 ఫసలీలో (అనగ 1807 సం॥ జులై 12వ తేదీన) కడలూరు; తిరువనంతపురం హవేలీలను అమ్మిన వేలం షరతులలో 6వ క్లాజు చూడండి.*

వేలం పాటలో హవేలీ ముఠాలను కొనుక్కొన్న ముఠాదార్లు రైతులతో శాశ్వత మగు రేట్లతో కరాదనామాలు ఏర్పరచుకొన్నప్పుడే వారికి సన్నదులలో చెప్పబడిన హక్కులు సంక్రమించు నని ఈ 6వ క్లాజు చెప్పుచున్నది.

IX 7743 నెం. బోర్డు ప్రొసీడింగ్సు.

1864 సం॥ డిశంబరు 2వ తేదీ గల 7743 నెంబరు మద్రాసు రెవిన్యూ బోర్డు ప్రొసీడింగ్సు:—

ఈ ప్రొసీడింగ్సు చాల చరిత్ర ప్రసిద్ధిచడసిన గ్రంథము

* “This clause also refers to the engagements which the Zamindars and Proprietors were called upon to enter into with the cultivators with a rent fixed in perpetuity as a condition precedent.

అ. 1]

జమిందారీ పద్ధతి

మనువుకాలము నుండి 1864 సం॥ వరకు గల భూ సంబంధమైన చరిత్రయు, చట్టములును, ఇందులో పూసగ్రుచ్చినట్లు వివరింపబడినవి. రెవిన్యూ బోర్డువారు ఈ గ్రంథము తయారుచేయవలసిన సద్యఃకారణ మేమి వచ్చిన దంటే ఒక జిల్లాజడ్జి ఒక కేసులో 1802 సం॥లో ప్యాస్ చేయబడిన పట్టా రెగ్యులేషన్ వర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషను మున్నగు వాటికిన్ని 1822 సం॥లో ప్యాస్ చేయబడిన 4వ, 5వ రెగ్యులేషనులకున్న అర్థము చెప్పుతూ ఇండియాలోని రైతులు, జమిందార్లు ఇంగ్లండులోని రైతులు, జమిందార్ల స్థితిలోనే వున్నారను ఒక గొప్ప తప్పుతీర్పు చెప్పెను. ఈ తప్పుతీర్పును విమర్శించి - దానికి సవరణ చేయు తలంపుతో రెవిన్యూబోర్డువారు అప్పుడు ఈ ఉద్గ్రంథమును తయారుచేయవలసి వచ్చినది. ఈ గ్రంథము రెండు భాగములుగ విభజింప తగి యున్నది. మొదటి భాగమంతా పూర్వ చరిత్రాంశములతో నిండి యున్నది. ప్రస్తుత చర్చనీయాంశము 2వ భాగములో నున్నది. ఈ రెండవ భాగము ప్రకాశం కమిటీవారు వేరే వ్యాఖ్యానముతో నిమిత్తము లేకుండా తమ రిపోర్టులోని భాగముగానే స్వీకరించి, ముద్రించిరి. ఇందలి అంశము లన్నియు పైన ఎనిమిది పేరాలలో తప్పిలుగా వివరించి యున్నాము గనుక వాని నిట మరల నేకదుపు పెట్టము.

X. కోర్టు తీర్పులు

కోర్టు తీర్పులు:— ఈ రెగ్యులేషనులను ప్యాస్ చేసిన కొత్తలో అప్పటి కోర్టులు (నద్దర్ అదాలత్ కోర్టులు) ఏని

కట్టి అర్థములను చెప్పెనో ఈ దిగువకేసుల జడ్జిమెంటులలోని వాక్యములవలన తెలియగలదు.

(a) 1812 సం॥రపు 15 వ స్పెషల్ అప్పీలు కేసును విచారించిన జడ్జిలలో “గ్రీన్ వే”యను నత డుండెను. 1802 1812 సం॥ 15 వ. సం॥లో మద్రాస్ గవర్నమెంటు పర్మనెంటు నెంబరు స్పెషల్ సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషను, పట్టా రెగ్యులేష అప్పీలు నూటులో నులను ప్యాస్ చేసినప్పుడు సదరు గవర్న జడ్జి “గ్రీన్ వే” తీర్పు మెంటులో ఇత డొక మెంబరుగా నుండెను. కాబట్టి, తాను గవర్నమెంటు మెంబరుగ నుండి ప్యాస్ చేసిన రెగ్యులేషనులకు దరిమిలా, పదేండ్లకు ఇతడే జడ్జి హోదాలో చెప్పిన అర్థముకంటే వేరే పరమప్రమాణము మన కెక్కడ దొరక గలదు ?

పట్టా రెగ్యులేషనుయొక్క 9 వ శెక్షను ప్రకారము పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు పూర్వసంవత్సరపు రేటు ప్రకారమే శిస్తు చెల్లిస్తూ రైతుభూమిలో ఉరిమటకు హక్కుగలదని ఈతని మాటల సారాంశము.*

(b) 1812 సం॥ 18 వ నెంబరు 1814 సం॥ 10 వ నెంబరు స్పెషల్ అప్పీల్ కేసులలో బందరులో కొందరు కట్టెల

“It was therefore adjudged that the respondent (i.e. the ryot) was entitled to hold possession of the land in question on a patta defining the rate of division of the produce; which rate as prescribed by section 9 of Regulation XXX of 1802, was to be determined according to the rates prevailing in the year preceding the assessment of the permanent Jumma on the lands, or if the rates were not ascertainable, according to the rates established for lands of the same description and quality”

1812 సం॥ 18 వ. వర్తకులు జమీందారుకు ఏవిధమైన పత్తి
నెంబరు 1814 సం॥ ఫలం యివ్వకుండా దివిసీమ అడవులలోనుండి
10 వ. నెంబరు కట్టెలు కొట్టుకోడానికి తమకు హక్కుగలదని
స్పెషల్ ఆఫీసు ఈ కేసులో వాదించిరి. జడ్జి గ్రీనవే చెప్పిన
తీర్పులోని మాట లివి.

ఈ కేసు జడ్జిమెంటులోని వాక్యములు వినండి:—*

“పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు పూర్వమున్న ఆచార
మునుబట్టి యీ సమస్య తేల్చవలెను. అప్పుడు గవర్న మెంటు
వారు యీ కట్టెలకోసమై ఏ రుసుమున్నూ వసూలుచేస్తూ
వుండి వుండకపోతే యిప్పుడు జమీందారు వచ్చి వసూలు
చేయడాని కేమిన్నీ హక్కులేదు. ఎందువల్ల ననగా, తనకున్న
హక్కుకంటె ఎక్కువ హక్కును గవర్న మెంటువారు జమీం
దారుకు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు ద్వారా యివ్వడానికి అవ
కాశములేదు. అట్టిచ్చినట్లయితే గవర్న మెంటువారు ఇతరుల
(అనగా భూమి మీదనున్న రైతుల) హక్కులను భంగపెచ్చిన
దోషమునకు గురియగుదురు.”

*“The determination of the present question rested upon very simple grounds, and must follow the usage which prevailed before the introduction of the Permanent settlement. By the Act of permanent settlement the Govt. transferred to Zamindars (with certain specified exceptions) the proprietary right exercised by itself. It could not do more without infringing the rights of others. All usages which are not specially abrogated by the regulation must be held to be confirmed, and if previously to the introduction of the permanent assessment, no payment was exacted by the Govt. for fire-wood out in the jungles of Divi. none could be exacted by the Zamindar.”

XI బోర్డుతేల్చిన సారాంశములు

సింహావలోకనము

వేలకొలది గ్రంథప్రమాణములను, రికార్డులను పరిశీలించిన మీదట రివెన్యూబోర్డువారు తమ ప్రాసీడింగ్సు 61 మొ॥ 81వ పేరాలలో తాముతేల్చిన సారాంశములను ప్రకటించిరి. అవి ప్రకాశం కమిటీ రిపోర్టులో 65 మొదలు 68 పేజీలలో యథాతథముగ ముద్రింపబడియున్నవి. వానిని పూరాగా పరిశీలింపదలచినవారు సదరు గ్రంథములో చూడనగును. అయినా వానిలో ముఖ్యమైన పేరాలను అనగా 61, 62, 74లో కొంత (The increase in the value of produce is of no proof whatever by itself that the Zamindar is justified in raising his demand. Plunder to the Zamindar) 75, 77, 79, 80 పేరాలను మాత్రము ఈ దిగువ ముద్రించుచున్నాము.

“ఈ క్రింది విషయములు పూర్తిగ నిరూపింపబడెనని బోర్డువారు అభిప్రాయపడుచున్నారు:—

చరిత్రాధారము లందుబాటులో నున్నంతవరకు ఈ దేశమునం దనాదిగ వచ్చుచున్న సాంప్రదాయము ప్రకారము భూమియొక్క ఫలసాయమున ప్రభుత్వమువారికి రావలసిన రాజభాగము నిర్ణీతమైనదనియు, పరిమితమైనదనియు బోర్డువారి నిర్ణయములు. రాజభాగము పోగా రైతునకు ఫలసాయములో తగినంత మిగులుట కవకాశముండుటచే, అది రైతునకు మంచి విలువయగు ఆస్తిగ ఏర్పడు చున్నదనియు, సదరు రాజభాగమును చెల్లించుచుండునంతకాలము రైతునకు భూమి

యందు గల స్వామ్యములు స్థిరమైనవనియు, వంశపారంపర్యముగ ననుభవింపబడుచున్నవనియు, అతని హక్కులనుల్లంఘనీయములనియు నిరూపితమగుచున్నది.

మహమ్మదీయ పరిపాలనయందు గూడ ఫలసాయము లోని నిర్ణీతమగుభాగముమాత్రమే పరిపాలకులు వసూలు చేసుకొనుచుండిరి. అంతకంటె ఎక్కువ వసూలు చేసికొని యుండలేదు.

జమీందారు అను పదవి యిటీవల ఏర్పడినదనియు, జమీందారుల ప్రారంభమెట్టిదై నను వారి హక్కులన్నియును ప్రభుత్వమునుండి మాత్రమే సంక్రమించిననియు, ప్రభుత్వము వారు, తమకున్న వానికంటె అధికమగు హక్కులను అధికారములను జమీందారుల కొసగియుండజాల రనియు స్పష్టపడెను.

జమీందారుల తొలగించి, వారి అధికారములను తిరిగి తీసుకొనుటకు ప్రభుత్వమువారి కధికారము కలదనియు, అట్టి అధికారమును తరుచు నుపయోగించుచుండెడి వారనియు దానివలన రైతుల హక్కులకుగాని, అమరకపు షరతులకుగాని ఏవిధమగు భంగముగాని మార్పుగాని గలుగుచుండెడిదిగా దనియు నిశ్చయమయ్యెను.

తాను చెల్లించవలసిన మొత్తమును ప్రభుత్వమువారు హెచ్చించి యుండి రను కారణముచే తప్ప మరేకారణముచే తమ రైతునుండి తనకు రావలసిన శిస్తురేటును హెచ్చించుటకు జమీందారుకు అధికారములేదు. శిస్తురేటును హెచ్చించుటకు ఇదియైనను తగినంత కారణముగాదు. ఏల ననగా, శిస్తురేటును హెచ్చింపకుండ జమీందారుయొక్క ఆదాయమును

హెచ్చించుకొనుటకు శాస్త్రీయ మగు మార్గములు అనేకములు గలవు. ఎట్టేటులో సాగుబడి విస్తీర్ణమును హెచ్చించుటవలన జమీందారు ఆదాయము హెచ్చును. వ్యవసాయము నభివృద్ధి పరచి ఎక్కువ విలువగల పైరులు సాగుచేసినయెడలగూడ జమీందారు ఆదాయము హెచ్చును. ప్రభుత్వమువారికి జమీందారు చెల్లించు మొత్తము నిర్ణయింప బడకపోయినను, ఆదాయము లని ఆతనికి నూటికి ఎన్నివంతులు పదలివేయబడ వలెనో నిర్ణయమై యుండవచ్చును.

XII కరణాల రెగ్యులేషను

(1802 సం॥పు 29వ రెగ్యులేషన్)

పర్సన్లకు సెటిల్ మెంటుకు పూర్వము అనేకరకముల షరతులు వుండెను. వీటినిన్నిటిని వసూలుచేయడానికి ఎన్నో రకముల ఉద్యోగస్థులుండిరి. వీరు యిటుప్రజలను అటు గవర్న మెంటువారినికూడ నానాతోభ పెట్టుచుండిరి. ఇప్పుడు పర్సన్లకు సెటిల్ మెంటు జరిగినతర్వాత రకరకాలవన్ను లన్నీ రద్దుకావింపబడి అన్నియు ఒకేరేటుగా విధింపబడినవిగాబట్టి యింతమంది ఉద్యోగస్థులు వుండవలసిన అవసరము తీరిపోయినది. అయితే గ్రామములో సాగుబడిలెళ్ళులు తయారుచేయడానికిన్నీ యిటు గవర్న మెంటుకు జమీందారుకు రైతులకు మధ్య లెళ్ళులు తేల్చడానికిన్నీ కరణముఉద్యోగము మాత్రము ఉంచి తీరవలసివచ్చినది. కాబట్టి, దీనిని ఒక్కదానిని వుంచుచు మిగతా ఉద్యోగపదవు లన్నిటిని గవర్న మెంటువారు రద్దుపఱచి

అ. 1]

జమీందారీ పద్ధతి

చిరి. ఈ ఏర్పాటుచేసిన రెగ్యులేషనుకే కరణాల రెగ్యులేషనుని పేరు.

ప్రజలయొక్క హక్కులను, ఆస్తులను కాపాడడానికిన్ని, అందరికి ప్రమాణప్రాయముగ వుండగల లెఖ్యులను తయారు కరణము యొక్క చేయడానికిన్నీ కరణము ఉద్యోగము చాలా ప్రాముఖ్యత అవసరమని యీ రెగ్యులేషనుయొక్క ఉపోద్ఘాతము చెబుతున్నది.*

“కరణముయొక్క ఉద్యోగము ప్రజలహక్కులను ఆస్తులను రక్షించుటయం దింకను ప్రాముఖ్యము వహించినదగుట చేత న్యాయస్థానములలో దావాలు నిరాలస్యముగా పరిష్కార మగుటకై తోడ్పడుటకున్న ప్రభుత్వమువారి నిర్ణీత శిస్తు తగ్గకుండు చేయుటకును, వ్యక్తులకు అన్యాయము జరుగకుండు చూచుటకును, సరియైన లెఖ్యులను సరియైన విషయములును ప్రభుత్వోద్యోగీయులకు లభించునట్లు చేయుటకును కరణముఉద్యోగమును చక్కగా సుస్థిరముగా జరుగునట్లు చేయుటవసరము కావున దేశమునందుపూర్వము నుండియు వచ్చుచున్న వాడుకల ననుసరించి కరణము ఉద్యోగమునకై ఈ క్రింది విధముగా శాసించబడుచున్నది”

*“ But the office of the Karnam being still of great importance to the preservation of the rights and property of the people, it is expedient to provide for the continuance of that office on an efficient establishment, for the purpose of facilitating the decision of suits in the Courts of Judicature of preventing the diminution of the fixed revenue of the Government, in securing individual persons from injustice, by enabling the public officers of Government, of the courts

‘కరణము’ అనే ఉద్యోగము యిప్పటికి సుమారు 800 సం॥ ల క్రిందటనే అనగా 1144 సం॥ ప్రాంతమున నిర్మింపబడినట్లు తెలియుచున్నది. కరణము యొక్క ప్రాముఖ్యము, అతనిని తృప్తిపరుపవలసిన ఆవశ్యకత, సుమతీశతక కరణాలవిధులు కాదుగుడా యారీతిగ ఒక చిన్న కందవద్యములో చెప్పియున్నాడు. (క॥ కరణముల ననుసరింపక విరసంబునఁ దిన్న తిండి వికటించుఁజూమీ, యరుసునఁ గందెనబెట్టక పరమేశ్వరు బండియైనఁ బాటదు సుమతీ.) ఇట్టి ప్రాముఖ్యమును బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు కూడ గ్రహించి యీ పోష్టును నిలుపుటకై ప్రత్యేక మొక రెగ్యులేషనును కూడ చేయుట వారి వివేకమును, దూరదృష్టిని సూచింపుచున్నది.

కరణాలను చేయవలసిన విధులు, తయారుచేయవలసిన లెఖ్యుల తప్పీళ్లు యీ రెగ్యులేషను యొక్క 11 వ శ్లోకములో వివరింపబడ్డవి. ఈ రెగ్యులేషను యీ రోజువరకు అమలులో నున్నది.

కరణాలను నామినేట్ చేసే అధికారము తప్ప డిస్ మిస్ చేసే అధికారము జమీందార్లకు లేదని పర్మినెంట్ సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషను 11వ శ్లోకము చెప్పుచున్నది. ఏల ? జమీందారుడు ఇంగ్లండులోని “లాండులార్డు”వలె సంపూర్ణ అధికారము

of Judicature to procure authentic information and accounts in confirmity therefore, to the ancient usages of the country the following have been enacted for the establishment of the office of Karnam."

—Prakasam's Report, Page 69.

గల వ్యక్తిగాదు. అతడు కేవలము శిస్తువనూలు హక్కు మాత్రము గలవాడు గనుకనే, కరణములపై అతనికి సంపూర్ణ అధికారము యివ్వబడలేదు. పైగా, అతని ఉద్యోగనియామకము కేవలము ఒక జమీందారు ప్రయోజనానికేగాక, అటు ప్రజల హక్కులను ఆస్తులను కాపాడటానికిన్నీ సర్కారుకు, కోర్టులకు, యంకా యితర అధికారులకు కావలసిన లెక్కలు, భోగట్టాలు, సప్లయి చేయడానికిన్నీ ఉద్దేశింపబడినట్లు కరణాల రెగ్యులేషను యొక్క ఉపోద్ఘాతమే ఉద్ఘోషించి చెప్పుచున్నది. గనుక, జమీందారుకు కరణముపై సంపూర్ణ అధికార మివ్వబడక పోవడము సబబుగనే వున్నది.

XIII. 1865 సం॥ రపు రెంటు రికవరీ ఆక్టు

1802, 1822 సం॥లలో చేయబడిన రెగ్యులేషనులను బట్టియు, 1808 సం॥ములో రివిన్యూబోర్డుమెంబరు హాగ్సన్ రిపోర్టును బట్టియు, 1864 సం॥లో రివెన్యూబోర్డు వారి 7743 వ. నెంబరు ప్రొసీడింగ్సునుబట్టియు, 1812-14 సం॥లలో మద్రాసు సర్దార్ అదాలత్ కోర్టువారిచ్చిన తీర్పులను బట్టియు, రైతులకు వర్మి నెంటు సెటిల్ మెంటు ద్వారా స్థిరపరుపబడిన సహజమగు జిరాయితీ హక్కునున్నా ఎన్నటికి మారని శాశ్వతమగు శిస్తు రేట్లహక్కునున్నా వివరించి యుంటిమి.

ఇట్లుండగా 1865 సం॥ములో, మద్రాస్ గవర్నమెంటు వారు “రెంటు రికవరీ ఆక్టు”ను (8 నెంబరు ఆక్టును) ప్యాస్ చేసిరి. దానిలో రెండు రకాల భూస్వాములు (ల్యాండు హోల్డర్సు)

వివరింపబడిరి. షర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు ద్వారా నన్నదులు పొందిన జమీందార్లు, ముఠాదార్లును ఈనాందార్లును ఒకరకం. రైతువారీ (శేరీ) గ్రామాలలో సర్కారునుండి నేరుగా పట్టాలుబొందిన భూస్వాములు రెండవరకం.

మొదటిరకంవారికి (అనగా జమీందార్లు వగైరాలకు) జిరాయిత్ రైతులవల్ల చెల్లవలసినదానికీన్ని రెండవరకంవారికి తమక్రిందనున్న దిగువ సేద్యగాండ్ర (under tenants) వల్ల తమతమ ప్రయివేటు ఒడంబడికలద్వారా రావలసినదానికీన్ని జమీందార్లకు తమ ప్రైవేటు (సొంత) భూములను సేవ్యము చేయువారి నుండి రావలసిన దానికీన్ని జమీందార్ జిరాయిత్ రైతులకు తమ దిగువ సేద్యగాండ్రవల్ల రా నేర్పరచుకొన్న దానికీన్ని ఈ అమాంబాపతు రాబడులకు కలిపి “రెంటు” అని పేరు పెట్టబడినది. అన్నిటికి కలిపి ఒకేపేరు పెట్టడంవల్ల, అనగ 1802 సం॥ నాటి రెగ్యులేషనులవల్ల ప్రత్యేక, శాశ్వత, ఉత్తమ హక్కులను పొందిన రైతులనున్న అట్టి ప్రత్యేకపు హక్కులు లేని నానాగోత్రపు రైతులను, సేద్యగాండ్రనున్న ఒకేఆక్టులో పెట్టి వారిచ్చేదానికి, వీరిచ్చేదానికి ఒకటేపేరు పెట్టి సెక్షనులను తయారుచేయడమువల్ల ఉత్తమహక్కులను పొందిన జిరాయిత్ రైతుల ప్రాముఖ్యము కొంచెము మరుగున బడినది.

దీనికి కారణము ఈ ఆక్టు 11వ శెక్షన్ లోని
11వ శెక్షన్ వల్ల మొదటినాలుగు క్లాజులే.
కలిగిన తికమకలు

రెంటురేటులనుగురించి ఏదైనా తగాదాలు వస్తే వాటిని

పరిష్కరించుటకు కొన్నిసూచనలు యీ క్లాజులో యివ్వబడినవి. అందులో మొదటిసూచన ఏమిటంటే “రెంటును గురించి ఏదైనా కంట్రాక్టు ఉంటే, ఆ కంట్రాక్టు షరతుల ప్రకారం కలెక్టరు తీర్పు చెప్పవచ్చు”నని యీ మొదటి క్లాజుకు అర్థము. ఈ “కంట్రాక్టు” అనేపదము ఇతర బాపతు రైతు విషయములో చెల్లుతుందిగాని 1802, 1822 సం॥ రెగ్యులేషనుల వల్ల సుస్థిరమైన శాశ్వతమైన ఉత్తమ హక్కులను స్థిరపరచుకొనిన జిరాయిటీ రైతుల విషయములో ఎట్లు చెల్లుబాడి అవుతుంది? ఈ జిరాయిటీ రైతుల విషయములో ఎట్టి కంట్రాక్టులుగాని ఉండనేరవు. అథవా తెలియక ఏరయితమునా తన సహజ పుహక్కుకు భంగ కరమగు షరతులతో జమీందారుకు కంట్రాక్టు వ్రాసి యిచ్చినప్పటికినీ అట్టిది 1802 సం॥ వు రెగ్యులేషనుల దృష్టిలో చెల్లనేరదుగదా! కాబట్టి ఈ ఆక్టు 11వ సెక్షన్ 1వ క్లాజులో ఉదహరింపబడిన “కంట్రాక్టు” అనేపదము జిరాయిటీ హక్కుగల రైతుల విషయములోగాక, జిరాయిటీ హక్కు లేని తదితర రైతుల విషయములో మాత్రమే వర్తించుననుట స్పష్టము. అందుకు నిదర్శనము యీ సెక్షన్ 4వ క్లాజులోనే కనిపించుచున్నది.

కొన్ని కొన్ని సందర్భములలో “ల్యాండు హోల్డర్లు” తమకు రావలసిన “రెంటు”లను హెచ్చు చేసికోడానికి అవకాశం ఉందని యీ సెక్షన్ యొక్క సారాంశము. అయితే యీ సారాంశమునకొక మినహాయింపు పైన వివరించిన ‘ప్రొవిజో’లో కనిపించుచున్నది. అనగా యీ శిస్తు హెచ్చించే పద్ధతి లోగడ చట్టముల వల్లగాని, యితర ఆచారముల వల్లగాని ప్రత్యేక పుహక్కులను (Special rights) పొందిన రైతుల విషయములో

వర్తించదని ఈ ప్రోవిజో చెప్పుచున్నది. * అనగ అర్థమేమి ? ఈ శిస్తు హెచ్చించేపద్ధతి లోగడ పర్మి నెంటు సెటిల్ మెంటు వగైరాలవల్ల ఉత్తమవాక్కులను నిరపరచుకొనిన జిరాయితి రైతులకు వర్తించ దనినీ, తదితర బావతు రైతులకు, సేద్య గాండ్లకు - అనగ, రెండవరకపు రైతులకు మాత్రమే వర్తించు ననినీ అర్థము. ఈ రెండవ రకపు రైతులు, సేద్యగాండ్లు ఎవరనగా ?

(1) రైతువారీ గ్రామాలలో గవర్నమెంటు నుండి శేరీ పట్టాలు పొందిన వారి నుండి కొత్త పొందిన సేద్యగాండ్లు.

(1) శేరీపట్టాదారు, శేరీ పట్టాలు పొందిన వారినికూడ “లాండు వారి క్రింది సేద్య హోల్డర్లు” అని యీ ఆక్టులో చెప్పుట గాండుగి.

చాలా వింతగా నున్నది. జనసామాన్యం వీరిని సాధారణంగా “రైతులే” అని పిలుస్తారుగాని “లాండు హోల్డర్లు” అని పిలువరు. వీరినికూడ యీ ఆక్టులో “లాండు హోల్డర్లు” అన్నారనే సంగతి సామాన్యంగా అందరికీ తెలియదు. ఈ శేరీ “లాండు హోల్డర్లు” తమ భూములను ఇతరులకు కౌలుకు యిచ్చుకుంటే ఈ కౌలుదార్లవల్ల తమకు రావలసిన దానికికూడ ‘రెంటు’ అని పేరుపెట్టి దానిని రాబట్టుకోడానికి కూడ, అందరితోపాటు ఒకే ప్రాసీజరు ఈ ఆక్టులో చెప్పియున్నారు. తమ సౌకర్యం నిమిత్తమే ఇట్టి ప్రాసీజరు ఒకటి ఈ ఆక్టులో చేయబడిన దనే సంగతి సాధారణంగా ఈ

*“ Provided that nothing in this rule shall be held to affect any special rights which by law or usages having the force of law, are held by any class or person in such waste and unoccupied lands.”

రైతువారీ 'లాండు హోల్డర్'కు తెలియనే తెలియది. ఈ అవకాశమును వీ రెన్నడును వినియోగించుకొన్నట్లు కూడ కనిపించదు. ఈ ప్రాసీజరు రైతువారీ 'లాండు హోల్డర్'కు క్రియలో ఎక్కువగ ఉపయోగపడక పోయినప్పటికి, అజ్ఞానులగు జడ్జీల చేతులలో ఇది జిరాయిటీ హక్కు గల ఉత్తమ రైతులపాలిటి ధూమకేతువై వారిని హింసించినది. "శేరీ ల్యాండు హోల్డర్" కని చెప్పినదానిని, జమిందారీ లాండు హోల్డర్లు ఉపయోగించుకొని, తమ క్రింద గల ఉత్తమ తరగతి రైతులను హింసించుటకు ఈ అవకాశము సందు చిక్కినది. దీనికి తోడుగ అప్పుడే క్రొత్తగ సీమనుండి దిగి వచ్చి, క్రొత్తగ ఏర్పాటుచేయబడిన హైకోర్టులో జడ్జీలుగ కూర్చున్న తెల్లదొరల అజ్ఞానమున్నూ, జమిందార్ల ధనబలము, పలుకుబడి బలమున్నూ మరింత తోడ్పడినది.

(2) జమీలలో జమిందారుతాలూకు సొంతభూములను సేద్యముచేసేరైతులు కొందరున్నారు. వీరికి జిరాయిటీ హక్కులేదు కాబట్టి వీరికి జమిందార్లకు మధ్య కలట్రాకులేట్లు వుండవచ్చును. వాటిలో వారి ఉభయుల సమ్మతి ప్రకారము రేట్లను హెచ్చించుకోవడానికిన్నీ తగ్గించుకోవడానికిన్నీ ఒడంబడికలు ఉండవచ్చును.

(2) జమిందారు
తాలూకు సొంతకమ
తాలు సేద్యంచేసే
సేద్యగాండు.

(3) అనాది బంజర్లను సాగులోనికి తెచ్చేటందుకుగాను రైతులను ప్రోత్సహించడానికి పర్మి నంటు సెటిల్ మెంటు రేట్లు

(3) ఆనాటి బంజరను
సేవ్యంలోకి తేవడానికి
నియమితమగు కంట్రాక్టు
రేట్లతో ప్రవేశించిన
సేవ్యగాంధు)

కంటే తక్కువరేట్లను జమిందారుడు
కొంతకాలము పుచ్చుకోడానికిన్నీ దరి
మిలా క్రమక్రమముగా నదరు రేట్లను
హెచ్చించడానికిన్నీ ఒడంబడిక యుండ
వచ్చును. అయితే యీ కేసులోకూడ

నదరు పెంపుదల హంసాయీభూములకు 1802 సం॥ నాడు
స్థిరపరుపబడినరేట్లకు మించియుండరాదను సంగతి జ్ఞాపక
ముంచుకోవలెను.

జిరాయితిహక్కుగల ఉత్తమతరగతి రైతులనున్నా,
జిరాయితిహక్కులేని రెండవరకపు రైతులనున్నా ఒకేఆక్టులో
చేర్చడంవల్ల ఈ చిక్కులన్నీ తటస్థించినవి. రేట్లుహెచ్చించు
కోవడం, ప్రయివేటు ఒడంబడికలు చేసికోవడం వగైరాపద్ధతులు
ఈ ఆక్టులో సామాన్యంగా చెప్పతూ, ఇవి ప్రత్యేకపుహక్కులు
గల రైతులవిషయములో వర్తించవని ఒకచిన్న ప్రోవిజోలో
ఏమూలనో మినహాయించినప్పటికి ఈ చిన్నమినహాయింపు
లోకులదృష్టిని ఆట్టే ఆకర్షించక అడుగునపడిపోయి క్రియలో
గుట్టము, గాడిద ఏకముచేయబడినవి. ఇట్లు చిరకాలము జిరా
యితి రైతులకు ఈ రెంటు ఆక్టువల్ల హానికల్గినది.

ఇందుకు ప్రబలనిదర్శనము 1871 సం॥రములో జరిగిన
చొక్కలింగంపిళ్ళేకేనే. అట్లానుడగు ఒక తెల్లజడ్జీవచ్చి రైతుకు

1871 సం॥
చొక్కలింగం
పిళ్ళేకేసులో
తప్పతిర్పు

జిరాయితిహక్కులేదనిన్నీ పట్టాలు ప్రతిసాలున
రిన్యూచేయవలెనని ఉన్నది కాబట్టి రైతు
ఏకసాల్ కొలుదారు కంటే ఎక్కువ హక్కు
గలవాడు కాడని ఈ చొక్కలింగం కేసులో

ఒక తప్పతిర్పు చెప్పెను. దీనిని సవరించు నిమిత్తమయ్యె, 1908 సం॥లో మద్రాసు ఎస్టేటు లాండు ఆక్టు ప్యాస్ చేయవలసి వచ్చినది.

ఇంకొక ముఖ్యవిషయ మేమిటంటే, 1865 సం॥పు రెంటు ఆక్టువల్ల ఎవరికి గాని, ఎట్టి హక్కులుగాని యివ్వబడ లేదు, తీసివేయబడలేదు. లాండు హోల్డర్లు తమకు రావలసిన రెంటు లను ఏ విధముగా రాబట్టుకోవాలో అనే దానికి ఒక ప్రొసీజరు ఏర్పరుప బడినదే గాని, యింకొకటి గాదు.

1865 సం॥పు ఆక్టు వట్టి ప్రొసీజరు ఆక్టు మాత్రమే - ఎవరికిగాని, వున్న హక్కులు తీసివేయలేదు, లేని హక్కులు ఇవ్వలేదు.

ఇదివరకు వారి వారికి ఉన్న హక్కులను ఎట్లా చెలాయింపు చేసుకోవాలి అనే విషయాన్ని మాత్రము ఈ ఆక్టు పరిష్కరిస్తున్నది. అంతేగాని, ఇదివరకు ఉన్నవారి హక్కులను తీసి వేయనూ లేదు, లేనివారికి కొత్తగ హక్కులను యివ్వనూ లేదు. అనాదిసిద్ధముగ రైతులకున్న జిరాయితీ హక్కులను 1802, 1822 సం॥ల నాటి రెగ్యులేషనులు వచ్చి ధ్రువపఱచినవి. వాటిని తీసివేయడానికి యీ రెంటు ఆక్టు పూనుకోలేదు. అయితే, యిందులో తదితర బాపతు రైతులను కూడ చేర్చి, ఏదో ప్రొసీజరు ఏర్పరచడమువల్ల అసలు ఉత్తమ తరగతి రైతుల తాలూకు అనాదీయపు హక్కులే మరుగున పడి పోయినవి. ఈ ఆక్టువల్ల జరిగిన అపకార మిది !

అదన్నీగాక, అనాది బంజర్లను బాగుచేసే సందర్భములో జమీందారు ఖర్చుమీద ఏర్పరచిన యిరిగేషను వస

ఇరిగేషను పనులు కల్పిస్తే తులు వగైరా అభివృద్ధిపనులవల్ల,
 జమిందారుడు హెచ్చు సడరు భూములు హెచ్చు ఫలితము
 శిస్తు కోరవచ్చునా? లోకి వస్తే వానిమీద శిస్తు హెచ్చించ
 వచ్చు నని ఈ ఆక్టు (4వ శెక్షను) చెప్పుచున్నది. ఇది అక్ర
 మము. ఇది పర్మనెంటు సెటిలుమెంటు వరతుకు భిన్నమైనది.
 ఏల ననగా, ఇట్టి బంజరులను ఫలవంతపు భూములుగ తయారు
 చేయడానికి అవకాశము యివ్వాలనే తలంపుతోనే గద,
 జమిందారుకు వీటివల్ల రాదగిన శిస్తులో నుండి గవర్నమెంటు
 వారు భాగం కోరకుండ ఊరుకున్నది! అట్టి సందర్భములో
 “ఇరిగేషను పనులు నా ఖర్చుమీద చేయించినాను కాబట్టి
 నాకు హెచ్చు శిస్తు రావా” అని జమిందారు కోరడంలో అర్థ
 మేమున్నది? అట్టి హెచ్చు శిస్తు సతదు కోరేయెడల పేష్క
 సును మాత్రము ఏల హెచ్చింపరాదు?

ఈ పైన వివరించిన సారాంశముల నన్నిటికీ ప్రమాణ
 ముగ 1908 సం॥లో ఎస్టేటు ల్యాండు ఆక్టును మద్రాసు శాసన
 సభలో ప్రవేశపెట్టుచు, అప్పుడు గవర్న
 మెంటు మెంబరుగ నున్న “ఫోర్బున్” అను
 నతడు చెప్పిన ఉపన్యాస భాగము నీ దిగువ
 ముద్రించుచున్నాము.

ఫోర్బున్ ప్రఖ్యాత
 ఉపన్యాసం- 1908

సభలో ప్రవేశపెట్టుచు, అప్పుడు గవర్న
 మెంటు మెంబరుగ నున్న “ఫోర్బున్” అను
 నతడు చెప్పిన ఉపన్యాస భాగము నీ దిగువ

“వ్యవసాయదార్లను జిరాయితీహక్కుగల రయతులనియు, జిరాయితీహక్కులు లేని రయతులు అనియు, విచక్షణ చేయు నభిప్రాయముగాని ఆ హక్కులకు గల హద్దులను నిర్ణయించుటగాని ఆర్టు నిర్మించినవారికి లేకుండెనని స్పష్టము. రయతునుండి భూస్వాములు లేంటు వనూలుచేయు వద్దతులను నిర్ణయించుటకు మాత్రమే ఈ ఆర్టు చేయబడియుండెను. ఆర్టులో చెప్పబడిన వివిధతరగతుల భూస్వాములు రయతుల నుండియు, కవులుదార్లనుండియు తమకు న్యాయముగ రాదగిన బాకీలను వనూలుచేసుకొనుట నుకరము గావించుటకు ఆర్టు ఉద్దేశింపబడెను. మనబిల్లులో ఈ రెండుతరగతులక్రిందికి వచ్చువారు ఆర్టులో చేర్చబడియున్నారు. 1865 వ సంవత్సరము వరకు రయతులకు కొన్ని అధికారము లుండియున్నచో వానిని తొలగించున దేమియు ఆర్టులో లేకుండెను.

“ఈ విషయమును యంతకంటె యెక్కువ వివరముగా చర్చించుటవసరమని తోచదు. దురదృష్టవశమున ప్రాతకోర్టుకు సదర అడాలర్ రద్దుచేయబడిన తరువాత కొలదికాలములోనే 1865వ సం॥పు 8వ ఆర్టు అమలులోని పచ్చెను. ఈ కోర్టుచే అనుసరింపబడిన సాంప్రదాయములు వేరుగా నుండెను. ఆంగ్ల న్యాయశాస్త్రము నిజముగా ఈ దేశమునకు వర్తింపనిదైయుండ ఆంగ్లశాసనమున ఉపయోగింపబడిన పారిభాషికపదములు యిచ్చట స్థితిగతులకుగూడ వర్తించు నని క్రొత్తగా నేర్పగుప బడిన హైకోర్టు జడ్జిలు దురభిప్రాయపడిరి. ఒక సంవత్సరమునందు యెంతభూమి సాగుబడియందుండెను? ఏ పైరులుపేయబడు చుండెను. అను విషయములను మాత్రము పట్టాలు తెలుపు

నవైయుండ ఒక సంవత్సరమునుండి మరియొక సంవత్సరమువరకు మాత్రమే భూమి కవులు కొసగబడిన ట్లది నూచించుననియు, తప్పువ్యాఖ్యానముచేసిరి. ఆఖరుకు ఈ విషయము చొక్కలింగపిళ్లై కేసులో హైకోర్టువారి యెదుటికిరాగా రయితలు ప్రతిసంవత్సరము కవులు సంగీకరించుటచేత కౌలుపట్టాదారు ఒకసంవత్సరము మాత్రమే పట్టాదారనియు అంతకంటె అతనికి యెక్కువ అధికారములు లేవనియు పరిగణించ బడదగునని కోర్టువారు నిర్ణయించిరి. పరంపరానుగుణముగ వచ్చుచున్న హక్కుల విషయమై సాక్ష్యము యిచ్చుకేనియు విచారించబడి యుండి నచో కోర్టువారి స్థితియును మరియొక విధముగా నుండియుండెడిది. హైకోర్టువారి నిర్ణయమువలన తరునాత అనేక భ్రమ ప్రమాదములు కలిగెను. అనర్థములుగూడ వాటిలైనను జమీందారు తనయిష్టము వచ్చినవానికి భూమిని యివ్వ వీలగు ననుషరతు వీర్పరుపబడిన పట్టాలను రయితలనుండి పొందుటకు జమీందారులు యత్నించుచుండిరి. ఉత్తర సర్కారులలో నిట్టి నమూనా ఫారములు పేలతిరబడిని పంచిపెట్టబడెను. తాత తండ్రులనాటి యిల్లుపాకీళ్ళనుండి వెడలగొట్టదమని బెదరించి రెంట్లు హెచ్చుచేసిరి. జమీందారులు, రైతులను వెడలగొట్టిన కేసులు బహుళము. వెడలగొట్టబడనంతకాలము రయితలు యెట్టి ఫారములోనైనను సంతకము చేయ నెనుదీయకుండెను. జమీందారునకును రయితనకును గల అసహనత్వమును సుర్తించినచో యెట్టి కౌట్రాక్టు ఎంత నిష్ప్రయోజనమో చెప్ప సక్కుర లేదు.

అ. 1]

జమీందారీ చట్టం

8920

“జరాయితీ అధికారముగల రయతుకు జమీందారుతో
 గల సంబంధము కంట్రాక్టు మెంత్ మూత్రమును గాదు. రయ
 తులలో పోటీపెట్టి రెంటును హెచ్చించుటకును వీలులేదు.
 ఐనను 1865 వ సం॥పు 8 వ శాసనపు క్లాజులో యిట్టి కంట్రా
 క్టులు చేసుకొన నధికారము గలవారుగూడ చేర్చబడిరి.
 అనగా ప్రస్తుత బిల్లులో ‘ఔనెంట్ల’ క్రింద మేము చేర్చినవారు
 రయతునుండి భూమిని కవులుకు పుచ్చుకొన్నవారు జమీం
 దారు స్వంతభూములను చేయువారుగూడ చేర్చబడిరి. జరాయి
 తీ హక్కులులేనివారని చెప్పదగినవారు వీరుమాత్రమే
 యను విషయమై అభిప్రాయభేద ముండునని తలంపము.
 తాను బలదరుభూమిని సాగులోనికి తీసికొని వచ్చుటకు కవులు
 దారు అంగీకరించుచో యిరుపక్షములవారును కంట్రాక్టుచేసి
 కొనుటకు కూడ వీలయ్యెను. అప్పుడు కొంతకాలమువరకు
 తక్కువరేటుకు భూమి నొసంగ జమీందారు అంగీకరించెను.
 కాని యీ కంట్రాక్టువలన వ్యవసాయదారుని జరాయితీహక్కు
 లకు భంగము కలుగదు. మరియు ప్రతి సంవత్సరము జమీం
 దారు రయతులలో పోటీపెట్టి రెంటు హెచ్చించుటకు గూడ
 వీలుపడదు. భూస్వాముల సంఘమువారు 1898 వ సం॥పు
 బిల్లును గూర్చి గావించి యుండిన విజ్ఞాపనములో నీ విభేద
 మును అంగీకరించియే యుండిరి. వారు యిట్లు వ్రాసిరి. జమీం
 దారీ భూములను పట్టాభూములనియు, పట్టాలేని భూములనియు
 రెండుగా విభజించినచో యిబ్బంది తొలగును. 1865 వ సం॥పు
 8 వ రెంటు రికవరీ ఆక్టు 12 వ సెక్షను వర్తించు భూములు
 పట్టాభూములుగా నుండవచ్చును. పుంజలు, స్వంత లేక వన్నె

భూము, లుఖాన్ భూములు, ఈనాంభూములు రెండవతరగతిలో చేర్చబడవచ్చును. జిరాయితీ హక్కులు మాత్రము అంగీకరింపబడిన ప్రాంతములలో జేయబడుచున్న విభేద మేమనగా, అట్టి భూములు యితరులకు మార్చబడరాదని మాత్రమే.

“ఈ మాటల అర్థమేమి ? ఎట్టేటునందు వ్యవసాయము నకు పనికివచ్చు ‘పబ్లిక్’ భూములలో జిరాయితీ హక్కులు వానియంతట నవియే వచ్చుననిగదా ? ఈ ‘పబ్లిక్ కల్టివేటిల్ భూమి’ వన్నె లేక ఖాన్ అనగా జమీందారు స్వంతభూమి కానట్టిదనిగూడ అర్థమేగదా ? ఈనాము లనుటవలన చిన్న ఈనాములని తలపబడినట్లు నేననుకొందును. వీనిలో భూమియు రెవిన్యూగూడ చేరియుండెను. ఆసోసియేషనువారు (ల్యాండు వోల్టర్ ఆసోసియేషనువారు) బంజరుభూములనుగూడ చేర్చిరి. ఇట్లు చేర్చుటను నేనెంతమాత్రమును అంగీకరింపజాలను. ఇందు విషయమై యిప్పుడు నేను ప్రస్తావించుతును. బంజరుభూములమీద తనకు ప్రత్యేకాధికారములు కలవని చూపుటకు జమీందారులు భగీరథ ప్రయత్నములు చేసిరి. ఈ భూములను సాగు చేసికొన్నందుకు తమ యిష్టమైన రెంటు విధింప వచ్చునని వారనిరి. అనగా వీనిపై రెంటు విధింపవచ్చునుగాని ఎస్సెస్సు మెంటు విధింప వీలులేదని వారన్నట్లు దీనియర్థము. ఈ వాదము క్రమమనుట కెట్టి యాధారములును లేవు. న్యాయ శాస్త్రరీత్యా భూస్వామి ప్రభుత్వమువారి రెవిన్యూను వనూలు చేయువారు మాత్రమే యెయ్యన్నారు. 1865 వ సం॥రం వరకు నిందువిషయమై అభిప్రాయము తెలిపియుండిన ప్రముఖులు ఈ వాదము నెంతమాత్రమును అంగీకరించుటలేదు.

ఇన్నాళ్లనుండి హక్కులేక పోయినచో తరువాత చేయబడిన శాసనమేదియు ఆ సమయమున లేని హక్కును త్రొత్తగా నిచ్చియుండలేదు.

“1865 వ సం॥పు 8 వ ఆక్టు విషయమై యీ ప్రభుత్వమువారు ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి వ్రాసియుండిన లేఖను నే నుల్లేఖించియే యుంటిని. భూమి ననుభవించుచున్న రయితు బంజరుభూమినిగూడ వ్యవసాయము చేసికొనుటకు గల హక్కును మేము దీనిలో అంగీకరించి యుంటిమి. భూస్వాములు తమయిష్టమువచ్చిన రెంట్లు యేర్పరుపవచ్చునని ఆక్టు నందలి 2 వ సెక్షను (4) లో కలదనుట నిజమేకాని ప్రత్యేక హక్కులున్నపు డది, వర్తింప దను ప్రావైజోద్వారా ఆ హక్కులు రక్షింపబడుచున్నవి. ఈ ప్రత్యేకహక్కులేవి? బంజరుభూమిలో గూడ సాగుచేసుకొనుహక్కు, రెంటుగాక దానిపై ఎస్సెస్సు మెంటు చెల్లించుటకు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు లగాయతు అంగీకరింపబడిన హక్కు, బంజరు భూములను సాగులోనికి తీసికొని వచ్చినపుడు జమిందారు తనకు యెక్కువ ద్రవ్యము వచ్చునట్లు చూచుకొన వీలయ్యెను. చూచుకొను చుండిరి గూడాను.

20 సంవత్సరములక్రిందట 1865 వ సం॥పు 8 వ ఆక్టుకు ఎట్టి అర్థము చేయబడినను తరువాత దానికి వ్యాఖ్యానము చేసినవారు కేవలము గొప్ప న్యాయవాదులు మాత్రమేగాక ఈ దేశ సాంప్రదాయములను బాగుగా తెలిసి, వానియొక్క అంతరార్థములను తెలిసిన మహామహులై యుండిరి. సర్

ముత్తస్వామి అయ్యర్, నర్ నుబహ్మణ్య అయ్యర్ గార్లు విషయమై నేను ప్రస్తావించుచుంటి నని పేరుగా చెప్ప నవసరము లేదు. బిల్లునందలి ముఖ్యవిషయములపై ఈ విభ్యారన్యాయమూర్తులు గావించిన వ్యాఖ్యానము నాధారము చేసుకొనుట వలన ఈ బిల్లును గావించుటలో ప్రభుత్వము వారికి బలము చేకూరినది. ఈ బిల్లు ఆమోదింపబడినచో ఈ రాజధాని యందలిరయితలు ఈ విభ్యారన్యాయమూర్తు లిద్దరికిని సర్వదా కృతజ్ఞులై యుండదగియున్నారు.”

There was clearly no intention on the part of the framers of the Act, which was no more than procedural enactment, to differentiate the cultivators into occupancy and non-occupancy ryots or to define the limit of their rights. The Act was intended to do more than facilitate the recovery by the various classes of land-holders enumerated in the Act of their just dues from their ryots and tenants, and the Act includes persons who will fall under both these classes of our bill. If up to 1865, the ryots had certain rights there was nothing in the Act to destroy them.

“It seems scarcely necessary to go much further into this question. Unfortunately however, Act VIII of 1865 came into operation shortly after the abolition of the old Court of Sadar Adalat, which had other traditions to guide it, and the Judges of the newly established High Court, were misled into construing the inapplicable terminology of English Law which the Act employed as if the terms connoted the corresponding legal conceptions of that law. The patta, mere memorandum of the extent under cultivation in the year and of the particular crops harvested, was treated as a lease for a year, which it is not, and soon, until the matter culminated in 1871 in Chokkalingam Pillai's case, in which the High Court held that, by the acceptance of a year patta, the presumption was that the pattadar was a yearly tenant and no more. No doubt, a slight evidence of this customary status might have thrown the presumption on the other way. The legal effect of the case, however, was widely misapprehended and it is with actual results we have to do in legislation, and this apprehension had far reaching consequences. The Zamindars

sedulously set themselves to procure from their ryots pattas in which was entered a stereotyped clause that the Zamindar was at liberty to lease the land at his pleasure. These were distributed in thousands, generally as printed forms in the Northern circars. Rents were forced up under the dire misapprehension of eviction from ancestral homes. The Zamindars rarely did actually eject; and the ryot so long as he was not evicted, would sign anything. Such a 'contract' was virtually valueless, having regard to the unequal relations of the parties.

"The status of the occupancy ryot is incompatible with a contractual relation and the payment of a competitive rent. Act VIII of 1865 included however, classes to whom such a contract was open, namely, those whom we have classed 'Tenants' in the present bill—the under-tenant of the ryot and the tenant of the Zamindar's home-farm lands. I do not think there is really much dispute that these are the only classes who can properly be called non-occupancy cultivators. Contract was also open to the parties where, in consideration of the reclamation of waste lands, the Zamindar agreed to take a favourable rate of assessment for a term; but such a contract would neither obstruct the cultivator's occupancy right nor justify the Zamindar in ultimately imposing a competitive or economic rent. The landholder's Association, in a memorial which they presented on the bill of 1899, virtually admitted the distinction. They wrote: "It would simplify the difficulty to class the zamindari lands into two divisions. viz. patta lands and non-patta lands may be of the description of lands to which section 12 of the Rent Recovery Act VIII of 1865 is applicable. Non-patta

lands may be the lands of the remaining description, which are waste, private or pannai, or khas lands or inam lands etc. The pattah lands are already virtually occupancy lands throughout the Presidency. The only difference in those parts where the theory of occupancy right is not recognized is that such lands are not transferable.

“This is clear admission that in all the public cultivable land is all which is not pannai or khas land, that is home-farm. By inam lands, I understand the reference to have been to small inams which as they occasionally did include the land itself as well as the revenue. The Association added waste lands. This addition I cannot admit and I will now deal with that question. The Zamindars make a strenuous claim that they have special rights over the waste in other words, that they can exact for the cultivation there of such terms as they please or what is the same thing, impose a rent and not an assessment. No constitutional basis can be found for such an argument; Zamindar is in law no more than an assignee of the public revenue. The review which I have taken of the opinions recorded by the highest authorities down to 1865, give no colour to such pretension; and it did not exist during all these years, nothing that has been enacted since, has conferred rights which were not possessed at that time.

“In the letter which I have quoted addressed by this Government to the Government of India, regarding Act VIII of 1865, the right of the resident ryots to extend their cultivation to the waste is distinctly averred. Section II (iv) of the Act no doubt declared that the landholders may arrange their own terms of rent. But the clause is carefully guarded by the proviso that all special rights are

preserved. The special rights so preserved are the right to extend cultivation to the waste and the right recognised since the permanent settlement to pay not a rent but the assessment thereon due. The Zamindars could of course and did usually arrange favourable terms for such cultivation in or to obtain reclamation of the lands.

“Whatever may have been the construction placed upon the provisions of the Act VIII of 1865, some twenty years ago, it is fortunate that in later years its interpretation has been in the hands of judges not only great and eminent lawyers but jurists possessed of a native knowledge of the common law of this country and imbued with its spirit. I refer, I need not say, to those great Judges Sir Muthu Swami Ayyar and Sir Subrahmanya Ayyar. Nothing has strengthened the hands of the Government in prosecuting this legislation so much as the expositions of the law which these judges have from time to time given forth on the questions which are fundamental in this Bill; and if this bill passes, it is a deep debt of gratitude that the agricultural population of this Presidency will owe to the memory of Sir Muthuswami Ayyar and to the labour of Sir Subrahmanya Ayyar.”

XIV 1908 సం॥ ఎస్టేటుల్యాండ్ ఆక్టు

1938 సం॥ ప్రకాశము కమిటీవారి శిఫార్సులు;—

1865 సం॥ రపు రెంటురికవరీఆక్టు దరిమిలా ప్యాస్ చేయబడిన ఆక్టు 1908 సం॥రపునాటి “మద్రాస్ ఎస్టేటుల్యాండ్ ఆక్టు.” జమిందారుడు భూమికి సంపూర్ణహక్కుదారుడనినీ, రైతు కేవలము ఏక్సాలాకాలుదారుకంటె హెచ్చుహక్కుగల వాడు కాడనినీ చొక్కలింగం పిళ్ళకేసులో చెప్పబడిన తప్పు తీర్పును నవరించడానికే ఈ ఆక్టు ముఖ్యముగ పుట్టినదని చెప్పి యుంటిమి. ఈ ఆక్టును తయారుచేయుటకు పూనుకొనిన ఫోర్బ్యూస్

“రెంటు” అనుపదమును
“శిస్తు” అను పదముగ
మార్పుయత్న మేల
సాగలేదు? మాయ!

మొదలగు మెంబర్లు నిజస్థితిని బాగుగ తెలిసికొన్నారు. అందుకనే వారు ఆక్టులో “రెంటు” అనుమాటకు బదులుగ ‘శిస్తు’ అను మాటను చేర్చవలెనని నూచించిరి.

కాని, అదేమిమాయయోగాని, కొనకు తీరా ఆక్టు ప్యాస్ అయ్యేటప్పటికి మరల “రెంటు” అను మాటయే ఆక్టులో ప్రత్యక్షమయ్యెను. ఇది ఒకవిషయము.

ఈ ఆక్టులో ప్రధానమైన శెక్షన్ 4వ శెక్షన్. దీనిలో జమిందారుడు రెంటు వసూలుచేసుకోడానికి మాత్రం హక్కు

4వ శెక్షను
జమిందారుడు
శిస్తువసూలుహక్కు
దారుడు మాత్రమే.

దారు డని స్పష్టముగ ప్రకటింపబడినది. ఈ విషయమై ఇదివరకు లేవదీయబడిన సందేహములన్నియు ఈ ఒక్క శెక్షన్ లో విడగొట్టి వేయబడినవి. ఇందునుగురించి ఇంకెవరుగాని తగాదాచేయడానికి వీలులేదు. అనునప్పటికి

జమీందార్లు ఇంకను ఈ విషయమై నందేహములు లేవదీయుట
యున్నా, భూమిహక్కు మాదేనని మొన్నమొన్న ప్రకాశం
కమిటీ ఎదుటకూడ వాదించబూనుటయున్నా సాహసము.
సందు చొరకినప్పుడల్లా జమీందార్లు తమకు లేనిహక్కులను
ఉన్నట్లుగ పెద్దగిందరగోళము చేయడము తమ తాగతనమును,
తమ ధనబలమును, పలుకుబడిబలమును ఇంకా వినియోగించి
ఇంకా తమపంతమును నెగ్గించుకోవలెనని వారికి వున్న అహం
కారమున్ను వ్యక్తపరచుచున్నది. అయితే ప్రకాశముకమిటీ
వారు వీరివాదముచు అంగీకరించక త్రోసివేయుట ముదా
వహము.

సేవ్యముక్తిందనున్న భూములలో హక్కులేనప్పటికి
బంజరుభూములలో తమకు హక్కువున్నదనినీ జంజర్లమీద
తమ ఇచ్చానుసారము రేట్లు విధింపవచ్చు
ననినీ జమీందార్లు 1908 సం॥ నాడు
పెద్దగిందరగోళము చేసిరి. అయితే.
బంజర్లలో
జమీందార్లుగల
హక్కు ఏమి ?
ఫోర్బస్ ఉపన్యాసం మొదటిస్టేజిలో గవర్నమెంటువారు ఈ
వాదనను అంగీకరించక త్రోసివేసిరి. ఈ
సందర్భమున ఈ బిల్లు ప్రవేశపెట్టిన ఫోర్బస్ అను మెంబరు
జమీందార్లతరపున చేయబడిన యీ వాదనను పూర్తిగ
ఎదిరించుచు ఇందునుగూర్చి ఇండియాగవర్నమెంటువారు
తెలియపఱచిన అభిప్రాయమును తన ఉపన్యాసములో విశదీక
రించెను. సదరు ఇండియాగవర్నమెంటువారి అభిప్రాయ మేమో
వినండి.

“పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు వలన బంజరు భూముల విషయమున తమ యిష్టమువచ్చిన విధముగ వ్యవహరించుటకు జమీందారుల కధికార మొనగబడె నను వాదమును భారత ప్రభుత్వమువా రేమాత్రమును అంగీకరింప జాలరు. ఈ విషయము బెంగాలు టెనసీ ఆక్టును గావించు సందర్భమున పూర్తిగ చర్చింపబడెను. అపుడు గావించు కొనబడిన నిర్ణయములవలన బెంగాలు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు నందు, బంజరు భూములు, రైతులకు జిరాయితీ అధికారములు లేని ఖమర్ భూములలోను సర్ భూములలోను చేర్చబడలేదు. బెంగాలు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు నిబంధనలకును, మదరాసు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషనులకును కొంచెము భేదములు గలవు. అట్లు భేదించిన సందర్భములలో మదరాసు నిబంధనలయందు రైతుల హక్కులకే అధిక తరమగు రక్షణ మొనగబడెను. ఈ సందర్భమున, 1793 వ సం॥పు VIII బెంగాలు రెగ్యులేషను నందలి, 37, 39 వ సెక్షనులను, మదరాసులో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును ప్రవేశపెట్టుటకు గాను కలెక్టరులకు పంపబడిన సూచనలలోని 25, 34 వ పేరాలను చూడవలెనని గోరుచున్నాము. 27 వ పేరాను చూచినయెడల - పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు వలన బంజరు భూములపైన గూడ జమీందారులకు సంపూర్ణ మగు హక్కు లొనగబడె నను వాదనకు ఆ పేరలో ఏ విధమగు ఆధారమును గనుపింపదు. జమీందారులు, వారి స్వప్రయోజనము కొఱకే - సదరు బంజరు భూములను ఇదివరకే అమలునందున్న శిస్తు రేటులను పుచ్చుకొని, దేశాచార సాంప్రదాయ సిద్ధములగు హక్కులకు

భంగము కలుగని విధమున - వ్యవసాయకులకు సాగున కొనగ వలె నని మాత్రమే ఆ పేరాయందు నూచింపబడెను. భూస్వామియొక్క స్వంతకమతము భూములలో రైతులకు జిరాయితి హక్కు నొసగరా దను సూచనను అంగీకరించుటకు భారత ప్రభుత్వము వారి కాక్షేపణ లేదు. కాని బంజరు భూముల విషయమున మాత్రము అట్టి సూచనను ఏ మాత్రమును అంగీకరింపజాలరు. బంజరు భూములలో జిరాయితి హక్కును తొలగించుట సాంప్రదాయ సిద్ధ మగు దేశాచారమునకు విరుద్ధ మనియు, ప్రజాశ్రేయస్సునకు గూడ భంగకరమనియు భారత ప్రభుత్వము వారి అభిప్రాయము.

భూస్వామి యొక్క స్వంతకమతము భూములను తప్ప మిగతా బంజరుభూమి నంతను జిరాయితి హక్కులోనికి దెచ్చు విషయమును చాల జాగ్రత్తగ నాలోచించి దేశీయాచారమును, ప్రజాశ్రేయస్సును పురస్కరించుకొని ప్రభుత్వము వారిదివరకే ఒక నిశ్చయమునకు వచ్చి యున్నారు. బంజరు భూములను సాగుచేసుకొనుటకు తమకు సంపూర్ణ మగు అధికారము కలదనియు, దానిని మార్పుట కెవరికిని అధికారము లేదనియు గ్రామము లందలి రైతులు భావించుచు చిరకాలముగ అట్టి హక్కును అనుభవించుచుచున్నారు. ప్రాతసాగునకును, క్రొత్త బంజరు సాగులకును షరతులయం దెట్టి భేదములేకుండ ఒకేవిధ మగు షరతులతో బంజరుల సేవ్యమైనర్చుకొనుటకు హక్కు గలదని గ్రామస్థు లగు రైతు లెప్పుడును భావించుచుండిరి. ఇట్టి యభిప్రాయము యితర జిల్లాలలోనే గాక చెంగల్పట్ట జిల్లా యందలి గ్రామస్థులందుగూడ బలవత్తరముగ

207

వ్యాపించి యున్నది. దేశాచారసిద్ధముగ రైతులకు గల ఈ హక్కులు 1865 వ సం॥పు కానసముచే తొలగింపబడలేదు. ఇందుచేతను - ప్రజాశ్రేయస్సునకు సంబంధించిన యితర కారణములచేతను జిరాయితీ హక్కు విషయమున, సాగు భూములకును, బంజరు భూములకును ఏ విధముగ విచక్షణను ప్రభుత్వమువారు గావించజాలరు. కాని, బంజరు భూములను రైతులకు వంచిపెట్టు నధికారమును మాత్రము జమీందారులకే యుండవచ్చును. అందు కాక్షేపణ లేదు.”

సొంతకమతం భూములు:—బంజరుభూములన్నీ తమవే అనిన్నీ, వాటిని తాము ఆక్రమించుకుని సొంతకమతాలక్రింద సొంతకమతాలను మార్పుకోవచ్చుననిన్నీ జమీందారులు వివంశ పెట్టిగాని వాదించిరి. ఈ వాదననుగూడ ఫోర్బ్యన్ పెంపుచేసుకోదాని అంగీకరించలేదు. ఈ వాదమును అంగీకరించుట “పబ్లిక్ పాలసీ”కి అనగా (పరిపాలనా ధర్మములకు) కేవలము విరుద్ధమగుటయేగాక ప్రజలకు అనాదినుండి అంగీకరింపబడుచూ వచ్చిన హక్కులను భంగ పుచ్చుట యగుననికూడ ఫోర్బ్యన్ ఖట్టిగ చెప్పెను.

బంజర్లను ఆక్రమించుకోనడము వల్లనేగాక జిరాయితీ రైతులక్రిందనున్న భూములను తాము కొనివేసిన వానినికూడ తమ స్వంతకమతంభూములుగ మార్చివేసికోవచ్చునని ఇంకొక వాదనను జమీందార్లుచేసిరి. అట్లయినచో కొద్దినంపత్సరము లలోనే జమీభూము లన్నియు జమీందారుకు సొంతకమతం భూములైపోయి ఎట్టేటలోని రైతులందరు “ఎప్పుడులేచి

పోమ్మంటే అప్పుడు లేచిపోయే” దిక్కుమాలిన కౌలుదార్లుగ మారిపోవలసివచ్చుననిన్నీ ఇట్టిమస్థితిని అంగీకరించడానికి ఎంత మాత్రము వీలులేదనిన్నీ, జమీందార్లు ఏవంక పెట్టిగాని స్వంత కమతములను విస్తరింపజేసికోడానికి వీలులేదనిన్నీ ఫోర్బ్యూస్ గట్టిగ వాదించెను.

ఇందునుగూర్చిన అతని ఉపన్యాసభాగ మీదిగువ ముద్రించుచున్నాము.

“స్వంతభూమిలేక కమతము భూమి అని వ్యవహరింప బడు భూములలో భూస్వామికి రైతు హక్కును జమీందారు హక్కునుగూడ గలవు. అట్టి కమతము భూమి విస్తీర్ణమును హెచ్చించుకొనుటకు యెంతవర కధికారము గల నను విషయమును గురించి యిక చర్చించెదము. బంజరు భూములను సాగు చేసుకొనుటకు, కమతము భూములను హెచ్చించుకొనుటకు, అందుకుగాను రైతుల నుండి రయితీభూములను కొనుక్కొనుటకు భూస్వాముల కధికార మొసగవలె నను వాదము, పైకి చూచుటకు మాత్రము బాగుగనే గన్పించును. నిజమే, కాని భూస్వాముల కిట్టి అధికారము నొసగినచో, ఆ యధికారము గ్రామములలో ప్రస్తుతము గ్రామవాసులు అనుభవించుచున్న హక్కులను భంగపఱచుటకు పయోగింపబడును. జమీందారు యొక్క స్వంత కమతం భూమిగాక, మిగిలిన భూమి యంతటి యందునుగూడ ప్రజలు అనాదిగా సాంప్రదాయసిద్ధముగా అనుభవించుచున్న హక్కులు కొన్ని కలవు. ఆ హక్కుల ప్రకారము గ్రామస్థులు తమ సాగును బంజరు భూములకుగూడ వ్యాపింప చేసుకొనవచ్చును. ఇది అనాది సిద్ధమైన హక్కు.

ప్రజలకు గల సాంప్రదాయ సిద్ధమగు హక్కులమాట అటుంచి నను - దేశక్షేమమును దృష్టియందుంచుకొని ప్రభుత్వము వారవలంబించ వలసిన విధానము నాలోచించినను, జమిందారు తన స్వంత కమతమును హెచ్చించుకొనకుండ చూచుట, ప్రభుత్వమువారి కర్తవ్యము. రయితీ భూమిని తన యిష్టము వచ్చినటుల స్వంతకమతములోనికి మార్చుకొనుటకు జమిందారున కధికారమున్నచో అతడు కొలది సావత్సరములలో - ఈ శాసనము నందలి నిబంధన లన్నిటి నుండియు గూడ తప్పించుకొని, తన ఏదేని సంతను గూడ స్వంతకమతము లోనికి మార్చుకొన గలడు. అపుడు వ్యవసాయకు లందరును గూడ జమిందారునకు కవులుదార్లుగ నొనర్ప బడెదరు. జమిందారు వారిని తన యిష్టము వచ్చినపుడు పొలములనుండి తప్పింప వచ్చును. వారందరును జమిందారుని దయాధర్మములపై నాధారపడి యుండవలసిన వారయ్యెదరు. అట్టి పరిస్థితులు సంభవింప నిచ్చుటకు ప్రభుత్వమువారి మాత్రమును అంగీకరింపదు. కనుక, సాంప్రదాయసిద్ధ మగు ఆచారమును బట్టి చూచినను దేశక్షేమదృష్టితో చూచినను స్వంతకమతపు విస్తీర్ణమును హెచ్చించుకొనుట కధికార మొసగరాదు. ఈ చట్టముయొక్క ప్రధాన సిద్ధాంతములలో యిది యొకటి. భారతదేశ మందలి యితర ప్రాంతముల యందుగూడ యిదే సిద్ధాంతము అవలంబింప బడెను."

శిస్తు హెచ్చించు హక్కు జమిందార్లకు లేదు :—

శిస్తు హెచ్చించే హక్కు జమిందార్లకు లేదు. శిస్తు హెచ్చించే హక్కు లేదని ఫోర్మన్ చేసిన వాదన

బహుధర్మసమ్మతముగ నున్నందున దాని నిట పూర్తిగ ముద్రించక విడువలేము.

“రెండవవిషయము . కృష్ణనాయకుగారు సూచించినది. శిస్తును హెచ్చించుటకు జమీందారునకు చట్టమునం దొసగ బడు అధికారముల గురించి గౌరవనీయుడగు ఆ నభ్యుదయ గావించిన సూచనలయెడ నాకెంతయు సానుభూతిగలదు. రైతు జమీందారునకు ఎంతశిస్తు చెల్లింపవలెనను విషయమున ఈ రాష్ట్రమున చిరకాలముగ నున్న ఆచారమునుబట్టియే శిస్తు నిర్ణయింపబడవలెనని మదరాసు ప్రభుత్వమువారి అభిప్రాయము. భారత ప్రభుత్వమువారికి మొదట వంపిన చిత్తుచట్టములో అందు కనుగుణముగ నిబంధనలే సూచింపబడెను. ఈ ప్రాంతము నందు అమలులోనున్న “వరం”ను బట్టియే శిస్తురేటు నిర్ణయమగును. “వరము”నే ప్రమాణముగ దీసుకొని అనుసరించిచో దానిని నగదురేటులోనికి మార్చుకొనుట కష్టము కాదు. శిస్తు హెచ్చించు తగ్గింపుల సమస్యగూడ చాలవరకు పరిష్కారమగును. తెల్కలబట్టి వానిని సులభముగ నిర్ణయింప వచ్చును. కమ్యూటేషను రేటులగురించి భూస్వాములు రైతులును తమలో తాము పరిష్కరించుకొనవలెను. ఆ సిద్ధాంతము తప్పగ అమలుజరుపబడిననేతప్ప ప్రభుత్వమువారి విషయమున జోక్యము కలిగించుకొన నవసరముండదు. “వరము”ను పంటలలో ఎంతభాగము స్వామ్యమగు శిస్తు అను విషయమును నిర్ణయించుకొనుటలోగూడ కొన్నిచోట్ల చిక్కులు రావచ్చునని కొందరు సూచించిరి.”

“చాలమంది జమీందారులు పంటశిస్తులను చాల నంప

త్వరములకు పూర్వము శాశ్వత మగు నగదు శిస్తులోనికి
 మార్పుకొని తరువాత ఆ నగదుశిస్తు హెచ్చించుకొనుచుంటు
 వలన ఇప్పుడు పంటలో వారికి చెల్లింపబడెడిభాగ మెంతయో
 తెలియుట కొరత కష్టమే యైనను ఆ రేటుల నిప్పటికిని ఎక్కువ
 కష్టము లేకుండగనే ఋజువు చేయవచ్చు నని నమ్ముచున్నాను.
 గ్రామస్థు లందరకును ఈ రేటులు బాగుగనే తెలియును.
 రైతులు శిస్తుల భారముచే క్రుంగిపోవుచుంటి మని భావించు
 ప్రాంతములలో వారి ఆక్షేపణ కంతకును వెనుకటి గ్రామశిస్తుల
 రేటులకును, యిప్పటిరేటులకును గల వ్యత్యాసమే కారణము.
 అయినను యీ బిల్లునందు కొన్ని సందర్భములలో శిస్తుల
 హెచ్చింపునకు అనుమతి యొసగబడెను. కాలము గడచిన
 కొలదియు పరిస్థితుల మార్పును బట్టి ఈ విషయమున భూ
 స్వాముల కెక్కువ స్వాతంత్ర్యమొసంగుట అవసరముగావచ్చును.
 నిర్దాక్షిణ్య మగు తమ షరతుల ప్రకారము తమకు రావలసిన
 దానికంటె యింకను హెచ్చు మొత్తమును గోరు జమీందారుల
 యెడల నా కెక్కువ సానుభూతిలేదు. పరమెంటు సెటిల్మెంటు
 సమయమున గావించుకొన్న ఒడంబడిక వలన మొత్తము ఆదా
 యములో మూడవ వంతు కంటె అధికభాగమే భూస్వామికి
 సంక్రమించెను. ప్రభుత్వమువారికి రావలసిన శిస్తును వసూలు
 చేసి మూడింట రెండువంతులను ప్రభుత్వము వారికి చెల్లించి,
 మిగతా మూడవవంతు అత డనుభవింపవలెను. అది అప్పటి
 యొడంబడిక. జమీందారులకు వదలి వేయబడినది మూడవ
 వంతు యని చెప్పబడినను నిజముగా నది అప్పుడే మూడవ
 వంతు కంటె చాల అధికముగనే యుండియుండవలెను. అప్పుడు

ప్రభుత్వోద్యోగులకు దేశం బాగుగ తెలియదు. ఎక్కడెంత భూమియున్నదో తెలియదు. అందుచే ఎచ్చటెక్కడ ఆదాయపు విలువను సరిగా లెక్కింప గలిగి యుండ జాలరు. ఆ యొడంబడిక క్రింద ఇప్పుడు జమీందారు లెంత అనుభవించుచున్నారో సులభముగా లెక్కింప వీలులేదు కాని వారి వంతు ఆదాయము అపారముగ హెచ్చె నను విషయము సుప్రసిద్ధము. సర్. భాష్యం అయ్యంగారు అయిదారు వత్సరములకు పూర్వము గ్రామోద్యోగుల బిల్లు చర్చలో పాల్గొని ప్రసంగించుచు, అప్పటికి మొత్తము ఆదాయములో మూడింట రెండువంతులు జమీందారు అనుభవించుచున్నాడని అంచనా వేసిరి. భూస్వాములకు చెందుచున్న యీ అదనపు ఆదాయము ప్రభుత్వ కోశాగారమునకు చేరినయెడల ప్రజోపయోగకరము లగు కార్యముల కుపయోగించెడిది. లేనిచో ప్రజలపై గల శిస్తుల భారమును తగ్గించుట కుపయోగించెడిది. సాగు విస్తీర్ణము నభివృద్ధి పరుచుట వలన జమీందారు ధనవంతుడు గావలెను గాని ఉన్నభూములపై శిస్తుల నిర్దాక్షిణ్యముగ హెచ్చించుట వలనగాదు. బంజరు భూములను సాగులోనికి దెచ్చి రైతుల కొసగవలెను. ఆ పద్ధతి వలన జమీందారు ఆదాయము హెచ్చును. దేశమునకు గూడ మంచిది. ఈపద్ధతి నవలంబించి నంతవరకు జమీందారుల చర్యలు అభినందనీయములు. వారైతుల వ్యవహరించి యున్నను యిదివరకు గావింపబడిన సెటిల్మెంటును మార్చు ఉద్దేశము లేదను విషయము నిజమే. కాని దానివలన జమీందారులు పొందిన లాభములను చూచినచో వారు తమకున్న వని భావించు హక్కులను తగ్గించు

కొని వ్యవహరించుచుంటి మని చెప్పి ప్రజాభిమానమును బడయ ప్రయత్నించుచున్నపుడు - వారియెడల నా కే మాత్రమును సానుభూతి గలుగుట లేదు. వారు ఏ విధమగు సానుభూతికిని అర్హులు కారు. 1802వ సం॥పు జమీందారుల సంతతివారు ఎంతయో లాభకర మగు ఒడంబడిక యొక్క ఫలితముల ననుభవించుచున్నారు. దుబారాగా వ్యసనలోలురు కాకుండ నున్నచో వీ రందరును ఎంతయో ధనికులుగ నుండ వలసినది."

"కాని ఈ ఉపాఖ్యానము నింతటితో వదలివేసి అసలు విషయమునకు వచ్చెదను. శిస్తులహెచ్చింపు విషయమున జమీందారుల కి బిల్లులో సంపూర్ణమగు అధికార మొసగబడ లేదు. 22 క్లాజునకు ఏర్పరుపబడిన ప్రొవైజోవలన కొంతపరిమితి యేర్పరుపబడెను. పంటలో భాగముగా పాలుపద్ధతిని విధింపబడిన శిస్తులను హెచ్చించుటకు అధికార మొసగబడలేదు. టొక్కిరూపమగు శిస్తునుమాత్రమే హెచ్చించవచ్చును. అందుకును కలెక్టరు యెదుట దావావేయవలెను. ఆ ప్రొవైజోయం దిటులగలదు. దా వా భూ మి యున్న గ్రామములో ఏ "వారము" ప్రకారము శిస్తు చెల్లించుట ఆచారసిద్ధమో తెలిసినయెడల సదరు "వారము" రేటుపంటను కిరి సెక్స్ నునందలి సిద్ధాంతములప్రకారము 'కమ్యూటు' చేయుచో వచ్చు శిస్తు రేటుకంటె హెచ్చింపరాదు. ఈ యేర్పాటువలన 1802వ సం॥ రెగ్యులేషనుచే రైతులశిస్తు కేర్పరుపబడిన పరిమితిని ఇకమీద యీ బిల్లునందుగూడ కొనసాగించుటకు ప్రభుత్వమువారు ప్రయత్నించిరి. నేను నా ప్రారంభోపన్యాసమున నుడివినట్లు ఈ

3. ప్రభుత్వమువారిచే నదరు భూమికి ఉపయోగింపబడు ఇరిగేషను వర్కు వదైన నిర్మింపబడి ఆ కారణముచే భూస్వామిని అదనముగా కొంత ఆదాయమును చెల్లింపవలెనని ప్రభుత్వమువారు కోరి యుండుటచేతను,
4. నదీప్రవాహముల చర్యలచే రైతుభూమియొక్క ఫలసాయ మధిక మయ్యె నను కారణము చేతను.”

(1) ధాన్యపు మార్కెట్ రేట్లు:—ధాన్యాదుల ధరలు హెచ్చితే, రొక్కపు రేటు హెచ్చించవచ్చు నట. అయితే ఈ పద్ధతి పర్మనెంటుగ రేట్లు నిర్ణయమైన కేసులకు వర్తించ దని ఈ క్లాజ్ కిందనే మినహాయింపు స్పష్టముగ వ్రాయబడి యున్నది. అనగ, ఈ పద్ధతి 1802 నాడు జిరాయితీహక్కు రేట్లు స్థిరపరుపబడిన భూముల విషయములో వర్తించదనుట నిస్సందేహమే గద. కాబట్టి యిది పాత బంజర్లకు మాత్రమే వర్తించునని సారాంశము.

(2) భూసారము హెచ్చితే:—భూసారము జమీందారు ఖర్చుమీద హెచ్చయినట్లయితే శిస్తు హెచ్చించవచ్చు నట. దీనిని గుఱించి లోగడ రెంటు ఆక్టును చర్చించు నందర్భములో చెప్పి యే యున్నాము. రెంటు ఆక్టులో యిట్టి ఏర్పాటు అనాది బంజర్ల విషయము లోనే చెప్పబడెను. దానిని 1908 సం॥ ఆక్టులో జిరాయితీ భూములకు గూడ వర్తింపజేయబూనుట ఆశ్చర్యము. ఇట్టి

2వ క్లాజ్ :—

భూసారము హెచ్చితే శిస్తు హెచ్చించవచ్చునా?

కొని వ్యవహరించుచుంటి మని చెప్పి ప్రజాభిమానమును బడయ ప్రయత్నించుచున్నపుడు - వారియెడల నా కే మాత్రమును సానుభూతి గలుగుట లేదు. వారు ఏ విధమగు సానుభూతికిని అర్హులు కారు. 1802 వ సం॥పు జమీందారుల సంతతివారు ఎంతయో లాభకర మగు ఒడంబడిక యొక్క ఫలితముల ననుభవించుచున్నారు. దుబారాగా వ్యవసాయులు కాకుండ నున్నచో వీ రందరును ఎంతయో ధనికులుగ నుండవలసినది."

"కాని ఈ ఉపాఖ్యానము నింతటితో వదలివేసి అసలు విషయమునకు వచ్చెదను. శిస్తులహెచ్చింపు విషయమున జమీందారుల కి బిల్లులో సంపూర్ణమగు అధికార మొసగబడలేదు. 22 క్లాజునకు ఏర్పరుపబడిన ప్రొవైజోవలన కొంతపరిమితి యేర్పరుపబడెను. పంటలో భాగముగా పాలుపద్ధతిని విధింపబడిన శిస్తులను హెచ్చించుటకు అధికార మొసగబడలేదు. కొక్కిరూపమగు శిస్తునుమాత్రమే హెచ్చించవచ్చును. అందు గును కలెక్టరు యెదుట దావావేయవలెను. ఆ ప్రొవైజోయం దిటులగలదు. దా వా భూ మి యున్న గ్రామములో ఏ "వారము" ప్రకారము శిస్తు చెల్లించుట ఆచారసిద్ధమో తెలిసినయెడల సదరు "వారము" రేటుపంటను కిరి సెక్స్ నునందలి సిద్ధాంతములప్రకారము 'కమ్యూటు' చేయుచో వచ్చు శిస్తు రేటుకంటె హెచ్చింపరాదు. ఈ యేర్పాటువలన 1802 వ సం॥ రెగ్యులేషనుచే రైతులశిస్తు కేర్పరుపబడిన పరిమితిని ఇకమీద యీ బిల్లునందుగూడ కొనసాగించుటకు ప్రభుత్వమువారు ప్రయత్నించిరి. నేను నా ప్రారంభోపన్యాసమున నుడివినట్లు ఈ

బిల్లుక్రిందకువచ్చు ఒకతరగతి ప్రజలనుగురించి మాత్రము కొంత దిగులుపడుచున్నాను. అనగా 1802వ సంవత్సరమునుండియు గూడ ఒకేనిర్ణీతమగు శిస్తును చెల్లించుచున్న రైతులనుగురించి. రైతు 1802 నుండి ఇంతవరకు నగదులో ఒకేశిస్తు చెల్లించుచు, ఆ విషయమును ఋజువుచేయగలిగినయెడల ఈ ప్రొవైజో ఎంత వర కాతనిని శిస్తుహెచ్చించునుండి కాపాడగల్గునో స్పష్టముగ చెప్పజాలను. అయినను దీనివలన అట్టి రైతునకు ఎక్కువ నష్టము గలుగునని అనుకొనను. ఇటీవలకూడ కొన్నిదావాలలో రైతులు 1802వ సంవత్సరమునుండియు తాము నగదురూపము ననే శిస్తులు చెల్లించుచుంటిమనియు ఇదివర కెప్పుడును సదరు శిస్తులు మార్చబడలేదనియు ఋజువుచేసియుండిరి. రైతులు ఇకమీదగూడ ఏవిధమగు మార్పునులేకుండ వెనుకటిశిస్తులనే చెల్లించుకొను హక్కుగలిగియున్నారనియు ఎక్కువ చెల్లించ సక్కరలేదనియు న్యాయస్థానముల వారా దావాలలో తీర్పు చెప్పియుండిరి."

“పాతబంజర్లు” — విశ్వామిత్రసృష్టి

భూమి డివన్యసమునుండి ఇన్ని భాగములను ముద్రించితిమి. వానిలో ముఖ్యముగ బంజరుభూములయందు జమీందార్ల కేవిధమైన ప్రత్యేకపుహక్కులు లేవనిన్నీ వాటిలోకూడ రైతులకు జిరాయితి హక్కుగలదనిన్నీ వాటిమీదకూడ ప్రక్క భూములలో 1802 సం॥రమునాడు విధించిన రేట్లకంటె హెచ్చురేట్లు విధించరాదనిన్నీ ఈ డివన్యససారాంశము.

“పాతబంజర్లు”
విశ్వామిత్రసృష్టి

శియనప్పటికి తీరా బిల్లుప్యాస్ కాబోయేసమయానికి సీమలోని ఇండియామంత్రినుండి హుకుములు వచ్చెను. జమీందార్ల పయత్నము వారి ధనబలము, పలుకుబడిబలము ఇక్కడనుండి వస్త్రసముద్రములుదాటి ఇంగ్లండులో నున్న ఇండియామంత్రిని మాడ కదలించివేసెను. అతడే మని హుకుముల బంపెను? “పాతబంజరులు” అనుపేరుతో కొన్నిటిని ఏర్పరచవలసిన దనినీ వాటిలో రైతులకు జిరాయితీహక్కు లేకుండజేసి జమీందార్లకు పూరాహక్కు లివ్వవలసిన దనినీ ఈ హుకుముల సారాంశము.

ఈ హుకుముల ననుసరించి లోగడ పదేండ్లనుండి రైతాధీశములో లేని బంజర్లనీ “పాతబంజర్లు”గ ఆక్టులో నిర్వచింపబడెను. ఇది విశ్వామిత్రసృష్టి. ఈ రీతిగ యీ ఆక్టులో మరల రెండు రకాలభూములు ప్రత్యక్షమైనవి. ఒకటి ఉత్తమ తరగతివి-అనగా రైతులకు జిరాయితీ హక్కుగలవి. 1802 నం॥ నాటినుండి శాశ్వతపు రేట్లతో స్థిరపరుపబడినవి. ఇక 1908నం॥ ములో జమీందార్లకు మెహార్బానీ చేయడానికిగాను సీమ మంత్రి హుకుముమీద కృత్రిమముగ సృష్టింపబడిన “పాత బంజర్లు” అనేవి రెండవరకపుభూములు- ఈ ఆక్టులో ఈ రెండు రకముల భూములు కలగావులగంగా కలిపి సెక్షనులను వ్రాసిరి. దీనిఫలిత మేమిటంటే 1865 నం॥రపు రెంటుఆక్టువల్ల జడ్జిలచేతులలో జరిగిన అవకతవకలే మరల యీ ఆక్టువల్లకూడ జరుగ నారంభించినవి. ఇది అయ్యవారిని చేయబోతే కోరిలయిన చందమైనది.

50 వ శ్లోకం

1 వ క్లాజు

రెండురకాలభూముల
మిళితము

ఈ రెండురకాలభూములు కలగాపురా
గంగా కలిపినట్లు 1908 సం॥నాటి యీ
ఆక్టుయొక్క 50వ శ్లోకన్ 1వ క్లాజు చెప్ప
చున్నది, చూడండి—

ఈ అధ్యాయములోని నియమాలు అనుభవశాశ్త్ర
తత్వము పొందియుండే అందరు రైతులకున్నా మరి అవసర
మయినంతవరకూ వ్రాతమూలకంగా కౌలుపొందినవారుతప్ప
ఇతరవిధాల వ్రాతబంజరును ల్యాండుహోల్డరు వద్దనుండి పొంది
యుండే రైతులకును అన్వయముగాగలవు.*

రెండు రకాల భూములను కలుపుతూ శిస్తు హెచ్చింపు
లకు ఈ ఆక్టుయొక్క 30, 40 శ్లోకములలో కొన్ని అవకాశ
ములు కల్పింపబడెను. ఈ అవ
శిస్తు హెచ్చింపులకు అవకాశ
మిచ్చే 30 వ, 40వ శ్లోకములు
'పాత బంజర్లకు మాత్రమే
వర్తిస్తవి కాని, జిరాయితీ
భూములకు వర్తించవు.
లాయర్లయు చేతులలో జిరాయితీ రైతులకు కూడ వర్తింప
చేయబడి వారి దుంపలు తెంపబడెను.

30 వ శ్లోకను చూడండి.

ఇందు ఉదహరింపబడిన నాలుగు విధాలుగ తప్ప, ఇం

*"The provisions of this chapter shall apply to all ryots with a permanent right of occupancy and also so far as may be to ryots holding old waste under a landholder otherwise than under a lease in writing."

కొక అయిదవ విధముగ జమిందారుడు శిస్తు హెచ్చించడానికి 30వ శెక్కును వీలు లేదని ఈ శెక్కును చెప్పుతుంది. ఆ నాలుగు వివరణ విధాలు ఏమిటో అవి నిజముగ జిరాయిటీ రైతులకు ఉద్దేశింపబడినవో లేవో తెలిసికొందము.

“శెక్కు 30 :— రైతు తన భూమిపై భూస్వామికి నగదు రూపమున శిస్తు చెల్లించుచున్నయెడల భూస్వామి ఈ క్రింద నుదహరింపబడిన వానిలో ఏ కారణము చేతనైనకాని శిస్తును హెచ్చింపవలె నని కలెక్టరుకు దరఖాస్తుచేయవచ్చును.

1. జమిందారీ డివిజనులో గాని, సదరు తాలూకాలోగాని ప్రస్తుతపు శిస్తు అమలులో నున్న కాలమందు స్థానిక ఆహారధాన్యముల ధరలు దామాషాయిన హెచ్చె నను కారణము చేతను :— అయితే

(ఎ) సదరు శిస్తు శాశ్వతముగ నొకేరేటున చెల్లింపబడ వలసిన దైనయెడల యీ క్లాజు క్రింద ధరలు హెచ్చె నను కారణముచే శిస్తును హెచ్చింపరాదు.

(బి) ఇదివరకు చెల్లింపబడుచున్న శిస్తును ఈ క్లాజుక్రింద రూపాయికి రెండణాలు చొప్పున కంటే ఎక్కువ హెచ్చింపరాదు.

2. ప్రస్తుతము చెల్లింపబడుచున్న శిస్తురేటు అమలునందున్న కాలమున భూస్వామిచేగాని, భూ స్వామి ఖర్చుమీద గాని, రైతు భూమియొక్క ఫలసాయ మధికతరమొనర్చు బడి నను కారణముచేతను,

3. ప్రభుత్వమువారిచే నదరు భూమికి ఉపయోగింపబడు ఇరిగేషను వర్కు వదైన నిర్మింపబడి ఆ కారణముచే భూస్వామిని అదనముగా కొంత ఆదాయమును చెల్లింపవలెనని ప్రభుత్వమువారు కోరి యుండుటచేతను,
4. నదీప్రవాహముల చర్యలచే రైతుభూమియొక్క ఫలసాయ మధిక మయ్యె నను కారణము చేతను.”

(1) ధాన్యపు మార్కెట్ రేట్లు:—ధాన్యాదుల ధరలు హెచ్చితే, రొక్కపు రేటు హెచ్చించవచ్చు నట. అయితే ఈ పద్ధతి పర్సెనెంటుగ రేట్లు నిర్ణయమైన కేసులకు వర్తించ దని ఈ క్లాజ్ కిందనే మినహాయింపు స్పష్టముగ వ్రాయబడి యున్నది. అనగ, ఈ పద్ధతి 1802 నాడు జిరాయిటీహక్కు రేట్లు స్థిరపరుపబడిన భూముల విషయములో వర్తింపదనుట నిస్సందేహమే గద. కాబట్టి యిది పాత బంజర్లకు మాత్రమే వర్తించునని సారాంశము.

(2) భూసారము హెచ్చితే:—భూసారము జమీందారు ఖర్చుమీద హెచ్చయినట్లయితే శిస్తు హెచ్చించవచ్చు నట. దీనిని గుఱించి లోగడ రెంటు ఆక్టును 2వ క్లాజ్ :— భూసారము హెచ్చితే చర్చించు నందర్భములో చెప్పి యే శిస్తు హెచ్చించ యున్నాము. రెంటు ఆక్టులో యిట్టి వచ్చునా? ఏర్పాటు అనాది బంజర్ల విషయము లోనే చెప్పబడెను. దానిని 1908 సం॥ ఆక్టులో జిరాయిటీ భూములకు గూడ వర్తింపజేయబూనుట ఆశ్చర్యము. ఇట్టి

పెంపుడల పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు వరతులకు భిన్నమైనది. ఎట్టి కారణముచే గాని శిస్తు రేట్లు హెచ్చింపడం రాదని 1802 సం॥రపు రెగ్యులేషనులు చెప్పుచుండగ వానికి భిన్నముగ ఈ 1908 సం॥రపు ఆక్టు ఇట్టి ఏర్పాటు ఎట్లు చేయగలదు?

ఆనకట్టలు వృగైరాలుకట్టి భూములను హెచ్చుఫల వంతములోనికి తేవడానికేగద గవర్నమెంటువారు శిస్తువసూలు చేయుచున్నది? శిస్తుమాత్రము వసూలుచేస్తూ, “ఈ అభివృద్ధి పనులు మేముచేయడము ఎందుకు? చేస్తే అదనపురేట్లు వుచ్చు కుంటాము” అని గవర్నమెంటు వాదిస్తే ప్రయోజన మేమిటి? గవర్నమెంటుస్థానేవున్న జమీందార్లకుగూడ ఇట్టిబాధ్యత గలదు. ఈ బాధ్యతనుండి తప్పించుకొనుటకై వారు చీటికి మాటికి హెచ్చుశిస్తులు కావా అని కోరడం పబ్లిక్ పాలసీకి పరిపాలనా ధర్మములకు విరుద్ధ మగుటయేగాక పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు వరతులకుగూడ భిన్న మనుసంగతి వారు గమనించకపోవడము విచిత్రము! ఏవోవంకలుచెప్పి రైతులమీద శిస్తులనుమాత్రము హెచ్చించడానికి జమీందార్లు తయారుగ వుంటారుగాని, తమపేష్కన్ హెచ్చించడానికి మాత్రము వారు ఒప్పుకొనరు. పేష్కన్ హెచ్చించడ మనేది పర్మనెంటు సెటిల్మెంటుకు విరుద్ధమైతే శిస్తులు హెచ్చించడం మాత్రం కాదా? కాబట్టి 30వ శెక్టర్లోని 2వ క్లాజు నిజానికి పాత బంజర్లకు ఉద్దేశింపబడినదేగాని జిరాయితీహక్కుగల భూములకు వర్తింప నుద్దేశింపబడినది కాదనియైనా అర్థము చెప్పవలెను. లేదా అట్టి అర్థము ఈ ఆక్టుచేసినవారి బుర్రలలో లేదంటే, ఈ క్లాజు పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు వరతులకు భిన్న

మైనది కావున దానిని వెంటనే రద్దుపరచవలసియుండు నని యైనా చెప్పవలెను. ఈ సందేహాలను తీర్చి “లా”ను స్పష్టముగ నిర్వచించడానికోసమే ప్రకాశముకమిటీవారు సంకల్పించిరి. అందుకనియే వారు యీ శెక్షనులు రద్దుకావలె నని శిఫారసు చేసిరి.

3వ క్లాజు ఇరిగేషన్ పనులు:—

3వ క్లాజు
ఇరిగేషన్ పనులు
కల్పిస్తే, శిస్తు హెచ్చించ
వచ్చునా ?

దీనికికూడ పైన 2వ క్లాజుకు చెప్పిన
అర్థమే వర్తించవలెను. ఇరిగేషను
పనులు కల్పించినా మనే పేరుచెప్పి
జిరాయితీభూములపై హెచ్చుశిస్తు

విధించరా దని ప్రకాశంకమిటీవారు స్పష్ట మొనర్చిరి.

4వ క్లాజు. ఫ్లూవియల్ యాక్ట్:—

నదుల మార్గాలు మారడంవల్లనున్న ఒండుమట్టి వగైరాలు
పట్టుటవల్లనున్న భూమికిబలంపట్టితే
అందువల్లకూడా జమీందారుడు శిస్తు
హెచ్చింపవచ్చునట. ఇది బలేవంత
యైన పద్ధతి. భగవంతుడు చేసిన అభి
వృద్ధికి కూడ తామే కర్తలమని జమీం
దార్లు బయలుదేరడం బలేబాగున్నది.

4వ క్లాజు—
ఫ్లూవియల్ యాక్ట్ వల్ల
అనగ నదులఒండువల్ల
రాలవల్ల భూమికిబలం
పట్టితే, శిస్తు హెచ్చించ
వచ్చునా ?

శిస్తు హెచ్చించే విషయములో ఇంత మెలకువగ నున్న జమీం
దార్లు అతివృష్టి, అనావృష్టులవల్ల పంటలు పోయినప్పుడున్నా,
పొలాలు నదీపాతమైనప్పుడున్నా రైతులకు రిమీషనులు
యిచ్చుటకు అంతటి ఉత్సాహమునే యేల చూపరు ? ఈ
సందర్భమున పూర్వకవి, మహానుభావుడు, అడిదం సూరన్న

గారు తమ రామలింగేశ్వర శతకములో చెప్పిన చక్కని పద్యము జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది.

సీ. “ఎండిన యూళ్ల గోడెరిగింప డెవ్వడు
పండిన యూళ్ళకు ప్రభువు లంత”

ఈ క్లాజుకూడ విపరీతమైనదే గాక, పర్మెనెంటు సెటిల్ మెంటు షరతుకు భిన్నమైన డిగుటచేతనున్నా, వర్తిస్తే నిజానికి పాతబంజర్లకు వర్తింపవలసిన డిగుటచేతనున్నా, దీనిని రద్దు పరచవలసి యుండు నని ప్రకాశం కమిటీవారు శిఫార్సుచేయుట మిక్కిలి సబబుగా నున్నది.

1908 సం॥ నాడు సృష్టింపబడిన పాతబంజర్లనునవి 1934 సం॥రపు సవరణచట్టాలలో రద్దుపరుపబడినవి. కాబట్టి ఆనాడే ఈ నాలుగు క్లాజులనుకూడ నిజానికి రద్దుపరచవలసి యుండెను. అట్లు జరుగకపోవుట తప్పు. ఈ తప్పును సవరించు టకు ప్రకాశము కమిటీవారు సిఫారసుచేయుట సబబుగ నున్నది.

40 వ శ్లోకము - కమ్యుటేషను.

30వ శ్లోకములో నుదహరించిన నాలుగు మార్గాలవల్లను 40వ శ్లోకము - కమ్యుటేషను గాక, ఇంకొక అయిదవ మార్గమువల్ల పద్ధతి అంటే ఏమిటి? కూడ జమీందార్లు రైతులపై శిస్తు పంటరూపేణా శిస్తును లను హెచ్చింపజూచిరి. ఇదే ఎస్టేటు రొక్కరూపేణా మార్పుకోవడం ల్యాండు ఆక్టులోని 40 వ శ్లోకంలో చెప్పబడిన “కమ్యుటేషను” పద్ధతి. కమ్యుటేషనుపద్ధతి అంటే ఏమిటి?

శిస్తు పంట రూపేణా యిచ్చే కేసులలో దానిని కొన్ని రూపంగా మార్చుకోడానికే “కమ్యూటేషను” పద్ధతి అంటారు.

ఏ లెక్కప్రకారం ఈ మార్పుదల ఏ లెక్క ప్రకారం జరగాలి?

ఈ మార్పు 1802 సం॥ నాడున్నూ, దరిమిలా 1865 సం॥

జరగాలి?

వరకున్నా శిస్తులు చాల చోట్ల పంటరూపేణా చెల్లుబాది యగుచుండెను. దరిమిలా, అవి ఉభయుల సమ్మతి మీద కొక్కమున మార్చుకొనబడుచుండెను. ఈ సందర్భములో యీ శెక్స్ ను ఏమి చెప్పుచున్నదనగ, ఇట్టి మార్పుకోసం ఉభయులలో ఎవరైనా కలెక్టరువద్ద దరఖాస్తుపెట్టుకోవచ్చుననినీ, అతడు గత పదేండ్ల పంటధరలనుబట్టిన్నీ ప్రక్కభూముల కొన్నిపురేట్ల వగైరాలను బట్టిన్నీ విచారించి కొన్నిపురేట్లను నిర్ణయించవచ్చుననినీ ఈ శెక్స్ ను చెప్పుచున్నది.

1802 దరిమిలా పంటధరలు ప్రపంచములో అనేక కారణములచే హెచ్చుసాగెను. రైళ్ళు, రోడ్లు, ఓడమార్గాలు,

మార్కెట్టుధరల
మార్పులకు కలతోక
యుండదుగదా !
వాని నెట్లు సమ్మతి
కొన వచ్చును ?

టెలిగ్రాములు వగైరా రాకపోక సౌకర్యములవల్లనున్నూ, కరెన్సీ మార్పులవల్లనున్నూ, జమీందార్లకు గవర్నమెంటుకు సంబంధములేని ఇంకా ఎన్నో అదృశ్యపు కారణాలవల్లనున్నూ ప్రపంచములో ధరలు హెచ్చుసాగెను. ఈ హెచ్చింపును చూచి

గవర్నమెంటుకు కళ్ళుకుట్టెను. తమరైతువారీ ఏరియాలలో కూడ 80వండ్లకొకసారి “రీసెటిల్ మెంటు” పేరుచెప్పి శిస్తులను హెచ్చించడానికి గవర్నమెంటు పూనుకొనెను. ఈ విధంగా 1866, 1896, 1926 సం॥లలో మూడుసార్లు 3 ‘రీసెటిల్ మెంటు’

లలో సర్కారువారు భూమిపన్ను హెచ్చించిరి. ఈ గాలియే జమీందరియాలకుకూడ 1908 సం॥లో ప్రాకింపబడెను. గవర్న మెంటు ఏరియాలలో రీ సెటెల్ మెంటు పేరిట జరిగే హెచ్చింపులే జమీందరియాలలో “కమ్యూటేషన్” అనే మిషమీద చేయబడసాగెను. కాని, ఇది అక్రమము. వస్తువులధర లనేటటు వంటిని స్థిరమైనవికావు. 1926 సం॥ లో ధర లన్ని ఇకమీద హెచ్చుతునే వుంటవనే అంగనామీద రీ సెటెల్ మెంటు రేట్లను రూపాయికి ముడణాల చొప్పున పొడిగించివేసిరి. కాని, తీరా, అవి 1930 సం॥లో వసూలు చేయవచ్చేనాటికి ప్రపంచములో ధరలు విపరీతముగా పడిపోయి, అందరినడుములు విరిగెను. కాని రైతులమీది పన్నుభారముమాత్రము అట్లే నిలచియుండెను. కాబట్టి యీ ధరలను నమ్ముకుని హెచ్చింపుచేయుట తేముకరమైన పద్ధతికాదు.

ఇది యిట్లుండగ, యీనాటి ధరలనుబట్టి కమ్యూటేషన్ చేయడమంటే శిస్తులను హెచ్చించడానికి ఇంకొక మార్గము

కనిపెట్టడమనే అర్థము. ఇది 30 వ శెక్స్ 40 వ శెక్స్ నకు స॥లో చెప్పబడిన నాలుగు మార్గాలలో ఒకటి. కాబట్టి, ఇది చెల్లనేరదు. ఈదృష్టిలో చూస్తే 40 వ శెక్స్, 30 వ శెక్స్ నుకు

కేవలము విరుద్ధమైనదని చెప్పక తప్పదు. ఈరెండు శెక్సులను ఇద్దరు వేర్వేరు గుమాస్తాలు ముసాయిదాలు వ్రాసినట్లు కనిపిస్తుంది. రెంటిని ఒకడే వ్రాసియుంటే యీ పొరపాటు జరిగి యుండదు.

ఇక “కమ్యూటేషన్” అనలే చేయకూడదా అంటా

రేమో? మహారాజులాగ చేసికొనవచ్చును. అయితే, పంట

ధరలు యిప్పటివికాక 1802 సం॥నాటివి

“కమ్యుటేషన్”
అసలే చేయకూడదా?
ఎలెక్ట్రాప్రకారం?

అయివుండవలెనని మావాదన. ఏలననగా

ఆనాడు రొక్కపురేట్లున్నా, పంటభాగ

ములున్నా స్థిరపరుపబడినవి. దరిమిలా

సంవత్సరాలలో హెచ్చుచు తగ్గుచున్న ధరలనుబట్టి రేట్లు

మారుతూ వుండవలెనంటే, 1802 సం॥నాడు ఏర్పరుపబడిన

“స్థిరత్వము” “శాశ్వతము” అను మాటలేమైపోతవి? రైతు

ఆనాడే పంటభాగాన్ని రొక్కంగా మార్చుకొని వుంటే

ఆరేటే నేటికిని స్థిరపడి వుండేదేగద? అట్లు మార్చుకోకుండా

ఉన్నందుకు ఇప్పుడతనిని యీ విధంగా శిక్షించడానికి ఏము

లేదు. పర్మి నెంటు సెటిల్ మెంటుయొక్క ఉద్దేశ్యము అట్టిది

ఎన్నడూ కాజాలదు. అదిగాక, “కమ్యుటేషన్” జేసేటప్పుడు

ప్రక్కభూముల రొక్కపురేట్లుకూడ ఎట్లున్నవో కలెక్టరు

విచారించవలెనని ఈ శెక్షన్ బి - క్లాజు చెప్పుచున్నది. ప్రక్క

భూములకు 1802 సం॥లో రొక్కపురేట్లు స్థిరపడివుంటే, అని

ఆనాటి పంటధరలనుబట్టి యుండునుగాని వేరువిధంగా ఉండవు

గద! అట్టిచో, ఇప్పుడీ భూముల విషయములో ఈనాటి

(హెచ్చు) ధరలను లెక్కగా తీసికొనడంలో సబబేమున్నది?

ఈ కారణాలచేత, కమ్యుటేషన్

విషయములో 1802 సం॥ నాటి

ధరలు ప్రమాణంగా తీసికోవాలి

గాని, ఇటీవలవికావని ప్రకాశం

కమిటీవారు మిక్కిలి సబబుగా శిఫారసుచేసియున్నారు.

1802 సం॥ నాటి మార్కెట్
ధరల ప్రకారమే కమ్యుటేషన్
చేయవలెను.

— ఇ త ర శై క్ష ను లు —

ఇంతవరకు ఎట్టేటుల్యాండు ఆక్టులో జిరాయితీ హక్కు కున్నా, శిస్తు హెచ్చింపులకున్నా సంబంధించిన శైక్షనుల గురించి చెప్పితిమి. మిగతా కొన్ని యితర శైక్షనులనుగూడ పరిశీలించి ఈ అధ్యాయమును ముగించెదము:—

25 వ శై క్ష ను

రైతును జమిందారుడు భూమిలో ప్రవేశపెట్టేటప్పుడు “ప్రీమియం” అనగా “నజరానా” పుచ్చుకోవచ్చునని

ఈ శైక్షను చెప్పుచున్నది. ఇట్టి ఏర్పాటు

25 వ శైక్షకు
నజరానాలు

1865 సం॥ రెంటుఆక్టులో లేదు. 1802

పుచ్చుకోవచ్చునా? నాడు దీనిని తలపెట్టిన వాడేలేదు. గవర్న

మెంటు ఏరియాలలో కూడ ఇట్టి ఏర్పాటు

లేదు. కొత్తభూమిలో ప్రవేశించేటప్పుడు అది సాధారణంగా

నిస్సారంగా వుంటుంది. దానిని బాగుచేసికోడానికి రైతుకు

ఎంతోఖర్చు, కష్టము అవుతుంది. అట్టి సందర్భములో రైతుకు

కొన్నాళ్లపాటు శిస్తు రాయితీ చేయడం సబబుగాని, అది లేక

పోగా పైపెచ్చు నజరానా తేతెమ్మని అడగటములో సబబేమీ

కనిపించదు. తెల్లదొరలకు టీ, కాఫీ, వగైరా పంటలు

పండించుకునే నిమిత్తము సర్కారువారు లక్షలకొలది యకర

ముల భూములను ఇచ్చినపుడు వారికి మొదటి సంవత్సరాలలో

శిస్తులు తక్కువ కట్టి క్రమక్రమముగా గాని, మామూలు

శిస్తులు పుచ్చుకోలేదు. తెల్లదొరల కిచ్చిన యిట్టి సౌకర్యము

మన పేదజమిందారు రైతులకు లేకపోగా వారివల్ల ఎదురు

నజరానాకూడా పుచ్చుకోవడమా? కాబట్టి దీనిని రాబోవు ఆర్థంలో పూర్తిగా రద్దుపఱచుటకు ప్రకాశం కమిటీవారు శిఫార్సు చేశారు.

28 వ శెక్షన్లు

రేట్లవిషయమై దావాలుపడ్డప్పుడు “అప్పటికే చెల్లిస్తున్న రెంటు న్యాయమైన రెంటు” అని ఊహించుకోవలెనని

28 వ శెక్షన్ ఈ శెక్షన్లు చెప్పుచున్నది. ఇట్టి ఊహ “న్యాయమైనరెంటు” ‘ప్రిసంప్లను’. తప్పు. వలననగా, రైతులు “ఫెయిర్ రెంటు” తెలిసియో తెలియకయో ఆనాటికి హెచ్చు అంటే ఏమిటి?

శిస్తులను ఇస్తూ వుండవచ్చును. 1865సం॥ దరిమిలా అనేకమంది జమీందార్లు రెంటు ఆర్టు 11 వ శెక్షన్ 1 వ క్లాజు నాధారముచేసికొని, హెచ్చురేట్లతో, రైతులను నిర్బంధించి కంట్రాక్టులు వ్రాయించుకొన్నారు. నిజానికి అవి వర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు షరతులప్రకారం చెల్లదగినవి కావని పైన వివరించి యుంటిమి. అయితే, అట్టి ఆక్రమపు కంట్రాక్టు రేట్లన్నీ న్యాయమైనవని కలెక్టరు ఊహించుకోవలెనని ఈ 28వ శెక్షన్ చెప్పుచున్నది. ఇది విరుద్ధముకాదా? కాబట్టి యీ శెక్షన్లకూడ ప్రకాశం కమిటీవారి శిఫార్సు ప్రకారం రద్దుకాబడవలెను.

46 వ శెక్షన్

పాతబంజరును శలవులేని సాగుచేస్తే దానికి $2\frac{1}{2}$ రేట్లు శిస్తు విధిస్తామని ఈ శెక్షన్ చెప్పుచున్నది. బంజర్లను సాగు

46 వ శ్లోక
శలవులేని సాగు
పినాళిటీలు

లోనికి తేవలసిన ద్యూటీ జమీందార్ల యం
దున్నది. బంజరును ఆక్రమించుకొని సాగు
చేసుకునే హక్కు రైతుకు స్వతస్సిద్ధముగ
నున్నది. అట్టిచో “శలవులేని సాగు” అనేది
ఉండనేరదు. కాకపోతే, రైతు ముందుగ జమీందారును
కోరవలెను. అట్లు కోరినప్పుడు, జమీందారుడు నిరాకరించ
డానికి వీలులేదు. కాబట్టి ఎవరైనా రైతులు బంజరును ఆక్ర
మించి సాగుజేస్తూవుంటే అది శలవులేని సాగుని పేరుబెట్టి
దానిమీద $2\frac{1}{2}$ రెట్లు శిస్తుకట్టడము అన్యాయమనినీ,
మామూలు ఒంటిరేతు వుచ్చుకోవలెననినీ, ప్రకాశంకమిటీ
వారి అభిప్రాయము. కాబట్టి ఈ పినాళిటీ శ్లోక కూడ రద్దు
కావలెనని వారు శిఫార్సు చేసిరి.

పట్టాలు, ముచ్చిలికాలు

ప్రతిసాలున పట్టాలు ముచ్చిలికాలు ఇచ్చి పుచ్చుకునే
నిమిత్తము మిక్కిలి చిక్కయిన తంతు ఒకటి ఎట్టేటు ల్యాండు

4 వ అధ్యాయము
పట్టాలు, ముచ్చిలికాలు.

ఆట్లు 4 వ అధ్యాయములో వివరింప
బడినది. ప్రతిసాలున యివి యిచ్చి
పుచ్చుకోవాలని చెప్పడమువల్ల అజ్ఞాను
లగు జడ్జీలు కొందరు బయలుదేరి, ఈ రైతులు ఏకసాలు
కొలుదాల్లేనంటూ విపరీతార్థము చెప్పడమున్నూ, దానివల్ల
రైతులకు ఇబ్బందులు కలగడమున్నూ మన మిదివరకు చూచి
యున్నాము.

జమీందారుకు నన్నదు ఎట్టిదో రైతుకు పట్టా అట్టిది.

కాబట్టి జమీందారుకు శాశ్వతముగా ఒకేసారి సన్నదు ఇచ్చి నట్లు, రైతుకుకూడ ఒకేసారి స్థిరమగురేటుతో పట్టా యివ్వ బడవలెనని ప్రకాశం కమిటీవారు సూచించిరి. దీనిప్రకారం ఇప్పటి ఎస్టేటులాండ్ ఆక్టుయొక్క 4 వ అధ్యాయం యావత్తు పూర్తిగ రద్దుకావలెనని వారితలంపు.

జప్తులు - వేలాలు

ఇందు నిమిత్తమై ఎస్టేటుల్యాండు ఆక్టు 6 వ అధ్యాయ

6 అధ్యాయము ములో బోలెడుతంతు చెప్పబడినది.

జప్తులు, వేలాలు.

అదంతా అనవసరము. గవర్నమెంటు వారి యాలో గవర్నమెంటు ఉద్యోగులద్వారా శిస్తు చెల్లుబడియగు చున్నట్లే, జమీన్దారియాలలో జమీందార్లద్వారా చెల్లుబడి యగుచున్నది గనుక ప్రస్తుతము ఈ ఆరవ అధ్యాయములో చెప్పబడిన తంతునంతా రద్దుపరచి, రివిన్యూ ఉద్యోగుల ద్వారానే యీ శిస్తులు వసూలుపరచడము మంచిదని ప్రకాశము కమిటీవారి అభిప్రాయము. గవర్నమెంటు శిస్తులతో పాటు గవర్నమెంటు కరణాలు, మునసబులే జమీన్దారులకూడ వసూలుపరచి తమకు రావలసిన పేష్కాన్పోను మిగతాది జమీందార్లకు యిచ్చివేస్తే జమీందార్లు ఇప్పుడు పెట్టుకొను చున్న సముద్దాగు వగైరా శిబ్బంది ఖర్చంతయు వారికి తగ్గి పోవును.

ఇరిగేషన్ పనులు

ఇందును గూర్చిన శ్లెక్కులు ఎస్టేటుల్యాండ్ ఆక్టు 8 వ

అధ్యాయములో చెప్పబడినవి. ఇరిగేషను వసతులు కల్పించ
డము, నాటిని మరమ్మతులు చేయడమనేది అనాదిసిద్ధముగ
రాజులకు విధిపబడిన డ్యూటీలలో ప్రధానమైనది. అందు

రిగ అధ్యాయము,
ఇరిగేషన్ పనులు

కొఱకే వారికి ప్రజలు శిస్తులు చెల్లించ
డము. ఈ డ్యూటీ పర్మనెంటు సెటిల్
మెంటుద్వారా జమీందారులపై పెట్టబడి

నప్పటికే, దానిని జమీందార్లు సరిగ్గ కరవేర్చలేదు. చెరువులు
మరమ్మత్తులు లేక శిథిలమై పోయిన వను గడ్డోలు ప్రతి
ఎస్టేటునుండి వచ్చుచున్నది. ఇవి తమపని కాదన్నట్లు జమీం

దీనివనరుల మరమ్మత్తు
జమీందార్ల డ్యూటీ.
కాశ్వేటి నగరంకేసులో
ప్రీవీకౌన్సిలు తీర్పు

దార్లు ఊరుకొనుచున్నారు. ఈ డ్యూటీ
నుండి జమీందార్లు తప్పించుకోడానికి
వీలులేదని చెప్పడానికి కాశ్వేటి నగరం
జమీందారు కేసులో ప్రీవీకౌన్సిలువారు
చెప్పిన తీర్పు ప్రమాణం. ప్రీవీకౌన్సిలు

వారు చెప్పిన వాక్యము లివి.

“చెరువులు పురాతనములయినవి; జాతీయమగు ఇది
గేషనుపద్ధతికి, హిందూ, మహమ్మదీయ న్యాయశాస్త్రముల

జమీందారులు వారి
తెన్యూరు నిర్ణయం
ప్రకారం ఇరిగేషను
పనులు సరిగ్గా నుం
చుటవిధి. వి.ఎ. 364

చేతను, ఈస్తు ఇండియా కంపెనీ రెగ్యు
లేషనులచేతను, చరిత్రకన్న ప్రాచీనమైన
అనుభవమునుబట్టి ఇండియాలో అధిక
సంఖ్య బస బాహుళ్యముయొక్క శ్రేయము
నకు అగత్యమయినట్లుగా గుర్తింపబడినవి.
ఉన్న చెరువులను మరమ్మత్తు చేయించి

బాగుగ నుంచుట, కొత్తవాటిని త్రవ్వించునటువంటి ప్రజా

హిత కార్యభారము మొదట ఇండియా ప్రభుత్వమువారు వహించిరి. సెటిల్ మెంటు జరిగినపిమ్మట చాలచోట్ల యీ బాధ్యత జమీందారులపై బడినది. ప్రతివాది ఆ తరగతికి చెందినవాడే. అనేకమంది ఆధారపడియున్న యీ చెరువులను జమీందారులు మూసివేయుటకు అధికారములేదు. అంతేకాక ఇండియా న్యాయశాస్త్రము ప్రకారము వారి అమరకం విధి ప్రకారము వాటిని మరమ్మత్తుచేసి కాపాడే పూచీగూడ గలిగి యున్నాడు.”

జమీందారుపై యిట్టి విధియుండగా దానిని సంకుచిత పరచుటకు ఎట్టేటు ల్యాండు ఆక్టర్ న అధ్యాయములో ప్రయత్నము జరుగుట అన్యాయము, రివ అధ్యాయంలోని చెర్చుకింద నాలుగోవంతు వీరియా తంతు అనవసరం నుళు సాగుచేసే రైతులు దరఖాస్తు చేస్తేనే వైన మార్గం కనిపెట్టాలి జమీందారుడు చెర్చుమరమత్తుకు పూను కొనునట! ఇట్టిది భాగ్యవంతులగు రైతులకే సాధ్యమగును గాని పేదవారికిగాదు. అదిగాక “మేజరువర్క్సుకు” రు 200 లున్నా “మైనరువర్క్సు”కు రు 100 లున్నా రైతులు డిపా జిట్టు చేసువలయునట! ఇదియు పేదరైతుల వశముకానిసంగతి. దరఖాస్తులు, డిపాజిట్టులు, పెట్టినతర్వాతకూడ ఇంకా ఎంతో తంతు చెప్పబడినది. ఇదంతా జరిగేవరకు పుణ్యకాలం కాస్తా పోతుంది. పంటలు పాడయిపోయి రైతులు బాధపడుతూ వుంటారు. కాబట్టి, యీ తంతునంతా రద్దుపఱచి నుళువైన మార్గాన్ని కనిపెట్టాలి. రైతుకు అర్ధరూపాయికంటే హెచ్చు దరఖాస్తులు కర్చులేకుండా అతనికి న్యాయము కలిగించాలి.

జమీందారు నకాలములో మరమ్మతు చెయ్యకపోతే గవర్న
మెంటు పెంటనే చేసివేసి, జమీందారునుండి ఆ ఖర్చు రాబట్ట
డానికి నిష్కర్షయైన శెక్కులు వుండాలి,

చెర్వుల యొక్కయు, కాల్వలయొక్కయు నీటి సర
నీటి వనరుల కంట్రోలు ఫరాలను కంట్రోలుచేసే అధికారము
ఎవరిది? సహజముగా అనాదినుండి గ్రామసంఘా

లకు ఉంచుచుండెను. గ్రామసంఘాలు
శిథిలమైపోయినవి. గనుక పాటిని పునరుద్ధరించే వరకు సదరు
హక్కు జమీందారుకు గాకుండ, గ్రామసంఘాల తరపున
గవర్నమెంటు చేతులలో వుండడము ఉత్తమ మని ప్రకాశం
కమిటీవారి అభిప్రాయము.

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటునాడు శిస్తులును పేష్కను
లును శాశ్వతముగ నిర్ణయమయినప్పుడు, అప్పటి సాగుబడి
భూముల స్థితి గతులను గుఱించిన్న యికముందు సాగులోనికి

అదనపు రేటులేకుండ
నీరు సప్లయి చేయ
వలసిన ద్యూటీ
జమీందారులమీద
నున్నది.

రావలసిన బంజరుభూములను గుఱించిన్న
కూడ లెక్కలు కట్టుకొనియే సదరు రేట్లు
నిర్ణయింపబడెను. అందువల్ల యిప్పుడు
జమీందారుడు నీరు సప్లయి చేసినాడు

కాబట్టి యిప్పుడు అదనంగా నీటిపన్ను
కోరడంలో సబబులేదు. అదనపు నీటి తీర్వ లేకుండ జమీం
దారు నుండి నీటిసప్లయి పొందడమనేది పర్మనెంటు సెటిలు
మెంటు వల్ల జమీన్దార్లుకు ఏర్పడిన సహజముగు హక్కు.
ఇట్లువంటి యిరిగేషను పనులు వగైరాలు చేసి భూమిని సార
వంతముగ జేసి, ప్రజలయొక్క సౌఖ్యాన్ని కాపాడడంకోసమే

నమ స్తమైన సాముదాయకభూములను అందలి ఫలసాయమును స్వేచ్ఛగ పేరే అదనపురుసుములు వగైరాలు చెల్లించకుండ అనుభవించడానికి జమీరైతులకు హక్కుగలదనుమాట దానంటత అదియే గూఢమగుచున్నది. అయినను, ఈ హక్కు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుకు పూర్వము, రైతులేవైనా రుసుములు అనాదిసిద్ధముగ సర్కారుకు చెల్లిస్తూవుంటే మాత్రము, అంతవరకు పుచ్చుకోడానికి జమీందారుకు హక్కువుండ వచ్చును. ఈ అంశములు బందరు కట్టెల వర్తకులు దేవరకోట జమీందారుమీద, వేసిన దావాలో చెప్పబడిన తీర్పునుండియే లోగడ వివరించియుంటిమి గనుక, వాని నిట తిరిగి ఏకర్వు పెట్టనక్కరలేను.

1882 సం॥పు V చట్టము
ఫారెస్టు ఆక్టు
26వ శెక్షన్ క్రింది
7, 13, రూల్సు

1882 సంవత్సరములో ప్యాస్ చేయబడిన “ఫారెస్టు ఆక్టు”లోకూడ రైతులకు అనాదిసిద్ధమైన హక్కులు మిక్కిలి భద్రముగ గుర్తింపబడి కాపాడబడియున్నవి. ఈ ఆక్టు 26వ శెక్షన్ క్రింద చేయబడిన 7, 13, రూల్సు చూడండి.

7వ నిబంధన యిట్లు గలదు :—

ఏ గ్రామమందైన రిజర్వుకాని భూములందు (దక్షిణ కనడాలో కుమాకిభూములు తప్ప) పశువులమేత గడ్డికోత, ఎండుపుల్లలు ఏరుకొనుట, ముళ్ళు, ఆకులు, తువ్వలు, రిజర్వు కాని చెట్లుకొట్టుకొనుట, ఉచితముగ చేసుకొనుట కనుమతించబడును. అగడ్డి, ముళ్ళు, ఆకులు లేక చెట్లు ఆగ్రాహము లేక

చేరువగ్రామముల నివాసుల స్వంతపనులకు, లేక వ్యవసాయ పనులకు అవసరమయినపుడే తీయవలెను. పైన దెలిపిన సౌకర్యములు దుర్వినియోగము చేయకుండా గ్రామాధికారులు చూడవలెను. చేరువగ్రామము లన నేవో తగవువచ్చినపుడు కలెక్టరు పరిష్కరించును.

13వ నిబంధన యిట్లుగలదు. రిజర్వుకాని భూములందు క్వారీయింగు (రాళ్ళుకొట్టుకొనుట) ప్రజలందరి స్వంత లేక వ్యవసాయప్రయోజనములకొరకును, స్థానికసంస్థలు చేయు ప్రజోపయుక్తకార్యములకును ఉచితముగ చేసికొనవచ్చును గాని, విక్రయమునకు, వర్తకముచేసి లాభముపొందుటకు చేయరాదు.

పశువులమేత, నంటచెరుకు, ఎరువు, ఆకు, వగైరాలన్ని ఏవిధమైన ఫీజులేకుండా అరిజర్వు అడవులలోనుండి రైతులు తీసికోవచ్చునని ఈ రూలుయొక్క అర్థము.

• 5వ రూలు అడుగంటుట ఆశ్చర్యము.

ఇట్టి సౌకర్యాలే ఎన్నెటలోకూడ చేయబడవలెనని 5వ రూలు చెప్పుచుండగ అది నేటివరకు పాటింపబడక

పోవుట ఆశ్చర్యము !

సంఘప్రయోజనానికై అడవులను రిజర్వుచేయవలసి వచ్చినప్పుడుకూడ అందు రైతులకు అనాదినుండిగల హక్కులను గనునించి వాటికి సర్కారువారు కంపెన్ సేషన్ ఇచ్చిన పిమ్మటనే సదరు ప్రదేశములను రిజర్వు ఫారెస్టుగ మార్చి యున్నారు.

కాబట్టి జమీ ధరియాలలోని అడవులనుకూడ ఫారెస్టు ఆక్టు క్రిందికే తెచ్చి వాటి పరిపాలనను గ్రామస్థులచే ఎన్నుకోబడిన ఫారెస్టుసంచాయితీలవరము చేయవలె నని ప్రకాశం కమిటీవారి శిఫార్సు.

—: గ్రామ సాముదాయక భూములు :—

(కమ్యూనల్ ల్యాండ్సు)

పుంతలు, చెర్వు లోతట్టులు, చెర్వునీటిపడకలు, మంద బయళ్ళు, పంటకళ్ళములు, వగైరా గ్రామసాముదాయపు భూములుకూడ గ్రామసంఘానివేగాని ఆక్రమపు టాక్రమణలు జమీందారువికావు. వీటిమీదశిస్తులేదు. పేష్కన్ లెక్కకట్టేటప్పుడు వీటిమీద శిస్తు లేనట్లే ఎంచబడెను. కాబట్టి ఇట్టివాటి నిప్పుడు జమీందారుడు ఆక్రమించుకొని శిస్తుకట్టి రైతులకు పట్టా లిచ్చుట కొన్ని ఎస్టేట్లలో జరిగడం మిక్కిలి దురాగతమైనపని. జమీందార్ల వర్గితో బలవంతులు స్వార్థపరులు నగు రైతుసామధేయులు కొందరు వీటిని ఆక్రమించుకొని గ్రామసాముదాయ ప్రయోజనాలకు భంగం కలిగించడం విచారకరమైన సంకతి. ప్రకాశంకమిటీరిపోర్టు ప్రచురణమైన దరిమిలా జరిగిన ఇట్టి ఆక్రమణముగాని, పుట్టిన పట్టాలుగాని చెల్లుబడి కానేరవని శేపురాబోయే ఆక్టులో కఠిననియమము ఏర్పరచవలసి యున్నది.

గ్రామసంఘాలను పునరుద్ధరించవలసిన అవశ్యకత ఎంతేని కలదు. ఇందునిమిత్తమై ప్రకాశంపంతులుగారును ఇతర

ప్రజానాయకులును నిరంతరము కృషి చేయుచున్నారు. ఈ పునరుద్ధరణ కార్యములో గ్రామస్థులకు ఎన్నోసాముదాయక ప్రయోజనాలను కల్పించవలసియున్నది. ముఖ్యముగ గొడ్డు తిరగడానికి పశుభూమిలేక పశుసంపద క్షీణించి పోతున్నది. మనిషిముణిగే బీళ్ళలో మేకలుమేసి, పొదుగులవెంట పాలుజల్లించుకొంటూ అంభారవములతో నిండ్లకు పరుగులు వారుచు, ఈ భరత భూమిని యావత్తు నిజముగ పాలునేతులతో ప్రవహింపజేసిన ఆ పశులక్ష్మి నేడేల మనలను బాసిపోయినది? మానవుడు దురాశావశుడై గోవుగోసమై అట్టేయించిన భూమిని తాను దౌర్జన్యముగ ఆక్రమించుకొని దిక్కుమాలిన పొగాకో నంజు రోగాలకు బురదగుంటలకు అనారోగ్యమునకు ఆకరమగు వరిపంటనో పంపించుకొనుచుండబట్టియేగద!

కాబట్టి ఇదివరకు ఆక్రమముగ ఆక్రమణయై పోయిన సాముదాయ భూములను 'లా' ప్రకారము అవసరమైతే కంపెన్ సేషన్ ఇచ్చియోగానకే పునరుద్ధరించ ఆక్రమణల తొలగింపు వలెను. ఈ కంపెన్ సేషన్ కర్చు వీలు చిక్కినంతవరకు లోగడ ఆక్రమంగా ఆక్రమించుకొన్న వారినుండియే వసూలుపరుచుట సబబు. అన్యాయపు ఆక్రమణలు చేసినట్లు ఋజువైతే దానికి 30 ఏండ్ల లిమిటేషన్ తో నిమిత్తంలేకుండ, అట్టి ఆక్రమణదార్లను కంపెన్ సేషన్ కూడ ఇవ్వకుండ - తొలగించడానికి "లా"ను మార్చవలసి యుండు నని ప్రకాశం కమిటీవారి సలహా.

ఇదివరకు సాముదాయక భూమిగ నున్నది, యిప్పుడు
 అవసరం లేకపోతే, అది జమీందారుకు సంక్రమించవలె నను
 వాదన ఒకటి జమీందార్ల తరపున
 ప్రయోజనం తీరపోయిన లేవదీయబడినది. జమీందారుడు ఎప్పుడు
 సాముదాయభూమికి జైతే కేవలం శిస్తు వసూలుదారు
 జమీందారుడు వారసుకాడు డనే మాట రూఢియై పోయినదో,
 అప్పుడే ఈవాదన నేల కూలిపోక తప్పదు.

స ర్వే సె టి ల్ మెం టు

(11 వ అధ్యాయము)

భూములను సర్వేచేయడానికి, సెటిల్ మెంటు చేయ
 డానికి ఇప్పుడున్న ఎస్టేటుల్యాండు ఆక్టు 11 వ అధ్యాయములో
 నవాలక్షగ్రంథము చెప్పబడినది.

ఎవరెవరిభూములు ఎంతెంతో రైతులకు రైతులకు
 మధ్యనున్న, జమీందారుడున్న తెలిసికోడానికి గాను
 భూములు ఇదివరకు సర్వేకాకపోతే ఇకముందు చేయించు
 కోవచ్చును. దానికి ఆక్షేపణలేదు.

165 శ్లోక-ఇ-క్లాజు “సెటిల్ మెంటు” అనేది “పాత
 బంజర్లకే గాని, జిరాయిటీ భూములకు కాదు.

ఇక, సెటిల్ మెంటు విషయమై ఇదివరకే పర్మనెంటు
 సెటిల్ మెంటువల్ల రేట్లు నిర్ణయమైయున్న జిరాయిటీ భూముల
 విషయములో తిరిగి సెటిల్ మెంటు అంటూ వుండనేరదు.
 కాబట్టి, ఈ అధ్యాయములో చెప్పబడిన సెటిల్ మెంటు తంతు

అంతా కృత్రిమముగ నృప్తింపబడిన పాత బంజర్లకు వర్తింప వచ్చుచేమో గాని, జిరాయితీ భూములకు ఎన్నడూ వర్తింప జేయ బడజాలదు. ఈ సంగతి ఈ అధ్యాయములో 165 శ్లోకము ణ్. క్లాజు లోనే స్పష్టపరుపబడి యున్నది.

1934 సం॥ దక్కిమిలా “పాత బంజరు” అనేదికూడ రద్దు పరుపబడినది కాబట్టిన్నీ, ఇక ఈ సెటిల్ మెంటు తంతు వర్తించే ఎస్టేటు భూములు లేనే లేవు కాబట్టిన్నీ, “సెటిలు మెంటు”కు సంబంధించిన ఈ యావత్తు సెక్షనులు ఒక్క కలగి పోయితో కొట్టివేయవలెను.

—: రి మి ష ను లు :—

పేష్కనుల రిమిషను లేదు కాబట్టి రైతు యిచ్చే శిస్తుకు కూడ రిమిషను ఉండనక్కరలే దని జమీందార్ల వాదన.

38, 39 సెక్షనులు - ప్రస్తుతమున్న ఎస్టేటు ల్యాండు ఆక్టులో నిష్ప్రయోజనములు. అతివృష్టి అనావృష్టులవల్ల పంటలు పోయి

నప్పుడు రిమిషనులకు తావే చూపబడ లేదు. అయితే, 38, 39 సెక్షనులలో శిస్తు తగ్గింపుకు కొన్ని సూచనలు చేయబడినవి. కాని, అవి క్రియలో అమలు జరగడానికి పనికివచ్చేవికావు. అథవా, ఎప్పుడైనా జరిగినా, తిరిగి 20 ఏండ్ల వరకు రైతు శిస్తు తగ్గింపు కోరడానికి వీలులేదు. రైతుకు ఈ శ్లోకములు ఉండి ఒకటే, లేకా ఒకటే!

ఈ విషయంలో నిజానికి, పేష్కనుకూ, శిస్తుకూ, పోలిక పెట్టడానికి వీలులేదు. కారణం వినండి :— రొఖ్ఖిపు

పంట పంపిణీ పద్ధతిలో 'రిమిషన్' దానంతట అదే రైతుకు సహజ మగు హక్కుగ ఏర్పడుతున్నది. శిస్తులు ఈనాడు వచ్చినవి కాని, మన దేశంలో అనాదినుండి వన్ను పంటలో భాగముగానే తీసికోబడుచుండెను. కాబట్టి రైతులతోపాటు రాజు ఎండడమో పండడమో జరుగుచుండెను. పంటలు నష్ట

మయినప్పుడు రాజభాగం కూడ సహజముగ తగ్గిపోతున్నది. పంటలు అనలే పండకపోతే రాజుతీసికొనేదిన్నీ ఏమీవుండదు. అనగ పంట పంచుకునే పద్ధతిలో 'రిమిషన్' అనేది దానంతట అదే సహజ పరిణామముగ ఏర్పడి వున్నది. 'రిమిషన్' అనే మాట వేరే వక్కాణించి చెప్పకుండానే, క్రియలో జరిగిపోతూ ఉండేది.

పంటభాగమును రొట్టెముగ ఇటీవల మార్చి నంత మాత్రముచేత రైతుకు అనాదిసిద్ధముగ సహజముగ ఉండుచు వచ్చిన "రిమిషన్" హక్కును ఇప్పుడు చట్టరీత్యా రిమిషనులకు కాదనడం న్యాయంకాదు. కాబట్టి దానికి ఏర్పాటు ఉండవలెను. రాబోయే చట్టములో తగు ఏర్పాటు చేయవలసియుండునని ప్రకాశంకమిటీ శిఫార్సు. గవర్నమెంటు ఏరియాలో ఇస్తున్నట్లుగానే అతివృష్టి అనావృష్టి వగైరా ఈతిబాధలవల్ల పంటలు నష్టమైనప్పుడు జమీరైతులకుకూడ జమీందార్లు దయాధర్మచిచ్ఛముగ గాకుండ చట్టరీత్యా రిమిషనులు ఇవ్వవలెను.

—: తగవుల పరిష్కారములు :—

రేట్లు, బకాయవనూళ్ళు వగైరాల విషయములలో తగాదాలువస్తే ఎవరు పరిష్కరించవలె నను ప్రశ్న వున్నది.

1803 సం॥పు
2వ రెగ్యులేషన్
గ్రామపంచాయితీలకు
గల అవకాశం 1లలో
మాట ఆయినది.

అనాదినండి మనదేశంలో తగాదాలు
గ్రామపంచాయితీలే తీర్చుచుండెను. ఇట్టి
తగాదాలను పరిష్కారం నిమిత్తమే
గ్రామపంచాయితీలకు పంపడానికి కలె
క్టరకు ఇప్పటికిని 1803 సం॥లో చేయ
బడిన రెండవరెగ్యులేషన్ ప్రకారం

అవకాశం ఉంది. కాని, సాష్టవ మగు ఆ నాటి పంచాయితీలు
ఈ 140 ఏండ్లలో వట్టి గుల్లలై పోయినవి. వాటిని గురించి
జనులందరు మరచియే పోయినారు.

ఇట్టి గ్రామసంఘాలను, గ్రామపంచాయితీలను పునరుద్ధ
రించడానికే ప్రకాశంపంతులుగారు ఇతర ప్రజానాయకులును
తలపెట్టియున్నారు. అని పునరుద్ధారణ అయ్యేవరకు, జమీ
లలో వచ్చు ఇట్టి తగాదాల నన్నిటిని

స్పెషల్ రివిన్యూ
కోర్టులు కావాలి

మిక్కిలి అనుభవము గలట్టియు, న్యాయ
బుద్ధి గలట్టియు, రివిన్యూ ఆఫీసర్లతోకూడిన
ప్రత్యేకపు రివిన్యూకోర్టులకు అప్పగించవలెననినీ, స్థాంపు
డ్యూటీ వగైరా ఖర్చులు తగ్గించివేసి, రైతుకు న్యాయము
కొద్దిఖర్చుతోనున్న, త్వరితముగానున్న జరిగేటట్లు ఏర్పరచ
వలసినదనినీ, ప్రకాశం కమిటీవారు నూచించి యున్నారు.

—: పైరువారీరేట్లు చెల్లరాదు :—

కొన్ని జమీలలో పంటలరకాలను బట్టి హెచ్చుశిస్తు
విధిస్తున్నారు. ఎక్కువ విలువగల చెరుకు, పసుపు, వగై
రాలకు హెచ్చురేట్లను పుచ్చుకొనుచున్నారు. పర్మనెంట్లు

సెటిల్ మెంటు కిది కేవలము విరుద్ధముగాన ఈపద్ధతి ఇకమీద
చెల్లకూడదనిన్నీ, ఆ హెచ్చురేట్లన్ని రద్దుపరచి వేయవలె
ననిన్నీ, ప్రకాశం కమిటీవారి శిఫార్సు. ఇందుకు ప్రమాణము,
1799 సం॥లో గవర్న మెంటువారు కలెక్టర కిచ్చిన సూచన
లలో 37 వ దానిలో ఇట్లున్నది.

37 వ క్లాజు

రానురాను భూస్వామ్యపు హక్కుగల భూస్వాము
లును, తాలూకాదార్లును పెద్దరైతులును, చిన్నరైతులును
భూవైశాల్యముపై నాధారపడి యుండు
నొకనిశ్చితమైన మొత్తమున కొప్పుకొను
చును, రైతులకు వారిష్టమువచ్చినట్లు
లాభకరమైన పంటలను పండించు
కొనుట కధికారము నిచ్చుచును, మరే
మిషపైని క్రొత్తపన్నులను విధించుటకు వారికి హక్కులేదని
హెచ్చరిక నిచ్చుచును ఒడంబడికలను చేసికొనిన యెడల పర
స్పర లాభముల అమితముగ గలుగుననుటకు సందియ మెంత.
మాత్రమునులేదు. ఎవరైన కొత్తపన్నులను విధించిన టగపడిన
యెడల నత్యధికశిక్షకు పాత్రులగుదురు. ఇప్పటికి దివరకే అట్టి
పన్నులుండి రైతులను బాధపెట్టుచుండిన యెడల వారితో
సంప్రదించుకొని జమీందార్ల వాని నన్నింటిని రద్దుపరచి
న్యాయమున ప్రవర్తించుటయు, న్యాయమైన పన్నుల నొకే
మొత్తముగ నేర్పాటుచేయుటయు ముఖ్య కర్తవ్యము అట్లు
చేసినయెడల ఒండొరుల కెంతయు చిక్కు తొలగి పోవును.”

1799 సం॥లో గవర్న
మెంటువారు కలెక్టరకు
వంపిన ఇన్స్ట్రక్షన్సులలో
37 వది.

పన్ను వేసేది భూమికిగాని, వంటకుగాదు. కాబట్టి సదరు భూమిలో హెచ్చు విలువైన వంట వేశాడు గాబట్టి హెచ్చు శిస్తు యివ్వమనడం సరికాదు. కాబట్టి పైరువారీ రేట్లు పోవా లని ప్రకాశం కమిటీవారు శిఫార్సు చేసి యున్నారు.

నైశాల్యములో హెచ్చు కనపడితే యిప్పుడు శిస్తు హెచ్చించవలెనా?

పర్రెనెంటు సెటిలుమెంటు కాలమందు, సరిహద్దులతో వినయపబడ్డ భూమి ఏదైనా వుంటే, దానిని దరిమిలా సర్వే చేసి, హెచ్చు నైశాల్య మున్నదనే కొలమానముల తేడాల వల్ల ఏర్పడ్డ హెచ్చు నైశాల్యములపై, హెచ్చుశిస్తు విధింపరాదు. కారణంచేత, హెచ్చు మొత్తమును దాని మీద దరిమిలా విధించి యుంటే, అట్టి హెచ్చు మొత్తముకూడ చెల్లకూడదని ప్రకాశం కమిటీవారి అభిప్రాయము. ఏల ననగ, సర్వే అనేటటువంటిది దరిమిలా వచ్చినది. అప్పటి కొలమానములకు, ఇప్పటి కొలమానములకు తేడాలుండడంవల్ల అదే పొలము సర్వేలో ఈ నాడు నైశాల్యము హెచ్చుగ కనపడవచ్చును. ఈ హెచ్చింపు నిజమైనదిగాక, కృత్రిమ మయినది కావచ్చును. కొలమానములలో గల ఇట్టి కృత్రిమ తేడాలను ఆధారముగ జేసికొని, పర్రెనెంటు సెటిలుమెంటు నాడు శాశ్వతముగ స్థిరపరుపబడిన శిస్తు మొత్తమును ఈనాడు హెచ్చింపజూచుట సబబుకాదు. కాబట్టి అట్టి హెచ్చింపులన్నీ కొట్టివేయబడవలె నని ప్రకాశం కమిటీవారి అభిప్రాయము.

పైన నూచింపబడిన ప్రకాశం కమిటీవారి శిఫార్సుల ప్రకారం ప్రస్తుతమున్న ఎస్టేట్స్ ల్యాండు ఆక్టును పూర్తిగ రద్దు పరచి, దాని స్థానే “ఎస్టేట్స్ ల్యాండు రివిన్యూ ఆక్టు” అను పేరుతో వేరొక చట్టమును చేయుటకు కాంగ్రెసు గవర్నమెంటు సంకల్పించెను. కాని, ఆ సంకల్పము నెరవేరకమునుపే ఇతర రాచకీయ కారణములచే కాంగ్రెసువారు తమ అధికార పదవులను ఐచ్ఛికముగ వదలుకొని రావలసి వచ్చినది.

∴ పర్మనెంటు సెటిలుమెంటులోని కొన్ని విశేషాంశములు :-

1802 సం॥లో జమిందార్ల ద్వారా పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకొన్నప్పుడు అందు కొన్ని విశేషాంశము లుండెను. వాని నిక్కడ క్లుప్తముగ తెలిసికొందము.

జమీ యొక్క ఆవరణలో వున్న యావత్తుభూములపై శిస్తు వసూలు అధికారము జమిందారులకు ఇవ్వబడెను.

జమీ ఆవరణ పేష్కసు లెక్క తేల్చేటప్పుడు, నదరు ఆవరణలో గల కొన్నిభూములపైని శిస్తు లెక్కలోకి రానంతమాత్రముచేత, ఆ భూమి జమిందారుకు సన్నదుద్వారా సంక్రమించలేదని వాదించడానికి వీలులేదు.

పర్మనెంటు సెటిలుమెంటుకు పూర్వము కొందరు జమిందార్లు కేవలము భూమిశిస్తులే గాక, సముద్రముద్వారా

కాయీర్ వగైరా ఇతర రాను, మెట్టదారిని, జరుగుచుండిన ఎగు పన్నుల వసూలు అధి మతి దిగుమతి వ్యాపారముమీద కాయీర్ కారము జమిందార్ల పన్నులనుకూడి వసూలు పరచుచుండిరి. నుండి తీసివేయబడినది. ఉప్పు, నూరేకారము, కల్లు, సారా

మొదలగు మత్తుపదార్థముల పైనను, చేతిపనులు వగైరా

వృత్తులపై నను కూడ పన్నులు వసూలు చేయుచుండిరి. ఈ అమాంబాపతు యితర పన్నులు వసూలుచేయు అధికారము ఈ పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుద్వారా జమీందార్ల నుండి తీసి వేయబడెను. కేవలము ఒక్క భూమిశిస్తు వసూలు అధికారము మాత్రమే నిలువబడెను. ఇతరపన్నులను వసూలుచేసికొను అధికారము గవర్నమెంటువారే నేరుగ వహించిరి.

కొండరు జమీందార్లు పోలీసు సిబ్బందిని, మిలిటరీ సిబ్బందిని నిలిపి దేశసంరక్షణ చేయుచుండిరి. ఇందుకై కొన్ని పోలీసు, మిలిటరీ, ప్రత్యేకపు రుసుములను ప్రజలనుండి వసూలు అధికారములకూడ పరచుచుండిరి. కాని, 1801 సం॥నుండి మిలి జమీందార్లనుండి టరీ అధికారము జమీందార్ల నుండి తీసివేయ తీసివేయబడెను. బడెను. 1876 నుండి పోలీసు అధికారము కూడ తొలగించివేయబడెను. లోగడ వారివద్దనుండిన శిపాయిలు, పోలీసుబ్రాత్మాకులు తీసివేయబడిరి. ఇట్టి మిలిటరీ అధికారమును పూర్వము చలాయించు చుండినవారిలో వేంకటగిరి, కాళహస్తి, జమీందార్లు ముఖ్యులు. 1802 సం॥నుండి వీరికి మిలిటరీ డ్యూటీ తీసివేసి, అందుకు బదులుగ పేష్కన్ విధించిరి.

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటునాటికి జమీ వరియాలలో అనేక రకపు ఇనాములు ("లా ఖరాజ్" భూములు) ఉండెను.

"లా-ఖరాజ్" భూముల మినహాయించు "Excluded" "ఎక్స్ క్లూడెడ్" ఇనాములు వీటిలో కొన్నింటిపై శిస్తు పూరాగానున్న, కొన్నింటిపై కొంతభాగమున్న మాత్రమే మాపుచేయబడియుండెను. ఈ ఇనాములపై అప్పటికి సర్కారుకు రాదగిన శిస్తున్న, లేక పర్యాయితీని ఎప్పుడైనా సదరు ఇనాములను

రద్దు పరచవలసియుండి వాటిమీద పూరాశిస్తు విధించవలసి వుంటే నదరు పూరాశిస్తునున్న, వసూలు చేసుకొనే అధికార పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు, పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులరైజేషన్ లేవ్ నాలుగవ శ్లెక్క్ ద్వారా, గవర్నమెంటు 4. వ. శ్లెక్క్ మెంటువారే అట్టే పెట్టుకొనిరి. అనగ, వీటిపై అధికారము జమీందార్ల నుండి తొలగింపబడి, సర్కారువారు నేరుగ తమ చేతులలోనే వుంచుకొనుటకు ఈ శ్లెక్క్ ద్వారా అవకాశము ఉంచుకొనిరి. ఈ రీతిగ ఈ శ్లెక్క్ లో వుంచుకొన్న అధికారము నాధారము చేసికొని సర్కారువారు, (1802 సం॥లో జమీందార్లలో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకొన్నప్పుడే చాల ఇనాములను (దాదాపు అన్నిటిని) జమీందార్ల అధికారమునుండి తొలగించిరి. ఇట్టివాటినే ఎక్స్ క్లూడెడ్ ఇనాములు-తొలగింపబడిన ఇనాములు అంటారు.

కొన్ని చిల్లర నౌకరీ ఇనాములనున్న (“పెటీసర్వీసు ఇనాముస్”) నున్న పండితులు వగయిరాలకు సొంత అనుభవం “ఇక్లూడెడ్” నిమిత్తమై యిచ్చిన “వర్సనల్” ఇనాముల ఇనాములు. నున్న మాత్రము జమీందారు అధికారము లో నుంచిరి. వీటినే “ఇక్లూడెడ్ ఇనాముస్” అంటారు. అనగ, వీటిని ఎన్నటికైనా రద్దుపరచవలసి వుంటే, వీటిపై పూరాశిస్తు విధించి, వసూలుచేసుకునే అధికారము జమీందార్ల కివ్వబడిన దన్నమాట. అందుకనే వీటిపై (ఎన్నటి కైనా రాదగిన) పూరాశిస్తు జమీందారుకు రాదగిన వరుంబడిలో ఇక్లూడ్ చేసి - ఆ వరుమానమీద పేష్కసు

లెక్క తేల్చి యున్నారు. వీటికి “ఇన్క్వజిజ్ ఇనాము” అని పేరు రావడానికి కూడ యిదొక కారణము.

వీటిలో కూడ యినాందార్లు నిస్సంతుగాను, బేవార్లు గాను, చనిపోతే, నదరు యినాములు జమీందారుకు సంక్ర

మింప వనినీ గవర్న మెంటుకే సంక్రమించు ననినీ కూడ ఏర్పాటు కలదు. తమకు గల యిట్టి సహజ మగు “ఆఖరువారసత్వపు”

జమీందారు కాదు. హక్కును, సర్కారువారు 1860 సం॥లో

“ఇనాం కమిషన్” ప్రోసీడింగు ద్వారా వదలుకొని అట్లు

వదలుకొనుటకు చిహ్నముగ ఇనాములమీద స్వల్పమగు “క్విట్

రెంటు”ను విధిస్తూ ఇనాందార్లు తమ యినాములను తమ

యిచ్చానుసారము అమ్ముకొనుటకు, ఆర్జుకొనుటకు స్వతం

త్రము నిచ్చివేసిరి. ఇట్టి స్వతంత్రమునకే “ఎక్స్ ప్రాప్రైజ్

మెంటు” అంటారు. ఇట్టి స్వతంత్రము యినాం కమిషన్ కు

పూర్వము యినాందార్లకు లేదు. వారు తమ యినాములలోని

ఫలసాయమును అనుభవించడానికే తప్ప, యినాం భూములను

అమ్ముకోడానికి, తాకట్టుపెట్టుకోడానికి వీలులేకుండా ఉండేది.

ఇట్టి స్వతంత్రమును క్వీట్ రెంటు పుచ్చుకొని “ఎక్స్ ప్రాప్రైజ్

మెంటు” చేయుటద్వారా 1860 సం॥లో ఇనాం కమిషన్ వారు

ఇనాందార్లకిచ్చిరి. అప్పటినుండియే యినాములు అన్య

క్రాంతములగుట జరుగ జొచ్చెను. ఇనాములనుగురించిన ఎక్కువ

వివరములు రాబోయే అధ్యాయములో చూడ నగును.

ఇనాంభూముల విషయములోనేగాక, ఇతర భూముల

విషయములోకూడ రైతులు నిస్సంతుగానున్ను, బేవారసుగా

నున్న చనిపోవుట తటస్థించేయెడల, అట్టి
 మృతసత్వపు ఆస్తి భూములు జమీందారుకు సంక్రమింపవు;
 జమీందారుని గాదు. సర్కారుకు సంక్రమిస్తవి. వారు వానిని
 ఇతరులకు ఇవ్వవచ్చును. భూమిహక్కు జమీందారులకు లేదని
 చెప్పడానికి ఇది ఇంకొక నిదర్శనము.

ఏ యే జమీలలో ఎట్లెట్లు పేష్కాన్ లెక్కకట్టబడెనో,
 కొన్ని నిదర్శనములను జూపెదము. 1799 సం॥ అక్టోబరు

15 వ తేదీన కలెక్టరుకు పంపబడిన ఆర్డరు
 ప్రకారము, జమీలలో అప్పటికి రైతుల
 నుండి వసూలయ్యే శిస్తు మొత్తములో
 ఏ యే ఎట్లెట్లలో పేష్కాన్ ఎట్లు
 లెక్కకట్టబడెను?

మూడింట రెండువంతులు జమీందార్లు
 సర్కారుకు పేష్కాన్ గ చెల్లిస్తూ, మిగతా ఒక వంతును తమ
 కమిషన్ గ మిగుల్చుకోవచ్చు నని ఏర్పాటు చేయబడినది.
 ఈ లెక్కలో తమ సొంత కమతపు భూములపై రాదగిన శిస్తు
 కూడ చేర్చబడెను. ఈ ఆర్డరు ప్రకారము కలెక్టరు అంకెలను
 తయారుచేసి వుంచిరి. కాని, తీరా ఆయా జమీందార్లతో
 తుది (ఫైనల్) సెటిల్ మెంటు చేసుకునేటప్పుడు, సరిగ ఈ
 వంతుల ప్రకారమే అన్ని జమీలలోను జరుగలేదు. కొన్ని
 ఎట్లెట్లలో వీలును బట్టి అప్పటి ఆవశ్యమును బట్టి మార్పులు
 చేయబడెను. బందరు, విశాఖపట్టణము, రాజమహేంద్ర
 వరము, ప్రాంతములలో తప్పీలు లెక్కలను బట్టి పేష్కాన్
 అంకెలు తేల్చబడెను. గంజాం ప్రాంతములో స్థిర మగు
 లెక్కలు లేకపోవడంవల్ల రివిన్యూబోర్డువారే, ఏదో గురికి
 బెత్తెడు హెచ్చుతగ్గుగ అంకెలను తేల్చిరి. గుంటూరు

సర్కారులో, అది బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు క్రిందికివచ్చిన గత 13 సంవత్సరములలో వసూలైన దామాషా వసూళ్ల ప్రకారము పేష్కూన్ అంకెలు నిర్ణయించబడెను. “ఆర్సీ” ఎస్టేటు జమీందారుడు సర్కారుకు మిక్కిలి విధేయుడనై యుంటానని వాగ్దానముచేసిన పిమ్మట, మిక్కిలి తేలికయైన పేష్కూన్ విధింపబడెను. వేంకటగిరి, కాళహస్తి, కార్వేటినగరము వారు మిలిటరీ శిబ్బందిని పోషిస్తూ వుండేవారు. ఇప్పుడు దానినితీసివేసి, దానిస్థానే, జమీందారుడు లోగడ సదరు శిబ్బందికై చేయుచుండిన ఖర్చుదామాషాను పేష్కూన్ నిర్ణయించిరి. రామనాథపురం, శివగంగ, ఎస్టేట్లలో, ‘లూషింగ్ టన్’ అనే ఆఫీసరు తయారుచేసిన లెక్కలప్రకారము పేష్కూన్ కట్టబడెను. అది లోగడ వారు చెల్లించుచుండిన మొత్తమునకు $1\frac{1}{2}$ రెట్లుండెను. తిరునల్వేలి చాంతపు ఎస్టేట్ల మీద, మొత్తము వసూళ్లలో మూడింట రెండువంతులు విధింపబడెను. ఇది కూడ లోగడ చెల్లుచుండిన దానికి $1\frac{1}{2}$ రెట్లుండెను. కొన్నిచోట్ల, అనగ భూమి అప్పటికి పేదగనుండి, తరువాత ఫలవంతము కాగలదని తోచినచోట్ల- అప్పటికి కొద్ది మొత్తము మాత్రమే విధిస్తూ దరిమిలా క్రమక్రమంగా నిర్ణీతపు పూరా మొత్తమునకు హెచ్చించే ఏర్పాటు కూడ చేసుకోబడెను. చెంగల్ పట్టు జాగీరులో “ప్లేస్” అనే ఆఫీసర్ తయారుచేసిన లెక్కల ప్రకారము పేష్కూన్ నిర్ణయించబడెను. అతడు లోగడ గ్రామాలవారీగా చెల్లుబడి యగుచున్న మొత్తాలనుబట్టి లెక్కవేసెను. దిండిగల్ వరగణాలో, గత సంవత్సరముల దామాషా వసూళ్ల పైగాక, బాగా పొడిగించివేసిన అంచనాలనుబట్టి లెక్కవేయబడెను. గోదావరి

జిల్లాలో, గత సంవత్సరాల దామాషానుబట్టిన్నీ, సేలంజిల్లాలో గత సంవత్సరాల దామాషానుబట్టిన్నీ, సేలం జిల్లాలో లోగడ సంవత్సరాలలో “కర్నల్ మాక్సియడ్” అనే ఆఫీసరు విధించిన దామాషాశిస్తులను బట్టిన్నీ, పేష్కన్ మొత్తములు నిర్ణయించబడెను.

ఈ రీతిగ, ఆ యాచోట్ల, ఆ యావీళ్లను బట్టిన్నీ, గాచ కీయాదికారణములను బట్టిన్నీ, కట్టబడిన పేష్కన్ మొత్తములు, ముఖ్యముగ కొత్తగ సృష్టింపైన పేష్కన్ చెల్లని ఎస్టేట్లు ఎస్టేట్లలో, చెల్లుబడి కాక, బకాయలు పడిపోయెను. కొందరు జమీందార్లు దుబారా ఖర్చులు చేస్తూ, తమ డాబు దర్పముల నిలుపుకొనుటకై అనవసరముగ ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, పల్లకీలు మొదలగు శుష్కలాంఛనముల నుంచుకొనజొచ్చిరి. అందుచే పేష్కన్ చెల్లక కొన్ని ఎస్టేట్లు వేలములై పోయి, ఎవరూ కొనక, సర్కారులో కలిసిపోయి నేటికి రైతువారీ ఏరియాలుగ మారినవి. అటు వంటివాటిలో వాసిరెడ్డివారి సంస్థానము, ఉదయగిరి జాగీరు, పెద్దాపురం, బెజవాడ వగైరా ఎస్టేట్లు పేష్కాన దగియున్నవి. 1802 సం॥లో దాదాపు రెండులక్షల పేష్కన్ చెల్లించుచుండిన పెద్దాపురం ఎస్టేట్లు నేడు కానరాదు. అందుచేతనే కాబోలు, తిరువతి వేంకటేశ్వరకవులు ఇట్లాక సీసపద్యములో చెప్పిరి.

సీ. “పెద్దాపురపు కోట పెద్దమ్మ కిరవయ్యె

కవివరేణ్యుల శాపకారణమున”

ఏకవులు ఏమిశాపము పెట్టిరో గాని, తెలియదు.

తిరునల్వేలి, మధుర ప్రాంతములలోని పురాతన పాలె
గాండ్రు కొందరు తమ పూర్వపు స్వతంత్ర భావములను, రణ
తీవ్రతను మరచిపోలేక - మామూలు శిస్తు కంట్రాక్టుదార్లుగ
నోరు మూసుకొని పడియుండలేక - ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటు
మీద తిరుగుబాటు చేసిరి. అప్పుడు సర్కారువారు లోగడ
వారి కిచ్చిన పర్మనెంటు సెటిలుమెంటు సన్నదులను ఊడలాగి
కొని, వారి జమీలను సర్కారులో కలుపుకొనిరి. కొన్నిటిని
తమతో స్నేహముగ వుంటా మన్న యితరులకు యిచ్చివేసిరి.

పర్మనెంటు సెటిలుమెంటు నందు వ్యామోహము
పోయిన పిమ్మట, గవర్నమెంటువారు ఏవో పంకలు పెట్టి,
చాల జమీలను వేలాలువేసి, రైతువారి ఏరియాలక్రిందకు
మార్చివేసిరి. ఇతర జమీందార్లు వేలాలలో కొనడానికి వస్తే
'మీరు రావద్దు, సర్కారువారే ఈజమీలను తీసికోదలచారు'
అని కలెక్టరు రహస్యంగా కబుర్లు పంపుటచే, ఈ జమీలు
సర్కారులో కలిసిపోయి, రైతువారి ఏరియాలుగ మారిపోయి
నవి.*

పర్మనెంటు సెటిలుమెంటు
వల్ల సర్కారు శిస్తు సులభ
ముగ వసూలగుట - 1814
సం॥ డిశంబరు 26 తేదీ గల
రివిన్యూ బోర్డు ఉత్తరం.

కొన్ని ఎస్టేట్లు ఈరీతిగ పేషన్
చెల్లించలేక వేలాలు వడిపోయినను,
మొత్తముమీద అదివరకు కంటె
సర్కారు ఖజానాకు రాబడి అతి
సులభముగానే రా జొచ్చెను. ఇం

దుకు ఎంతో సంతోషించుచు, రివిన్యూబోర్డువారు 1814

* తప్పిళ్లు కోశవారు ఈ గ్రంథకర్త రచించిన భూమి తరముల
150-157 పేజీలు చూడవచ్చును.

సం॥ డిశంబరు 26 వ తేదీన గవర్నమెంటువారికి నివేదించు
కొనిరి.

వర్మనెంటు సెటిల్మెంటునాడు నిర్ణయింపబడిన
పేష్కన్ స్థిరమైనప్పటికీ, దానిలో దరిమిలా కొన్ని హెచ్చిం

పేష్కన్ ఎప్పుడు
తగ్గించవచ్చును? ఎప్పుడు
హెచ్చించ వచ్చును?

పులు, తగ్గింపులు, జరగడానికి అవ
కాశ మేర్పడెను. ఎట్లనగ, ఏరాబడి
మీదనై తే 1802 సం॥నాడు పేష్కన్
నిర్ణయింప బడెనో, ఆ రాబడులలో

ఏదైనా ఒకటి, దరిమిలా సర్కారువారు ప్యాస్ చేసిన ఆక్తుల
వల్ల, జమీందారుకు చెందకుండాపోతే, ఆ దామాషాను
పేష్కన్ తగ్గించవచ్చునని 1847 సం॥లోనే సీమ డైరెక్టరు
నూచించిరి. దాని కొక ఉదాహరణ చూడండి:—బందెల
గొడ్డను గురించిన చట్టము గవర్నమెంటు ప్యాస్ చేయక
మునుపు, విచ్చలవిడిగ తిరిగే గొడ్డను బందెలలో పెట్టడం,
బందెలు వసూలుచేసుకోవడం అధికారం కొందరు జమీందా
ర్లకు ఉండేది. ఈ ఆక్తు ప్యాసైన తరువాత, ఈ బందెలఫీజు
జమీందారుకు రాకుండ పోయినది. పేష్కన్ లెక్కకట్టి
నప్పుడు గనుక, ఈ ఫీజుకూడ జమీందారుకు వచ్చేరాబడిలో
జమకట్టబడివుంటే, అది ఇప్పుడు పోయినదికాబట్టి, దానికి
ముదరాగా, కొంతపేష్కన్ తగ్గించవచ్చునని సీమ డైరెక్టరు
చెప్పిరి. ఆ ప్రకారం బందరు జిల్లాలో కొందరు జమీందా
ర్లకు పేష్కన్ తగ్గించినట్లు నిదర్శనములు కలవు.

కొన్ని జమీలలో గ్రామనాకర్లజీతాలు దరిమిలా
సర్కారువారే ఇవ్వటం తటస్థించినప్పుడు, ఆ బరువు జమీం

దారుకు తగ్గిపోయిందికాబట్టి, దామాషాను పేష్కాన్ హెచ్చించ వచ్చుననిరి.

పేష్కాన్ అనేది ఒక్క భూమిశిస్తుకు మాత్రం సంబంధించుచు వచ్చిన “రోడ్డు సెస్సు” వగైరాలు జమిందార్లుకూడ ఇవ్వవలసినదేనా? అట్లు ఇవ్వవలసివస్తే, అది పేష్కాన్ ను హెచ్చించినట్లు కాదా యను ప్రశ్న వచ్చినది. లోకల్ సెస్సులు జమిందార్లుకూడ ఇవ్వవలసినదేననినీ, అది పేష్కాన్ ను హెచ్చించినట్లు కాదనినీ, నిర్ణయమయ్యెను.

జమిందారువై
లోకల్ సెస్సులు
విధించడం పర్మనెంటు
సెటిల్ మెంటుకు
భిన్నమా?

కొత్తచట్టం ప్యాస్ చెయ్యడానికి రాష్ట్ర గవర్నమెంటుకు అధికారం ఉన్నదా యను ప్రశ్న ఒకటి బయలుదేరదీయబడినది. అసలు ఈ ప్రశ్న బయలుదేరడమే ఆశ్చర్యము. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు యొక్క నిజతత్వమును పూరాగా అర్థముచేసుకున్నట్లయితే నున్న, ఇప్పుడు ప్రకాశం కమిటీవారుచేసిన శిఫార్సులు పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు పరతులకు భిన్నమైనవి కావనినీ, పైగా అవి సదరు సెటిల్ మెంటు పరతులమీదనే ఆధారపడి యున్నవనినీ తెలుసుకున్నట్లయితేనున్న, ఇట్టి ప్రశ్న పుట్టడానికి అవసరం ఉండేది కాదు. ఈ కమిటీవారి శిఫార్సులను అమలులో పెట్టడానికి పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును రద్దుపరచనక్కరలేదు. ఇందు నిమిత్తమై బ్రిటిషుపార్లమెంటును యాచించనూ అక్కరలేదు. రైతులయు

కొత్తచట్టం ప్యాస్
చెయ్యడానికి గవర్న
మెంటుకు అధికారము
వున్నదా?

ప్రజలయు తేమము నిమిత్తమున్ను, ప్రజాపరిపాలనాధర్మముచు సవ్యముగ నిర్వహించడానికిన్నీ, గవర్నమెంటువారు ఎట్టి నూతన చట్టములనైనను చేయవచ్చుననిన్నీ, దానికేమీ అటంకము ఉండరాదనిన్నీ, అనాడు పర్మనెంటు సెటిలుమెంటును ఆమోదించుచు ఇండియా ప్రభుత్వమువారు మద్రాసు ప్రభుత్వమువారికి ప్రాసిన ఉత్తరములో స్పష్టముగ చెప్పియున్నారు. వారి మాటలు వినండి.

“మదరాసు రాజధానిలో పర్మనెంటు సెటిలుమెంటును ప్రవేశపెట్టుటకు ముందు గవర్నరు జనరల్ సదరు మదరాసు గవర్నమెంటువారికి జారీ చేసిన ఇన్స్ట్రక్షన్సులో నూతనలలో యిట్లు విస్పష్టముగ ఉన్నది. ఇప్పుడున్నట్టి గాని, యిక ముందు సృజింపబడునట్టిగాని, జమీందారులకు ప్రాప్రయిటరీ హక్కును మనము అంగీకరించుచున్నామంటే అర్థమేమనగ:-

లోగడ జమీందారులయొక్క గాని, ఇతర ల్యాండు హోల్డర్లయొక్క గాని, అథారిటీకి ఏ రకముగా గాని లోబడి యున్న రైతులయొక్క గాని తదితరులయొక్క గాని హక్కులకు ఏ రకముగా గాని భంగము కలిగించే ట్లు చేయుచున్నామని అర్థము కాదు. అట్లు కలుగనియరాదు.

మరియు రైతులయొక్కగాని, తదితరులయొక్కగాని సరక్షణకు అప్పటప్పట అవసరమని తోచే ఏ “లా”లనుగాని, “రెగ్యులేషనులను” గాని చేయుటకు గవర్నమెంటుకు వీలు లేదనియున్న అర్థము చెప్పకొనరాదు.

అట్లే దేశముయొక్క సత్ పరిపాలనకు అవసరమని తోచబడునట్టి ఇతర పనులకున్న ‘లా’లను, రెగ్యులేషనుల

నున్న చేయుటకును గవర్నమెంటుకు అధికారము లేదనిన్నీ అర్థముకాదు.”

గత 50 సంవత్సరముల నుంచి మీరు చెల్లిస్తుండే లెక్కప్రకారం మాకు పేష్కన్ చెల్లిస్తూవుండే పద్ధతిని “అన్-సెటిల్డ్ పాలెములు” మీకు సన్నదులు ఇస్తాము” అంటే “Un-settled Palayams” అప్పుడు కొందరు పాలెగాండు ఆప్రకారం సన్నదులు పుచ్చుకోడానికి వలనో ఒప్పుకోలేదు. వాటిలో, తిరుచనాపల్లి జిల్లాలో నున్న “మురుంగపురి” జమీ ఒకటి. ఇట్టివాటినే, (అన్-సెటిల్డ్ పాలెములు) అనగ, సెటిల్ మెంటుకాని పాలెములు - అంటారు. వీటికిన్నీ, సెటిల్ మెంటు అయిన వాటికిన్నీ క్రియలో ఆర్టె తేడాలేదు. వీరు వట్టా పుచ్చుకో పోయినప్పటికి, పేష్కన్ మాత్రం, “గత 50 ఏండ్ల లెక్కప్రకారమే” చెల్లిస్తున్నారు. ఆప్రకారమే, గవర్నమెంటును మెదలకుండ పుచ్చుకొంటున్నాగు. కాకపోతే, సన్నద-మాత్రంలేదు. అంతే. సన్నదులేదుకాబట్టి సర్కారువారు వీటిపై పేష్కన్ హెచ్చించడానికి “లా” ప్రకారం అధికారం వున్నది. సన్నదు ఇచ్చిన వాటి విషయంలో ఇట్టి అధికారం సర్కారుకు లేదు. ఇదీ “లా” దృష్టిలో రెంటికి తేడా. కాని, క్రియలో మట్టుకు సర్కారు వారు ఈ 140 ఏండ్లనుంచి ఈ “అన్-సెటిల్డ్ పాలెము లలో పేష్కన్ హెచ్చించనూ లేదు. ఇకముందు హెచ్చించ దలచునూలేదు అని చెప్పవచ్చును.

భవిష్యత్తు - జమీందారీల రద్దు

జమీల ఉత్పత్తియు, ఇంతవరకు వాని చరిత్రయు, వివరించితిమి. వాని కాలములో అవి రాజ్యపాలకులకు, ప్రజలకు చేయదగిన మేలును చేసెను. మేలునుకంటె ఇటీవల హెచ్చుగ కీడునే చేయుచున్నట్లు మనము గమనించినాము. అదిగాక, వాని అవసరమున్న నేడు తీరిపోయినది. ఒకప్పుడు రివిన్యూ వసూలుకై జమీందారు లనబడు యీ ఉద్యోగులు అవసరమైరి. ఇప్పు డట్టి అవసరము కనిపించదు గనుక, ఈ ఉద్యోగముల నిక రద్దుపరుపవచ్చును. ఈ జమీ ఏరియాలలోని రివిన్యూవసూలును మామూలు శ్రేణి గ్రామములలోవలెనే కరణము ముసనబులచేత చేయించుకొనవచ్చును.

ఇట్లు చేయుటలో జమీందారు కేమియో అన్యాయము చేయుచున్నా మని తలంప పనిలేదు. ఆయనకున్నట్టి హక్కులనుగాని, ఆస్తులనుగాని అక్రమముగ ఊడలాగుచున్నామనియు అర్థముకాదు. శిస్తువసూలుపరచి నప్పుడు, ఆ శ్రమకు ప్రతిఫలము పొందుటకు మాత్రమే జమీందారుకున్న హక్కు. ఆ శ్రమను అతనికి పెట్టబడనప్పుడు, దానికి సంబంధించిన ప్రతిఫలమును ఊడదుగద. కనుక, దీనిలో ఆస్తులహరింపు. హక్కుల హరింపు (ఎక్స్ ప్రోప్రియేషన్ - Expropriation) అనునదేలేదు.

దీనిని బట్టి, జమీందారులకు నష్టపరిహారము (కంపెన్సేషన్ - compensation) కూడ యివ్వవనిలేదని తేలుచున్నది. అమెరికాలో బానిసవర్తకమును రద్దుపరచినప్పుడు కూడ సదరు బానిసయజమానులకు కంపెన్సేషన్ ఇవ్వబడలేదు. కొద్దియో గొప్పయో హక్కు అనేది వున్న బానిసయజమానుల సందర్భములోనే కంపెన్సేషన్ ఇవ్వబడనప్పుడు.

అనలు హక్కులేనట్టి మన జమిందార్ల విషయములోనా కంప్లెక్సేషన్ మాట తలపెట్టుట?"

అయితే ఒక్కమాట. జమిందారులకు కంప్లెక్సేషన్ కు "లా" ప్రకారము హక్కులేకపోయినప్పటికి దయాధర్మ బిచ్చముగ వారికిన్నీ - అందరి ప్రజలతోపాటు - బ్రతుకుదెరువు నిమిత్తము ఏదో తోవ చూపించుట అత్యవసరము - ఇది సంఘముయొక్క విధిన్నీకూడ అయియున్నది. ఇంతకాలం నుంచి యీ ఉద్యోగములో జీవించుచున్న వారి జీవనోపాధిని హఠాత్తుగ లాగివేసి, వారిని బుక్కాపకీరులను చేయుట తగదు. వారును మనుష్యులే. సంఘములో నలుగురితోపాటు బ్రతుక వలసినవారే. కనుక, వారి సాంతకమతము జీవిత ఆర్థిక ప్రమాణమని యెంచబడే (ఎకనమిక్ హోల్డింగు (Economic holding) సుమారు 20 లేక 25 ఎకరాలకు తక్కువ వున్న జమిందార్లకు సదరు పరిమితికి భర్తీగా భూములను యివ్వవలయు నని నాయభిప్రాయము. ఈవర్పాటే ఇనాండ్లార్లకున్న, శేర్శీరైతు లనబడువారికిన్నీ కూడ ఉండవలయు నని ముందు అధ్యాయములలో చెప్పబోవుచున్నాము.

వ్యవసాయవృత్తి చేసుకొన దలచనియెడల వృద్దే నా వ్యాసారము చేసుకొనుటకుగాను చిన్న జమిందారులకు కొంత పెట్టుబడిధనమును (గవర్నమెంటు పత్రముల రూపేణా) యివ్వవచ్చును. ఇట్టి యేర్పాట్లతో జమిందారీలను ఒక్క కలము పోటుతో తక్షణము రద్దుపరుప వలె నని నా శిఫార్సు. ఇట్టి హక్కును పర్మెనెంటు సెటిలుమెంటునాడే గవర్నమెంటు తమకు అట్టిపెట్టుకొన్నట్లు (రిజర్వు చేసికొన్నట్లు) నిదర్శనమునుచూపియే మున్నాము కనుక దీనిని గురించి యెట్టి చిక్కును ఉండదు.

మనరాజధానిలోని కొన్ని ముఖ్య జమీల తాలూకు

గ్రామముల సంఖ్య, చెల్లించుచున్న పేష్కాస్సు.

జమీ పేరు.	గ్రామముల సంఖ్య.	చెల్లించుచున్న పేష్కాస్సు.
1. విజయనగరం	1,157	5 లక్షల
		రూపాయలు
2. కురుపామ్	66	14,500 ,,
3. బొబ్బిలి	193	90,000 ,,
4. మాడుగుల	103	35,000 ,,
5. ఉర్లాం	6	11,770 ,,
6. గుంనూరు	501	70,000 ,,
7. వల్లూరు సముత్	10	ఆరువేల
		పూలవరహాలు
8. దేవరకోట	66	29,340 ,,
9. మైలవరం	53	5,200 ,,
10. మునగాల	19	1,285 ,,
11. వెంకటగిరి	971	1,11,058 ,,
(దక్షిణాదిని)		
12. రామనాథపురం	2,152	94,733 ,,
13. శివగంగ	1,937	75,000 ,,

రెండవ అధ్యాయము

ఇనాందారీ పద్ధతి

భూమి పంటలోని రాజభాగమును వసూలుచేసి, వినియోగపరచుటలో గల మొదటి పద్ధతిని అనగ జమీందారీ జమీందారుకు పద్ధతిని గురించి, వెనుకటి అధ్యాయములో చెప్పి ఇనాందారుకు యుంటిమి. ఇక, ఈ అధ్యాయములో రెండవ తేడా ఏమి? పద్ధతిని గురించి అనగ, ఇనాందారీ పద్ధతిని గురించి తెలిసికొందము. జమీందార్లు రాజభాగములో కొంత వసూలు కమిషన్ క్రింద పుచ్చుకొని మిగతాది రాజుకు ఇర్సాలు చేయుచుండిరి. ఇక, ఇనాందార్లన్ననో అట్టి కమిషన్ దార్లుకారు. వారిలో చాలమందికి రాజభాగములో కొంత భాగము ఒకప్పుడు పూరాగా కూడ ఉచితదానముగ ఇచ్చి వేయబడెను. ఈ రీతిగ చూస్తే, జమీందార్లు, ఇనాందార్లు కూడ రాజభాగములో అంతర్భాగస్వాములని చెప్పినను చెప్పవచ్చును.

రాజులు తమవంతు భాగమును ప్రజోపయోగము నిమిత్తమై ఖర్చుపెట్టవలెనుగాని, వారికి వీరికి దానముచేయడాని కేమి హక్కు గలదను ప్రశ్నరావచ్చును. రాజభాగదాన మేమి సబబు? రాజు లీ దానములను విచ్చలవిడిగ, అర్థకహితముగ చెయ్యలేదు. ఆ కాలమందున, ఈ కాలమందును కూడ దేవాలయములు, మఠములు, పాఠశాలలు, మొదలగు పబ్లిక్ సంస్థలను పోషించవలసిన విధి, సంఘము

తరఫున ప్రతినిధిగ నున్న రాజునం దుండెను. ఆ విధిని నెరవేర్చుటకయియే రాజు లిట్లు తమ రాజభాగములో కొంత దానములుగ (గ్రాంటులుగ) ఇచ్చుచుండిరి. నేటి రాజ్యాంగములు కూడ తమ రిపబ్లికాన్యలోనుండి ఇట్టి గ్రాంటులనిచ్చుచుండుట మనము చూచుచున్నాము. పబ్లిక్ సంస్థలకేగాక, వ్యక్తులకు కూడ, ముఖ్యముగ వేదశాస్త్రములందును, ధర్మశాస్త్రములందును, ప్రవీణులైన వారి పోషణ నిమిత్తముకూడ రాజులు తమ రాజభాగములో కొంత దానము చేయుచుండిరి. ఇట్టివారు తమ తపస్సంపన్నతచేతను, విద్యాప్రవీణత చేతను, సంఘమునకు సేవచేయుదురని భావించబడెను. కాబట్టి, సంఘమున కిట్టి సేవచేయువారిని పోషించుట రాజధర్మముగ ఎంచబడెను. వేదశాస్త్రములందు గల ప్రావీణ్యమును పరీక్ష చేసిన పిమ్మటనే రాజు ఇట్టి దానముచేయవలసి యుండుననియు, శ్రుతిజ్ఞానము లేనివానికి దానము చేయరాదనియుకూడ మన శాస్త్రములు నియమించుచున్నవి. తెలివితేటలు గల విద్యార్థులకు, పేదవానికి, స్త్రీయపెండులను, స్కాలర్ షిప్పులను, గ్రాంటులను ఇచ్చి సర్కారువారు నేడు విద్యార్థులను పోషించుచుండుట మన మెరుగుదుము. కాబట్టి, ఇట్టి దానములు పూర్వము అర్థరహితముగ చేయబడలేదని గ్రహించునది. ఆనాడు ప్రభువులు ప్రజలు తలంచిన (ఆశించిన) ప్రయోజనములు ఈనాటి వారికి అర్థరహితముగ కనబడవచ్చును. కాని అది విషయాంతరము.

ప్రజలు తమ పంటలోనుంచి ఇచ్చిన రాజభాగమునే గాక, రాజులు భూములను కూడ నేరుగ దానముల జేయు

రెండురకాల
దానాలు

చుండిరి. ఈ దృష్టితో చూచినచో రాజు లిచ్చిన దానములు రెండు రకములు. ఒకటి రాజభాగ దానము; రెండు భూదానము. ఈ దానములు ప్రతిగ్రహీతలను గౌరవించి అనగ మన్నించి ఇవ్వబడుచుండెను గావున వీనికి మాన్యములను పేరు సర్వసాధారణమయ్యెను. దరిమిలా, మహమ్మదీయ పరిపాలనలో వీటికే “ఇనాము”లను పేరువచ్చెను. ఇది అరబ్బీభాషా పదము. నేటికి నిలిచియున్న మాన్యములలో ఈ రెండు రకపు మాన్యములున్న కలవు. అయితే వీటిలో ఏ మాన్యము ఏ రకముది ? అని నిశ్చయముగ తేల్చుటకు నేడు అన్నిమాన్యముల విషయములలోను సాధ్యముకాక పోవచ్చును. అందుచేతనే నేటి మాన్యముల సమస్య అతిగహనమైపోయినది.

ఇవిగాక, తమరాజ్యాంగములోని ఉద్యోగస్థులకు కూడ ఇవ్వటివలె రొఖ్ఖరూపమగు జీతములుగాక, భూరూపేణా ఈనాముల నిచ్చుచుండిరి. ఇవి తరచురాజులచేతు, గ్రామ సంఘములచేతను ఇవ్వబడుచుండెను. వీనికి “సాకరీ ఇనాము”లను పేరేర్పడెను. ఇవి ముఖ్యముగ గ్రామకరణము, పంచాంగపు బ్రాహ్మణుడు, చాకలీ, మఁగలి, కమ్మరి, కుమ్మరి, వడ్రంగి, దేవదాసి, నీర్గంటి వగైరా గ్రామసిబ్బంది పోషణకై ఇవ్వబడుచుండెను.

ఇంతేకాదు, సంఘపు నడకకు ఏ ఏ పనులు అవసరమో ఆ యా పనులకన్నింటికి మాన్యము లేర్పడెను. వీనికి “పనుల మాన్యము” లనిపేరు.

ఉదాహరణ:—రెండు గ్రామములకు పొలిమేర తగాదా వచ్చినప్పుడు, దానిని పరిష్కరించుటకై ఒకవ్యక్తి నియమింప బడుచుండును. అతడు విచారించి, తగాదాతీర్చి, “పొలిమేర ఇది” అని నిర్ధారణచేసి, ఆ పొలిమేర పొడుగునా అన్నపు ముద్దలు పెట్టునట. ఈ పనికై ఆ వ్యక్తి కివ్వబడిన ఈనాముకు “ముద్దఈనాము” అని పేరుండెను. ఇట్టివి రాయల సీమలో నేటికిని కొన్ని చోట్ల నిలిచియున్నవి. ఈ విధముగ పూర్వ కాలమున ఆయా ప్రాంతముల నేర్పడిన “పనుల మాన్యముల” సంఖ్యకు రకములకు, మితములేదు.

ఇది హిందూరాజుల కాలమునాటి సంగతి. ఇట్టి మాన్యముల నిచ్చుట తమ గౌరవమునకు, రాజ్యదర్శమునకు, ఐహికా ముష్మిక శ్రేయఃప్రాప్తికి, మార్గమని రాజు లెంచుచు, ఇవి ఆచంద్రార్కము నిరాఘాటముగ సాగుటకై, ఇట్టి దానములను శిలాఫలకములపైనను, రాగిరేకులపైనను, వ్రాయించి యిచ్చుచుండిరి. ఈ మాన్యములకు భంగము గలిగించినవారికి ఘోరనరకప్రాప్తి యగుననికూడ శాపవాక్యముల లిఖించుచుండిరి.

దరిమిలా, మహమ్మదీయ పరిపాలనలో కూడ నబాబులు, బాదుషాలు, పూర్వపు మాన్యముల మన్నించుటయే గాక, కొత్త మాన్యములుగూడ నిచ్చుచుండిరి. హిందువులకే గాక, తమ మశీదులకు, మాలీలకు, ముసాఫర్ ఖానాలకు, కూడ, ఈనాములను పేరుతో మాన్యముల నిచ్చుచుండిరి. తమ సైన్యములో పనిచేయు నేనావతులకు, దండనాయకులకు “జాగీరు”లను పేరుతో ఈనాముల నిచ్చుచుండిరి. తమ రాచ

బంధువుల పోషణకై, లేక మనోవర్తికై “మొఘాసాల” పేరుతో ఈనాముల నిచ్చు చుండిరి. ఇట్లే వేర్వేరు పనులకు వేర్వేరు పేర్లతో ఈనాముల నిచ్చుచుండిరి.

—: బ్రిటిష్ మహాయాములో :—

మహమ్మదీయ పరిపాలన అంతరించి, బ్రిటిష్ పరిపాలన సుస్థిరమగులోపల,—ఈ అరాచక స్థితిలో ఏ మాత్రపు అధికారము చేతిలో నున్న పాలెగాండ్లో, తహశీలుదార్లో, లేక ఇతర ఉద్యోగస్థులో అడిగినవారికి లేదనకుండా ఏదో కాగితముమీద ముద్రవేసి, ఈనాములను విచ్చలవిడిగ యిచ్చివేసినట్లు కనిపించుచున్నది. నిజముగ ఈనాముల నిచ్చుటకు ప్రభువున కొక్కనికే అధికారమున్నను, దేశములోని అరాచక స్థితిని సందుజేసికొని, క్రింది ఉద్యోగస్థులు అధికారరహితముగ చాల ఈనాముల నిచ్చివేసినట్లు చరిత్రవలన కనబడుచున్నది.

బ్రిటిష్ పరిపాలన సుస్థాపితమై కంపెనీవారు కన్నువిప్పి పారజూచుకొనేటప్పటికల్లా, ఎక్కడ చూచినా ఈనాముల పుట్టయే. ఇన్ని ఈనాములు లుండుటయు, తద్వారా తమకు రావలసిన భూమివన్నులో ఇంత పెద్ద రంధ్రమేర్పడుటయు, చూచుకొన్నప్పుడు, కంపెనీవారికి కన్నెరయయ్యెను. “ఇవన్నీ నిజమైన ఈనాములేనా” అను అనుమానము వారికి పుట్టెను. కంపెనీ పరిపాలన వచ్చిన మొదటిరోజులలో ఇంగ్లీషు వారును ఈనాముల నిచ్చు ఆచారమును కొనసాగించిరి. కాని, దరిమిలా మానివేసిరి. 1822 సం॥ జనవరి 2, 1829 సం॥ మే 27 తేదీలు గల సీమడైరెక్టర్ల ఉత్తర్వుల ప్రకారము ఈ పద్ధతిని కంపెనీ

వారు మానివేసిరి. భూముల నిచ్చుటకంటె రొక్కరూపము గనో, వట్టి బిరుదుకూపముగనో, తమకు తోచినవారిని, తమకు సేవజేసినవారిని, సత్కరించుట ఉచిత మని వారభిప్రాయపడిరి.

అదిగాక, లోగడ తమ హయాముకు పూర్వము ఇవ్వబడిన ఈనాములు ఎంతవరకు సరియైనవో యని విచారించి సరియైన వానిని స్థిరపరుచుటకును, అధికార రహితముగ దిగున యుద్యోగస్థులచే నివ్వబడిన వానిని, లేక మోసముచే సంపాదించుకోబడిన వానిని రద్దుపరచుటకును కంపెనీవారు తీర్మానించుకొనిరి.

అందుకనియే, 1802 సం॥లో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకునే సమయములో ఇనాములను (లేక * 'లాఖరాజ్' భూములను) జమీలనుండి విడదీసి, మరీ జమీందార్లతో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటును జేసికొనిరి. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు రెగ్యులేషన్ 4 వ శెక్షన్ చూడుడు.

జమీలను గూర్చి పర్మనెంటు రెగ్యులేషన్ (1802 సం॥పు 25 వ రెగ్యులేషన్) చేసిన 1802 సం॥ జూలై 13 వ తేదీననే ఇనాములను గూర్చి కూడ మదరాసు గవర్నమెంటు వారు వేరొక రెగ్యులేషనును (31 వ రెగ్యులేషనును) ప్యాసు చేసిరి. ఇనాములు ఎంతవరకు సరియైనవి అని పరీక్షించుటయే ఈ రెగ్యులేషన్ యొక్క ప్రధానోద్దేశము. ఈ పరీక్షనిమిత్తమే ఈ రెగ్యులేషన్ 2 వ శెక్షన్ లో ఒక నియమ మేర్పరచిరి.

* 'ఖిరాజ్' అనగా శిస్తు : 'నా' = 'లా' = 'లా' - ఖిరాజ్ అనగ శిస్తులేనివి అని అర్థము.]

అనగా, ఇప్పటి ఇనాందార్లుగాని, వారి పూర్వీకులుగాని, సదరు భూములను సంపాదించి, వానిని తమ స్వాధీనభుక్తములో నుంచుకొనియున్నారా?" అట్లు ఉంచుకొని యున్నట్లయితే, అవి సరియైన ఇనాములని నిర్ధారణ చేయబడెను.

—♦ ఇనామ్ కమిషన్ ♦—

ఈ నియమముల ప్రకారము ఇనాములను పరీక్షించు పని సివిల్ కోర్టులకు వదలుట తమ రాజ్యాంగక్షేమమునకు మంచిదిగాదని యెంచి, కంపెనీవారు 1831-1836 సంవత్సరము లలో రెండు చట్టములబ్వారా (1831 సం॥ 4వ రెగ్యులేషన్, 1836 సం॥ 31 వ ఆక్టులద్వారా) ఈనాములపై సివిల్ కోర్టు అధికారములను తీసివేసి, తమ రివిన్యూ డిపార్టుమెంటునందే పెట్టుకొనిరి. కాని, ఈనాముల సంఖ్య అపరిమితముగ నుండుట చేతనున్న, ఒక్కొక్క ఇనామును గురించి అనేక చిక్కులుండుట చేతనున్న, ఈపని మామూలు రివిన్యూ డిపార్టుమెంటుకు సాధ్యము కాకపోయెను. అందుచేత, 1858 సం॥లో ఇందు నిమిత్తమై ప్రత్యేకముగ కమిషను గవర్నమెంటువారు నియమింపవలసివచ్చెను. దానికే "ఈనాము కమిషన్" అని పేరు సుప్రసిద్ధమయ్యెను. ఈనాములను జమీలనుండి విడదీసి వానిని ప్రత్యేకముగ విచారించవలయునను సంకల్పము కంపెనీ వారికి 1802 సం॥లో గలిగినను, అందుకు తగిన పరీక్షానియమములను 1802 సం॥ 31 వ రెగ్యులేషను 2 వ శ్లోకములో ఆనాడే వారేర్పరచియుండి యున్నను, అసలుపని నిజముగ 1858 సంవత్సరములో ఇనాము కమిషన్ ఏర్పడువరకు ప్రారంభ

భము కాలేదనియే చెప్పవచ్చును. ఈ మధ్య సుమారు 60 ఏండ్లలో అనేక అవాంతరములు గలిగెను. సంతతిలేని రాజులు దత్తత చేసికోరాదనిన్నీ, వారి రాజ్యములన్నీ కంపెనీకి సంక్రమించవలసినదే ననిన్నీ అప్పుడు గవర్నర్ జనరల్ గ వచ్చిన డల్ హౌసీ ప్రభువు మృతసప్తసిద్ధాంతము నొకదానిని లేవదీసెను. దాని ఛాయలు ఈనాము భూములమీదకుకూడ ప్రసరించెను. నిస్సంతుగ చనిపోయిన ఇనాందార్లు దత్తత చేసుకోరాదనియు, వారి ఈనాములు గవర్నమెంటుకు సంక్రమింపవలెననియు ఒక నియమ మేర్పరుపబడెను. ఇందువల్ల, దేశములో అలజడిగలిగెను. కడపజిల్లాలో నరసారెడ్డి యను నతడు గవర్నమెంటుపై పెద్ద తిరుగుబాటు లేవదీసెను. అప్పటినుండి, గవర్నమెంటువారు తీవ్రతను తగ్గించి, దత్తతల నంగీకరింపసాగిరి. ఇట్టి అవాంతరములవల్లనున్న, మామూలు రివిన్యూడిపార్టుమెంటుకు పనితూగకయున్న ఈనాముల విచారణ పని 1858 వరకు నిలిచిపోయెను.

ఈనాము కమిషన్ ఏర్పాటైన పిదప పని చురుకుగా నాగ నారంభించెను. తమ తమ సన్నదులతోనున్న, ఇతర దాఖలాలతోనున్న, తాలూకా కచేరీకి హాజరు కావలసినదని ఈనాందార్ల కందరకు పెద్ద ప్రకటన చేయబడెను. ఆ ప్రకారమే ఇనాందార్లు కచేరీలకు హాజరైరి. తాలూకా కచేరీలలో ఈనాముల తాలూకు చిత్తుజాబితా దేశభాషలలో తయారు చేయబడెను. విచారణ పూర్తయిన పిదప, ఇంగ్లీషుభాషలో సాఫురిజ్జురు డిప్యూటీ కలెక్టరుచే తయారు చేయబడెను. ఈ ప్రకారము ఈనాందార్లకు పట్టాలు (టైటిల్ డీప్సు)

ఈనాం కమిషనరు చే జారీచేయబడెను.

ఏ విషయముమీద ఇని జారీచేయబడెను? 1802 సం
31 వ రెగ్యులేషన్ 2 వ శెక్షన్ లో ఈనాంభూముల స్వాధీన
భుక్తము నాధారము చేసికొనవలెనని విధించబడెను. ఎంత
కాలము స్వాధీనము అనునది ఈ శెక్షన్ లో నిర్ధారణ పరుప
బడలేదు. ఈ విషయము దరిమిలా 52 వ బోర్డు స్టాండింగ్
ఆర్డరులో విశదీకరించబడెను. అసగ, ఈనాం కమిషన్ విచా
రణనాటికి పూర్వము 50 ఏండ్లు సదరు భూములు ఈనాములుగ
ఈనాందార్లయొక్క స్వాధీనభుక్తములగో ఎడతెంపు లేకుండ
ఉండియుంటే, వానిని ఖాయపరచవలెనని విశదీకరించబడెను.
ఇట్టి నియమముప్రకారమే ఈనాం కమిషనరు ఈనాందార్లకు
పట్టాల నిచ్చెను. ఒక్కొక్క ఇనాముయొక్క ఫర్మిస్థుల ననుస
రించి, కొన్నిటికి హెచ్చుగను, కొన్నిటికి తగ్గుగను క్వీట్
రెంటు నిర్ణయించబడెను. క్వీట్ రెంటుకు అంగీకరించినవారికి
వారి ఈనాములందు స్వేచ్ఛ - అసగ, అనుక్రమమునకు,
ఇతరవిధముగ అన్యాయకాంతము చేసికొనుటకు అధికారము—
ఇవ్వబడెను. గపర్నమెంటుకు ఈనాములందుండిన వారసత్వా
ధికారము వదలుకోబడెను. (ఇట్లు వదలుకొనుటకు (Quit)
'క్వీట్' చేయుటకు ప్రతిభూముగ విధింపబడినదే "క్వీట్ రెంటు
అసబడెను.) క్వీట్ రెంటుకు అంగీకరించని ఏ కొలదిమందికో,
వారి ఈనాములను ఖాయపరుస్తూ, వాటిని అన్యాయకాంతం
చేసుకొనే హక్కు లేకుండాచేసిరి. ఒకవేళ, సదరు ఈనాందారు
నిస్సంతుగ, వారసులు లేకుండా చనిపోయే పక్షములో, సదరు

ఈనాము గవర్నమెంటుకు సక్రమించే ఏర్పాటును చేయబడెను. పై నిబంధనలప్రకారము 4 లక్షల 44 వేల 550 ఈనాము పట్టాలు 1869 సంవత్సరము నాటికి ఈనాం కమిషనరుచే జారీచేయబడి, ఇనాముల పని ముగించబడెను. ఈపట్టాలలోని భూమియొక్క వెరశివిస్తీర్ణము 65 లక్షల ఎకరాలు. ఇట్లు పట్టాలివ్వబడిన ఇనాందార్ల సంఖ్య 25 లక్షలు. వీరిపై విధింపబడిన క్వీట్ రెంటు 1884 వరకు 18 లక్షల రూపాయలు. కమిషనరుచే ఇవ్వబడిన పట్టాలను ధృవపరచటానికి గవర్నమెంటువారు 1862 సం॥లో ఒక చట్టమును చేసిరి.

ఈనాముల పరీక్ష, విచారణ, పూర్తియై, నికరపు ఇనాములు తేల్చడమనే పని పూర్తియైనదికాబట్టిన్ని, ఇంతటినుండి ఈనాందార్లు (ఒక్క శిస్తు రాయితీ విషయంలో తప్ప) మిగతా అన్ని విషయములలోను మామూలు రైతువారీ రైతులతో పాటే చేయబడిరి గనుకనున్నా, లోగడ 1831, 1836 సంవత్సరములలో ఈనాముల గూర్చి సివిల్ కోర్టులపై విధింపబడిన నిషేధము ఇక నిలిచియుండుట అనవసరము గనుక ఇప్పుడది తొలగింపబడెను. ఇందు నిమిత్తమై 1862, 1866, సంవత్సరములలో రెండు ఈనాము చట్టములు (Acts IV of 1862, IV of 1866) చేయబడెను. ఈ చట్టములవల్ల ఈనాములపై సివిల్ కోర్టుల అధికారము తిరిగి స్థాపింపబడెను. ఒక్క శిస్తు రాయితీవిషయములలో తప్ప, మిగతా అన్ని విషయములలోను ఇనాందార్లు, ఇనాము భూములు, ఇతర రైతాంగముతోపాటే చేయబడెను. ఇది 1866 సంవత్సరమునాటికి ఉన్నస్థితి.

—: ఇ నాం రై తు లు :—

ఇంతవరకు జరిగిన కథలో, రెండుపార్టీల పేర్లే—
అనగ, గవర్నమెంటు, ఇనాందార్ల పేర్లే వినుచున్నాము.
ఇనాందార్లకింద ఎవరై నా సేద్యగాండ్లు ఉంటే, వారి
ప్రశంస ఇంతవరకు రాలేదు. ఇనాము కమిషన్ విచారణలో
కూడ సదరు సేద్యగాండ్లు రాలేదు. వీ రెవరు? వీరికెట్టి
హక్కులున్నవి? అను విచారణ ఎన్నడు జరుగలేదు. ఇనాందార్లు
మామూలుగ తమ ఇనాముభూములను తమ సొంతవిగ ఎంచు
కొనుచు, సేద్యగాండ్లను కేవలము కౌలుదార్లుగానే భావించి,
వారిని తమ ఇష్టము వచ్చినప్పుడు లేవగొట్టుచుండిరి—తమ
ఇష్టమువచ్చినంత కట్టుబడిని విధించుచుండిరి. అంతట సేద్య
గాండ్లలో అలజడి గలిగి; భూములందు జిరాయితీహక్కు
మాదేనని వాదింపసాగిరి. “కాదు, మాది” యని ఇనాందార్లు
చెప్పసాగిరి. ఉభయపార్టీలకు వ్యాజ్యములు తీవ్రముగ చెల
రేగెను. ఇనాందార్లు తమకు ఇనాము కమిషనరుచే ఇవ్వబడిన
పట్టాల నాధారముచేసికొని, అనగా, 50 ఏండ్ల నిరాటంకపు
స్వాధీన భుక్తములపై ఇవ్వబడిన పట్టాల ననుసరించి—సదరు
భూములందు జిరాయితీహక్కు మాకుగాక, ఇంకెవరికని వాదిం
చిరి. 50 ఏండ్ల భుక్తము ననుసరించి ఇనాందార్లకు పట్టా
లివ్వబడిన మాట వాస్తవమే. అయితే, ఈ విచారణ సమయ
మందు సేద్యగాండ్లను కూడ పిలిపించి విచారించిరా? లేదు.
ఇనాం కమిషనరుచే చేయబడిన విచారణయందు, సేద్య
గాండ్లు పాల్గొలు కాదు. కాబట్టి, ఆ విచారణలోని తీర్పు
సదరు సేద్యగాండ్లమీద ఎట్లు బెండింగ్ కాగలదు? ఈ

వాదన నెదుర్కొనుటకు గవర్నమెంటుకు సావకాశము లేక,
 “ఇదంతా మా కెందుకు? మేము 50 ఏండ్ల భుక్తము ననుస
 రించి, ఇనాందార్లకు పట్టాలిచ్చినమాట వాస్తవమే. అయితే
 సదరు భూములయందు ఇనాందార్లను గాక, యింకో మూడవ
 పార్టీ కెవరికైనా— సేద్యగాండ్రను గాని, తదితరులకుగాని—
 ఏమైనా హక్కులుండియుంటే వాటిని భంగపుచ్చుట మా
 యుద్దేశము కాదు. ఇనాందార్ల కివ్వబడిన పట్టావల్ల ఇనాం
 దార్లకు లోగడ లేని ఎక్కువ హక్కులు యిచ్చినట్లూ కాదు.
 తదితరుల కేవలనా హక్కులుంటే అవి తీసివేయబడ్డట్లూ కాదు”
 అని గవర్నమెంటువారు చమత్కారముగ ప్రకటనచేసి, ఊరు
 కున్నారు.

ఈ ప్రకటన చేయడానికి 1869 సం॥లో ఒక ప్రత్యేకపు
 చట్టమును (Act VIII of 1869) గవర్నమెంటువారు ప్యాసు
 చేయవలసి వచ్చెను. ఈ 1869 సం॥పు చట్టము బహు చమ
 త్కారముగ నున్నది. దీనివల్ల పామూ చావలేదు — బడితే
 విటగలేదు. ఇనాం కమీషను విచారణలో ఆధారముచేసు
 కొన్న “ఇనాందార్ల తాలూకు 50 ఏండ్ల స్వాధీన భుక్త” మనే
 మాట ఈ 1869 సం॥పు చట్టమువల్ల త్రోసివేయబడినదా?
 అదీ కనబడదు. “సేద్యగాండ్ర యొక్క హక్కులెవ్వి?” యని
 ఈ చట్టమువల్ల ఖండితముగ తేల్చబడినవా? అదీ లేదు. “సేద్య
 గాండ్రకు గాని, తదితరులకు గాని, ఏమైనా హక్కులుంటే,
 వాటిని మేము భంగపుచ్చ దలచలేదు” అని మాత్రం ఈ
 చట్టము చెప్పి ఊరుకున్నది. “పోనీ, సేద్యగానికి ఏ హక్కు
 లున్నవి?” అను విచారణయైనా గవర్నమెంటువారు అప్పుడు

పెట్టిరా? అదీ లేదు. ఊరికే పైమాట చెప్పి ముఖానంగా ఊరుకున్నాడు. కాబట్టి, సేద్యగానికి ఏ హక్కు బున్నవి అను ప్రశ్న నేటికిని తేలలేదు. ఎవరికి వారు వ్యాజ్యాలు వేసుకొని, కోర్టులలో ఋజువు పరచుకోవలసిన స్థితియే ఏర్పడెను. ఋజువు భార మెనరిది? ఎవరిదో! ఒక విధముగ చూస్తే, ఋజువుభారం రైతుదే — ఏల ననగ, గవర్నమెంటుచే నియమించబడిన ఒక కమిషనరుచే విచారణ జరుపబడి, 50 వండ్ల స్వాధీన భుక్తము యినాందారు దని ఋజువై - ఆ ఋజువుమీద ఇనాందారుకు పట్టా యివ్వబడినప్పుడు, అది కాదని ఋజువు చేసికోవలసినవాడు సేద్యగాడని చెప్పుటలో తప్పులేదు. ఆ విచారణ, ఆ తీర్పు, తనమీద బైండింగ్ కాదని సేద్యగా డనవచ్చును - నిజమే. అయితే, ఋజువుభారము ఎవరిమీద వేయవలె నను ప్రశ్న వస్తే మాత్రము, ఇంతవరకు ఏదో — కోర్ట్లో గొప్పో ఋజువు పరచుకొన్న ఇనాందారుమీదకంటే ఏమీ రంగం లోకే రా నటువంటి సేద్యగానిమీదనే వేయడం ఎక్కువ సబబుగ గన్పట్టుచున్నది.

—: కోర్టు తీర్పులు :—

ఇక కోర్టు తీర్పులసంగతి చూద్దాము. ఇనాముల విషయములలో సేద్యగాని హక్కిమి, ఇనాందారుని హక్కిమి? ఇనాందారుకు యివ్వబడినది శిస్తుతీసికొనే హక్కుమాత్రమేనా, లేక భూమి హక్కు కూడా యివ్వబడినదా అనే సమస్యపై నేటి బ్రిటిషు కోర్టులు - హై కోర్టులు, ప్రీవీకౌన్సిలుకూడ — అనేక తికమకలు పడెను. ఇవనిత్యముని కోర్టులే తేల్చి చెప్పలేకపోయెను.

1918 సం॥ వరకు రాజు తన మేల్వరం హక్కు ఒక్కటే దాన మిచ్చాడుగాని, భూమిహక్కు కా దను ఊహను మద రాసు, బొంబాయి హైకోర్టులు చేయుచుండెను. ఏ ఇనాం చార్తరైన భూమి హక్కు కూడ నా కివ్వబడె నని చెబితే దానిని ఋజువు చేసుకునే భారము అతనిమీద వేయబడెను. కాని,

బిల్లపాడు అగ్రహారం
కేసు.

1918 సం॥లో నూర్యనారాయణ-వరపు-
పోతన్న అనబడు బిల్లపాడు అగ్రహారం

కేసులో ప్రీవీ కౌన్సిలువారు ఏమన్నారంటే “రాజుకు ఒక్క శిస్తు హక్కు గలదనినీ భూమిహక్కు లేదనినీ, కాబట్టి అట్టి భూమి హక్కును రాజు యితరులకు దానము చేయజాల డనినీ ఏ కోర్టున్ను ముందుగ ఊహించుకు కూర్చోడానికి వీలు లేదని” చెప్పిరి. ఇంగ్లండులోని ఫ్యూడల్ పద్ధతిలో పుట్టి పెరిగిన ఈ ప్రీవీ కౌన్సిలు జడ్జిలు ఇండియాలో కూడ భూమిహక్కు రాజుదే ననుకున్నారు. అతడు పంటలో భాగం తీసుకొనుచున్నాడనే అంశమును ఆధారము చేసుకుని, “అతనికి భూమిహక్కు లేకపోతే, పంటలో భాగం ఎట్లా తీసు కుంటాడు” అనికూడ ఈ జడ్జిలు తలపోసిరి. ఇక, ఏతావతా ఈ కేసులో తేల్చిన సారాంశ మేమిటంటే :-

ఇనాముల విషయములలో రివిన్యూ ఒక్కటిమాత్రమే దాన మివ్వబడిన ధని ఊహించుకోడానికి వీలు లేదనిమాత్రం వీరు తీర్పు చెప్పిరి. అంతేగాని, ఏమి యివ్వబడినదో—భూమి హక్కు కూడ యివ్వబడినది అనే అంశాన్ని వీరు ఖండితముగ తేల్చి చెప్పక ముభావముగ వదలివేసిరి. అయితే కేసులోని సాక్ష్యాన్నిబట్టి ఈ అగ్రహారం పుట్టినప్పుడు “జిరాయితి హక్కు

మాది" అని చెప్పగలిగిన రైతులెవరు లేరను సారాంశమును మాత్రము ప్రీవీ కౌన్సిలువారు తేల్చి తీర్చుచెప్పిరి.

దరిమిలా రెండేండ్లకు వచ్చిన వెంకటశాస్త్తురు-వరపు-
 వెంకటశాస్త్తురు సీతారాముడు అనే కేసులో, తమ వెనుకటి
 వరపు అభిప్రాయమునే దృఢపరుచుచు, "అయినా,
 సీతారాముడు ఏ కేసుకు ఆ కేసుకు దానిలోని సాక్ష్యాన్ని
 బట్టి, దానపు వరతులను బట్టి ఈ నమస్య తేల్చువలసియుండు"
 నని ప్రీవీ కౌన్సిలువారు చెప్పిరి.

ఈ రెండు కేసులలో ప్రీవీ కౌన్సిలువారు మెట్టుకు తేల్చిన సారాంశమేమిటో ఎవరికీ బోధపడలేదు. కోర్టుతీర్పులు ఎంత అధ్యాన్నముగ వుంటవో, వారు చెప్పిన తీర్పులు వారికే ఎట్లా అర్థముకావో, ఋజువు చేయడానికి, ప్రీవీకౌన్సిలువారి ఈ రెండు తీర్పులే నిదర్శనము.

ప్రీవీ కౌన్సిలువారి అర్థమేమిటని బోధపరుచుకోడానికి
 మదరాసు మదరాసు హైకోర్టు జడ్జిలకు సాధ్యముకాలేదు.
 ఫుల్ బెంచి అప్పుడు "ఫుల్ బెంచి" వారు కూర్చుని ఈ
 చెప్పిన అర్థము. క్రిందివిధముగ అర్థముగ చెప్పుకొనిరి :—

"ప్రీవీ కౌన్సిలువారు ఈ రెండు కేసులలో వ్రాసిన గ్రంథాన్ని, వారి వాదప్రతివాదాలను సమగ్రంగా పరిశీలించిన పిమ్మట మా కేమి అర్థమౌతుందంటే - ఇనాముల విషయములలో రెండు హక్కులు (శిస్తు హక్కు, భూమిహక్కుకూడ) ఇనాందారులకే చెందినట్లుగ ఊహించుకోవలె నని ప్రీవీకౌన్సిలు వారి అర్థమైనట్లు మాకు బోధ పడుతుంది! ఈ ఊహించిష్ట ఇనాముల విషయములలో మరింత బలంగా ఉంటుంది.

అబ్బ, ఎంతబాధ! ప్రీవీకౌన్సిలు వారికి, హైకోర్టువారికి కూడ ఇదమితథమని తేల్చు శక్యము కానిదిగ, ఈ ఇనాముల సంస్కరణ ఉన్నదంటే, ఇక ఇతరులమాట చెప్పనేల? ఈకోర్టు తీర్పులన్నీ చివరకు ఇనాందార్లకు రైతులకు దుంపనాశనము చేసే జవ్వా ఆటక్రింద పరిణమించినది.

ఇంత, కోర్టులలోని జూదపుఆటల సంగతి విడిచి, ముందుకు సాగుదము.

—: ఒరిజినల్ గ్రాంట్లు ఎట్టివి? :—

అసలు ఇనాములుపుట్టి కొన్ని నందల ఏండ్లయినది. ప్రభువులు ఇనాములను ఆనాడు ఇచ్చినప్పుడు ఏమి ఇచ్చిరి? భూమిహక్కుతో సహా యిచ్చిరా, లేక భూమిపై శిస్తు వసూలు చేసుకొనే హక్కు మాత్రం ఇచ్చిరా?

మన ధర్మశాస్త్రప్రకారము రాజుకు భూమియందు హక్కులేదు. కేవలము దానిపై శిస్తు వసూలు చేసుకునే హక్కు మాత్రమే కలదు. ఎవరుగాని, తనకు ఉన్న దే ఇవ్వగలడు గాని, లేనిది ఇవ్వలేడుగద. కాబట్టి రాజు తనకున్న శిస్తు హక్కునే ఎవరికై నా దాన మివ్వగలడుగాని, తనకులేని భూమి హక్కు నెట్లవ్వగలడు? కాబట్టి, రాజులచే ఇవ్వబడిన ఇనాములనుబడునవి, కేవలము శిస్తుహక్కుగలవి మాత్రమేగాని, భూమి హక్కుగలవి కాదని ఒకనాదన. ఈ వాదనప్రకారము జిరాయితి హక్కు రైతుదే యని తేలుచున్నది. ఇది సర్వసాధారణ విషయమైనప్పటికీ, అన్ని ఇనాములు శిస్తు హక్కుమాత్రము గలవేయని నిర్ధారణగ జెప్పుటకు వీలులేదు. ఏల ననగ, దీనికి

ఈ దిగువ చెప్పబోవు నాలుగైదు అవాంతరములు గమనింప వలసి యున్నది.

(1) భూమి ఒకడు స్వయముగ సేవ్యముచేయుచు ప్రభువుకు శిస్తు చెల్లించుచున్నాడు. ప్రభువు అతనిని బహు మానింప దలచి, ఆ శిస్తును పూర్తిగానో, కొద్దిగానో మాపు జేసినాడు. అది అంతటినుండి ఇనా మగుచున్నది. ఈ ఇనాము నందు భూమిహక్కు ఎవరిది? ఇనాందారుదే. అనగ, భూమిహక్కు, శిస్తుహక్కు— రెండుహక్కులున్ను— ఈ ఇనాము దారుని యందే లీనమై యున్నవిగద!

(2) రాజుకు సర్వసాధారణముగ శిస్తు హక్కు ఉన్నప్పటికి సొంతసేవ్యపు భూములు ఉండవచ్చును. వానిలోనుండి కొంత ప్రదేశమును ఒకనికి రెండు హక్కులతో సహా ఇనాము ఇచ్చియుండవచ్చును. అప్పుడు రెండు హక్కులు ఇనాందారుని యందే సంక్రమించునుగద!

(3) రాజు భూమిని రైతునుండో, గ్రామసంఘము నుండో కొని, దానిని ఏ దేవస్థానమునకో శిస్తు లేకుండ ఇచ్చి యుండవచ్చును. ఇట్టి ఇనామునందు కూడ రెండు హక్కులు ఇనాముదారునివే. అక్బర్ చక్రవర్తియు, తంజావూరురాజులును, ఇట్లు భూములను కొని, మాన్యములుగ నిచ్చివేసినట్లు చరిత్రనిదర్శనములు గలవు.

(4) ఒక ప్రదేశము రైతాధీనములోగాక, బంజరుగనో

అడవిగనో, * బేచిరాకుగనే ఉండియుంటే, దానికి కొద్ది శిస్తు కట్టియో, లేక అసలు శిస్తులేకుండగనో, ఎవరికైనా రాజు మాన్యముగ నిచ్చియుండవచ్చును. లేదా, రైతు విడుదలపెట్టి పోయిన భూమినికూడ ఇట్లే ఇచ్చియుండవచ్చును. ఇట్టిమాన్యములలో రెండుహక్కులు ఇనాముదారునివే యగునుగద.

(5) మొదట ఇవ్వబడినది శిస్తుహక్కు అయినప్పటికి దరిమిలా ఇనాందారుడు భూమిహక్కును తగు ప్రతిఫల మిచ్చియో, కోర్టువేలంలోనో, కొనుక్కొని యుండవచ్చును; లేదా, భూమిని రైతు బంజరుగ విడుదల పెట్టిపోయియుంటే, ఇనాందారుడు దానిలో ప్రవేశించి, సేద్యము సాగించియుండవచ్చును. ఇట్టి సందర్భములలో కూడ ఇనాందారుని యందు రెండుహక్కులు నిలిచియుండునుగద. ఈ స్థితి 1908 సం॥లో ప్యాసుచేసిన ఎస్టేటుల్యాండు ఆక్టు 8 వ శెక్షనులో అంగీకరింపబడియే యుండెను.

కాబట్టి నేటికి నిలిచియున్న అన్ని ఇనాములు కేవలము శిస్తుహక్కు (మేల్వరం) ఇనాములే యని నిర్ధారణగ చెప్పటకు వీలులేదు. పై చరిత్రాంశములనుబట్టి చూడగ, భూమి హక్కుతో (కుడివరం హక్కుతో) కూడియున్న ఇనాములు ఛాలయుండుట కవకాశమున్న దని తెలియగలదు. అంతయేల, క్రిందటితరమువరకు ఇనాందార్లు (బాహ్మణులుగాని, ఇతరులు

* చిరాక్ = దీపము ; (హిందూస్థానీమాట). బే-చిరాక్ - దీపములేని అసగ రైతు లేవరూ లేక పొడువడియున్న ఊళ్లు అని అర్థము. "దీనికి భిన్నమైనది "హంజీగ్రామము - అసగ, ఇనాము పుట్టిన నాటికే భూమిమీద రైతులుండి సేద్యము సాగించుచున్న గ్రామము అని అర్థము.

గాని) తమతమ భూములను సొంతముగ నేవ్యము చేసికొను చున్నట్లు మనకు తెలియును. ఇటీవలనే ఇంగ్లీషు చదువులయు, గవర్నమెంటు నౌకరీలయు వ్యామోహమున బడి, ఇనాందార్లు తమ భూములను ఎవరికో కౌలు కిచ్చి, తమపిల్లల చదువుల కోసం బస్తీల కెక్కిరి. ఇప్పుడున్నట్లే, కొన్ని శతాబ్దముల క్రిందట మన పూర్వీకులు తమపిల్లల చదువులకోసమో, గవర్నమెంటు నౌకరీలకోసమో, స్టేషరీలకోసమో, పల్లెలు విడచి బస్తీలలో రికామీగా తిరుగుచుండి రని భ్రమ పడుట పొరబాటు. ఇప్పటికాలపు పరిస్థితులజూచి ఈ ఇనాములు పుట్టిన కొన్ని శతాబ్దములకు పూర్వముకూడ, ఇట్లేయుండె నని అనుకోరాదు. ఇంగ్లీషు చదువులయు, నవనాగరికతయొక్కయు వ్యామోహన బడక, తమ తమ మాన్యక్షేత్రములను సొంతముగ సాగుచేసికొనుచుండు ఇనాముదార్లు నేటికిని కొన్ని ప్రాంతములలో కానవచ్చుచున్నారు. పెద్దన్నగారు మనుచరిత్రవ్రాసిన కాలమునాటి నంగతిచూస్తే ప్రవరాఖ్యుని “మాన్యక్షేత్రముల్ పెక్కుచందాలన్ బండు” చున్నట్లును; మఱియు “తరుగ దింటన్ పాడియున్ పంటయున్” అనుటవల్ల, అతనికి ఇంటిపాడి, ఇంటిపంట ఉన్నట్లున్ను, మరియు అతడు తీర్థయాత్రకు తాత్కాలికముగ పోయినప్పుడు “పై పరామరిక చొప్పడమి పండబారిన పొలం బెండబారి” నట్లును తెలియుచున్నది. అవి నిజముగ ప్రవరాఖ్యుని సొంతనేవ్యములో లేకుంటే, అట్లు ఎండిపోవలసిన పనిలేదు గద!

—: 1936 సం॥పు ఇనాంబిల్లు విమర్శ :—

ఈయంశములను జ్ఞప్తియందుంచుకొన్నయెడల, భూమి హక్కుగల ఇనాందార్లు బహుఅరుదు అని 1936 సం॥పు

ఇనాంబిల్లు ఉపోద్ఘాతములో చెప్పిన మాట సత్యదూర మని తెలియగలదు. భూమిహక్కు, అనగ కుడివరంహక్కుగల ఇనాములు చాలయుండుట కవకాశమున్నది. ముఖ్యముగ చిన్న ఇనాములు అట్టివి. 1908—1936 సంవత్సరముల మధ్య భూమిహక్కు అనేకవిధములుగ సంపాదించుకొన్న ఇనాము దారులే చాలమందిగలరు. ఇట్టి వారిహక్కుల సన్నిటిని ఒక్క కలముపోటుతో తీసివేయుటకై 1936 సం॥పు ఇనాముల బిల్లు ప్రయత్నించినది.

ఇనాందార్లకు అనలు భూమిహక్కు లేనేలేదనినీ, ఒక వేళ బహు అరుదుగ ఎవరికైనా ఉంటే వారు దానిని కోర్టులో ఋజువుపరుచుకోవలసినదనినీ, ఇంతా కష్టపడి, ఖర్చుపడి, ఋజువుచేసుకుంటే, దానిని ఒక సంవత్సరపుశిస్తు ప్రతిఫలముగ తీసికొని, సేద్యగాని కిచ్చివేయవలసియుండుననినీ 1936 సం॥పు ఇనాము చట్టము చెప్పుచున్నది. ఈ ప్రతిఫలము అందలి కష్టానికి, ఖర్చుకు తగిన ప్రతిఫలముగ గన్పట్టదు. అందుచేత, ఇనాముదారు కున్నదన్న ఆ కాస్త భూమిహక్కు కూడ క్రియలో శూన్యము చేయబడెను.

భూమిహక్కు ఇనాముదారున కుండియుండుటకు పైన అనేక నిదర్శనములను, అవకాశములను జూపి యుండగ, సేద్యగానిదే భూమిహక్కును వాదనకు ఏమి ఆధారముగలదు? “యావత్తు గ్రామముపై కుడివరంహక్కు ఇనాముదారునకు ఆనాటిరాజు లిచ్చియుండుట మిక్కిలి అసంభవ”మని మాత్రము 1936 సం॥పు ఇనాము బిల్లులోని ఉపోద్ఘాతము చెప్పుచున్నది. అది ఏల అంత అసంభవమో బోధపడకున్నది! ఇది కేవలము

ఊహించి చెప్పినమాట. ఇనాందారు పక్షముగ పైన చెప్పబడిన చరిత్రావకాశములను, చట్టనిబంధనలను, కాదని త్రోసి వేయజాలినంత బలమైన ఊహ కాదది.

ఇనాందార్లకు కుడివరంహక్కు ఉండుట కవకాశము గలదనుమాట 1908 సం॥పు ఆక్టులోనే స్పష్టముగ అంగీకరింపబడెను. కాని, 1936 సం॥పు చట్టములో ఈమాత్రపు అవకాశముకూడ లేకుండ చేయబడెను. ఇనాందార్ల కిట్టి హక్కు లేనేలేదను ఉపోద్ఘాతముతోనే ఆక్టు ప్రారంభమయ్యెను. ఇది సరియైన పద్ధతికాదనినీ, కుడివరంహక్కు తనకు ఉన్నదని ఋజువు చేసుకోదానికినీ, అట్లు ఋజువైనప్పుడు దానికి తగు ప్రతిఫల మిప్పించదానికినీ, సావకాశము కలుగజేయవలసినదని గవర్నర్ జనరల్ పట్టుబట్టినమీదట, ఈ విధముగ కొద్ది మార్పు చేయబడెను. కాని, పైన చెప్పినట్లు, ఈ అవకాశము కాని, ఈ ప్రతిఫలవలకాని, క్రియలో నిరర్థకమై పోయినవి. కుడివరంహక్కువున్న ఇనాందారుకూడ లేనివారితో సమమయయ్యెను.

ఇట్టి పనిని 1938 సం॥ లో జస్టిస్ పార్టీ వారేల చేసిరి? ఇనాందార్లకు శిస్తుహక్కేతప్ప, భూమి హక్కు లేదను తప్పు టూహను వారు పునాదిజేసికొనిరి. ఆ ప్రకారము జమీందారు నున్న, ఇనాందారునున్న ఒకేవర్గములో జేర్చదలచిరి. అందువల్ల ఈ తికమకలన్నియు గలిగెను. ఇనాందార్లస్థితి జమీందార్లస్థితీకంటె, అనేకవిషయములలో భిన్నమైనది. కొన్నిటి నిట జెప్పెదము.

1. జమీందార్లు కేవలము శిస్తుహక్కుదార్లనే మాట నిర్వివాదము. కాని, ఇనాందార్లు అట్లుకాదు. వారిలో చాల మందికి భూమిహక్కు, శిస్తుహక్కు—రెండున్ను — ఉన్నవి. లేవని జస్టిస్ పార్టీపారు చేసిన ఊహ, చరిత్రకు, ఇదివరకున్న చట్టములకు, విరుద్ధము.

2. జమీందార్లు గవర్నమెంటుచే శిస్తువసూలుకై నియమింపబడిన పబ్లిక్ ఉద్యోగస్థులు, లేక నౌకర్లు. వారు గవర్నమెంటు తరపున నిర్వహింపవలసిన డ్యూటీలు అనేకము ఉన్నవి. కాని ఇనాందార్లు (ఏ కొద్దిమంది 'సర్విస్ ఇనాముల' ననుభవించువారు మినహా) అట్టి పబ్లిక్ నౌకర్లు కారు. వారు నిర్వహించవలసిన పబ్లిక్ విధు లేమిన్నీ లేవు. వారు కేవలము దానము పట్టినవారు. ఇనాములు పండితులయు, దేవస్థానము లయు పోషణకయ్యెయో, రాజబంధువుల మనోవర్తికయ్యెయో ఏర్పడ్డవే గాని, వేరువిధమైనవి కావు. తమ ఇనాములలో వచ్చు ఆదాయమును సుఖముగ అనుభవించుటయే తప్ప వారికి వేరే పబ్లిక్ డ్యూటీ లేమీ లేవు. పబ్లిక్ డ్యూటీలతో కూడికొని యున్న ఇనాముల సమన్య వేటు. వాటి విషయం వేరేచోట చర్చించబడును.

3. జమీాలు సాధారణముగ విస్తారమైన ఏరియాగలవి. ఇనాముల ఏరియా ఒక్క గ్రామానికి మించిలేదు. అవిన్నీ దరిమిలా విభాగాలై పోయినవి. అందు నిమిత్తమయ్యె, ఇనాముదార్లు రితునుండి కుడివరం హక్కు సంపాదించుకొని, తమ భూమిని—సొంతభూమిగ—(అనగా రెండు హక్కులు గల భూమిగ) అభివృద్ధి చేసుకోడానికి అవకాశము. 1908

సంవత్సరపు ఆక్టు 8 వ క్లెక్ట్‌లో ఇవ్వబడ్డది. ఇట్టి అవకాశము జమీందారుకు ఇవ్వబడలేదు. ఈ ఒక్క అంశాన్ని బట్టియే, ఇనాములు జమీలకంటే భిన్నమైన వని చిరకాలముగ అంగీకరింప బడినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. అయితే, 1936 సం॥ చట్టములో ఈ యవకాశమును తీసివేసి, ఇనాందార్లకు అన్యాయము చేసిరనుటలో సందేహము లేదు.

4. ఇనాములు జమీలకంటే భిన్నమైన వను తలంపుతోనే, 1802 సం॥లో జమీందార్లతో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకొనేటప్పుడు, వానిని వేరుగ విడిదీసి, వాని వ్యవహారమునకై వేర్వేరు రెగ్యులేషనులను, చట్టములను గవర్నమెంటువారు చేయుచు వచ్చిరి. జమీలను గూర్చిన వ్యవహారములలో, గవర్నమెంటు, జమీందార్లు, రైతులు - అను మూడు పార్టీలుండెను. కాని ఇనాముల వ్యవహారములలోను వానిని గురించిన చట్టములలోను గవర్నమెంటు, ఇనాందారు అను రెండు పార్టీలే కనబడుచున్నారు. అనగ, ఒక్క శిస్తు రాయితీ విషయంలో తప్ప, తక్కిన అన్ని విషయములలోను ఇనాందారు మామూలు రైతువారీ రైతుతోపాటే గవర్నమెంటుచే చూడబడెను. పర్మనెంటు సెటిల్మెంటు రెగ్యులేషన్ చదివి చూచినట్లయితే, దానిలో రైతులు జమీందార్లచే వీడింప బడుచున్నారనియు, వారిమధ్య ఖచితమగు పట్టాలు ముచ్చిలికాలు ఉండవలెననియు, కఠినమగు నిబంధనలు కానవచ్చుచున్నవి. సరియైన పట్టాలు సకాలంలో ఇవ్వని యెడల జమీందారును శిక్షించుటకుకూడ 1802 సం॥నాటి పట్టా రెగ్యులేషన్‌లో ఏర్పాటుచేయబడెను. జమీందారు పబ్లిక్

నౌకర్ గనుకనే, అట్టి శిక్షానియమ మేర్పరుపబడెను. కాని, ఇనాములగురించి చేయబడిన చట్టములలో నెచ్చటగాని ఇనాం రైతుల బాధలను గురించిన ప్రశంసయే కానము. శిక్షానిబంధ నలున్న లేవు. ఏలననగా, ఇనాముదారే అసలు రైతుగా భావింపబడినట్లు తోచుచున్నది.

ఇన్ని సందర్భములను బట్టిచూడగ, ఇనాములను అసలు ఎస్టేటుల్యాండు ఆక్టుక్రిందికి తెచ్చటయే తప్పగ కనుబడగలదు. వీని నిందు చేర్చరాదని ఆనాడు చాలమంది వాదించియుండిరి. కాని, ఎట్లో కొన్ని ఇనాములు—“పూరా గ్రామ” ఇనాములు (మేజర్ ఇనాములు) ఎస్టేటుక్రింద జేర్చబడెను. అయి నప్పటికి అన్ని మేజర్ ఇనాములుగాక, కుడివరం హక్కులేని ఇనాములు మాత్రమే — ఎస్టేటుగునని నిర్వచించబడెను. అనగ, కుడివరంహక్కువున్న ఇనాములు ఎస్టేటుకావని స్పష్ట పరుపబడెను. ఇందువల్ల, ఇది కొంతగుడ్డిలో మెల్లగనుండెను. కాని, 1936 సంవత్సరపు ఆక్టులో మేజరు ఇనాములుగాక, మైనర్ ఇనాములుకూడ—అనగ, మొదట పూరా గ్రామాలుగ నుండి, దరిమిలా చిన్నచిన్న ఖండాలుగ విభాగాలైన చెక్కలుకూడ—ఎస్టేటుగానే భావించబడెను. ఇందువల్ల పిల్ల ఇనాముదార్లకు మిక్కిలి కష్టమయ్యెను. డబ్బు పెట్టి కొనుక్కున్న రై తీభూమిగూడ సొంతభూమిగ పరిగణింపరాదనుమాట చెప్పుటవల్ల పిల్ల ఇనాందార్లవని మరింత అధ్వాన్నమయ్యెను. మొదట పూరాగ్రామముగ నున్న ఇనాము రాను రాను చిన్నాభిన్నములుగ విభాగములై పాలికేసిసెంట్లు భూమిగల ఇనాందార్లు కూడ నే జేర్పడియున్నారు. వీరందరికి ఈ ఆక్టు

వర్తింపజేయుటవల్ల, వీరు కేవలము నిరాధారులైరి. తమకు కుడివరం హక్కుగలదని కోర్టుకెక్కి ఋజువు చేసుకోతగ్గ తాహతు వీరికిలేదు. ఇనాందార్లను పెద్దపేరు వీరికున్నను, తాహతుమాత్రం శూన్యం. 'రైత'నిపేరు పెట్టుకున్న వ్యక్తి ఇట్టి — బక్క-ఇనాముదార్ల భూముల నెన్నింటినో సేవ్యము చేయుచు బలవంతుడుగను, భాగ్యవంతుడుగను ఉంటున్నాడు. పేరేదియైనను, బలవంతునికంటె, బక్కవానికి ఎక్కువ రక్షణ నొసంగుట రాజధర్మ మనుమాట ఎవరుగాని మరువరాదు.

—: ఇక ముందు ఇనాములచట్టము ఎట్లుండవలెను :—

ఇనాములు జమీలకంటె భిన్నతత్వముగలవి గనుక వాటిని ఎట్టేటు ల్యాండుఆక్టునుండి విడదీసి, వానికొరకై ప్రత్యేక మొక చట్టముచేయుట అవసరమని ప్రకాశంకమిటీవారు చేసిన సూచన సరిగ నున్నది. ఇక ఈ చట్టమును ఏ పద్ధతులమీద చేయవలయు ననునది ప్రస్తుతాంశము. ఇంతవరకు ఇనాముల సమస్య యావత్తు మేల్వరం, కుడివరములమధ్య పడి నలిగినది. కుడివరంహక్కు వీరిదా వారిదా యను సంశయము తేల్చుటకు గాను కొన్ని శతాబ్దములు వెనుకకుపోయి చూడవలసివచ్చెను. అప్పటి రికార్డులు ఎక్కడవున్నవి? గవర్నమెంటురికార్డు ఆఫీసు లోనే అవి దొరకుట దుర్లభము. పోనీ, ఇనాం కమిషన్ ఎదుట దాఖల్ చేయబడిన పురాతన సన్నదులకు కాపీలనైనను సదరు కమిషన్ వారు తీసికొనిరా ? లేదు. నాలుగైదు వందల యేండ్లనాటి అంశములను ఇప్పుడు ఋజువుపరచు కొనవలసిన

దని ఎవరిని కోరినను అసాధ్యమేయగును. ఇందులో 'లా' పాయింటుమీలేదు. ఆదికాలంలో కుడివరంహక్కు ఇచ్చారా, లేక, మేల్వరంహక్కు ఇచ్చారా అనే 'ఫ్యాక్టు' (Fact) - మీదనే, 'ఇనామ్' సమన్యయానత్తు ఆధారపడియున్నది. ఇంత వరకు ఋజువుభారం ఒకప్పుడొకరిమీదను, మరియొకప్పు డింకొకరిమీదను వేయుచు, ఒక్కొక్కసారి ఎవరిమీదను వేయక సందిగ్ధముగనుంచియున్ను, పార్టీలను వ్యాజ్యములలోనికి దింపి, నానాభ్రష్టముజేసిరి. ఈ వ్యాజ్యములవల్ల ఇటు ఇనాందార్లు, అటు రైతులుకూడ నాశనమైరి. ఇనాములనుగురించి అటు గాని, ఇటుగాని, నిర్ధారణగ చెప్పుట కెవరికిని సాధ్యముకా దనియు, అది అతిగహన మైనదనియు, సుప్రసిద్ధ 'లా' ప్రవీణు డగు కృష్ణస్వామి అయ్యర్ గారే ఎన్నడో పలికియున్నారు. కాబట్టి, ఇకముందు కుడివరం హక్కు వీరిదా వారిదా యను మీమాంస పెట్టుకోవడం, ఋజువుభారం వారిమీదనో వీరి మీదనో వేయడం, తద్వారా పార్టీలను కోర్టులకు తోలడం, యీ వగైరాపద్ధతులను మానివేసి, ఇప్పటి దేశకాల పరిస్థితు లను భావములను అనుసరించి, ఎల్లరకు షేమకర మగు క్రొత్త పంథాను తొక్కుట ఉచితము. అందువల్ల నాకు తోచిన ఈ దిగువసూచనలను చేయుచున్నాను.

ప్రతివ్యక్తికి సౌఖ్యముగ జీవనోపాధి జరగడానికిగాను ఏదో కొంత విస్తీర్ణతకు తగ్గని భూమి ఉండుట (Minimum economic holding) అవసరమని ఈనాడు ఎల్ల నాగరక రాజ్యాంగములచే నంగీకరింపబడిన విషయము. ఇది అందరికీ తెలియును. ఈ భావము ననుసరించి పల్లం మొరక కలిపి, కనీ

సము 25 ఎకరాలుగాని, అంతకు తక్కువగాని, ఇనాం భూమి గల ఇనాందారుకు, సదరుభూమియందు, ఈ దిగువ రెండు పద్ధతులకు లోబడి కుడివరం హక్కు నంగీకరించవలయు నని నా అభిప్రాయము.

ఆ పద్ధతు లేమనగా—

(1) ఇంతటినుండి ఇనాందారుడు సదరు కనీసపు షేత్రమును, ఎవరికి కౌలు కిచ్చుకుండా, సొంత సేవ్యము చేసుకోవలెను. మైనర్లు, వితంతువులు, శరీరదార్ధ్యము లేని అవధ్యులు మున్నగువారు మాత్రము కొంత పరిమితకట్టుబడికి మించకుండ ఇతరులకు కౌలు కిచ్చుకోవచ్చును.

(2) మరియు, సదరు భూమిని ఇప్పుడు సేవ్యము చేయుచున్న సేద్యగా డెవడైన ఉన్నచో, అతనికి ఇప్పటికి 25 ఎకరాలకు తక్కువ కానట్టి ఇనాం భూమి (ఏ ఇనాందారు ద్వారా లభ్యమైనదై నా సరే) ఉండి యుండవలెను.

షరా:— పాలుపద్ధతి కూడ, సొంత సేవ్యము క్రిందనే పరిగణింపవచ్చును. ఈ కనీస షేత్రమును సొంత సేవ్యము చేసుకొనని యెడల, దానియందు ఇనాందారుకు కుడివరం హక్కు పోవునని స్పష్టముచేయవలెను.

ఏదో ఒక తేదీనాటికి ఏ ఏ ఇనాందారుకు ఎంతెంత భూమికలదో, దానిలో పైన చెప్పినట్లు “కనీసపు షేత్రము” లెవరెవరికి, ఎంతెంతకలవో, ఒకలక్క గ్రామోద్యోగస్థుల చేత తయారు చేయించవలెను. దీనికి “కనీసపు షేత్రముల రిజిస్టరు (Register of economic holdings) అని పేరుపెట్టవచ్చును.

ఈ డేత్రములు అమ్ముకోడానికిగాని, విభాగాలు చేసుకోడానికిగాని, ఇతరత్ర అన్యాయకాంతం చేయడానికిగాని, డ్రిక్రీల ద్వారా జప్తులు వేలాలు చేయబడడానికిగాని, పీలులేకుండ నిబంధన చేయవలెను. ఇట్టి అన్యాయకాంతాలు వగైరాలు జరిగే యెడల, అవి లేనట్లుగానే భావింపబడవలెను. ఈనాడు సడరు డేత్రములు 25 ఎకరాలకు తక్కువగ వుంటే, అవి 25 ఎకరాలవరకు వచ్చేదాకా, పెంపొందించుకోవడానికి ఇనాందారుకు అవకాశముండవలెను.

(2) ఈనాడు ఏ ఇనాందారుకైనా 25 ఎకరాలకు మించి ఇనాంభూమివుంటే, సడరు 25 ఎకరాలకు మించియున్న పెచ్చుభూమిలో సేద్యగానికి— (వానికింద 25 ఎకరాలకు తక్కువ ఇనాంభూమి ఎవరిదైనా సరే, వుండేపక్షములో మాత్రమే) జిరాయితీహాక్కు అంగీకరించబడవలెను.

ఈ విధముగ, ఎవరికిగాని, పేరు ఇనాందారైనను, రైతైనను—25 ఎకరాలకు మించిన భూమిలో జిరాయితీహాక్కు ఉండరాదని నా యభిప్రాయము. అంతకు మించిన భూమి, ఇతరుల జిరాయితీహాక్కుకు సందర్భానుసారముగ — లోనై యుండును.

(3) 25 ఎకరాలకు మించియున్నభూమిని ఏ ఇనాందారైనా అమ్ముకునేయెడల, అట్టికయము, దానియందు ఇతరులకు వర్పడియున్న జిరాయితీహాక్కుకు లోబడియే జరుగవలెను. అయితే, ఆ సమయమున దా క్రియభూమిని సేద్యముచేయుచున్న సేద్యగాని కనీసపు డేత్రస్థితినినీ, దానిని కొనుక్కున్న వ్యక్తియొక్క కనీసపు డేత్రస్థితినినీ పోల్చిచూచి, ఇందు పై

రెండవ పేరాలో నిర్వచించిన సూత్రప్రకారము ఈ ఇరువురిలో ఎవరికి జిరాయితీహక్కు నిల్చునుట తగియుండునో నిర్ణయింప వలయును.

ఈ కనీసపు క్షేత్రసిద్ధాంతము ననుసరించి ఎవరెవరికి ఎప్పుడెప్పుడు జిరాయితీహక్కు ఏర్పడు నను సమస్యలను అప్ప టప్పటికి పరిష్కరించుటకుగాను, తగురూల్సును గవర్నమెంటు వారు చేయవచ్చును. ఈ రూల్సుప్రకారం రివిన్యూడిపార్టు మెంటువారు - అనగ, డిప్యూటీ కలెక్టరు, అందుపైన కలెక్టరు, అందుపైన రివిన్యూబోర్డు - ఈ ఇనాముదార్లకు రైతులకు సంబంధించిన యావత్తు తగాదాలను పరిష్కరించవలెను. సివిల్ కోర్టుల అధికారము ఇనాము తగవులపై తొలగించవలెను. రివిన్యూబోర్డు తీర్పు ఆఖరు తీర్పుగ నుండవలెను. ఇట్లయిన యెడల, వ్యాజ్యములు చాలవరకు తగ్గిపోవును. తగవులు సులభముగ, సమ్మరీగా, పరిష్కారమగును. పార్టీలకు వ్యాజ్యపు ఖర్చులున్ను తగ్గును.

ఈ పైన చెప్పిన ఏర్పాటులలో కుడివరంహక్కు ఎవరిదను మీమాంస తొలగింపబడెను. అందుచేత, కుడివరం హక్కుకు ప్రతిఫలం - లేక - కంపెనీషన్ - అనుసమస్యయేరాదు. వారివారికిగల కనీసక్షేత్రస్థితిని బట్టియే, కుడివరంహక్కు ఏర్పడుటయు, ఏర్పడకపోవుటయు జరుగును. ఈ కనీసక్షేత్రసిద్ధాంతమును బట్టిగాక, ఇంకేవిధముచే ఈ ఇనాంసమస్యను పరిష్కరించ యత్నించిననా, ఎల్లరకు న్యాయమగు పరిష్కారము కుదరజాలదు.

ఈ కనీసక్షేత్రపుసిద్ధాంతము ఒక్క ఇనాంభూములకు

మాత్రమేల యుండవలయును, రైతువారీభూములకు, జమీందారీ భూములకుమాత్ర మేల యుండరాదు? అని ఎవరైన ప్రశ్నింపవచ్చును. ఇది సరియైన ప్రశ్నయే. ఈ సిద్ధాంతము అన్నిరకముల భూములకుకూడ వర్తింపజేయుటకు నా కెట్టి ఆక్షేపణయున్ను కనిపించదు. తప్పక వర్తింపజేయవలయు వనియే నా నిశ్చితాభిప్రాయము. ఏలననగ, పేరుకు జమీందారని పేరు పెట్టుకొన్నను, పావలా పేష్కాన్ చెల్లించే జమీందార్లుకూడ నేడు గలరు! జమీాలు ఛిన్నాభిన్నములుగ విభాగములైపోయి, బక్క ఇనాందార్లవలెనే, బక్క జమీందార్లు కూడ నేడు ఏర్పడి యున్నారు. కాబట్టి, ఇనాందార్ల విషయంలో చెప్పిన కనీసపు తేత్రసిద్ధాంతమే ఇట్టి పిల్లజమీందార్లకును తప్పక వర్తింపజేయవలయునని నా వాదన.

∴ శేరీభూములలో మాత్రమేల జిరాయితీహాకు, ఉండరాదు:-

అట్లే, పేరుకు రైతైనను, ఇతరులకు లేకుండ, వందల కొలది ఎకరాల భూములను ఆకట్టుకొన్న రైతువారీ లేక శేరీ రైతు లున్నారు. వారికి మాత్రము ఈ యావత్తు ఏరియాలోను కుడివరంహాక్కు ఏల యుండవలెను? వానిని సేవ్యము చేయు ఏ సేద్యగానికో, కాలుదారుకో, 25 ఎకరాలకు మించిన ఏరియాలో, ఏల జిరాయితీహాక్కు నిచ్చివేయరాదు? ఇట్టి పద్ధతిని బొంబాయి రాష్ట్రములో, కాంగ్రెసు గవర్నమెంటు వచ్చిన తర్వాత, ఏర్పాటు చేయనే చేసియున్నారు. ఇందు నిమిత్తమై వారు “బొంబాయి పెనెన్సిబిల్లు” ప్రచురించి యున్నారు. ఆ బిల్లు ననుసరించియే, మన మద్రాస్ రాజధాని

లోని శేరీభూములకుకూడ జిరాయితీహక్కు ఏర్పడేటట్లు చేయుట ఉచితము, అవసరము. ఇది విషయాంతరమైనను సిద్ధాంత రీత్యా ఇచ్చట ముచ్చటించక తప్పినదికాదు.

ఇక ఇనాములను గురించిన మిగత అంశములగూర్చి చెప్పి, ఈ వ్యాసమును ముగించెదను.

జిరాయితీ హక్కును పొందిన రైతు ఇనాందారునకు రెంటు (లేక శిస్తు) ఎంత చెల్లించవలె నను సమస్య కలదు. 1933 సం॥ నవంబరు 1 వ తేదీ నాటికి రైతు ఏ రెంటునైతే చెల్లించుచున్నాడో, అది న్యాయమైన రెంటు అని 1936 సం॥పు ఆక్టు చెప్పుచున్నది. అట్టి భూములయందు సదరు రేటు చెల్లింపబడవచ్చును. అట్లుగాక, ఇకమీదట కొత్తగ జిరాయితీ హక్కు ఏర్పడబోవు కేసులలో, గవర్నమెంటు తరంరేట్లకు తగ్గకుండ కలెక్టరు ఉచితమగు రెంటును నిర్ణయించవచ్చును. జమీలలో చేరియున్న ఇనాములకు సదరు జమీ భూములలో జమీందారుకు చెల్లే రేటు చెల్లించిన చాలును.

రెంటు వసూలుకై జమీందారు విషయములో నెట్టి ఏర్పాటు చేయబడునో, అట్టి ఏర్పాటునే ఇనాందారు విషయములో కూడ చేయుట ఉచితముగ గన్పట్టుచున్నది. జమీ ఏరియాలోని శిస్తులు గవర్నమెంటువారే - కొంత కమిషన్ పుచ్చుకొని తమ గ్రామకరణం, ముససబుల ద్వారా వసూలు పరచేయెడల, అట్టి ఏర్పాటునే ఇనాందారు విషయములో కూడ చేయవచ్చును. ఇనాందార్లు దానముపట్టినవారని చెప్పి తిమి. కాబట్టి, దానముచేసిన ఆ సొమ్మును “ఇతరులనుండి నీవే తీసికో” అని ఆ భారమును ఇనాందారుమీద వేయుటకంటె,

దానిని తామే వసూలుపరచి, ఇచ్చట ఉచితముగ గన్నట్లు చున్నది. బేరీజ్ మినహాయింపు, మోహినీ, తసదక్ అల్లవెన్నులను పేరుతో కొన్ని దేవస్థానములకు, మఠములకు, మశీదులకు ఇట్టి ఏర్పాట్లు ఇప్పుడు ఉండనేవున్నవి. ఇట్టి ఏర్పాట్లు అన్ని ఇనాములకు ఏలవ ర్తింపచేయరాదు?

ఇంతవరకు ఇనాములను గురించిన సామాన్యసూత్రములగురించి చెప్పితిని. ఈ సూత్రములు నేటికాలపు భావముల ననుసరించియున్నవి. వానిలో ముఖ్యమైన రెండు సూత్రముల పునాదిపై ఈ ఇనాముల సమస్య పరిష్కరించుటకు నేను పూనితిని. అవేవనగా—

(1) 'సేవ్యము చేయువానికే భూమి.'

(2) 'ప్రతివ్యక్తికి సౌఖ్యముగ జీవనోపాధి జరగడానికి గాను కొంత కసీసపు భూమియైనా వుండాలి.'

వీనిలో మొదటి సూత్రము ననుసరించి తమ పూర్వార్జిత భూములను స్వయముగ సేవ్యముచేయదలచుకొన్న ఇనాం దార్లకు ఒక అవకాశమివ్వబడినది. ఈ అవకాశమును వారు వినియోగించుకొందురని అశింపబడుచున్నది. అట్లు వినియోగించుకొననిచో, తప్పు వారిదే. 'తిరిగి గ్రామాలకు చేరండి, తిరిగి భూమిమీదికి రండి' అను కేకలు సర్వత్ర వినవచ్చుచుండు ఈ రోజులలో యీ ఏర్పాటునకు మించినదిలేదు. విద్యాధికుల నిరుద్యోగ సమస్య నివారించుటకై వారికి భూముల నివ్వవలె నను సూచనలు (కాల్మనైజేషన్ స్కీములు) బయలుదేరుచున్నవి. ఇందుకు కూడ, ఈ వ్యాసములోని

నూచనలు అనుగుణ్యముగనే యున్నవి. ఇక, రెండవ సూత్రము ననుసరించి ప్రతివానికి కనీసము 25 ఎకరా లైనా భూమి వుండవలె ననినీ, అంతకుమించి ఉండనక్కర లేదనినీ, నదరు 25 ఎకరాలు భిన్నాభిన్నముగ విభాగాలుకూడ దనియు, అట్లు విచ్ఛిన్నమైనయెడల వ్యవసాయం గిట్టుబాటు గాదనియు, మొదలైన ఆధునిక భావములు ఇనాముభూముల విషయములో వర్తింపజేయబడెను. ఇట్టి భూమిహక్కు పెద్ద ఇనాందార్లకుగాక, చిన్న ఇనాందార్ల కే ఇవ్వబడెను. అదిన్నీ, రైతు 25 ఎకరాలకు మించిన బలిష్ఠుడైనప్పుడే అంగీకరింప బడెను. ఇరువురి భూస్థితియొక్క పరస్పర బలాబలముల గమనించియు, అందులో సేద్యగానియెడలనే యెక్కువ అనుకూల భావముంచియు, పిల్ల ఇనాందారులకు స్వంత సేవ్యమునకు కొంత అవకాశ మివ్వబడెను. ఈ మాత్రము అవకాశమును 1936 సం॥ చట్టములో ఇచ్చియుండిన యెడల, ఒక్క ఇనాందార్లకు అన్యాయం జరిగెనని ఎవరుగాని అనడానికి అవకాశము ఉండెడిదిగాదు.

ఇట్టి నూచనను అసగ, ఒక్క ఇనాందార్లను ఈ ఆక్టు క్రిందికి తేకుండా మినహాయించ వలసిన దని - ఆనాడు చాలా మంది ఆందోళన చేసియుండిరి. ఈ నూచనకు అప్పటి గవర్నరు మెంటు అంగీకరించి యుండియుంటే, ఎంతో బాగుండెడిది. ఎవరు గాని, ఆక్షేపించుటకు పీయండెడిదికాదు. ఇప్పుడు ఈ గ్రంథములో అట్టి ఆక్షేపణకు తొలగించి, ఆధునిక భావముల కనుగుణ్యముగ ఈ సమస్యను అందరికి సమానన్యాయము గలుగు నట్లు పరిష్కరించుటకు ప్రయత్నించితిని.

-: ఇనాములను గురించిన వాడుకపదములు - వాని అర్థములు :-

ఇనాము లనునవి హిందూరాజుల కాలమునుండి నేటి వరకు వచ్చుచుండుటచే, వానిలో ఆయాప్రాంతములలో అనేక రకపు ఇనాములు, అనేకపేర్లతో, అనేకషరతులతో పుట్టి యున్నవి. ఆ పేర్లను గురించియు, ఆ యారకముల ఇనాముల స్వరూపస్వభావములను గురించియు తెలిసికొన్న పిమ్మట, ఈ అధ్యాయమును ముగింతము.

రాజులు శిస్తు దానం చేసేటప్పుడు 1. కొందరికిపూరాగా నున్ను, 2. కొందరికి కొంతభాగము మాత్రమేనున్ను, దానం చేస్తూవుండిరి. 3. మరికొందరికి కొద్దిశిస్తు చెల్లించే పద్ధతిమీద భూముల నిచ్చుచుండిరి.

పూరాశిస్తు మాపుచేసిన భూములకున్ను, లేక సదరు భూముల మీద తనకు రావలసిన శిస్తును రాజు పూర్తిగ ఇతరు లకు దానము చేసివేసిన కేసులకున్ను

సర్వమాన్యములు,
సర్వదుంబాలా,
దరోబస్త ఇనాములు.

“సర్వమాన్యములు”, సర్వదుంబాలా ఇనాములు” లేక “దరోబస్త ఇనా ములు” అనిపేరు. కొన్నిచోట్ల వీటికే

“ఏకభోగం ఇనాము” అని కూడ పేరు. ఇట్టి సర్వమాన్యములు సాధారణముగ ధర్మసంస్థలకు, వేదపండితులకు, శిధిలమై పోయిన రాజవంశస్థులకు ఇవ్వబడుచుండెను.

శ్రోత్రి అనగ వేదములయందు ప్రవీణులైన బ్రాహ్మ

ణుల కివ్వబడిన మాన్యములకు పూర్వ కాలమున “శ్రోత్రియము” అనుపేరుండెను.

సర్వమాన్య మనేపదానికి ఇంకో అర్థంకూడా వున్నది. శిస్తుహక్కు, భూమిహక్కు రెండూకలసి ఇవ్వబడిన మాన్యా నికికూడ సర్వమాన్య మని పేరుకలదు. ఒక్క “అర్థమాన్యం” శిస్తుహక్కు గలదానికి “అర్థమాన్యం” అని అనుచుండిరి. సగంశిస్తు దానని ఇవ్వబడినదానికి కూడ “అర్థ మాన్యం” అనవచ్చును.

నాలుగోవంతు శిస్తు ఇవ్వబడిన దానికి “చాతుర్భాగ మాన్యం” లేక “పాతికబడి” మాన్యంఅందురు. ఇట్లే “ముప్పా తికబడికి”, త్రిభాగం లేక “త్రిష్వైకమ్” అను ఇనాములు కలవు.

భూమిమీద మామూలుగ అందరూ చెల్లించే పూరా శిస్తుగాక, తేలికశిస్తు చెల్లించు పద్ధతిమీద ఇవ్వబడిన ఇనాం ములు కలవు. వాటిలో అనేకవేర్లు - ఎట్లగు -

1. బిల్ మక్తా ఇనాము:—ఎకరాని కింతనికాక, అసా మీకి ఉన్న మొత్తం భూమికంతకు కలిపి, ఏదో కొద్దిమొత్త ముకు శిస్తు గతీసుకుంటూ ఉండేదానికి బిల్ మక్తా ఇనామనిపేరు.

2. హంగామిజోడీ :— ప్రతిసాలున పంటను బట్టి, విస్తీర్ణాన్నిబట్టి తేలిక శిస్తు వుచ్చుకునేది.

3. నెల్లుగుత్త లేక ధాన్యపు గుత్తఇనాములు :— రొక్కముగ గాక, ధాన్యరూపంగా కొద్దిశిస్తు చెల్లించే వాటికి ఈ పేరు.

4. “అణాహిస్సా” ఇనాము:—ఫలాని భూమి అనే నియామకము లేకుండ “ఈ పూల్లో వచ్చే శిస్తులో అణావంతు

లేక “అణాహిస్సా” శిస్తు ఏ బ్రాహ్మణున కైనా రాజు దానము చేసివుండవచ్చును. ఇట్టి ఇనాములకు “అణాహిస్సా” ఇనాములు అనిపేరు.

5. చెక్కుబందీ ఇనాములు:—అణావగైరా హిస్సాలు కాకుండా ఫలాని భూమిమీద శిస్తు అని సదరు భూమికి హద్దులు నిర్ణయించి ఇవ్వబడే ఇనాముకు “చెక్కుబందీ” ఇనాము అనిపేరు.

6. దాఖలా, గైర్ దాఖలా ఇనాములు:—సర్కారు లెక్కలలో నమోదైనవి దాఖలా “ఇనాములు”. అట్లు దాఖల్ కానివి “గైర్ దాఖలా” ఇనాములు.

7. అసల్ మినహా ఇనాములు:—గోదావరి జిల్లాలో తోటల పెంపకమును ప్రోత్సహించడానికిగాను, కొన్ని భూములమీద శిస్తును పూర్వము సర్కారువారు పూర్తిగా వదలుకొనిరి. ఇవి శిస్తుచెల్లని భూములు గనుక, వీటిని అసలు సర్కారు లెక్కలలో నుండియే మినహాయించి వేసిరి. అందు కనే వీటికి “అసల్ మినహా ఇనాము”లను పేరువచ్చెను.

ఇనాములలో ఇంక ముఖ్యమైనవి రెండురకములుగలవు.

1. పర్సనల్ ఇనాములు అనగ, ఇనాందార్లు వారికుటుంబము వారు పిల్లపిల్ల తరానా అనుభవించడానికిగాను పండితులకున్న, పకీరులకున్న, రాజబంధువులకున్న తరుచు ఇవ్వబడుచుండు నవి. వీరిని గౌరవించడానికో, ప్రోత్సహించడానికో ఇవ్వీ ఇవ్వబడు చుండెను. వీటిమీద వచ్చే శిస్తునో, భూమినో లేక రెంటినో హాయిగా అనుభవిస్తూ వుండడం తప్ప, వీరికి వేరే పబ్లిక్ డ్యూటీ ఏమిన్నీ వుండదు.

(2) ఇక, రెండవరకపువి “నాకరీ ఇనాములు”. చాకలి, కుమ్మరి, మంగలి, పంచాంగి, కరణం, వగైరా గ్రామశిబ్బంది కిన్నీ, సైన్యంలోగాని, సర్కారులోగాని, పనిచేసే ఇతర ఉద్యోగులకున్న ప్రతిఫలంగా ఇచ్చే ఇనాములకు నాకరీ ఇనాములని పేరు. ఇనాములను అనుభవించు చున్నందుకు ప్రతిఫలంగా ఈ ఇనాందార్లు ఏదో నాకరీ చేయవలసి వుంటుంది. ఇది వారి కిచ్చే జీత మన్నమాట, నాకరీ చెయ్యకపోతే ఇనాం పోతుం దన్నమాట.

ఈ రెండవరకాల ఇనాములను గురించిన వివరాలు కొన్నింటిని తెలిసికొందము.

—: పర్సనల్ ఇనాములు :—

పర్సనల్ ఇనాములు:— ఇవి పిల్లపిల్ల తరానా, వంశ పారంపర్యంగా అనుభవించడానికి మాత్రం హక్కుగలవిగ మొదట ఉద్దేశింప బడినవి. ఇనాందార్లు వీటిని అమ్ముకోడానికి, ఆర్పుకోడానికి వీలులేనివి. ఒకవేళ ఆ కుటుంబము నిస్సంతకు, ఎవ్వరూ వారసులు లేకుండపోతే, ఆ ఇనాము గవర్నమెంటులో సరిక్రమిస్తుంది. అనగ ఆ వంశములో ఎవ్వరూ లేనప్పుడు, ఆఖరువారసు గవర్నమెంటు అన్నమాట.

బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు వచ్చిన తరువాత 1860-1869 సం॥ల మధ్య ఇనాంకమిషన్ అంటూ ఒకటిపెట్టి, ఈ ఇనాములను అమ్ముకోడానికి, ఆర్పుకోడానికి ఇనాందార్లకు స్వేచ్ఛ నిచ్చుచు పట్టాల నిచ్చిరి. దీనికే (enfranchisement) అని ఇంగ్లీషులో అంటారుని లోగడ చెప్పియే యుంటిమి, తమ

ఆఖరువారసత్వపు హక్కును వదలుకుని, ఇనాందార్ల కీ రీతిగ ఇనాములను అమ్ముకోడానికి, ఆర్పుకోడానికి స్వేచ్ఛ నిచ్చి నందులకు ప్రతిఫలంగా గవర్నమెంటువారు ఇనాములమీద క్వీట్ రెంటునుకూడ కట్టి యున్న సంగతిని మనము చూచియే యున్నాము.

పర్సనల్ ఇనాములు శాశ్వతముగ వంశ పారంపర్యముగ గాకుండ, మూడు నాలుగు తరాలవరకు మాత్రమే అనుభవించే హక్కుతో ఇవ్వబడినవికూడ కలవు. ఆ మూడు నాలుగు తరాలు పూర్తికాగానే, ఇనాము తిరిగి సర్కారులో కలుస్తుంది. అనగ, నదరు ఇనాముపై పూరా శిస్తు విధింపబడుతుంది. పర్సనల్ ఇనాములు కొన్ని జమీందారీ ప్రాంతాలలో వున్నవి. మరికొన్ని శేరీ ప్రాంతాలలో వున్నవి. ఈ రెండురకాలవాటికి కూడ ఆఖరువారసు గవర్నమెంటే. ఇనాందారుడు కట్టుబడిని జమీందారుకు చెల్లిస్తున్నప్పటికీ, ఆఖరు వారసత్వం జమీందారుదికాక, సర్కారుదే అగుచున్నది. అందునిమిత్తమయియే, జమీ ప్రయాలలోని ఇనాందార్లుకూడ క్వీట్ రెంటును సర్కారుకే చెల్లిస్తున్నారు.

ప్రభావ్యులు కివ్వబడిన పర్సనల్ ఇనాములకు బ్రహ్మదాయ మనిపేరు. ఇవి చాలనరకు పూరాశిస్తు మాఫీభూములో,

లేక నామకః కొద్ది శిస్తుకట్టినవో అయి
 బ్రహ్మదాయసు వున్నవి. ఒక్కొక్కప్పుడు వీరుచేయ

వలసిన పనికూడ మిక్కిలి తేలికైనదిగానో, గారవప్రదమైనదిగానో వుండుచుండెను. దేవస్థానములో వేదసారాయణ

చేసేటందుకుగాను ఇవ్వబడిన మాన్యానికి “అధ్యయనమాన్య” మని పేరు. భారతం పురాణం చెప్పడాని కని ఇచ్చినది “భారతీమాన్యం”. జీవనభృత్తికై బ్రాహ్మణున కివ్వబడిన ఇనాముకు “భటవృత్తి” ఇనా మనిపేరు. ఇట్లే, పంచాంగం, పురాణం, వేదవృత్తి అనగ, బ్రాహ్మణులకు వేదము చెప్పడానికి ఇవ్వబడిన బావయ్య ఇనాము లెన్నో కలవు.

ఒక గ్రామంమీద వసూలైనశిస్తు పూర్వము పోస్తులు, రోడ్లువగైరా రాకపోకసౌకర్యాలు లేనిరోజులలో డబ్బుఖజానాకు పోవడం, తిరిగి అక్కడనుండి గ్రామాలలోనూ ఇనాందార్లకు రావడం అనవసరపు శ్రమగడిండును. అందుకనియే, ఇనాందార్ల కివ్వవలసిన డబ్బు, ఏపూర్ణోది ఆపూర్ణోనే ఇచ్చివేసి, మిగతాదే సర్కారు ఖజానాకు ఇర్పాయి చేయబడుచుండెను. ఇర్పాయి చేయకుండా సర్కారు ఖజానాకు ముందుగానే బ్రాహ్మణులకు హారము పెట్టబడునది; అనగ బ్రాహ్మణులకు సరాసరి ఇచ్చివేయబడునది ఏదైతే కలదో అదే “అగ్రహారము” (అనగ “ముందు హారము” అనెఅర్థము); లేదా, అగ్రవర్ణుల జీవనభృత్తికై హారముగ ఇవ్వబడునది అనికూడ అర్థం చెప్పవచ్చును. ఇట్టిది యుగు రైదుగురు బ్రాహ్మణకుటుంబములకు చాన మివ్వబడుచుండెను. దీనిపై చెల్లవలసిన స్వల్పపు శిస్తు ఏదైనా వుంటే, దానిని చెల్లించేటందుకు బాధ్యత అందరిమీద జాయంటుగ యుండది. ఇట్టి అగ్రహారాలు పూర్వాగ్రామాలుగనో, లేక నామంలో ఒక ఖండముగనో ఉండవచ్చును.

అగ్రహారములలో నాలుగైదు రకాలున్నవి, (1) బిల్

మక్తా అగ్రహారం. అనగ, ఊరిమీద, మొత్తం ఇన్నివరహాలు

అగ్రహారాలలో
రకాలు

శిస్తు చెల్లించే పద్ధతి చొప్పున ఇవ్వబడిన
అగ్రహారానికి ఈ పేరు వర్తిస్తుంది.

(2) కట్టుబడి లేక “జోడి” అగ్రహారం.

సాధారణంగా జమీందార్లకు “ఇంతమొత్తం ధాన్యం”
అని ఇచ్చే పద్ధతిమీద పుట్టిన అగ్రహారాలు : “జోడి” అనే
పదము దక్షిణాదిని వాడబడుచున్నది. ఇది కన్నడపదము.

(3) పుట్ల కట్టుబడి అగ్రహారం:—గ్రామంలో పండిన
ప్రతిపుట్టి ధాన్యములోను ఇన్నవ వంతు జమీందారుకు అగ్ర
హారీకునివల్ల చెల్లవలె నను పద్ధతితో ఏర్పాటయిన అగ్రహా
రానికి ఈ పేరు.

(4) ఖండిక:—పూరా గ్రామం గాక దానిలో ఒక
“ఖండిక” పెద్ద ఖండం బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వబడినట్లయితే
దానికి ‘ఖండిక’ అని పేరు. అట్లే పూరాశిస్తు
గాక, కొద్దిశిస్తు మాఫీ అయినప్పుడు కూడ ఈ పేరువర్తిస్తుంది.

పొర్న గ్రామాలు:— దక్షిణాదిని మధురజిల్లాలో
ఒకప్పుడు బ్రాహ్మణులకు పూరాశిస్తు మాఫీతోనున్న, ఏవిధ
మైన బాధ్యత లేకుండానున్న, కొన్ని
“పొర్నగ్రామాలు” గ్రామాలు హిందూరాజులచేత ఇవ్వ
బడెను. దరిమిలా దేశము అల్లకల్లోలస్థితిలో నున్నప్పుడు,
ఎవరైనా వచ్చి ఈ భూములను లాగికొంటా రనే భయంచేత
వాటిని రక్షించుకోడానికిగాను, “మే మీ భూములమీద
కొంతశిస్తుయినా ఇచ్చుకుంటాము, మమ్ములను రక్షించవలసినది”
అని ఈ బ్రాహ్మణులు ఏ బలవంతునో ప్రార్థించడం జరిగి

ఉంటుంది. ఇట్లు చెల్లించుటకు ఇనాందారు ఒడంబడిన శిస్తుకు ఆ జిల్లాలో “పొర్వ” అని పేరు. దరిమిలా మహమ్మదీయ ప్రభువులు వచ్చి చూచేనాటికి సరియైన హక్కు లేకుండ, దొంగతనంచేతనో, మోసంచేతనో ఈ భూములను ఆక్రమించు కొన్నవా రుంటే అది కనిపెట్టి మహమ్మదీయ ప్రభువులు వీటి మీద శిస్తును విధిస్తూ వచ్చిరి. ఇట్టి శిస్తులకుకూడ “పొర్వ” అనే పేరు. ఈ విధంగా నేటికిన్ని పొర్వ చెల్లించే గ్రామాలకు “పొర్వగ్రామా” అనినీ “పొర్వ భూము” అనినీ పేర్లు మధుర జిల్లాలో కలవు.

మహమ్మదీయ పరిపాలనలో సబాబులు తమ తురక పక్షిర్లకు, మశాలానాలకు వారి కుటుంబపోషణ నిమిత్తమై ఇనాముల నిచ్చుచుండిరి. ఇట్టివాటికి ‘కైరాతీ’ “కైరాతీ ఇనాములు” ఇనాములని పేరు. ఇవి బ్రాహ్మణుల కివ్వబడిన ‘భటవృత్తి’ ఇనాముల వంటివి. ఇటీవల ఈపేరు తురకలకు గాక, తదితరుల కెవరికి గాని ఇవ్వబడిన ఇనాములకు కూడ వర్తింపజేయు బహుచున్నది.

అల్తంగా ఇనాములు:—చక్రవర్తిగారి ఎర్రసీలు ముద్రలతో పూరాశిస్తుమాఫీతో శాశ్వతముగ వంశపారంపర్యంగా అన్యాయకాంతము చేసుకునే హక్కుతో “అల్తంగా ఇనాములు” నహ్ యిన్వండిన వాటికి “అల్తంగా” ఇనాములని పేరు.

జాగీర్ :—ఇది మహమ్మదీయ పరిపాలన కాలములో పుట్టిన పదము. “జాగ్ ఈర్” అనగ “తీసికోబడిన స్థానము” అని శబ్దార్థము. వివిధ సర్కారు

ఖజానాకు చేరకమునుపే మధ్యదోవలోనే సర్కారుస్థానే యిం
కొకరు వచ్చి దానిని తీసికొనిపోయి అనుభవించడం అని
అర్థము. ఇది పైన వివరించిన “అగ్రహార” శబ్దార్థమును పోలి
యున్నది. జాగీర్లు అనేక పనులకోసము ఇవ్వబడు చుండెను:—

రాజధానికి దూరము పొంతములనుండి శిస్తు వసూలు
పరచి, పాలించుట కష్టమగుటచే, వాటి పరిపాలనా నిమిత్తమే
జాగీరుదారు లనబడువారు మహమ్మదీయ ప్రభువులచే నియ
మింపబడుచుండిరి. వారు అక్కడ శిస్తులు వసూలుపరచి,
సైన్యము, పోలీసు వగైరా శిబ్బందులకుగాను ఖర్చుపెట్టి,
తాము కొంత జీతముక్రింద మిగుల్చుకొని, మిగతాది
హుజూరు ఖజానాకు ఇర్సాలు చేయుచుండిరి. ఈ రీతిగ, వీరు
హిందూరాజుల కాలమునాటి సామంతరాజులతో పోల్చుదగి
యున్నారు.

సర్కారుయొక్క సివిల్, మిలిటరీ డిపార్టుమెంటులలో
ఉద్యోగులుగ నున్నవారికేకూడ జీతములక్రింద, జాగీరుల నిచ్చు
చుండిరి. రాజబంధువులయు, ఓసిపోయిన రాజవంశీకులయు
కుటుంబ పోషణ నిమిత్తమయికూడ జాగీర్లు ఇవ్వబడుచుండెను.

జాగీరుదార్లయొక్క హక్కు బాధ్యతలు వాని నిచ్చి
నప్పుడు ఏర్పరుచుకొన్న షరతులనుబట్టి యుండుచుండును.
కేవలం శిస్తు వసూలుచేసి కమిటీక్రింద కొంతమిగుల్చుకొని,
మిగతాది సర్కారుకు ఇర్సాలు చేసే పద్ధతిలో ఇది జమీం
దారీ పద్ధతిని పొందియుండును. అట్లు గాక దేశసంతక్షణ,
శాంతి భద్రతలను కాపాడు సివిల్ క్రిమినల్ అధికారాలను
చలాయించడ వగైరా స్వాతంత్ర్య చిహ్నములతో జాగీరు

ఇవ్వబడి యుంటే, అంతట సర్కారుకు చెల్లించునది కప్పము అగుచున్నది. మరియు అట్టి జాగీరుదారుకు కేవలము రాజ్ ద్యోగి గాక, స్వతంత్రాధికారియగు సామంత ప్రభువుగ పరిగణింప బడుతాడు. కొన్ని జాగీరులు సర్కారుకు కొంత నొకరీ చేసే ఏర్పాటుతో ఇవ్వబడినవి. ఆ నొకరీ చేయకపోతే ఆ జాగీరున్న పోతుంది. మహమ్మదీయ ప్రభువు కాలములో సాధారణముగ వంశపారంపర్యపు ఉద్యోగములు ఉండేవి కావు. ఇన్నేండ్లకనో, జాగీరుదారుని జీవితాంతం వరకనో ఏర్పాటు ఉండేది. వంశపారంపర్యంగా, శాశ్వతంగా అనుభవించలేగిన జాగీర్లు అరుదుగ వుండేవి. జాగీర్లు మొదటిలో అన్యాయాంతం చేసుకోడానికి వీలులేకుండ వుండేవి. కాని, కేంద్రప్రభుత్వ బలము తగ్గగానే, జాగీరుచార్జ్ స్వతంత్రులై తమ జాగీర్లపై దానాదమన విక్రయాది సమస్తహక్కులను చెలాయింప సాగిరి.

జాగీర్లుకూడ ఒకవిధమైన ఇరాములే. ఇరాములవలెనే జాగీర్లుకూడ రెండురకాలు. అనగా, శిస్తుమాత్రం దానమివ్వ బడినవిన్నీ శిస్తు భూమికూడ రెండుహక్కులు దానమివ్వ బడినవిన్నీ గలవు.

జాగీర్లు సర్కారు ఉద్యోగులకు, రాజబంధువులు మొదలైన వారికేగాక, ఇంక అనేక మందికి అనేక పనులకై ఇవ్వ బడుచుండెను. వారిలో కొన్నిటి నిట తెలిసికొందము.

“బాగ్ మారీ” :—జాగీర్ “బాగ్” అనగ పులి అనిన్నీ, మారీ అనగ చంపినవాడనిన్నీ హిందూస్థానీ భాషలో అర్థము. కాబట్టి పులిని చంపిన

వానికిచ్చిన జాగీరుకు “బాగ్ మారీ” జాగీర్ అనిపేరు.

బురుజు జాగీరు:—ఉరుచుట్టూ కోటకట్టి, దానికి బురుజు కట్టిన వాని కిచ్చినది “బురుజు జాగీరు.”

దండుగజాగీరు:—సర్కారు అవసరం నిమిత్తమై, యుద్ధాలు వగైరా ఉపద్రవసమయాలలో, ఎవరినైనా ఎక్కువ దండుగ వచ్చేకనులు సర్కారువల్ల జరిగివుంటే, ఆ దండుగను భరించేయడానికి గాను, ఇచ్చిన జాగీరుకు “దండుగ జాగీర్” అని పేరు!!

ఏరువాక జాగీర్:—ఉరిలో ముందుగ ఏరువాక సాగే నిమిత్తము ఇట్టిది ఇవ్వబడుచుండెను.

ఈడిగజాగీర్:—తాటి, ఈత, వగైరా చెట్లు నాటిన ఈడిగ వాని కివ్వబడిన జాగీర్.

ఇరుంబుకట్ట జాగీర్:—ఇనుము ఉత్పత్తిని ప్రోత్సహించడానికి ఇవ్వబడినది.

నెత్తురుకట్ట జాగీర్ లేక రక్తమాన్యం:—యుద్ధములోగాని, సర్కారు డ్యూటీ చేస్తూవుండగగాని, ఖాసీ అయిపోయిన వాని కుటుంబపోషణ నిమిత్తం ఇవ్వబడినది.

పులికట్ట జాగీర్:—మంత్రప్రభావముచే పులినోరును కట్టివేసి మంత్రగాని కిచ్చిన మాన్యం.

నిర్మాణమాన్యం:—హిందూదిగంబరుల పోషణకై ఇవ్వబడినది.

—: నౌకరీ ఇనాములు :—

నౌకరీ ఇనాములను నాలుగు రకాలుగ వివరించుచున్నాము.

1. ప్రయివేటు నౌకరీ ఇనాములు, అనగ రాజులకు, జమీందార్లకు, దర్బారులలోను, దివాణములలోను, రాజమరదీరలోను చేసే ప్రయివేటు నౌకరీ.
2. పబ్లిక్ నౌకరీ ఇనాములు:—గ్రామ ఉమ్మడి ప్రయోజనాలకు సంబంధించిన నౌకరీ.
3. గ్రామోద్యోగుల కీచ్చిన ఇనాములు.
4. దేవస్థానములకు, ధర్మసంస్థలకు చేసే నౌకరీ కోసం ఇచ్చిన ఇనాములు. వీనిలో ఒక్కొక్కదానిని గురించి, వేర్వేరుగ తెలిసికొందము.

(1) ప్రయివేటు నౌకరీ ఇనాములు: —

వీనిలో తిరిగి రెండురకాలు:— (ఎ) అమరం, (బి) కట్టుబడి.

అమర న నేది ఎక్కువ శారవప్రదమైనది. రాజులు కొలువు తీర్చినప్పుడు దర్బారులో రాజుగారి ఛత్రచామరాలు పట్టుకోవడం, లేక ఊరికే, రాజుగారి ఘనతను ప్రకటించుటకై దర్బారులో, కుర్చీవేసుకొని దర్బారుకు అలంకారముగ కూర్చుండడం - ఇవి సాధారణముగ రాజబంధువులకు, గొప్ప కుటుంబములవారికి ఇవ్వబడుచుండెను. జార్జి చక్రవర్తిగారు 1911 సం॥లో ఢిల్లీ దర్బారు చేసినప్పుడు, వారి వెనుక నున్న పెద్ద పొదుగుపాటి గౌనును పట్టుకొని వారివెంట నడవడానికి గాను, హిందూదేశములోని రాజకుమారులందరు నియమింప

బడిరి. ఇట్టిభాగ్యము తమకు లభించుట . గొప్ప అదృష్ట మని, అదిఎంతో గౌరవపద మైన దనీ ఈ రాచకుమారులు భావించు కొనిరి. ఇదిగాక, సేనాపతులుగను, దండనాయకులుగను, అశ్వ దళ పతులుగను రాజుకు సేవచేసేవారికి కూడ ఇట్టి 'అమరము' మాన్యము లివ్వబడుచుండెను.

ఇట్టి గౌరవప్రదమైన ఉన్నతతరగతి సేవకాక, 'తక్కువ తరగతిసేవ చేసేవాళ్ళకు' అనగ, బంట్లోతులుగను, గుఱ్ఱపు మాలీసువాళ్ళగను, కాగడాలు పట్టేవాళ్ళగను, సైన్యంలో నీళ్ళతిత్తులు మూటలు వగైరాలు మోసేవాళ్ళగను, ఉండే వాళ్ళకు "కట్టు బడి"లసిపేరు. వీరి కిన్వబడిన మాన్యములు కట్టుబడి మాన్యము లంటారు.

అమరం, కట్టుబడి అనేవి రాజులకు ప్రయివేయ సర్వీసు లయినప్పటికి, వీనిలో అమరం అనేది ఎక్కువ తరగతిదీన్నీ అని గుర్తుఅనుకోవలెను. ఇవి ఇంగ్లండులో నున్న "గ్రాండు సార్జంట్", "పెట్టీసార్జంట్" అను ఔన్యాయులను పోలి యున్నవి.

బిస్సోయీ ఇనాములు:— గంజాంజిల్లా ఏజన్సీకొండ ప్రాంతాలలో "సవరలు" అను ఒక జాతివారు కలరు. వీరు చుట్టుపట్టుల జనులపై దౌర్జన్యము చేస్తూ ఉపద్రవకరముగ ఉండిరి. వీరిని అదుపులో ఉంచి ఆ ప్రాంతములలో శాంతి భద్రతలను కాపాడడానికై ఆ ప్రదేశమునంతా పడకొండు ముఠాలుగ విడగొట్టి, ఒక్కొక్క ముఠాకు ఒక్కొక్క ప్రము ఖుని నియమించిరి. ఈ ప్రముఖునికి "బిస్సోయీ" అని ఓధా భాషలోపేరు. ఒక్కొక్కబిస్సోయీకి ఒకకోట, కొంతసిబ్బంది,

కత్తులు, ఈటెలు, తుపాకి కట్టలు ఉండెను. తనక్రిందనున్న ముఠాభూములపై శిస్తు వసూలు అధికారమేగాని, అసలు భూమిపాక్కు- “బిస్సోయీ” చారునిదికాదు. ఈ భూమి అతనికి ఒకపని నిమిత్తమై, ఒక నౌకరీ చేసే నిమిత్తమై, అనగ, సవరలను అదుపులో ఉంచేనిమిత్తమై మాత్రమే ఇవ్వబడిన దగుటచే ఇదికూడ నౌకరీ ఇనాముగనే భావింపబడెను. అయితే ఈ నౌకరీ గౌరవప్రదమైన నౌకరీ. బిస్సోయీకి ముఠాభూములపై వచ్చే శిస్తులో కొంత కట్టుబడియో, లేక క్విట్ రెంటో సర్కారుకు చెల్లింపవలసి యుండును. సవరజాతివాళ్ళవల్ల వెట్టి చేయించుకోడానికి కూడ, బిస్సోయీలకు ఆచారముగ ఏర్పడినది.

ఈ ప్రాంతములోనే కోయదొరలు ఉన్నారు. ఆ ప్రాంతములో శాంతి భద్రతలు కాపాడడానికిన్నీ, సవరలు, ఇతరకొండజాతివాళ్లు దండెత్తి వచ్చినప్పుడు వారిని దొరతనము పారద్రోలడానికిన్నీ ఈ దొరలకు భూము లివ్వబడెను. వీటికే “దొరతనము” ఇనాము లనిపేరు.

“జీవితం” ఇనాములు-—దక్షిణాదిని రామనాథపురం, మధురజిల్లాలలో రాజబంధువులయు రాజాశితులయు పోషణ నిమిత్తమున్ను, కొంత నౌకరీకి ప్రతిఫలముగా నున్నా, ఈ రకం ఇనాములు. ఇవి మన తెలుగు జిల్లాలలోని మొఖాసాలను పోలియున్నవి.

“ముఖాసాలు”. ఇదికూడ ఒక నౌకరీ ఇనామే. సేనా పతులకు, ఇతర రాజసేవకులకు జీతాలకు బదులుగ ముఖాసా

“ముఖాసా” లివ్వబడుచుండెను. రాజ్యములో మిక్కిలి పలుకుబడి, గౌరవముగల కుటుంబముల కిచ్చి నప్పుడు, వారు చేయవలసిన నౌకరీ నామమాత్రముగ ఉండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు రాజబంధువులకే ముఖాసా ఇస్తే, ఫలాని నౌకరీ చెయ్యవలెను. షరతు దానపత్రంలో ఖచ్చితముగ ఉండేదికాదు; ఇట్టి సందర్భాలలో ఈ ముఖాసా సదరు రాజ బంధువులు ఊరకే కూర్చుని భోజనం చెయ్యడానికే ఉద్దేశింప బడిన దానముగ ఎంచుకోవలసి వుంటుంది.

ఇచ్చిన పట్టాషరతులను బట్టి ముఖాసాలను మూడు రకాలుగ విభజింపవచ్చును. (1) కట్టుబడి ముఖాసా:—అనగ సర్కారుకు కొంతకట్టుబడి చెల్లించే పద్ధతిని ఇవ్వబడినది (2) రయాయత్ ముఖాసా:—ప్రతిసాలున అయ్యే వ్యవసాయపు విస్తీర్ణమును బట్టి, శిస్తు మార్పుచెందుతూ వుండేవాటికి ఈపేరు. (3) సర్వముఖాసా, లేక దరోబస్తముఖాసా:—అనగ, ఏవిధమైన నౌకరీచేసే షరతులేని ముఖాసాల కీ పేరు. తంజావూరు రాజ్యాన్ని ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటులో కలుపు కున్నప్పుడు, అప్పటి రాజు శిరభోజమహారాజుగారికి కొన్ని ప్రముఖేటు భూములు పూరా శిస్తు మాఫీతో వదలిపెట్టబడెను. ఆ భూములకుకూడ “ముఖాసా” అనే పేరు తంజావూరు జిల్లాలో వాడబడుచున్నది.

పూర్వపురాజులు తమకు హుషారు పుట్టినట్లెల్ల, ఆయా పనులుచేసే వాళ్లకు ఇనాములను శరపరంపరలుగ ఇచ్చివేయు చుండిరి. చూడండి.

అత్తరు నల్లయి చేసేవాడికి అత్తర్ ఇనామ్; జేగలను ఆడించేవాడికి జేగ ఇనామ్; గొడుగు పట్టేవాడికి గొడుగు ఇనామ్. ఈ రీతిగ గుర్రపువాడికి, జెట్టి వాడికి, ఖాసావాడికి, కొమ్ము ఊదేవాడికి, నగానావాడికి, పల్లకిమోసే బోయీ వాడికి, భట్టాజుకు, తమలపాసులవాడికి, దర్జీకి, కాళ్ళుపిసికే వాడికి, దొమ్మరికి, ఎఱుకలకు - బుడబుడక్కలవాడికి, వాడి కేమిటి వీడి కేమిటి అందరికి తలొక పేగుతో తలొక ఇనామ్!

దక్షిణాదిని గ్రామంలో పనిపాటలు చేసే వ్రడంగి, కమ్మరి, కుమ్మరి మొదలైన వాళ్ళకున్న, పొరుగుగూళ్ళనుంచి వచ్చి మిరాశీదార్ల భూములను టెంపరరీగా సేవ్యం చేస్తూ పూజే పాయకారీలకును, కాపురం ఉండడానికిగాను, కొన్ని నివేశన ములు శిస్తు లేకుండ ఇవ్వబడుచూడెను. ఇట్టి వాటికి “కళవర్గం ఇనాములు” అని పేరు. భూమి మాదేనని వాళ్ళెప్పుడైనా తగాదాపెట్టకుండ, దానిమీద నామకః కొద్ది అద్దెమాత్రం పుచ్చుకోవడంకూడ కలదు. నాకరీ చేసినన్నాళ్ళే వాళ్ళు భూమిమీద వుండవచ్చును. తర్వాత ఉండడానికి వీలులేదు.

(2) పబ్లిక్ నాకరీ ఇనాములు.

ఇవి ఏ ఒక్కరాజుకో, ఒకమీందారుకో సంబంధించిన నాకరీవికావు. ఇవి గ్రామాని కంతకు లేక సంఘాని కంతకు సంబంధించిన నాకరీబాపతు. వీరిలో దశబంధం ఇనాములు ప్రధానమైనవి “దశబంధం ఇనాములు” వీటికే తెలుగులో “చెగువుమాన్యము” అనియు, అరవములో

“కట్టుకొడిగ” మాన్యము లనియు పేర్లు. పూర్వము ఎక్కువ సాగుబడి చెరువుల క్రింద వుంటూవుండేది. చెరువులను సరియైన స్థితిలో ఉంచి, అవసరమగు మరమ్మత్తులు ఎప్పటికప్పుడు చేస్తూ వుండడానికి గాను, సదరు చెరువుల ఆయుకట్టులలోని భూములలో కొన్నిభూములు ఒకా నొకరికి శిస్తు రాయితీచేసి వుండేవారు. ఇట్టివాటికే “దశబంధం ఇనాము”లను పేరు వచ్చెను. ఏల ననగ వీటికి, మామూలు శిస్తులో పదోవంతు రాయితీ చేస్తూవుండేవారట! శిస్తు రాయితీమాత్రమేగాక, భూమి హక్కుతో సహా ఇవ్వబడిన ఇనాములు ఈ రకంలో గలవు. వాటికి “ఖండందశబంధం ఇనాము”లనియు, ఒక్క శిస్తు రాయితీ మాత్రమే గలవాటికి, “శాషిలత్ దశ బంధం ఇనాము”లనియు పేర్లు పెట్టబడెను.

చెరువులను ఇనాముదార్లు సరియైన స్థితిలో వుంచక పోతే, సదరు ఇనాములను రద్దీపరచే హక్కు సర్కారు ప్రాంతాలలో సర్కారుకున్నా, జమీ ప్రాంతాలలో జమీందారుకున్న కలదు.

చెరువుల మరమ్మత్తులకై మాత్రమేగాక ఇంకా ఇతర పబ్లిక్ ప్రయోజనాలకై ఇవ్వబడిన పబ్లిక్ నాకరీ మాన్యాలు ఎన్నో కలవు - వానిలో కొన్నిటిని తెలిసికొందము.

పల్లెవాడిమాన్యం.—కాల్వలు, నదులు, చాటవెయ్యడానికి పల్లెవాని కిచ్చిన మాన్యం.

బండెలమాన్యం:—గొడ్డు విచ్చలవిడిగ తిరుగకుండా కాపాడే వాని కిచ్చినమాన్యం.

ఉప్పుర, లేక వడ్డిమాన్య:—చెరువులు త్రవ్వి మరమ్మతుచేసే
ఉప్పురకు, వడ్డిలకు ఇచ్చిన మాన్యం.

(3) గ్రామోద్యోగుల మాన్యములు

గ్రామశిబ్బందిలో కమ్మరికుమ్మరి వగైరాలు గాక, కరణములకు వేరేమాన్యములుంటావుండేవి. కరిణీకం ఎవరైతే చేస్తూవుంటారో, వారి వంశంవారి కీ మాన్యము పారంపర్యగా వస్తూవుంటుంది. వంశంలో ఎవరూ కరిణీకం చెయ్యకపోయినా విద్యావిహీనత వగైరాలవల్ల కరిణీకానికి పనికివచ్చే వా లైతేవల్ల ఆ వంశంలో లేకపోయినా, ఆ ఇనాము సదరు వంశం నుండి తొలగిపోయి, సదరు వృద్ధ్యోగానికి నియమింపబడిన ఇంకొక వంశంవారికి చెందుతుంది. 1802 సం॥ నాటికి ఇతర రివిన్యూ సిబ్బంది నంతో తీసివేసినప్పటికీ, కరిణీకం ఉద్యోగం మాత్రం అత్యవసర మను తలంపుతో నిలుపుదలచేయబడె నని చెప్పియుంటిమి. ఇందుకొరకై 29 వ. నెంబరున ప్రత్యేక మొక రెగ్యులేషన్ (కరణాల రెగ్యులేషన్) చేయబడినట్లున్నా మనము వెనుకచూచి యున్నాము. దరిమిలా 1894 సం॥లో జమీ ద్దరియాలకు సంబంధించిన గ్రామ శిబ్బందిని గురించిన్నీ, 1895 సం॥లో రైతువారీ ద్దరియాలలోని గ్రామ శిబ్బందిని గురించిన్నీ రెండు చట్టములు (ఆక్టు II ఆఫ్ 1894; ఆక్టు III ఆఫ్ 1895) మద్రాస్ గవర్నమెంటుచే ప్యాస్ చేయ బడెను. వీటి ద్వారా కరణం ముసబులకు గల వంశపారం పర్యపు హక్కులు నిలువపెట్టబడెను. వారసత్వవిషయములు, ఉద్యోగాలు ఇచ్చేహక్కు, తీసివేసేహక్కు ఎప్పుడు ఎవరెవరికి

గలవో అనే అంశములు, మొదలైన లాపాయింట్లన్నో ఈ రెండుచట్టాలలో వివరింపబడియున్నవి. వాటిని గురించి తెలిసికోదలచినవారు ఆ చట్టములను చూడవచ్చును.

పూర్వకాలములో కరణాలు వగైరాల కిచ్చిన మాన్యములు ఎట్లోపోయి, ఇప్పుడువారికి నెలజీతములు ఏర్పాటుచేయబడెను. ప్రస్తుతము మద్రాస్ రాజధాని మొత్తము మీద వసూలయ్యే 16 కోట్ల రూపాయలలో దాదాపు నాలుగోవంతు గ్రామశిబ్బందీ కిందనే ఖర్చయిపోతున్నది. గ్రామాలలో ఎన్నో పోరంబోకలు, బంజర్లు వృథాగా పడియున్నవి. గ్రామశిబ్బందీకి పూర్వమువలెనే ఈ బంజరు వగైరాలను ఇనాములుగ ఇచ్చేటట్లయితే, 4, 5 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు తగ్గిపోతుంది. బంజర్లు సాగుబడిలోకి వచ్చి ప్రజల కింత అన్నము, నర్కారుకు ఇంత శిస్తుకూడ వస్తుంది.

(d) దేవస్థానపు నౌకర్లకు ఇతర ధర్మసంస్థల

నౌకర్లకు ఇవ్వబడిన ఇనాములు.

దేవస్థానములు వగైరా సంస్థల పోషణనిమిత్తమై ఇవ్వబడిన ఇనాములుగాక, ఆ యాసంస్థలకు నౌకరీచేయు అర్చకులు, మేళగాళ్లు, దేవదాసీలు (బోగంవాళ్లు) మొదలైనవాళ్లకు కూడ ప్రత్యేకముగ ఇనాములు పూర్వపు వ్రథువులచే ఇవ్వబడెను. ఆ యావ్యక్తులు ఆ యానౌకరీలు చేసినంతకాలమే వారికి ఈ ఇనాములు దక్కును.

నౌకర్ల కిచ్చిన ఇనాము లిట్లు నౌకరీచేసే పరతులకు లోబడినను, సంస్థల కిచ్చిన ఇనాముల కిట్టి నిర్బంధములు లేవు.

సంస్థలపేరిట ఇవ్వబడిన ఇనాములకు ఇనాందారుడు సంస్థయే. ఉదాహరణ:—ఒక దేవాలయాని కిచ్చిన ఇనాము విషయములో సదరు దేవాలయములోని విగ్రహమే ఇనాందారుడగుచున్నాడు. విగ్రహం తరఫున మేనేజిమెంటు చెయ్యడానికి ట్రస్టీ ఏర్పాటుచున్నాడు. జాయింట్ హిందూకుటుంబ మేనేజరుకు ఎట్టి హక్కు బాధ్యతలుగలవో, ఈ ట్రస్టీకికూడ, సంస్థ తాలూకు ఇనాములు వగైరా ఆస్తులపై ఎట్టి హక్కు బాధ్యతలే గలవు.

—: “తసదక్” “మోహిసీ” - అల్లవెన్నులు :—

పూర్వపు నవాబులు, రాజులు మళీదులకున్న, దేవాలయములకున్న పోషణజరిగేనిమిత్తమి తమకు వచ్చే శిస్తు డబ్బు

లలోనుంచి రొక్క రూపముగ కొన్ని

తసదక్, మోహిసీ
అల్లవెన్నులు

అల్లవెన్నుల నిచ్చుచుండిరి. వీటికే, “తసదక్” అల్లవెన్ను లనియు, “మోహిసీ”

అల్లవెన్ను లనియు పేరు. బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు వచ్చిన తరువాతకూడ వీటిని సాగించుచునే యుండిరి. ఇటీవల, కొన్ని దేవస్థానములవారు రొక్కపుశిస్తుకు బదులుగ, శిస్తు మాఫీ భూములు కావలయునని కోరినీసికొనిరి. తక్కినవారు, పూర్వమువలెనే, రొక్కమును పుచ్చుకొనుచుండిరి. అయితే, ఖజానాకు వెళ్లి అక్కడనుండి ఎప్పటికప్పుడు రొక్కం తెచ్చుకోవడంకంటే, ఏ వూరిలో వసూలైన సొమ్ము ఆవూరిలోనే, అయిదేవస్థానాలకు నేరుగ ఇచ్చివేస్తూ పుండవలసినదని చెప్పి గవర్నమెంటువారు తమ గ్రామోద్యోగులకు ఒక్కసారి ఉత్త

రువుల నిచ్చివేసిరి. ఈ ఉత్తర్వుల ప్రకారము, ఈ సంస్థలకు చెందవలసిన తనతక్, మోహినీ అల్లవెన్సల మొత్తము సర్కారుకు ఇర్పాలగు డౌలు మొత్తమునుండి మినహాయించబడి మిగతాదిమూత్రమే తాలూకాకనేరికి ఇర్పాలు చేయబడుచుండును. ఈ పద్ధతికే “బేరీష్ మినహాయంపు” అనిపేరు. అనగ డౌలు బేరీజు నుండి లేక, గ్రామం మొత్తము మీద చెల్లవలసిన నెరశిశిస్తునుండి మినహాయించే పద్ధతి అని అర్థము.

-: ఇనాములను రద్దుపరచవచ్చునా, ఎప్పుడు, ఎట్లు, ఎవరు? :-

ఇనాములు అనేకరకములని చూచితిమి. వీనిలో నొకరి ఇనాములు తప్ప మిగతావి వీరి రద్దుపరుస బడేవి కావు; దేవస్థానాలకు ధర్మసంస్థలకు ఇచ్చునవి. ఆచంద్రార్కము ఉండవలసినవే. వానిని లాగికొనుట మహాపాతక మని చిరకాలాను గతమైన అభిప్రాయం. ఇంతనరకు ఏ గవర్నమెంటుగాని, హిందూరాజులుగాని, తురక నవాబులుగాని, చివరకు మన ఇంగ్లీషువారుగాని, ఇట్టిపాతకమును ఒడిగట్టు కొనుటకు జంకిరి. ఇక బ్రాహ్మణులయు, పక్షీర్లయు, ఇతరవ్యక్తులయు ఉదరపోషణకై, ఇవ్వబడిన ఇనాములుకూడ అట్లే ఎవరుగాని రద్దుపరచి యుండలేదు. అయితే, ఈ సంశయము నిర్వంశముగపోతే, ఈ ఇనాములు సర్కారులో కలియవచ్చును. కాని, ఇటీవల ఇనాంకమిషన్ వారువచ్చి, వీటిపై క్వీట్ రెంటు కట్టుటద్వారా సర్కారువారు ఆఖరు వారసత్వపు హక్కు ఎప్పుడైతే ఇనాం దార్లు తమ ఇనాములను అమ్ముకోవడానికి స్వేచ్ఛవచ్చినదో,

అప్పటినుంచి ఈ ఇనాములు సర్కారులో కలియడానికి అవకాశమే పోయినది. వంశం నిర్వంశం కాకపూర్వమే, ఇనామూలీ తమ ఇనాములను అమ్మిపేసి సొమ్ము సేసుకొనుచున్నారు. కొనుక్కొన్నవారు మామూలుగ క్వీట్ రెంటు కట్టుచున్నారు. ~~ఇది ఈ ఇనాములపై గవర్నమెంటుకు కట్టవలసినదిగాని, ఎవరియైనా క్వీట్ రెంటు కట్టుచున్నారో~~ "కాక పట్టి ఈ ఇనాములపై గవర్నమెంటుకు ఎప్పటికిగాని, ఎవరివల్లగాని, క్వీట్ రెంటు ఆశతప్ప, మృతసప్తంగా ఇవి తమలో కలుస్తయ్యనే ఆశలేదు. ఇక కాగా, ఇనాం కమిషన్ వారు నిర్ణయించిన క్వీట్ రెంటుకు ఒప్పుకొనక, పట్టా పుచ్చుకొనక, నిరాకరించినవారి వర్ససల్ ఇనాములు మాత్రము ఎప్పటికైనా సర్కారులో కలియవచ్చును. అయితే, పంశాలు నిర్వంశం అయ్యేలోగా ఈ వంశస్థులలో ఎవరైనాగాని, ఇప్పటికైనా సరే క్వీట్ రెంటు నిర్ణయించుకొని, పట్టా పుచ్చుకుంటే, ఆ ఇనాములు సర్కారులో కలియడం అనేసంగతి రద్దుఅవుతుంది.

నాకరీ ఇనాములోకూడ చాలవరకు, సర్వీస్ వరతు తొలగించుకొని, క్వీట్ రెంటు ఇచ్చుటకు ఒప్పుకొనుట ద్వారా స్వేచ్ఛను పొందినవే గలవు. ఇవికూడ ఎన్నటికీ రద్దుపడజాలవు. ఇవి ఒకరి చేతినుండి ఇంకొకరికి దానాదమనవిక్రయాదుల ద్వారా నడిచి పోతూవుంటవి. గవర్నమెంటుకు మాత్రము క్వీట్ రెంటు వస్తూవుంటుంది. అయితే వడ్డంగి, కమ్మరి, కుమ్మరి వగైరా గ్రామశిబ్బంగుల సర్వీస్ ఇనాములన్నియు ఈ రీతిగ, నాకరీ వంతునుండి విముక్తి నొంది, చేతులు మారిపోయినవి. గ్రామసంఘము విచ్చిన్న మగుటకు ఇదికూడ ఒక కారణ

మయ్యెను. ఇవి ఉన్నన్నాళ్లు గ్రామసంఘము సర్వసంపూర్ణ వ్యూహముతో నుండెను. కాని, ఇనాందార్ల కెప్పుడైతే ఈ స్వేచ్ఛ ఇవ్వబడినదో, అప్పుడువారు గ్రామసంఘానికి నొకరి చేయడం మానివేసి, తమ ఇనాములకు అమ్ముకొని, సొమ్ము చేతిలో వేసికొని, ఎక్కడికో లేచిపోయిరి. లేక ఇతర పనులను చేసుకొనుచుండిరి. ఇక గవర్నమెంటునో, తమకు క్విట్ రెంటు వస్తున్నదిగదా యని సంతోషించుకొనుచుండిరి. వీరి సేవలను కోల్పోయినందువల్ల, మధ్య అవస్థపడుచున్నవారు గ్రామస్థులు. చెడిపోయినది గ్రామసంఘము. ఈ రీతిగ, స్వయంసంపూర్ణమైన గ్రామసంస్థ విచ్ఛిన్నమై, ప్రతి చిన్న పనికి ఊరుదాటి వెళ్ల వలసివస్తున్నది. గ్రామాలన్నీ పరదేశపు సరుకులతో నిండిపోయినవి. ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటుకు కావలసినది ఇదేగా !

గ్రామ స్వీకరిపాలనను తిరిగి పునరుద్ధరించవలెనంటే, రాజధానిలో ఇంకను రద్దుకాకుండా నిలిచియున్న ఇట్టి సర్వీస్ ఇనాములను పునరుద్ధరించవలెను. అనగ, ఇనాందార్లు తమ ఇనాములను అన్యాయకాంతములు చేయరాదనినీ, ఎవరైనా గ్రామానికి నొకరి చేయడానికి ఇష్టములేకపోతే వారిని తొలగించి, ఆ ఇనామును ఇట్టి నొకరి చేయుటకు ఇష్టపడిన ఇంకొకరికి ఇచ్చి గ్రామసంఘానికి వారిచేత ఆ నొకరి చేయించవలెననియు, లోగడ 1926 సం॥లో లేటు దండు నారాయణరాజు గారొక బిల్లును ప్రవేశపెట్టిరి. కాని, అప్పటి గవర్నమెంటు గ్రామసంస్థల ప్రాశస్త్యమును గుర్తెరుంగునది కాకపోవటంవల్ల ఆ బిల్లు ప్యాస్ కాదేదు. గ్రామంలో కావలసిన సమస్తపనులు,

గ్రామంలో ఆ యా కర్మకారులచేతనే చేయించి, పరదేశపు వాస్తవ్యులను గ్రామసీమలనుండి తరిమివేసి గ్రామమును ఆర్థికముగ, పారిశ్రామికముగ సర్వసంపూర్ణము చేయవలెనంటే పూర్వపు ఇట్టి సర్వీస్ ఇనాములను తిరిగి ఘనరుద్ధరించవలసి యున్నది. గ్రామములలోని చేతివృత్తులవారి ఇనాములు మద్రాస్ రాజధానిలో అన్నిచోట్లను ఇంకా పూర్తిగ పోలేదు. తెలుగు జిల్లాలలో, ముఖ్యముగ బళ్లారి, అనంతపురం, కడప కర్నూల్ జిల్లాలలోను, చిత్తూరు జిల్లాలోను ఇవి పూర్తిగా గొలిచి యున్నవి. కాబట్టి కనీసము ఆంధ్రరాష్ట్రములో నైనను ఈ స్కీమును అమలు జరపడానికి పూర్తి అవకాశమున్నది. ఇప్పటి కైనను గవర్నమెంటు మేల్కొనకపోతే ఇవికూడ అంతర్ధానము కావచ్చును. చేతివృత్తులవారితోపాటు గ్రామకరణం వగైరా ఉద్యోగస్థులకు కూడ కొఙ్ఞజీతములు మానివేసి పూర్వము వలె ఇనాముల నిచ్చుట మంచి దను సంగతిని ఈ అధ్యాయము లోనే వేరొకచోట చెప్పియే యుంటిమిగద.

ఇనాములను రద్దుచేయడానికి ఎవరికి అధికారము కలదు? అను ప్రశ్నకలదు. ఇనాములు రెండు రకములు. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటునాడు వీటిమీద ఎన్నటికైనా రాదగిన పూర్తి శిస్తు జమీందారీ రాబడిలో చేర్చబడినవి. వీటికే (ఇక్నూడెడ్ ఇనాము) అంటారు. అట్లు చేర్చబడక విడదీయబడినవి (ఎక్సక్నూడెడ్ ఇనాములు) అంటారు. ఇట్లు విడదీయ బడినవానిని రద్దుపరచడానికి సర్కారుకు తప్ప ఇంకవరికీ అధికారములేదు. ఇక ఎట్టేటలో చేర్చబడిన ఇనాములను రద్దుపరచడానికి జమీం

దారులకు హక్కుగలదు. వాటిలోకూడ, వాటిమీద ఎన్నటి కైనా రాతగిన పూరాశిస్తు జమిందారు రాబడి క్రింద 1802 సంవత్సరంనాడు జమకట్టబడి ఉంటేనే, జమిందారు కీ అధికారం వుంటుంది. అట్లుగాక, కొంతశిస్తే, భాగము శిస్తే జమకట్టబడివుంటే, అంతవరకు అతను వసూలు చేసుకోవచ్చును గాని, పూరాశిస్తును వసూలుచేసుకోడానికి వీలులేదు. దివాణంలో పనులు చెయ్యడానికి, కాళ్లు గ్రద్దటానికి, మొదలైన చిల్లరపర్సనల్ సర్వీసు ఇనాములను రద్దుపరుచుకోడానికి జమిందారు కీ అధికార మిచ్చివేయబడెను. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు దరిమిలా జమిందారుచే వ్వైనా ఇనాములు ఇవ్వబడియుంటే, అట్టి “దరిమిలా ఇనాములను” రద్దుపరుచుకునే హక్కు జమిందారుదే.

ఇనాములను రద్దుపరచడం అనగ, వాటిపై పూరాశిస్తు కట్టడమని అర్థము. అంతేకాని, భూమినుండి తొలగించడ మని కాదు. ఈ సారాంశము రెండురకాల ఇనాములను రద్దుపరచడమంటే క్రియకు ఏమిటి? ఇనాములకున్న— అనగ, మేల్వరం హక్కువాటికి, మేల్వరం కుడివరం హక్కుగలవాటికి కూడా వర్తిస్తుంది. రెండుహక్కులు వున్న ఇనాముదారుడు ఇదివరకు తక్కువ శిస్తు చెల్లిస్తూ వుండేవాడు, ఇప్పుడు పూరాశిస్తు చెల్లిస్తూ, మామూలుగ భూమిని సేవ్యం చేసుకుంటూనే వుంటాడు. అతనిని భూమినుండి తొలగించడానికి వీలులేదు. ఏలననగ: ఇనాం ప్రశంసతో సంబంధము లేకుండగానే, రైతుకు భూమిహక్కు సహజంగా వుంటుందిగద.

కాబట్టి, ఇట్టి సహజపు మాక్కును తీసివేయడానికి ఇటు సర్కారుకుగాని, జమీందారుకుగాని, అధికారంలేదు. ఇనాందారుడు భూమిని అక్రమంగా ఆక్రమించుకొన్నవాడు. కానంతవరకు అతనిని భూమినుండి తొలగించడానికి వీలులేదు. కాబట్టి, ఎటు చూచినను ఇనాములను రద్దుపరచడమంటే, క్రియకు జరిగే సంగతి ఏమిటంటే, సడరు ఇనాముభూములపై పూరాశిస్తు కట్టడ మన్నమాట.

ఎప్పుడు ఇనాములను రద్దుపరచవచ్చును? గవర్నమెంటుకు గాని, జమీందారుకుగాని ఎప్పుడు కోపముపడే అప్పుడేనా? కాదు, సర్వీస్ ఇనాములలో ఇనాములను ఎప్పుడు రద్దుపరచవచ్చును? కూడ రెండవరకాలు ఉన్నవనిన్నీ వాటిలో ఒకరకం వాటినే రద్దుపరచడానికి అవకాశం ఉన్నదిగాని, రెండోరకంవాటిని రద్దుపరచడానికి వీలు లేదనిన్నీ ప్రీవీకౌన్సిలువారు చెప్పిరి.

లోగడ ఒక ఘనకార్యం ఎవరో చేశాడని మెచ్చుకుంటూ దాని ప్రతిఫలంక్రిందనున్న, ఇట్టి ఘనకార్యాన్నే అవసరము పడితే ఇకముందుకూడ అతడుగాని అతని సంతతివారు గాని చేయవలసి వుంటుందను పరతుతోనున్న, ఒక ఇనాము ఇవ్వబడియుండవచ్చును. కొంతకాలానికి అట్టి కార్యము చేయవలసిన అవసరము; కొన్ని సహజకారణాలచేత, తీరిపోతుందనుకొండి. అప్పుడు, ఈ కార్యము చేయవలసిన అవసరమే తీరిపోయింది గనుక, ఈ ఇనాములను ఉంచవలసిన అవసరమే లేదనిన్నీ, దానిని రద్దుపరచవలసియుండు ననిన్నీ చెప్ప

వచ్చునా? అట్లు చెప్పరాదని ప్రీవీకౌన్సిలువారు “ఫోర్బ్యన్ - మీర్ మహమ్మద్ తక్కి” అనేకేసులో ఖండితముగ తీర్పు చెప్పిరి.

ఆ కేసు చరిత్ర యిది :— పూర్వము ఉత్తరహిందూ స్థానములో ఒక పరగణా చుట్టు అడవి వుండేది. అడవిలోనుండి అడవి ఏనుగులు వచ్చి చుట్టుపట్లనున్న పంట చేలన్నీ పాడు చేస్తూవుండేవి. ఒకడు బయలుదేరి ఈ అడవి ఏనుగులన్నిటిని పేటాడి తోలిపారవేసెను. ఇందుకు మెచ్చుకుంటూ, 1775 సం॥లో ఈస్టిండియా కంపెనీ వా రొక పూరాశిస్తు మాఫీ జాగీరును అతని కిచ్చిరి. ఇస్తూ, ఇకముందు కూడ అవసరం పడితే ఇళ్లు ఏనుగులను తరిమివేస్తూ వుండవలసిన దనిన్నీ, చుట్టూ యింకా కొంత అడవిని ఛేదించి సాగుబడికిందికి తీసుకు రావలసినదనిన్ని మరతులనుకూడ, సదరు జాగీరు దానపత్రములో ఉదహరించిరి. ఇట్లు కొంతకాలం జరిగింది. వ్యవసాయము వృద్ధి అయినది. అడవి అంతా దాదాపు సేవ్యపుభూమి అయింది. ఏనుగులు రావడం మానివేసినవి. అప్పుడు, అనగ 1850 సం॥లో, ఈ జాగీరు ఏ జమీన్ డన్నర్ ఆ జమీన్దారుడు ఏమి పేచీ పెట్టాడంటే, “ఇప్పుడు ఏనుగులు రావడం లేదు గద, ఆ అవసరం తీరిపోయింది గనుక, ఈ జాగీరు ఉండవలసిన అవసరం కూడ లేదు; దీనిని రద్దు పరుస్తా”నని, ఆ జమీన్దారుడు బయలుదేరాడు. ప్రీవీ కౌన్సిలువరకు దావా నడిచింది.

ఇట్టి సందర్భాలలో జాగీరును రద్దుపరచడానికీ వీలులేదని ప్రీవీకౌన్సిలువారు తీర్పుచెప్పారు.

వారు చెప్పిన వబబు ఏమిటంటే — ఈ జాగీరు ఇక ముందు ఏనుగులను తరిమివేసే ఒక్క మరతుకే లోబడియుండ లేదు. దీనితాలూకు ప్రతిఫలములో అంతకు పూర్వము జాగీరు దారును చేసియున్న సేవకూడ చేరియున్నది. అదిన్నీగాక, ఏదైనా సహజకారణాలచేత, ఏనుగులు రావడం మానివేస్తే, అది జాగీరుదారుని తప్పా? ఏనుగులువస్తే, వాటిని ఇప్పటికైనా సరే తరిమివేయడానికి ఇతడు సిద్ధమే. అవిరాకపోతే ఇతడేమి చేస్తాడు? కాబట్టి, ఈ జాగీరును లాగివేయడానికి ఇతడు చేసిన తప్పేమీలేదు. ఇతడు ఆ నాకరీ చేయ ననలేదు. ఇట్టి సందర్భాలలో జాగీరును రద్దుపరచడానికి జమీందారుకు కేవలం హక్కులేదు. ఈ జాగీరు అతను చేయవలసిన నాకరీకి కేవలం జీతంగా ఇచ్చినదికాదు. లోగడచేసిన ఒకవనికి బహుమానంగా ఇస్తూ, ఇకముందుకూడ అవసరం పడితే, అట్టివనే చేస్తూవుండవలసినదిసుమా అని చెప్పి యిచ్చిన జాగీరు.

ఇట్లుగాక, ఒక ఉద్యోగానికి నియామకం చేస్తూ: దానికి జీతంక్రింద ఏ ఇనామైనా ఇచ్చియుంటే, దరిమిలా ఆ ఉద్యోగం రద్దుపడితే, ఆ ఇనాముకూడ రద్దుపడుతుంది. ఇది రెండోరకం ఇనాము.

ఈ రీతిగ రెండుకాల ఇనాములను గురించి, ప్రీవీ కౌన్సిలువారు ఆరా తీసిరి:—

(1) ఒక కొలువు కోసరమై యవ్వబడిన ఎస్టేటు.

(1) Grant of an Estate burdened with a certain service" అనియు,

(2) ఒక ఉద్యోగము నిర్వహించడానికై ప్రతిఫలముగా అనుభవించడానికి యిచ్చిన భూములు.

(2) Grant of an Office the performance of whose duties are remunerated by the use of certain lands" అనియు,

రెండురకాలుగ ఆగా తీయబడెను. మొదటిదానిని రద్దుపరచడానికి వీలులేదనినీ, రెండోదానిని, సర్వీస్ తీరి పోయినప్పుడుగాని, సర్వీసుచేయ నిరాకరించినప్పుడుగాని రద్దు పరచవచ్చుననినీ వారు చెప్పిరి.

పూర్వకాలములో అనేక పనుల నిమిత్తమే అనేక ఇనాములు ఇవ్వబడెను. దరిమిలా ఆ పనులయొక్క అవసరమే తీరి పోయినది. ఇట్టివాటిని ఇప్పుడు రద్దుపరచవలెనా అను సమస్య వస్తే, దానిని నిర్ణయించడానికి పైన ప్రీవీకౌన్సిలువారు అడవి ఏనుగుల కేసులో చెప్పినమాటలే ఆధారంగా చేసుకొని, మరీ నిర్ణయించవలసి వుంటుంది. పూర్వము సరసాపురంనుంచి బందరు రావడానికి రోడ్డు ఒకటి కాళీపట్నం మీదుగ వుండేది. ఆ రోడ్డువెంట పోయే జనానికి అన్నంపెట్టడానికిగాను కాళీ పట్నంలో ఒక స్త్రతంవేసి, దాని పోవణనిమిత్తమే కాండ్రేగుల వారికి కాళీపట్నం గ్రామములో కొంతభూమి ఇనాముగ ఇవ్వబడెను. ఇప్పు డా బాటలేదు. జనం ఎవ్వరూ ఆ బాటను పోవడంలేదు. అచ్చట స్త్రతం ఉండవలసినవని లేదు. కాబట్టి ఇప్పు డా ఇనామును రద్దుపరచవలసినదేనా ?

ఇట్లే కైకలూరు తాలూకాలో చింతలపూడి అగ్ర హారంకూడ బాటసారులకు అన్నదానం నిమిత్తము ఇవ్వబడిన

దట. ఇప్పుడా పూరి! బాటయేలేదు. చుట్టూ మాగాని. కాల్వలు, బోదెలు, అంతా జలప్రళయం, పంక ప్రళయం. బాటయే లేకపోతే, బాటసార్లే? పైగా, అన్నంకోసం ఆపూరు పోతే ఊబిలో దిగపడవలసినదే! ఇదో బ్రహ్మహత్యకూడాను!! కాబట్టి ఇక అన్నదానం ఏ బాటసారికి చేస్తారు? అందుకని చెప్పి, ఆ అగ్రహారాన్ని కూడ ఊడలాగవలసినదేనా? ఇట్టి నమస్యలన్నీ, అసలు దాన వ్రతముయొక్క మరతులను జూచి, ప్రీతి కాన్పిలువారు అడవి ఏనుగులకేసులో చెప్పిన వాక్యాలనుబట్టి, నిర్ణయించవలసివుంటుంది. ఇవీ ఇప్పుడున్న “లా” పాయింట్లు.

ఇనాంకమిషన్ వారిచ్చిన “బుటిరోడీక్సు” (పట్టాలు) అసలు పూర్వోత్తరపు దాన వ్రతములలో లేని ఇనాంకమిషన్ హక్కుల నేమీ ఇవ్వడంలేదు. అదివున్న వాటిని వారిచ్చిన పట్టా తీసివేయడంలేదు. ఈ పట్టా అనేది పాతగ్రాంటు యొక్క నిలువ రద్దుపరచి, కొత్తగ్రాంటు ఇవ్వడం కాదు. ఎంతవరకు? పూర్వము ఉన్న హక్కుబాధ్యతలనే ధ్రువ పరుస్తూ వున్నదన్నమాట. అందుకనే యీ పాతగ్రాంటులన్నీ “కళాభరం” చేస్తున్నామన్నారు కాని, కొత్తగ ఇప్పుడు ఇనాములు మేము ఇస్తున్నామని ఇనాంకమిషన్ వారుగాని, ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటువారు గాని, అనలేదు. కాబట్టి, ఏదైనా తగాదా వస్తే అసలు పూర్వోత్తరపు పట్టా దొరికితే, అదే ఇనాంకమిషన్ వారి పట్టాకంటే, ఎక్కువ ప్రమాణంగా అంగీకరింపబడుతుంది. అదన్నీగాక, నడరు ఇనాములలో, పరాయివార

తెవర్కనా (అనగ, రైతులు మొదలగువారి తెవర్కనా వ్వవైనా హక్కులు వుంటే అవి రద్దు అయినట్లు కాదు. అవి కూడా మన్నింపబడవలెననియే అర్థము. ఇందుకొరకే 1869 సం॥లో గవర్నమెంటువా రొక ప్రత్యేక చట్టమును కూడ చేసి యుండిన సంగతిని లోగడ చెప్పియుంటిమి.

ఇనాం కమిషన్ వారిచ్చిన వట్టా, సదరు ఇనాందారుకు సదరుఇనాము ధ్రువపరుపబడి, క్వీట్ రెంటు కట్టబడినట్లు దాఖలాగా మాత్రం ఘరానా సాక్ష్యంగా మాత్రం వనితీవస్తుంది. అంతే. అంత తక్కువ విలువ దానికేదో.

రెండు భాగము

మూడవ అధ్యాయము

రైతు వారీ పద్ధతి

భూమి పంటలో రాజభాగము జమీందారీ, ఖనాందారీ, రైతువారీ, అనబడు మూడు విధములుగ వనూలు చేయబడు చున్నదని చెప్పితిమి. వానిలో మొదటి రెండు భాగములను గురించి, వెనుకటి రెండు అధ్యాయములలోను వర్ణించి యుంటిమి. ఇక ఈ అధ్యాయములో రైతువారీ పద్ధతిని గురించి వివరించెదము.

ఈ పద్ధతి మదరాసు రాజధానిలో 1792 సం॥లో మైసూరు ప్రభువగు టిప్పుసుల్తాన్‌చే కంపెనీవారికి దత్తము చేయబడిన బారామహల్, సేలం పరిగణాలలో కర్నూల్‌లో అను వానిచే ప్రవేశపెట్టబడెను. బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు రాక పూర్వము “రైతువారీ పద్ధతి” యను పేరుతో కాకపోయినను, ఇంక అనేక పేర్లతో అనేక శిస్తువనూలు పద్ధతులు ఈ రాజధానియందు అమలులో నుండెను. వానిని గూర్చి క్లుప్తముగ తెలిసికొందము.

“అమానీ” పద్ధతి:— ఈ పద్ధతి చిరకాలమునుండి, మదరాసు రాజధానిలో అనేకప్రాంతములలో అమలులో నుండెను. ఇప్పటికిని కొన్ని జమీలలో ఈ పద్ధతి నిలచియుండెను. మధ్యకంట్రీక్కురుల ద్వారా

“అమానీ”

గాక, సర్కారువారే నేరుగ తమ గ్రామ నాకర్ల ద్వారా శిస్తు వసూలుచేసే వద్దనికి ఈపేరు ఉండెను.

ఈ శిస్తు ధాన్యరూపేణ వసూలు పరచబడినప్పుడు, దానికి “ఆసరా” పద్ధతి యనియు, దక్షిణాదిని “వరమ్” పద్ధతి యనియు పేర్లుండెను.

ఈ విధమైన శిస్తు పరిష్కారము గ్రామములో ప్రతి రైతులోను నేరుగ చేసికొనబడుచుండెను. ఆసరా, నేటి రైతు వారీపద్ధతికిన్నీ, ఆనాటి అమానీపద్ధతికిన్నీ ఆప్టే తేడా లేదన్న మాట.

“అప్పనం” పద్ధతి: ఈపద్ధతి బల్లారి, కడవ, కర్నూల్ జిల్లా లలో అమలులో నుండెను. శిస్తుభారమని ఇచ్చుకోలేక ఏ రైత

“అప్పనం”

పద్ధతి

యిగా భూమి విడుదల పెట్టితే, వ్యవసాయం

వృద్ధికాదనే తలంపుతో, ఆతడా భూమిని వదలి

పెట్టకుండా సాగుచేస్తూనే ఉండేటట్టు ప్రోత్స

హించడానికిగాను, అతనికి ఇతరమైన శిస్తురాయిలీ భూములను

అదనంగా ఇస్తావుండేవారు. ఇందువల్ల రెండుఫలితములు

కలిగేవి. రైతు పెంచుశిస్తు భూమిని విడుదలపెట్టకుండా

వ్యవసాయం సాగిస్తూనే ఉండడం ఒక లాభము. ఇతరభూమి-

ఇదివరకు బంజరుగనున్నది క్రమక్రమంగా సాగులోకి రావడం

రద్దారా వ్యవసాయము విస్తీర్ణ రత పొందడం రెండవలాభము.

ఈ విధముగ ఒకగ్రామములోని సాగుబడి తగ్గిపోకుండ,

ప్రతిసాలున విస్తరిస్తూ వుండేటట్టు చెయ్యడ మనే మ్యాటీ

పురాతన కాలములో గ్రామపటేశ్వర, రెడ్లకు ఉంటూఉండేది.

ఎవరై నా శిస్తు హెచ్చని చెప్పి భూమిని విడుదల పెట్టలేదానిని అట్లాగే బంజరుగ ఉండనివ్వకుండ, దాని వ్యవసాయానికి మెట్టనే తగు ఏర్పాటు చేసేవిధి గ్రామ పట్టుది. ఆత జేమి ఏర్పాటు చేసేవాడు? ఆ రైతునో, ఇంకోరైతునో పిలిచి, “ఈ భూమి శిస్తు హెచ్చని చెప్పి నీవు వదిలిపెట్టవద్దు. దీనికి ముజరాగా, ఇంకా కొంత భూమిని శిస్తు అసలే లేకుండానో తేలిక శిస్తుతోనో నీకు ఇస్తాను. మొదటిదానిలో భారం, ఇదిగో, ఈ తేలిక శిస్తు భూమి చల్ల నీకు తీరిపోతుంది” అని నచ్చ చెప్పి ఆ రెండు రోజు భూములలో అలని చేత వ్యవసాయం చేయించేవాడు. ఈ విధంగా హెచ్చు శిస్తు భూమికి ముజరాగా కొంత తేలిక శిస్తు భూమి ఇవ్వడమనే పద్ధతినే “అప్పనం” పద్ధతి అని పేరువచ్చింది. దీనిని బట్టియే కాబోలు, ఎవరై నా ఏ వస్తువునైనా తేలికగ కాజేయ్యాలని చూస్తూవుంటే “ఏస్, ఇది అప్పనంగా దొరికిందని కా చెయ్యాలని చూస్తూన్నావా?” అని ఎద్దేవా చేస్తారు.

దిట్టమ్, అమరకం, అతుకుబడి, వీలు:—వీటికన్నిటికీ ఒకటే అర్థము. ఎప్పుడోకప్పుడు రైతులతో శిస్తు పరిష్కారం చేసుకురావడానికే ఈ పేరు. “భూములను దిట్టమ్, అమరకం, అతుకుబడి, వీలు అమరక పరచి వచ్చావా? అతుకుబడి చేసుకు వచ్చావా? అని సామాన్యంగా అంటారు. పూర్వము నర్కారు ఉద్యోగస్థులు వచ్చి ప్రతి రైతును పిలిచి, “ఏమయ్యా, నీవు ఈవడు ఇదిగో ఇన్ని ఎకరాలు సాగుచెయ్యి, ఇంత శిస్తు ఇయ్యి” అని వారిని ప్రోత్సహించి, వారు ఒప్పుకొన్న భూమిపై కాల్యమును, శిస్తును, ఒక లెక్కగ

వాసి ఉంచేవారు. దీనికే “దిట్టమ్ చేయడం” అని దక్షిణాది
నిన్నీ, అమరకం చెయ్యడం, అతుకుబడి చెయ్యడం, అని
తెలుగు ప్రాంతాలలోను పేర్లుండెను.

ఒలుంగు పద్ధతి:—ఇది దక్షిణాదిని తంజావూరు, తిరు
నల్వేలి జిల్లాలలో నుండెను. పంటలో సర్కారుకు చెల్లవలసిన
ఒలుంగు పద్ధతి భాగమును అంచనావేసి, దానిని ఒక “నిర్ణీతపు
ధర” ప్రకారం రొట్టెముగ మార్చి, ఆ రొక్క
మును శిస్తుగ తీసుకోవడమనే దానికే “ఒలుంగు” పద్ధతి యని
పేరు. ఈ “నిర్ణీతపుధర” గతసంవత్సరములలోగల ధాన్యపు
మార్కెట్టురేట్లను బట్టి ప్రతిసాలున తేల్చబడుచుండెను.
అయితే, గత సంవత్సరపు “నిర్ణీతపుధరకు” ఈ సాలు
మార్కెట్టురేటుకు నూటికి పదిరూపాయల లోపుగ పెంపు
దల వుంటే దానిని పాటించనక్కరలేదట. అంతకు పైన,
ఎంత పెంపుదలవుంటే, అంత పెంపుదలను నిర్ణీతపు రేటుకు
చేర్చి, రొట్టెపు శిస్తు లెక్క తేల్చుదురు. అట్లే, నూటికి 5 రూపా
యలవరకు మార్కెట్టురేటులో తగ్గుదలవుంటే రైతు కేమీ
శిస్తు తగ్గదు. అంతకు హెచ్చుగ ఎంత ధర పడిపోతే, అంతటి
తేడాను బట్టి రైతుకు శిస్తు ముదరా వస్తుంది.

ఏ సంవత్సరపు రొట్టెపు రేటుతోనైనా రైతుకు అసం
తృప్తి కలిగేయెడల, అతడు రొట్టెముకు బదులుగ ధాన్యమే
ఇచ్చి వేయడానికి కూడ ఈ పద్ధతిలో ఒక ఏర్పాటు వున్నది.
ఈ పద్ధతిలో జాయింటు బాధ్యతలేదు. ఏరైతుకు ఆ రైతే
విడివిడిగ తన ఇష్టప్రకారము ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చును. ఈ
రీతిగ, ధాన్యము యొక్క మార్కెట్టురేట్లనుబట్టి, సర్కారుకు

చెల్లె శిస్తురేట్లు కూడ ఏ సాలుకు ఆ సాలున మారుతూ వుండడానికి ఈ “ఒలుంగు” పద్ధతిలో అవకాశంవుంది. ఈ పద్ధతి మంచిదిగ గన్నట్టుచున్నది. ఏలననగ, ధరలు తగ్గినా శిస్తు తగ్గకుండా రైతులు, ఇవ్వుటివలె: బాధపడడ మనేది ఈ పద్ధతిలో తొలగింపబడినది. దీనిని, ఇప్పుడు మన మేల అవలంబింపరాదో నర్కారువారు ప్రజలు ఆలోచించతగును.

“మొటఫసల్” పద్ధతి:— ఇదీ “ఒలుంగు” పద్ధతి ఒక్కటే— అయితే ఒక్క తేడా మాత్రం ఉంది. ఏమంటే, “ఒలుంగు” పద్ధతిలో ధాన్యపు “నిర్ణీతపు మొటఫసల్ పద్ధతి ధర” మారుతూ వుండడానికి అవకాశం ఉంది; అట్టి అవకాశం “మొటఫసల్” పద్ధతిలో లేదు. ఒక సారి నిర్ణీతమైన ధర ఎల్లకాలం అట్లే ఉంటుంది. మార్కెటు రేట్లను బట్టి అది మారుతూ ఉండదు.

“పతహక్” పద్ధతి :— హైదరాబీ దండయాత్రలవల్ల తంజావూరు రాజ్యాలలో పాడుపడిన గ్రామాలను తిరిగి సాగు బడిలోకి తేవడానికిగాను, “బావా పండితు”డను మహారాష్ట్ర మంత్రి ఈ పద్ధతిని తంజావూరు రాజ్యములో ప్రవేశపెట్టెను. బాగా చెడిపోయిన వూరును ప్రక్కనే ఉన్న ఇంకొక మంచి ఊరుకు చేర్చి, రెంటికి కలిపి ఒక కంట్రాక్టరు ద్వారా శిస్తు నిర్ణయము చేసుకోదానికే ఈ పేరు వచ్చినది. ఈ రీతిగ రెండు గ్రామాలను ‘క్లబ్’ చెయ్యడం అనగ కలపడం అనేదానికి “పతకం చెయ్యడ”మని పేరు. ఈ “పతకం” చెయ్యబడిన ఊళ్లను కంట్రాక్టు తీసికొన్న మనిషికి “పతహక్దార్” అని

పేరు. ఈ 'పతహాక్' పద్ధతిలో రైతులకు జాయంటు బాధ్యత ఉండెను. ఈ పద్ధతి 1209 ఘనీలో రద్దుపరచబడెను.

“పట్టుకట్టు” పద్ధతి:— ఒక రైతు ఒక భూమిని ఒక సారి సాగులోనికి తెచ్చిన తరువాత, దాని నతను విడుదలపెట్టి దానికి వీలులేని పద్ధతి ఇది. ఈ భూమి గిట్టుబాటు కాకపోతే, గిట్టుబాటయ్యే ఇంకా మరికొంత భూమినైనా తీసికొని ఈ నష్టమును దానిలో పూడ్చుకోడానికి ప్రయత్నించవలసినదేగాని మొదటి భూమిని మాత్రం వదలిపెట్టడానికి వీలులేదట ! ఇది పైన చెప్పిన అప్పనం పద్ధతిని పోలియున్నది.

తరం భర్తీ పద్ధతి:— ఇది కూడ పై మాదిరిదే. శిస్తు పోచ్చని భూమిని వదలివేస్తే, ఆ శిస్తు భర్తీ ఇతర తేలిక శిస్తు భూములమీద వేసి పుచ్చుకునేవారట !

“వీసబడి” పద్ధతి:— ఇది తెలుగు జిల్లాలలో అమలునం దుండెను. సర్కారువారు గ్రామమంతటికి శిస్తు నిర్ణయించే వారు. ఆ శిస్తును చెల్లించడానికి రైతులందరు జాయంటుగ ఒడంబడేవారు. పిమ్మట రైతులందరు ఒక మీటింగు పెట్టుకొని, నేనింతభూమి తీసుకుంటాను, నేనింతభూమి తీసుకుంటాను అని వాటాలు వేసుకునేవారు. భూములయొక్క మెరుగు తరుగులనుబట్టి వాటాలు వేసి, చీట్లు వేసుకుని వాటాలుపట్టుకునేవారు. అవసరాన్నిబట్టి, రెండేసి మూడేసి ఏండ్లకు ఒక్కొక్కసారి కొత్తవాటాలు వేసుకోవడం, చీట్లు పట్టుకోవడం జరుగుతూవుండేది. వాటాలను

బట్టియే, శిస్తుకూడ విభాగించుకునేవారు. ఈ విధంగా వేరుగా బడిన వాటాలు * వీసముల” వెంబడి వుండేవి.

రైతుకు ఉండే ఎడ్లు, గొడ్లు, మనిషిహంగునుబట్టి నాకిన్ని వీసాల భూమి కావాలనో, నాకిన్ని వీసాలశిస్తు వెయ్యండనో చెప్పి, తీసుకునేవారు. రైతులలో రైతులిట్లు వీసాలవెంబడి భూమిని శిస్తును పంచుకున్నప్పటికీ, నర్కారుకు మాత్రం అందరు జాయింటు భాధ్యతే. ఎవరైనా, “నావాటా మీద హెచ్చుశిస్తు వేశా”రని గొణుక్కుంటే, రెండోవాడు వచ్చి, నీకు హెచ్చునితోస్తే వదలివేసెయ్యి. దానిని నేను తీసుకుంటాను. నా తక్కువ శిస్తుది నీవు తీసుకో” అని సవాలు చేస్తాడు. ఈ విధంగా రైతులలో రైతులు చక్కగ వాటాలువేసుకొని, నేవ్యంచేస్తూ, శిస్తు చెల్లిస్తూ వుండేవారు. ఆనాటి యోజమత్యం నేడేది? ఈరీతిగ, వీసముల వద్దతిని భూమిని శిస్తును పంచుకుని, ఉమ్మడి వ్యవసాయం చేసుకునే వద్దతికి “వీసబడి వద్దతి” యనియు, అట్టి గ్రామాలకు “వీసబడి గ్రామా”లనియు పేరు.

‘గజము’ అనే కొలమానము ఇప్పుడెట్లా అమలులో నున్నదో, అట్లే పూర్వము దక్షిణాదిని “వీసబడి వీసమ్” అని కొలమానము ఉండెను. దానిమీద 16 గీట్లు ఉండేవి. ఒక్కొక్కగీటు దగ్గరకు ఒక్కొక్కవీసమ్ లెక్క. ఇట్టి కొలమాన

* వీసమునగ $\frac{1}{16}$ పదహారవంతు అని అర్థము. ఇప్పుడు పదవంతున ($\frac{1}{10}$) డిసిమల్” అంటూ వున్నట్లుగానే, పదహారవంతును “వీసమ్” అంటూ వుండేవారు. ఇన్ని డిసిమల్ పాయింట్లు అన్నట్లే, ఇన్ని వీసాలు అంటారు.

ముతో భూములను కొలిచి, ఏభూమికి ఆభూమికి వేర్వేరుగ శిస్తు కట్టేవారు, ఈ ప్రకారం “వీసబడి వీసముతో” కొలిచి శిస్తు కట్టబడిన గ్రామాలకుకూడ “వీసబడి గ్రామా”లను పేరు వాడుకలోనికి వచ్చెను. ఇది దాదాపు రైతువారీ వద్దతిని పోలియున్నది.

—† హిందూరాజుల రివిన్యూ వద్దతి - వ్యవభాగము —†—

పూర్వము హిందూరాజులు భూమిపై ఎట్టి శిస్తురేట్లను విధించిరో చూతము. సాధారణ పరిస్థితులలో నైతే, వండిన పంటలో ఆరవవంతు (వ్యవభాగము) కంటె ఎక్కువ తీసికో రాదనిన్నీ, యుద్ధములు, దండయాత్రలు వగైరా ఉపద్రవ సమయములలోనైతే నాలుగో వంతు వరకు కూడ తీసికోవచ్చుననిన్నీ హిందూధర్మశాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. శిస్తు చాల వరకు ధాన్యరూపేణ చెల్లుచుండెడిది. పూర్వము పంట భూముల మీదనే పన్ను పుచ్చుకునేవారుగాని, అడవులు, బీళ్లు, వగైరాలమీద పన్నుపుచ్చుకోకుండ వాటిని ప్రజలకు స్వేచ్ఛగ వదలివేసేవారనిన్నీ కూడ తెలియుచున్నది. అడవుల మేతకు పుల్లరు లని, చేపలు పట్టుకున్నందుకు కట్టలు కొట్టుకొన్నందుకు, ఆకు ఏరుకొన్నందుకు ఇంకా ఎన్నెన్నో వాటికి రుసుములని పుచ్చుకోవడం దరిమిలా ప్రబలిన ఆచారమని కూడ తెలియుచున్నది. రైతుశిస్తు ఇవ్వకపోతే, అతనిని భూమి నుండి వెళ్ళగొట్టడమనేది పూర్వము ఉండేదికాదట. అతని చెంబు తప్పేలా వగైరా చరాస్త్రాని జప్తుచేయడమో, లేక వంగో బెట్టి బండలెత్తడం, బండకొయ్యలు వెయ్యడం వగైరా శరీర

బాధలు పెట్టడమో జరిగించే వారట. భూములను కొలిచి సర్వే చేయడంకూడ పూర్వము ఉండేది. దక్షిణాదిని చోళరాజ్యములో దొరికిన శాసనాలనుబట్టి చూస్తే చాలా నూత్నమైన కొలతలుకూడ వారు కొలిచేవారని తెలియగలదు.

మెట్టతీర్వ:—మెట్టభూములకు “పుంజ” అనియు, “కుష్మీ” అనియు పేర్లు. ఇవన్నీ మానవ నిర్మిత జలాధారముల వల్లగాక, కేవలము వర్షాధారమువల్ల పండే మెట్టతీర్వ భూములు. ఏటికే “మానవారీ” భూములని దక్షిణాదిని అంటారు. మెట్టభూముల మీద ఒకడినుసుపంటగాక, అనేక రకముల పంటలు పండుచుగనుటచే పంటరూపేణా శిస్తు పుచ్చుకోవడం సర్కారుకు వెసులుబాటు కాదుగనుక, మెట్ట భూములపై రొక్కపు రేట్లే అమలులో నున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ రొక్కపురేట్లకే “తీర్వ” “కండాయము” “స్వర్ణాదాయము” అని పేర్లు వచ్చినవి. ఈ రొక్కపురేటు రెండు విధాలు. (1) పండిన పంటరకముతో నిమి తము లేకుండ, నేల యొక్క సారాసారములుబట్టి శిస్తు నిర్ణయించడం. భూసార స్వభావములనుబట్టి, భూమి కొన్ని తరగతులుగ, అనగ తరములుగ - విభజింపఁడి, ఒక్కొక్క తరమునకు ఒక్కొక్క రేటు విధింపబడెను. దీనికే “తరమురేటు” అనెదరు. ఈ శిస్తు భూమిమీద కట్టబడినదిగాని, పంటమీద కట్టబడలేదు. ఇక, (2) భూ స్వభావముతో నిమి తంలేకుండ, పంట స్వభావమునుబట్టి వేసేశిస్తు “పైరువారీరేటు” లేక “దనుసు తీర్వ” అని అనుచుండిరి. ఈ పన్ను పంటమీద వేయబడుచున్నదిగాని, భూమిమీద వేయడం లేదన్నమాట.

మానవ నిర్మితమగు చెరువులు, కాల్వలు, బావులు, వగైరా జలాధారములవల్ల సాగుబడియగు వాటికి "పల్లపు కట్ట" భూము"లనియు "నంబ", "మాగాని," "తేగి" భూములనియు వేర్వేరు ప్రాంతాలలో వేర్వేరు చేరు. వీటిమీద పన్ను కొల్లూరూపము గాకుండ, పంటలో భాగముగ పూర్వకాలము తీసికొనబడుచుండెను.

సర్కారుకు చేరవలసిన పంటభాగ నిర్ణయము రెండు విధాల జరిగేది : (1) పండినపంట యావత్తు కోసి, కళ్లము "వరం" తో కొనివేసి, నూర్చి రాశిపోసేవారు. ఏవో "పంట" మామూలు ఖర్చులకు కొంత మినహాయించి, మిగతాది సర్కారున్ను, రైతున్ను నిర్ణయప్రకారము పంచు కునేవారు. దీనినే "వరం" లేక "కలువద్దతి" అని పేరు.

(2) అంచనాపద్ధతి:— ఇది మరల రెండు రకాలు (a) గ్రామపెద్దలను కొందరిని చేను దగ్గరకు తీసికొనిపోయి, "అంచనా పద్ధతి" నిలుపుపంటను చూపించి, "ఇది ఇంత అవుతుంది" అని ఎస్టిమేషన్ వేయడం. రైతు కిది తృప్తికరముగ లేకపోతే, ఇంకా మరికొండరి చేతగాని, పొరుగువారి పెద్ద మనుష్యులచేతగాని, మరల ఎస్టిమేషన్ వేయించు కోవచ్చును. నిలువుపంటను కంటితో చూడగానే, "ఇది ఇంత ధాన్యమాతుం"దని సరిగ్గా లెక్క చెప్పే నేర్పురులు, ప్రవీణులు ఎందరో పూర్వము ఉండిరి. ఇప్పుడును కలరు. (b) చేనిలో కొంతమేర

“కులిశోధన” పంటకొయించి, నూర్చి, చూచి ఆ దామాషాను
 పద్ధతి మొత్తము చేనుమీద ఎంతవంట రేలుకుండో
 లెక్కకట్టడం. దీనికే దక్షిణాదిని “కులిశోధన” అనెదరు.

ఈ విధముగ పంటమొత్తమును తేల్చి దానిలో రాజ
 భాగం తీసికొనడం పూర్వము జరుగుచుండేది. రాజభాగము
 తీరేవరకు రైతు ధాన్యాన్ని ఇంటికి తీసికొనిపోవడానికి హక్కు
 లేదు. పంటమీద రాజుకు “ఫస్టుచార్జ్” వుండేదన్నమాట.
 కళ్లములోని ధాన్యపురాశినుండి రైతుగాని, ఇతరులుగాని
 దొంగిలించకుండ ఉండడానికిగాను, సర్కారు ఉద్యోగులు
 వచ్చి, ధాన్యం కొలిపించుకునే వరకు, ఆ రాశిచుట్టు వెడల్పుగ
 మొలత్రానువలె మట్టితో మందముగ పూసి, ఆ మెత్తని
 మన్నుమీద, అక్షరాలు గల కొయ్య బల్లతో ముదలు గ్రుద్దే
 వారు. రాశిని ఏ మాత్రం కదిలించినా ముదలు చెరిగి; దొంగ
 తనం బయటపడేది. ఇట్టి దొంగతనాలు జరగకుండ, ఈ ఉపాయం
 అవలంబింపబడుతూ వుండేది. ఇప్పటికిని ఆనరా వగైరా పంట
 భాగపు పద్ధతులు గలచోట్ల ఈ ఉపాయం అవలంబింపబడుతూ
 వున్నది.

“బీజవారీ” శిస్తు:— ఒక భూమిలో పంట పండడానికి
 ఎన్ని విత్తనాలు (బీజములు) కావలసివస్తేనో, ఆ లెక్కను
 “బీజవారీ” బట్టి, రొక్కపుశిస్తు నిర్ణయించడానికి “బీజవారీ”

పద్ధతి పద్ధతి అనిపేరు. ఇది విజయనగర ప్రభువగు హరి
 హరరాయలవారి కాలములో దక్షిణకన్నడ జిల్లాలో అవలం
 బింపబడెను.

తాత్కాలికావసరములను బట్టి, ఏవో అదనపుపన్నులు

విధించుచు వచ్చినప్పటికి మొత్తముమీద పూర్వపు హిందూ ప్రజలెవరును ఇండియాలో ఎక్కడగాని, వన్యభాగము కంటే హెచ్చు శిస్తును రైతునుండి తీసికోలేదని మనకు “ఎయిని అక్బర్” మొదలైన ఇటీవలి గ్రంథప్రమాణాలను బట్టికూడ తెలియుచున్నది.

మహమ్మదీయ పాలనలో మార్పు

ఇక, మహమ్మదీయ పరిపాలననంగతి చూద్దాము. టర్కీ, ఇరాన్, తుర్కా మొదలైన తురకరాజ్యాలలో శిస్తు 5 వ వంతు, 6 వ వంతు 10 వ వంతు చొప్పున ఉండేది. కాని తుర్కా, ఇరాన్ రాజ్యాలలో దరిమిలా వచ్చిన నిరంకుశ ప్రభువులు పంటలో సగము వరకు హెచ్చించిరి. ఈ హెచ్చు శిస్తునే (అనగా పంటలో సగమునే) ఇండియాలోకూడ మహమ్మదీయులు అవలంబింపసాగిరి. ఇదిగాక, వారి రాజ్యము విస్తీర్ణత నొందినకొలది, ధాన్యరూపేణా పన్నులిచ్చుకోవడం వీలుగాక, రొక్కపు రేట్లుగ శిస్తు పుచ్చుకొనసాగిరి. ఇట్లు చేసినవారిలో ముఖ్యులు * షేర్ ఖాన్ సలీమ్ ఖాను లనబడు

* 1539 సం॥లో బక్సార్ యుద్ధములో మొగల్ బాదుషాయగు హుమాయూన్ ను ఓడించి, దేశమునుండి తరువగొట్టి, ఢిల్లీ సింహాసనము నాక్రమించుకొని, “షర్ షా” అను బిరుదుతో “షూర్” రాజవంశమును స్థాపించి ప్రజాహిత దక్షుడని చరిత్రలో గొప్ప ప్రఖ్యాతి పొందినదికదే. ఇతనికొడుకే “సలీమ్ ఖానుడు”. ఈ “షూర్” రాజవంశము 16 శతాబ్దములు మాత్రము ఢిల్లీరాజ్య మేలెను. తదుపరి, హుమాయూనుడు అజ్ఞాతమునుండి గొప్పబలముతో బయటికి వచ్చి, అప్పుడు ఢిల్లీలో రాజ్యము చేయుచుండిన మహమ్మద్ సారాయను నతనిని 1555 సం॥లో రెండవసారి పట్ట యుద్ధములో ఓడించి, ఢిల్లీలో మొగల్ రాజ్యమును పునఃస్థాపితము చేసెను. హుమాయూన్ కొడుకే అక్బరు చక్రవర్తి.

వారు. వీరిపద్ధతినే, దరిమిలా 1572-1593 సం॥లమధ్య అక్కరు చక్రవర్తి 'తోడర్ మల్' అను సుప్రసిద్ధ రాజపుత్ర సేనాపతియు మంత్రియు నైన వానిద్వారా కొనసాగించెను.

ఇండియాలో మొట్టమొదటగ రూపాయి నాణెమును ముద్రింపించినది ఈ షేర్ ఖానుడే. అయితే వీరు శిస్తును పంటలో నాల్గవవంతుగ తగ్గించిరి.

—♦ తోడర్ మల్ దివిన్యా పద్ధతి ♦—

తోడర్ మల్ చేసిన పని యిది:—

అదివరకు ఇండియాలో ఆయా ప్రాంతాలలోనున్న నానారకపు కొలమానముల నన్నింటిని రద్దుపరచి, ఒకే కొలమానమును నిర్ధారణ పరచెను. ఈ కొలమాన ప్రకారము భూములను కొలిపించి, సర్వేచేయించెను. అదివరకున్న సానావిధ నిరంకుశపు పన్నులన్నింటిని రద్దుపరిపించెను. దేశమునంతను ఒక్కొక్క కోటి 'దాము'ల శిస్తు (అనగ, $2\frac{1}{2}$ లక్షల రూపాయల శిస్తు) చెల్లేఖండాలుగ, విడగొట్టించి ఒక్కొక్క ఖండముమీద ఒక్కొక్క "కోరీని" శిస్తువనూలు పనికై నియమించెను. 'కోరీ'లనబడు ఈ ఉన్యోగులే దరిమిలా జమీందార్లుగ మారి రని లోగడ చెప్పియుంటిమి. భూములు నాలుగు రకాలుగ విభజింపబడెను. (1) "పులెష్" అనగ ప్రతిసాలున పంట పండేవి - ఎన్నడు బంజరుగ వుండనివి. (2) "పెకాటి":— బలాన్ని వుంజుకోదానికిగాను, అప్పుడప్పుడు తాత్కాలికముగ

పైరు వెయ్యకుండ ఖాళీగా ఉంచేవి. (3) బెంచర్:—
 మూడునాలుగేండ్లు వరుసగ బంజరుగ వుండినవి. (4) బెంచర్:—
 అయిదేండ్లకున్న అంతకు ఎక్కువ కాలమున్న సాగులేక
 ఖాళీగ వదిలి వేయబడినవి. మొదటి రెండురకాలభూములలో
 మెరుగు తరుగు భూములమీది నగటు పంట చూచి, దానిలో
 మూడవవంతు రాజభాగముగ నిర్ణయించబడెను. దానికి ఒక
 మారకం రేట్లువకారం రొఖ్ఖపుధర కట్టేవారు. ఇందుకొరక
 గత 19 ఏండ్లలో ధాన్యపు మార్కెట్టురేట్లు ఎక్కువ వుండేవో
 చూచి, వాటిమీద ఒక నగటురేటు (ఏవరేజీరేటు) నిర్ణయింప
 బడేది. ఈ నిర్ణీతపు రేటు ప్రకారం రొఖ్ఖపుశిస్తు తేల్చబడేది.
 అయితే ప్రతి రైతు యీ ప్రకారం రొఖ్ఖపు శిస్తు యిచ్చి తీర
 వలె నను నిర్బంధములేదు. అది రైతు ఇష్టము. ఏరైతెనా
 రొఖ్ఖపు శిస్తు ఇచ్చుకోలేకపోలేగాని, నదరురేటు పొచ్చుగ
 వున్న దని అతనికి తోస్తేగాని, అతనివల్ల ధాన్యమే పుచ్చు
 కోడానికి గవర్నమెంటు కేమిన్నీ ఆక్షేపణ ఉండేదికాదు.

ఈ విధముగ సెటిల్మెంటు మొదట ఏకసాలాపద్ధతిని
 చేయబడెను. తరువాత ద్విసాలాకు చేయబడెను. కొలతలు
 ఇతర లెక్కలు జాగ్రత్తగ ప్రతిగ్రామమునకు రికార్డుచేసి
 యుంచబడెను. శిస్తు కంట్రాక్టు పద్ధతి రద్దుపరువబడెను. ప్రతి
 రైతుతోను విడివిడిగ శిస్తు ఫైనలా చేసుకోబడెను. కాని,
 గ్రామమంతటమీద రావలసిన మొత్తము ఖైలుకు అందరి
 మీద ఉమ్మడి బాధ్యత మాత్రం అట్టే ఉంచబడెను. గ్రామ
 వ్యవహారా లన్నిటిని గ్రామస్థులే ఉమ్మడిగ పరిష్కారం చేసు
 కునేవారు బంజరును వారిలో వారే పంచుకొని సాగులోకి

తెచ్చుకొనేవారు. ఈ అధికారము గ్రామస్థులకే వదలివేయబడెను. శిస్తుమాఫీభూములు (అవగా ఇనాములు) వేరుగ నమోదు చేయబడెను. దొంగతనముగ సంపాదించబడిన ఇనాములు రద్దువరుపబడెను. అతివృష్టి అనావృష్టులవల్ల పంటలు నష్టమైతే, రిమిషనులు ఇచ్చేవారు. శిస్తు చెల్లించకపోతే భూమి వేలంవేసేవారు కారు. కాని, చరాస్తీ జప్తులవల్లను, బండకొయ్యలు వగైరాలవల్ల మనుష్యులను నిర్బంధించుట మూలముగను, రివిన్యూ వనూలు చేసేవారు. సాగుబడి అభివృద్ధికావడానికి గాను, సర్కారువారు సర్వవిధాలా ప్రయత్నించేవారు. ఎవరుగాని భూమిని బంజరుగ వదలివేసి పోవడానికి సర్కారువారు అంగీకరించేవారుకాదు. అట్లవరైనా భూమిని బంజరుగ వదలిపెట్టితే, ఆ భూమిని ఆ రైతునుండి లాగికొని, ఇంకొకరైతుకు ఇచ్చి వేసే అధికారాన్ని సర్కారువారు తమ చేతులలో అట్టే ఉంచుకొనిరి.

ఈరీతిగ తోడర్మాలోచే ప్రవేశపెట్టబడిన రివిన్యూ అసర్ తుమార్ జామ్నా పద్ధతికి “అసల్ తుమార్ జామ్నా” అనిపేరు. దరిమిలా దానికి చేర్చబడిన వన్నీ “అబ్ వాబ్” అనేవారు.

ఈరీతిగ సాగుబడి విస్తరించి, జనసంఖ్య హెచ్చినకొద్ది, సర్కారుకుకూడ హెచ్చురాబడి వచ్చే ఉపాయము ఈతోడర్మాలో వర్చరచిన పద్ధతిలో గలదు. సాగుబడి విస్తరించినందు వల్ల సర్కారుకు హెచ్చుశిస్తు రావడమేగాని, మొదటగ రైతు మీద విధింపబడిన రేట్లు మూతము ఎన్నడూ హెచ్చేవికావు. అవి ఒక్కసారే శాశ్వతముగ నిర్ణయింపబడి యుండెను.

తోడకనూల్ వద్దతియే తమపరి దక్షిణదేశములో మంత్రి మాలిక్కాంబర్ చేతనున్నా, శివాజీ ప్రభువు చేత నున్నా, ప్రవేశ పెట్టబడెను.

—బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు హయాము—

బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు వచ్చిన మొదటిరోజులలో వారు పడిన తికమకలు దరిమిలా జమిందార్ల ద్వారా ఏర్పరుచు కొన్న పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటులు మున్నగు వానిని గురించి లోగడ అధ్యాయములలో తెలిసికొనియున్నాము. కొంత కాలానికి పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు సీమ డై రెక్టర్లకు అయివ్వ మయ్యెను. దాని నికమీద డెయ్యవద్దని వారు 1814 సం॥లో హుకుములబంపిరి. ఇట్లుండగ, కొత్తకొత్త ప్రదేశాలు కంపెనీ వారికి వచ్చి కలియుచుండెను. ఈ కొత్త ప్రదేశాలలోనున్న, ఇంకా సెటిల్ మెంటులు కాని ఇతర ప్రదేశాలలోనున్న ఏ విధ ముగ శిస్తుఫైసలాః చేసుకోవలె నను సమస్య కంపెనీవారిని ఎప్పటి కప్పుడు ఎదుర్కొనుచుండెను.

ఈ సమస్యను పరిష్కరించుకొనుటకై వారికి తోచిన పద్ధతులలో ప్రధానమైనది గ్రామవారీ లేక (మాజావారీ) సెటిల్ మెంటు.

దీనికే “కోష్ఠగుత్త”, “ముస్తజారీ” పద్ధతు లని కూడ పేరు. గవర్నమెంటు ఆఫీసర్లు పోయి గ్రామపెద్దల నందరిని “గ్రామవారీ” ఒక పెద్ద చెట్టునీడకో, గ్రామ చావడిలోనికో, సెటిల్ మెంటు దేవాలయానికో పిలిచి, గ్రామమంతటి మీద ఒకటే మొత్తమును వీరి ద్వారా నిర్ణయించుకొనేవారు. దరి

మీలా ఈ గ్రామపెత్తనదార్లు మిగతా రైతులందరితో సంప్రదించి భూమినిన్నీ, శిస్తునున్నూ, వంతులుగ పంచుకొనేవారు. ఈ లోతప్పీలు ఏర్పాటుతో సర్కారుకు పనిలేదు. గ్రామం మీద సర్కారుకు చెల్లవలసిన మొత్తం శిస్తుకు రైతులందరూ జాయింట్లుగా జబాబుదారీ. ఇది దాదాపు పూర్వపు “మిరాశీ” పద్ధతిని పోలియున్నది. ఈ విధమగు గ్రామవారీ పద్ధతిని క్రమ క్రమంగా పర్మనెంటు చేయవలె నని రివిన్యూ బోర్డువారి యొక్కయు, మద్రాస్ గవర్నమెంటు యొక్కయు సంకల్పమై యుండెను. ఈ సంకల్పముతో మద్రాస్ గవర్నమెంటువారు మూడేండ్ల కొక ఏర్పాటు (టీఎస్సాలా సెటిల్ మెంటు) చేస్తూ, “మీరు గనుక అంగీకరించే వత్తుములో, దీనినే పర్మనెంటు చేస్తాము” అని చెప్పి, నీమ దైర్యమును తెలిపిరి. వీరు మూడేండ్ల ఏర్పాటును అంగీకరిస్తూ, “ముందుగా మా పర్మిషన్ లేనిది మాత్రం దీనిని పర్మనెంటు చేయవద్దు” అనిరి. దరిమిలా, 1812 సం॥లో ఏమని హుకుముల పంపినారంటే, ఇదివరకు సెటిల్ మెంటు కాకుండ ఉన్నచోట్ల ఇంతటినుండి రైతువారీ సెటిల్ మెంటు చేయవలెనుగాని, ఇంకొకం సెటిల్ మెంటు చేయవద్దు. లోగడ ఏ రకంమీదనైనా సెటిల్ మెంటు జరిగివుంటే, దాని కాలపరిమితి తీరిపోగానే ఆ చోటకూడ రైతువారీ సెటిల్ మెంటు చేయవలెను” — ఈ ఉత్తర్వులబంపిరి. కాని ఈ ఉత్తర్వులు మద్రాస్ చేరేటప్పటికి ఆలస్యమైనది. లోగడ చేసిన టీఎస్సాలా సెటిల్ మెంటు కాలపరిమితి తీరిపోగానే మద్రాస్ గవర్నమెంటువారు పదేండ్ల (దిస్సాలా)

సెటిల్ మెంటు చేసివేసిరి. ఇందుకు సీమ డై రెక్టర్లు కోవము వచ్చెను. “మాతో చెప్పకుండ తొందరపడి మీ రెందుకు ఇట్లా చేశారు” అని వారు గొణుగుకొని ఊరుకొనిరి. పిమ్మట నర్ థామస్ మన్రో ఇంగ్లండు వెళ్లడం తటస్థించినది. ఆతని వట్టుదలవల్ల సీమ డై రెక్టర్లు గ్రామవారీ సెటిల్ మెంటును పూరాగా రద్దుపరుస్తూ, ఇకనుండి రైతువారీ సెటిల్ మెంటు తప్ప, ఇంకో విధంగా చేయరా దని గట్టిగ నిషేధపు వ్రత్యులను 1817 సం॥లో జారీ చేసిరి.

—కర్నల్ రీడ్-బారామహల్ సెటిల్ మెంటు—

మన్రో మొదటగ నిర్వచించిన రైతువారీ సెటిల్ మెంటు కర్నల్ రీడ్-ఎట్టిదో తెలిసికొనుట అవసరము. అతడు మొదట బారామహల్ చెప్పినదానికీని, దరిమిలా గవర్నమెంటు అవలం సెటిల్ మెంటు బించిన దానికీన్నీ, చాలా తేడా వున్నది.

టిప్పుసుల్తాన్ వల్ల ఇంగ్లీషు కంపెనీవారికి సేలం, బారామహల్ పరగణాలు 1792 సం॥లో సంక్రమించెను. ఈ జిల్లాల మీద శిస్తు పై సలా చేసుకురావలసిన దని చెప్పి, అప్పుడు గవర్నర్ జనరల్ గ నున్న కార్నవాలీస్ అనుసతడు “కర్నల్ రీడ్” అనే సైనికోద్యోగిని పంపించెను. అప్పటికి ఇంగ్లీషువారు జయించుకొన్న ఇతర ప్రాంతాలలో అమలులో నున్న పద్ధతి వర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు పద్ధతియే. దీనినే కర్నల్ రీడ్ ఈ జిల్లాలలో కూడ అనుసరిస్తాడని అందరు ఉద్దేశపడిరి. కాని, ఈ దేశపు రివిన్యూ పరిస్థితులు తుపాకికట్టె పుచ్చుకొని యుద్ధరంగంలో తిరిగే ఈ పరదేశపు సిపాయిగారి కేమి తెలుస్తుంది?

అదిగాక, ఏ విధముగ శిస్తు పై సలా చెయ్యాలో పై అధికారుల నుండి ఆతని కేమీ ఖచ్చితమగు సలహాలు కూడ లేకపోయెను. అందుచేత ఏ విధంగా చేస్తే ఏమివస్తుందో అన్న జంకుచేత, ఇతడు ఏ విధమైన ఖాయపు సెటిల్ మెంటు చెయ్యకుండ అప్పుడు భూమిని సేవ్యముచేయు చున్నవారితో సరాసరి ఏవో తాత్కాలికపు టేర్పాటును చేసుకొనివచ్చెను. దీనికే దరిమిలా “రైతు వారీ”, లేక “కుల్ వారీ” సెటిల్ మెంటుని పేరు వచ్చెను.

కర్నూల్ రీడ్ అవలంబించిన పద్ధతి ఏమిటంటే:— గ్రామములో ప్రతి రైతుకు గల భూమిని కొలిచి, ఆ భూమియొక్క సారాసారములనుబట్టి, ప్రతిపాలానికి శిస్తు నిర్ణయించడం. ఇదివరకు గ్రామలెక్కలలో నమోదైయుండిన అంకెలను బట్టిన్నీ, రైతులు చెప్పిన మాటలను బట్టిన్నీ, సర్వేయందు భూమిమీద కనబడిన యొక్క మొక్కలు, మొళ్లనుబట్టిన్నీ “ఈ పొలము మీద ఇంతకు మించనిశిస్తు చెల్లుతుంది” అని ఒక అంకెను నిర్ధారణ పరచడం. ధాన్యరూపేణ చెల్లుబడియగు చుండిన చోట్ల సదరు ధాన్యానికి రొక్కపు విలువకట్టడం- ఇట్లు నిర్ణయింపబడిన అంకె ఇంకా ఇతర కారణాలనుబట్టి కొంత తగ్గించడం కూడా కలదు. ఎట్లనగ రోడ్లకు, మార్కెట్టులకు పొలం దూరంగా ఉంటేగాని, రైతు ముసలివాడనో శరీర దారుధ్యం లేనివాడనో వ్యవసాయము కులవృత్తిగలేని బ్రాహ్మణుడనో, ఇంకోవర్ణస్థుడనో, ఎద్దూ నాగలిలేనివాడనో పేదవాడనో, ఇట్టి కారణాలుంటేగాని, సదరు అంకెలో కొంత తగ్గిస్తూ వుండేవారు. కర్నూల్ రీడ్ పద్ధతిలో రైతు కేవల

లము కౌలుదారుగ ఎంచబడనేగాని, భూమికి హక్కుదారుగ ఎంచబడలేదు ! ఈ విధంగా, ప్రతిరైతుతో విడివిడిగ శిస్తు పరిష్కారం చేసుకొన్నప్పటికీ, గ్రామముమీది మొత్తపు డౌలుకుకూడ ఇతడు జాయంటుగ బాధ్యుడు చేయబడెను.

కర్నల్ రీడ్ అవలంబించిన ఈ పద్ధతిలో అనేక లోపము లున్న వనుట స్పష్టము. శిస్తుడిమాండు వచ్చి మీదపడే వరకు తాను ఈ యేడు ఎంతశిస్తు చెల్లించాలో రైతుకు తెలియదు. భూమి హక్కు రైతుదికాదు కాబట్టి, నర్కారు వారు ఎంతశిస్తు ఇమ్మంటే అతడు అంత శిస్తు చచ్చినట్లు ఇచ్చుకోవలసినదే - మారుమాట మాట్లాడడానికి వీలులేదు. అందువల్ల, ఈ పద్ధతిమీద విధింపబడిన శిస్తులు ఎంతో హెచ్చుగనుండెను. ఇది ఇట్లుండగ, ఇతరుల శిస్తుకుకూడ ఇతనినే బాధ్యుని చేయడంవల్ల ఇతనివని మరింత అధ్వాన్నమైనది. అయితే, దీనిలో ఉన్న ఒక్క సుగుణ మేమిటంటే, ఇంతకు మించకుండ విధిస్తా మన్న రేటును శాశ్వతంగా ఉంచుతా మని మాత్రం అప్పుడు చెప్పిరి.

కర్నల్ రీడ్ చేతికింద ఆనాడు బారామహల్, సేలం పరగణాలలో పనిచేసిన కుర్ర ఆఫీసర్లలో సర్ థామస్ మన్రో ఒకడు. ఇతడు దరివిలా, అనేక జిల్లాలలో రైతువారీ సెటిల్

మెంటుచేసి ముఖ్యముగ బల్లారి, ఫర్ థామస్ మన్రో అనంతపురం, కడప, కర్నూలు లనబడు దత్తమండలములలో మిక్కిలి పేరుప్రఖ్యాతులను గణించెను. ఇతడు కుర్ర మెక్కి న్యాయముగ గ్రామ గ్రామము తిరిగి, రైతులతో పాటు డోరిలో ఏచెట్టుకిందనో కూర్చుని, వారితో

మనసిచ్చి కష్టసుఖములు స్వయముగమాట్లాడి, శిస్తుపరిష్కారం వగైరా వసులు చేసేవాడట. ఇతడు కుటిలరాజ్యాంగతంత్రము లందును, మిలిటరీ వ్యవహారము లందును ఎట్టివాడైనను, పరిపాలనావ్యవహారములందు మాత్రము ప్రజాహిత్యపాతి యని పేరొందెను. ముఖ్యముగ, పైన పేర్కొన్న నాలుగు జిల్లాల లోను ప్రజలు అతిపేదవా రనినీ వారిమీద తాను పైవారి వత్తిడివల్ల చేచేతులా హెచ్చుశిస్తు విధించవలసివచ్చిన దనినీ విలపించినాడట. ప్రజల సౌఖ్యమునకై అతడు అనేకచోట్ల చింతలు, మామిళ్లు వగైరా తోపులను నాటించినాడు. వాటికి ఇప్పటికిని “మనోతోపు” అని పేరు. గుత్తిపట్టణములోని కొండ మీది దేవాలయమున కిది డొక పెద్దగంగాళమును దానము చేసె నట. దాని నిప్పటికిని “మనోగంగాళ” అని పిలుతురు. ఈ రీతిగ దత్తమండలములలో ఇతనిపేరు ప్రతియింటను నేటి కిని స్మరింపబడుచున్నది. ఇతడు ప్రతిరైతుతోను నేరుగ వర్క నెంటు సెటిల్ మెంటు చేసుకోవలసిన దనినీ, జమీ వరియూ లలో వలెనే, శేరీ వరియూలలో కూడ రైతు సర్కారుకు చెల్లించవలసిన శిస్తు మితముగను, శాశ్వతముగను, ఎన్నటికి మారనిదిగను నిర్ణయించవలె ననినీ ఎంతో పట్టుకుట్టెను. కాని “శాశ్వతత్వం, మితత్వం” అనేమాటలు మినహా ఇతర అంశములను మాత్రము సర్కారువారు తమ రైతువారీ పద్ధతిలో అవలంబించిరి.

అనగ, ఇతడు నిర్వచించిన “వర్కనెంటు రైతువారీ” పద్ధతిలో “వర్కనెంటు” అనే ప్రాణప్రదమైన పదమును తీసి

వేసి, మిగతా వట్టిడొల్లను మాత్రము సర్కారువారు అవలంబించి రన్న మాట.

1820 సం॥లో ఈ మున్సో సర్ థామస్ మున్సో, అనే పేరుతో మద్రాసుకు గవర్నర్ అయి పై సీను అధికారి నిర్ణయించిన రీతిగ రైతువారీ పద్ధతిని 1820-27 సంవత్సరముల మధ్య మద్రాస్ రాజధానిలో పెక్కు చోట్ల అమలులో పెట్టెను. పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటుతో బంగాళా దేశములో కార్న్ వాలీస్ పేరు ఎట్లు ప్రసిద్ధమయ్యెనో, అట్లే రైతువారీ సెటిల్ మెంటుతో మద్రాస్ రాజధానిలో మున్సో పేరు అట్లు ప్రఖ్యాతమయ్యెను. ఆతని శిలావిగ్రహము గుర్రముమీద నున్నట్లుగ నేటికిని మద్రాస్ మాంటురోడ్డులో ఆతి గంభీరముగ, ఎత్తుగా కనబడుతూ వుంటుంది. ఇతడు, కర్నూలు జిల్లా ప్రత్తికొండ అనే గ్రామంలో 1827 సం॥లో కలరావల్ల చనిపోయెను. ఆతని సమాధి ఇప్పటికిని అక్కడ కనిపించును.

—♦ పర్మనెంటు రైతువారీ పద్ధతి ♦—

దాదాపు 1870 సంవత్సరంవరకు, రైతువారీ సెటిల్ మెంటు పర్మనెంటుగానే ఉండవలె నని, గవర్నమెంటువారు సంకల్పించినట్లు, వారు అప్పుడప్పుడు చేయుచు వచ్చిన ప్రకటనలను బట్టిస్తే, వ్రాసిన వ్రాతలను బట్టిస్తే, తెలియుచున్నది. గవర్నమెంటు ఓకార్డులను జాగ్రత్తగ పరిశీలించిన వారికి ఈ అంశము సుస్పష్టము కాగలదు.

ఆదిలో బారామహల్ సేలం పరగణాలలో కర్నల్ రీడ్ ప్రజలకు బహిరంగముగ చెప్పి చేసిన ప్రకటనలోను, దరిమిలా

ఆ యా చోట్ల మున్రోజేసిన ప్రకటనలలోను, ఈ పర్మనెంటు సిద్ధాంతము ఖుంటాపథముగ వెల్లడించబడెను. ద త్తమండలముల సెటిల్ మెంటునుగూర్చి గవర్న మెంటుకు రిపోర్టు పంపిస్తూ అప్పటికి వున్న డేట్లలో నాలుగోవంతు తగ్గించి, దానిని శాశ్వతపు రేటుగ స్థిరపరచవలసిన దని మున్రో శిఫార్సు చేసెను. కాని, గవర్న మెంటువారు దీనికి అంగీకరించలేదు. 1860 సం॥లో దేశములో కరువురాగా, దీనికి కారణము లేమిటో కనుక్కోడానికిగాను ఇండియా గవర్న మెంటువారు “కర్నల్ బెయిర్డ్ స్మిత్” అను వ్యక్తిని నియమించిరి. అతడు దేశమంతా తిరిగి విచారించి చెప్పినదేమిటంటే, “కరువులు రావడానికి ముఖ్యకారణములలో ఒకటి గవర్న మెంటు విధించే అతిభారపు శిస్తులే” అనిచెప్పెను. కాబట్టి పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు పద్ధతి యావత్తు ఇండియాకున్న వర్తింపజేయవలె నని అతడు గట్టిగ వ్రాసెను. దీనిని గురించి మీ అభిప్రాయ మేమి టని ఇండియా గవర్న మెంటువారు ముద్రాగ్ గవర్న మెంటువారిని అడిగితే, 1862 సం॥ ఫిబ్రవరి, 8 వ తేదీగల తమ 241 నంబరు ఉత్తరములో వారేమన్నారు ?- మా రాజధానిలో అమలులో నున్నది పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు నన్నారు ! *

ఈ అభిప్రాయమే 1818 సం॥ జనవరి 5, తేదీగల రివిన్యూబోర్డు ప్రొసీడింగ్సులోనున్న, 1855-56సం॥ తాలూకు అడ్మినిస్ట్రేషన్ రిపోర్టులోనున్న, 1857 సం॥ జూలై 15వ. తేదీగల రివిన్యూబోర్డు ప్రొసీడింగ్సులోను, వెల్లడింపబడినది.

* "The leading characteristic of Ryotwari tenure is the permanency of assessment"

దరిమిలా 1862 సం॥ జూలై 9 తేదీగల ఉత్తరువులలో
సర్. చార్లెస్ ఉడ్-పర్మ సీమమంత్రియైన 'సర్ చార్లెస్ ఉడ్'
నంటు రైతువారీ సెటిల్ కూడ, పర్మనెంటు సిద్ధాంతమును
మెంటునుగూర్చిన ప్రఖ్యాత అంగీకరించినాడు. *

పూర్తి అయిన శిస్తుమొత్తములో ఎక్కివచ్చేవరకు
శిస్తును టెంపరరీగ సెటిల్ చేస్తూ, పూరా అంకె వచ్చిన
పిమ్మట దానిని పర్మనెంటు చేయవలెనని ఆతడు చెప్పెను.

ఇట్లు చేసినందువల్ల, ప్రజలకు ప్రభుత్వము నెడ భక్తి-
వర్పడుటయేగాక, దేశసంపదయు, అభివృద్ధియై, ప్రజలు సంత-
ప్త్యనందముల పొందుదురనికూడ సర్ చార్లెస్ ఉడ్ ఈ ఉత్త-
రములో వ్రాసెను. ఈ సద్ధతివల్ల సర్కారుకు రివిన్యూనష్టము
వస్తుందని చెప్పే ఆక్షేపణను అత డీ రీతిగ ఖండించెను.†

“భూమిని అంటిపెట్టుకొని యున్న రైతులకేగాక,
యావద్దేశానికీ ఇంతటి లాభాలు వస్తూవుంటే, ఒకవేళ
ముందెప్పుడో రివిన్యూ నష్టము వస్తూందంటే, రానివ్వండి,

* “.....A full fair and equitable rent must be imposed
on all lands under a temporary settlement” and that where-
ever this has been done, a permanent settlement of the re-
venue might be made.

‡ “Her Majesty's Government are of opinion that the
advantages which may reasonably be expected to accrue not
only to those immediately connected with the land but to
the community generally, are sufficiently great to justify
them i. e. the Government in incurring the risk of some
prospective loss of land revenue in order to obtain them”
(i. e; the advantages).

—S. Sundararaja Iyer,

Land Tenures in the Madras Presidency P. 154

మరేమీ ఫరవాలేదు. ఇన్ని ఈ లాభాలముందర, ఆ వస్తుందనుకొనే నష్ట మేమీ అంత గొప్పదికాదు. దానిని భరించడానికి గవర్నమెంటువారు సంసిద్ధముగనే ఉన్నారు అని సర్ చార్లెస్ డిడ్ చెప్పిన ఇంగ్లీషు వాక్యాల సారాంశము.

ఈ మాటలు అమృతగుళికలనుటలో నందేహములేదు. ఏ ప్రభుత్వముగాని ప్రజల సుఖమునే ముందుగ అన్నిటికంటె ఎక్కువ పాటింపవలయునుగాని, ఏదో రివిన్యూనష్టము వస్తుందని రూపాయి అణాలు పైసలు లెక్కపెట్టుకుంటూ కూర్చుండడం పెద్దబుద్ధిగల రాచకీయవేత్తలకు లక్షణముకాదు. ఇట్టి ఉత్తమ ప్రజాపరిపాలనాధర్మమును నిర్వచించిన సర్ చార్లెస్ డిడ్ నిజముగ ఆభినందనీయుడు కాని క్రియలో ఇతనివాతము నగ్గకపోవుట శోచనీయము. ఎంత మంచి ధర్మసూత్రములైనను క్రియలో మన్నుచేసే లక్షణము రాజ్యాంగయంత్రమందేర్పడుట భారతదేశదౌర్భాగ్య మనక యిప్పుడు.

దేశములో నున్న భూమినంతను ఈ దిగువరీతిని 3 తరగతులుగ విభజింపవలసినదని సర్ చార్లెస్ డిడ్ చెప్పెను. ఎట్లనగ (1) వ్యవసాయము హీనస్థితిలో వున్న జిల్లాలు, (2) వ్యవసాయము బాగా వృద్ధిలోనుండి జలాధారములు వగైరా సంపదుత్పత్తిసాధనములు పూరాగా పెంపొందియున్న జిల్లాలు, (3) వ్యవసాయము ఒకమాదిరిగా ఉండి సంపదుత్పత్తి సాధనములు ఇంకను పెంపొందవలసియున్న జిల్లాలు.

వీటిలో రెండవ తరగతి జిల్లాలలో పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు లక్షణమే ప్రవేశపెట్టవలసిన దని అతడు చెప్పెను.

మొదటిదానితో వద్దనను. ఇక మూడవతరగతి జిల్లాలలో గల ఏరియాలో నూటికి 80 యకరాలుగనుక సాగుబడి క్రిందికి వచ్చియుంటే, అట్టివాటిలోకూడ తత్తణమే పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు చేయడానికి ఆక్షేపణ ఏమిన్నీ లేదని ఇతడు చెప్పెను.

ఈ పర్మనెంటు సిద్ధాంతమును సర్ చార్లెస్ ఉడ్డేగాక ఎరల్ డిగ్రే, రిప్పన్, నార్తుకోట్ వగైరా ఇండియా మంత్రిలును, తదితరులునుకూడ ఎన్నియో పర్యాయములు ధ్రువ పరచి యున్నారు.

నార్తుకోట్ వ్రాసిన దేమనగ :—

“రైతులు బ్రిటిష్ గవర్నమెంటుకు అండగ అంటి పెట్టుకొని ఉంటూ రనుకొన్నప్పుడు ముందెప్పుడో రాజోతుం దనుకునే రివిన్యూను వదలుకోడానికి గవర్నమెంటుకారి కేమీ ఆక్షేపణలేదు. అది వారి కొక లెక్క కాదు” అని ఇత డనను.*

ఇంతమంది మంత్రిలు ఇన్నిరీతులుగ చెప్పిన నీతు లన్నియు క్రియలో బూతులయ్యెను. నీరా సెటిల్ మెంటు డిపార్టుమెంటువారు కష్టపడి కొన్ని ప్రాంతాలలో శిస్తు రేట్లను నిర్ణయించి, ఈ రేట్లను పర్మనెంటుగ ప్రకటన చేయవలసిందని కోరితే, అప్పుడు అది 1869 సం॥లో ఇండియా మంత్రిగనున్న మహానుభావుడు “వల్ల కాదు” పొమ్మనెను. “గవర్నమెంటుకు

* “Sir Stafford Northcote wrote that Her Majesty's Government who prepared to sacrifice the prospect of an increase in land revenue “in consideration of the great importance of connecting the interests of the proprietors of the land with the stability of the British Government”

ముందుముందు రాబోయే రెవిన్యూలో వదలుకుంటామా ?
 దీనికెంతమాత్రం సబబులేదు. పోపోమ్మ”ని ఆత డెగురగొట్టెను.
 ఇదినరకు చెప్పుచూ వచ్చిన మాటలన్నీ ఏమయిపోయినయ్యో!!
 అవి అన్నీ గంగలో కాదు, లండన్ ప్రక్క ప్రవహించే తేమ్ము
 మురికి కాల్వలలో కలిసిపోయినవి. అప్పటినుంచి, పర్మనెంటు
 సెటిల్ మెంటు మాట ఎత్తినవాడే లేదు. ఆఖరుకు 1883 సం॥
 మార్చి 28 తేదీగల తన 24 వ ఉత్తరములో నీమ మంత్రి
 ఇట్లని వ్రాసెను.

“1862 సం॥లో నిర్వచించిన సిద్ధాంతమును (అనగ,
 పర్మనెంటు ల్యాండురివిన్యూ సిద్ధాంతమును) మనము వదలు
 కొన్నట్లు ఈ రోజుననే బహిరంగముగ తిలోదకములు వదల
 వలసినది.*

పర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు అనేది 1869 సం॥లోనే
 చచ్చిపోయినప్పటికి, దానికి లాంఛనముగ చేయవలసిన అపర
 కర్మను ఇండియామంత్రి 1883 సం॥వరకు ఏల ఆపియుంచెనో !
 ఆ నాటితో (1883 సం॥ మార్చి 28 తో) పర్మనెంటు సెటిల్
 మెంటు శాశ్వతముగ భూస్థాపన అయిపోయినది.

—రైతువారీపద్ధతి (ఇప్పుడున్నట్లు)—

మన్రో నిర్వచించిన “పర్మనెంటు రైతువారీ సెటిల్
 మెంటు”లో గల “పర్మనెంటు” అనే పదాన్ని తీసివేసి, 30 వండ్ల
 కొకసారి భూమిశిస్తుకు ఓవో ఓషేలచేత హెచ్చిస్తూ వుండ

*“The policy laid down in 1862 should now be formally abandoned”.

డానికిగాను, మద్రాస్ గవర్నమెంటువారు ఏర్పరుచుకొన్న రైతువాచీపద్ధతి ఎట్టిదో ఇచ్చట కుప్తముగ వర్ణించెదము.

1856 సం॥లో సెటిల్ మెంటు డిపార్టుమెంటు ఏర్పరచి నప్పుడు ల్యాండురివిన్యూ భూమిపంట మొత్తములో నూటికి ముప్పయ్యోవంతు వుండవలె నని మద్రాస్ గవర్నమెంటు వారు నూచించిరి. కాని, ఇందుకు సీమడైరెక్టరు ఒప్పుకో లేడు. ల్యాండురివిన్యూ మొత్తపుపంటలోగాక, నికరపు పంటలో భాగముగ వుండవలె ననినీ, అది నికరపుపంటలో సగముగ ఉండవలె ననినీ వారు నిశ్చయించిరి.

దీనికే “నికరపు పంటలో సగము సిద్ధాంతము” అని పేరు వచ్చెను. ఇది క్రియలో ఎట్లు జరిగెనో చూతము.

“Half - net Principle”
 “నికరపు పంటలో సగం సిద్ధాంతం”
 ఈ దిగువ చెప్పబోవు ప్రయోగము లన్నియు గవర్నమెంటువారు సెటిల్ మెంటు డిపార్టుమెంటువారికి బోధపరచిన సలహాల ప్రకారము గావింపబడెను.

1. నేలమీద ప్రయోగములు (Soil Experiments)

(1) అక్కడక్కడ భూములో కొన్నిచోట్ల కొద్దిగ మచ్చుకు మట్టితీసి, వండి కొన్ని రసాయనిక, భౌతిక ప్రయోగ ములద్వారా ఆ మట్టిలో అంతర్గతమై యున్న లోహములు, ఉప్పులు, ఇతర రసాయనిక భౌతిక వదార్థములయు పాళ్లను, లక్షణములను గమనించి ఆ యా నేలలయొక్క మెరుగు తరు గులనుబట్టి వాటిని కొన్ని “ప్రధానతరగతులు”గ విభజించిరి.

Main "Classes"
తరగతులు

ఈ ప్రకారము మద్రాస్ నేలలలో 14 ప్రధాన
తరగతులు గలవని సెటిల్ మెంటు డిపార్టు
మెంటువారు కనిపెట్టిరి.

(2) ఒక్కొక్క తరగతినేల మరల 3, లేక 5 "రక
ములుగ" అంతర్భాగములు చేయబడెను. నేలల పైపొరల
లోను, లోపల పొరలలోను గల సారాసారము
66
"Sorts"
రకములు
లనుబట్టి ఈ "రకములు" నిర్ణయింపబడెను. ఇట్టి
రకములు రాజధాని మొత్తముమీద 66 కనిపెట్ట
బడెను. నీటిసాగులో నున్న భూములుగాని, లేని భూములు
గాని అన్నీ ఈ 66 రకములలో ఇముడ్చబడెను.

(3) అయితే నీటిసాగు క్రింద వున్న భూములన్నియు
వాటితాలూకు నీటివనరులయొక్క పెనులుబాట్లను
"గ్రూపులు" బట్టి మరల కొన్ని "గ్రూపులుగ" వర్గీకరించబడెను.

II. పంటమీద ప్రయోగములు (Crop Experiments)

ఇంతవరకు నేలమీద చేయబడిన ప్రయోగములగూర్చి
చెప్పితిమి. ఇక పంటమీద చేయబడిన ప్రయోగముల జాతము.

(4) "నేలలో పంట ఎంత పండుతుందో" అని కను
కోవడం తరువాత చేసినపని. నీటిసాగు నేలలో ఎంత పండు
చున్నదీ, నీటిసాగులేని మెట్టపొలాలలో ఎంత
పండుచున్నదీ ఆరాగా కనుక్కోబడినది. ఇందు
నిమిత్తమై మెట్టభూములలో ఆయా ప్రాంతము
లలో మామూలుగ పండే ఒక దినసుపంటనున్ను, పల్లపు
భూములలో మామూలుగపండే పరిపంటనున్ను, ప్రమా

సగటుపంట
నిర్ణయము

ణంగా తీసికొని ఇవి ఒక్కొక్క “రకం” నేలలో సగటున ఎంతెంత పండుతవో కొన్ని సంవత్సరాలపాటు జాగ్రత్తగా సెటిల్ మెంటు ఉద్యోగస్థులు స్వయంగా పండించి తనిఖీచేసి చూచి నిర్ణయింతురు.

(5) అసాధారణ మగు అతివృష్టి, అనావృష్టి దోషముల కున్న, ఏకారణంచేతనైనా చేలమధ్య అక్కడక్కడ మొక్క మొలవక పండని చెక్కలనున్న కొంత అతివృష్టి అనావృష్టి మినహాయింపు వగైరా దోషాలకు నూటికి 15, 20 మినహాయింపు మినహాయింపు మినహాయింపు పైన చెప్పిన రీతిగ తేల్చిన సగటుపంటలో నూటికి 15 మొదలు 25 వరకు తీసివేయుదురు. ఇట్లు తీసివేయగా మిగిలినదే నికరపుపంట.

III. ధాన్యాన్ని రొక్కంలోకి మార్పడం ఎలా ?

(Commutation)

ఈ విధముగ తేల్చబడిన నికరపు పంటకు, ఇక రొక్కపు విలువ కట్టడం ఎలాగో చూడము. కరవు సంవత్సరాలు మారకపు రేటు మినహా, గత 20 సంవత్సరాలలో ధాన్యాదుల కమ్యూటీషన్ ధరలు ఎట్లున్నవో చూతురు. ఈ ధరలో బండ్ల రేటు నిర్ణయం కిరాయి, వర్తకుని లాభముల క్రింద నూటికి 8 మొదలు 20 వరకు తీసివేయుదురు. మిగతాది రైతుకు వచ్చే ధరగ నిర్ణయించబడును. ధాన్యాన్ని రొక్కంలోకి మార్చడానికి ఈ ధరయే మారకపు రేటుగ అంగీకరింపబడును.

ధాన్యాన్ని (7) ఈ మారకపురేటు ప్రకారము, పైన రొక్కంలోకి ర. వ. పేరలో చెప్పిన నికరపుపంట ధాన్య మార్పడం మును రొక్కములోకి మార్చును.

IV. వ్యవసాయపు ఖర్చుల మినహాయింపు

(8) ఇట్లు మార్చబడిన రొక్కములోనుండి, ఇంకను రైతుకగు వ్యవసాయపు ఖర్చులు తీసివేయవలసివున్నవి. ఇది వ్యవసాయపు చాల ప్రధానమైన విషయము. దీనిని నిర్ణయించ ఖర్చులు - గాలి దానికి ఖచ్చితమగు నూత్రములులేవు. అంతయు వాకబులు సెటిల్ మెంటు డిపార్టుమెంటు ఉద్యోగుల ఊహ మీద ఆధారపడియున్నది. వీరు అక్కడక్కడ రైతులను, ఇతర పెద్ద మనుష్యులను వాకబుచేసి ఈ అంకె తేల్చవలసి వుంటుంది. ఇట్టి గాలివాకబు తప్ప, దీనికి వేరే ప్రమాణం లేవిన్నలేవు. ఇట్లు వాకబువల్ల తెలిసికొన్న వీదో మొత్త మును వారు, పైన చెప్పిన రొక్కపు విలువలో నుండి మినహా యింతురు.

V. నికరాదాయము - అందులో సగం సర్కారుకు.

(9) ఇట్లు మినహాయింపగ మిగిలేదే, రైతుకు నదరు భూమిపై నికరాదాయముగ ఎంచబడుచున్నది. నికరాదాయము ప్రతిరకము నేలమీద ఇట్టి ప్రయోగములద్వారా నికరాదాయము సెటిల్ మెంటు డిపార్టుమెంటు వారివల్ల తేల్చబడినది.

నికరంలో సగం (10) ఇట్టి నికరాదాయములో సగము ఆ గవర్నమెంటు నేలమీద సర్కారుకు చెందవలసిన పన్నుగ (శిస్తుగ) నిర్ణయింపబడెను.

VI. గ్రామముల గ్రూపింగ్

(11) పై చెప్పబడిన లెక్కలలో ఇంకను ఒకటి రెండు సర్దుబాట్లు చేయవలసియున్నది.

(a) ఎట్లనగ, ఒక జిల్లాలో అన్ని తాలూకాలలోను, అన్ని గ్రామాలలోను ఒకటే ధాన్యపు రేటు ఉండకపోవచ్చును. ఆయా గ్రామాలకు గల రోడ్లు, కాల్వలు వగైరా రాకపోకల సౌకర్యాలనుబట్టిన్నీ, మార్కెట్టులయు, ఫ్యాక్టరీలయు, దూరము దగ్గరలను బట్టిన్నీ, ఒక గ్రామములోని రేటు ఇంకొక గ్రామములో ఉండక పోవచ్చును. ఇట్టి సందర్భములో జిల్లా కంఠకు ఒకటే ధాన్యపు రేటు లెక్కగ తీసికొనుట సరికాదు.

(b) ఇదిగాక రెండు ప్రదేశములలో వున్న నేల ఒకే “రకముది” అయినప్పటికీ, ఆ ప్రదేశముయొక్క చుట్టుపట్టుల స్థితిగతులనుబట్టి, పండేపంట మొత్తములలోనూడ లేదా వుండవచ్చును.

ఉదాహరణ:- ఒకరకము రేగడినేల ఉప్పునీరు తగిలే సముద్రపు టంచున వుండవచ్చును. లేదా తీపినీరు తగిలే ఏటి ఒడ్డున ఉండవచ్చును. లేదా, చట్టుకొనిపోయిన కొండదరిని ఉండవచ్చును. ఈ మూడుచోట్ల వుండేనేల ఒకేరకపు రేగడి నేల అయినప్పటికీ, ఈ మూడుచోట్ల ఒకేమొత్తము పంట పండుతుం దని గట్టిగ చెప్పడానికి వీలులేదు. సముద్రం, ఏరు, కొండ, వగైరా స్థానిక ఆవరణలను బట్టి, పంటమొత్తం లేదా లుండవచ్చును.

శాబట్టి ఈ (ఏ) (బి) పేరాలలోగల సందర్భాలను పరిచేయడానికిగాను, గ్రామాలను ఆ యా స్థానికపరిస్థితులను ఆవరణలనుబట్టి, కొన్నికొన్ని గ్రూపులుగ ఏర్పరచిరి. ఒక్కొక్క గ్రూపుయొక్క స్థితిగతులనుబట్టి, పంటయొక్క రొక్కపు విలువను కొంత హెచ్చించుటయో, తగ్గించుటయో జరుగుచుండును. ఇదియు క్రియలో కేవలము ఊహలమీదను, అంచనాలమీదను ఉంటుందని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు.

—♦ రీ-సెటిల్ మెంట్లు ♦—

పైన తప్పేలుగ వర్ణించిన “నికరపుపంటలో నగము” అనే సిద్ధాంతప్రకారము మదరాసు రాజధానిలో 1860 సంవత్సర ప్రారంభమున ఆ యా జిల్లాలలో మొట్టమొదట సెటిల్ మెంట్లు చేయబడెను. ఆ మొదటి సెటిల్ మెంట్లనాడు ఆ యా రకపు భూములకు శిస్తు రేట్లు నిర్ణయింపబడెను. అవే తరమురేట్లని సాధారణముగ వాడబడుచున్నవి. అయితే, అప్పటి తరము రేట్లు శాశ్వతముగ నిలుప ఉద్దేశింపబడినవా? లేక, తమ ఇష్టము వచ్చినప్పుడు ఇష్టమువచ్చినట్లుగ గవర్నమెంటుచే హెచ్చింప నుద్దేశింప బడినవా? ఒక వేళ, అట్లు హెచ్చించుటకే ఉద్దేశింపబడియుంటే, ఏ కారణములచేత హెచ్చింపతగును? ఈ ప్రశ్నల కిప్పుడు మనము సమాధానము చెప్పకోవలసి యున్నది. ఈ సమాధానము కొంతవరకు ఈ అధ్యాయము లోనే లోగడ చెప్పియుంటిము. 1870 సం॥ వరకుగల గవర్న మెంట్లు రికార్డులనుబట్టి చూస్తే మొదట చేయబడిన ఈ రైతు వారీ సెటిల్ మెంట్లరేట్లు పర్మనెంట్లుగనే వుండవలె ననినది,

వానిని ఏ కారణంచేతగాని, హెచ్చింపరా దనినీ, గవర్న
మెంటువారి సంకల్పమైనట్లు తెలియగలదు. కాని, 1769-70
సంవత్సరము నాటికి నీమధ్య రెక్కర అభిప్రాయములు పూర్తిగ
మారిపోయెను. ఆ కాలమున అనేక కారణములచే, ప్రపంచ
ములో ధాన్యాదుల ధరలు హెచ్చునారంభించెను. దీనినిచూచి
కంపెనీవారికి నోరుడుకెను. “అరేరే, మనం పోరవడ్డామురా,
ధాన్యాదుల ధరలు హెచ్చుతూవుంటే, ఆ లాభాన్ని మనం
పోందకుండ రైతుకు వదిలిపెట్టివేయడ మేమి” అను చుప్పనాతి
తనము కంపెనీయజమానులకు కలిగెను. అందుచే వారు,
లోగడ చెప్పిన పర్మనెంటుసిద్ధాంతాల నన్నిటిని చల్లచల్లగ
జారవిడువసాగిరి. ఇకమీదట ఎక్కడాగాని పర్మనెంటుసెటిల్
మెంట్ నే మాట ఎత్తవద్దని వారు ఇండియాలో నున్న తమ
యావన్మంది తాబేదారుల యొక్కయు నోళ్ళను గట్టిగ
నొక్కిరి. సెటిల్ మెంటులు పర్మనెంటుగ కాకుండ, 30 ఏండ్ల
కొకసారి (షంజాబు. మధ్యపరగణాలు వగైరా కొన్ని ప్రాంతా
లలో 20 ఏండ్లకొకసారికూడ) మారుస్తూ వుండవలసిదనివారు
ఇండియాకు హుక్కుము లంపిరి. ఆ ప్రకారమే మన మద్రాస్
రాజధానిలో 30 ఏండ్ల కొకసారి “రీ-సెటిల్ మెంటు” అను
పేరుతో ప్రతిజిల్లాలోను గవర్నమెంటు శిస్తులను హెచ్చింప
సాగిరి. ఈ రీతిగ ఇప్పటికి 1866, 1896, 1926 సంవత్సరాలలో
మూడుపర్యాయములు మన జిల్లాలలో “రీ-సెటిల్ మెంటు”
జరిగెను. ప్రతిపర్యాయము శిస్తులు నెనుకటికంటే హెచ్చించ
డమేగాని తగ్గించడంలేదు. ఇందువల్ల “రీ - సెటిల్ మెంటు”
అంటే, శిస్తులు హెచ్చించడ మనేమాట రూఢమై పోయినది.

—♦ ఏ మిషలచే రీ-సెటిల్ మెంట్లు చేయబడుచున్నవి ♦—

ఏ కారణములచేత ఈ శిస్తు హెచ్చింపులు ప్రతి రీ-సెటిల్ మెంట్లలోను జరుగుచున్నవో కొంత చూతము. వీనిలో ప్రధానమైనవి నాలుగు - అ వేవనగ:—

* 1. నేలల సారాసారముల పునర్విభజన.

2. నీటివనరుల పునర్విభజన.

3. పంటదినముల మార్కెట్టు రేట్లు పెంపుదలలు.

4. ఇతరుల కృషినల్ల రైతుకు తరగ వచ్చే లాభాలు.

వీటిలో ఒక్కొక్కదానిని గురించి క్లుప్తముగ తెలిసికొందాము:

(1) నేలలను, ముప్పదేండ్ల కొకసారి, సారాసారములను బట్టి తిరిగి విభజించి లోగడ దిగువ తరగతిలో నున్నవాటిని, ఇప్పుడు పై తరగతిలో వేసి, తద్వారా హెచ్చుశిస్తు పుచ్చుకొనుట.

(2) గత ముప్పదేండ్లలో జరిగినవని చెప్పబడిన నీటి వనరుల పెంపుదలలను, అభివృద్ధులను బట్టి, భూములను దిగువ తరగతులలోనుండి ఎగువ తరగతులలో వేసి, తద్వారా హెచ్చుశిస్తు విధించుట.

(3) ధాన్యాదుల ధరలు ముప్పదేండ్లకంటె ఇప్పుడు

* 1. Re-classification of soils. 2. Re-classification of irrigation sources. 3. Rise of Price levels. 4. Un-earned increments.

పెరిగిన వనే కారణంచేత, కొళ్ళు-పు మారికపురేటును పెంచి తద్వారా శిస్తును హెచ్చించుట.

(4) ముప్పదేండ్లనాటికంటే ఇప్పుడు రైళ్లు, మోటార్లు, మార్కెట్లు, వన్డెరా రాకపోక సౌకర్యాలు, సరుకు విడుదల సౌకర్యాలు గవర్నమెంటుచే కల్పింపబడి రైతు పండించే పంటకు ఎక్కువ ధరలను రాబట్టి రైతులు సిల్కులు, రిబ్బన్లు, పాచీలు, వేసుకుని డిర్డాగా మోటారుకారులలో తిరుగుతూ, కాఫీహోటళ్ళలో మెక్కుతూ, సినిమాలవెంట పరుగులెత్తుతూ వుండే నవనాగరికులను చేయడానికి గవర్నమెంటు కృషిచేసింది కాబట్టినీ, ఇట్టి లాభాలు రైతుకృషివల్లగాక కేవలం సర్కారు కృషివల్లనే రైతుకు కలిగినవి కాబట్టినీ, ఈ లాభంలో భాగం సర్కారుకు రావాలనే మిషమీడికూడ ప్రతి రీసెటిల్ మెంటు లోను భూమివన్ను ఎగబాడువబడుచున్నది. రైతుకృషివల్ల కాకుండా ఇతరుల కృషివల్ల రైతుకు తేరగావచ్చే ఇట్టిలాభానికే (అక్ - ఎరన్డ్ ఇన్క్రిమెంటు) అంటారు. ఉదాహరణ:--

ఒకరైతుభూమి గుడివాడ సమీపములో వున్నది. కొన్నాళ్ళకు రైలువచ్చినది, మోటార్లు వచ్చినవి, ఆఫీసులు పెరిగినవి. గుడివాడ జనసంఖ్య హెచ్చింది. ఊరుపెరిగి మ్యునిసిపాలిటీ ఏర్పడింది. ఊరును ఆనుకొనియున్న సదరు రైతుభూమికి మంచిధర వచ్చింది. వెనుక య 1కి రు 200 లు కూడ అడగనివారు ఇప్పుడు ఇండ్లనివేశనమునకు పనికివస్తుందనే తలంపుతో య 1కి రు 2000/- లు కూడ అడుగుతున్నారు. ఈ పెంపుదల ఎట్లావచ్చినది? దీనికి రైతు ఏమిక్యషే చేశాడు? ఏమీచేయ్యలేదు. తాను కష్టపడకుండా ఇంట్లో కూర్చుంటే

ఈ పెంపుదల దానంతట అదివచ్చి అతనిమీద పడింది. ఈ సంపాదన నిజంగా అతడు సంపాదించినదికాదు. అందుకనే దానికి "అర్థ-ఎర్రడు ఇక్రీమెంటు" అనగా "తానుసంపాదించని పెంపుదల" అని పేరుపెట్టారు. ఈరీతిగ తేరగవచ్చిన లాభంలో సర్కారువారేల భాగంకోరకూడదు, అని వారిపాదన. మేము రైళ్లువెయ్యబట్టిగదా, రోడ్లువెయ్యబట్టిగదా, మ్యునిసిపాలిటీ చెయ్యబట్టిగదా, నీ భూమి కింత ధరవచ్చింది. ఇదంతా మా కృషియే కాబట్టి నీకు వచ్చిన లాభంలో మాకుకూడ భాగంపెట్టు అంటారు గవర్నమెంటువారు. ఇది సాధారణంగా మ్యునిసిపల్ ఏరియాలకు వర్తిస్తుందిగాని ఈ కారణంచేత మొత్తం జిల్లాలన్నిటిమీద శిస్తు హెచ్చింపుచేయడానికి ఈ పాదన వర్తింపదని ముందు ముందు తెలుసుకో గలము.

ఈ నాలుగు కారణాలచేత ముప్పదేండ్ల కొకసారి రీసెటిల్మెంటు అనే పేరుతో భూమిశిస్తును హెచ్చించుట సబబుకాదని ఖండిస్తూ ఇకముందు భూమి ల్యాండు రివిన్యూ పాలసీ శిస్తు విధానము ఎట్లా వుండాలో తెలిసి కొందాము.

ఇకముందు అవలంబించవలసిన రివిన్యూ విధానము.

(Future Land Revenue policy)

రీసెటిల్మెంటులు జరిగేవిధానము మిక్కిలి వింతగ నున్నది. భూమిశిస్తును విధించుటగాని, ఇట్లు ముప్పదేండ్ల కొకసారి హెచ్చించుటలోగాని, ఇంతవరకు ప్రజలకుగాని, వారి ప్రతినిధులకుగాని, ఎట్టి జోక్యము లేకుండ జేసిరి. సర్కారు

అప్పుడు మదరాసు గవర్నమెంటుచే అంగీకరించబడెను. కాబట్టి, మన మిప్పు డా రేట్లనే అంగీకరిస్తూ, దరిమిలా ఏవో సాకులచే చేయబడిన పెంపుదలల నన్నిటినీ కొట్టివేయవలెను. ఇకముందు రేట్లు పెంచవలెనంటే, లేక తగ్గించవలెనంటే ప్రజా ప్రతినిధులతో కూడిన శాసనసభకే తప్ప, ఇంకెవరికీ అధికారము ఉండరాదు.

(7) నేల తరగతుల పునర్విభజన:—30 ఏండ్లక్రిందట ఒక భూమి చవుడుగ వున్నదనినీ, ఇప్పుడు చవుడుపోయి అది మంచి సారవంతమైన దనినీ, కాబట్టి దానిమీద ఇప్పుడు హెచ్చురేటు విధించవలె ననినీ, ఇంతవరకు సెటిల్ మెంటు వారు చెప్పుచుండిరి. కాని, దీని కొర అభ్యంతరము కలదు. “రైతు స్వయముగ చేసుకొన్న అభివృద్ధిమీద వన్ను విధింపరా”దను సిద్ధాంతము ఎల్లరిచే అంగీకరింపబడినదే. ముప్పది ఏండ్లక్రింద చవుడుగా నున్న భూమి ఇప్పుడు సారవంతమైనది. ఎట్లయినది? రైతు పెంటగట్టి బాగుచేసుకొన్నందు వల్లనేగద! ఒక వేళ సర్కారువారి తీవినీరు పారినందువల్ల బాగుపడినదని చెప్పవచ్చును. అయితే, ఆ నీరు సర్కారువారు ఉచితముగ ఇవ్వలేదు గద! రైతు డబ్బుపెట్టి ఎరువులు కొనుక్కున్నట్లే, నీటినినీ కొనుక్కొన్నాడు. కాబట్టి అదియు రైతు స్వయముగ చేసుకొన్న అభివృద్ధియే. కాబట్టి, ఏ విధం చేతచూచినా, భూమి బాగుపడడానికి రైతుయొక్క స్వయం కృషియేగాని, ఇంకొకటి కారణంకాదు. అందువల్ల భూమి నేడు వెనుకటికంటే సారవంతమైనదనే కారణంచేత నేడు హెచ్చు శిస్తు విధింపరాదు. ఈ సిద్ధాంతమునుకూడ రివిన్యూ

చట్టములో చొందుపరుపవలెను. 1860 సం॥లో ఒక్కొక్క తరగతికి లేక తరముకు ఒక్కొక్కరేటు నిర్ణయించబడెను. ఒక భూమి ఇప్పుడు ఎక్కువ తరగతిభూమిగ మారినను,—(అది రైతు స్వయంకృషివల్ల మారింది కాబట్టి)— దానిమీద హెచ్చు తరగతి రేటు విధింపరాదు. వెనుక 1860 నాడు మెట్టగ నుండి నేడు పల్లమైతే, దానిమీద ఇప్పుడు పల్లపురేటు మాత్రం విధించవచ్చును; అంతే. ముప్పదేండ్ల కొకసారి భూమి తరగతులను మార్చరా దనినీ, అందువల్ల రైతుయొక్క స్వయంకృషిని భంగపెట్టినట్లు నమ్మి ననినీ, 1860 సం॥ నాడే సిద్ధాంతరీత్యా నిర్వచించబడెను. కాని క్రియలో ఇది కూన్యము చేయబడుట ఆశ్చర్యము! ఆనాడే నిర్వచించబడిన ఈ మంచి సిద్ధాంతమును మన మిప్పు డవలంబించి, దానినికూడ చట్ట బద్ధము చేయవలెను.

(8) జలాధారముల పునర్నిర్మాణము:— ఆనకట్టలుకట్టి, చేలకు నీరు సప్లయిచేయడం సాగించినతరువాత, నీటితూములను పెంపుజేసినా మనియో, లెవెలులు హెచ్చించినా మనియో, తగ్గించినామనియో, మురుగునీరు పోవడానికి వనరుల నేర్పరచినా మనియో ఏవోవంక జెప్పి, భూములపై పన్నును ఏదీ ఏండ్ల కొకసారి హెచ్చుచేయుచున్నారు. దీనికిని సబబు కనిపించదు. ఏల ననగా, కావలసిననీరును కావలసిన కాలములో సప్లయి చేయుట సర్కారు విధి. అట్లు సప్లయి చేసినప్పుడే సర్కారు రైతునుండి నిర్ణీత మగు నీటిపన్నును వసూలుచేయుటకు అధికారమేర్పడును. అట్టి నీరును సర్కారువారు పెద్దతూములో నుండి యిచ్చిన నేమి? చిన్నతూములోనుండి ఇచ్చిననేమి? లేక

ఎత్తు చానల్ ద్వారా ఇచ్చిన నేమి, తగుచానల్ ద్వారా ఇచ్చిన నేమి? ఈ ఏర్పాట్లతో రైతు కేమి విమర్శము? అట్లు తగు ఏర్పాట్లు చేయనియెడల, తగునీరు తగుకాలములో నష్టము చేయనియెడల, రైతుకుండు నీటివన్ను అడగడానికే సర్కారుకు హక్కు వుండదు. లేదా నీటివన్ను రిమిషన్ ఇవ్వవలసిన స్థితి యైనా వర్పిడును. అంతేకాని, “పెద్ద తూములోనుండి నష్టము చేశాను కాబట్టి, పెద్దరేటు ఇ”మ్మని సర్కారు ఎట్లడుగగలదు? సర్కారువారు పెద్దతూములు కట్టిస్తే ఇంకా ఎక్కువ భూములకు నీరు నష్టము చేయడానికి, తద్వారా ఎక్కువ నీటివన్ను వసూలు చేసుకోడానికి వారు ఏర్పాటుచేసుకొన్నట్లే అవుతుంది గాని, ఇదివరకున్న భూమిమీదనే హెచ్చునీటివన్ను వసూలు చేయడానికి ఎట్లు ఏ లేర్పడుతుంది? కాబట్టి నీటితూములు వగైరావనరులు పెంపుచేశా మనే కారణంచేత ఆ వనరుల క్రిందనున్న భూములమీద హెచ్చుశిస్తు విధింపరాదను సిద్ధాంతమును కూడ, రాబోవు రివిన్యూచట్టములో బొందుపరచ వలెను.

ఈ వంక చెప్పి, సెటిల్ మెంటు ఆఫీసర్లు భూములపై హెచ్చు రేట్లను అక్రమముగ విధించుట చాలచోట్ల జరిగినది. ఈ నీటివనరుల విభజన తరగతులలో, ఎంతైనా ప్రజలను మోసము చేయుటకు వారినాడి లంచములు గుజుటకు బుద్ధి మెతక ఉద్యోగస్థులకు (సెటిల్ మెంటువారికి, డి. పి. డబ్లియు వారికి) ఎంతేసి అవకాశమున్నది. ఒకతూముక్రింద ఒక భూమి వున్నది. అది 30 ఏండ్లనాడు పల్లముగనుండి నీరునిలచి పంట సరిగా పండకుండెను. ఇప్పుడా పొలమును రైతు మెరక చేసు

కొన్నాడు. ఇప్పుడు నీరు నిలవడంలేదు. పంట సరిగ్గా పండు
తున్నది. కాబట్టి, ఇప్పుడు సెటిల్ మెంటు ఆఫీసరువచ్చి ఆ
తూమును, దిగువతరగతిలోనుండి ఎగువ తరగతిలోనికి వేసి,
ఆ తూముక్రింద నున్న భూములకన్నీటికి ఒక్కొక్క రూపాయి
అడనంగా శిస్తు విధించినాడు? తూము పాతతూమే. దానిని
వెడలుపైనా చేయలేదు. ఎత్తయినా చేయలేదు. అయినా,
దానిక్రిందనున్న భూమిని రైతు మెరకచేసివాడట. అందువల్ల
మురుగునీరు వెనుకటివలె నిలువడంలేదట. పంట బాగా పండు
తోందట. కాబట్టి, ఈ జలాధారమును-అనగ తూమును పై
తరగతిలో వేసినాడట! కొబ్బరిచెట్టు ఎందు కెక్కినావురా
అంటే, దూడమేతతోనూ అన్నట్లున్నది ఈ సమాధానం.
ఇట్టి అవకతవక జలాధారపు తరగతుల మార్పులు ఎన్నో
మన అనుభవములో చూచుచున్నాము. కాబట్టి, ఈ జలా
ధార విభజనపద్ధతికూడ పోవలెను. నీరు సకాలంలో అన్ని
భూములకు - తూము దగ్గర వాటికి, దూరం వాటికికూడ -
సమానంగా పంటకు కోవలసినంత నీరు నష్టము అయ్యేటట్లుగ
తూములు, వస్త్రాలను అరేంజిమెంటు చేసుకోవలసిన
బాధ్యత నర్కారువారిది-డి. పి. డబ్లియు వారిది. అట్లు నష్టము
చేయుటకు డి. పి. డబ్లియువారు అసమర్థులయ్యే యెడల, (ఆ
ఇంజనీర్ల విద్యాసామర్థ్యము ఆంత కుంటిదయ్యేయెడల) —
వారు ఆమాట ఒప్పుకొని, నష్టము చేయలేని భూములకు తగు
రిమిషన్ ఇచ్చునట్లు ఏర్పాటు చేయవలెను. అంతేగాని, పై న
చెప్పిన అసందర్భవరిస్థితులకు వారు తావియ్యరాదు.

—ధాన్యపు ధరల పెంపుదలలు—

(9) పన్ను పంటమీద గాక, భూమిమీద వేసినప్పుడు పంటలయొక్క ధరలను బట్టి, భూమిపన్ను హెచ్చించుటకు సబబులేదు. ఇంతకాలమునుండి ఇట్టి అనబ బైనవనే జరుగుచుండెను. ధాన్యాదులకు ధరలు హెచ్చిన వనే కారణంచేత, రీసెటిల్ మెంటులలో భూమిపన్ను హెచ్చింపబడుచు వచ్చెను. ఈ పద్ధతి నికమీద విరమించవలె నని, రివిన్యూ చట్టములో స్పష్టము చేయవలెను. 1860 సం॥లో జరిగిన మొదటి సెటిల్ మెంటు నాటినుండి, నేటివరకు ఈ కారణంగా విధింపబడుచు వచ్చిన పెంపుదలల నన్నిటిని ఇప్పుడు కొట్టివేయవలెను. ధాన్యాదుల ధరలు పెరగడానికి సర్కారు కృషిగాక, ఇంక అనేక ఇతరమైన అదృశ్యకారణము లున్నవి. ప్రపంచరాజ్యాంగముల కరెన్సీ మారకపు రేట్లనుబట్టియు, వర్తకపు గిరాకీలను బట్టియు, ప్రపంచములో ఇతరదేశాలలో గలిగిన పంటల అభివృద్ధినిబట్టియు ధాన్యాదుల ధరలు పెరుగుచున్నప్పుడు దానిలో సర్కారువారు భాగం కోరడం సబబుకాదు.

అదినీగాక, ధాన్యాదుల ధరలు ఒకరు చెప్పేటట్లు వినేవికావు. ఈ సందర్భములో గవర్నమెంటువారు వేసే అంచనాలు ఊహించే మార్కెట్టు ఒక్క ఊణంలో వారికి తెలియకుండ, ఎట్లు తల్లక్రిందులుగ మారి ప్రపంచరాజ్యాంగము లనే ఎట్లు తల్లక్రిందులుగ పడగొట్టునో తెలుసుకోడానికి 1930 సం॥ లో ప్రారంభమైన ప్రపంచ ఆర్థికపతనమే నిదర్శనము. ఎప్పటివలెనే ధరలు ఊరక పెరుగుతూపోతవనే ఆశచేత 1926 సం॥

రీ సెటిల్ మెంటు నాడు శిస్తులను రూపాయికి మూడణాలవంతున సెటిల్ మెంటు ఆఫీసరైన “హోల్డ్స్ వర్త్” అను నతని శిఫార్సు మీద గవర్నమెంటువారు కృష్ణాగోదావరి జిల్లాలలో పొడి గించివేసిరి. “పెరుగుట విరుగుటకొరకే” యను ఈ మాత్రపు సుమతీశతక వాక్యమును మన బడిపిల్లలు చదువుకొనే పద్యాన్ని హోల్డ్స్ వర్త్ ఎక్కడా చదువుకోలేదు కాబోలు! తీరా 1930 సం॥లో ఈ రీ సెటిల్ మెంటు రేట్లను అమలులో పెట్టబోయే టప్పటికి, ధరలు మున్నెన్న డెరుగనిరీతిగ పడిపోయెను. అయినా, గవర్నమెంటువారు పంతానికి పెగులాడి రీ సెటిల్ మెంటు రేట్లు వద్దని ఆందోళనచేసిన శ్రీ ప్రకాశంపతులు మొదలగువారిని అరెస్టుచేసి జైల్లోవేసిరేగాని, ధరలను లేవగొట్ట లేకపోయిరి! తమ వశములోలేని ఇట్టి ధరలను నమ్మకొని చేసే పనులన్నీ, కుక్కతోక పట్టుకొని గోదావరి ఈద మన్న సామెత లోకేవస్తాయి. ధరలు వెనుకటికంటె విపరీతముగ పడిపోయి నప్పుడు, వెనుకటి శిస్తు రేట్లనే తగ్గించవలసియుండగ, ఆ పని చేయుటకు సర్కారువారికి మనసురాకపోయెను! అదనంగా వేసిన మూడణాలలో రెండణాలు ఈ సాలుకు వసూలు ఆపు దల చేస్తామని మాత్రము మెహర్బానీగ ప్రకటించిరి. 1926 సం॥ నాటి ధరలు 1940 సం॥ నాటికి కూడ కోలుకోలేదు. అయినప్పటికి, మూడణాల అదనపురేటు మాత్రం తగ్గలేదు. కాంగ్రెస్ గవర్నమెంటు వచ్చిన తరువాత సాలుకు 75 లక్షల జనరల్ రిమిక్ష ఇస్తూ భూమిశిస్తును శాశ్వతమైన పునాది మీద చట్టబద్ధము చేయడానికిగాను ప్రయత్నములు జరిగినవి. కాని ప్రజల జాభాగ్యము వారిని వెన్నంటియే యున్నదన్నట్లు

ఇతర రాచకీయ కారణములచేత కాంగ్రెస్ వారు 1939 సం॥ అక్టోబరు 30 వ తేదీనుండి రాజీనామా యివ్వవలసి వచ్చుటచే మన ప్రజలస్థితి “ఎక్కడవున్నావంటే, వేసినచోటనే ఉన్నా” నన్న సామెతలోకి వచ్చింది.

“నంపాదించని పెంపుదల” — అనగ “తేరలాభాలు”

రైళ్ళు, మోటార్లు, మార్కెట్లు, వనైజాలవల్ల రైతులకు తేరగా లాభాలు వస్తున్నవికాబట్టి వాటినిబట్టికూడ భూమి పోషించవచ్చు నని సర్కారు అనడం సబబుకాదు. ఏలనంటే రైళ్ళు ప్రజలించిన రివిన్యూలోనుండియే, పరదేశపు కంపెనీలకు లాభాలుగ్యారంటీ ఇవ్వటం మూలంగా వేయబడినవి. రైళ్ళచరిత్ర నిజంగా చెప్పవలెనంటే ఎంతో గ్రంథము వున్నది. ప్రపంచములోని ఇతరదేశములలోవలెగాక ఇండియాలో వేయబడిన రైళ్ళపద్ధతి దేశానికి ఎంతో అనర్థదాయకముగ నున్నవి. సరుకులయెగుమతి దిగుమతులలో దేశప్రజలకు ప్రతికూలమగు రీతిగ రేట్లు ఏర్పాటుచేయబడినవి. ప్రయాణీకుల సౌకర్యము లే మాత్రమున్ను గమనించబడుటలేదు. రైల్వే ఉద్యోగాల విషయములో దేశప్రజలకెంతో అక్రమము జరుగుచున్నది. రైళ్ళు దేశసంపదను వృద్ధిచేయడానికి బదులుగ, అవి ఇండియాద్రవ్యములను, ముడిపదార్థములను పరదేశములకు ఊడ్చిపెట్టుకొని పోవునవిగ వున్నవి. ఇదేరీతి మోటార్లు, సినిమాలు, రిస్టువాచీలు, సిల్కులు మొదలైనవి దేశసంపదను పరదేశాలకు ఊడ్చిపెట్టుకొని పోవుటకే తోడ్పడుచున్నవిగాని దేశసంపదను వృద్ధిపరచునవిగలేవు. ఇవన్నీ దేశాంతర్యాగ

ములో దేశీయులపెట్టుబడి డబ్బుతో, దేశీయుల మనజు మెంటుతో, దేశప్రజల పరిశ్రమతో తయారైనవి అయియుంటే అవి నిజానికి దేశానికి ఉపకారు లనియే చెప్ప వచ్చును. కాని అట్టిప్రయోజనానికి ఈ దేశము నోచుకొనలేదు. ఈ నవనాగ రకచిహ్నము లన్నియు దేశమును ఆర్థికముగ క్రుంగదీయు చుండగ, ఇవే దేశసంపదను పెంపొందించే చిహ్నము లని విపరీతార్థముచెప్పి, తత్కారణముగ భూమిశిస్తును హెచ్చించ జూచుట విపరీతముగనున్నది. చెంపపెట్టు, గోడపెట్టు అన్నట్లుగ రెండందాల సవ్యము కలుగుచున్నది. కాబట్టి ఈ కారణముగ ప్రతి రీసెటిల్ మెంటులోను భూమిపన్నుకు చేయబడిన పెంపుదల లన్నియు న్యాయముగ కొట్టివేయబడవలెను. ఇవి రైతుపొందిన లాభము లెన్నదూకాదు. తేరలాభాలు అంతకంటెకాదు. ఈ పేరుచెప్పి సర్కారువారు తేరలాభము పొందజూచుట వారి గడుసరితనమునే తెలియజేయుచున్నదిగాని పేరుకాదు. ఒకవేళ ఇవి రైతుకు లాభాలో, తేరలాభాలో అని వారి సొక ర్థానికి అంగీకరించినను- ఇవి సర్కారుకృషివల్ల వచ్చినవా? బ్రిటిష్ గవర్నమెంటువా రేమైనా తమ నీమదేశమునుండి డబ్బుతెచ్చి మనప్రజల కే మైగా తేరగా ఇచ్చారా? ప్రతి దమ్మిడీకి, దమ్మిడీవడ్డి పుచ్చుకొని మన దేశాన్నుంచి అనేక దృశ్యాదృశ్యమార్గాలుగ ఎంతో సొమ్మును వారు తేరగా దోచుకొనిపోతూ పైగా, ఏవో కుంటిసాకులు చెప్పి, ఈ రీతిగ భూమిపన్నును చీటికి మాటికి హెచ్చింపజూచుట వారి సాహస మునే తెలియ పరుచుచున్నది. ఈ విషయమై ఆట్టేదూరము తరచితే, గవర్నమెంటు వాదము ఎంతమాత్రము నిలువజాలదు.

ఆర్థిక వాణిజ్య వ్యాపారములలో వారు ఇంతకాలమునుండి చేయుచు వచ్చిన కుళ్ళునంతా కడిగించుకోదానికి ఇష్టపడకపోతే, వారింతటితో నైనా బుద్ధిమంతులై ఈ వాదనను వదలుకోవడం వారి మర్యాదను వారు గుంభనగ కాపాడుకొన్నట్లు అవుతుంది.

—♦ వివిధ విషయములు ♦—

ప్రతి రీసెటిల్ మెంటులోను భూమిపన్నును హెచ్చించుటకుగాను సర్కారువారు చెప్పుచువచ్చిన నాలుగు ప్రధాన కారణములను ఖండించి, ఇకముందు సర్కారు యొక్క “ల్యాండు రివిన్యూ పాలసీ” ఎట్లుండవలెనో నూచించితిమి. ఇక ఈ రివిన్యూ పాలసీకి సంబంధించిన వివిధవిషయముల గూర్చి క్లుప్తముగ చెప్పెదము.

(11) పైరువారీరేట్లు:—పన్నువిధించునది భూమిమీదగాని, పంటరకముమీద కాదు అనునది ప్రధాననూత్రములలో ఒకటిగ 1818 సం॥ నాడే అంగీకరింపబడెను. రైతు విలువైన పంట పండించుకున్నా, విలువలేనిపంట పండించుకున్నాదాని లాభాలాభములు రైతువేగాని, సర్కారువికావు. ఈ సిద్ధాంతము నిప్పుడు మన కొత్త రివిన్యూచట్టములో నిముడ్చవలెను. కొన్ని జమీలలో ఈ సిద్ధాంతము భంగవుచ్చబడి, పైరువారీరేట్లు బయలుదేరెను. జమీందారీ చట్టములోకూడ పైరువారీ రేట్లు కొట్టివేయుటకు ప్రకాశం కమిటీవారు శిఫార్సు చేసియున్న సంగతిని జమీందారీ అధ్యాయములో లోగడ చెప్పియే యుంటిమి.

12. “తిండి తర్వాత పన్ను” అనే సిద్ధాంతం మంచిది. తిండితినకుండా, కడుపు మాడుకొని పన్ను ఇవ్వవలసిన దని ఎవరినిగాని కోరరాదు. సామాన్యసంసారపు తిండికి కనీసము అయిదు ఎకరాలలోని ఆదాయ మైనను ఉండుట అవసర మని అనుకొందము. కాబట్టి, అయిదు ఎకరాలకుగాని, అంతకు తక్కువగాని, భూమిగల ఆసామీకి అసలు భూమి పన్నే ఉండరాదను నియమ ముండటం అత్యుత్తమముగ గన్పించుచున్నది. ఇందలి లోటును ఎక్కువ ఎకరాలు గల ఆసామీల నుండి ఎక్కువ రేటును వసూలు చేయడం మూలంగా భర్తీచేసుకోవచ్చును. ఇకకంటాకు పద్ధతిని, ఎక్కువ ఎకరాలు ఉన్నకొద్దీ ఎక్కువ రేట్లను విధించవచ్చును.

ఒకడు వ రకం చేసుకొంటే, వానికి 1999 కూపాయలు నికరాదాయం వచ్చేవరకు, దమ్మిడీపన్ను లేదు. మరియొకడు ఎకరం భూమి సేవ్యంచేస్తే, వచ్చే నికరాదాయం శూన్యమైనా, 6, 7 కూపాయలు పన్ను చెల్లిస్తున్నాడు ! ఇతరవృత్తులకంటే, భూమి ఏ రీతిగ అక్రమంగా కుంగదీయబడిందో, ఈ ఒక్క ఉదాహరణవల్ల తెలియగలదు. భూమి ఎదురుగుండ కనబడుతోంది. కాబట్టి, ప్రతిబరువును రీసికొనివచ్చి దానిమీద పడ వేసినారు. ఇప్పుడా విస్తారపుబరువును భూమిమీద నుండి తగ్గించి అన్నివృత్తులమీద సమపాళంగా సర్దవలసియున్నది. అందుకని, అయిదెకరాల ఆసామీలకు భూమిపన్ను అసలే లేకుండా రాబోవు రివిన్యూచట్టములో చేయవలెను.

(Differential water-rate)

13. నీటిపన్ను:- సర్కారువారు కోట్లకొలది ద్రవ్యము

వెచ్చించి ఆనకట్టలు, కాల్వలు, వగైరాలు నిర్మించియున్నారు గనుకనున్న ఆ సంబంధమైన సిబ్బందిని పోషించవలసియున్నది గనుకనున్న, చేలకు సప్లయచేసిన నీటికిగాను నీటివన్ను వుచ్చు కొనుట అవసరము. ఈ “నీటిపన్నును” విధించు సూత్రములు ఇరిగేషన్ సెస్సు ఆక్టులో వివరింపబడియున్నవి.

పైన పేరాలలో చెప్పబడిన సూత్రములు మామూలు మెట్టభూములకు వర్తించును. భూములలో ఇకనుండి మెట్ట, వల్లం, అను రెండుతరగతులను మాత్రమే అంగీకరించిన చాలును. మనరాజధానిలో చాలచోట్ల మెట్టగిస్తు, నీటిపన్ను-రెండు ఒకటిగ కలిపివేయబడినవి. దీనికి “కన్ సాలిడేటెడ్ పల్లపురేటు” — అనిపేరు. ఇట్టి రేటు విధింపబడిన భూములు ఖాయపు పల్లపుభూములుగ రిజిస్టరు చేయబడ్డవి. వీనికి నీరు తప్పక (గ్యారంటీగా) సప్లయ చేయవలసిన బాధ్యత సర్కారుకు కలదు.

ఇవిగాక, మెట్లగిస్తు విడిగ వసూలుచేస్తూ, దానికి నీరు సప్లయచేసినప్పుడు నీటితీరువను ప్రత్యేకముగ ఎకరమున కింత యని విధించుటయు కలదు. ఇట్లు విధింపబడు ప్రత్యేకపు నీటి తీరువకు (సమానుపు రేటు) అనిపేరు. ఇది ఎకరం ఒకటింటికి రు 2 లు మొదలు రూ 6½ ల వరకు కలదు. కృష్ణాగోదావరీ డెల్టాలలో ఈ రేటు మొదట రి రూపాయలుగ వుండి, రాను రాను గత రీసెటిల్ మెంటుకు పూర్వము రూ 5 లుండెను. 1930 రీసెటిల్ మెంటులో దీనిని రు 6½ లకు హెచ్చించిరి.

పైన చెప్పిన కన్ సాలిడేటెడ్ పల్లపురేటుకంటె, మెట్ట రేటు నీటితీరువ కలిపిన మొత్తము సాధారణముగ హెచ్చుగ

నుండును. అదిన్నీగాక, నీరు చవిటినేలకు సప్లయిచేసినా, క్రొవ్విస నేలకు సప్లయిచేసినా, నీటితీరువ ఒకటే సమానమైన రేటుగ పుచ్చుకొనబడు చున్నది. ఇప్పుడీ వద్దతిమార్పుట అవసరము. కన్ సాలిడేటెడ్ పల్లపురేటుకు, మెరిక రేటుకు పున్న తేడానే, నీటితీరువగ విధించుట ఉచితము. అట్లయినయెడల, చవిటి ప్రరలపై పడుచున్న భారము తగ్గిపోయి, అవి త్వరగ సారవంతమైన భూములుగ అభివృద్ధి పొందడానికి అవకాశముండును.

14. దుష్ఫసల్ పంట:—ఆరు నెలలకు మించి ఎక్కువ కాలము నీరుతీసుకునే పంటలకు 'దుష్ఫసల్ పంట' అనిపేరు. అట్టివానికి మామూలు నీటితీరువకంటె, హెచ్చుతీరున - $1\frac{1}{2}$ రేటు—విధించవచ్చును.

15. క్రొత్త ప్రాజెక్టులు - ఆరుకట్టు నజరానాలు:—ఏదైనా క్రొత్త ప్రాజెక్టులు కట్టినప్పుడు, వాటిఖర్చు మళ్లుటకై ప్రత్యేకపు నీటిరేట్లు, కొంత పరిమితకాలమునకు మాత్రమే విధించవచ్చును. అట్టి ప్రత్యేకపురేట్లు మామూలు నీటితీరువ రేట్లకంటె హెచ్చుగ నుండవచ్చును. అప్పుడు నజరానాలు పుచ్చుకోవలసిన పనియుండదు.

16. ఊటకాల్వలు (Spring Channels) :—బాషల్ల తాలూకా సముద్రపు అంచుపొడుగున "సోన" అనియు, దత్తమండలములలో "ఊట కాల్వలు, బుగ్గలు" అనియు, దక్షిణాదిని "కషమ్ కాల్వ" అనియు, అనేక పేర్లతో రైతులు న్యాయముగ ఇసుక పొరలనుతీసి, దానిలోనుండి ఊరు నీటిని

కాల్వలద్వారా పొలములకు పారించి, సేవ్యము చేయుచున్నారు. కర్నూల్ జిల్లా మహానందిక్షేత్రములో ఇట్టి పెద్ద ఊట ఒకటి కలదు. దానికింద కొన్ని వందల ఎకరాలు సేవ్యమగుచున్నది. ఈ ఊటకాల్వలకుగాను సర్కారువారు ఒక్క దమ్మికి ఖర్చుపెట్టలేదు. దీనికి వారు పోషించు సిబ్బందియు లేదు. అంతర్వాహినిగ నున్న ఈ నీరు కేవలము రైతు కృషి వల్లనే పైకి వచ్చుచున్నది. ఇట్టిదానికికూడ సర్కారువారు నీటిపన్నును వసూలు చేయుచున్నారు! రైతుల కళ్లనీళ్ళు తుడవడానికో యన్నట్లు, మామూలు డెల్టారేటుకంటె కొంచెము తగ్గించినారు. ఈ ఊటలు సర్కారుస్థలములో వున్న కేసులలోమాత్రం, సర్కారుయొక్క హక్కును నిరూపించు కొనుటకుగాను నామకః ఎకరానికి బేడో పావలో విధించుచు, మిగతా ఊటలపై ఏమాత్రమున్ను నీటిపన్ను విధించరాదు. దీనికొరకై బళ్ళారిజిల్లా ప్రతినధిగనుండిన శ్రీ ఆర్కాటు రంగనాథ మొదలియూరుగారు ఎన్నాళ్లనుండియో వాదించుచుండిరి. మొట్టమొదట బాకట్ల వగైరా తాలూకాలను సెటిల్మెంటు చేసిన ఆఫీసర్లు ఈ ఊటలక్రింది భూములను కేవలము మొట్టభూములుగానే భావించెవలె ననియు, వానిమీద ఎట్టి నీటితీర్వగాని విధింపరాదనియు, గట్టిగ చెప్పియుండిరి. కాని, అప్పటినుండి ఇప్పటివరకు నీటిపన్నును విడువక విధించుచునేయున్నారు. దీనికి సబబులేదని సర్కారుకు తెలిసినను కేవలం డబ్బు పోతుందనే కారణంచేతనే వారు ఈ సబబుకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించుచు వచ్చిరి. “ఇటువంటి సొనలు రాజధానిలో అన్నిచోట్లవున్నవి. ఒకచోట నీటిపన్ను తీసివేస్తే,

అన్నిచోట్ల తీసివేయవలసి వస్తుంది" అనే సాకు తప్ప, వారు ఇంకొక సబబును చెప్పలేకపోవుచున్నారు.

ఇప్పుడు చేయబోవు రివిన్యూచట్టములో ఈ ఊట కాల్యాల క్రింది భూములకు—పైన సూచించిన ఒక్క మినహాయింపుతో—నీటి పన్ను విధింపరాదనుమాట చేసినలెను. సర్కారు సొమ్ము ఖర్చుపెట్టని ఏ నీటివనరులపై గాని, నీటి పన్ను విధించరాదను సూత్రమును బొంబాయి రాజధానిలో కాంగ్రెసు గవర్నమెంటువారు అంగీకరించిరి. ఈ సూత్రమునే మన మద్రాస్ రాజధానిలో కూడ అంగీకరించుట అవసరము.

మరా:—సర్కారు కాల్యాలకి ద ఊట దిగుటవల్ల, (జోమువల్ల) సాగుబడియగు పొలములపై ఇప్పుడున్నట్లుగానే నీటికన్నును విధించుచుండవచ్చును.

(17) సెలవులేని సాగు అపరాధపు పన్నులు కాల్యాల క్రింద, చెరువులక్రింద, ఇతర జలాధారముల క్రింద నీటియొక్క సవ్యయిని బట్టి, వీలైనంత ఎక్కువ భూమిని సేవ్యముకిందికి తెచ్చుటకై రివిన్యూ, డి. పి. డబ్లియు డిపార్టుమెంటులు ప్రయత్నించవలయును. నదులలోను, వాగులలోను, చెరువులలోను నీరు వృథాగా సముదానికి పోకుండ, దానిని భద్రపరచుటకు వీలైనన్ని ప్రయత్నములను వారు హృదయ పూర్వకముగ చేయవలెను. కాని, ఇప్పుడున్న పరిస్థితులను విచారించగ, ఈ డిపార్టుమెంటులవారు ఇదిగోవను విస్తరింపజేసి తద్వారా సర్కారుకు, ప్రజలకు, ఎక్కువ ద్రవ్యలాభమును చేకూర్చుటకు మారుగ, దానిని సంకుచిత పరచుటకు చూచుచున్నట్లు కనపడుచున్నది. సెలవులేని సాగనియు, పినాల్టీలనియు, పేరు

అట్టి, ఆయకట్టును వారు కుదింపజేయుచున్నారేగాని, విస్తరింపజేయుటలేదు. ఏదో నిరంకుశంగా “ఆయకట్టు ఇంతే”నని గిరిగీసి, దానిని దాటి ఎవరైనా సేవ్యంచేసుకుంటే, దానిమీద విపరీతపు పినాలిటీలు వేస్తున్నారు. ఈ ఆయకట్టు నిర్ణయమునకు సామాన్యప్రజలు తెలిసికోదగ్గ నియామకము లేమియు గన్పట్టవు. అంతయు డి. పి డబ్లియువారి గుట్టు. దీనివల్ల లంచములకు, లంచములివ్వని రైతుల భూములను ఆయకట్టులోనుండి తొలగించి హింసించుటకును చక్కని రాచబాట లేర్పడెను. సర్కారుకు ఒక రైతుమీద రాచకీయవిషయమైగాని ఇంకే కారణంచేతగాని కోపంవచ్చి అతని భూమిని ఆయకట్టులోనుంచి తొలగించిన కేసులు కూడ గలవు. కనుక ఈ పద్ధతిలో కొంత మార్పు అవసరము. రిజిష్టరై సర్కారుచే నీరు గ్యారంటీ చేయబడిన భూములకు ఇబ్బంది కలిగించకుండ ఉండేరీతిగ, ఏరైతైనా తన పొలము ప్రక్కగ ప్రవహించు నర్కారునీటితో సేవ్యము చేసుకొనేయెడల అది ఆయకట్టులో చేరలేదనే సాకుచెప్పి — దాని మీద పినాలిటీలు విధింపరాదు.

అట్టి నీరు తనపొలానికి అందుబాటులో నున్నప్పుడు అది ఇతరులకు ఇబ్బందికరము కానప్పుడు, అతడానీటిని వినియోగించుకోరాదనడం, వినియోగించుకుంటే శిక్షార్థపువన్ను విధిస్తామనడంకంటే అవశ్యంశపుపని ఇంకొకటి యుండదు. వీలై సంత నీరు, వీలై సంత హెచ్చు ఎకరాలకు సప్లయి అయ్యేటట్లు చూడడం, లేదా సర్కారుకు ఎక్కువ నీటివన్ను వచ్చేటట్లు చూడడం, రైతులకు ఎక్కువవంట పండేటట్లు చూడడం, డిపార్టుమెంటు ఉద్యోగిస్థుల విధియైయుండగ, ఏదో అవకతవక

రూల్సుపైట్టి, సాగుబడిని చంపివేయడం ఏమిసబబు? సాగుబడిని చంపి, పినాల్టీలవల్ల సర్కారుకు హెచ్చుశిస్తు తెప్పిస్తామనడం పొదుగుకోసుకుని పాలుత్రాగుతా మనడం వంటిది.

పినాల్టీలనునవి కొన్ని సందర్భాలలో మాత్రమే విధింప తగియుండును. ఎట్లనగ, ఏరైతైనా కాల్యకట్టలు, బోదెలు అక్రమంగా తెగగొట్టడమో, ఇతరులకు హానికరంగా అడ్డ కట్టలువేసి, నీరును నిరోధించడమో, జబర్దస్తీగా ఇతరుల పొలా లకు పోయే నీటిని తన పొలంలోకి మళ్ళించుకొని, పొదుగు రైతులతో కలహాలు పెట్టుకోవడమో,— ఇటువంటి అక్ర మపు పనులు చేసినప్పుడు డిపార్టుమెంటువారు అట్టి పనులను వారించుటకై పినాల్టీలుగాని, ఇతరశిక్షలుగాని, విధించవచ్చును. అంతేగాని, తనకు అందుబాటులో నున్న నీరు వాడుకున్నాడనే కుంటి సాకుచెప్పి, అతనిపై పినాలిటీలు విధించుటతప్పు. కాబట్టి పినాలిటీలు పై జెప్పిన సందర్భంలో తప్ప ఇంకొకప్పుడు విధింప రాదని కూడ ఖండితముగ చట్టములో నిరూపించవలెను. భగ వంతు డిచ్చిన నీటిని భద్రపరచడానికి, దానిని సక్రమంగా రైతుల పొలాలకు సప్లయి చేయుటకు తగు ఏర్పాట్లు చేయ్య డానికి, అందువిషయమై రైతుల మధ్య తగవులురాకుండ నివా రించడానికి మాత్రమే డి. పి. డబ్లియు వారికి జోక్యముండ వలెను. అంతేగాని, ఏవో అయోమయపు రూల్సుపైట్టి, ఇరి గేషన్లను చంపివేయడానికి, ప్రజలను హింసించడానికి, నీరంతా సముద్రానికి పోతూవుంటే చూస్తూవుండడానికి కాదు.

(18) రిమిషనులు:- పంటలు నష్టమైనప్పుడు శిస్తులు రిమిషన్ ఇచ్చుటకు గవర్నమెంటుకు అధికార ముండవలెను.

ఇందునుగూర్చిన రూల్సుచేయడానికిన్నీ గవర్నమెంటుకు అధికారముండవలెను.

(19) పట్టాబ్రాన్సుఫర్లు:- రైతులు తమ భూములను అమ్ముకొన్నప్పుడు, మార్పుకొన్నప్పుడు, విభాగం చేసుకొన్నప్పుడు విధిగ నదరు మార్పులను గవర్నమెంటుకు గ్రామోద్యోగులద్వారా లిఖితపూర్వకముగ తెలుపవలెను. అందుకు తగిన ఫారములు, రూల్సు, రైతులు కోరినప్పుడు సప్లయి చేయబడవలెను. ఈ మార్పులు జరిగిన వెంటనే వానిని సర్కారుకు తెలిపి, పట్టా బ్రాన్సుఫర్లు పొందనియెడల, నదరురైతులు జరిమానా శిక్షకు పాత్రులగుదురు. పైన 12-వ పేరాలో అయిదెకరాల ఆసామీకి భూమిపన్ను వుండరాదని చెప్పితిమి. ఎవరికి ఎంతెంత భూమివున్నదో, అప్పటప్పటికి నిర్ణయించడానికిగాను, ఈ పట్టా మార్పులు తక్షణమే జరుగుట అత్యవసరము. ఈ సందర్భములో భూమి ఎవరిదని నిర్ణయించుటకు, పట్టాలే ప్రబల ప్రమాణముగ నుండవలెను. అందుకని, ఈ శిక్షానియమ మేర్పరచుట అవసరము. ఈ ఏర్పాటు జమీ భూములలోను, ఇనాం భూములలోను కూడ చేయవలసి యుండును.

(20) భూమిపన్ను ధాన్యపుశిస్తా ? రొక్కపుశిస్తా ? రొక్కరూపముగ ఇకముందు ఏర్పరుపబడబోవు గ్రామపంచాయితీలద్వారా, గ్రామకరణ మునసబులవల్ల వసూలుచేయబడవలెను. ధాన్యరూపముగ వసూలుచేయుట మంచిదేయైనను, ఈ కాలమున కది ఆచరణయోగ్యము కాదేమో !

— యూరోపియనుల భూములకు వన్నులు లేవు,

రీ-సెటిల్ మెంట్లు లేవు —

(21) ఈస్టిండియా కంపెనీవారు మదరాసు రాజధానిలో ప్రభుత్వమును చేపట్టిన కొత్తలో కోయంబత్తూరు, సేలం వగైరా జిల్లాలలో మిక్కిలి ఫలవంతమైన కొండప్రదేశములు టీ, కాఫీ, వగైరా పంటలకు మిక్కిలి అనుకూల మని గ్రహించిరి. వెంటనే లోగడ అనాదినుండి ఆ ప్రదేశములలో నివసించు కొండజాతులవారిని అచ్చటనుండి లేవగొట్టి వేలాది ఎకరముల ప్రదేశములను శిస్తులేకనున్ను, కొన్నిచోట్ల నామక శిస్తురేటుతోనున్న యూరోపియనులకు యిచ్చివేసిరి. ఆ భూముల నన్నిటిని (చుట్టుపట్లనుండు పేద ప్రజలచే) సేవ్యము లోనికి తెప్పించి టీ, కాఫీతోటలను నదరు యూరోపియనులు నాటించిరి. అంతకు పూర్వము మన దేశీయులకు టీ, కాఫీ దురభ్యాసము లేదు. అయినా యీ టీ, కాఫీ పొదుములను చిన్నచిన్న శాంపిలు పొట్లములుగ కట్టి ఆ చుట్టుపట్ల జిల్లాలలో తమకు సన్నిహితు లగు ఉద్యోగస్థులు వగైరాలకు ఉచితముగ పంచిపెట్టించిరి. అవి కాచుకొని త్రాగడంకూడ ఎల్లాగో ప్రచారకులచేత చూపించిరి. ఈ రీతిగ సంఘములో పై తరగతి ఉద్యోగస్థులకు యీ దురలవాటు నేర్పుటచేత, వారిని చూచి తక్కిన సామాన్యులకూడ యిదేదో గౌరవ ప్రదమైన పని యనుకొని త్రాగడం మొదలుపెట్టినారు. అరవ వారు, అరవ ఉద్యోగస్థులు మన తెలుగుదేశం వచ్చి కాఫీలు ధారాళంగా త్రాగడం చూచి, మనవారుకూడ ఆ వ్యసనములో పడిరి. తెలుగులో మొట్టమొదటగ వెలిసినవి అరవ

కాఫీహోటల్లే. నేడు ఊరూర అల్లుకుపోయినవి. చీనాదేశప్రజల గొంతులలో బలాత్కారముగ నల్లమందు కుక్కి, ఆ జాతిని యావత్తు “నల్లమందు భాయి”లను దుర్బలులను చేసినట్లుగ మన హిందూదేశస్థులనుకూడ యీ రీతిగ టీ, కాఫీలకు దాసులను చేసివేసి, నిర్వీర్యులను చేయుటయే గాక, అపారధనమును యూరోపియన్ కంపెనీలు సంపాదించు కొనుచున్నవి. ఈ సంగతి నిత్యము కాఫీ, టీలు త్రాగే మన దేశస్థులకు తెలియజేమో!

ఎకరం ఒకటికి వెయ్యేసి రెండేసి వేల రూపాయల నికర ఆదాయం యీ టీ, కాఫీ హోటలమీద యూరోపియనులకు వచ్చుచున్నను, దానిమీద వారు సర్కారుకు చెల్లించు పన్ను ఎంత? కొన్నిచోట్ల యీ రోజువరకు అసలే లేదు: ఉన్నచోట్ల ఎకరం ఒకటికి నామక: ఒకరూపాయి. వీటికి మన రైతుల భూములకున్నట్లుగ 30 వండ్ల కొకసారి రీ-సెటిల్ మెంట్లు నిన్న మొన్నటివరకు లేనేలేవు. ఇటీవల రీ-సెటిల్ మెంట్లు చెయ్యాలన తలపెట్టి, య 1కి ఒకరూపాయి అదనంగా శిస్తు వెయ్యాలని మదరాసు గవర్నమెంట్లు చూస్తే ఆ యూరోపియను కంపెనీలన్నీ గగ్గోలుపెట్టి గవర్నమెంట్లమీద విరుచుకుపడ్డవి. దానితో ఆ యత్నము నిలుపుదల చేయబడెను. ఎకరం 1కి నికరాదాయం 25, 30 కూడ లేని మన రైతుల పొలాలకు 6 మొదలు 12 వరకు పన్ను వుండడమున్ను, వేలకొలది నికరాదాయం వచ్చే యూరోపియనుల పొలాలకు అసలే శిస్తు లేకపోవడం, ఉంటే నామక: ఒకరూపాయి వుండడం, అవి

హొచ్చించకపోవడం చూస్తే, ఈ బ్రిటిషు రాజ్యంలో ఎంతటి కఠిక పక్షపాతం, అక్రమము జరుగుచున్నదో తెలియ గలదు.

ఇక ముందైనను కాంగ్రెసు ప్రభుత్వములు ఈ అక్రమమును తొలగించవలెను. మదరాసు రాజధానిలో “ల్యాండు రివిన్యూ” పాలసీని నిర్ణయించేటప్పుడు, మన మంత్రులు ఈ టీ, కాఫీ తోటల సంబంధమైన పాత పురాణపు ఫైల్సు నన్నిటిని పైకి లాగి దాని కుళ్లు నంతను కడుగుదురు గాక.

ఈ విషయమిట్లుండగ, గత కాంగ్రెసు ప్రభుత్వపు హయాములో, ప్రధాన మంత్రి శ్రీమాన్ రాజగోపాలాచార్యులుగారు కల్లుదుకాణములను సేలంజిల్లాలో మూయించినపుడు దానికి బదులుగ టీ, కాఫీ, మాపులను తెరపించుట తాను పబ్లిక్ గ బజారులలో త్రాగి ప్రజాసమూహానికి చూపించుట ఆఫీసర్లను పత్రికలలో ప్రచురింపించుట మిక్కిలి ఘోరపాతకముగ గన్పట్టకమానదు. మన దేశీయులు గీయుచేవకకల్లు మాన్పించి, యూరోపియన్ కంపెనీలు దోపిడీ చేసికోడానికి అనుకూలమైన టీ, కాఫీలు ప్రజలకు మప్పజూచుట ప్రజలను మంగలములోనుండి మంటలోనికి త్రోసినట్లుగుచున్నది. అట్టివని సదరు ఆ ప్రధానిగారి బుద్ధిపాటవమునే చాటుచున్నది. ఇక ముందైనను ఇట్టిలోపము జరుగకుండగ రేపువచ్చే మన కాంగ్రెస్ మంత్రులుచేస్తే చేయగలిగితే పశములదృష్ట్యంతమైనదనియే చెప్పుకొనవచ్చును. ఇంతకు ఒక్కమాట కాఫీ, టీ, లకు వశులైపోయిన వారెవరుగాని, నిజానికి మజ్యపాననిషేధపు మంత్రత్వము వహించడానికి పనికిరారని మొన్నటిచరిత్రవల్ల ఋజువుగుచున్నది.

372

Handwritten text, possibly a signature or date, located below the number 372.

మహిమ ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA128B142
పుస్తకం పేరు	
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	397
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	IV, 372
లేని పేజీలు	ITO IV
తయారు చేసినవరి	munisha
పేజీలు విడదీసినవరి	munisha
స్కాన్ చేసినవరి	S. H. RAMYA
పరీక్ష చేసినవరి	RAMYA
పేజీలు పరిశీలించినవరి	
లైబ్రరీకి చేసినవరి	
ప్యాకింగు చేసినవరి	
పరిస్థితి	Good